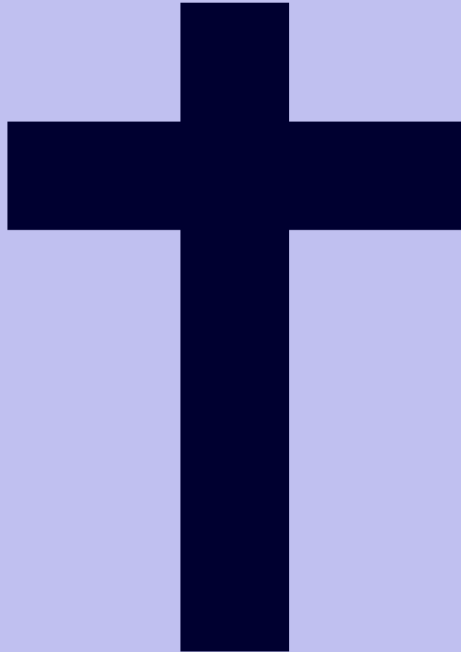


# Η Καινή Διαθήκη



The Greek New Testament: SBL Edition

**Ἡ Καινή Διαθήκη**  
**The Greek New Testament: SBL Edition**

copyright © 2010 Society of Biblical Literature and Logos Bible Software

Language: Ελληνικά (Greek, Ancient)

Dialect: Ancient

Updated to source dated 2023-07-10 from <https://github.com/LogosBible/SBLGNT>

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word.

See Revelation 22:18-19.

2023-12-15

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Dec 2023 from source files dated 15 Dec 2023

481db0ad-89b5-5f26-acd4-a04def98bd07

## Contents

<b>FRT</b>	1
<b>INT</b>	2
ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ	8
ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ	45
ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ	72
ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ	114
ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ	144
ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ	184
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α	198
ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β	212
ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ	221
ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ	226
ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ	231
ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ	235
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α	239
ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β	242
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α	244
ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β	248
ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ	251
ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ	253
ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ	254
ΙΑΚΩΒΟΥ	264
ΠΕΤΡΟΥ Α	268
ΠΕΤΡΟΥ Β	272
ΙΩΑΝΝΟΥ Α	275
ΙΩΑΝΝΟΥ Β	279
ΙΩΑΝΝΟΥ Γ	280
ΙΟΥΔΑ	281
ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ	283
<b>ΟΤΗ</b>	303
<b>ΧΧΑ</b>	305
<b>ΒΑΚ</b>	307

**The Greek New Testament**  
**SBL Edition**  
Edited by  
**Michael W. Holmes**  
**Society of Biblical Literature**  
**Atlanta, Georgia**  
**Logos Bible Software**  
**Bellingham, Washington**

*THE GREEK NEW TESTAMENT: SBL EDITION*

© 2010 by the Society of Biblical Literature and Logos Bible Software

The electronic text of the SBLGNT may be freely downloaded at <http://sblgnt.com>.

*End-User License Agreement*

1. This work is released under the Creative Commons Attribution License 4.0.
2. If you need additional permissions and licensing, address those to:  
Rights and Permissions Office  
Society of Biblical Literature  
825 Houston Mill Road, Suite 350  
Atlanta, GA 30329 USA
3. You must always attribute quotations from the SBLGNT. If you quote fewer than 100 verses of the SBLGNT in a single print or electronic work, you can attribute it by simply adding “SBLGNT” after the quotation. Use of 100 or more verses in a single work must be accompanied by the following statement:  
Scripture quotations marked SBLGNT are from the *The Greek New Testament: SBL Edition*. Copyright 2010 Society of Biblical Literature and Logos Bible Software.  
With online or electronic quotations, link “SBLGNT” and “*The Greek New Testament: SBL Edition*” to <http://sblgnt.com>, “Society of Biblical Literature” to <http://sbl-site.org>, and “Logos Bible Software” to <http://logos.com>.

## Introduction

### *The Text*

*The Greek New Testament: SBL Edition* (SBLGNT) is a new edition of the Greek New Testament, established with the help of earlier editions. In particular, four editions of the Greek New Testament were utilized as primary resources in the process of establishing the SBLGNT. These editions (and their abbreviations) are:

WH	Brooke Foss Westcott and Fenton John Anthony Hort, <i>The New Testament in the Original Greek</i>
Treg	Samuel Prideaux Tregelles, <i>The Greek New Testament, Edited from Ancient Authorities, with t</i>
NIV	Richard J. Goodrich and Albert L. Lukaszewski, <i>A Reader's Greek New Testament</i> (Grand Rap
RP	<i>The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005</i> , compiled and arranged b

### *Establishing the Text*

The starting point for the SBLGNT was the edition of Westcott and Hort. First, the WH text was modified to match the orthographic standards of the SBLGNT (described below). Next, the modified version was compared to the other three primary editions (Treg, NIV, and RP) in order to identify points of agreement and disagreement between them. Where all four editions agreed, the text was tentatively accepted as the text of the SBL edition; points of disagreement were marked for further consideration. The editor then worked systematically through the entire text, giving particular attention to the points of disagreement but examining as well the text where all four editions were in agreement.<sup>7</sup> Where there was disagreement among the four editions, the editor determined which variant to print as the text;<sup>8</sup> occasionally a reading not found in any of the four editions commended itself as the most probable representative of the text and therefore was adopted. Similarly, where all four texts were in agreement, the editor determined whether to accept that reading or to adopt an alternative variant as the text.<sup>9</sup> In this manner, the text of the SBLGNT was established.

A comparison of this new text with the four editions listed above, using as the data base the 6,928 variation units recorded in the accompanying apparatus (described below), reveals the following patterns of agreement and difference:

	Agreements	Disagreements
SBL–WH:	6,048	880
SBL–Treg:	5,700	1,228
SBL–NIV:	6,311	617
SBL–RP:	969	5,959

Also interesting is a comparison of agreements of the SBLGNT with one of the four editions against the other three and, vice versa, SBLGNT and the other three against the one:

<sup>7</sup> **o:** For a brief overview of the editor's methodological and historical perspectives with regard to the practice of New Testament textual criticism, see Michael W. Holmes, "Reconstructing the Text of the New Testament," in *The Blackwell Companion to the New Testament* (ed. David E. Aune; Oxford: Wiley-Blackwell, 2010), 77–89. <sup>8</sup> **o:** Or, to put the matter a bit more precisely, which variant most likely represents the form in which the text first began to be copied and to circulate. <sup>9</sup> **o:** In all, there are fifty-six variation units in the SBLGNT where the editor preferred a reading not found in any of the four primary editions. In thirty-eight of those instances, the editor's preferred reading is also read by WH<sup>marg</sup> (30x) and/or Treg<sup>marg</sup> (2x) and/or NA (10x).

SBL + WH vs. Treg NIV RP:	99
SBL + Treg vs. WH NIV RP:	28
SBL + NIV vs. WH Treg RP:	59
SBL + RP vs. WH Treg NIV:	66
SBL + Treg NIV RP vs. WH:	365
SBL + WH NIV RP vs. Treg:	150
SBL + WH Treg RP vs. NIV:	103
SBL + WH Treg NIV vs. RP:	4,875

### *Orthography and Related Matters*

The orthography of this edition (including accents and breathings<sup>10</sup>) follows that of the Bauer-Danker-Arndt-Gingrich lexicon (BDAG).<sup>11</sup> This includes both text and apparatus: entries in the apparatus generally have been conformed to the orthography of BDAG regardless of the spelling of the source edition.

With regard to elision (e.g., ἀλλ' for ἀλλά), crasis (e.g., καγώ for καὶ ἐγώ), movable ν, and the interchange between first aorist and second aorist verb endings, the text of Westcott and Hort has been followed. As in the case of orthography, this guideline generally applies to the apparatus as well as the text.

### *Capitalization*

Capitalization follows the pattern of the third edition of *The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations*,<sup>12</sup> which capitalizes (1) the first word of a paragraph, (2) the first word of direct speech, and (3) proper nouns.<sup>13</sup> Occasionally capitalization in a variant reading in the apparatus may follow that of the source edition.

### *Verse Division, Punctuation, and Paragraphing*

The verse divisions follow those of the Nestle-Aland/United Bible Societies Greek texts.<sup>14</sup> Differences between editions have not been recorded.

Punctuation generally follows that of Westcott and Hort. Regular exceptions include instances where a textual decision or the adoption of NRSV paragraphing required a corresponding change in punctuation. Where Westcott and Hort employed two consecutive punctuation marks (such as a comma following or preceding a dash; see 1 Tim 1:5; 2:7), these have been reduced to a single mark. A high point has been added before direct speech if no other punctuation is present. Occasionally other changes have been made as required by context.

<sup>10</sup> **o:** Occasionally breathings are as much a matter of interpretation as of lexicography. In agreement with a minority of the membership of the UBS Editorial Committee (see Bruce M. Metzger, *A Textual Commentary on The Greek New Testament* [London: United Bible Societies, 1971], 616 [a discussion of Phil 3:21 not found in the second edition]), the SBLGNT occasionally prints a rough breathing on forms of αὐτός. <sup>11</sup> **o:** *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature* (3rd ed., revised and edited by Frederick William Danker; based on the 6th ed. of Walter Bauer's *Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments und der frühchristlichen Literatur*; Chicago: University of Chicago Press, 2000). Thus ἀγνεία, not ἀγνία (so WH), or, e.g., in the case of words with movable ς (cf. BDF §21), ἄχρι, μέχρι, and οὕτως are printed throughout, unless BDAG indicates otherwise (ἄχρις, Gal 3:19 and Heb 3:13; μέχρις, Mark 13:30, Gal 4:19, Heb 12:4; οὕτω, Acts 23:11, Phil 3:17, Heb 12:21, Rev 16:18). A rare exception to the guideline is the adoption of νοουμηνίας rather than νεομηνίας in Col 2:16. <sup>12</sup> **o:** Michael W. Holmes, ed., *The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations* (3rd ed.; Grand Rapids: Baker Academic, 2007). <sup>13</sup> **o:** A category that offers, to be sure, numerous opportunities for differences of opinion. <sup>14</sup> **o:** A partial exception occurs at the end of Acts 19, where (in accordance with some editions and many recent translations) a forty-first verse number has been placed in the text, but in brackets ([41]), to indicate uncertainty regarding its status.

Paragraphing generally follows the pattern of the NRSV. Conflicts between NRSV paragraphing and Westcott and Hort punctuation have been resolved on a contextual basis.<sup>15</sup>

### *Symbols Used in the Text*

⸈ or ⸉ or ⸊ <sup>1</sup>	A textual note pertains to the following word. When identical words in the same verse
⸈ or ⸉	A textual note pertains to the enclosed words. When identical phrases in the same verse
[ ]	The enclosed text is doubtful. <sup>16</sup>

### *The Apparatus*

The textual apparatus provides information about a wide range of textual variants.<sup>17</sup> It records all differences between the text of the SBLGNT and the texts of WH, Treg, NIV, RP, and NA except for those differences that fall in the category of “orthography and related matters” (discussed above).<sup>18</sup> That is, the apparatus does not take note of differences that are solely a matter of orthographic variation or that involve only elision, crasis, movable *v*, interchange between first and second aorist verb endings, and the like; it does record all other differences between the SBL text and the texts of the five other editions just listed.

The four primary editions (WH Treg NIV RP) are cited for every variation unit (of which there are 6,928).<sup>19</sup> NA is cited only when it differs from NIV. Occasionally a marginal reading of WH or Treg or the text of another edition is cited, usually in support of a reading adopted by the editor that is not found in any of the four primary editions, but sometimes in other circumstances as well.

In each note, the reading of the text is always presented first, in bold, followed by its supporting evidence; the variant reading(s) and supporting evidence follow. Because the different editions use single brackets ([ ]) in the text in different ways, the apparatus does not record details regarding an edition's use of brackets in its text.

### *Symbols Used in the Notes*

Treg	Samuel Prideaux Tregelles, <i>The Greek New Testament, Edited from Ancient Authorities</i> ,
Treg <sup>marg</sup>	Indicates a reading printed by Tregelles in the margin of his edition.
WH	Brooke Foss Westcott and Fenton John Anthony Hort, <i>The New Testament in the Original</i>
WH <sup>app</sup>	Indicates a reading discussed by WH in the <i>Appendix</i> to their edition (in vol. 2).
WH <sup>marg</sup>	Indicates an alternative reading printed by WH in the margin of their edition.

### *Understanding the Apparatus: A Brief Guide*

This brief guide supplements what is said above about the apparatus to the SBLGNT by offering further explanation and examples.

The textual apparatus provides a textual note for each of the more than 6,900 instances of variation in the SBLGNT. In each note, the marked reading in the text is always

<sup>15</sup> **o:** For example, at the end of Phil 1:18, WH's punctuation was given preference over the NRSV paragraph break, whereas at Phil 2:14 the NRSV paragraphing was followed rather than the WH punctuation (which was changed accordingly). <sup>17</sup> **o:** In general, it closely follows the pattern of the apparatus in Holmes, *The Apostolic Fathers*

(3rd ed.). <sup>18</sup> **o:** This means that the apparatus includes nearly all the variant or alternative readings noted in the margins or notes of most recent major English translations and numerous translations into other languages as well.

<sup>19</sup> **o:** For variants involving the verses or parts of verses that WH print between double brackets (⸈⸉), WH is cited in the apparatus between brackets (i.e., ⸈⸉⸊).

listed first, in bold, and followed immediately by its supporting evidence. The separator bracket (|) comes next, followed by the variant reading(s) and supporting evidence. Multiple variant readings in the same variation unit are separated by a semicolon (;), as in the second variant in Matt 22:30 below (τοῦ θεοῦ RP; – WH Treg NIV).

Symbols in the text alert the reader to the presence of textual notes in the apparatus. The most frequently used symbols are ʳ and ʳ; the former marks a single word, and the latter encloses a multiple-word phrase. If the same word is marked a second time in the same verse, the ʳ symbol is used to mark the second occurrence (as in Matt 10:28 below, twice). If an identical multiword phrase is marked a second time in the same verse, the ʳ symbols are used to mark the second occurrence (as in John 18:39 below). In both cases, for clarity the symbols are repeated in the textual note. (More complex cases are discussed below.)

Matt 10:28 text:

28 καὶ μὴ ʳφοβεῖσθε ἀπὸ τῶν ἀποκτεννόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· ʳφοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον ʳκαὶ ψυχὴν ʳκαὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεννῆρι.

textual notes in apparatus:

**10:28** ʳφοβεῖσθε Treg NIV RP | φοβηθῆτε WH

**10:28** ʳφοβεῖσθε WH NIV | φοβήθητε Treg RP

**10:28** ʳκαὶ WH Treg NIV | + τὴν RP

**10:28** ʳκαὶ WH Treg NIV | + τὸ RP

John 18:39 text:

39 ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἓνα ʳἀπολύσω ὑμῖν ʳ ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ʳἀπολύσω ὑμῖν ʳ τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

textual notes in apparatus:

**10:39** ʳἀπολύσω ὑμῖν ʳ WH Treg NIV | ὑμῖν ἀπολύσω RP

**10:39** ʳἀπολύσω ὑμῖν ʳ WH Treg NIV | ὑμῖν ἀπολύσω RP

Matt 22:30 text:

30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε ʳγαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι ʳθεοῦ ἐν ʳτῷ οὐρανῷ εἰσιν·

textual notes in apparatus:

**22:30** γαμίζονται WH Treg NIV | ἐγκαμίζονται RP

**22:30** θεοῦ Holmes | τοῦ θεοῦ RP; – WH Treg NIV

**22:30** τῷ WH Treg NIV | – RP

Variant readings can be one of three types: addition, omission, or substitution. An addition is signaled by the plus sign (+), which indicates that the following word or words are added to the reading of the text by the supporting edition(s) listed after the additional words. In Matt 10:28 above, for example, taking the third and fourth variants together, the SBL text reads καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα (with WH Treg NIV), while the RP text—adding τὴν after ʳκαὶ and τὸ after ʳκαὶ—reads καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα.

An omission is signaled by the minus sign (–) or dash, which indicates that the word(s) marked in the text are omitted by the supporting edition(s) listed after the minus sign. In the second variant in Matt 22:30 above, where the SBL text reads ὡς ἄγγελοι θεοῦ, WH Treg NIV omit the word θεοῦ and thus read only ὡς ἄγγελοι (see also the last variant in 22:30).

If there is neither a plus nor a minus sign, the variant reading is a substitution: the word(s) marked in the text are replaced by the word(s) in the variant reading by the supporting edition(s) listed after the variant reading. In the first variant in Matt 10:28, for example, the SBL text reads φοβεῖσθε (with Treg NIV RP), while the WH text reads φοβηθῆτε (see also the second variant in this verse, both variants in John 18:39, and the first variant in 22:30).

The above examples cover a very large proportion of the variation units in the apparatus, though more complex cases do sometimes occur. If, for example, the same



word is marked more than twice in the same sentence, the symbols <sup>r</sup>1 and <sup>r</sup>2 are used for subsequent occurrences (as in 1 Cor 12:10 below, where the same word is marked four times). Occasionally, the <sup>o</sup> symbols (whose typical use was described above) can also be used to mark a shorter multiword variant that occurs inside a longer multiword variant (see Luke 22:43-44 below). Also, a single-word variant marker (°) can occur inside a regular set (°) of multiple-word variant markers (as in John 13:2 below). A key point to remember when encountering an “opening” multiple-word marker, whether ° or °, is always to look for the corresponding “closing” marker (° or °); this will help to avoid confusion.

1 Cor 12:10 text:

10 ῥἄλλω ἐνεργήματα δυνάμεων, ῥἄλλω προφητεία, ῥ<sup>1</sup>ἄλλω διακρίσεις πνευμάτων, ῥ<sup>2</sup>ἐτέρω γένη γλωσσῶν, ῥ<sup>2</sup>ἄλλω ἐρμηνεῖα γλωσσῶν.

textual notes in apparatus:

**12:10** ῥἄλλω Holmes ] + δὲ WH Treg NIV RP

**12:10** ῥἄλλω Treg ] + δὲ WH NIV RP

**12:10** ῥ<sup>1</sup>ἄλλω Treg ] + δὲ WH NIV RP

**12:10** ἐτέρω WH Treg NIV ] + δὲ RP

**12:10** ῥ<sup>2</sup>ἄλλω Holmes ] + δὲ WH Treg NIV RP

Luke 22:43-44 text:

43 ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἄπ’ οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. 44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· ‘καὶ ἐγένετο’ ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.’

textual notes in apparatus:

**22:43-44** ὥφθη δὲ ... ἐπὶ τὴν γῆν. Treg NIV RP ] [[WH]]

**22:43-44** ἄπ’ NIV RP ] ἀπὸ τοῦ [[WH]] Treg

**22:43-44** καὶ ἐγένετο [[WH]] NIV ] ἐγένετο δὲ Treg RP

Here the symbols ° mark off a variant involving the inclusion (by Treg NIV RP) or omission (by WH) of verses 43-44. Within that larger variant, a smaller multiword variant marked by <sup>o</sup> involves a word-order difference. Since the ° “opening” symbol always is matched by a ° “closing” symbol, and the ° symbol always corresponds with °, it is possible to “nest” the two variants without confusion as to where each begins and ends.

This variant offers an opportunity to comment on the use of another symbol, [[WH]]. There are some verses that Westcott and Hort did not think belonged to the genuine text but that they did not feel free to remove completely from their printed text due to its antiquity or intrinsic interest. In the first entry in the apparatus (ὥφθη δὲ ... ἐπὶ τὴν γῆν. Treg NIV RP ] [[WH]]), the symbol [[WH]] signals that Westcott and Hort placed verses 43-44 inside double brackets, whereas Treg NIV RP included them in their texts. In the third variant (καὶ ἐγένετο [[WH]] NIV ] ἐγένετο δὲ Treg RP), involving a difference in word order, the presence of [[WH]] signals that Westcott and Hort support the same word order as NIV and reminds us that they did not view the phrase (or the verse of which it is a part) as part of the original text.

John 13:2 text:

2 καὶ δείπνου ῥινομένου, τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος ῥισκαριώτου,

textual notes in apparatus:

**13:2** ῥινομένου WH Treg NIV ] ῥινομένου RP

**13:2** ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος ῥισκ. WH Treg NIV ] Ἰούδα Σίμωνος ῥισκ. ἵνα αὐτὸν παραδῶ RP

**13:2** Ἰσκαριώτου NIV RP ] Ἰσκαριώτης WH Treg

In this instance, the word-order variation (ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτου) is unrelated to the separate variant involving the spelling of Ἰσκαριώτου, so they have been set up as separate variants, the smaller one “nested” inside the larger. The larger variant bounded by the symbols <sup>^</sup> deals with the word-order variation, while the variant signaled by the <sup>^</sup> symbol deals with the spelling variation.

Two other matters call for comment. One is punctuation, which in general is not taken into account in the textual notes. Occasionally, however, a variant may carry with it consequences for how the verse is punctuated. In these cases, punctuation is included in the textual note, as in the second variant in Rev 21:4:

**21:4** ἔτι. WH ] ἔτι, ὅτι Treg NIV RP

Here the inclusion of ὅτι (supported by Treg NIV RP) alters the syntax of the sentence and so requires a change in punctuation, from the full stop of WH to a comma. The textual note, therefore, indicates both the textual variants and the punctuation that corresponds with them.

The other is the use of ellipsis (...) in the textual notes. Sometimes it is used to save space, especially in variants involving word order. In Matt 15:37 (καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἔτι περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦσαν ἑπτὰ σφυρίδας πλήρεις), for example, giving the full text of each variant would result in a textual note like this:

**15:37** τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦσαν WH Treg NIV ] ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων RP  
The use of ellipses to replace exactly the same words in each variant results in a shorter note:

**15:37** τὸ ... κλασμάτων ἦσαν WH Treg NIV ] ἦσαν τὸ ... κλασμάτων RP.

In other cases the use of ellipses helps to make clear the places where two or more textual variants actually differ. In Acts 9:31, for example, the entire verse is enclosed by a pair of multiword variant markers (31 Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη, καὶ πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου καὶ τῆ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο). The apparatus, however, looks like this:

**9:31** Ἡ ... ἐκκλησία ... εἶχεν ... οἰκοδομουμένη ... πορευομένη ... ἐπληθύνετο WH Treg NIV ] Αἱ ... ἐκκλησίαι ... εἶχον ... οἰκοδομοῦμεναι ... πορευόμεναι ... ἐπληθύνοντο RP

Here the ellipses not only save space but also reveal clearly the places where the variant readings differ and the nature of the variation (singular versus plural).<sup>20</sup>

<sup>20</sup> **o:** The introduction has been slightly modified to conform with the formatting of this electronic edition. The text of the New Testament has been updated to the V1.2 text from [github.com/LogosBible/SBLGNT](https://github.com/LogosBible/SBLGNT).

## ΚΑΤΑ ΜΑΘΘΑΙΟΝ

<sup>1</sup> Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ χριστοῦ υἱοῦ Δαυὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.

<sup>2</sup> Ἀβραάμ ἐγέννησεν τὸν Ἰσαάκ, Ἰσαάκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, <sup>3</sup> Ἰούδας δὲ ἐγέννησεν τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζάρα ἐκ τῆς Θαμάρ, Φαρὲς δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἑσρῶμ, Ἑσρῶμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀράμ, <sup>4</sup> Ἀράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμιναδάβ, Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ναασσών, Ναασσών δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαλμών, <sup>5</sup> Σαλμών δὲ ἐγέννησεν τὸν Βόες ἐκ τῆς Ῥαχάβ, Βόες\* δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ, Ἰωβὴδ† δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεσσαί, <sup>6</sup> Ἰεσσαί δὲ ἐγέννησεν τὸν Δαυὶδ τὸν βασιλέα.

Δαυὶδ †δὲ ἐγέννησεν τὸν Σολομῶνα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου, <sup>7</sup> Σολομῶν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ῥοβοάμ, Ῥοβοάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιά, Ἀβιά δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀσά, § <sup>8</sup> Ἀσά† δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσαφάτ, Ἰωσαφάτ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωράμ, Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ὀζίαν, <sup>9</sup> Ὀζίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωθαάμ, Ἰωθαάμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχάζ, Ἀχάζ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐζεκίαν, <sup>10</sup> Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Μανασσῆ, Μανασσῆ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμώς, Ἀμώς† δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσίαν,\* <sup>11</sup> Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

<sup>12</sup> Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησεν τὸν Σαλαθιήλ, Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ζοροβαβέλ, <sup>13</sup> Ζοροβαβέλ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀβιούδ, Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιακίμ, Ἐλιακίμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀζώρ, <sup>14</sup> Ἀζώρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Σαδώκ, Σαδώκ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀχίμ, Ἀχίμ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλιούδ, <sup>15</sup> Ἐλιούδ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἐλεάζαρ, Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ματθάν, Ματθάν δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰακώβ, <sup>16</sup> Ἰακώβ δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωσήφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος χριστός.

<sup>17</sup> Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραάμ ἕως Δαυὶδ γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ Δαυὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκατέσσαρες, καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ χριστοῦ γενεαὶ δεκατέσσαρες.

<sup>18</sup> Τοῦ δὲ Ἰησοῦ† χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν. Ἦ μνηστευθεῖσις § τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς εὐρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου. <sup>19</sup> Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν καὶ μὴ θέλων αὐτὴν ἰδρυματίσαι\* ἐβουλήθη λάθρα ἀπολῦσαι αὐτήν. <sup>20</sup> ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων· Ἰωσήφ υἱὸς Δαυὶδ, μὴ φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαρίαν† τὴν γυναῖκά σου, τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ πνεύματός ἐστιν ἁγίου· <sup>21</sup> τέξεται δὲ υἱὸν καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν. <sup>22</sup> τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ἠὲ ὑπὸ κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· <sup>23</sup> Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἔξει καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ· ὃ ἐστιν μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ θεός. <sup>24</sup> Ἐγερθεῖς § δὲ ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος κυρίου καὶ παρέλαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· <sup>25</sup> καὶ οὐκ ἐγένωσκεν αὐτὴν ἕως οὗ ἔτεκεν υἱόν\* καὶ ἐκάλεσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

## 2

<sup>1</sup> Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα <sup>2</sup> λέγοντες· Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. <sup>3</sup> ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης\* ἐταράχθη καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ, <sup>4</sup> καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς

\* **1:5** Βόες ... Βόες WH NA28 ] Βοὸς ... Βοὸς Treg; Βοὸζ ... Βοὸζ RP † **1:5** Ἰωβὴδ ... Ἰωβὴδ WH Treg NA28 ] Ὡβὴδ ... Ὡβὴδ RP ‡ **1:6** δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ βασιλεὺς RP § **1:7** 7-8 Ἀσά† Ἀσά† WH Treg NA28 ] Ἀσά Ἀσά NIV RP

\* **1:10** Ἀμώς Ἀμώς WH Treg NA28 ] Ἀμών Ἀμών NIV RP † **1:18** Ἰησοῦ WH NA28 RP ] - Treg ‡ **1:18** γένεσις WH Treg NA28 ] γέννησις RP § **1:18** μνηστευθεῖσις WH Treg NA28 ] + γὰρ RP \* **1:19** δειγματίσαι WH Treg NA28 ] παραδειγματίσαι RP † **1:20** Μαρίαν WH NA28 ] Μαριάμ Treg RP ‡ **1:22** ὑπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP § **1:24** ἐγερθεῖς WH Treg NA28 ] Διεγερθεῖς RP \* **1:25** υἱόν WH Treg NA28 ] τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον RP \* **2:3** ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης WH Treg NA28 ] Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς RP

ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ χριστὸς γεννᾶται. <sup>5</sup> οἱ δὲ εἶπαν αὐτῶ· Ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτως γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου· <sup>6</sup> Καὶ σύ, Βηθλέεμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

<sup>7</sup> Τότε Ἡρώδης λάθρα καλέσας τοὺς μάγους ἠκρίβωσεν παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος, <sup>8</sup> καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλέεμ εἶπεν· Πορευθέντες ἐξετάσατε ἀκριβῶς† περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ δὲ εὔρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῶ. <sup>9</sup> οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως ἐπορεύθησαν, καὶ ἰδοὺ ὁ ἀστήρ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἐστάθη‡ ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. <sup>10</sup> ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. <sup>11</sup> καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῶ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσήνεγκαν αὐτῶ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. <sup>12</sup> καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδη δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

<sup>13</sup> Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ§ τῶ Ἰωσήφ λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω σοι· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον τοῦ ἀπολέσαι αὐτό. <sup>14</sup> ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, <sup>15</sup> καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ἠὲ\* κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

<sup>16</sup> Τότε Ἡρώδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνεΐλεν πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλέεμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς ἀπὸ διετούς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσεν παρὰ τῶν μάγων. <sup>17</sup> τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ἠὲ† Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· <sup>18</sup> Φωνὴ ἐν Ῥαμὰ ἠκούσθη‡ κλαυθμὸς καὶ ὄδυρμος πολὺς· Ῥαχήλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι ὅτι οὐκ εἰσίν.

<sup>19</sup> Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ§ τῶ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ <sup>20</sup> λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ, τεθνήκασιν γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. <sup>21</sup> ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ εἰσῆλθεν\* εἰς γῆν Ἰσραήλ. <sup>22</sup> ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει† τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου‡ ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, <sup>23</sup> καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ, ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.

### 3

<sup>1</sup> Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας <sup>2</sup>† καὶ\* λέγων· Μετανοεῖτε, ἡγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. <sup>3</sup> οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ ῥηθεὶς ἠὲ† Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. <sup>4</sup> αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχεν τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὄσφυν αὐτοῦ, ἡ δὲ τροφή ἦν αὐτοῦ‡ ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον. <sup>5</sup> τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία καὶ πᾶσα ἡ περιχώρος τοῦ Ἰορδάνου, <sup>6</sup> καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῳ § ποταμῷ ὕπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν.

<sup>7</sup> Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα ἠὲ\* αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; <sup>8</sup> ποιήσατε οὖν

† 2:8 ἐξετάσατε ἀκριβῶς WH Treg NA28 ] ἀκριβῶς ἐξετάσατε RP ‡ 2:9 ἐστάθη WH Treg NA28 ] ἔστη RP § 2:13 φαίνεται κατ' ὄναρ WH NA28 RP ] κατ' ὄναρ φαίνεται Treg \* 2:15 ὑπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP † 2:17 διὰ WH Treg NA28 ] ὑπὸ RP ‡ 2:18 ἠκούσθη WH Treg NA28 ] + θρῆνος καὶ RP § 2:19 φαίνεται κατ' ὄναρ WH Treg NA28 ] κατ' ὄναρ φαίνεται RP \* 2:21 εἰσῆλθεν WH Treg NA28 ] ἦλθεν RP † 2:22 βασιλεύει WH NA28 ] + ἐπὶ RP Treg ‡ 2:22 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἡρώδου WH Treg NA28 ] Ἡρώδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ RP \* 3:2 καὶ Treg NA28 RP ] - WH † 3:3 διὰ WH Treg NA28 ] ὑπὸ RP ‡ 3:4 ἦν αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ ἦν RP § 3:6 ποταμῷ WH Treg NA28 ] - RP \* 3:7 αὐτοῦ Treg NA28 RP ] - WH

καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας <sup>9</sup> καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. <sup>10</sup> ἤδη ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

<sup>11</sup> Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί· <sup>12</sup> οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναΐξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.

<sup>13</sup> Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην τοῦ βαπτισθῆναι ὑπὲρ αὐτοῦ. <sup>14</sup> ὁ δὲ Ἰωάννης διεκώλυεν αὐτὸν λέγων· Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; <sup>15</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἄρτι, οὕτως γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. <sup>16</sup> βαπτισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εὐθὺς ἀνέβη ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ ἠνεώχθησαν οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδεν πνεῦμα θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐρχόμενον ἐπὶ αὐτόν· <sup>17</sup> καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

## 4

<sup>1</sup> Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. <sup>2</sup> καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσεράκοντα καὶ νύκτας τεσσεράκοντα ὕστερον ἐπέινασεν. <sup>3</sup> καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. <sup>4</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Γέγραπται· Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπιπαντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ.

<sup>5</sup> Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, <sup>6</sup> καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρουσίν σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. <sup>7</sup> ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πάλιν γέγραπται· Οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου.

<sup>8</sup> Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν <sup>9</sup> καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ταῦτά σοι πάντα δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. <sup>10</sup> τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὑπαγε Σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. <sup>11</sup> τότε ἀφίησιν αὐτόν ὁ διάβολος, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

<sup>12</sup> Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. <sup>13</sup> καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρά ἐλθὼν κατώκησεν εἰς Καφαρναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὀρίοις Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλίμ· <sup>14</sup> ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· <sup>15</sup> Γῆ Ζαβουλῶν καὶ γῆ Νεφθαλίμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, <sup>16</sup> ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκοτίᾳ φῶς εἶδεν μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. <sup>17</sup> Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρῦσσειν καὶ λέγειν· Μετανοεῖτε, ἤγγικεν γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

<sup>18</sup> Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν δύο ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν, ἦσαν γὰρ

† 3:10 δὲ WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 3:11 ὑμᾶς βαπτίζω WH Treg NA28 ] βαπτίζω ὑμᾶς RP § 3:11 καὶ πυρί WH Treg NA28 ] – RP \* 3:12 ἀποθήκην WH NA28 RP ] + αὐτοῦ Treg † 3:14 Ἰωάννης Treg NA28 RP ] – WH ‡ 3:15 πρὸς αὐτόν Treg NA28 RP ] αὐτῷ WH § 3:16 βαπτισθεὶς δὲ WH Treg NA28 ] καὶ βαπτισθεὶς RP \* 3:16 εὐθὺς ἀνέβη WH Treg NA28 ] ἀνέβη εὐθὺς RP † 3:16 ἠνεώχθησαν WH NIV ] + αὐτῷ Treg RP NA28 ‡ 3:16 πνεῦμα WH ] τὸ πνεῦμα τοῦ Treg NA28 RP § 3:16 περιστερὰν WH ] + καὶ Treg NA28 RP \* 4:3 ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῷ ὁ πειράζων εἶπεν RP † 4:4 ὁ WH Treg NA28 ] – RP ‡ 4:4 ἐπὶ WH NA28 RP ] ἐν Treg § 4:5 ἔστησεν WH Treg NA28 ] ἵστησιν RP \* 4:9 εἶπεν WH Treg NA28 ] λέγει RP † 4:9 σοι πάντα WH Treg NA28 ] πάντα σοι RP ‡ 4:10 Ὑπαγε WH Treg NA28 ] + ὀπίσω μου NIV RP § 4:12 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP \* 4:16 σκοτία WH Treg ] σκότει NA28 RP † 4:16 φῶς εἶδεν WH Treg NA28 ] εἶδεν φῶς RP

ἀλιεῖς· <sup>19</sup> καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἀλιεῖς ἀνθρώπων. <sup>20</sup> οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. <sup>21</sup> Καὶ προβάς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς. <sup>22</sup> οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν αὐτῷ.

<sup>23</sup> Καὶ περιῆγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. <sup>24</sup> καὶ ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις ἁσυνεχομένους<sup>§</sup> δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. <sup>25</sup> καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

## 5

<sup>1</sup> Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ προσῆλθαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· <sup>2</sup> καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτούς λέγων·

<sup>3</sup> Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

<sup>4</sup> μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

<sup>5</sup> μακάριοι οἱ πραεῖς, ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

<sup>6</sup> μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

<sup>7</sup> μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

<sup>8</sup> μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὄψονται.

<sup>9</sup> μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ κληθήσονται.

<sup>10</sup> μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

<sup>11</sup> μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσιν καὶ εἴπωσιν πᾶν ἁπονηρὸν\* καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. <sup>12</sup> χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτως γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

<sup>13</sup> Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἄλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι εἰ μὴ ἁβληθὲν ἔξω<sup>†</sup> καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

<sup>14</sup> Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· <sup>15</sup> οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσιν τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ. <sup>16</sup> οὕτως λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

<sup>17</sup> Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· οὐκ ἦλθον καταλῦσαι ἀλλὰ πληρῶσαι· <sup>18</sup> ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μίᾳ κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. <sup>19</sup> ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξῃ οὕτως τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. <sup>20</sup> λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη<sup>‡</sup> πλεῖον τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

<sup>21</sup> Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει. <sup>22</sup> ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ ἁυτοῦ<sup>§</sup> ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ· Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. <sup>23</sup> ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κάκει μνησθῆς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, <sup>24</sup> ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ὑπάγε πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. <sup>25</sup> ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου

‡ 4:23 ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ WH NA28 ] ὁ Ἰησοῦς ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ Treg; ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς RP § 4:24 ἁσυνεχομένους WH Treg ] + καὶ NA28 RP \* 5:11 ἁπονηρὸν WH Treg NA28 ] + ῥῆμα RP † 5:13 βληθὲν ἔξω WH Treg NA28 ] βληθῆναι ἔξω καὶ RP ‡ 5:20 ὑμῶν ἡ δικαιοσύνη WH NA28 ] ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν Treg RP § 5:22 αὐτοῦ WH NA28 ] + εἰκῆ Treg RP

ταχὺ ἕως ὅτου εἶ 'μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ\*, μήποτε σε παραδῶ ὁ ἀντίδικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτῆς† τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ. 26 ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδώσῃ τὸν ἕσχατον κοδραντήν.

27 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Οὐ μοιχεύσεις. 28 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. 29 εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν. 30 καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ, συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ‡.

31 Ἐρρέθη ἡ δέ§ Ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον. 32 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι 'πᾶς ὁ ἀπολύων\* τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρεκτὸς λόγου πορνείας ποιεῖ αὐτήν ἡμοιουθῆναι† καὶ ὅς ἂν ἀπολελυμένην γαμήσῃ μοιχᾶται.

33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπιιορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ κυρίῳ τοὺς ὄρκους σου. 34 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶν τοῦ θεοῦ. 35 μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστὶν τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶν τοῦ μεγάλου βασιλέως. 36 μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ποιῆσαι ἢ μέλαιναν‡. 37 ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν ναὶ ναί, οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

38 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. 39 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' ὅστις σε ῥαπίζει§ εἰς\* τὴν δεξιὰν ἡμῶν† σιαγόνα‡ στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην. 40 καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν, ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον. 41 καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπάγε μετ' αὐτοῦ δύο. 42 τῷ αἰτοῦντί σε ἡ δόξ‡ καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανίσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

43 Ἦκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. 44 ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν§ καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν\* διωκόντων ὑμᾶς. 45 ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν† οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. 46 ἂν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι 'τὸ αὐτὸ‡ ποιοῦσιν; 47 καὶ ἂν ἀσπάσησθε τοὺς ἄδελφούς§ ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἔθνικοι\* 'τὸ αὐτὸ† ποιοῦσιν; 48 Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι ὡς‡ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος§ τέλειός ἐστιν.

## 6

1 Προσέχετε ἡ δέ\* τὴν ἡ δικαιοσύνην† ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μή γε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2 Ὅταν οὖν ποιῆς ἔλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν σου, ὡς περ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 3 σοῦ δὲ ποιοῦντος ἔλεημοσύνην μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου, 4 ὅπως ἡ σου ἡ ἔλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ‡ καὶ ὁ πατὴρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει ἡ σοι§

\* 5:25 μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ ὁδῷ μετ' αὐτοῦ RP † 5:25 κριτῆς WH NA28 ] + σε παραδῶ Treg RP ‡ 5:30 εἰς γέενναν ἀπέλθῃ WH Treg NA28 ] βληθῇ εἰς γέενναν RP § 5:31 δέ WH Treg NA28 ] + ὅτι RP \* 5:32 πᾶς ὁ ἀπολύων WH Treg NA28 ] ὅς ἂν ἀπολύσῃ RP † 5:32 μοιχευθῆναι WH Treg NA28 ] μοιχᾶσθαι RP ‡ 5:36 ποιῆσαι ἢ μέλαιναν WH Treg NA28 ] ἢ μέλαιναν ποιῆσαι RP § 5:39 ραπίζει WH Treg NA28 ] ραπίσει RP \* 5:39 εἰς WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP † 5:39 σιαγόνα NIV RP ] + σου WH Treg NA28 ‡ 5:42 δόξ WH Treg NA28 ] δίδου RP § 5:44 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς RP \* 5:44 τῶν WH Treg NA28 ] + ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ RP † 5:45 ἐν WH Treg NA28 ] + τοῖς RP ‡ 5:46 τὸ αὐτὸ WH NA28 RP ] οὕτως Treg § 5:47 ἀδελφούς WH Treg NA28 ] φίλους RP \* 5:47 ἔθνικοι WH Treg NA28 ] τελῶναι RP † 5:47 τὸ αὐτὸ WH Treg NA28 ] οὕτως RP ‡ 5:48 ὡς WH Treg NA28 ] ὡς περ RP § 5:48 οὐράνιος WH Treg NA28 ] ἐν τοῖς οὐρανοῖς RP \* 6:1 δέ WH NA28 ] - Treg NIV RP † 6:1 δικαιοσύνην WH Treg NA28 ] ἔλεημοσύνην RP ‡ 6:4 κρυπτῷ WH Treg NA28 ] + αὐτὸς RP § 6:4 σοι WH Treg NA28 ] + ἐν τῷ φανερωῷ RP

5 Καὶ ὅταν ἴπροσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς\* οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως†φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ἴμῖν‡ ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. 6 σὺ δὲ ὅταν προσεύχη, εἴσελθε εἰς τὸ ταμεῖόν σου καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει ἴσοι§

7 Προσευχόμενοι δὲ μὴ βατταλογήσητε ὡσπερ οἱ ἔθνικοί, δοκοῦσιν γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται. 8 μὴ οὖν ὁ\* οἰωθῆτε αὐτοῖς, οἶδεν γὰρ ἴσοι § ὁ πατήρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

9 Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἀγιασθήτω τὸ ὄνομά σου, 10 ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἴἐπι†γῆς· 11 τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· 12 καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἴἀφήκαμεν‡τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν· 13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴπονηροῦ§ 14 ἐὰν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· 15 ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις\* οὐδὲ ὁ πατήρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

16 Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ἴὡς†οἱ ὑποκριταί σκυθρωποί, ἀφανίζουσιν γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὅπως φανῶσιν τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ἴμῖν‡ ἀπέχουσιν τὸν μισθὸν αὐτῶν. 17 σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι, 18 ὅπως μὴ φανῆς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων ἀλλὰ τῷ πατρὶ σου τῷ ἐν τῷ ἴκρυφαίῳ§ καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ ἴκρυφαίῳ\* ἀποδώσει σοι.

19 Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· 20 θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· 21 ὅπου γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρός ἴσου† ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ἴσου‡

22 Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός. ἐὰν οὖν ἴῃ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς§, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· 23 ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ἴῃ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν, τὸ σκότος πόσον.

24 Οὐδεὶς δύναται δυοὶ κυρίοις δουλεῦν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῷ δουλεῦν καὶ μαμωνᾷ.

25 Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν· μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν τί ἴφάγητε\* μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; 26 ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; 27 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἓνα; 28 καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς ἴαυξάνουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν†· 29 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. 30 εἰ δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ σήμερον ὄντα καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιένυσσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; 31 μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες· Τί φάγωμεν; ἢ· Τί πίωμεν; ἢ· Τί περιβαλώμεθα; 32 πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἴἐπιζητοῦσιν‡ οἶδεν γὰρ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῆζετε τούτων ἀπάντων. 33 ζητεῖτε δὲ

\* 6:5 προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὡς WH Treg NA28 ] προσεύχη οὐκ ἔση ὡσπερ RP † 6:5 ὅπως WH Treg NA28 ] + ἄν RP ‡ 6:5 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ὅτι RP § 6:6 σοι WH Treg NA28 ] + ἐν τῷ φανερῷ RP \* 6:8 ὁ Treg NA28 RP ] + θεὸς ὁ WH † 6:10 ἐπὶ WH Treg NA28 ] + τῆς RP ‡ 6:12 ἀφήκαμεν WH Treg NA28 ] ἀφίεμεν RP § 6:13 πονηροῦ WH Treg NA28 ] + Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμὴν RP \* 6:15 ἀνθρώποις NA28 ] + τὰ παραπτώματα αὐτῶν WH Treg NIV RP † 6:16 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσπερ RP ‡ 6:16 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ὅτι RP § 6:18 ἴκρυφαίῳ WH Treg NA28 ] κρυπτῷ RP \* 6:18 ἴκρυφαίῳ WH Treg NA28 ] κρυπτῷ RP † 6:21 ἴσου WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP ‡ 6:21 ἴσου WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP § 6:22 ἴῃ ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς WH NA28 ] ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ἴῃ Treg RP \* 6:25 φάγητε Holmes WHmarg ] + ἢ τί πίητε WH Treg NA28; + καὶ τί πίητε RP † 6:28 αὔξανουσιν· οὐ κοπιῶσιν οὐδὲ νήθουσιν WH NA28 ] αὔξανουσιν· οὐ κοπιούσιν οὐδὲ νήθουσιν Treg; αὔξάνει οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει RP ‡ 6:32 ἐπιζητοῦσιν WH Treg NA28 ] ἐπιζητεῖ RP



πρῶτον τὴν βασιλείαν<sup>§</sup> καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. <sup>34</sup> μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον, ἢ γὰρ αὔριον μεριμνήσει αὐτῆς\* ἄρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἢ κακία αὐτῆς.

## 7

<sup>1</sup> Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε. <sup>2</sup> ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε, καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. <sup>3</sup> τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; <sup>4</sup> ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· Ἄφες ἐκ\* ἄλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου; <sup>5</sup> ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκόν†, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

<sup>6</sup> Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσίν, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσουσιν<sup>‡</sup> αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσίν αὐτῶν καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

<sup>7</sup> Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρησεται· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. <sup>8</sup> πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται<sup>§</sup> <sup>9</sup> ἢ τίς ἐστίν\* ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν αἰτήσεται† οὐκ εὕρισκεν αὐτῷ— μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; <sup>10</sup> ἢ<sup>‡</sup> καὶ ἰχθὺν αἰτήσεται<sup>§</sup>— μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; <sup>11</sup> εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτουσίν αὐτόν.

<sup>12</sup> Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν\* θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς· οὗτος γὰρ ἐστὶν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

<sup>13</sup> Εἰσέλθατε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεῖα ἡ πύλη† καὶ εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς. <sup>14</sup> ὅτι<sup>‡</sup> στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἢ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὕρισκοντες αὐτήν.

<sup>15</sup> Προσέχετε<sup>§</sup> ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων ἔσωθεν δὲ εἰσὶν λύκοι ἄρπαγες. <sup>16</sup> ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὰς\* ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; <sup>17</sup> οὕτως πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. <sup>18</sup> οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν† οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. <sup>19</sup> πᾶν δένδρον μὴ ποιῶν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. <sup>20</sup> ἄρα γε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

<sup>21</sup> Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι· Κύριε κύριε εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν τοῖς<sup>‡</sup> οὐρανοῖς. <sup>22</sup> πολλοὶ ἐροῦσίν μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι ἐπροφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν; <sup>23</sup> καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

<sup>24</sup> Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται<sup>§</sup> ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ὠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν\* ἐπὶ τὴν πέτραν. <sup>25</sup> καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέπεσαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσεν, τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν. <sup>26</sup> καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ὠκοδόμησεν αὐτοῦ τὴν οἰκίαν† ἐπὶ τὴν ἄμμον. <sup>27</sup> καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

§ 6:33 βασιλείαν WH ] + τοῦ θεοῦ Treg NA28 RP \* 6:34 αὐτῆς WH ] ἐαυτῆς Treg NA28; τὰ ἐαυτῆς RP \* 7:4 ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP † 7:5 ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου τὴν δοκὸν WH Treg NA28 ] τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου RP ‡ 7:6 καταπατήσουσιν WH Treg NA28 ] καταπατήσωσιν RP § 7:8 ἀνοιγήσεται WH NA28 RP ] ἀνοίγεται Treg \* 7:9 ἐστὶν NA28 RP ] - WH Treg † 7:9 αἰτήσεται WH Treg NA28 ] ἐὰν αἰτήσῃ NIV RP ‡ 7:10 ἢ WH Treg NA28 ] - RP § 7:10 ἰχθὺν αἰτήσεται WH Treg NA28 ] ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ RP \* 7:12 ἐὰν WH NA28 ] ἂν Treg RP † 7:13 ἡ πύλη Treg NA28 RP ] - WH ‡ 7:14 ὅτι WH ] ὅτι δὲ NIV; τί Treg RP NA28 § 7:15 Προσέχετε WH NA28 ] + δὲ Treg RP \* 7:16 σταφυλὰς WH Treg NA28 ] σταφυλῆν RP † 7:18 ποιεῖν Treg NA28 RP ] ἐνεγκεῖν WH ‡ 7:21 τοῖς WH Treg NA28 ] - RP § 7:24 ὁμοιωθήσεται WH Treg NA28 ] ὁμοιωσάμενος αὐτόν RP \* 7:24 αὐτοῦ τὴν οἰκίαν WH Treg NA28 ] τὴν οἰκίαν αὐτοῦ RP † 7:26 αὐτοῦ τὴν οἰκίαν WH Treg NA28 ] τὴν οἰκίαν αὐτοῦ RP

28 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἔτέλεσεν<sup>‡</sup> Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 29 ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν<sup>§</sup>

## 8

1 Καταβάντος δὲ αὐτοῦ\* ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. 2 καὶ ἰδοὺ λεπρὸς προσελθὼν<sup>†</sup> προσεκύνει αὐτῷ λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς δύνασαί με καθαρῖσαι. 3 καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ<sup>‡</sup> λέγων· Θέλω, καθαρῖσθητι· καὶ εὐθέως ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα. 4 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς, ἀλλὰ ὕπαγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκον τὸ δῶρον ὃ προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ<sup>§</sup> εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν<sup>6</sup> καὶ λέγων· Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. 7 καὶ\* λέγει αὐτῷ<sup>†</sup> Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. 8 καὶ ἀποκριθεὶς<sup>‡</sup> ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσελθῆς· ἀλλὰ μόνον εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. 9 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν<sup>§</sup> ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· Ἐρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 10 ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν καὶ εἶπεν τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ\* εὔρον. 11 λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἤξουσιν καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· 12 οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 13 καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχη· Ὑπαγε, ὡς<sup>†</sup> ἐπίστευσας γεννηθήτω σοι· καὶ ἰάθη ὁ παῖς<sup>‡</sup> ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

14 Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδεν τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· 15 καὶ ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ ἠγέρθη καὶ διηκόνει αὐτῷ. 16 Ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλεν τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν· 17 ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβεν καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

18 Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους<sup>§</sup> περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν. 19 καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. 20 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. 21 ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν\* εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. 22 ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει<sup>†</sup> αὐτῷ· Ἀκολουθεῖ μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

23 Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς<sup>‡</sup> πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 24 καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων, αὐτὸς δὲ ἐκάθευδεν. 25 καὶ προσελθόντες<sup>§</sup> ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, σώσον\* ἀπολλύμεθα. 26 καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί δειλοὶ ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπέτιμησεν τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. 27 οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν λέγοντες· Ποταπὸς ἐστὶν οὗτος ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα αὐτῷ ὑπακούουσιν<sup>†</sup>;

‡ 7:28 ἐτέλεσεν WH Treg NA28 ] συνετέλεσεν RP § 7:29 αὐτῶν WH Treg NA28 ] - RP \* 8:1 Καταβάντος δὲ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] Καταβάντι δὲ αὐτῷ RP † 8:2 προσελθὼν WH Treg NA28 ] ἐλθὼν RP ‡ 8:3 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 8:5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] Εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ RP \* 8:7 καὶ Treg NA28 RP ] - WH † 8:7 αὐτῷ WH NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς Treg RP ‡ 8:8 καὶ ἀποκριθεὶς NA28 RP ] ἀποκριθεὶς δὲ WH Treg § 8:9 ἐξουσίαν Treg NA28 RP ] + τασσόμενος WH \* 8:10 παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ WH Treg NA28 ] οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν RP † 8:13 ὡς WH NA28 ] καὶ ὡς Treg RP ‡ 8:13 παῖς WH Treg ] + αὐτοῦ NA28 RP § 8:18 πολλοὺς ὄχλους Treg RP ] ὄχλον WH NA28 \* 8:21 μαθητῶν WH Treg ] + αὐτοῦ NA28 RP † 8:22 λέγει WH Treg NA28 ] εἶπεν RP ‡ 8:23 εἰς WH Treg ] + τὸ NA28 RP § 8:25 προσελθόντες WH Treg NA28 ] + οἱ μαθηταὶ RP \* 8:25 σώσον WH Treg NA28 ] + ἡμᾶς NIV RP † 8:27 αὐτῷ ὑπακούουσιν WH Treg NA28 ] ὑπακούουσιν αὐτῷ RP

28 Καὶ ἔλθόντος αὐτοῦ<sup>‡</sup> εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν<sup>§</sup> ὑπὴντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκεῖνης. 29 καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν λέγοντες· Τί ἡμῖν καὶ σοῖ\* υἱὲ τοῦ θεοῦ; ἤλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσει ἡμᾶς; 30 ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη. 31 οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς<sup>†</sup> εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τοὺς χοίρους<sup>‡</sup> καὶ ἰδοὺ ὥρμησεν πᾶσα ἡ ἀγέλη<sup>§</sup> κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. 33 οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων. 34 καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν\* τῷ Ἰησοῦ, καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῆ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

## 9

1 Καὶ ἐμβὰς\* εἰς<sup>†</sup> πλοῖον διεπέρασεν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

2 Καὶ ἰδοὺ προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει, τέκνον· ἀφίενταί<sup>‡</sup> σου αἱ ἁμαρτίαι<sup>§</sup>. 3 καὶ ἰδοὺ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ. 4 καὶ εἰδὼς\* ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν· Ἰνατί<sup>†</sup> ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 5 τί γὰρ ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· Ἀφίενταί<sup>‡</sup> σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· Ἔγειρε<sup>§</sup> καὶ περιπάτει; 6 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας— τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ· Ἐγερθεῖς\* ἄρον σου τὴν κλίνην καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 7 καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 8 ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἔφοβήθησαν<sup>†</sup> καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, Μαθθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι· καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. 11 καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον<sup>§</sup> τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν; 12 ὁ δὲ\* ἀκούσας εἶπεν<sup>†</sup>· Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες. 13 πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστὶν· Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς<sup>‡</sup>.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες· Διὰ τί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλὰ<sup>§</sup> οἱ δὲ μαθηταὶ σου οὐ νηστεύουσιν; 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος πενθεῖν ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῆ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν. 16 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χειρὸν σχίσμα γίνεται. 17 οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μὴ γε, ῥήγγυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλλυνται\* ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς, καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται.

18 Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς ἰδοὺ ἄρχων εἷς ἐλθὼν<sup>†</sup> προσεκύνη αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. 19 καὶ ἐγερθεὶς

‡ 8:28 ἐλθόντος αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἐλθόντι αὐτῷ RP § 8:28 Γαδαρηνῶν WH Treg NA28 ] Γεργεσηνῶν RP  
\* 8:29 σοῖ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦ RP † 8:31 ἀπόστειλον ἡμᾶς WH Treg NA28 ] ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν RP ‡ 8:32  
τοὺς χοίρους WH Treg NA28 ] τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων RP § 8:32 ἀγέλη WH Treg NA28 ] + τῶν χοίρων RP \* 8:34  
ὕπάντησιν WH Treg NA28 ] συνάντησιν RP \* 9:1 ἐμβὰς WH Treg RP NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς NIV † 9:1 εἰς WH Treg  
NA28 ] + τὸ RP ‡ 9:2 ἀφίενταί WH Treg NA28 ] ἀφένονταί RP § 9:2 σου αἱ ἁμαρτίαι WH Treg NA28 ] σοι αἱ ἁμαρτίαι  
σου RP \* 9:4 εἰδὼς WH Treg NIV ] ἰδὼν RP NA28 † 9:4 Ἰνατί WH Treg NA28 ] + ὑμεῖς RP ‡ 9:5 Ἀφίενταί WH  
Treg NA28 ] Ἀφένονταί RP § 9:5 Ἔγειρε WH Treg NA28 ] Ἔγειραι RP \* 9:6 Ἐγερθεὶς NA28 RP ] Ἔγειρε WH Treg  
† 9:8 ἐφοβήθησαν WH Treg NA28 ] ἐθαύμασαν RP ‡ 9:10 καὶ WH Treg RP NA28 ] – NIV § 9:11 ἔλεγον WH  
Treg NA28 ] εἶπον RP \* 9:12 δὲ WH NA28 ] + Ἰησοῦς Treg RP † 9:12 εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP ‡ 9:13  
ἁμαρτωλοῦς WH Treg NA28 ] + εἰς μετάνοιαν RP § 9:14 πολλά Treg RP NA28 ] – WH NIV \* 9:17 ἀπόλλυνται  
WH Treg NA28 ] ἀπολοῦνται RP † 9:18 ἐλθὼν Treg NA28 RP ] προσελθὼν WH

ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθει αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. <sup>20</sup> Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. <sup>21</sup> ἔλεγεν γὰρ ἐν ἑαυτῇ· Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ σωθήσομαι. <sup>22</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν εἶπεν· Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε, καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. <sup>23</sup> καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος καὶ ἰδὼν τοὺς ἀύλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον <sup>24</sup> ἔλεγεν\*· Ἀναχωρεῖτε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν τὸ κοράσιον ἀλλὰ καθεύδει· καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. <sup>25</sup> ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησεν τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. <sup>26</sup> καὶ ἐξῆλθεν ἡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

<sup>27</sup> Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ κρίζοντες καὶ λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαυίδ. <sup>28</sup> ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ· Ναί, κύριε. <sup>29</sup> τότε ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων· Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν. <sup>30</sup> καὶ ἠνεώχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβριμήθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω. <sup>31</sup> οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

<sup>32</sup> Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων ἰδοὺ προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον\* κωφὸν δαιμονιζόμενον. <sup>33</sup> καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ. <sup>34</sup> οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

<sup>35</sup> Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. <sup>36</sup> Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν ὅτι ἦσαν ἐσकुλμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. <sup>37</sup> τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι. <sup>38</sup> δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

## 10

<sup>1</sup> Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. <sup>2</sup> τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστιν ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ\* Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, <sup>3</sup> Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Μαθθαῖος ὁ τελώνης, Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου καὶ Ἐθαρδαῖος\* <sup>4</sup> Σίμων ὁ Καναναῖος\* καὶ Ἰούδας ὁ Σισκαριώτης ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν. <sup>5</sup> Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε καὶ εἰς πόλιν Σαμαριτῶν μὴ εἰσέλθητε. <sup>6</sup> πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. <sup>7</sup> πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἦγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. <sup>8</sup> ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε\*, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. <sup>9</sup> μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, <sup>10</sup> μὴ πήραν εἰς ὁδὸν μηδὲ δύο χιτῶνας μηδὲ ὑποδήματα μηδὲ ῥάβδον\* ἄξιός γάρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ\* <sup>11</sup> εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστιν· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε. <sup>12</sup> εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν. <sup>13</sup> καὶ ἐὰν μὲν ἦ ἡ οἰκία ἀξία, ἐλθάτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ἦ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. <sup>14</sup> καὶ ὅς ἂν\* μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξέρχόμενοι ἔξω\* τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. <sup>15</sup> ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῆ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως

‡ 9:19 ἠκολούθει WH Treg ] ἠκολούθησεν NA28 RP § 9:22 στραφεὶς WH Treg NA28 ] ἐπιστραφεὶς RP \* 9:24 ἔλεγεν WH Treg NA28 ] λέγει αὐτοῖς RP † 9:27 αὐτῷ Treg NA28 RP ] - WH ‡ 9:27 υἱὲ WH RP ] υἱὸς Treg NA28 § 9:30 ἐνεβριμήθη WH Treg NA28 ] ἐνεβριμήσατο RP \* 9:32 ἄνθρωπον Treg NA28 RP ] - WH † 9:35 μαλακίαν WH Treg NA28 ] + ἐν τῷ λαῷ RP ‡ 9:36 ὡσεὶ WH NA28 RP ] ὡς Treg \* 10:2 αὐτοῦ Treg RP ] + καὶ WH NA28 † 10:3 Ἐθαρδαῖος WH Treg NA28 ] Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Ἐθαρδαῖος RP ‡ 10:4 Καναναῖος WH Treg NA28 ] Κανανίτης RP § 10:4 ὁ WH NA28 ] - Treg RP \* 10:8 νεκροὺς ἐγείρετε WH Treg NA28 ] - RP † 10:10 ῥάβδον WH Treg NA28 ] ῥάβδους RP ‡ 10:10 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP § 10:13 πρὸς Treg NA28 RP ] ἐφ' WH \* 10:14 ἂν WH Treg NA28 ] ἐάν RP † 10:14 ἔξω WH Treg NA28 ] - RP

ἢ τῇ πόλει ἐκεῖνη. <sup>16</sup> Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί. <sup>17</sup> προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσιν γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· <sup>18</sup> καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν. <sup>19</sup> ὅταν δὲ ἴ παραδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσητε· <sup>20</sup> οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. <sup>21</sup> παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς. <sup>22</sup> καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. <sup>23</sup> ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν\* ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τῆς Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. <sup>24</sup> Οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ. <sup>25</sup> ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβούλ ἔπεκάλεσαν· πόσω μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ. <sup>26</sup> Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γὰρ ἔστιν κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν ὃ οὐ γνωσθήσεται. <sup>27</sup> ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὐκ ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. <sup>28</sup> καὶ μὴ φοβεῖσθε\* ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβεῖσθε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον ἢ καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γενένη. <sup>29</sup> οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ ἐν ἓξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν. <sup>30</sup> ὑμῶν δὲ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσίν. <sup>31</sup> μὴ οὖν φοβεῖσθε\* πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. <sup>32</sup> Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· <sup>33</sup> ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι ἐγὼ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. <sup>34</sup> Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἀλλὰ μάχαιραν. <sup>35</sup> ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς καὶ νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς, <sup>36</sup> καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ. <sup>37</sup> ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστιν μου ἄξιος· <sup>38</sup> καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστιν μου ἄξιος. <sup>39</sup> ὁ εὐρών τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν, καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. <sup>40</sup> Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. <sup>41</sup> Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου μισθὸν προφήτου λήμψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου μισθὸν δικαίου λήμψεται. <sup>42</sup> καὶ ὃς ἂν ἰποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

## 11

<sup>1</sup> Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

<sup>2</sup> Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ χριστοῦ πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ <sup>3</sup> εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; <sup>4</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγεῖλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· <sup>5</sup> τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν καὶ χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται καὶ κωφοὶ ἀκούουσιν, καὶ νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· <sup>6</sup> καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἂν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

‡ **10:19** παραδῶσιν WH Treg NA28 ] παραδιδῶσιν RP    § **10:19** λαλήσητε WH Treg NA28 ] λαλήσετε RP    \* **10:23** ἑτέραν WH Treg NA28 ] ἄλλην RP    † **10:23** τοῦ WH RP NA28 ] – Treg NIV    ‡ **10:23** ἂν Treg NA28 RP ] – WH  
§ **10:25** ἐπεκάλεσαν WH Treg NA28 ] ἐκάλεσαν RP    \* **10:28** [φοβεῖσθε Treg NA28 RP ] φοβηθῆτε WH    † **10:28** [φοβεῖσθε WH NA28 ] φοβήθητε Treg RP    ‡ **10:28** [καὶ WH Treg NA28 ] + τὴν RP    § **10:28** [καὶ WH Treg NA28 ] + τὸ RP    \* **10:31** φοβεῖσθε WH Treg NA28 ] φοβηθῆτε RP    † **10:32** ἐν NIV RP ] + τοῖς WH Treg NA28    ‡ **10:33** δ' ἂν NA28 RP ] δὲ WH Treg    § **10:33** καγὼ αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὸν καγὼ RP    \* **10:33** ἐν NIV RP ] + τοῖς WH Treg NA28    † **10:42** ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP    \* **11:2** διὰ WH Treg NA28 ] δύο RP    † **11:5** καὶ WH Treg NA28 ] – RP    ‡ **11:6** ἐὰν NA28 RP ] ἂν WH Treg



<sup>9</sup> Καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν· <sup>10</sup> καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος<sup>‡</sup> χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Εἰ ἔξεισι τοῖς σάββασιν ἑθεραπεύειν<sup>§</sup> ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ· <sup>11</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τίς ἔσται<sup>\*</sup> ἔξ ὑμῶν ἄνθρωπος ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ ἐὰν ἐμπέση τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ; <sup>12</sup> πόσω οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου· ὥστε ἔξεισιν τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν· <sup>13</sup> τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἐκτεινόν σου τὴν χεῖρα<sup>†</sup>· καὶ ἔξετεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιής ὡς ἡ ἄλλη· <sup>14</sup> ἔξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ<sup>‡</sup> ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν·

<sup>15</sup> Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ<sup>§</sup> πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς πάντας, <sup>16</sup> καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν, <sup>17</sup> ἵνα<sup>\*</sup> πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου λέγοντος· <sup>18</sup> Ἰδοὺ ὁ παῖς μου ὃν ἠρέτισα, ὁ ἀγαπητός μου εἰς ὃν<sup>†</sup> εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ· <sup>19</sup> οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ· <sup>20</sup> κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει καὶ λίνον τυφόμενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νίκος τὴν κρίσιν· <sup>21</sup> καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσιν·

<sup>22</sup> Τότε ἑπροσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός<sup>‡</sup>· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν ἑκωφὸν<sup>§</sup> λαλεῖν καὶ βλέπειν· <sup>23</sup> καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον· Μῆτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαυὶδ; <sup>24</sup> οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον· Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων· <sup>25</sup> εἰδὼς ἑδὲ<sup>\*</sup> τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθήσεται· <sup>26</sup> καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; <sup>27</sup> καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσσονται ὑμῶν<sup>†</sup>· <sup>28</sup> εἰ δὲ ἐν πνεύματι θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· <sup>29</sup> ἢ πῶς δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἄρπάσαι<sup>‡</sup> ἐὰν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει<sup>§</sup> <sup>30</sup> ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστιν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει· <sup>31</sup> διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται<sup>\*</sup> τοῖς ἀνθρώποις, ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται· <sup>32</sup> καὶ ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ<sup>†</sup> αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι·

<sup>33</sup> Ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρὸν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται· <sup>34</sup> γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ· <sup>35</sup> ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά· <sup>36</sup> λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι πᾶν ῥῆμα ἄργον ὃ ἑλαλήσουσιν<sup>‡</sup> οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσιν περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· <sup>37</sup> ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιοθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ·

<sup>38</sup> Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ<sup>§</sup> τινες τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν· <sup>39</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου· <sup>40</sup> ὡσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς

‡ 12:10 ἄνθρωπος WH Treg NA28 ] + ἦν τὴν RP § 12:10 θεραπεύειν WH Treg RP ] θεραπεῦσαι NA28 \* 12:11 ἔσται WH NA28 RP ] - Treg † 12:13 σου τὴν χεῖρα WH Treg NA28 ] τὴν χεῖρά σου RP ‡ 12:14 ἔξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι ... αὐτοῦ WH Treg NA28 ] Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ... αὐτοῦ ἔξελθόντες RP § 12:15 αὐτῷ WH NIV ] + ὄχλοι Treg RP NA28 \* 12:17 ἵνα WH Treg NA28 ] ὅπως RP † 12:18 εἰς ὃν NA28 RP ] ὃν WH; ἐν ᾧ Treg ‡ 12:22 προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός Treg RP NA28 ] προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζόμενον τυφλὸν καὶ κωφόν WH NIV § 12:22 κωφόν WH Treg NA28 ] τυφλὸν καὶ κωφόν καὶ RP \* 12:25 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP † 12:27 κριταὶ ἔσσονται ὑμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν ἔσσονται κριταὶ RP ‡ 12:29 ἀρπάσαι WH Treg NA28 ] διαρπάσαι RP § 12:29 διαρπάσει WH Treg RP NA28 ] διαρπάσῃ NIV \* 12:31 ἀφεθήσεται WH Treg NA28 ] + τοῖς ἀνθρώποις RP † 12:32 τούτῳ τῷ WH Treg NA28 ] τῷ νῦν RP ‡ 12:36 λαλήσουσιν WH Treg NA28 ] ἐὰν λαλήσωσιν RP § 12:38 αὐτῷ WH Treg NA28 ] - RP

γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας. <sup>41</sup> ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε. <sup>42</sup> βασιλίсса νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ὧδε.

<sup>43</sup> Ὄταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὐρίσκει. <sup>44</sup> τότε λέγει· Ἐἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω\* ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει† σχολάζοντα‡ σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. <sup>45</sup> τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

<sup>46</sup> Ἔτι ἡμεῖς αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις ἰδοὺ ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι. <sup>47</sup> εἶπεν δέ τις αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι\*<sup>48</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ λέγοντι† αὐτῷ· Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνας εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; <sup>49</sup> καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· <sup>50</sup> ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

### 13

<sup>1</sup> Ἐν\* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς τῆς† οἰκίας ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν· <sup>2</sup> καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς‡ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἰστήκει. <sup>3</sup> καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων· Ἰδοὺ ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων τοῦ σπείρειν. <sup>4</sup> καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἐλθόντα τὰ πετεινὰ§ κατέφαγεν αὐτά. <sup>5</sup> ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη ὅπου οὐκ εἶχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθὺς ἐξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, <sup>6</sup> ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη. <sup>7</sup> ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαὶ καὶ ἔπνιξαν\* αὐτά. <sup>8</sup> ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατὸν ὃ δὲ ἐξήκοντα ὃ δὲ τριάκοντα. <sup>9</sup> ὁ ἔχων ὧτα† ἀκούετω.

<sup>10</sup> Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν αὐτῷ· Διὰ τί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς; <sup>11</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς‡ Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται. <sup>12</sup> ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. <sup>13</sup> διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσιν καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν οὐδὲ συνίουσιν· <sup>14</sup> καὶ ἀναπληροῦται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἢ λέγουσα· Ἀκοῆ ἀκούσατε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. <sup>15</sup> ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσίν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσίν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. <sup>16</sup> ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὅτι βλέπουσιν, καὶ τὰ ὧτα ὑμῶν ὅτι ἀκούουσιν§ <sup>17</sup> ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφητῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

<sup>18</sup> Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείραντος\* <sup>19</sup> παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς καὶ ἀρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς. <sup>20</sup> ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ εὐθύς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν, <sup>21</sup> οὐκ ἔχει δὲ ρίζαν ἐν ἑαυτῷ ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστιν, γενομένης

\* **12:44** Εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω WH Treg NA28 ] Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου RP † **12:44** εὐρίσκει WH Treg RP NA28 ] + τὸν οἶκόν NIV ‡ **12:44** σχολάζοντα Treg NA28 RP ] + καὶ WH § **12:46** δὲ RP ] - WH Treg NA28

\* **12:47** εἶπεν ... λαλῆσαι Treg NA28 RP ] - WH † **12:48** λέγοντι WH Treg NA28 ] εἰπόντι RP \* **13:1** Ἐν WH Treg NA28 ] + δὲ RP † **13:1** τῆς WH Treg NA28 ] ἀπὸ τῆς RP ‡ **13:2** εἰς WH Treg NA28 ] + τὸ RP § **13:4** ἐλθόντα τὰ πετεινὰ WH NA28 ] ἦλθεν τὰ πετεινὰ καὶ RP; ἦλθον τὰ πετεινὰ καὶ Treg \* **13:7** ἐπνιξαν NA28 ] ἀπέπνιξαν WH Treg RP † **13:9** ὧτα WH NA28 ] + ἀκούειν Treg RP ‡ **13:11** αὐτοῖς Treg RP NA28 ] - WH NIV § **13:16** ἀκούουσιν WH Treg NA28 ] ἀκούει RP \* **13:18** σπείραντος WH Treg NA28 ] σπείροντος RP



δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθὺς σκανδαλίζεται. <sup>22</sup> ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος ἑαυτοῦ καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. <sup>23</sup> ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἑκατὴν γῆν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ ἑκατὴν ὅς δὲ καρποφορεῖ καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατὸν ὁ δὲ ἐξήκοντα ὁ δὲ τριάκοντα.

<sup>24</sup> Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι ἑκατὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. <sup>25</sup> ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἑπέσπειρεν ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ σίτου καὶ ἀπῆλθεν. <sup>26</sup> ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος καὶ καρπὸν ἐποίησεν, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. <sup>27</sup> προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότη εἶπον αὐτῷ· Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; <sup>28</sup> ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἐχθρὸς ἀνθρώπου τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ ἑκατὸν αὐτῷ λέγουσιν· Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; <sup>29</sup> ὁ δὲ ἔφη· Οὐ, μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. <sup>30</sup> ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρα ἕως τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ἐρῶ τοῖς θερισταῖς· Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια καὶ δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά, τὸν δὲ σῖτον συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.

<sup>31</sup> Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἀνθρώπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ. <sup>32</sup> ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶν πάντων τῶν σπερμάτων, ὅταν δὲ αὐξηθῆται μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶν καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

<sup>33</sup> Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

<sup>34</sup> Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς. <sup>35</sup> ὅπως πληρωθῆ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου, ἐρεύξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς.

<sup>36</sup> Τότε ἀφείκεν τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. <sup>37</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. <sup>38</sup> ὁ δὲ ἀγρός ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ, <sup>39</sup> ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διάβολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνος ἐστὶν, οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοι εἰσιν. <sup>40</sup> ὡς περ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια καὶ πυρὶ καίεται οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. <sup>41</sup> ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν, <sup>42</sup> καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. <sup>43</sup> Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὄρατα ἀκουέτω.

<sup>44</sup> Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὐρῶν ἀνθρώπου ἔκρυψεν, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει καὶ πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

<sup>45</sup> Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· <sup>46</sup> εὐρῶν δὲ ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην ἀπελθὼν πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

† 13:22 τούτου RP ] - WH Treg NA28 † 13:23 καλὴν γῆν WH Treg NA28 ] γῆν τὴν καλὴν RP § 13:23 συνιείς WH Treg NA28 ] συνιών RP \* 13:24 σπείραντι WH Treg NA28 ] σπείροντι RP † 13:25 ἐπέσπειρεν WH Treg NA28 ] ἔσπειρεν RP † 13:27 ἔσπειρας WH NA28 RP ] ἔσπειρες Treg § 13:28 δοῦλοι αὐτῷ λέγουσιν Treg ] αὐτῷ λέγουσιν WH; δοῦλοι λέγουσιν αὐτῷ NA28; δοῦλοι εἶπον αὐτῷ RP \* 13:28 συλλέξωμεν WH Treg NA28 ] συλλέξομεν RP † 13:29 φησιν WH Treg NA28 ] ἔφη RP † 13:30 μέχρι RP ] ἕως WH Treg NA28 § 13:30 συναγάγετε NA28 RP ] συνάγετε WH Treg \* 13:33 ἐνέκρυψεν WH Treg NA28 ] ἔκρυψεν RP † 13:34 οὐδὲν WH Treg NA28 ] οὐκ RP † 13:35 καταβολῆς WH Treg ] + κόσμου NA28 RP § 13:36 οἰκίαν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP \* 13:36 Διασάφησον WH Treg NA28 ] φράσον RP † 13:37 εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP † 13:39 αἰῶνος WH Treg NA28 ] τοῦ αἰῶνος RP § 13:40 καίεται Treg RP ] κατακαίεται WH NA28 \* 13:40 αἰῶνος WH Treg NA28 ] + τούτου RP † 13:43 ὄρα WH NA28 ] + ἀκούειν Treg RP † 13:44 Ὁμοία WH Treg NA28 ] Πάλιν ὁμοία RP § 13:44 πωλεῖ πάντα ὅσα ἔχει Treg NA28 ] πωλεῖ ὅσα ἔχει WH; πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ RP \* 13:45 ἀνθρώπῳ Treg NA28 RP ] - WH † 13:46 εὐρῶν δὲ WH Treg NA28 ] ὅς εὐρῶν RP



ἔφαγον πάντες καὶ ἔχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις.  
 21 οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

22 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς πλοῖον καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύση τοὺς ὄχλους. 23 καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι. ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. 24 τὸ δὲ πλοῖον ἤδη σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν\*, βασιανίζομενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος. 25 τετάρτη δὲ φυλακῆ τῆς νυκτὸς ἦλθεν πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. 26 οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμα ἐστίν, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. 27 εὐθὺς δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.

28 Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με ἔλθειν πρὸς σὲ ἐπὶ τὰ ὕδατα· 29 ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. καὶ καταβάς ἀπὸ τοῦ πλοίου Πέτρος περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 30 βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν ἐφοβήθη, καὶ ἀρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξεν λέγων· Κύριε, σῶσόν με. 31 εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; 32 καὶ ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. 33 οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες· Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς εἶ.

34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. 35 καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὄλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, 36 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο διεσώθησαν.

## 15

1 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς λέγοντες 2 Διὰ τί οἱ μαθηταὶ σου παραβαίνουν τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; 4 ὁ γὰρ θεὸς εἶπεν· Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ τελευτάτω· 5 ὑμεῖς δὲ λέγετε· Ὅς ἂν εἶπη τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ· Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῆς, 6 οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἡκυρώσατε τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν. 7 ὑποκριταί, καλῶς ἐπροφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων· 8 Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 9 μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίαν ἐντάλματα ἀνθρώπων.

10 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς· Ἀκούετε καὶ συνίετε· 11 οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. 12 Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ λέγουσιν αὐτῷ· Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; 13 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Πᾶσα φυτεία ἦν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ

‡ 14:22 ἠνάγκασεν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 14:22 εἰς WH Treg ] + τὸ NA28 RP \* 14:24 σταδίους πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπεῖχεν WH Treg NA28 ] μέσον τῆς θαλάσσης ἦν RP † 14:25 ἦλθεν WH Treg NA28 ] ἀπῆλθεν NIV RP ‡ 14:25 αὐτοὺς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 14:25 τὴν θάλασσαν WH Treg NA28 ] τῆς θαλάσσης RP \* 14:26 οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτὸν WH NA28 ] καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ Treg RP † 14:26 τῆς θαλάσσης WH Treg NA28 ] τὴν θάλασσαν RP ‡ 14:27 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § 14:27 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Treg RP ] ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς WH NA28 \* 14:28 αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν Treg NA28 RP ] ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ WH † 14:28 ἔλθειν πρὸς σὲ WH Treg NA28 ] πρὸς σὲ ἔλθειν RP ‡ 14:29 πλοίου WH Treg ] + ὁ NA28 RP § 14:29 καὶ ἦλθεν WH NA28 ] ἔλθειν Treg RP \* 14:30 ἰσχυρὸν Treg RP NA28 ] - WH NIV † 14:32 ἀναβάντων WH Treg NA28 ] ἐμβάντων RP ‡ 14:33 πλοίῳ WH NA28 ] + ἐλθόντες Treg RP § 14:34 ἐπὶ τὴν γῆν εἰς WH Treg NA28 ] εἰς τὴν γῆν RP \* 15:1 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + οἱ RP † 15:1 Φαρισαῖοι καὶ γραμματεῖς WH Treg NA28 ] γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι RP ‡ 15:2 αὐτῶν Treg NA28 RP ] - WH § 15:4 εἶπεν WH Treg NA28 ] ἐνετείλατο λέγων RP \* 15:6 οὐ WH Treg NA28 ] καὶ οὐ RP † 15:6 τιμήσει WH Treg NA28 ] τιμήσῃ RP ‡ 15:6 αὐτοῦ WH NA28 ] + ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ Treg RP § 15:6 τὸν λόγον WH Treg NA28 ] τὴν ἐντολήν RP \* 15:8 Ὁ λαὸς οὗτος WH Treg NA28 ] Ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν καὶ RP † 15:12 μαθηταὶ WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP ‡ 15:12 λέγουσιν WH Treg NA28 ] εἶπον RP

μου ὁ οὐράνιος ἐκριζωθήσεται. <sup>14</sup> ἄφετε αὐτούς· ‘τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν’ τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὀδηγῆ, ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον πεσοῦνται. <sup>15</sup> Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν ταύτην\* <sup>16</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; <sup>17</sup> οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται; <sup>18</sup> τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κάκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον. <sup>19</sup> ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι. <sup>20</sup> ταῦτά ἐστιν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶν φαγεῖν οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

<sup>21</sup> Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος. <sup>22</sup> καὶ ἰδοὺ γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα ἔκραζεν λέγουσα· Ἐλέησόν με, κύριε υἱὸς Δαυὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται. <sup>23</sup> ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτήν, ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. <sup>24</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. <sup>25</sup> ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνη αὐτῷ λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι. <sup>26</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἔστιν καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. <sup>27</sup> ἡ δὲ εἶπεν· Ναί, κύριε, καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. <sup>28</sup> τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γεννηθήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

<sup>29</sup> Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθεν παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. <sup>30</sup> καὶ προσήλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ’ ἑαυτῶν κωφούς, τυφλοὺς, χωλοὺς, κυλλοὺς, καὶ ἐτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτούς παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ\* καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. <sup>31</sup> ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας κωφούς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν θεὸν Ἰσραὴλ.

<sup>32</sup> Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν· Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν· καὶ ἀπολῦσαι αὐτούς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ. <sup>33</sup> καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ\* Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; <sup>34</sup> καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπαν· Ἐπτὰ, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια. <sup>35</sup> καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν <sup>36</sup> ἔλαβεν οὖν ἐπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύδας καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. <sup>37</sup> καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων ἦραν\* ἐπτὰ σπυρίδας πλήρεις. <sup>38</sup> οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων. <sup>39</sup> καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν†

## 16

<sup>1</sup> Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδειξάι αὐτοῖς. <sup>2</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ὅψιας γενομένης λέγετε· Εὐδία,

§ 15:14 τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν Treg NA28 ] τυφλοὶ εἰσιν ὁδηγοὶ WH NIV; ὁδηγοὶ εἰσιν τυφλοὶ τυφλῶν RP \* 15:15 ταύτην NA28 RP ] - WH Treg † 15:16 δὲ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦς RP ‡ 15:17 οὐ WH Treg NA28 ] Οὕπω RP § 15:22 ἔκραζεν WH Treg NA28 ] ἐκραύγασεν αὐτῷ RP \* 15:22 υἱὸς WH Treg NA28 ] υἱὲ RP † 15:23 ἠρώτων WH Treg NA28 ] ἠρώτων RP ‡ 15:25 προσεκύνη WH Treg NA28 ] προσεκύνησεν RP § 15:30 κωφούς, τυφλοὺς, χωλοὺς, κυλλοὺς Holmes ] χωλοὺς, κυλλοὺς, τυφλοὺς, κωφούς WH; χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφούς, κυλλοὺς Treg RP; χωλοὺς, τυφλοὺς, κυλλοὺς, κωφούς NA28 \* 15:30 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ Ἰησοῦ RP † 15:31 τὸν ὄχλον WH NA28 ] τοὺς ὄχλους Treg RP ‡ 15:31 κυλλοὺς ὑγιεῖς Treg NA28 RP ] - WH § 15:31 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 15:33 μαθηταὶ WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP † 15:35 παραγγείλας WH Treg NA28 ] ἐκέλευσεν RP ‡ 15:35 τῷ ὄχλῳ WH Treg NA28 ] τοῖς ὄχλοις RP § 15:36 ἔλαβεν WH Treg NA28 ] καὶ λαβὼν RP \* 15:36 καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 15:36 ἐδίδου WH Treg NA28 ] ἔδωκεν RP ‡ 15:36 μαθηταῖς WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP § 15:36 τοῖς ὄχλοις WH Treg NA28 ] τῷ ὄχλῳ RP \* 15:37 τὸ ... κλασμάτων ἦραν WH Treg NA28 ] ἦραν τὸ ... κλασμάτων RP † 15:39 Μαγαδάν WH Treg NA28 ] Μαγδαλά RP

πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός·\*† 3 καὶ πρῶί· Σήμερον χειμών, πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. Ἐτὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε.† 4 Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ‡ καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθεν. 5 Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταῖς§ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 7 οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. 8 γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν\* Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε† 9 οὐπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; 10 οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων καὶ πόσας σφυρίδας ἐλάβετε; 11 πῶς οὐ νοεῖτε ὅτι οὐ περὶ ἄρτων‡εἶπον ὑμῖν; Ἐπροσέχετε δὲ§ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 12 τότε συνῆκαν ὅτι οὐκ εἶπεν προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν ἄρτων\* ἀλλὰ ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. 13 Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων· Τίνα†λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; 14 οἱ δὲ εἶπαν· Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν ἢ ἓνα τῶν προφητῶν. 15 λέγει αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; 16 ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος εἶπεν· Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. 17 ἀποκριθεὶς δὲ‡ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος εἶ, Σίμων Βαριωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 18 καὶ γὰρ ἐγὼ σοὶ λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. 19 Ἐδώσω§σοι τὰς κλεῖδας\* τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν†δῆσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν‡λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. 20 τότε Ἐδυστέλλατο§στοῖς μαθηταῖς\* ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν†ὁ χριστός. 21 Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς‡ δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι δεῖ αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν§ καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. 22 καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων· Ἰλεώς σοι, κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο. 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπεν τῷ Πέτρῳ· Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον εἶ ἐμοῦ\*, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. 24 Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι. 25 ὃς γὰρ ἐὰν†θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν. 26 τί γὰρ ὠφελῆθήσεται‡ἀνθρώπος ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἀνθρώπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν πράξιν αὐτοῦ. 28 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι§σεισὶν τινες τῶν ὧδε ἐστῶτων\* οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.

## 17

1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν. 2 καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ

\* 16:2 16:2-3 Ὁψίας γενομένης ... οὐ δύνασθε Treg NA28 RP ] [[WH]] † 16:2 τὸ Treg NA28 [[WH]] ] Ὑποκριταὶ τὸ RP ‡ 16:4 Ἰωνᾶ WH Treg NA28 ] + τοῦ προφήτου RP § 16:5 μαθηταῖ WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 16:8 εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP † 16:8 ἐλάβετε Treg RP ] ἔχετε WH NA28 ‡ 16:11 ἄρτων WH Treg NA28 ] ἄρτου RP § 16:11 προσέχετε δὲ WH Treg NA28 ] προσέχειν RP \* 16:12 τῶν ἄρτων WH Treg NA28 ] τοῦ ἄρτου RP † 16:13 Τίνα WH Treg NA28 ] + με RP ‡ 16:17 ἀποκριθεὶς δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ ἀποκριθεὶς RP § 16:19 δώσω WH NA28 ] καὶ δώσω Treg RP \* 16:19 κλεῖδας WH Treg NA28 ] κλεῖς RP † 16:19 Ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg ‡ 16:19 Ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg § 16:20 διεστελλατο Treg RP NA28 ] ἐπετίμησεν WH NIV \* 16:20 μαθηταῖς WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 16:20 ἐστὶν WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦς RP ‡ 16:21 ὁ Ἰησοῦς Treg NA28 RP ] Ἰησοῦς Χριστὸς WH § 16:21 εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπελθεῖν WH Treg NA28 ] ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα RP \* 16:23 εἶ ἐμοῦ WH Treg NA28 ] μου εἶ RP † 16:25 ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP ‡ 16:26 ὠφελῆθήσεται WH Treg NA28 ] ὠφελεῖται RP § 16:28 ὅτι WH NA28 ] - Treg RP \* 16:28 τῶν ὧδε ἐστῶτων WH Treg NA28 ] ὧδε ἐστῶτες RP

ἔλαμψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἔγένετο \*λευκὰ ὡς τὸ φῶς. <sup>3</sup> καὶ ἰδοὺ ὤφθη†αὐτοῖς Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας ἑσθλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ.‡ <sup>4</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ἑποίησω§ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεὶ μίαν καὶ Ἡλίᾳ μίαν\*. <sup>5</sup> ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς, καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· ἀκούετε αὐτοῦ†. <sup>6</sup> καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. <sup>7</sup> καὶ προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀψάμενος αὐτῶν‡ εἶπεν· Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. <sup>8</sup> ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον εἰ μὴ ἑαυτὸν§Ἰησοῦν μόνον.

<sup>9</sup> Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων· Μηδενὶ εἶπτε τὸ ὄραμα ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἔγερθῆ\* <sup>10</sup> καὶ ἐπρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ†λέγοντες· Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἔλθειν πρῶτον; <sup>11</sup> ὁ δὲ‡ἀποκριθεὶς εἶπεν§ Ἡλίας μὲν ἔρχεται\* καὶ ἀποκαταστήσει πάντα. <sup>12</sup> λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθεν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν ἀλλὰ ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. <sup>13</sup> τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

<sup>14</sup> Καὶ ἔλθόντων†πρὸς τὸν ὄχλον προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν <sup>15</sup> καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται καὶ κακῶς πάσχει‡ πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ. <sup>16</sup> καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι. <sup>17</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ δειστραμμένη, ἕως πότε μεθ' ὑμῶν ἔσομαι§; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. <sup>18</sup> καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. <sup>19</sup> Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν εἶπον· Διὰ τί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; <sup>20</sup> ὁ δὲ λέγει\* αὐτοῖς· Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν†ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβα ἔνθεν‡ ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται, καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσεται ὑμῖν§

<sup>22</sup> ἑστρεφομένων\* δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, <sup>23</sup> καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

<sup>24</sup> Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καφαρναοὺμ προσῆλθον οἱ τὰ δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ καὶ εἶπαν· Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα; <sup>25</sup> λέγει· Ναί. καὶ ἔλθόντα†εἰς τὴν οἰκίαν προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων· Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσιν τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων; <sup>26</sup> εἰπόντος δέ‡· Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄρα γε ἐλεύθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοί. <sup>27</sup> ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς§θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον καὶ τὸν ἀναβάντα\* πρῶτον ἰχθὺν ἄρον, καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα· ἐκείνῳ λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

## 18

<sup>1</sup> Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ

\* **17:2** ἐγένετο WH Treg NA28 ] ἐγένοντο RP † **17:3** ὤφθη WH Treg NA28 ] ὤφθησαν RP ‡ **17:3** συλλαλοῦντες μετ' αὐτοῦ WH Treg NA28 ] μετ' αὐτοῦ συλλαλοῦντες RP § **17:4** ποιήσω WH NA28 ] ποιήσωμεν Treg RP \* **17:4** Ἡλίᾳ μίαν WH Treg NA28 ] μίαν Ἡλίᾳ RP † **17:5** ἀκούετε αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ ἀκούετε RP ‡ **17:7** προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀψάμενος αὐτῶν WH NA28 ] προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἤψατο αὐτῶν Treg; προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν καὶ RP § **17:8** αὐτὸν WH NA28 ] τὸν Treg RP \* **17:9** ἐγερθῆ WH Treg NA28 ] ἀναστῆ RP † **17:10** μαθηταὶ WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ **17:11** δὲ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦς RP § **17:11** εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP \* **17:11** ἔρχεται WH Treg NA28 ] + πρῶτον RP † **17:14** ἐλθόντων WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP ‡ **17:15** πάσχει NA28 RP ] ἔχει WH Treg § **17:17** μεθ' ὑμῶν ἔσομαι WH Treg NA28 ] ἔσομαι μεθ' ὑμῶν RP \* **17:20** λέγει WH Treg NA28 ] Ἰησοῦς εἶπεν RP † **17:20** ὀλιγοπιστίαν WH Treg NA28 ] ἀπιστίαν RP ‡ **17:20** Μετάβα ἔνθεν WH Treg NA28 ] Μετάβηθι ἐντεῦθεν RP § **17:20** ὑμῖν WH NA28 ] + 21 Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ. Treg RP \* **17:22** ἑστρεφομένων WH Treg NA28 ] ἀναστρεφομένων RP † **17:25** ἐλθόντα WH Treg NA28 ] ὅτε εἰσῆλθεν RP ‡ **17:26** εἰπόντος δέ WH Treg NA28 ] λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος RP § **17:27** εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν NIV RP \* **17:27** ἀναβάντα WH Treg NA28 ] ἀναβαίνοντα RP

τῶν οὐρανῶν; <sup>2</sup> καὶ ἡ προσκαλεσάμενος \* παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν <sup>3</sup> καὶ εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ στραφηῖτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά, οὐ μὴ εἰσελθῆτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. <sup>4</sup> ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· <sup>5</sup> καὶ ὃς ἂν ἰδῆται ἐν παιδίῳ τοιοῦτο † ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

<sup>6</sup> Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνίκος εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. <sup>7</sup> οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ \* ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα, πλὴν οὐαὶ τῷ ἄνθρωπῳ † δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

<sup>8</sup> Εἰ δὲ ἡ χεὶρ σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν † καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν ἢ ἡλωθῆναι, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. <sup>9</sup> καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοί ἐστιν μονόφθαλμος εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

<sup>10</sup> Ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς \* διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. <sup>12</sup> τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηται ἄνθρωπος ἑκατὸν πρόβατα καὶ πλανηθῇ ἐν ἓξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφήσει † τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐπὶ τὰ ὄρη καὶ † πορευθεὶς ζητεῖ τὸ πλανώμενον; <sup>13</sup> καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενήκοντα ἐννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. <sup>14</sup> οὕτως οὐκ ἔστιν θέλημα ἔμπροσθεν † τοῦ πατρὸς ἡμῶν \* τοῦ ἐν οὐρανοῖς ἵνα ἀπόληται ἓν † τῶν μικρῶν τούτων.

<sup>15</sup> Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ † ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε † ἔλεγσον αὐτὸν μετὰ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου. ἐὰν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου. <sup>16</sup> ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. <sup>17</sup> ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὸν τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡς περὶ ὁ ἐθνικός καὶ ὁ τελώνης. <sup>18</sup> ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἂν \* ῥηθῆτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσονται δεδεμένα ἐν οὐρανῷ καὶ ὅσα ἐὰν λύσῃτε ἐπὶ τῆς γῆς ἔσονται λελυμένα ἐν οὐρανῷ. <sup>19</sup> Πάλιν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν δύο συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν \* ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. <sup>20</sup> οὗ γὰρ εἰσὶν δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἕν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

<sup>21</sup> Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν †· Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμέ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; <sup>22</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις ἀλλὰ ἕως ἑβδομηκοντάκις ἐπτά.

<sup>23</sup> Διὰ τοῦτο ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἄνθρωπῳ βασιλεῖ ὃς ἠθέλησεν συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. <sup>24</sup> ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ συναίρειν ἡ προσηνέχθη † αὐτῷ εἷς ὀφειλέτης μυρίων ταλάντων. <sup>25</sup> μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος \* πρᾶξῃναι καὶ τὴν γυναῖκα † καὶ τὰ τέκνα καὶ πάντα ὅσα ἔχει † καὶ ἀποδοθῆναι. <sup>26</sup> πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνη αὐτῷ λέγων· Μακροθύμησον † ἐπ' ἐμοί \* καὶ πάντα ἀποδώσω σοι †. <sup>27</sup> σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν αὐτῷ. <sup>28</sup> ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν

\* **18:2** προσκαλεσάμενος WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP † **18:5** ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg † **18:5** ἐν παιδίῳ τοιοῦτο WH NA28 ] ἐν παιδίῳ τοιοῦτον Treg; παιδίον τοιοῦτον ἐν RP § **18:6** εἰς RP ] περὶ WH Treg NA28 \* **18:7** γὰρ WH Treg NA28 ] + ἐστιν RP † **18:7** ἄνθρωπῳ WH Treg NA28 ] + ἐκείνῳ RP † **18:8** αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὰ RP § **18:8** κυλλὸν ἢ χλωὸν WH NA28 ] χλωὸν ἢ κυλλόν Treg RP \* **18:10** οὐρανοῖς WH Treg NA28 ] + 11 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολλώδες. RP † **18:12** ἀφήσει WH Treg NA28 ] ἀφείς RP † **18:12** καὶ WH Treg NA28 ] - RP § **18:14** ἔμπροσθεν WH Treg RP NA28 ] - NIV \* **18:14** ὑμῶν NA28 RP ] μου WH Treg † **18:14** ἐν WH Treg NA28 ] εἷς RP † **18:15** εἰς σὲ Treg NA28 RP ] - WH § **18:15** ὕπαγε WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* **18:18** ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg † **18:18** [ἐν WH NA28 ] + τῷ Treg RP † **18:18** [ἐν WH NA28 ] + τῷ Treg RP § **18:19** ἀμὴν WH Treg RP NA28 ] - NIV \* **18:19** συμφωνήσωσιν ἐξ ὑμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν συμφωνήσωσιν RP † **18:21** αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπεν RP ] ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ WH Treg NA28 † **18:24** προσηνέχθη NA28 RP ] προσήχθη WH Treg § **18:24** αὐτῷ εἷς Treg NA28 RP ] εἷς αὐτῷ WH \* **18:25** κύριος WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † **18:25** γυναῖκα WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP † **18:25** ἔχει WH Treg NA28 ] εἶχεν RP § **18:26** Μακροθύμησον WH Treg NA28 ] Κύριε Μακροθύμησον RP \* **18:26** ἐμοί WH NA28 RP ] ἐμέ Treg † **18:26** ἀποδώσω σοι WH Treg NA28 ] σοι ἀποδώσω RP

ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγεν λέγων· Ἐπίδοδος· εἴ τι ὀφείλεις. <sup>29</sup> πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος ἑαυτοῦ παρεκάλει αὐτὸν λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί\* καὶ ἀποδώσω σοι. <sup>30</sup> ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν ἕως ἡμεῶν ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον. <sup>31</sup> ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν σφόδρα, καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ ἑαυτῶν πάντα τὰ γενόμενα. <sup>32</sup> τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ· Δούλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκα σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· <sup>33</sup> οὐκ ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς καὶ γὰρ σὲ ἠλέησα; <sup>34</sup> καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς ἕως ἡμεῶν ἀποδοῦναι τὸ ὀφειλόμενον· <sup>35</sup> οὕτως καὶ ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος\* ποιήσει ὑμῖν ἔαν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν†

## 19

<sup>1</sup> Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρην ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ Ἰορδάνου. <sup>2</sup> καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς ἐκεῖ.

<sup>3</sup> Καὶ προσῆλθον αὐτῷ\* Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες† Εἰ ἔξεστιν ἄνθρωπῳ ἀπολυῖσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; <sup>4</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ ἑκτίσας\* ἀπ' ἀρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς <sup>5</sup> καὶ εἶπεν· Ἐνεκα† τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα καὶ κολληθήσεται† τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; <sup>6</sup> ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. <sup>7</sup> λέγουσιν αὐτῷ· Τί οὖν Μωϋσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου καὶ ἀπολυῖσαι αὐτήν; <sup>8</sup> λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωϋσῆς πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολυῖσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτως. <sup>9</sup> λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι\* ὅς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἑαυτῆς καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται†.

<sup>10</sup> Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί·† Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμήσαι. <sup>11</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον· ἀλλ' οἷς δέδοται. <sup>12</sup> εἰσὶν γὰρ εὐνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι οἵτινες εὐνουχίσαν ἑαυτούς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δὲ δυναμένοσ χωρεῖν χωρεῖτω.

<sup>13</sup> Τότε προσηνέχθησαν\* αὐτῷ παιδία ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. <sup>14</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. <sup>15</sup> καὶ ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῖς† ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

<sup>16</sup> Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν αὐτῷ εἶπεν· Διδάσκαλε· τί ἀγαθὸν ποιήσω ἵνα ἰσχω\* ζωὴν αἰώνιον; <sup>17</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, † τήρησον τὰς ἐντολάς. <sup>18</sup> λέγει αὐτῷ· Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν\* Τὸ Οὐ φονεύσεις, Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐ ψευδομαρτυρήσεις, <sup>19</sup> Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἀγαπήσεις τὸν

‡ 18:28 Ἀπόδος WH Treg NA28 ] + μοι RP § 18:29 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ RP \* 18:29 ἐμοί WH NA28 RP ] ἐμέ Treg † 18:30 οὐ RP ] - WH Treg NA28 ‡ 18:31 οὖν WH Treg NA28 ] δὲ RP § 18:34 ὀφειλόμενον WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP \* 18:35 οὐράνιος WH Treg NA28 ] ἐπουράνιος RP † 18:35 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + τὰ παραπτώματα αὐτῶν RP \* 19:3 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + οἱ RP † 19:3 λέγοντες WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP ‡ 19:3 ἀνθρώπῳ Treg NA28 RP ] - WH § 19:4 εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP \* 19:4 κτίσας WH Treg NA28 ] ποιήσας RP † 19:5 Ἐνεκα WH Treg NA28 ] Ἐνεκεν RP ‡ 19:5 κολληθήσεται WH Treg NA28 ] προσκολληθήσεται RP § 19:7 αὐτήν NA28 RP ] - WH Treg \* 19:9 ὅτι WH NA28 RP ] - Treg † 19:9 καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται Treg RP ] - WH NA28 ‡ 19:10 μαθηταί WH NIV ] + αὐτοῦ Treg RP NA28 § 19:11 τοῦτον Treg NA28 RP ] - WH \* 19:13 προσηνέχθησαν WH Treg NA28 ] προσηνέχθη RP † 19:15 τὰς χεῖρας αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς τὰς χεῖρας RP ‡ 19:16 αὐτῷ εἶπεν WH Treg NA28 ] εἶπεν αὐτῷ RP § 19:16 Διδάσκαλε WH Treg NA28 ] + ἀγαθέ RP \* 19:16 ἰσχω WH Treg NA28 ] ἔχω RP † 19:17 ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστὶν ὁ ἀγαθός WH Treg NA28 ] λέγεις ἀγαθόν; Οὐδεὶς ἀγαθός εἰ μὴ εἷς ὁ θεός RP ‡ 19:17 εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν WH Treg NA28 ] εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν RP § 19:17 τήρησον NA28 RP ] τήρει WH Treg \* 19:18 εἶπεν Treg NA28 RP ] ἔφη WH



πλησίον σου ὡς σεαυτόν. <sup>20</sup> λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα† ἐφύλαξα‡ τί ἔτι ὑστερῶ; <sup>21</sup> ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὑπάγε πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἴδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς\* καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι. <sup>22</sup> ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον† ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

<sup>23</sup> Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πλούσιος δυσκόλως‡ εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. <sup>24</sup> πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τρυπήματος ὄραφιδος εἰσελθεῖν\* ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ†. <sup>25</sup> ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ‡ ἐξεπλήσθησαν σφόδρα λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι; <sup>26</sup> ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστιν, παρὰ δὲ θεῷ πάντα δυνατά.

<sup>27</sup> Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμεν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; <sup>28</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθήσεσθε‡ καὶ ὑμεῖς\* ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. <sup>29</sup> καὶ πᾶς ὅστις† ἀφήκεν οἰκίας ἢ ‡ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ § τέκνα ἢ ἄγρους\* ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου†, ἑκατονταπλασίονα‡ λήμψεται καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. <sup>30</sup> πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.

## 20

<sup>1</sup> Ὁμοία γὰρ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότη ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῳ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. <sup>2</sup> συμφωνήσας δὲ\* μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. <sup>3</sup> καὶ ἐξελεθὼν περὶ τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς. <sup>4</sup> καὶ ἐκείνοις εἶπεν· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ἦ δίκαιον δώσω ὑμῖν. <sup>5</sup> οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν† ἐξελεθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. <sup>6</sup> περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην‡ ἐξελεθὼν εὗρεν ἄλλους ἐστῶτας§ καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί; <sup>7</sup> λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα\* <sup>8</sup> ὁψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· Κάλεσον τοὺς ἐργάτας καὶ ἀπόδος† αὐτοῖς‡ τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν πρώτων. <sup>9</sup> καὶ ἐλθόντες‡ οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνά δηνᾶριον. <sup>10</sup> καὶ ἐλθόντες§ οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον\* λήμψονται· καὶ ἔλαβον τὸ ἀνά δηνᾶριον καὶ αὐτοῖ†. <sup>11</sup> λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότη <sup>12</sup> λέγοντες‡ Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσους αὐτοὺς ἡμῖν§ ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας καὶ τὸν καύσωνα. <sup>13</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν\*· Ἐταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; <sup>14</sup> ἄρον τὸ σὸν καὶ ὑπάγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ

† 19:20 Πάντα ταῦτα NA28 RP ] Ταῦτα πάντα WH Treg ‡ 19:20 ἐφύλαξα WH Treg NA28 ] ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου RP § 19:21 δὸς RP ] + τοῖς WH Treg NA28 \* 19:21 οὐρανοῖς WH Treg NA28 ] οὐρανῶ RP † 19:22 λόγον Treg NA28 RP ] + τοῦτον WH ‡ 19:23 πλούσιος δυσκόλως WH Treg NA28 ] δυσκόλως πλούσιος RP § 19:24 τρυπήματος Treg NA28 RP ] τρήματος WH \* 19:24 εἰσελθεῖν WH Treg ] διελθεῖν NA28 RP † 19:24 εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ WH ] εἰσελθεῖν εἰς ... τοῦ θεοῦ NA28; εἰς ... τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν RP; εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν Treg ‡ 19:25 μαθηταὶ WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 19:28 καθήσεσθε WH NA28 ] καθίσεσθε Treg RP \* 19:28 ὑμεῖς WH NA28 RP ] αὐτοῖ Treg † 19:29 ὅστις WH Treg NA28 ] ὅς RP ‡ 19:29 οἰκίας ἢ WH NA28 RP ] – Treg § 19:29 γυναῖκα ἢ RP ] – WH Treg NA28 \* 19:29 ἀγρους WH NA28 RP ] + ἢ οἰκίας Treg † 19:29 ὀνόματός μου Treg NA28 RP ] ἐμοῦ ὀνόματος WH ‡ 19:29 ἑκατονταπλασίονα NA28 RP ] πολλαπλασίονα WH Treg \* 20:2 συμφωνήσας δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ συμφωνήσας RP † 20:5 πάλιν NIV RP ] + δὲ WH Treg NA28 ‡ 20:6 ἐνδεκάτην WH Treg NA28 ] + ὥραν RP § 20:6 ἐστῶτας WH Treg NA28 ] + ἀργούς RP \* 20:7 ἀμπελῶνα WH Treg NA28 ] + καὶ ὁ ἐὰν ἦ δίκαιον λήψεσθε RP † 20:8 αὐτοῖς Treg NA28 RP ] – WH ‡ 20:9 καὶ ἐλθόντες Treg NA28 RP ] ἐλθόντες δὲ WH § 20:10 καὶ ἐλθόντες WH Treg NA28 ] ἔλθόντες δὲ RP \* 20:10 πλεῖον WH Treg NA28 ] πλεῖονα RP † 20:10 τὸ ἀνά δηνᾶριον καὶ αὐτοῖ WH Treg NA28 ] καὶ αὐτοῖ ἀνά δηνᾶριον RP ‡ 20:12 λέγοντες WH Treg NA28 ] + ὅτι RP § 20:12 αὐτοὺς ἡμῖν WH ] ἡμῖν αὐτοὺς Treg NA28 RP \* 20:13 ἐνὶ αὐτῶν εἶπεν WH NA28 ] εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν Treg RP

δοῦναι ὡς καὶ σοί· <sup>15</sup> οὐκ ἔξεστίν μοι ὁ θέλω ποιῆσαι ἐν τοῖς ἔμοις; ἢ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ἐστίν ὅτι ἐγὼ ἀγαθὸς εἶμι; <sup>16</sup> οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι\* πρῶτοι καὶ οἱ πρῶτοι ἔσχατοι. <sup>17</sup> Καὶ ἀναβαίνων ὁ † Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβεν τοὺς δώδεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς· <sup>18</sup> Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ, <sup>19</sup> καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται\* <sup>20</sup> Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. <sup>21</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ· Εἰπέ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοὶ μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ ἐυωνύμων σου ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. <sup>22</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν λέγουσιν αὐτῷ· Δυνάμεθα. <sup>23</sup> λέγει\* αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε† τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ ἐυωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. <sup>24</sup> Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. <sup>25</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς εἶπεν· Οἶδατε ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. <sup>26</sup> οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι ἔσται ὑμῶν διάκονος, <sup>27</sup> καὶ ὅς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔσται δούλος. <sup>28</sup> ὡς περ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν. <sup>29</sup> Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχὼ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. <sup>30</sup> καὶ ἰδὼν δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες· Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυὶδ.\* † <sup>31</sup> ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον ἔκραξαν λέγοντες· Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαυὶδ.\* † <sup>32</sup> καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς καὶ εἶπεν· Τί θέλετε ποιῶ ὑμῖν; <sup>33</sup> λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἵνα ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν†. <sup>34</sup> σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀμμάτων αὐτῶν, καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

## 21

<sup>1</sup> Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ Ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, τότε Ἰησοῦς ἀπέστειλεν δύο μαθητὰς <sup>2</sup> λέγων αὐτοῖς· Πορεύεσθε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι δούμων, καὶ εὐθέως εὐρήσετε ὄνον δεδεμένην καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. <sup>3</sup> καὶ ἂν τις ὑμῖν εἴπη τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ κύριος αὐτῶν χρειάν ἔχει· εὐθὺς δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. <sup>4</sup> Τοῦτο δὲ γέγονεν ἵνα πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος· <sup>5</sup> Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών· Ἴδου ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται σοι πραῦς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

† **20:15** οὐκ WH Treg NIV ] ἢ οὐκ RP NA28 † **20:15** ὁ θέλω ποιῆσαι WH Treg NA28 ] ποιῆσαι ὁ θέλω RP § **20:15** ἢ WH Treg NA28 ] εἰ RP \* **20:16** ἔσχατοι WH NA28 ] + πολλοὶ γὰρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοὶ Treg RP † **20:17** Καὶ ἀναβαίνων ὁ Treg NA28 RP ] μέλλων δὲ ἀναβαίνειν WH † **20:17** μαθητὰς WH NA28 RP ] – Treg § **20:17** καὶ ἐν τῇ ὁδῷ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ ὁδῷ καὶ RP; καὶ NIV \* **20:19** ἐγερθήσεται WH Treg NA28 ] ἀναστήσεται RP † **20:20** παρ' RP ] ἀπ' WH Treg NA28 † **20:21** σου Treg NA28 RP ] – WH § **20:22** πίνειν WH Treg NA28 ] + ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι RP \* **20:23** λέγει WH Treg NA28 ] καὶ λέγει RP † **20:23** πίεσθε WH Treg NA28 ] + καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε RP † **20:23** ἐυωνύμων WH Treg NA28 ] + μου RP § **20:23** ἐμὸν WH Treg NIV RP ] + τοῦτο WH marg NA28 \* **20:26** ἔσται NA28 ] δὲ ἔσται RP; ἐστὶν WH Treg † **20:26** ἂν WH Treg ] ἐὰν NA28 RP † **20:27** ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP § **20:27** ἔσται WH Treg NA28 ] ἔστω RP \* **20:30** Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς WH Treg NIV ] Ἐλέησον ἡμᾶς κύριε RP NA28 † **20:30** υἱὸς WH Treg RP NA28 ] υἱὲ NIV † **20:31** ἔκραξαν WH Treg NA28 ] ἔκραζον RP § **20:31** Κύριε ἐλέησον ἡμᾶς WH Treg NIV ] Ἐλέησον ἡμᾶς κύριε RP NA28 \* **20:31** υἱὸς WH Treg RP NA28 ] υἱὲ NIV † **20:33** ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν WH Treg NA28 ] ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοὶ RP † **20:34** ὀμμάτων WH Treg NA28 ] ὀφθαλμῶν RP § **20:34** ἀνέβλεψαν WH Treg NA28 ] + αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ RP \* **21:1** εἰς WH Treg NA28 ] πρὸς RP † **21:1** Ἰησοῦς WH NA28 ] ὁ Ἰησοῦς Treg RP † **21:2** Πορεύεσθε WH Treg NA28 ] Πορεύθητε RP § **21:2** κατέναντι WH Treg NA28 ] ἀπέναντι RP \* **21:2** εὐθέως Treg NA28 RP ] εὐθὺς WH † **21:2** ἀγάγετέ WH NA28 RP ] ἄγετέ Treg † **21:3** εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § **21:3** ἀποστελεῖ WH Treg NA28 ] ἀποστέλλει RP \* **21:4** δὲ WH Treg NA28 ] + ὄλον RP † **21:5** ἐπὶ WH Treg NA28 ] – RP

6 πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταὶ καὶ ποιήσαντες καθὼς ἔσυνεταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς 7 ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῶν τὰ ἱμάτια\* καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν. 8 ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ, ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων καὶ ἔστρώννουν ἐν τῇ ὁδῷ. 9 οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον λέγοντες· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυὶδ· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. 10 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα· Τίς ἐστὶν οὗτος; 11 οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης Ἰησοῦς ὁ ἀπὸ Ναζαρεθ τῆς Γαλιλαίας. 12 Καὶ εἰσηλθὼν Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν\* καὶ ἐξέβαλεν πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψεν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς, 13 καὶ λέγει αὐτοῖς· Γέγραπται· Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται, ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον ληστῶν. 14 Καὶ προσήλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς. 15 ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ ἐποίησεν καὶ τοὺς σπαῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας· Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαυὶδ, ἠγανάκτησαν 16 καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναί. οὐδέποτε ἀνέγνωτε ὅτι ἔκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; 17 καὶ καταλιπὼν αὐτούς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠύλισθη ἐκεῖ. 18 Πρωτὶ δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπείνασεν. 19 καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ· Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ. 20 καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ ἐθαύμασαν λέγοντες· Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ; 21 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ κἂν τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται. 22 καὶ πάντα ὅσα ἂν ἑταίρησθε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήμψεσθε. 23 Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερόν προσήλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην; 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἓνα, ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 25 τὸ βράπτισμα τὸ Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ ἡμῖν· Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 26 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα τὸν ὄχλον, πάντες γὰρ ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην. 27 καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπαν· Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 28 Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; ἄνθρωπος εἶχεν τέκνα δύο. προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπεν· Τέκνον, ὑπάγε σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. 29 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐ θέλω ὑστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθεν. 30 προσελθὼν δὲ τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐγὼ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησεν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς; λέγουσιν ὁ πρῶτος λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 32 ἦλθεν γὰρ Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελήθητε ὑστερον

‡ 21:6 συνέταξεν WH Treg NA28 ] προσέταξεν RP § 21:7 ἐπ' WH Treg NA28 ] ἐπάνω RP \* 21:7 ἱμάτια WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP † 21:9 αὐτὸν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 21:11 ὁ προφήτης Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] Ἰησοῦς ὁ προφήτης RP § 21:12 Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] ὁ Ἰησοῦς RP \* 21:12 ἱερόν WH Treg NA28 ] + τοῦ θεοῦ RP † 21:13 ποιεῖτε WH Treg NA28 ] ἐποίησατε RP ‡ 21:14 τυφλοὶ καὶ χωλοὶ WH Treg NA28 ] χωλοὶ καὶ τυφλοὶ RP § 21:15 τοὺς WH Treg NA28 ] - RP \* 21:18 Πρωτὶ WH Treg NA28 ] Πρωτῆς RP † 21:18 ἐπανάγων Treg NA28 RP ] ἐπαναγαγὼν WH ‡ 21:19 Μηκέτι Treg NA28 RP ] Οὐ μηκέτι WH § 21:22 ἂν WH NA28 ] ἐὰν Treg RP \* 21:23 ἐλθόντος αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἐλθόντι αὐτῷ RP † 21:25 τὸ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 21:25 ἐν WH Treg NA28 ] παρ' RP § 21:26 ὡς προφήτην ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην WH Treg NA28 ] ἔχουσιν τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην RP \* 21:28 προσελθὼν WH ] καὶ προσελθὼν Treg NA28 RP † 21:28 ἀμπελῶνι WH Treg NA28 ] + μου RP ‡ 21:29 Οὐ θέλω ὑστερον δὲ μεταμεληθεὶς Treg NA28 RP ] Ἐγὼ κύριε καὶ οὐκ WH § 21:30 προσελθὼν δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ προσελθὼν RP \* 21:30 δευτέρῳ WH Treg RP ] ἐτέρῳ NA28 † 21:30 Ἐγὼ κύριε καὶ οὐκ Treg NA28 RP ] Οὐ θέλω ὑστερον μεταμεληθεὶς WH ‡ 21:31 λέγουσιν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP § 21:31 πρῶτος NA28 RP ] ὑστερος WH Treg \* 21:32 Ἰωάννης πρὸς ὑμᾶς WH Treg NA28 ] πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης RP † 21:32 οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὐ RP

του πιστεῦσαι αὐτῷ. <sup>33</sup> Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἦν ἄνθρωπος<sup>‡</sup> ἦν οἰκοδεσπότης ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκεν καὶ ὠρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν καὶ ὠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. <sup>34</sup> ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ. <sup>35</sup> καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. <sup>36</sup> πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων, καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. <sup>37</sup> ὕστερον δὲ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. <sup>38</sup> οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτὸν καὶ ἰσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ. <sup>39</sup> καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος καὶ ἀπέκτειναν. <sup>40</sup> ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; <sup>41</sup> λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. <sup>42</sup> Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; <sup>43</sup> διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ καὶ δοθήσεται ἔθνη ποιῶντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. <sup>44</sup> Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ λικμήσει αὐτόν.\* <sup>45</sup> Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· <sup>46</sup> καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπεὶ εἰς<sup>†</sup> προφήτην αὐτὸν εἶχον.

## 22

<sup>1</sup> Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς\* λέγων· <sup>2</sup> Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησεν γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ. <sup>3</sup> καὶ ἀπέστειλεν τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. <sup>4</sup> πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων· Εἶπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἴδου τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα<sup>†</sup> οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτιστὰ τεθυμένα, καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. <sup>5</sup> οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπηλθον, ὃς<sup>‡</sup> μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὃς<sup>§</sup> δὲ ἐπὶ<sup>\*</sup> τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· <sup>6</sup> οἱ δὲ λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν. <sup>7</sup> ὁ δὲ βασιλεὺς<sup>†</sup> ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσεν τοὺς φονεῖς ἐκείνους καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησεν. <sup>8</sup> τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ὁ μὲν γάμος ἔτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι· <sup>9</sup> πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἐὰν<sup>‡</sup> εὕρητε καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. <sup>10</sup> καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὄν<sup>§</sup> εὐρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος\* ἀνακειμένων. <sup>11</sup> εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου· <sup>12</sup> καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ δὲ ἐφिमώθη. <sup>13</sup> τότε ὁ βασιλεὺς εἶπεν<sup>†</sup> τοῖς διακόνοις· Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτόν<sup>‡</sup> εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. <sup>14</sup> πολλοὶ γάρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

<sup>15</sup> Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. <sup>16</sup> καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν λέγοντες<sup>§</sup> Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων· <sup>17</sup> εἰπὸν οὖν ἡμῖν τί σοι δοκεῖ· ἔξεστιν δοῦναι κῆνσον Καίσαρι ἢ οὐ; <sup>18</sup> γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπεν· Τί με πειράζετε, ὑποκριταί; <sup>19</sup> ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον. <sup>20</sup> καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή;

‡ 21:33 ἄνθρωπος WH Treg NA28 ] + τις RP § 21:38 σχωμεν WH Treg NA28 ] κατάσχωμεν RP \* 21:44 Καὶ ... αὐτόν. WH Treg NA28 RP ] - WHmarg † 21:46 ἐπεὶ εἰς WH Treg NA28 ] ἐπειδὴ ὡς RP \* 22:1 ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς RP † 22:4 ἡτοίμακα WH Treg NA28 ] ἡτοίμασα RP ‡ 22:5 ὃς WH Treg NA28 ] ὁ RP § 22:5 ὃς WH Treg NA28 ] ὁ RP \* 22:5 ἐπὶ WH Treg NA28 ] εἰς RP † 22:7 ὁ δὲ βασιλεὺς WH Treg NA28 ] καὶ ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος RP ‡ 22:9 ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP § 22:10 οὐς WH NA28 ] ὄσους Treg RP \* 22:10 γάμος Treg NA28 RP ] νυμφῶν WH † 22:13 ὁ βασιλεὺς εἶπεν WH Treg NA28 ] εἶπεν ὁ βασιλεὺς RP ‡ 22:13 ἐκβάλετε αὐτόν WH Treg NA28 ] ἄρατε αὐτόν καὶ ἐκβάλετε RP § 22:16 λέγοντες NA28 RP ] λέγοντας WH Treg

21 λέγουσιν αὐτῷ\* Καίσαρος, τότε λέγει αὐτοῖς· Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. 22 καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθαν.

23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες† μὴ εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν 24 λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωϋσῆς εἶπεν· Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γήμας† ἐτελεύτησεν, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφήκεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ· 27 ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανεν ἡ Σγυνη. 28 ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν\* τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.

29 Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ· 30 ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται† ἀλλ' ὡς ἄγγελοι θεοῦ· ἐν τῷ Σουρανῷ εἰσιν· 31 περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ λέγοντος· 32 Ἐγὼ εἶμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων. 33 καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσεν τοὺς Σαδδουκαίους συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό. 35 καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἕξ αὐτῶν νομικὸς πειράζων αὐτόν† 36 Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; 37 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ Σκαρδίᾳ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ\* ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· 38 αὕτη ἐστὶν ἡ μεγάλη καὶ πρώτη† ἐντολή. 39 Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ § Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. 40 ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος κρέματα καὶ οἱ προφῆται\*.

41 Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς 42 λέγων· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ χριστοῦ; τίνος υἱὸς ἐστίν; λέγουσιν αὐτῷ· Τοῦ Δαυίδ. 43 λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δαυὶδ ἐν πνεύματι καλεῖ αὐτὸν κύριον† λέγων· 44 Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω Στῶν ποδῶν σου; 45 εἰ οὖν Δαυὶδ καλεῖ αὐτὸν κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν; 46 καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἀποκριθῆναι αὐτῷ\* λόγον, οὐδὲ ἐτόλμησέν τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι.

## 23

1 Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ 2 λέγων· Ἐπὶ τῆς Μωϋσέως καθεδρᾶς ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. 3 πάντα οὖν ὅσα ἔδαν\* εἶπωσιν ὑμῖν ποιήσατε καὶ τηρεῖτε†, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε, λέγουσιν γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσιν. 4 δεσμεύουσιν δὲ ἄφορτία βαρέα § καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων, αὐτοὶ δὲ τῷ\* δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσιν κινήσαι αὐτά. 5 πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσιν πρὸς τὸ θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· πλατύνουσι γὰρ† τὰ φυλακτήρια αὐτῶν καὶ μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα· 6 φιλοῦσι δὲ § τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δείπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς 7 καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ

\* 22:21 αὐτῷ Treg NA28 RP ] - WH † 22:23 λέγοντες WH Treg NA28 ] οἱ λέγοντες RP ‡ 22:25 γήμας WH Treg NA28 ] γαμήσας RP § 22:27 ἡ WH NA28 ] καὶ ἡ Treg RP \* 22:28 ἀναστάσει οὖν WH Treg NA28 ] οὖν ἀναστάσει RP † 22:30 γαμίζονται WH Treg NA28 ] ἐγκαμίζονται RP ‡ 22:30 θεοῦ Holmes ] τοῦ θεοῦ RP; - WH Treg NA28 § 22:30 τῷ WH Treg NA28 ] - RP \* 22:32 ὁ θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ θεὸς θεὸς RP; θεὸς WHmarg † 22:35 αὐτόν WH Treg NA28 ] + καὶ λέγων RP ‡ 22:37 δὲ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦς RP § 22:37 □τῇ Treg NA28 ] - WH RP \* 22:37 □τῇ WH Treg NA28 ] - RP † 22:38 ἡ μεγάλη καὶ πρώτη WH Treg NA28 ] πρώτη καὶ μεγάλη RP ‡ 22:39 δὲ Treg NA28 RP ] - WH § 22:39 αὐτῇ Treg NA28 RP ] αὕτη WH \* 22:40 κρέματα καὶ οἱ προφῆται WH Treg NA28 ] καὶ οἱ προφῆται κρέματα RP † 22:43 καλεῖ αὐτὸν κύριον WH Treg NA28 ] κύριον αὐτὸν καλεῖ RP ‡ 22:44 Εἶπεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 22:44 ὑποκάτω WH Treg NA28 ] ὑποπόδιον RP \* 22:46 ἀποκριθῆναι αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῷ ἀποκριθῆναι RP \* 23:3 ἔδαν WH NA28 RP ] ἂν Treg † 23:3 ποιήσατε καὶ τηρεῖτε WH Treg NA28 ] τηρεῖν τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε RP ‡ 23:4 δὲ WH Treg NA28 ] γὰρ RP § 23:4 βαρέα WH NIV ] + καὶ δυσβάστακτα Treg RP NA28 \* 23:4 αὐτοὶ δὲ τῷ WH Treg NA28 ] τῷ δὲ RP † 23:5 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP ‡ 23:5 κράσπεδα WH Treg NA28 ] + τῶν ἱματίων αὐτῶν NIV RP § 23:6 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP

τῶν ἀνθρώπων· ῥαββί\* 8 ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε· ῥαββί, εἷς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ ῥιδιδάσκαλος† πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε· 9 καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς, εἷς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν ὁ πατήρ‡ ὁ ῥοὐράνιος§ 10 μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί, ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἐστὶν εἷς\* ὁ χριστός· 11 ὁ δὲ μείζων ὑμῶν ἔσται ὑμῶν διάκονος· 12 ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ῥύψωθήσεται†

13 Οὐαὶ ῥδε‡ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε ῥεἰσελθεῖν§ 15 Οὐαὶ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι περιιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν γένηται ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.

16 Οὐαὶ ῦμῖν, ὁδηγοὶ τυφλοὶ οἱ λέγοντες· Ὅς ἂν ὁμόση ἐν τῷ ναῶ, οὐδὲν ἐστὶν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ ὀφείλει. 17 μωροὶ καὶ τυφλοί, τίς γὰρ μείζων ἐστίν, ὁ χρυσὸς ἢ ὁ ναὸς ὁ ῥαγιασας\* τὸν χρυσόν; 18 καὶ· Ὅς ῥἂν‡ὁμόση ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἐστὶν, ὅς δ' ἂν ὁμόση ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ ὀφείλει. 19 ῥτυφλοὶ‡ τί γὰρ μείζων, τὸ δῶρον ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἀγιάζον τὸ δῶρον; 20 ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ· 21 καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῶ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ ῥκατοικοῦντι§αὐτόν· 22 καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

23 Οὐαὶ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ ῥτὸ ἔλεος\* καὶ τὴν πίστιν· ῥταῦτα‡ἔδει ποιῆσαι κάκεῖνα μὴ ῥαφιέναι‡ 24 ὁδηγοὶ τυφλοί, ῥοἰ§διυλίζοντες τὸν κώνωπα τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες,

25 Οὐαὶ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἀρπαγῆς καὶ ῥἀκρασίας\* 26 Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου ῥκαὶ τῆς παροψίδος†, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς ῥαὐτοῦ‡καθαρόν.

27 Οὐαὶ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ῥπαρομοιάζετε§στάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὠραῖοι ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας· 28 οὕτως καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ ἔστε μεστοὶ\* ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

29 Οὐαὶ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων, 30 καὶ λέγετε· Εἰ ῥἡμεθα‡ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ῥἡμεθα‡αὐτῶν κοινωνοὶ§ ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν· 31 ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας· 32 καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. 33 ὄφεις γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; 34 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ῥἐξ\* αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· 35 ὅπως ἔλθη ἐφ' ὑμᾶς

\* 23:7 ῥαββί WH Treg NA28 ] + ῥαββί RP † 23:8 διδάσκαλος WH Treg NA28 ] καθηγητῆς ὁ χριστός RP ‡ 23:9 ὑμῶν ὁ πατήρ WH Treg NA28 ] ὁ πατήρ ὑμῶν RP § 23:9 οὐράνιος WH Treg NA28 ] ἐν τοῖς οὐρανοῖς RP \* 23:10 ὅτι καθηγητῆς ὑμῶν ἐστὶν εἷς WH Treg NA28 ] εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστὶν ὁ καθηγητῆς RP † 23:12 ὑψωθήσεται WH Treg NA28 ] + 13 Οὐαὶ δὲ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα (and re-number SBL v. 13 as 14) RP ‡ 23:13 δὲ WH Treg NA28 ] - RP § 23:13 εἰσελθεῖν WH Treg NA28 RP ] + 14 Οὐαὶ ῦμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα TR \* 23:17 ἀγιάσας WH Treg NA28 ] ἀγιάζων RP † 23:18 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP ‡ 23:19 τυφλοὶ WH Treg NA28 ] μωροὶ καὶ τυφλοὶ RP § 23:21 κατοικοῦντι WH NA28 ] κατοικήσαντι Treg RP \* 23:23 τὸ ἔλεος WH Treg NA28 ] τὸν ἔλεον RP † 23:23 ταῦτα NIV RP ] + δὲ WH Treg NA28 ‡ 23:23 ἀφιέναι WH NA28 RP ] ἀφείναι Treg § 23:24 οἱ Treg NA28 RP ] - WH \* 23:25 ἀκρασίας WH Treg NA28 ] ἀδικίας RP † 23:26 καὶ τῆς παροψίδος WH Treg NIV RP ] - WHmarg NA28 ‡ 23:26 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP § 23:27 παρομοιάζετε WH NA28 RP ] ὁμοιάζετε Treg \* 23:28 ἐστε μεστοὶ WH Treg NA28 ] μεστοὶ ἐστε RP † 23:30 ῥἡμεθα WH Treg NA28 ] ἡμεν RP ‡ 23:30 ῥἡμεθα WH Treg NA28 ] ἡμεν RP § 23:30 αὐτῶν κοινωνοὶ WH Treg NA28 ] κοινωνοὶ αὐτῶν RP \* 23:34 ἐξ WH Treg NA28 ] καὶ ἐξ RP

πάντα αἷμα δίκαιον ἐκχυννόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξύ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. <sup>36</sup> ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἢ ἕξει† ταῦτα πάντα‡ ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

<sup>37</sup> Ἰερουσαλήμ Ἰερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφῆτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν — ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις ἐπισυνάγει\* τὰ νοσσία ἑαυτῆς† ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε; <sup>38</sup> ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος‡ <sup>39</sup> λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδητε ἀπ' ἄρτι ἕως ἂν εἴπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

## 24

<sup>1</sup> Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο\*, καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ· <sup>2</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς† εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα‡; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ὃς οὐ καταλυθήσεται.

<sup>3</sup> Καθημένους δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν λέγοντες· Εἰπὼν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ ὅτι τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας ἑκαὶ συντελείας τοῦ αἵωνος. <sup>4</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ· <sup>5</sup> πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες· Ἐγὼ εἰμι ὁ χριστός, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. <sup>6</sup> μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ\* γενέσθαι, ἀλλ' οὐπω ἐστὶν τὸ τέλος. <sup>7</sup> ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, καὶ ἔσονται ἑλιμοὶ† καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· <sup>8</sup> πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

<sup>9</sup> Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου. <sup>10</sup> καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ καὶ ἀλλήλους παραδώσουσιν καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· <sup>11</sup> καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται καὶ πλανήσουσιν πολλούς· <sup>12</sup> καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυγήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν. <sup>13</sup> ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. <sup>14</sup> καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ εἰς μαρτύριον πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τότε ἕξει τὸ τέλος.

<sup>15</sup> Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ρηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου ἑστὸς‡ ἐν τόπῳ ἁγίῳ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, <sup>16</sup> τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη, <sup>17</sup> ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω\* ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, <sup>18</sup> καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον† αὐτοῦ. <sup>19</sup> οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. <sup>20</sup> προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος μηδὲ σαββάτω· <sup>21</sup> ἔσται γὰρ τότε θλίψις μεγάλη οἷα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν οὐδ' οὐ μὴ γένηται. <sup>22</sup> καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβώθησονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι. <sup>23</sup> τότε ἐὰν τις ὑμῖν εἴπη· Ἰδοὺ ὧδε ὁ χριστός, ἢ Ὡδε, μὴ πιστεύσητε· <sup>24</sup> ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώσουσιν σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα ὥστε ἑπλανῆσαι‡ εἰ δυνατόν καὶ τοὺς ἐκλεκτούς· <sup>25</sup> ἰδοὺ προεῖρηκα ὑμῖν. <sup>26</sup> ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· Ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστίν, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· <sup>27</sup> ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· <sup>28</sup> ὅπου\* ἐὰν ᾗ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί.

† 23:36 ἕξει WH Treg NA28 ] ὅτι ἕξει RP ‡ 23:36 ταῦτα πάντα WH NA28 ] πάντα ταῦτα Treg RP § 23:37 ἀποκτείνουσα WH Treg NA28 ] ἀποκτείνουσα RP \* 23:37 ὄρνις ἐπισυνάγει WH Treg NA28 ] ἐπισυνάγει ὄρνις RP † 23:37 αὐτῆς WH Treg NA28 ] ἑαυτῆς RP ‡ 23:38 ἔρημος Treg NA28 RP ] - WH \* 24:1 ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο WH Treg NA28 ] ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ RP † 24:2 ἀποκριθεὶς WH Treg NA28 ] Ἰησοῦς RP ‡ 24:2 ταῦτα πάντα WH Treg NA28 ] πάντα ταῦτα RP § 24:3 καὶ WH Treg NA28 ] + τῆς RP \* 24:6 γὰρ WH Treg NA28 ] + πάντα RP † 24:7 λιμοὶ WH Treg NA28 ] + καὶ λοιμοὶ RP ‡ 24:15 ἐστὸς WH Treg NA28 ] ἐστὼς RP § 24:16 ἐπὶ RP ] εἰς WH Treg NA28 \* 24:17 καταβάτω WH Treg NA28 ] καταβαινέτω RP † 24:18 τὸ ἱμάτιον WH Treg NA28 ] τὰ ἱμάτια RP ‡ 24:24 πλανῆσαι NA28 RP ] πλανᾶσθαι WH Treg § 24:27 ἔσται WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 24:28 ὅπου WH Treg NA28 ] + γὰρ RP

29 Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. 30 καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. 31 καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ ἰσάπυγγοσ<sup>‡</sup>μεγάλης, καὶ ἐπισυναΐξουσιν τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως τῶν ἄκρων αὐτῶν.

32 Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολὴν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἀπαλὸς καὶ τὰ φύλλα ἐκφύη, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος. 33 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ἅπαντα ταῦτα\*, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. 34 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται. 35 ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται<sup>‡</sup> οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσιν.

36 Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν οὐδὲ ὁ υἱὸς<sup>§</sup>, εἰ μὴ ὁ πατήρ\* μόνος. 37 ὡσπερ γὰρ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται<sup>‡</sup> ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 38 ὡς<sup>§</sup> γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις\* ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ γαμίζοντες<sup>†</sup> ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσηλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, 39 καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἧλθεν ὁ κατακλυσμός καὶ ἦρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. 40 τότε δύο ἔσονται<sup>§</sup> ἐν τῷ ἀγρῷ, εἷς\* παραλαμβάνεται καὶ εἷς<sup>†</sup> ἀφίεται. 41 δύο ἀλήθουςαι ἐν τῷ μύλῳ<sup>‡</sup> μία παραλαμβάνεται καὶ μία ἀφίεται. 42 γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα ἡμέρα<sup>§</sup> ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. 43 ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῆ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγγρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν εἶασεν διορυχθῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. 44 διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἡ οὐ δοκεῖτε ὥρα\* ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

45 Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος ὃν κατέστησεν ὁ κύριος<sup>†</sup> ἐπὶ τῆς οἰκετείας<sup>‡</sup> αὐτοῦ τοῦ δοῦναι<sup>§</sup> αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ; 46 μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὕρησει οὕτως ποιοῦντα\*. 47 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. 48 ἔὰν δὲ εἶπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Χρονίζει μου ὁ κύριος<sup>†</sup>, 49 καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ, ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθυόντων,<sup>‡</sup> 50 ἤξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

## 25

1 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν\* ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν<sup>†</sup> τοῦ νυμφίου. 2 πέντε δὲ ἐξ αὐτῶν ἦσαν<sup>‡</sup> μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι<sup>§</sup>. 3 αἱ γὰρ\* μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον. 4 αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις<sup>†</sup> μετὰ τῶν λαμπάδων ἑαυτῶν<sup>‡</sup> 5 χρονίζοντος δὲ τοῦ

† 24:30 τῷ RP ] - WH Treg NA28 ‡ 24:31 σάλπιγγοσ WH NA28 ] + φωνῆς Treg RP § 24:31 τῶν WH Treg NA28 ] - RP \* 24:33 πάντα ταῦτα WH NA28 ] ταῦτα πάντα Treg RP † 24:34 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP ‡ 24:35 παρελεύσεται WH Treg NA28 ] παρελεύσονται RP § 24:36 οὐδὲ ὁ υἱὸς WH NA28 ] - Treg RP \* 24:36 πατήρ WH Treg NA28 ] + μου RP † 24:37 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP ‡ 24:37 ἔσται WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 24:38 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσπερ RP \* 24:38 ἡμέραις NIV RP ] + ἐκείναις WH Treg NA28 † 24:38 γαμίζοντες WH NA28 ] ἐγκαμίζοντες Treg RP ‡ 24:39 καὶ RP NA28 ] - WH Treg NIV § 24:40 δύο ἔσονται Treg NA28 RP ] ἔσονται δύο WH \* 24:40 [εἷς WH Treg NA28 ] ὁ εἷς RP † 24:40 [εἷς WH Treg NA28 ] ὁ εἷς RP ‡ 24:41 μύλῳ WH Treg NA28 ] μύλωνι RP § 24:42 ἡμέρᾳ WH Treg NA28 ] ὥρᾳ RP \* 24:44 οὐ δοκεῖτε ὥρᾳ WH Treg NA28 ] ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε RP † 24:45 κύριος WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 24:45 οἰκετείας WH Treg NA28 ] θεραπείας RP § 24:45 δοῦναι WH Treg NA28 ] διδόναι RP \* 24:46 οὕτως ποιοῦντα WH Treg NA28 ] ποιοῦντα οὕτως RP † 24:48 μου ὁ κύριος WH Treg NA28 ] ὁ κύριός μου ἐλθεῖν RP ‡ 24:49 αὐτοῦ ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ WH Treg NA28 ] ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν RP \* 25:1 ἑαυτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP † 25:1 ὑπάντησιν WH Treg NA28 ] ἀπάντησιν RP ‡ 25:2 ἐξ αὐτῶν ἦσαν WH Treg NA28 ] ἦσαν ἐξ αὐτῶν RP § 25:2 μωραὶ καὶ πέντε φρόνιμοι WH Treg NA28 ] φρόνιμοι καὶ αἱ πέντε μωραὶ RP \* 25:3 αἱ γὰρ WH Treg NA28 ] Αἵτινες RP † 25:4 ἀγγείοις WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP ‡ 25:4 ἑαυτῶν WH NA28 ] αὐτῶν Treg RP



νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι καὶ ἐκάθευδον. <sup>6</sup> μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· Ἴδου ὁ ἄνυμφιος <sup>§</sup> ἐξέρχεται εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ\* <sup>7</sup> τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθέναι ἐκεῖναι καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν† <sup>8</sup> αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπαν· Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται. <sup>9</sup> ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι· Μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσει ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε <sup>§</sup> μαλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. <sup>10</sup> ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ νυμφίος, καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα. <sup>11</sup> ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθέναι λέγουσαι· Κύριε κύριε, ἀνοιξον ἡμῖν· <sup>12</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. <sup>13</sup> γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν\* <sup>14</sup> Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσεν τοὺς ἰδίους δούλους καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, <sup>15</sup> καὶ ᾧ μὲν ἔδωκεν πέντε τάλαντα ᾧ δὲ δύο ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν, καὶ ἀπεδήμησεν. εὐθέως <sup>16</sup> πορευθεὶς† τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς καὶ ἐκέρδησεν ἄλλα πέντε <sup>§</sup> <sup>17</sup> ὡσαύτως\* ὁ δὲ δύο ἐκέρδησεν ἄλλα δύο· <sup>18</sup> ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυσεν γῆν καὶ ἔκρυψεν <sup>§</sup> τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. <sup>19</sup> μετὰ δὲ πολὺν χρόνον\* ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν† <sup>20</sup> καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα <sup>‡</sup> <sup>21</sup> ἔφη <sup>§</sup> αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. <sup>22</sup> προσελθὼν <sup>†</sup> <sup>23</sup> καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἶπεν· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα <sup>‡</sup> <sup>24</sup> ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. <sup>25</sup> προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἐν τάλαντον εἰληφώς εἶπεν· Κύριε, ἔγνω σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· <sup>26</sup> καὶ φοβηθεὶς ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε ἔχεις τὸ σόν. <sup>27</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἦδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα; <sup>28</sup> ἔδει σε οὖν <sup>§</sup> βαλεῖν τὰ ἀργύριά\* μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. <sup>29</sup> ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· <sup>30</sup> τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ† μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. <sup>31</sup> καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. <sup>32</sup> Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ· <sup>33</sup> καὶ συναχθήσονται <sup>§</sup> ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων, <sup>34</sup> καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐωνύμων. <sup>35</sup> τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. <sup>36</sup> ἐπέινασα γὰρ καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με, ξένος ἦμην καὶ συνηγάγετέ με, <sup>37</sup> γυμνὸς καὶ περιεβάλετέ με, ἠσθένησα καὶ ἐπεσκέψασθέ με, ἐν φυλακῇ ἦμην καὶ ἦλθατε πρὸς με. <sup>38</sup> τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα καὶ ἐποτίσαμεν; <sup>39</sup> πότε δὲ σε εἶδομεν ξένον καὶ συνηγάγομεν,

**§ 25:6** νυμφίος WH Treg NA28 ] + ἔρχεται RP \* **25:6** αὐτοῦ Treg NA28 RP ] - WH † **25:7** ἐαυτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP ‡ **25:9** οὐ μὴ WH Treg NA28 ] οὐκ RP **§ 25:9** πορεύεσθε WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* **25:13** ὥραν WH Treg NA28 ] + ἐν ἧ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται RP † **25:16** πορευθεὶς WH NA28 ] + δὲ Treg RP ‡ **25:16** ἐκέρδησεν WH Treg NA28 ] ἐποίησεν RP **§ 25:16** πέντε WH Treg NA28 ] + τάλαντα RP \* **25:17** ὡσαύτως WH NA28 ] + καὶ Treg RP † **25:17** ἐκέρδησεν WH Treg NA28 ] + καὶ αὐτὸς RP ‡ **25:18** γῆν WH Treg NA28 ] ἐν τῇ γῇ RP **§ 25:18** ἔκρυψεν WH Treg NA28 ] ἀπέκρυψεν RP \* **25:19** πολὺν χρόνον WH Treg NA28 ] χρόνον πολὺν RP † **25:19** λόγον μετ' αὐτῶν WH Treg NA28 ] μετ' αὐτῶν λόγον RP ‡ **25:20** ἐκέρδησα WH Treg NA28 ] + ἐπ' αὐτοῖς RP **§ 25:21** ἔφη WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* **25:22** δὲ Treg NA28 RP ] - WH † **25:22** τάλαντα WH Treg NA28 ] + λαβὼν RP ‡ **25:22** ἐκέρδησα WH Treg NA28 ] + ἐπ' αὐτοῖς RP **§ 25:27** σε οὖν WH Treg NA28 ] οὖν σε RP \* **25:27** τὰ ἀργύριά WH NA28 ] τὸ ἀργύριον Treg RP † **25:29** τοῦ δὲ WH Treg NA28 ] ἀπὸ δὲ τοῦ RP ‡ **25:31** οἱ WH Treg NA28 ] + ἄγιοι RP **§ 25:32** συναχθήσονται WH Treg NA28 ] συναχθήσεται RP

ἢ γυμνὸν καὶ περιεβάλομεν; <sup>39</sup> πότε δέ σε εἶδομεν ἄσθενοῦντα\* ἢ ἐν φυλακῇ καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; <sup>40</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. <sup>41</sup> τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. <sup>42</sup> ἐπέινασα γὰρ καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα† καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με, <sup>43</sup> ξένος ἤμην καὶ οὐ συνηγάγετέ με, γυμνὸς καὶ οὐ περιεβάλετέ με, ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ καὶ οὐκ ἐπεσκεψασθέ με. <sup>44</sup> τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἶδομεν πεινῶντα ἢ διψῶντα ἢ ξένον ἢ γυμνὸν ἢ ἀσθενῆ ἢ ἐν φυλακῇ καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; <sup>45</sup> τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. <sup>46</sup> καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

## 26

<sup>1</sup> Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· <sup>2</sup> Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

<sup>3</sup> Τότε συνήχθησαν οἱ ἄρχιερεῖς\* καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, <sup>4</sup> καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν δόλω κρατήσωσιν καὶ ἀποκτείνωσιν· <sup>5</sup> ἔλεγον δέ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

<sup>6</sup> Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, <sup>7</sup> προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου† βαρυτίμου καὶ κατέχευεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς‡ αὐτοῦ ἀνακειμένου. <sup>8</sup> ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ§ ἠγανάκτησαν λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη; <sup>9</sup> ἐδύνατο γὰρ τοῦτο\* πραθῆναι πολλοῦ καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. <sup>10</sup> γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν ἠργάσατο εἰς ἐμέ· <sup>11</sup> πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· <sup>12</sup> βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν. <sup>13</sup> ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

<sup>14</sup> Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς <sup>15</sup> εἶπεν· Τί θέλετέ μοι δοῦναι κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια. <sup>16</sup> καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτόν παραδῷ.

<sup>17</sup> Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες† Ποῦ θέλεις ἔτοιμάσωμέν‡ σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; <sup>18</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα καὶ εἶπατε αὐτῷ· Ὁ διδάσκαλος λέγει· Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστιν· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου. <sup>19</sup> καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.

<sup>20</sup> Ὁψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα ἁμαθητῶν§ <sup>21</sup> καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. <sup>22</sup> καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ εἷς ἕκαστος\*· Μήτι ἐγὼ εἰμι, κύριε; <sup>23</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ† οὗτός με παραδώσει· <sup>24</sup> ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. <sup>25</sup> ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ παραδιδὸς αὐτόν εἶπεν· Μήτι ἐγὼ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας.

\* **25:39** ἀσθενοῦντα WH Treg NA28 ] ἀσθενῆ RP † **25:41** οἱ Treg NA28 RP ] - WH ‡ **25:42** ἐδίψησα Treg NA28 RP ] καὶ ἐδίψησα WH \* **26:3** ἀρχιερεῖς WH Treg NA28 ] + καὶ οἱ γραμματεῖς RP † **26:7** ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου WH Treg NA28 ] ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα RP ‡ **26:7** τῆς κεφαλῆς WH Treg NA28 ] τὴν κεφαλὴν RP § **26:8** μαθηταὶ WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* **26:9** τοῦτο WH Treg NA28 ] + τὸ μύρον NIV RP † **26:17** λέγοντες WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP ‡ **26:17** ἐτοιμάσωμέν WH Treg NA28 ] ἐτοιμάσομέν RP § **26:20** μαθητῶν WH ] - Treg NA28 RP \* **26:22** εἷς ἕκαστος WH Treg NA28 ] ἕκαστος αὐτῶν RP † **26:23** τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ WH Treg NA28 ] ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα RP

26 Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβῶν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον<sup>‡</sup> καὶ εὐλογήσας<sup>§</sup> ἔκκλασεν καὶ ἔδους τοῖς μαθηταῖς\* εἶπεν· Λάβετε φάγετε, τοῦτό ἐστιν τὸ σῶμά μου. 27 καὶ λαβῶν<sup>‡</sup> ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες, 28 τοῦτο γάρ ἐστιν τὸ αἷμά μου<sup>‡</sup> τῆς<sup>§</sup> διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· 29 λέγω δὲ ὑμῖν\* οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου. 30 καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ, γέγραπται γάρ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται<sup>†</sup> τὰ πρόβατα τῆς ποιμνῆς· 32 μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 33 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ· Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ<sup>‡</sup> οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. 34 ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρεῖς ἀπαρνήσῃ με. 35 λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κἂν δέη με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι<sup>§</sup> ὁμοίως\* καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπαν.

36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς· Καθίσατε αὐτοῦ ἕως οὗ ἀπελθῶν ἐκεῖ προσεύξομαι<sup>†</sup>. 37 καὶ παραλαβῶν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. 38 τότε λέγει αὐτοῖς<sup>‡</sup> Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ. 39 καὶ προελθὼν<sup>§</sup> μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευχόμενος καὶ λέγων· Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστιν, παρελθάτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω ἀλλ' ὡς σύ. 40 καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; 41 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἢ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 42 πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο λέγων· Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τὸ τοῦτο\*<sup>‡</sup> παρελθεῖν<sup>†</sup> ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου. 43 καὶ ἐλθὼν πάλιν εὔρεν αὐτοὺς<sup>‡</sup> καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. 44 καὶ ἀφείς αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν<sup>§</sup> προσηύξατο ἐκ τρίτου τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν πάλιν\* 45 τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς<sup>†</sup> καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ<sup>‡</sup> λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ ἤγγικεν ἡ ὥρα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. 46 ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ Ἰουδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθεν καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. 48 ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον λέγων· Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτόν. 49 καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπεν· Χαῖρε, ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 50 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἐταῖρε, ἐφ' ὅ<sup>§</sup> πάρει. τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 51 καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασεν τὴν μάχαιραν αὐτοῦ καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. 52 τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀπόστρεψον τὴν μάχαιράν σου\* εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρῃ ἀπολοῦνται<sup>†</sup> 53 ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι<sup>‡</sup> παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι ἄρτι πλείω<sup>§</sup> δώδεκα λεγιῶνας ἀγγέλων; 54 πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ ὅτι οὕτως δεῖ γενέσθαι; 55 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς

‡ 26:26 ἄρτον WH Treg NA28 ] τὸν ἄρτον RP § 26:26 εὐλογήσας WH Treg NA28 ] εὐχαριστήσας RP \* 26:26 δους τοῖς μαθηταῖς WH Treg NA28 ] ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς καὶ RP † 26:27 λαβῶν WH Treg NA28 ] + τὸ RP ‡ 26:28 μου WH Treg NA28 ] + τὸ RP § 26:28 τῆς WH NA28 ] + καινῆς Treg RP \* 26:29 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ὅτι RP † 26:31 διασκορπισθήσονται WH Treg NA28 ] διασκορπισθήσεται RP ‡ 26:33 ἐγὼ WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 26:35 ἀπαρνήσομαι WH Treg NA28 ] ἀπαρνήσωμαι RP \* 26:35 ὁμοίως WH Treg NA28 ] + δὲ RP † 26:36 ἐκεῖ προσεύξομαι WH Treg NA28 ] προσεύξομαι ἐκεῖ RP ‡ 26:38 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 26:39 προελθὼν WH NA28 ] προσελθὼν Treg RP \* 26:42 τοῦτο WH Treg NA28 ] + τὸ ποτήριον RP † 26:42 παρελθεῖν WH Treg NA28 ] + ἀπ' ἐμοῦ RP ‡ 26:43 πάλιν εὔρεν αὐτοὺς WH Treg NA28 ] εὐρίσκει αὐτοὺς πάλιν RP § 26:44 πάλιν ἀπελθὼν WH Treg NA28 ] ἀπελθὼν πάλιν RP \* 26:44 πάλιν WH NA28 ] - Treg RP † 26:45 μαθητὰς WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 26:45 τὸ Treg NA28 RP ] - WH § 26:50 ὃ WH Treg NA28 ] ᾧ RP \* 26:52 τὴν μάχαιράν σου WH Treg NA28 ] σου τὴν μάχαιραν RP † 26:52 ἀπολοῦνται WH Treg NA28 ] ἀποθανοῦνται RP ‡ 26:53 δύναμαι WH Treg NA28 ] + ἄρτι RP § 26:53 ἄρτι πλείω WH Treg NA28 ] πλείους ἢ RP

ὄχλοις· Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν\* ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμενη διδάσκων† καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. <sup>56</sup> τοῦτο δὲ ὄλον γέγονεν ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

<sup>57</sup> Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. <sup>58</sup> ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως, καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν ἰδεῖν τὸ τέλος. <sup>59</sup> οἱ δὲ ἀρχιερεῖς †καὶ τὸ συνέδριον ὄλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὅπως αὐτὸν θανατώσωσιν §, <sup>60</sup> καὶ οὐχ εὔρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο\*† <sup>61</sup> εἶπαν· Οὗτος ἔφη· Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν †οικοδομηῆσαι. <sup>62</sup> καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· Οὐδὲν ἀποκρίνη; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; <sup>63</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. †καὶ ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ· Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος ἵνα ἡμῖν εἴπῃς εἰ σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. <sup>64</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. <sup>65</sup> τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ †λέγων § Ἐβλασφήμησεν· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἶδε νῦν ἠκούσατε τὴν †βλασφημίαν\* <sup>66</sup> τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἔνοχος θανάτου ἐστίν. <sup>67</sup> τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν, οἱ δὲ ἐράπισαν <sup>68</sup> λέγοντες· Προφήτευσον ἡμῖν, χριστέ, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε;

<sup>69</sup> Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω† ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. <sup>70</sup> ὁ δὲ ἠρνήσατο †ἐμπροσθεν† πάντων λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις. <sup>71</sup> ἐξελθὼν †δὲ § εἶς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη καὶ λέγει †τοῖς\* †ἐκεῖ· †Οὗτος† ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. <sup>72</sup> καὶ πάλιν ἠρνήσατο μετὰ ὄρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. <sup>73</sup> μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου δηλὸν σε ποιεῖ. <sup>74</sup> τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ †εὐθέως† ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. <sup>75</sup> καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ †ρήματος § Ἰησοῦ †εἰρηκότος\* ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἀπαρνήσῃ με, καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

## 27

<sup>1</sup> Πρωΐας δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ ὥστε θανατῶσαι αὐτόν. <sup>2</sup> καὶ δῆσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον καὶ †παρέδωκαν\* Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι. <sup>3</sup> Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ †παραδιδούς† αὐτόν ὅτι κατεκρίθη μεταμεληθεὶς ἔστρεψεν† τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσιν †καὶ § πρεσβυτέροις <sup>4</sup> λέγων· Ἡμαρτον παραδοὺς αἷμα †ἀθῶν\* οἱ δὲ εἶπαν· Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ †ὄψῃ† <sup>5</sup> καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια †εἰς τὸν ναὸν† ἀνεχώρησεν, καὶ ἀπελθὼν ἀπήγγατο. <sup>6</sup> οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπαν· Οὐκ ἔξεστιν βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστιν. <sup>7</sup> συμβούλιον δὲ λαβόντες ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν Ἀγρὸν τοῦ Κεραμέως εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. <sup>8</sup> διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς Αἵματος ἕως τῆς σήμερον. <sup>9</sup> τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προφήτου λέγοντος· Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ

\* 26:55 ἡμέραν WH NA28 ] + πρὸς ὑμᾶς Treg RP † 26:55 ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμενη διδάσκων WH Treg NA28 ] ἐκαθεζόμενη διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ RP ‡ 26:59 καὶ WH Treg NA28 ] + οἱ πρεσβύτεροι καὶ RP § 26:59 αὐτὸν θανατώσωσιν WH NA28 ] αὐτὸν θανατώσουσιν Treg; θανατώσωσιν αὐτόν RP \* 26:60 60–61 πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο WH Treg NA28 ] καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὔρον. Ὑστερον δὲ προσελθόντες δύο ψευδομαρτυρες RP † 26:60 οικοδομηῆσαι WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP ‡ 26:63 καὶ WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP § 26:65 λέγων WH Treg NA28 ] + ὅτι RP \* 26:65 βλασφημίαν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 26:69 ἐκάθητο ἔξω WH Treg NA28 ] ἔξω ἐκάθητο RP ‡ 26:70 ἐμπροσθεν WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP § 26:71 δὲ WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP \* 26:71 τοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς RP † 26:71 Οὗτος WH NA28 ] Καὶ οὗτος Treg RP ‡ 26:74 εὐθέως NA28 RP ] εὐθὺς WH Treg § 26:75 ῥήματος WH Treg NA28 ] + τοῦ RP \* 26:75 εἰρηκότος WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP \* 27:2 παρέδωκαν WH Treg NA28 ] + αὐτόν Ποντίῳ RP † 27:3 παραδιδούς Treg NA28 RP ] παραδοὺς WH ‡ 27:3 ἔστρεψεν WH Treg NA28 ] ἀπέστρεψεν RP § 27:3 καὶ WH Treg NA28 ] + τοῖς RP \* 27:4 ἀθῶν Treg NA28 RP ] δίκαιον WH † 27:4 ὄψῃ WH Treg NA28 ] ὄψει RP ‡ 27:5 εἰς τὸν ναὸν WH Treg NA28 ] ἐν τῷ ναῷ RP

τετιμημένου ὄν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ, <sup>10</sup> καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέν μοι κύριος. <sup>11</sup> Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἑστάθη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη\* Σὺ λέγεις. <sup>12</sup> καὶ ἔν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων ἔκαὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. <sup>13</sup> τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσιν; <sup>14</sup> καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. <sup>15</sup> Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον ὃν ἤθελον. <sup>16</sup> εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Ἰησοῦν Βαραββᾶν. <sup>17</sup> συνηγμένων οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν, Ἰησοῦν τὸν Βαραββᾶν ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; <sup>18</sup> ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν. <sup>19</sup> Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα· Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ, πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. <sup>20</sup> Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. <sup>21</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπαν· Τὸν Βαραββᾶν. <sup>22</sup> λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον χριστόν; λέγουσιν πάντες· Σταυρωθήτω. <sup>23</sup> ὁ δὲ ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες· Σταυρωθήτω. <sup>24</sup> Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων· Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. <sup>25</sup> καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς εἶπεν· Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. <sup>26</sup> τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ. <sup>27</sup> Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὄλην τὴν σπεῖραν. <sup>28</sup> καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ, <sup>29</sup> καὶ πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ κάλαμον ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιξαν αὐτῷ λέγοντες· Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων, <sup>30</sup> καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. <sup>31</sup> καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. <sup>32</sup> Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον ὀνόματι Σίμωνα· τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. <sup>33</sup> Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃ ἐστὶν Κρανίου Τόπος λεγόμενος, <sup>34</sup> ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μειγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ἠθέλησεν πιεῖν. <sup>35</sup> σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον, <sup>36</sup> καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. <sup>37</sup> καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. <sup>38</sup> Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λησταί, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων. <sup>39</sup> οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινουντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν <sup>40</sup> καὶ λέγοντες· Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτὸν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. <sup>41</sup> ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον· <sup>42</sup> Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι· βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστίν, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν· <sup>43</sup> πέποιθεν ἐπὶ τὸν θεόν, ῥυσάσθω νῦν· εἰ θέλει αὐτόν· εἶπεν γὰρ ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. <sup>44</sup> τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταὶ οἱ συσταυρωθέντες σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. <sup>45</sup> Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν

§ 27:11 ἐστάθη WH Treg NA28 ] ἔστη RP \* 27:11 ἔφη WH NA28 ] + αὐτῷ Treg RP † 27:12 καὶ WH NA28 ] + τῶν Treg RP ‡ 27:16 Ἰησοῦν NA28 ] - WH Treg NIV RP § 27:17 Ἰησοῦν τὸν NA28 ] τὸν WH; - Treg NIV RP \* 27:21 Τὸν WH Treg NA28 ] - RP † 27:22 λέγουσιν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP ‡ 27:23 δὲ WH Treg NA28 ] + ἡγεμῶν RP § 27:24 ἀπέναντι NA28 RP ] κατέναντι WH Treg \* 27:24 αἵματος WH NA28 ] + τοῦ δικαίου Treg RP † 27:28 χλαμύδα κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ WH Treg NA28 ] περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην RP ‡ 27:29 τῆς κεφαλῆς WH Treg NA28 ] τὴν κεφαλὴν RP § 27:29 ἐν τῇ δεξιᾷ WH Treg NA28 ] ἐπὶ τὴν δεξιάν RP \* 27:29 ἐνέπαιξαν WH NA28 ] ἐνέπαιζον Treg RP † 27:29 βασιλεῦ WH Treg NA28 ] ὁ βασιλεὺς RP ‡ 27:33 Κρανίου Τόπος λεγόμενος WH Treg NA28 ] λεγόμενος Κρανίου Τόπος RP § 27:34 οἶνον WH Treg NA28 ] ὄξος RP \* 27:34 ἠθέλησεν WH Treg NA28 ] ἤθελεν RP † 27:40 κατάβηθι WH Treg NIV RP ] καὶ κατάβηθι NA28 ‡ 27:41 καὶ WH NA28 ] δὲ καὶ Treg RP § 27:41 πρεσβυτέρων WH Treg NA28 ] + καὶ Φαρισαίων RP \* 27:42 βασιλεὺς WH Treg NA28 ] Εἰ βασιλεὺς RP † 27:42 αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP ‡ 27:43 νῦν WH NA28 ] + αὐτόν Treg RP § 27:44 σὺν WH Treg NA28 ] - RP

τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. <sup>46</sup> περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἄνεβόησεν\* ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ λέγων· Ἥλι ἤλι† λεμὰ σαβαχθάνι; τοῦτ' ἔστιν· Θεέ μου θεέ μου, ἵνατί με ἐγκατέλιπες; <sup>47</sup> τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτος. <sup>48</sup> καὶ εὐθέως δραμῶν εἰς ἕξ αὐτῶν καὶ λαβῶν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεις καλάμω ἐπότιζεν αὐτόν. <sup>49</sup> οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον § Ἄφες ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἥλιᾶς σώσων αὐτόν\* <sup>50</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφῆκεν τὸ πνεῦμα. <sup>51</sup> καὶ ἰδοὺ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο†, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, <sup>52</sup> καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεώχθησαν καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθησαν‡ <sup>53</sup> καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. <sup>54</sup> Ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν ἰδόντες τὸν σεισμόν καὶ τὰ γινόμενα § ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες· Ἀληθῶς θεοῦ υἱὸς\* ἦν οὗτος. <sup>55</sup> Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ. <sup>56</sup> ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ‡ μήτηρ καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου. <sup>57</sup> Ὁψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἔμαθητεύθη τῷ Ἰησοῦ. <sup>58</sup> οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι § <sup>59</sup> καὶ λαβῶν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν αὐτὸ\* σινδόνι καθαρᾶ, <sup>60</sup> καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ, καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. <sup>61</sup> ἦν δὲ ἐκεῖ Μαριάμ‡ ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου. <sup>62</sup> Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἣτις ἐστὶν μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον <sup>63</sup> λέγοντες· Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν· Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. <sup>64</sup> κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας, μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ‡ κλέψωσιν αὐτόν καὶ εἰπώσιν τῷ λαῷ· Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χειρῶν τῆς πρώτης. <sup>65</sup> ἔφη § αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Ἐχετε κουστωδῖαν· ὑπάγετε ἀσφαλίσαθε ὡς οἴδατε. <sup>66</sup> οἱ δὲ πορευθέντες ἠσφάλισαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

## 28

<sup>1</sup> Ὁψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθεν Μαριάμ\* ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον. <sup>2</sup> καὶ‡ ἰδοὺ σεισμός ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον‡ καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. <sup>3</sup> ἦν δὲ ἡ εἰδέα αὐτοῦ ὡς § ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡς χιών. <sup>4</sup> ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσεισθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγενήθησαν ὡς\* νεκροί. <sup>5</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπεν ταῖς γυναῖξιν· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς, οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· <sup>6</sup> οὐκ ἔστιν ὧδε, ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπεν· δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο† <sup>7</sup> καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ ἰδοὺ προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐκεῖ αὐτόν ὄψεσθε· ἰδοὺ εἶπον ὑμῖν. <sup>8</sup> καὶ ἀπελθοῦσαι‡ ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. <sup>9</sup> καὶ § ἰδοὺ\* Ἰησοῦς ὑπῆντησεν† αὐταῖς λέγων· Χαίρετε· αἱ δὲ προσελθοῦσαι

\* **27:46** ἀνεβόησεν NA28 RP ] ἐβόησεν WH Treg † **27:46** Ἥλι ἤλι Treg RP NA28 ] Ἐλωτ̄ ἔλωτ̄ WH NIV ‡ **27:47** ἐστηκότων WH Treg NA28 ] ἐστώτων RP § **27:49** ἔλεγον NA28 RP ] εἶπαν WH Treg \* **27:49** αὐτόν Treg NA28 RP ] + [ἄλλος δὲ λαβῶν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα] WH † **27:51** ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω εἰς δύο WH Treg NA28 ] εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω RP ‡ **27:52** ἠγέρθησαν WH Treg NA28 ] ἠγέρθη RP § **27:54** γινόμενα NA28 RP ] γινόμενα WH Treg \* **27:54** θεοῦ υἱὸς WH NA28 RP ] υἱὸς θεοῦ Treg † **27:56** Ἰωσήφ WH NA28 ] Ἰωση Treg NIV RP ‡ **27:57** ἔμαθητεύθη WH Treg NA28 ] ἔμαθήτευσεν RP § **27:58** ἀποδοθῆναι WH NA28 ] + τὸ σῶμα Treg RP \* **27:59** αὐτὸ RP ] + ἐν WH Treg NA28 † **27:61** Μαριάμ WH NA28 ] Μαρία Treg RP ‡ **27:64** αὐτοῦ Treg NA28 ] - WH; αὐτοῦ νεκτὸς RP § **27:65** ἔφη WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* **28:1** Μαριάμ NA28 ] Μαρία WH Treg RP † **28:2** καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **28:2** λίθον WH Treg NA28 ] + ἀπὸ τῆς θύρας RP § **28:3** ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP \* **28:4** ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP † **28:6** ἔκειτο WH NA28 ] + ὁ κύριος Treg RP ‡ **28:8** ἀπελθοῦσαι WH Treg NA28 ] ἐξελθοῦσαι RP § **28:9** καὶ WH Treg NA28 ] Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ RP \* **28:9** ἰδοὺ WH NA28 RP ] + ὁ Treg † **28:9** ὑπῆντησεν WH Treg NA28 ] ἀπῆντησεν RP

ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ. <sup>10</sup> τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κακεῖ με ὄψονται.

<sup>11</sup> Πορευομένων δὲ αὐτῶν ἰδοὺ τινες τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα. <sup>12</sup> καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων συμβούλιόν τε λαβόντες ἀργύρια ἰκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις <sup>13</sup> λέγοντες· Εἶπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. <sup>14</sup> καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν· καὶ ὑμᾶς ἀμερίμους ποιήσομεν. <sup>15</sup> οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν. Καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας†

<sup>16</sup> Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, <sup>17</sup> καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· οἱ δὲ ἐδίστασαν. <sup>18</sup> καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. <sup>19</sup> πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, <sup>20</sup> διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· ῥ / ' /book'

‡ **28:14** ἐπὶ WH NA28 RP ] ὑπὸ Treg § **28:14** αὐτὸν Treg NA28 RP ] - WH \* **28:15** τὰ Treg NA28 RP ] - WH  
† **28:15** ἡμέρας WH Treg NA28 ] - RP ‡ **28:17** προσεκύνησαν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP § **28:18** τῆς WH  
Treg NA28 ] - NIV RP \* **28:19** οὖν WH Treg NA28 ] - RP † **28:19** βαπτίζοντες WH NA28 RP ] βαπτίσαντες Treg  
‡ **28:20** αἰῶνος WH Treg NA28 ] + Ἀμὴν RP

## ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

<sup>1</sup> Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ\* <sup>2</sup> Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐα τῷ προφήτῃ· Ἴδου ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου· <sup>3</sup> φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ, <sup>4</sup> ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεςιν ἁμαρτιῶν. <sup>5</sup> καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καὶ οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. <sup>6</sup> καὶ ἦν ὁ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καὶ ἔσθων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον. <sup>7</sup> καὶ ἐκήρυσσεν λέγων· Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. <sup>8</sup> ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ. <sup>9</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. <sup>10</sup> καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν. <sup>11</sup> καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα. <sup>12</sup> Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτὸν ἐβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. <sup>13</sup> καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἡμέρας\* πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ. <sup>14</sup> Καὶ μετὰ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ <sup>15</sup> καὶ λέγων ὅτι Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. <sup>16</sup> Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλοντας ἐν τῇ θαλάσῃ, ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. <sup>17</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων. <sup>18</sup> καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. <sup>19</sup> καὶ προβάς ὀλίγον εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα, <sup>20</sup> καὶ εὐθὺς ἐκάλεσεν αὐτούς. καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ. <sup>21</sup> Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καφαρναούμ. καὶ εὐθὺς τοῖς σάββασιν ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγὴν. <sup>22</sup> καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. <sup>23</sup> καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ καὶ ἀνέκραξεν λέγων· Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. <sup>25</sup> καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· Φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. <sup>26</sup> καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον καὶ φωνῆσαν φωνῇ μεγάλῃ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ. <sup>27</sup> καὶ ἔθαμβήθησαν ἅπαντες ὥστε συζητεῖν πρὸς

\* **1:1** χριστοῦ WH ] + υἱοῦ θεοῦ Treg NA28; υἱοῦ τοῦ θεοῦ RP † **1:2** Καθὼς WH Treg NA28 ] ὡς RP ‡ **1:2** τῷ Ἡσαΐα τῷ προφήτῃ WH Treg NA28 ] τοῖς προφήταις RP § **1:2** Ἴδου WH Treg NA28 ] + ἐγὼ RP \* **1:2** σου WH Treg NA28 ] + ἔμπροσθέν σου RP † **1:4** ὁ WH Treg NA28 ] – RP ‡ **1:4** ἐρήμῳ WH ] + καὶ Treg NA28 RP § **1:5** πάντες καὶ ἐβαπτίζοντο WH Treg NA28 ] καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες RP \* **1:5** ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ WH Treg NA28 ] ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ RP † **1:6** καὶ ἦν WH Treg NA28 ] ἦν δὲ RP ‡ **1:8** ἐγὼ WH Treg NA28 ] + μὲν RP § **1:8** ὑμᾶς WH NA28 ] + ἐν Treg RP \* **1:8** ἐν Treg NA28 RP ] – WH † **1:9** εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου WH Treg NA28 ] ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην RP ‡ **1:10** εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § **1:10** ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP \* **1:10** ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP † **1:10** εἰς WH Treg NA28 ] ἐπ' RP ‡ **1:11** σοὶ WH Treg NA28 ] ᾧ RP § **1:13** ἦν WH Treg NA28 ] + ἐκεῖ RP \* **1:13** τεσσαράκοντα ἡμέρας WH Treg NA28 ] ἡμέρας τεσσαράκοντα RP † **1:14** Καὶ μετὰ WH Treg ] Μετὰ δὲ NA28 RP ‡ **1:14** εὐαγγέλιον WH Treg NA28 ] + τῆς βασιλείας RP § **1:16** Καὶ παράγων WH Treg NA28 ] Περιπατῶν δὲ RP \* **1:16** ἀδελφὸν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ τοῦ RP † **1:16** ἀμφιβάλοντας WH Treg NA28 ] βάλλοντας ἀμφίβληστρον RP ‡ **1:18** εὐθὺς WH NA28 ] εὐθέως RP Treg § **1:18** δίκτυα WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP \* **1:19** προβάς WH Treg NA28 ] ἐκεῖθεν RP † **1:20** εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ **1:21** εὐθὺς WH NA28 ] εὐθέως Treg RP § **1:21** ἐδίδασκεν εἰς τὴν συναγωγὴν Holmes WHmarg ] εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν ἐδίδασκεν WH Treg NA28 RP \* **1:23** εὐθὺς WH NA28 ] – Treg RP † **1:24** Τί WH Treg NA28 ] Ἐὰ τί RP ‡ **1:26** φωνῆσαν WH Treg NA28 ] κράξαν RP § **1:27** ἅπαντες WH Treg NA28 ] πάντες RP



ἐαυτοῦς\* λέγοντας· Τί ἐστὶν τοῦτο; διδασχὴ καινή†· κατ' ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ. 28 καὶ ἐξῆλθεν‡ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς ἄπανταχοῦ§ εἰς ὅλην τὴν περὶχωρον τῆς Γαλιλαίας. 29 Καὶ εὐθὺς\* ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες ἦλθον† εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. 30 ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα, καὶ εὐθὺς‡ λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς. 31 καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρός§ καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός\* καὶ διηκόνει αὐτοῖς. 32 Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυστο ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους· 33 καὶ ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυναγμένη‡ πρὸς τὴν θύραν. 34 καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν, καὶ οὐκ ἤφιεν λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτόν§ 35 Καὶ πρῶτ' ἔννυχα λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον κάκεῖ προσήχεται. 36 καὶ κατεδίωξεν\* αὐτὸν Σίμων† καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, 37 καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ‡ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσιν σε§. 38 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἄγωμεν ἄλλαχοῦ\* εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα καὶ ἐκεῖ κηρύξω, εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον† 39 καὶ ἦλθεν‡ κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς§ αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων. 40 Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν\* λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλης δύνασαί με καθαρίσαι. 41 καὶ† ὀργισθεὶς‡ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἤψατο§ καὶ λέγει αὐτῷ· Θέλω, καθάρισθητι· 42 καὶ εὐθὺς\* ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη. 43 καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθὺς‡ ἐξέβαλεν αὐτόν, 44 καὶ λέγει αὐτῷ· Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἶπης, ἀλλὰ ὑπάγε σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. 45 ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφημίζει τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερωῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν, ἀλλὰ ἔξω ἐπ' ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν§

## 2

1 Καὶ εἰσελθὼν\* πάλιν εἰς Καφαρναοὺμ δι' ἡμερῶν† ἠκούσθη ὅτι ἐν οἴκῳ‡ ἐστίν· 2 καὶ§ συνήχθησαν πολλοὶ ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν, καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. 3 καὶ ἔρχονται φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν\* αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων. 4 καὶ μὴ δυνάμενοι προσενέγκαι† αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου‡ ἦν, καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράβαττον ὅπου ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο. 5 καὶ ἰδὼν§ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· Τέκνον, ἀφιένται σου\* αἱ ἁμαρτίαι† 6 ἦσαν δὲ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν· 7 Τί οὗτος οὕτως λαλεῖ; βλασφημεῖ‡ τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας εἰ μὴ εἷς ὁ θεός; 8 καὶ εὐθὺς§ ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ ὅτι

\* 1:27 πρὸς ἐαυτοῦς Treg NA28 RP | αὐτοῦς WH † 1:27 διδασχὴ καινή WH Treg NA28 | Τίς ἡ διδασχὴ ἡ καινή αὕτη ὅτι RP ‡ 1:28 καὶ ἐξῆλθεν WH Treg NA28 | Ἐξῆλθεν δὲ RP § 1:28 πανταχοῦ WH Treg NA28 ] - RP \* 1:29 εὐθὺς WH Treg NA28 | εὐθέως RP † 1:29 ἐξελθόντες ἦλθον WH NA28 RP | ἐξελθὼν ἦλθεν Treg ‡ 1:30 εὐθὺς WH Treg NA28 | εὐθέως RP § 1:31 χειρός WH NA28 ] + αὐτῆς Treg RP \* 1:31 πυρετός WH Treg NA28 ] + εὐθέως RP † 1:32 ἔδυστο NA28 RP | ἔδυσεν WH Treg ‡ 1:33 ἦν ὅλη ἡ πόλις ἐπισυναγμένη WH Treg NA28 ] ἡ πόλις ὅλη ἐπισυναγμένη ἦν RP § 1:34 αὐτόν Treg NA28 RP ] + χριστὸν εἶναι WH \* 1:36 κατεδίωξεν WH NA28 ] κατεδίωξαν Treg RP † 1:36 Σίμων WH NA28 ] ὁ Σίμων Treg RP ‡ 1:37 εὗρον αὐτὸν καὶ WH Treg NA28 ] εὗρόντες αὐτόν RP § 1:37 ζητοῦσιν σε WH Treg NA28 ] σε ζητοῦσιν RP \* 1:38 ἄλλαχοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 1:38 ἐξῆλθον WH Treg NA28 ] ἐξελήλυθα RP ‡ 1:39 ἦλθεν WH Treg NA28 ] ἦν RP § 1:39 εἰς τὰς συναγωγὰς WH Treg NA28 ] ἐν ταῖς συναγωγαῖς RP \* 1:40 γονυπετῶν WH ] + καὶ NA28; αὐτόν καὶ Treg RP † 1:41 καὶ WH Treg NA28 ] Ὁ δὲ Ἰησοῦς RP ‡ 1:41 ὀργισθεὶς Holmes WH marg ] σπλαγχνισθεὶς WH Treg NA28 RP § 1:41 αὐτοῦ ἤψατο WH Treg NA28 ] ἤψατο αὐτοῦ RP \* 1:42 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εἰπόντος αὐτοῦ εὐθέως RP † 1:43 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 1:45 ἐπ' WH Treg NA28 ] ἐν RP § 1:45 πάντοθεν WH Treg NA28 ] πανταχόθεν RP \* 2:1 εἰσελθὼν WH Treg NA28 ] εἰσήλθεν RP † 2:1 ἡμερῶν WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 2:1 ἐν οἴκῳ WH Treg NA28 ] εἰς οἶκόν RP § 2:2 καὶ WH NA28 ] + εὐθέως Treg RP \* 2:3 φέροντες πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν WH NA28 ] πρὸς αὐτόν φέροντες παραλυτικὸν Treg; πρὸς αὐτόν παραλυτικὸν φέροντες RP † 2:4 προσενέγκαι WH NA28 ] προσεγγίσει Treg RP ‡ 2:4 ὅπου WH Treg NA28 ] ἐφ' ᾧ RP § 2:5 καὶ ἰδὼν WH NA28 ] ἰδὼν δὲ Treg RP \* 2:5 ἀφιένται σου WH Treg NA28 ] ἀφείωνται σοι RP † 2:5 ἁμαρτίαι WH Treg NA28 ] + σου RP ‡ 2:7 βλασφημεῖ WH Treg NA28 ] βλασφημίας RP § 2:8 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP

οὕτως\* διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς λέγει† αὐτοῖς· Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; 9 τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· Ῥαφίενταί# σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ εἰπεῖν· Ῥῆγειρε§ καὶ ἄρον τὸν κράβαττόν σου\* καὶ περιπάτει; 10 ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας†— λέγει τῷ παραλυτικῷ· 11 Σοὶ λέγω, ῆγειρε# ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. 12 καὶ ἠγέρθη καὶ εὐθὺς§ ἄρας τὸν κράβαττον ἐξῆλθεν ἔμπροσθεν\* πάντων, ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας ὅτι Ὀὕτως οὐδέποτε† εἶδομεν.

13 Καὶ ἐξῆλθεν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. 14 καὶ παράγων εἶδεν Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολουθεῖ μοι. καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

15 Καὶ γίνεται# κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθουν§ αὐτῷ. 16 καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Φαρισαίων\* ἰδόντες† ὅτι ἐσθίει# μετὰ τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν§ ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ῥοτι\* μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν† ἐσθίει# 17 καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς ὅτι§ οὐ χρειάν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ ἀλλ’ οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλούς\*

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι† νηστεύοντες. καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ# Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσιν; 19 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύναται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ’ αὐτῶν ἐστὶν νηστεύειν; ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ’ αὐτῶν§ οὐ δύναται νηστεύειν· 20 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ’ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ\*.

21 Ῥοὐδεῖς† ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιράπτει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν#· εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα ἅπ’ αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χειρόν σχίσμα γίνεται. 22 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκὸς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος\* τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί†. ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς ῥκαινούς#

23 Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν παραπορεύεσθαι§ διὰ τῶν σπορίμων, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο\* ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχους. 24 καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· Ἵδε τί ποιῶσιν† τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστιν; 25 καὶ λέγει# αὐτοῖς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησεν Δαυὶδ ὅτε χρειάν ἔσχεν καὶ ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ; 26 ῥπῶς§ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἐπὶ Ἀβιαθὰρ ἀρχιερέως

\* 2:8 οὕτως WH Treg NA28 ]+ αὐτοὶ RP † 2:8 λέγει WH Treg NA28 ] εἶπεν RP ‡ 2:9 Ῥαφίενταί WH Treg NA28 ] Ῥαφίενταί RP § 2:9 Ῥῆγειρε NA28 ] Ῥῆγειρου WH Treg; Ῥῆγειραι RP \* 2:9 τὸν κράβαττόν σου WH Treg NA28 ] σου τὸν κράβαττον RP † 2:10 ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας Treg ] ἀφιέναι ἁμαρτίας ἐπὶ τῆς γῆς WH NA28; ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας RP ‡ 2:11 ῆγειρε WH Treg NA28 ] ῆγειραι καὶ RP § 2:12 καὶ εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως καὶ RP \* 2:12 ἔμπροσθεν WH NA28 ] ἐναντίον Treg RP † 2:12 Οὕτως οὐδέποτε WH Treg NA28 ] Οὐδέποτε οὕτως RP ‡ 2:15 γίνεται WH NA28 ] γίνεται ἐν τῷ Treg; ἐγένετο ἐν τῷ RP § 2:15 ἠκολούθουν WH Treg NA28 ] ἠκολούθησαν RP \* 2:16 τῶν Φαρισαίων WH Treg NA28 ] καὶ οἱ Φαρισαῖοι RP † 2:16 ἰδόντες WH NA28 RP ] καὶ ἰδόντες Treg ‡ 2:16 ὅτι ἐσθίει WH NA28 ] ὅτι ἦσθιεν Treg; αὐτὸν ἐσθίοντα RP § 2:16 ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν WH Treg NA28 ] τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν RP \* 2:16 Ῥοτι WH Treg NA28 ] Τί ὅτι RP † 2:16 τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν WH NA28 RP ] ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν τελωνῶν Treg ‡ 2:16 ἐσθίει WH NA28 ]+ καὶ πίνει Treg RP § 2:17 ὅτι WH NA28 ] - Treg RP \* 2:17 ἁμαρτωλούς WH Treg NA28 ]+ εἰς μετάνοιαν RP † 2:18 Φαρισαῖοι WH Treg NA28 ] τῶν Φαρισαίων RP ‡ 2:18 μαθηταὶ WH Treg NA28 ] - RP § 2:19 ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ’ αὐτῶν WH Treg NA28 ] μεθ’ ἑαυτῶν ἔχουσιν τὸν νυμφίον RP \* 2:20 ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ WH Treg NA28 ] ἐκείναις ταῖς ἡμέραις RP † 2:21 Οὐδεὶς WH Treg NA28 ] καὶ οὐδεὶς RP ‡ 2:21 ἱμάτιον παλαιόν WH Treg NA28 ] ἱματίῳ παλαιῷ RP § 2:21 ἀπ’ WH NA28 ] - Treg RP \* 2:22 ῥήξει ὁ οἶνος WH Treg NA28 ] ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος RP † 2:22 ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί WH Treg NA28 ] ἐκχεῖται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται RP ‡ 2:22 καινούς WH NA28 ]+ βλητέον Treg RP § 2:23 αὐτὸν ... σάββασιν παραπορεύεσθαι NA28 ] αὐτὸν ... σάββασιν διαπορεύεσθαι WH Treg; παραπορεύεσθαι αὐτὸν ... σάββασιν RP \* 2:23 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο WH Treg NA28 ] ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ RP † 2:24 ποιῶσιν WH Treg NA28 ]+ ἐν RP ‡ 2:25 λέγει WH Treg NA28 ] αὐτὸς ἔλεγεν RP § 2:26 πῶς WH Treg RP NA28 ] - NIV

καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ 'τοὺς ἱερεῖς \* , καὶ ἔδωκεν καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσιν; 27 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο ἵνα καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· 28 ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

### 3

1 Καὶ εἰσῆλθεν πάλιν εἰς \* συναγωγὴν, καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. 2 καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα ἁποκαταστήσῃ αὐτοῦ. 3 καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν· Ἔγειρε· εἰς τὸ μέσον. 4 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἐξεστιν τοῖς σάββασιν ἁγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀποκτεῖναι; οἱ δὲ ἐσιώπων. 5 καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἐκτείνον τὴν χεῖρα καὶ ἐξέτεινεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ· 6 καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθύς μετὰ τῶν Ἡρωδιανῶν συμβούλιον ἐδίδουν \* κατ' αὐτοῦ ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησεν πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησεν καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας 8 καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας καὶ Σπέραν τοῦ Ἰορδάνου καὶ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἀκούοντες ὅσα ἐποίει ἦλθον πρὸς αὐτόν. 9 καὶ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοῖαριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν· 10 πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ ἵνα αὐτοῦ ἄψωνται ὅσοι εἶχον μάλιστα. 11 καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρουν, προσέπιπτον αὐτῷ καὶ ἔκραζον λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. § 12 καὶ πολλὰ ἐπέτιμα αὐτοῖς ἵνα μὴ αὐτὸν φανερόν ποιήσωσιν §

13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος καὶ προσκαλεῖται οὓς ἠθέληεν αὐτός, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. 14 καὶ ἐποίησεν δώδεκα \* ἵνα ὦσιν μετ' αὐτοῦ καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν 15 καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια· 16 καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα, καὶ ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ Σίμωνι Πέτρον, § 17 καὶ Ἰακώβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου (καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα \* Βοανηργές, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ Βροντῆς), 18 καὶ Ἀνδρέαν καὶ Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον καὶ Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν καὶ Ἰακώβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου καὶ Θαδδαῖον καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον § 19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ· ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.

20 Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον· καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μῆδὲ ἄρτον φαγεῖν. 21 καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν, ἔλεγον γὰρ ὅτι ἐξέστη. 22 καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβούλ ἔχει καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. 23 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς· Πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; 24 καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη· 25 καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύνησεται ἢ ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι §.

\* 2:26 τοὺς ἱερεῖς WH NA28 ] τοῖς ἱερεῦσιν Treg RP † 2:27 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 3:1 εἰς WH ] + τὴν Treg NA28 RP † 3:2 κατηγορήσωσιν WH NA28 RP ] κατηγορήσουσιν Treg † 3:3 τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν WH Treg ] τὴν ξηρὰν χεῖρα ἔχοντι NA28; ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα RP § 3:3 Ἔγειρε WH Treg NA28 ] Ἔγειραι RP \* 3:4 ἁγαθοποιῆσαι WH Treg RP ] ἀγαθὸν ποιῆσαι NA28 † 3:5 χεῖρα NA28 ] + σου WH Treg RP † 3:5 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ὑγιῆς ὡς ἡ ἄλλη RP § 3:6 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP \* 3:6 ἐδίδουν WH Treg NA28 ] ἐποίουν RP † 3:7 μετὰ ... αὐτοῦ ἀνεχώρησεν WH Treg NA28 ] ἀνεχώρησεν μετὰ ... αὐτοῦ RP † 3:7 ἠκολούθησεν WH Treg NA28 ] ἠκολούθησαν αὐτῷ RP § 3:8 [καὶ WH Treg RP NA28 ] + οἱ NIV \* 3:8 [καὶ WH Treg NA28 ] + οἱ RP † 3:8 ἀκούοντες WH Treg NA28 ] ἀκούσαντες RP † 3:8 ἐποίει NA28 RP ] ποιεῖ WH Treg § 3:11 ἐθεώρουν προσέπιπτον WH Treg NA28 ] ἐθεώρει προσέπιπτεν RP \* 3:11 ἔκραζον WH Treg NA28 ] ἔκραζεν RP † 3:11 λέγοντα WH Treg RP ] λέγοντες NA28 † 3:12 αὐτὸν φανερόν WH Treg NA28 ] φανερόν αὐτόν RP § 3:12 ποιήσωσιν WH NA28 RP ] ποιῶσιν Treg \* 3:14 δώδεκα Treg RP ] + οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν WH NA28 † 3:15 ἐξουσίαν WH Treg NA28 ] θεραπεύειν τὰς νόσους καὶ RP † 3:16 ἐποίησεν τοὺς δώδεκα καὶ WH NA28 ] - Treg RP § 3:16 ὄνομα τῷ Σίμωνι WH Treg NA28 ] τῷ Σίμωνι ὄνομα RP \* 3:17 ὀνόματα Treg NA28 RP ] ὄνομα WH † 3:18 Καναναῖον WH Treg NA28 ] Κανανίτην RP † 3:19 Ἰσκαριώθ WH Treg NA28 ] Ἰσκαριώτην RP § 3:20 ἔρχεται WH NA28 RP ] ἔρχονται Treg \* 3:20 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 3:20 μῆδὲ WH Treg NA28 ] μήτε RP † 3:25 δύνησεται WH Treg NA28 ] δύναται RP § 3:25 ἡ οἰκία ἐκείνη σταθῆναι NA28 ] ἡ οἰκία ἐκείνη στήναι WH Treg; σταθῆναι ἢ οἰκία ἐκείνη RP

26 καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ ἔμερίσθη\* οὐ δύναται ἵσθῆναι† ἀλλὰ τέλος ἔχει. 27 ἀλλ' οὐδεὶς δύναται‡ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκευή§ αὐτοῦ διαρπάσαι ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῆσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει\*

28 Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, τὰ ἀμαρτήματα, καὶ αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν βλασφημήσωσιν·†‡ 29 ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ ἔνοχος ἐστὶν αἰωνίου ἁμαρτήματος§ 30 ὅτι ἔλεγον· Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

31 Καὶ ἔρχονται\* ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ† καὶ ἕξω ἵσθήκοντες‡ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν ἵκαλοῦντες§ αὐτόν. 32 καὶ ἐκάθητο ἑπεὶ αὐτὸν ὄχλος\*, καὶ λέγουσιν† αὐτῷ· Ἴδου ἡ μήτηρ σου‡ καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἵσου ἕξω ζητοῦσίν σε. 33 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει§· Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου ἢ οἱ ἀδελφοί μου† 34 καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλω‡ καθημένους λέγει· Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. 35 ὃς γὰρ§ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ\* καὶ μήτηρ ἐστίν.

## 4

1 Καὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ ἵσνάγεται\* πρὸς αὐτὸν ὄχλος ἵπλεῖστος† ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα‡ καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἵῆσαν§ 2 καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλά, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· 3 Ἀκούετε. ἵδου ἐξῆλθεν ὁ ἵσπεῖρων\* σπεῖραι. 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπεῖρειν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ ἵῆλθεν τὰ πετεινὰ καὶ κατέφαγεν αὐτό. 5 καὶ ἄλλο† ἔπεσεν ἐπὶ τὸ πετρῶδες ἵὄπου‡ οὐκ εἵχεν γῆν πολλήν, καὶ εὐθύς§ ἔξανέτειλεν διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς. 6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἵλιος\* ἵέκαυματίσθη† καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη. 7 καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαὶ καὶ συνέπνιξαν αὐτό, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκεν. 8 καὶ ἄλλα‡ ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ ἵαύξανόμενα§ καὶ ἔφερον ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἔξῆκοντα καὶ ἐν\* ἕκατόν. 9 καὶ ἔλεγεν· Ὅς ἔχει† ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

10 Καὶ ὅτε‡ ἐγένετο κατὰ μόνας, ἵῆρώτων§ αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα ἵτὰς παραβολάς\*. 11 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέδοται† τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἕξω ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται, 12 ἵνα βλέποντες βλέπωσι καὶ μὴ ἵδωσιν, καὶ ἀκούοντες ἀκούωσι καὶ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν καὶ ἀφεθῆ† αὐτοῖς‡

\* 3:26 ἔμερίσθη WH NA28 ] μεμέρισται Treg RP † 3:26 ἵσθῆναι WH Treg NA28 ] σταθῆναι RP ‡ 3:27 ἀλλ' οὐδεὶς δύναται Treg ] ἀλλ' οὐ δύναται οὐδεὶς WH NA28; οὐδεὶς δύναται RP § 3:27 εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἵσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκευή WH Treg NA28 ] τὰ σκευή τοῦ ἵσχυροῦ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν RP \* 3:27 διαρπάσει WH Treg NA28 ] διαρπάση RP † 3:28 τοῖς ... ἀνθρώπων τὰ ἀμαρτήματα WH Treg NA28 ] τὰ ἀμαρτήματα τοῖς ... ἀνθρώπων RP ‡ 3:28 αἱ βλασφημίαι ὅσα ἐὰν WH Treg NA28 ] βλασφημίαι ὅσας ἂν RP § 3:29 ἁμαρτήματος WH Treg NA28 ] κρίσεως RP \* 3:31 Καὶ ἔρχονται WH Treg ] Καὶ ἔρχεται NA28; ἔρχονται οὖν RP † 3:31 ἵ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἵ μήτηρ αὐτοῦ RP ‡ 3:31 ἵσθήκοντες WH Treg NA28 ] ἵστώτες RP § 3:31 καλοῦντες WH Treg NA28 ] φωνοῦντες RP \* 3:32 περὶ αὐτὸν ὄχλος WH Treg NA28 ] ὄχλος περὶ αὐτόν RP † 3:32 καὶ λέγουσιν WH Treg NA28 ] εἶπον δὲ RP ‡ 3:32 σου WH Treg NIV ] + καὶ αἱ ἀδελφαί σου RP NA28 § 3:33 ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει WH Treg NA28 ] ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων RP \* 3:33 ἵ RP ] καὶ WH Treg NA28 † 3:33 μου Treg NA28 RP ] – WH ‡ 3:34 τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλω WH Treg NA28 ] κύκλω τοὺς περὶ αὐτόν RP § 3:35 γὰρ Treg NA28 RP ] – WH \* 3:35 ἀδελφὴ WH Treg NA28 ] + μου RP \* 4:1 ἵσνάγεται WH Treg NA28 ] ἵσνήχθη RP † 4:1 πλεῖστος WH Treg NA28 ] πολὺς RP ‡ 4:1 εἰς πλοῖον ἐμβάντα WH Treg NA28 ] ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον RP § 4:1 ἵῆσαν WH Treg NA28 ] ἵῆν RP \* 4:3 σπεῖρων WH NA28 ] + τοῦ Treg RP † 4:5 καὶ ἄλλο WH Treg NA28 ] ἄλλο δὲ RP ‡ 4:5 ὄπου NA28 RP ] καὶ ὄπου WH Treg § 4:5 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP \* 4:6 καὶ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ ἵλιος WH Treg NA28 ] ἵλίου δὲ ἀνατείλαντος RP † 4:6 ἵέκαυματίσθη WH RP NA28 ] ἵέκαυματίσθησαν Treg NIV ‡ 4:8 ἄλλα WH NA28 ] ἄλλο Treg RP § 4:8 αὐξανόμενα WH NA28 ] αὐξανόμενον Treg; αὐξάνοντα RP \* 4:8 ἐν ... ἐν ... ἐν NA28 ] εἰς ... ἐν ... ἐν WH; εἰς ... εἰς ... εἰς Treg; ἐν ... ἐν ... ἐν RP † 4:9 Ὅς ἔχει WH Treg NA28 ] Ὅ ἔχων RP ‡ 4:10 Καὶ ὅτε WH Treg NA28 ] Ὅτε δὲ RP § 4:10 ἵρώτων WH Treg NA28 ] ἵρώτησαν RP \* 4:10 τὰς παραβολάς WH Treg NA28 ] τὴν παραβολήν RP † 4:11 τὸ μυστήριον δέδοται WH Treg NA28 ] δέδοται γινῶναι τὸ μυστήριον RP ‡ 4:12 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + τὰ ἀμαρτήματα RP

13 Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἶδατε τὴν παραβολὴν ταύτην, καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνῶσεσθε; 14 ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει. 15 οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδὸν ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν ἀκούσωσιν ἑυθύς ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον εἰς αὐτούς\*. 16 καὶ οὗτοι εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἱ ὅταν ἀκούσωσιν τὸν λόγον ἑυθύς μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν, 17 καὶ οὐκ ἔχουσιν ρίζαν ἐν ἑαυτοῖς ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν, εἴτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον ἑυθύς σκανδαλίζονται. 18 καὶ ἄλλοι\* εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοι εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούσαντες 19 καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσιν τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. 20 καὶ ἐκεῖνοί\* εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἐξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν.

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς Μήτη ἔρχεται ὁ λύχνος ἵνα ὑπὸ τὸν μῶδιον τεθῆ ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην, οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῆ; 22 οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτόν ἐὰν μὴ ἵνα φανερωθῆ, οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον ἀλλ' ἵνα ἔλθῃ εἰς φανερόν. 23 εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. 24 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Βλέπετε τί ἀκούετε. ἐν ᾧ μέτρω μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν\* καὶ προστεθήσεται ὑμῖν. 25 ὅς γὰρ ἔχει δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὁ οὐκ ἔχει, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

26 Καὶ ἔλεγεν· Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὡς ἄνθρωπος βάλη τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς 27 καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ ὁ σπόρος βλαστᾷ καὶ μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. 28 αὐτομάτῃ ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἴτα στάχυν, εἴτα πλήρης σίτον ἐν τῷ στάχυϊ. 29 ὅταν δὲ παραδοῖ ὁ καρπός, ἑυθύς ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 Καὶ ἔλεγεν· Πῶς ὁμοιωσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ἢ ἐν τίνι αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν\*; 31 ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὅς ὅταν σπαρῆ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς— 32 καὶ ὅταν σπαρῆ, ἀναβαίνει καὶ γίνεται μείζον πάντων τῶν λαχάνων\* καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιάν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

33 Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν. 34 χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυεν πάντα.

35 Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης· Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν. 36 καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτόν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ, καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. 37 καὶ γίνεται λαίλαψ μεγάλη ἀνέμου, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλον εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἦδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. 38 καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύδων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτόν καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; 39 καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ

§ 4:15 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP \* 4:15 εἰς αὐτούς WH Treg NA28 ] ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν RP † 4:16 ὁμοίως WH Treg NIV RP ] - NA28 ‡ 4:16 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § 4:17 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP \* 4:18 ἄλλοι WH Treg NA28 ] οὗτοί RP † 4:18 οὗτοί εἰσιν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 4:18 ἀκούσαντες WH Treg NA28 ] ἀκούοντες RP § 4:19 αἰῶνος WH Treg NA28 ] + τοῦτου RP; βίου NIV \* 4:20 ἐκεῖνοί WH Treg NA28 ] οὗτοί RP † 4:20 ἐν ... ἐν ... ἐν NA28 ] ἐν ... ἐν ... ἐν WH Treg RP ‡ 4:21 αὐτοῖς Treg NA28 RP ] + ὅτι WH § 4:21 ἔρχεται ὁ λύχνος WH Treg NA28 ] ὁ λύχνος ἔρχεται RP \* 4:21 τεθῆ WH Treg NA28 ] ἐπιτεθῆ RP † 4:22 κρυπτόν WH Treg NA28 ] τι κρυπτόν, ὁ RP ‡ 4:22 ἵνα WH NA28 ] - Treg RP § 4:22 ἔλθῃ εἰς φανερόν WH Treg NA28 ] εἰς φανερόν ἔλθῃ RP \* 4:24 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + τοῖς ἀκούουσιν RP † 4:25 ἔχει WH Treg NA28 ] ἂν ἔχη RP ‡ 4:25 ὁ WH NA28 RP ] ὅς Treg § 4:26 ὡς WH Treg NA28 ] + ἐὰν RP \* 4:27 βλαστᾷ WH Treg NA28 ] βλαστάνη RP † 4:28 αὐτομάτῃ WH Treg NA28 ] + γὰρ RP ‡ 4:28 εἴτα ... εἴτα Treg NA28 RP ] εἶτεν ... εἶτεν WH § 4:28 πλήρης σίτον NA28 ] πλήρη σίτον WH RP; πλήρης σίτος Treg \* 4:29 παραδοῖ WH Treg NA28 ] παραδῶ RP † 4:29 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 4:30 Πῶς WH Treg NA28 ] τίνι RP § 4:30 τίνι WH Treg NA28 ] ποίᾳ RP \* 4:30 αὐτὴν παραβολῇ θῶμεν WH Treg NA28 ] παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν RP † 4:31 κόκκῳ WH NA28 ] κόκκον Treg RP ‡ 4:31 μικρότερον ὂν WH Treg NA28 ] μικρότερος RP § 4:31 σπερμάτων WH Treg NA28 ] + ἐστὶν RP \* 4:32 μείζον πάντων τῶν λαχάνων WH NA28 ] μείζων πάντων τῶν λαχάνων Treg; πάντων τῶν λαχάνων μείζων RP † 4:34 ἰδίους μαθηταῖς WH NA28 ] μαθηταῖς αὐτοῦ Treg RP ‡ 4:36 πλοῖα WH Treg NA28 ] δὲ πλοιαρία RP § 4:37 μεγάλη ἀνέμου WH Treg NA28 ] ἀνέμου μεγάλη RP \* 4:37 καὶ τὰ WH Treg NA28 ] τὰ δὲ RP † 4:37 ἦδη γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον WH Treg NA28 ] αὐτὸ ἦδη γεμίζεσθα RP ‡ 4:38 αὐτὸς ἦν WH NA28 ] ἦν αὐτός Treg RP § 4:38 ἐν WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP \* 4:38 ἐγείρουσιν WH Treg NA28 ] διεγείρουσιν RP

καὶ εἶπεν τῇ θαλάσῃ· Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. <sup>40</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί δειλοὶ ἐστε; ὄψω<sup>†</sup> ἔχετε πίστιν; <sup>41</sup> καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούει αὐτῷ;

## 5

<sup>1</sup> Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν\* <sup>2</sup> καὶ ἐξεληθόντος αὐτοῦ<sup>†</sup> ἐκ τοῦ πλοίου εὐθύς ὑπήντησεν<sup>‡</sup> αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, <sup>3</sup> ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς μνήμασιν, καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι<sup>§</sup> οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτὸν δῆσαι <sup>4</sup> διὰ τὸ αὐτὸν πολλακίς πέδαις καὶ ἀλύσει δεδέσθαι καὶ διεσπᾶσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφθαι, καὶ οὐδεὶς ἴσχυεν αὐτὸν\* δαμάσαι. <sup>5</sup> καὶ διὰ παντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν<sup>†</sup> ἦν κρᾶζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. <sup>6</sup> καὶ ἰδὼν<sup>‡</sup> τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμεν καὶ προσεκύνησεν αὐτόν<sup>§</sup> <sup>7</sup> καὶ κράζας φωνῇ μεγάλη λέγει\* Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; ὀρκίζω σε τὸν θεόν, μὴ με βασανίσῃς. <sup>8</sup> ἔλεγεν γὰρ αὐτῷ· Ἐξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. <sup>9</sup> καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· Τί ὄνομά σοι<sup>†</sup>; καὶ λέγει αὐτῷ<sup>‡</sup>· Λεγιῶν<sup>§</sup> ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν. <sup>10</sup> καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ ἵνα μὴ αὐτὰ\* ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. <sup>11</sup> ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. <sup>12</sup> καὶ παρεκάλεσαν αὐτόν<sup>†</sup> λέγοντες· Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν. <sup>13</sup> καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς<sup>‡</sup> καὶ ἐξεληθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, ὥς<sup>§</sup> δισχίλιοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ. <sup>14</sup> Καὶ οἱ\* βόσκοντες αὐτούς<sup>†</sup> ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν<sup>‡</sup> εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς· καὶ ἦλθον<sup>§</sup> ἰδεῖν τί ἐστὶν τὸ γεγονός. <sup>15</sup> καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσιν τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον\* ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγιῶνα<sup>†</sup> καὶ ἐφοβήθησαν. <sup>16</sup> καὶ διηγήσαντο<sup>‡</sup> αὐτοῖς οἱ ἰδόντες πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ καὶ περὶ τῶν χοίρων. <sup>17</sup> καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. <sup>18</sup> καὶ ἐμβαίνοντος<sup>§</sup> αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα μετ' αὐτοῦ ἦ\*. <sup>19</sup> καὶ<sup>†</sup> οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· Ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σοὺς, καὶ ἀπάγγειλον<sup>‡</sup> αὐτοῖς ὅσα ὁ κύριός σοι<sup>§</sup> πεποίηκεν καὶ ἠλέησέν σε. <sup>20</sup> καὶ ἀπῆλθεν καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

<sup>21</sup> Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν, καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. <sup>22</sup> καὶ\* ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰαῖρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ <sup>23</sup> καὶ παρακαλεῖ<sup>†</sup> αὐτόν πολλὰ λέγων ὅτι Τὸ θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῆς τὰς χεῖρας αὐτῇ<sup>‡</sup> ἵνα<sup>§</sup> σωθῇ καὶ ζήσῃ\* <sup>24</sup> καὶ ἀπῆλθεν μετ' αὐτοῦ.

† 4:40 οὐπω WH Treg NA28 ] οὕτως Πῶς οὐκ RP ‡ 4:41 ὑπακούει WH Treg NA28 ] ὑπακούουσιν RP \* 5:1 Γερασηνῶν WH Treg NA28 ] Γαδαρηνῶν RP † 5:2 ἐξεληθόντος αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἐξεληθόντι αὐτῷ RP ‡ 5:2 εὐθύς ὑπήντησεν WH Treg NA28 ] εὐθέως ἀπῆντησεν RP § 5:3 οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι WH Treg NA28 ] οὔτε ἀλύσει RP \* 5:4 ἴσχυεν αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν ἴσχυεν RP † 5:5 μνήμασιν καὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν WH Treg NA28 ] ὄρεσιν καὶ ἐν τοῖς μνήμασιν RP ‡ 5:6 καὶ ἰδὼν WH Treg NA28 ] ἰδὼν δὲ RP § 5:6 αὐτόν WH ] αὐτῷ Treg NA28 RP \* 5:7 λέγει WH Treg NA28 ] εἶπεν RP † 5:9 ὄνομά σοι WH Treg NA28 ] σοι ὄνομα RP ‡ 5:9 λέγει αὐτῷ WH Treg NA28 ] ἀπεκρίθη λέγων RP § 5:9 Λεγιῶν WH Treg NA28 ] Λεγεῶν RP \* 5:10 αὐτὰ WH Treg NA28 ] αὐτούς RP † 5:12 αὐτόν WH Treg NA28 ] + πάντες οἱ δαίμονες RP ‡ 5:13 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + εὐθέως ὁ Ἰησοῦς RP § 5:13 ὡς WH Treg NA28 ] ἦσαν δὲ ὡς RP \* 5:14 Καὶ οἱ WH Treg NA28 ] οἱ δὲ RP † 5:14 αὐτούς WH Treg NA28 ] τοὺς χοίρους RP ‡ 5:14 ἀπήγγειλαν WH Treg NA28 ] ἀνήγγειλαν RP § 5:14 ἦλθον WH Treg NA28 ] ἐξηλθον RP \* 5:15 καθήμενον WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 5:15 λεγιῶνα WH Treg NA28 ] Λεγεῶνα RP ‡ 5:16 καὶ διηγήσαντο WH Treg NA28 ] Διηγήσαντο δὲ RP § 5:18 ἐμβαίνοντος WH Treg NA28 ] ἐμβάντος RP \* 5:18 μετ' αὐτοῦ ἦ WH Treg NA28 ] ἦ μετ' αὐτοῦ RP † 5:19 καὶ WH Treg NA28 ] Ὁ δὲ Ἰησοῦς RP ‡ 5:19 ἀπάγγειλον WH Treg NA28 ] ἀνάγγειλον RP § 5:19 ὁ κύριός σοι WH Treg NA28 ] σοι ὁ κύριος RP \* 5:22 καὶ WH Treg NA28 ] + ἰδοῦ RP † 5:23 παρακαλεῖ WH Treg NA28 ] παρεκάλει RP ‡ 5:23 τὰς χεῖρας αὐτῇ WH Treg NA28 ] αὐτῇ τὰς χεῖρας RP § 5:23 ἵνα WH Treg NA28 ] ὅπως RP \* 5:23 ζήσῃ WH Treg NA28 ] ζήσεται RP

Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν. <sup>25</sup> καὶ ἡ γυνὴ ἡ αὐτῆς ἐν ῥύσει αἵματος ἑξήκοντα ἔτη <sup>26</sup> καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' αὐτῆς πάντα καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, <sup>27</sup> ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὅπισθεν ἤψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. <sup>28</sup> ἔλεγεν γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ\* σωθήσομαι. <sup>29</sup> καὶ εὐθὺς ἐξήρανθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος. <sup>30</sup> καὶ εὐθὺς Ἰησοῦς ἐπιγινούσας ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξεληλυθῶσαν ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγεν· Τίς μου ἤψατο τῶν ἱματίων; <sup>31</sup> καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Βλέπεις τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις· Τίς μου ἤψατο; <sup>32</sup> καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν. <sup>33</sup> ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν αὐτῇ ἦλθεν καὶ προσέπεσεν αὐτῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. <sup>34</sup> ὃ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Ἐθυγάτηρ\* ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

<sup>35</sup> Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγωγίου λέγοντες ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανεν· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; <sup>36</sup> ὃ δὲ Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγωγῷ· Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. <sup>37</sup> καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συνακολουθῆσαι εἰ μὴ τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου. <sup>38</sup> καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγωγίου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλὰ, <sup>39</sup> καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. <sup>40</sup> καὶ κατεγέλων αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον <sup>41</sup> καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ παιδίου λέγει αὐτῇ· Ταλιθα κουμ\* ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον· Τὸ κοράσιον, σοὶ λέγω, ἔγειρε <sup>42</sup> καὶ εὐθὺς ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιεπάτει, ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλη. <sup>43</sup> καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνοῖ τοῦτο, καὶ εἶπεν δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν.

## 6

<sup>1</sup> Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. <sup>2</sup> καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ· καὶ οἱ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· Πόθεν τούτῳ ταῦτα, καὶ τίς ἡ σοφία ἢ ἡ δόξα αὐτοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; <sup>3</sup> οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς τῆς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσήτου καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. <sup>4</sup> καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστιν προφήτης ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενεῦσιν αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. <sup>5</sup> καὶ οὐκ ἐδύνατο ἐκεῖ ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας ἐθεράπευσεν. <sup>6</sup> καὶ ἐθαύμαζεν διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

Καὶ περιῆγεν τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων. <sup>7</sup> καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων, <sup>8</sup> καὶ παρήγγειλεν

† 5:25 γυνὴ WH Treg NA28 ] + τις RP ‡ 5:25 δώδεκα ἔτη WH NA28 ] ἔτη δώδεκα Treg RP § 5:27 ἀκούσασα Treg NA28 RP ] + τὰ WH \* 5:28 Ἐὰν ἄψωμαι κἂν ... αὐτοῦ WH NA28 ] κἂν ... αὐτοῦ ἄψωμαι Treg RP † 5:29 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 5:30 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § 5:33 αὐτῇ WH Treg NA28 ] ἐπ' αὐτῇ RP \* 5:34 Ἐθυγάτηρ WH Treg NA28 ] θυγάτηρ RP † 5:36 παρακούσας WH Treg NA28 ] εὐθέως ἀκούσας RP ‡ 5:37 μετ' αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP § 5:37 τὸν WH Treg NA28 ] - RP \* 5:38 ἔρχονται WH Treg NA28 ] ἔρχεται RP † 5:38 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 5:40 αὐτὸς WH Treg NA28 ] ὁ RP § 5:40 παιδίον WH Treg NA28 ] + ἀνακειμένον RP \* 5:41 κουμ WH Treg NA28 ] κοῦμι RP † 5:41 ἔγειρε WH Treg NA28 ] ἔγειραι RP ‡ 5:42 [εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § 5:42 [εὐθὺς WH Treg NA28 ] - RP \* 6:1 ἔρχεται WH Treg NA28 ] ἦλθεν RP † 6:2 διδάσκειν ἐν τῇ συναγωγῇ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν RP ‡ 6:2 οἱ WH ] - Treg NA28 RP § 6:2 τούτῳ WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP \* 6:2 αἱ WH NA28 ] - Treg RP † 6:2 γινόμεναι WH Treg NA28 ] γίνονται RP ‡ 6:3 τῆς WH Treg NA28 ] - RP § 6:3 καὶ ἀδελφὸς WH Treg NA28 ] ἀδελφὸς δὲ RP \* 6:3 Ἰωσήτος WH Treg NA28 ] Ἰωσῆ RP † 6:4 καὶ ἔλεγεν WH Treg NA28 ] ἔλεγεν δὲ RP ‡ 6:4 συγγενεῦσιν αὐτοῦ WH Treg NA28 ] συγγενέσιν RP § 6:5 ποιῆσαι οὐδεμίαν δύναμιν WH Treg NA28 ] οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι RP \* 6:6 ἐθαύμαζεν Treg NA28 RP ] ἐθαύμασεν WH

αὐτοῖς ἵνα μὴδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ράβδον μόνον, μὴ ἄρτον, μὴ πήραν, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν,† 9 ἀλλὰ ὑποδεδεμένους σανδάλια, καὶ μὴ ἔνδύσησθε δύο χιτῶνας. 10 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅπου ἂν εἰσεέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν. 11 καὶ ὅς ἂν τόπος μὴ δέξηται\* ὑμᾶς μὴδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν ἐκτινάξατε τὸν χοῦν τὸν ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν εἰς μαρτύριον ἑαυτοῦ.† 12 Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν ἵνα μετανοῶσιν § 13 καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον, καὶ ἤλειπον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀρρώστους καὶ ἐθεράπευον.

14 Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης, φανερόν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον\* ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν†, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ. 15 ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι Ἡλίας ἐστίν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον ὅτι προφήτης ὡς εἷς τῶν προφητῶν. 16 ἀκούσας δὲ ὁ\* Ἡρώδης ἔλεγεν† Ὅν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἠγέρθη ‡

17 Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρώδης ἀποστείλας ἐκράτησεν τὸν Ἰωάννην καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν. 18 ἔλεγεν γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ Ἡρώδῃ ὅτι Οὐκ ἔξεστίν σοι ἔχειν τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου. 19 ἡ δὲ Ἡρωδιάς ἐνεῖχεν αὐτῷ καὶ ἠθέληεν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, καὶ οὐκ ἠδύνατο. 20 ὁ γὰρ Ἡρώδης ἐφοβεῖτο τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα δίκαιον καὶ ἅγιον, καὶ συνετήρει αὐτόν, καὶ ἀκούσας αὐτοῦ πολλὰ ἠπόρει § καὶ ἠδέως αὐτοῦ ἤκουεν. 21 Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐκαίρου ὅτε Ἡρώδης τοῖς γενεαίοις αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίησεν\* τοῖς μεγιστᾶσιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας, 22 καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος καὶ ὀρχησαμένης καὶ ἀρεσάσης ‡ τῷ Ἡρώδῃ καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ βασιλεὺς § τῷ κορασίῳ· Αἴτησόν με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοι. 23 καὶ ὤμοσεν ἑαυτῷ\* Ὅ τι ἂν με αἰτήσῃς δώσω σοι ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου. 24 καὶ ἐξελθοῦσα εἶπεν τῇ μητρὶ αὐτῆς· Τί αἰτήσωμαι § ἡ δὲ εἶπεν· Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτίζοντος\* 25 καὶ εἰσελθοῦσα εὐθύς † μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἠτήσατο λέγουσα· Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῶς μοι ‡ ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. 26 καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς ὄρκους καὶ τοὺς ἄνακειμένους § οὐκ ἠθέλησεν ἀθετῆσαι αὐτήν\*· 27 καὶ εὐθύς † ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτορα ἐπέταξεν ἐνέγκαι ‡ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἄπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ 28 καὶ ἤνεγκεν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ, καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. 29 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον καὶ ἦσαν τὸ πτώμα αὐτοῦ καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν μνημείῳ.

30 Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα\* ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν. 31 καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν εὐκαίρουν. 32 καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον § κατ' ἰδίαν. 33 καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας καὶ

† 6:8 ἄρτον μὴ πήραν WH Treg NA28 ] πήραν μὴ ἄρτον RP ‡ 6:9 ἐνδύσησθε Treg NA28 RP ] ἐνδύσασθαι WH § 6:10 ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg \* 6:11 ὅς ἂν τόπος μὴ δέξηται WH Treg NA28 ] ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται RP † 6:11 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ. RP ‡ 6:12 ἐκήρυξαν WH Treg NA28 ] ἐκήρυσσον RP § 6:12 μετανοῶσιν WH Treg NA28 ] μετανοήσωσιν RP \* 6:14 ἔλεγον WH NA28 ] ἔλεγεν Treg RP † 6:14 ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν WH Treg NA28 ] ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη RP ‡ 6:15 δὲ WH Treg NA28 ] - RP § 6:15 προφήτης WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP \* 6:16 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 6:16 ἔλεγεν WH Treg NA28 ] εἶπεν ὅτι RP ‡ 6:16 ἠγέρθη WH NA28 ] ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν Treg; ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη NIV; ἐστὶν αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν RP § 6:20 ἠπόρει WH NA28 ] ἐποίει Treg RP \* 6:21 ἐποίησεν WH Treg NA28 ] ἐποίει RP † 6:22 αὐτῆς τῆς Treg RP ] αὐτοῦ WH NA28 ‡ 6:22 καὶ ἀρεσάσης RP ] ἤρεσεν WH Treg NA28 § 6:22 εἶπεν ὁ βασιλεὺς NA28 RP ] ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπεν WH Treg \* 6:23 αὐτῇ WH Treg NIV RP ] + πολλά NA28 † 6:23 Ὅ τι NA28 ] Ὅτι WH; ὅτι Ὅ Treg RP ‡ 6:24 καὶ WH Treg NA28 ] ἢ δὲ RP § 6:24 αἰτήσωμαι WH Treg NA28 ] αἰτήσομαι RP \* 6:24 βαπτίζοντος WH Treg NA28 ] βαπτιστοῦ RP † 6:25 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 6:25 ἐξαυτῆς δῶς μοι WH Treg NA28 ] μοι δῶς ἐξαυτῆς RP § 6:26 ἀνακειμένους WH Treg NA28 ] συνανακειμένους RP \* 6:26 ἀθετῆσαι αὐτήν WH Treg NA28 ] αὐτὴν ἀθετῆσαι RP † 6:27 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 6:27 ἐνέγκαι WH Treg NA28 ] ἐνεχθῆναι RP § 6:27 καὶ WH Treg NA28 ] ὁ δὲ RP \* 6:30 πάντα WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 6:31 λέγει WH Treg NA28 ] εἶπεν RP ‡ 6:31 ἀναπαύσασθε WH Treg NA28 ] ἀναπαύεσθε RP § 6:32 ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον WH NA28 ] εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ Treg RP



ἔπέγνωσαν\* πολλοί, καὶ πεζῆ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ καὶ προῆλθον αὐτούς†  
 34 καὶ ἐξελθὼν εἶδεν#πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπὶ αὐτούς§ ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα  
 ποιμένα, καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτούς πολλά. 35 Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης προσελθόντες  
 αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον\* ὅτι Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή· 36 ἀπόλυσον αὐτούς,  
 ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλω ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν†. 37 ὁ δὲ  
 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν  
 δηναρίων διακοσίων ἄρτους καὶ δώσομεν#αὐτοῖς φαγεῖν; 38 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Πόσους ἔχετε  
 ἄρτους§; ὑπάγετε\* ἴδετε. καὶ γνόντες λέγουσιν· Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. 39 καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς  
 ἄνακλῖναι† πάντας συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. 40 καὶ ἀνέπεσαν πρασιαὶ πρασιαὶ  
 ἑκατὰ#ἑκατὸν καὶ ἑκατὰ§ πεντήκοντα. 41 καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας  
 εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν καὶ κατέκλασεν τοὺς ἄρτους καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ\* ἵνα  
 παρατιθῶσιν† αὐτοῖς, καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισεν πᾶσιν. 42 καὶ ἔφαγον πάντες καὶ ἐχορτάσθησαν·  
 43 καὶ ἦσαν κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα# καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων. 44 καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες  
 τοὺς ἄρτους§ πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45 Καὶ εὐθύς\* ἠνάγκασεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν†  
 πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει#τὸν ὄχλον. 46 καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος  
 προσεύξασθαι.

47 Καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. 48 καὶ  
 ἰδὼν§ αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν, ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς\* περὶ τετάρτην  
 φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἠθέλην παρελθεῖν αὐτούς.  
 49 οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα† ἔδοξαν ὅτι φάντασμα ἐστίν# καὶ ἀνέκραξαν,  
 50 πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον καὶ ἐταράχθησαν. ὁ δὲ εὐθύς§ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς·  
 Θαρσεῖτε, ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 51 καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος,  
 καὶ λίαν ἐκ περισσοῦ\* ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο† 52 οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν# αὐτῶν ἡ  
 καρδιά πεπωρωμένη.

53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς§ Γεννησαρὲτ καὶ προσωρμίσθησαν. 54 καὶ ἐξελθόντων  
 αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθύς\* ἐπιγνόντες αὐτὸν 55 περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ†  
 ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραβάττοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν ὅπου ἤκουον ὅτι#ἐστίν. 56 καὶ ὅπου ἂν  
 εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς§ ἀγροὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθεσαν\* τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ  
 παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο† αὐτοῦ  
 ἐσώζοντο.

\* 6:33 ἐπέγνωσαν NA28 ] + αὐτὸν RP; ἔγνωσαν WH Treg † 6:33 αὐτούς WH Treg NA28 ] + καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτὸν  
 RP ‡ 6:34 εἶδεν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 6:34 αὐτούς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς RP \* 6:35 ἔλεγον  
 WH Treg NA28 ] λέγουσιν RP † 6:36 τί φάγωσιν WH Treg NA28 ] ἄρτους. Τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν RP ‡ 6:37  
 δώσομεν WH Treg NA28 ] δῶμεν RP § 6:38 ἔχετε ἄρτους WH ] ἄρτους ἔχετε Treg NA28 RP \* 6:38 ὑπάγετε  
 WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 6:39 ἀνακλῖναι Treg NA28 RP ] ἀνακλιθῆναι WH ‡ 6:40 ἑκατὰ WH Treg NA28 ] ἀνά  
 RP § 6:40 ἑκατὰ WH Treg NA28 ] ἀνά RP \* 6:41 αὐτοῦ NA28 RP ] – WH Treg † 6:41 παρατιθῶσιν WH  
 NA28 ] παραθῶσιν Treg RP ‡ 6:43 κλάσματα δώδεκα κοφίνων πληρώματα WH NA28 ] κλασμάτων δώδεκα κοφίνους  
 πληρώματα Treg; κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις RP § 6:44 τοὺς ἄρτους WH Treg RP NA28 ] – NIV \* 6:45  
 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP † 6:45 εἰς τὸ πέραν WH Treg RP NA28 ] – NIV ‡ 6:45 ἀπολύει WH Treg  
 NA28 ] ἀπολύσει RP § 6:48 ἰδὼν WH Treg NA28 ] εἶδεν RP \* 6:48 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 6:49 ἐπὶ  
 τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα WH NA28 ] περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης Treg RP ‡ 6:49 ὅτι φάντασμα ἐστίν WH  
 NA28 ] φάντασμα εἶναι Treg RP § 6:50 ὁ δὲ εὐθύς WH NA28 ] καὶ εὐθύς Treg; Καὶ εὐθέως RP \* 6:51 ἐκ περισσοῦ  
 Treg NA28 RP ] – WH † 6:51 ἐξίσταντο WH Treg NA28 ] + καὶ ἐθαύμαζον RP ‡ 6:52 ἀλλ' ἦν WH Treg NA28 ] ἦν  
 γὰρ RP § 6:53 ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς WH NA28 ] ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Treg RP \* 6:54 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως  
 RP † 6:55 περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην καὶ WH Treg NA28 ] περιδραμόντες ὅλην τὴν περὶχωρον ἐκείνην RP  
 ‡ 6:55 ὅτι WH NA28 ] + ἐκεῖ Treg RP § 6:56 εἰς πόλεις ἢ εἰς WH Treg NA28 ] πόλεις ἢ RP \* 6:56 ἐτίθεσαν  
 WH Treg NA28 ] ἐτίθου RP † 6:56 ἤψαντο WH Treg NA28 ] ἤπτοντο RP

## 7

1 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ τινες τῶν γραμματέων ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων  
2 καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὅτι κοιναῖς χερσίν, τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις, ἐσθίουσιν\*  
† τοὺς ἄρτους‡ 3 οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἐὰν μὴ πυγμῇ νίψωνται τὰς χεῖρας οὐκ  
ἐσθίουσιν, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, 4 καὶ ἀπ' ἄγορᾶς § ἐὰν μὴ βαπτίσωνται\* οὐκ  
ἐσθίουσιν, καὶ ἄλλα πολλά ἐστὶν ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων  
† καὶ κλινῶν— 5 † καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς· Διὰ τί οὐ περιπατοῦσιν οἱ  
μαθηταὶ σου § κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοιναῖς\* χερσίν ἐσθίουσιν τὸν ἄρτον; 6 ὁ  
† δὲ εἶπεν αὐτοῖς † Καλῶς ἐπροφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται ὅτι § Οὗτος  
ὁ λαὸς τοῖς χεῖλεσίν με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· 7 μάτην δὲ σέβονταί με,  
διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων· 8 ἀφέντες\* τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ κρατεῖτε τὴν  
παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων†

9 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν † τηρήσητε‡  
10 Μωϋσῆς γὰρ εἶπεν· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, καί· Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα  
θανάτῳ τελευτάτω· 11 ὑμεῖς δὲ λέγετε· Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί· Κορβᾶν, ὃ ἐστὶν  
Δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῆς, 12 † οὐκέτι § ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ\* ἢ τῇ μητρί†  
13 ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ  
ποιεῖτε.

14 Καὶ προσκαλεσάμενος † πάλιν‡ τὸν ὄχλον ἔλεγεν αὐτοῖς· † Ἀκούσατέ § μου πάντες καὶ † σύνετε\*  
15 οὐδὲν ἐστὶν ἕξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν ὃ δύναται † κοινῶσαι αὐτόν†· ἀλλὰ  
τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά † ἐστὶν τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον §

17 Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς\* οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ † τὴν παραβολὴν†.  
18 καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὕτως καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἕξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς  
τὸν ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, 19 ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς  
τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται;— † καθαρῶν‡ πάντα τὰ βρώματα. 20 ἔλεγεν δὲ ὅτι  
Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· 21 ἕσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν  
ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, † πορνεῖαι, κλοπαί, φόνοι, § 22 μοιχεῖαι, † πλεονεξίαι,  
† πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· 23 πάντα ταῦτα  
τὰ πονηρὰ ἕσωθεν ἐκπορεύεται καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

24 † Ἐκεῖθεν δὲ\* ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ ὄρια† Τύρου‡ καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελεν  
γινῶναι, καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν· 25 † ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα § γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἣς εἶχεν τὸ θυγάτριον  
αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσεν πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· 26 † ἡ δὲ γυνὴ ἦν\* Ἑλληνίς,

\* 7:2 ὅτι κοιναῖς ... ἀνίπτοις, ἐσθίουσιν WH Treg NA28 ] κοιναῖς ... ἀνίπτοις ἐσθίοντας RP † 7:2 τοὺς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 7:2 ἄρτους WH Treg NA28 ] + ἐμέψαντο RP § 7:4 ἀγορᾶς WH Treg RP NA28 ] + ὅταν ἔλθωσιν NIV  
\* 7:4 βαπτίσωνται Treg NA28 RP ] βαντίσωνται WH † 7:4 καὶ κλινῶν Treg RP NA28 ] - WH NIV ‡ 7:5 καὶ WH Treg NA28 ] † Ἐπειτα RP § 7:5 οὐ περιπατοῦσιν οἱ μαθηταὶ σου WH Treg NA28 ] οἱ μαθηταὶ σου οὐ περιπατοῦσιν RP  
\* 7:5 κοιναῖς WH Treg NA28 ] ἀνίπτοις RP † 7:6 δὲ WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP ‡ 7:6 αὐτοῖς WH NA28 ] ὅτι Treg RP § 7:6 ὅτι WH NA28 ] - Treg RP \* 7:8 ἀφέντες WH Treg NA28 ] + γὰρ RP † 7:8 ἀνθρώπων WH NA28 ] + βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε Treg RP ‡ 7:9 τηρήσητε WH Treg NIV RP ] στήσητε WH marg NA28 § 7:12 οὐκέτι WH Treg NA28 ] καὶ οὐκέτι RP \* 7:12 πατρὶ WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 7:12 μητρί WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 7:14 πάλιν WH Treg NA28 ] πάντα RP § 7:14 Ἀκούσατέ WH Treg NA28 ] Ἀκούετέ RP \* 7:14 σύνετε WH Treg NA28 ] συνίετε RP † 7:15 κοινῶσαι αὐτόν WH NA28 ] αὐτὸν κοινῶσαι Treg RP ‡ 7:15 ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά WH NA28 ] + ἐκεῖνά Treg; ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἐκεῖνά RP § 7:15 ἄνθρωπον WH NA28 ] + 16 Εἴ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω Treg RP \* 7:17 εἰς WH Treg RP NA28 ] + τὸν NIV † 7:17 τὴν παραβολὴν WH Treg NA28 ] περὶ τῆς παραβολῆς RP ‡ 7:19 καθαρῶν WH Treg NA28 ] καθαρῶν RP § 7:21 21-22 πορνεῖαι κλοπαί φόνοι μοιχεῖαι WH Treg NA28 ] μοιχεῖαι πορνεῖαι φόνοι κλοπαί RP \* 7:24 Ἐκεῖθεν δὲ WH NA28 ] καὶ ἐκεῖθεν Treg RP † 7:24 ὄρια WH Treg NA28 ] μεθόρια RP ‡ 7:24 Τύρου NA28 ] + καὶ Σιδῶνος WH Treg RP § 7:25 ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα WH Treg NA28 ] Ἀκούσασα γὰρ RP \* 7:26 ἡ δὲ γυνὴ ἦν WH NA28 ] ἡ γυνὴ δὲ ἦν Treg; ἦν δὲ ἡ γυνὴ RP

Συροφοινίκισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλη ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. <sup>27</sup> καὶ ἔλεγεν† αὐτῇ· Ἔφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα, οὐ γὰρ ἑκατόν ἐστιν‡ λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων καὶ ἑκατομμύριον βαλεῖν§. <sup>28</sup> ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ· Κύριε\* καὶ† τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἑσθίουσιν‡ ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων. <sup>29</sup> καὶ εἶπεν αὐτῇ· Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὑπάγε, ἐξεληλυθεν ἕκ τῆς θυγατρὸς σου τὸ δαιμόνιον§. <sup>30</sup> καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς εὔρεν τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός\*.

<sup>31</sup> Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὀρίων Τύρου ἤλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς† τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνά μέσον τῶν ὀρίων Δεκαπόλεως. <sup>32</sup> καὶ‡ φέρουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιάλον§ καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. <sup>33</sup> καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν ἔβαλεν τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ καὶ πύσας ἤψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, <sup>34</sup> καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἑστέναξεν, καὶ λέγει αὐτῷ· Εφραθα, ὃ ἐστὶν Διανοίχθητι. <sup>35</sup> καὶ\* ἤνοιγαν† αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς. <sup>36</sup> καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν‡ ὅσον δὲ αὐτοῖς διεστέλλετο, αὐτοὶ μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον. § <sup>37</sup> καὶ\* ὑπερπερισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες· Καλῶς πάντα πεποίηκεν, καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

## 8

<sup>1</sup> Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πάλιν πολλοῦ\* ὄχλου ὄντος καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσιν, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς λέγει αὐτοῖς:†‡ <sup>2</sup> Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι καὶ οὐκ ἔχουσιν τί φάγωσιν. <sup>3</sup> Ὡς εἰ ἂν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστες εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ τινες αὐτῶν ἀπὸ\* μακρόθεν ἤκασιν† <sup>4</sup> καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι‡ πόθεν τούτους δυνήσεται τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; <sup>5</sup> καὶ ἠρώτα αὐτούς· Πόσους ἔχετε ἄρτους; οἱ δὲ εἶπαν· Ἐπτὰ. <sup>6</sup> καὶ παραγγέλλει\* τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παρατιθῶσιν† καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ. <sup>7</sup> καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ‡ εἶπεν καὶ ταῦτα παρατιθέναι§. <sup>8</sup> καὶ ἔφαγον\* καὶ ἐχορτάσθησαν, καὶ ἦσαν περισσεύματα κλασμάτων ἑπτὰ σπυρίδας. <sup>9</sup> ἦσαν δὲ† ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς. <sup>10</sup> καὶ εὐθύς‡ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

<sup>11</sup> Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. <sup>12</sup> καὶ ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει· Τί ἡ γενεὰ αὕτη ἔζητεῖ σημεῖον§; ἀμὴν λέγω ὑμῖν\* εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον. <sup>13</sup> καὶ ἀφείδεν αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς† ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

† 7:27 καὶ ἔλεγεν WH Treg NA28 ] Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν RP ‡ 7:27 καλὸν ἐστὶν RP ] ἐστὶν καλὸν WH Treg NA28 § 7:27 τοῖς κυναρίοις βαλεῖν WH Treg NA28 ] βαλεῖν τοῖς κυναρίοις RP \* 7:28 Κύριε NA28 ] Ναὶ κύριε WH Treg NIV RP † 7:28 καὶ WH Treg NA28 ] + γὰρ NIV RP ‡ 7:28 ἐσθίουσιν WH Treg NA28 ] ἐσθίει RP § 7:29 ἐκ ... σου τὸ δαιμόνιον WH NA28 ] τὸ δαιμόνιον ἐκ ... σου Treg RP \* 7:30 παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην καὶ τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός WH Treg NA28 ] δαιμόνιον ἐξεληλυθός καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης RP † 7:31 ἦλθεν διὰ Σιδῶνος εἰς WH Treg NA28 ] καὶ Σιδῶνος ἦλθεν πρὸς RP ‡ 7:32 καὶ WH Treg NA28 ] - RP § 7:32 μογιάλον WH NA28 ] μογιγάλον Treg RP \* 7:35 καὶ WH Treg ] + εὐθέως NA28 RP † 7:35 ἠνοιγαν WH Treg NA28 ] διανοίχθησαν RP ‡ 7:36 λέγωσιν WH Treg NA28 ] εἶπωσιν RP § 7:36 αὐτοῖς διεστέλλετο αὐτοὶ WH Treg NA28 ] αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο RP \* 7:37 καὶ WH Treg ] + τοὺς NA28 RP \* 8:1 πάλιν πολλοῦ WH Treg NA28 ] παμπόλλου RP † 8:1 προσκαλεσάμενος WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP ‡ 8:1 μαθητὰς WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 8:3 καὶ τινες WH Treg NA28 ] τινὲς γὰρ RP \* 8:3 ἀπὸ WH Treg NA28 ] - RP † 8:3 ἤκασιν Treg NA28 ] εἰσὶν WH; ἤκουσιν RP ‡ 8:4 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP § 8:5 ἠρώτα WH Treg NA28 ] ἐπηρώτα RP \* 8:6 παραγγέλλει WH Treg NA28 ] παρήγγειλεν RP † 8:6 παρατιθῶσιν WH Treg NA28 ] παραθῶσιν RP ‡ 8:7 αὐτὰ WH Treg NA28 ] - RP § 8:7 καὶ ταῦτα παρατιθέναι WH Treg NA28 ] παραθεῖναι καὶ αὐτὰ RP \* 8:8 καὶ ἔφαγον WH Treg NA28 ] ἔφαγον δὲ RP † 8:9 δὲ WH NA28 ] + οἱ φαγόντες Treg RP ‡ 8:10 εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § 8:12 ζητεῖ σημεῖον WH Treg NA28 ] σημεῖον ἐπιζητεῖ RP \* 8:12 ὑμῖν Treg NA28 RP ] - WH † 8:13 πάλιν ἐμβὰς WH NA28 ] πάλιν ἐμβὰς εἰς πλοῖον Treg; ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον NIV; ἐμβὰς πάλιν εἰς πλοῖον RP

14 Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.  
 15 καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων· Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἑρώδου. 16 καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσιν § 17 καὶ γνοῦς\* λέγει αὐτοῖς· Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω νοεῖτε οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; 18 ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε 19 ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους κλασμάτων πλήρεις ἦρατε; λέγουσιν αὐτῷ· Δώδεκα. 20 ὅτε καὶ § τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἦρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ\*· Ἑπτὰ. 21 καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Οὐπω συνίετε;

22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψηται. 23 καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης, καὶ πύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθείς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν· Εἴ τι βλέπεις\* 24 καὶ ἀναβλέψας ἔλεγεν· Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὅτι ὡς δένδρα ὄρω περιπατοῦντας. 25 εἶτα πάλιν ἐπέθηκεν τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ διέβλεψεν καὶ ἀπεκατέστη καὶ ἐνέβλεπεν † τηλαυγῶς ἅπαντα § 26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς\* οἶκον αὐτοῦ λέγων· Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσελθῆς †

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων αὐτοῖς· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; 28 οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ λέγοντες † ὅτι § Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, καὶ ἄλλοι Ἥλιαν, ἄλλοι δὲ ὅτι εἷς\* τῶν προφητῶν. 29 καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς †· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς † ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ χριστός. 30 καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ λέγωσιν περὶ αὐτοῦ.

31 Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ὑπὸ § τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. 32 καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος ὁ Πέτρος αὐτὸν\* ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ. 33 ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐπετίμησεν Πέτρῳ † καὶ λέγει †· Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ θεοῦ ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

34 Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· Εἴ τις § θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν\* ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι. 35 ὃς γὰρ ἐὰν † θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ † σῶσαι ἀπολέσει § αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ\* ἔνεκεν ἑμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου σώσει † αὐτήν. 36 τί γὰρ ὠφελεῖ † ἄνθρωπον § κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι\* τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; 37 τί γὰρ † δοῖ † ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; 38 ὃς γὰρ ἐὰν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἑμούςς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἀμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς

‡ 8:16 ἀλλήλους WH Treg NA28 ] + λέγοντες NIV RP § 8:16 ἔχουσιν WH Treg NA28 ] ἔχομεν NIV RP \* 8:17 γνοῦς WH NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς Treg NIV RP † 8:17 πεπωρωμένην WH Treg NA28 ] Ἐτι πεπωρωμένην RP ‡ 8:19 κλασμάτων πλήρεις WH Treg NA28 ] πλήρεις κλασμάτων RP § 8:20 καὶ NIV ] – WH NA28; δὲ Treg RP \* 8:20 καὶ λέγουσιν αὐτῷ WH NA28 ] οἱ δὲ εἶπον Treg RP † 8:21 Οὐπω WH NA28 ] Πῶς Treg; Πῶς οὐ RP ‡ 8:22 ἔρχονται WH Treg NA28 ] ἔρχεται RP § 8:23 ἐξήνεγκεν WH Treg NA28 ] ἐξήγαγεν RP \* 8:23 βλέπεις WH NA28 ] βλέπει Treg RP † 8:25 ἐπέθηκεν NA28 RP ] ἔθηκεν WH Treg ‡ 8:25 διέβλεψεν καὶ ἀπεκατέστη καὶ ἐνέβλεπεν WH Treg NA28 ] ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι. Καὶ ἀποκατεστάθη καὶ ἐνέβλεψεν RP § 8:25 ἅπαντα WH Treg NA28 ] ἅπαντας RP \* 8:26 εἰς WH Treg NA28 ] + τὸν RP † 8:26 εἰσελθῆς WH NA28 ] + μηδὲ εἶπης τινὶ ἐν τῇ κώμῃ Treg RP ‡ 8:28 εἶπαν αὐτῷ λέγοντες WH NA28 ] ἀπεκρίθησαν αὐτῷ λέγοντες Treg; ἀπεκρίθησαν RP § 8:28 ὅτι WH NA28 ] – Treg RP \* 8:28 ὅτι εἷς WH Treg NA28 ] ἓνα RP † 8:29 ἐπηρώτα αὐτούς WH Treg NA28 ] λέγει αὐτοῖς RP ‡ 8:29 ἀποκριθεὶς WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 8:31 ὑπὸ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP \* 8:32 ὁ Πέτρος αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὸν ὁ Πέτρος RP † 8:33 Πέτρῳ WH Treg NA28 ] τῷ Πέτρῳ RP ‡ 8:33 καὶ λέγει WH Treg NA28 ] λέγων RP § 8:34 Εἴ τις WH Treg NA28 ] Ὅστις RP \* 8:34 ἐλθεῖν WH ] ἀκολουθεῖν Treg NA28 RP † 8:35 ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP ‡ 8:35 [ψυχὴν αὐτοῦ] Treg NA28 RP ] ἑαυτοῦ ψυχὴν WH § 8:35 ἀπολέσει WH Treg NA28 ] ἀπολέση RP \* 8:35 [ψυχὴν αὐτοῦ] WH NA28 ] ἑαυτοῦ ψυχὴν Treg RP † 8:35 σώσει WH Treg NA28 ] οὗτος σώσει RP ‡ 8:36 ὠφελεῖ WH NA28 ] ὠφελήσει Treg RP § 8:36 ἄνθρωπον WH NA28 RP ] τὸν ἄνθρωπον Treg \* 8:36 κερδῆσαι τὸν ... καὶ ζημιωθῆναι WH NA28 ] ἐὰν κερδήσῃ τὸν ... καὶ ζημιωθῇ Treg RP † 8:37 τί γὰρ WH Treg NA28 ] Ἥ τι RP ‡ 8:37 δοῖ WH Treg NA28 ] δώσει RP

τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων.

## 9

<sup>1</sup> καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰσὶν τινες τῶν ὧδε\* ἐστηκότων οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

<sup>2</sup> Καὶ μετὰ ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους. καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, <sup>3</sup> καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο ἥλιοντα λευκὰ ὡς ὁ ἄστρος ὁ ἁλὸς γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται οὕτως\* λευκᾶναι.

<sup>4</sup> καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἥλιος σὺν Μωϋσεῖ, καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ. <sup>5</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Ῥαββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν τρεῖς σκηνάς†, σοὶ μίαν καὶ Μωϋσεῖ μίαν καὶ Ἥλιᾷ μίαν. <sup>6</sup> οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῆ† ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. <sup>7</sup> καὶ ἐγένετο\* νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς, καὶ ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἀκούετε αὐτοῦ†. <sup>8</sup> καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν†.

<sup>9</sup> Καὶ καταβαινόντων§ αὐτῶν ἐκ\* τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ ἄ εἶδον διηγήσωνται†, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ. <sup>10</sup> καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστὶν τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. <sup>11</sup> καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι Ἥλιαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον; <sup>12</sup> ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἥλιος μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστάνει§ πάντα, καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενηθῆ\* <sup>13</sup> ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἥλιος ἐλήλυθεν, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἤθελον† καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

<sup>14</sup> Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον† ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς§. <sup>15</sup> καὶ εὐθύς\* πᾶς ὁ ὄχλος ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν†, καὶ προστρέχοντες ἤσπάζοντο αὐτόν. <sup>16</sup> καὶ ἐπηρώτησεν αὐτούς† Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς§ <sup>17</sup> καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου\*. Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σέ, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον. <sup>18</sup> καὶ ὅπου ἐὰν αὐτὸν καταλάβῃ ῥήσσει αὐτόν, καὶ ἀφρίζει καὶ τρίζει τοὺς ὀδόντας† καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶπα τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσιν, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. <sup>19</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς§ λέγει· Ὡ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. <sup>20</sup> καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν τὸ πνεῦμα εὐθύς\* συνεσπάραξεν† αὐτόν, καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. <sup>21</sup> καὶ ἐπηρώτησεν τὸν πατέρα αὐτοῦ· Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκ παιδιόθεν. <sup>22</sup> καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν§ ἔβαλεν καὶ εἰς ὕδατα ἵνα ἀπολέσῃ

\* **9:1** τῶν ὧδε RP ] ὧδε τῶν WH Treg NA28 † **9:2** καὶ WH Treg RP ] + τὸν NA28 ‡ **9:3** ἐγένετο WH NA28 ] ἐγένοντο Treg RP § **9:3** λίαν WH Treg NA28 ] + ὡς χιών RP \* **9:3** οὕτως WH Treg NA28 ] - RP † **9:5** τρεῖς σκηνὰς WH Treg NA28 ] σκηνὰς τρεῖς RP ‡ **9:6** ἀποκριθῆ WH Treg NA28 ] λαλήσει RP § **9:6** ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο WH Treg NA28 ] ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι RP \* **9:7** ἐγένετο WH NA28 ] ἦλθεν Treg RP † **9:7** ἀκούετε αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ ἀκούετε RP ‡ **9:8** ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν Treg NA28 RP ] μεθ' ἑαυτῶν εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον WH § **9:9** Καὶ καταβαινόντων WH Treg NA28 ] Καταβαινόντων δὲ RP \* **9:9** ἐκ WH NA28 ] ἀπὸ Treg RP † **9:9** ἄ εἶδον διηγήσωνται WH Treg NA28 ] διηγήσωνται ἄ εἶδον RP ‡ **9:12** ἔφη WH Treg NA28 ] ἀποκριθεὶς εἶπεν RP § **9:12** ἀποκαθιστάνει WH Treg NA28 ] ἀποκαθιστᾶ RP \* **9:12** ἐξουδενηθῆ WH Treg NA28 ] ἐξουδενωθῆ RP † **9:13** ἤθελον WH Treg NA28 ] ἠθέλησαν RP ‡ **9:14** ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον WH Treg NA28 ] ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδεν RP § **9:14** πρὸς αὐτούς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς RP \* **9:15** εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP † **9:15** ἰδόντες αὐτὸν ἐξεθαμβήθησαν WH Treg NA28 ] ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη RP ‡ **9:16** αὐτούς WH Treg NA28 ] τοὺς γραμματεῖς RP § **9:16** αὐτούς Holmes ] αὐτούς WH Treg NA28 RP \* **9:17** ἀπεκρίθη αὐτῷ εἷς ... ὄχλου WH Treg NA28 ] ἀποκριθεὶς εἷς ... ὄχλου εἶπεν RP † **9:18** ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP ‡ **9:18** ὀδόντας WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § **9:19** αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP \* **9:20** τὸ πνεῦμα εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως τὸ πνεῦμα RP † **9:20** συνεσπάραξεν WH NA28 ] ἐσπάραξεν Treg RP ‡ **9:21** Ἐκ WH Treg NA28 ] - RP § **9:22** καὶ εἰς πῦρ αὐτόν WH NA28 ] αὐτόν καὶ εἰς πῦρ Treg; αὐτόν καὶ εἰς τὸ πῦρ RP

αυτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνῃ\* βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τὸ εἶδόνῃ† πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. 24 εὐθύς‡κράζας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου§έλεγεν· Πιστεύω\* βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. 25 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος ἐπέτιμησεν τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ· Τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα†, ἐγὼ ἐπιτάσσω σοι‡, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν. 26 καὶ κράζας καὶ πολλὰ σπαράξας§ ἐξῆλθεν· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς ὥστε τοὺς\* πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν. 27 ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ† ἤγειρεν αὐτόν, καὶ ἀνέστη. 28 καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ‡ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν§· Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό; 29 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθεῖν εἰ μὴ ἐν προσευχῇ\*

30 Κάκειθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο‡διὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνοῖ· 31 ἐδίδασκεν γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας‡ ἀναστήσεται. 32 οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτόν ἐπερωτῆσαι.

33 Καὶ ἦλθον§εἰς Καφαρναούμ. καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρώτα αὐτοῦς· Τί ἐν τῇ ὀδῷ\* διελογίζεσθε; 34 οἱ δὲ ἐσιώπων, πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὀδῷ τίς μείζων. 35 καὶ καθίσας ἐφώνησεν τοὺς δώδεκα καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι ἔσται πάντων ἔσχατος καὶ πάντων διάκονος. 36 καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς· 37 Ὅς ἂν†ἐν τῶν τοιούτων παιδίων δέξεται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὅς ἂν‡ἐμὲ δέχεται§ οὐκ ἐμὲ δέχεται ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

38 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης\*· Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα ἐν†τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν‡. 39 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐδεὶς γὰρ ἐστὶν ὅς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με· 40 ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν§ ἐστὶν. 41 Ὅς γὰρ ἂν ποτίση ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι\* ὅτι†χριστοῦ ἔστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέση‡τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

42 Καὶ ὅς ἂν§σκανδαλίση ἓνα τῶν μικρῶν τούτων\* τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ†, καλὸν ἐστὶν αὐτῷ μᾶλλον εἰ περίκειται μύλος ὀνικὸς‡ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν. 43 Καὶ ἐὰν σκανδαλίξη§σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλὸν ἐστὶν σε\* κυλλὸν εἰσελεθεῖν εἰς τὴν ζωὴν† ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον‡ 45 καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίξη σε§ ἀπόκοψον αὐτόν· καλὸν ἐστὶν σε εἰσελεθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ τοὺς δύο πόδας

\* 9:22 δύνῃ WH Treg NA28 ] δύνασαι RP † 9:23 δύνῃ WH Treg NA28 ] δύνασαι πιστεῦσαι RP ‡ 9:24 εὐθύς WH NA28 ] καὶ εὐθύς Treg; καὶ εὐθέως RP § 9:24 παιδίου WH Treg NA28 ] + μετὰ δακρῶν RP \* 9:24 Πιστεύω WH Treg NA28 ] + κύριε RP † 9:25 ἄλαλον καὶ κωφὸν πνεῦμα WH Treg NA28 ] πνεῦμα τὸ ἄλαλον καὶ κωφὸν RP ‡ 9:25 ἐπιτάσσω σοι WH Treg NA28 ] σοι ἐπιτάσσω RP § 9:26 κράζας καὶ πολλὰ σπαράξας WH Treg NA28 ] κράξαν καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτόν RP \* 9:26 τοὺς WH Treg NA28 ] - RP † 9:27 τῆς χειρὸς αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτόν τῆς χειρὸς RP ‡ 9:28 εἰσελθόντος αὐτοῦ WH Treg NA28 ] εἰσελθόντα αὐτόν RP § 9:28 κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν WH Treg NA28 ] ἐπηρώτων αὐτόν κατ' ἰδίαν RP \* 9:29 προσευχῇ WH NA28 ] + καὶ νηστεία Treg RP † 9:30 παρεπορεύοντο NA28 RP ] ἐπορεύοντο WH Treg ‡ 9:31 μετὰ τρεῖς ἡμέρας WH Treg NA28 ] τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ RP § 9:33 ἦλθον WH Treg NA28 ] ἦλθεν RP \* 9:33 ὀδῷ WH Treg NA28 ] + πρὸς ἑαυτοῦς RP † 9:37 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP ‡ 9:37 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP § 9:37 δέχεται WH Treg NA28 ] δέχεται RP \* 9:38 Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης WH NA28 ] + λέγων Treg; Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ Ἰωάννης λέγων RP † 9:38 ἐν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 9:38 καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν WH NA28 ] ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν Treg; ὅς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν Greeven § 9:40 ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν RP \* 9:41 ὀνόματι WH Treg NA28 ] + μου RP † 9:41 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP ‡ 9:41 ἀπολέση WH NA28 RP ] ἀπολέσει Treg § 9:42 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP \* 9:42 τούτων WH Treg NA28 ] - RP † 9:42 εἰς ἐμέ Treg NA28 RP ] - WH ‡ 9:42 μύλος ὀνικὸς WH Treg NA28 ] λίθος μυλικὸς RP § 9:43 σκανδαλίξη Treg NA28 RP ] σκανδαλίση WH \* 9:43 ἐστὶν σε WH Treg NA28 ] σοι ἐστὶν RP † 9:43 εἰσελεθεῖν εἰς τὴν ζωὴν WH Treg NA28 ] εἰς τὴν ζωὴν εἰσελεθεῖν RP ‡ 9:43 ἄσβεστον WH NA28 ] + 44 ὅπου ὁ σκῶληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται Treg RP § 9:45 σε WH Treg NA28 ] σοι RP

ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν\* 47 καὶ ἔὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου σκανδαλίζη σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλὸν ἴστί· ἐστὶν μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν § 48 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

49 Πᾶς γὰρ πυρὶ ἄλισθήσεται\* 50 καλὸν τὸ ἄλα· ἐὰν δὲ τὸ ἄλας ἀναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἄλα, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.

## 10

1 Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς εἰώθει πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.

2 Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. 3 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωϋσῆς; 4 οἱ δὲ εἶπαν· Ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς βιβλίον ἀποστασίου γράψαι καὶ ἀπολῦσαι. 5 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην· 6 ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως ἄρσεν καὶ θήλυ ἐποίησεν αὐτούς· 7 ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, 8 καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶν δύο ἀλλὰ μία σὰρξ· 9 ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

10 Καὶ εἰς τὴν οἰκίαν πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου\* ἐπηρώτων αὐτόν. 11 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν, 12 καὶ ἐὰν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον μοιχᾶται.

13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία ἵνα αὐτῶν ἄψηται\*· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς†. 14 ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησεν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 15 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. 16 καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατευλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά §.

17 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἰς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 18 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 19 τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ φονεύσης, Μὴ μοιχεύσης, Μὴ κλέψης, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Μὴ ἀποστερήσης, Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.\* 20 ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. 21 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ ἠγάπησε αὐτόν καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ, καὶ δεῦρο ἀκολούθει μοι\* 22 ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθεν λυπούμενος, ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23 Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελεύσονται. 24 οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ

\* 9:45 γέενναν WH NA28 ] + εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον 46 ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται Treg RP  
† 9:47 σέ WH Treg NA28 ] σοι RP † 9:47 τὴν Treg NA28 RP ] – WH § 9:47 γέενναν WH Treg NA28 ] + τοῦ πυρός RP  
\* 9:49 ἀλισθήσεται WH NA28 ] + καὶ πᾶσα θυσιὰ ἀλί ἀλισθήσεται Treg RP † 9:50 ἄλα WH Treg NA28 ] ἄλας RP  
\* 10:1 καὶ WH Treg NA28 ] διὰ τοῦ RP † 10:2 Καὶ Holmes WH marg ] + προσελθόντες Φαρισαῖοι WH Treg NA28 RP  
‡ 10:2 ἐπηρώτων WH Treg NA28 ] ἐπηρώτησαν RP § 10:4 Ἐπέτρεψεν Μωϋσῆς WH Treg NA28 ] Μωϋσῆς ἐπέτρεψεν RP  
\* 10:5 ὁ δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ RP † 10:6 αὐτούς WH Treg NA28 ] + ὁ θεός RP ‡ 10:7 καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Treg NA28 RP ] – WH § 10:10 εἰς τὴν οἰκίαν WH Treg NA28 ] ἐν τῇ οἰκίᾳ RP  
\* 10:10 περὶ τούτου WH Treg NA28 ] αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ RP † 10:10 ἐπηρώτων WH NA28 ] ἐπηρώτησαν Treg RP ‡ 10:11 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP § 10:12 αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον WH Treg NA28 ] ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ γαμήσῃ ἄλλω RP  
\* 10:13 αὐτῶν ἄψηται WH NA28 ] ἄψηται αὐτῶν Treg RP  
† 10:13 ἐπετίμησαν αὐτοῖς WH NA28 ] ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν Treg RP ‡ 10:15 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP  
§ 10:16 κατευλόγει τιθεὶς ... αὐτά WH NA28 ] κατηυλόγει τιθεὶς ... αὐτά Treg; τιθεὶς ... αὐτά, εὐλόγει αὐτά RP  
\* 10:19 φονεύσης Μὴ μοιχεύσης WH NA28 ] μοιχεύσης μὴ φονεύσης Treg RP † 10:20 ἔφη WH NA28 ] ἀποκριθεὶς ἔφη Treg; ἀποκριθεὶς εἶπεν RP ‡ 10:21 σε WH NA28 ] σοι Treg RP § 10:21 τοῖς WH NA28 ] Treg RP  
\* 10:21 μοι WH Treg NA28 ] + ἄρας τὸν σταυρὸν RP

δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς· Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστιν†εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν· <sup>25</sup> εὐκοπώτερόν ἐστιν κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς‡ ραφίδος διελθεῖν§ ἢ πλοῦσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν. <sup>26</sup> οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες πρὸς ἑαυτούς\* Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; <sup>27</sup> ἔμβλέψας† αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγει· Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον ἀλλ' οὐ παρὰ θεῶ, πάντα γὰρ δυνατὰ‡ παρὰ τῷ θεῷ.

<sup>28</sup> Ἦρξατο λέγειν ὁ Πέτρος§ αὐτῷ· Ἴδου ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήκαμέν\* σοι. <sup>29</sup> ἔφη ὁ Ἰησοῦς†· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ μητέρα ἢ πατέρα‡ ἢ τέκνα ἢ ἀγρούς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, <sup>30</sup> ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ οἰκίας καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας§ καὶ τέκνα καὶ ἀγρούς μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον. <sup>31</sup> πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ οἱ\* ἔσχατοι πρῶτοι.

<sup>32</sup> Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔθαμβοῦντο, οἱ δὲ† ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν <sup>33</sup> ὅτι Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς‡ ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς γραμματεῦσιν, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν <sup>34</sup> καὶ ἐμπαίζουσιν αὐτῷ καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν§ καὶ ἀποκτενοῦσιν\* καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας† ἀναστήσεται.

<sup>35</sup> Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης† οἱ‡ υἱοὶ Ζεβεδαίου λέγοντες αὐτῷ§ Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμέν σε\* ποιήσης ἡμῖν. <sup>36</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέλετε ποιήσω† ὑμῖν; <sup>37</sup> οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Δὸς ἡμῖν ἵνα εἴς σου ἐκ δεξιῶν‡ καὶ εἴς ἐξ ἀριστερῶν§ καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου. <sup>38</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ\* τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι; <sup>39</sup> οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ† ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, <sup>40</sup> τὸ δὲ καθίσαί ἐκ δεξιῶν μου ἢ‡ ἐξ ἐυωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται.

<sup>41</sup> Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. <sup>42</sup> καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς§ λέγει αὐτοῖς· Οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. <sup>43</sup> οὐχ οὕτως δὲ ἐστὶν\* ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἂν† θέλῃ μέγας γενέσθαι‡ ἐν ὑμῖν, ἔσται ὑμῶν διάκονος, <sup>44</sup> καὶ ὃς ἂν§ θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι\* πρῶτος, ἔσται πάντων δούλος· <sup>45</sup> καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθεν διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

<sup>46</sup> Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχώ. καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχώ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ὄχλου ἱκανοῦ ὁ† υἱὸς Τιμαίου Βαρτιμαῖος τυφλὸς‡ προσαίτης ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν§. <sup>47</sup> καὶ

† 10:24 ἐστὶν WH NA28 ] + τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν Treg RP ‡ 10:25 τῆς τρυμαλιᾶς τῆς NA28 RP ] τρυμαλιᾶς WH Treg § 10:25 διελθεῖν WH Treg NA28 ] εἰσελθεῖν RP \* 10:26 ἑαυτούς Treg NA28 RP ] αὐτόν WH † 10:27 ἐμβλέψας WH Treg NA28 ] + δὲ RP ‡ 10:27 δυνατὰ WH Treg NA28 ] + ἐστὶν RP § 10:28 λέγειν ὁ Πέτρος WH NA28 ] ὁ Πέτρος λέγειν Treg RP \* 10:28 ἠκολουθήκαμέν WH Treg NA28 ] ἠκολουθήσασμέν RP † 10:29 ἔφη ὁ Ἰησοῦς WH NA28 ] ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν Treg RP ‡ 10:29 μητέρα ἢ πατέρα WH Treg NA28 ] πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα RP § 10:30 μητέρας WH NA28 RP ] μητέρα Treg \* 10:31 οἱ WH Treg NA28 ] - RP † 10:32 οἱ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ RP ‡ 10:33 τοῖς WH Treg NA28 ] - RP § 10:34 ἐμπτύσουσιν αὐτῷ καὶ μαστιγώσουσιν αὐτὸν WH Treg NA28 ] μαστιγώσουσιν αὐτόν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ RP \* 10:34 ἀποκτενοῦσιν WH NA28 ] + αὐτόν Treg RP † 10:34 μετὰ τρεῖς ἡμέρας WH Treg NA28 ] τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ RP ‡ 10:35 οἱ Treg NA28 RP ] + δύο WH § 10:35 αὐτῷ WH Treg NA28 ] - RP \* 10:35 σε WH Treg NA28 ] - RP † 10:36 ποιήσω WH Treg ] με ποιήσω NA28; ποιησαί με RP ‡ 10:37 σου ἐκ δεξιῶν WH Treg NA28 ] ἐκ δεξιῶν σου RP § 10:37 ἀριστερῶν WH Treg NA28 ] εὐωνύμων σου RP \* 10:38 ἢ WH Treg NA28 ] καὶ RP † 10:39 Τὸ WH Treg NA28 ] + μὲν RP ‡ 10:40 ἢ WH Treg NA28 ] καὶ RP § 10:42 καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς RP \* 10:43 ἐστὶν WH Treg NA28 ] ἔσται RP † 10:43 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP ‡ 10:43 μέγας γενέσθαι WH Treg NA28 ] γενέσθαι μέγας RP § 10:44 ἂν WH NA28 ] ἐὰν Treg RP \* 10:44 ἐν ὑμῖν εἶναι WH NA28 ] ὑμῶν εἶναι Treg; ὑμῶν γενέσθαι RP † 10:46 ὁ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 10:46 τυφλὸς WH Treg NA28 ] ὁ τυφλὸς RP § 10:46 προσαίτης ἐκάθητο ... ὁδόν WH Treg NA28 ] ἐκάθητο ... ὁδὸν προσαιτῶν NIV RP



ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ἰαζαρηνός\* ἔστιν ἤρξατο κράζειν καὶ λέγειν· Ὑιὲ† Δαυίδ Ἰησοῦ, ἐλέησόν με. 48 καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν· Ὑιὲ Δαυίδ, ἐλέησόν με. 49 καὶ στας ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Φωνήσατε αὐτόν‡. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ· Θάρσει, ἔγειρε§ φωνεῖ σε. 50 ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἄναπηδήσας\* ἦλθεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. 51 καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν†· Τί σοι θέλεις ποιήσω‡; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· Ραββουνι, ἵνα ἀναβλέψω. 52 καὶ ὁ § Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ὑπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. καὶ εὐθὺς\* ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ† ἐν τῇ ὁδῷ.

## 11

1 Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ 2 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθὺς\* εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὐπω† ἀνθρώπων ἔκάθισεν‡· λύσατε αὐτόν καὶ φέρετε§. 3 καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε ὅτι\* Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει· καὶ εὐθὺς† αὐτόν ἀποστέλλει ἄλλοι§ ὡς. 4 καὶ ἀπῆλθον§ καὶ εὗρον πῶλον δεδεμένον πρὸς\* θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφοδου, καὶ λύουσιν αὐτόν. 5 καὶ τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς· Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον; 6 οἱ δὲ εἶπαν αὐτοῖς καθὼς εἶπεν† ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς. 7 καὶ φέρουσιν‡ τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν§ αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν\* 8 καὶ πολλοὶ† τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν, ἄλλοι δὲ στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν‡. 9 καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον§ Ὡσαννά· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου· 10 Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία\* τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαυίδ· Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις. 11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα† εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα ὀψέ‡ ἤδη οὔσης τῆς ὥρας ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα. 12 Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξεληθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας ἐπεΐνασεν. 13 καὶ ἰδὼν συκῆν ἀπὸ§ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα ἦλθεν εἰς αὐτήν· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα, ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν† σύκων. 14 καὶ ἀποκριθεὶς‡ εἶπεν αὐτῇ· Μηκέτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ§ μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. 15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν\* εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς† πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστεράς κατέστρεψεν 16 καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, 17 καὶ ἐδίδασκεν καὶ ἔλεγεν‡ αὐτοῖς§ Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ ἠπεποιήκατε\* αὐτόν σπήλαιον ληστῶν. 18 καὶ ἤκουσαν οἱ

\* 10:47 Ναζαρηνός WH Treg NA28 ] Ναζωραῖός RP † 10:47 Υιὲ WH Treg NA28 ] Ὁ υἱός RP ‡ 10:49 Φωνήσατε αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν φωνηθῆναι RP § 10:49 ἔγειρε WH Treg NA28 ] ἔγειραι RP \* 10:50 ἀναπηδήσας WH Treg NA28 ] ἀναστάς RP † 10:51 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν WH Treg NA28 ] λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς RP ‡ 10:51 σοι θέλεις ποιήσω WH Treg NA28 ] θέλεις ποιήσω σοί RP § 10:52 καὶ ὁ WH NA28 ] ὁ δὲ Treg RP \* 10:52 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP † 10:52 αὐτῷ WH Treg NA28 ] τῷ Ἰησοῦ RP \* 11:2 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP † 11:2 οὐπω WH Treg NA28 ] - RP ‡ 11:2 ἐκάθισεν WH NA28 ] κεκάθικεν Treg RP § 11:2 λύσατε αὐτόν καὶ φέρετε WH Treg NA28 ] λύσαντες αὐτόν ἀγάγετε RP \* 11:3 ὅτι RP ] - WH Treg NA28 † 11:3 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 11:3 πάλιν WH Treg NA28 ] - RP § 11:4 καὶ ἀπῆλθον WH Treg NA28 ] Ἀπῆλθον δὲ RP \* 11:4 πρὸς WH Treg NA28 ] + τὴν RP † 11:6 εἶπεν WH Treg NA28 ] ἐνετείλατο RP ‡ 11:7 φέρουσιν WH Treg NA28 ] ἤγαγον RP § 11:7 ἐπιβάλλουσιν WH Treg NA28 ] ἐπέβαλον RP \* 11:7 αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP † 11:8 καὶ πολλοὶ WH Treg NA28 ] Πολλοὶ δὲ RP ‡ 11:8 κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν WH Treg NA28 ] ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννουν εἰς τὴν ὁδόν RP § 11:9 ἔκραζον WH Treg NA28 ] + λέγοντες RP \* 11:10 βασιλεία WH Treg NA28 ] + ἐν ὀνόματι κυρίου RP † 11:11 Ἱεροσόλυμα WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς καὶ RP ‡ 11:11 ὀψέ WH ] ὀψίας Treg NA28 RP § 11:13 ἀπὸ WH Treg NA28 ] - RP \* 11:13 τι εὐρήσει WH Treg NA28 ] εὐρήσει τι RP † 11:13 ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ ἦν WH Treg NA28 ] οὐ γὰρ ἦν καιρὸς RP ‡ 11:14 ἀποκριθεὶς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 11:14 εἰς τὸν αἰῶνα ἐκ σοῦ WH Treg NA28 ] ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα RP \* 11:15 εἰσελθὼν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP † 11:15 τοὺς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 11:17 καὶ ἔλεγεν WH Treg NA28 ] λέγων RP § 11:17 αὐτοῖς Treg NA28 RP ] - WH \* 11:17 πεποιήκατε WH Treg NA28 ] ἐποιήσατε RP

ἄρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς<sup>†</sup>, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσωσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν, ἵνα γὰρ<sup>‡</sup> ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. <sup>19</sup> Καὶ ὅταν<sup>§</sup> ὁσπὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύοντο<sup>\*</sup> ἔξω τῆς πόλεως. <sup>20</sup> Καὶ παραπορευόμενοι πρῶτ<sup>†</sup> εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν. <sup>21</sup> καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ· Ῥαββί, ἴδε ἡ συκὴ ἦν κατηράσω ἐξήρανται. <sup>22</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ἔχετε πίστιν θεοῦ. <sup>23</sup> ἄμην<sup>‡</sup> λέγω ὑμῖν ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ· Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ πιστεῦῃ<sup>§</sup> ὅτι ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ<sup>\*</sup>. <sup>24</sup> διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε<sup>†</sup>, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε<sup>‡</sup> καὶ ἔσται ὑμῖν. <sup>25</sup> καὶ ὅταν στήκετε<sup>§</sup> προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος, ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν<sup>\*</sup> ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν. <sup>27</sup> Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι <sup>28</sup> καὶ ἔλεγον<sup>†</sup> αὐτῷ· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ<sup>‡</sup> τίς σοι ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν ταύτην<sup>§</sup> ἵνα ταῦτα ποιῆς; <sup>29</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς<sup>†</sup> ἓνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. <sup>30</sup> τὸ<sup>‡</sup> βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἢ ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. <sup>31</sup> καὶ διελογίζοντο<sup>§</sup> πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες· Τί εἵπωμεν;<sup>\*</sup> ἐὰν εἵπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· Διὰ τί οὖν<sup>†</sup> οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; <sup>32</sup> ἀλλὰ εἵπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων;— ἐφοβοῦντο τὸν ὄχλον<sup>‡</sup> ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι<sup>§</sup> προφήτης ἦν. <sup>33</sup> καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν<sup>\*</sup>· Οὐκ οἴδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς<sup>†</sup> λέγει αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

## 12

<sup>1</sup> Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν<sup>\*</sup> Ἀμπελῶνα ἄνθρωπος ἐφύτευσεν<sup>†</sup>, καὶ περιέθηκεν φραγμὸν καὶ ὠρυξεν ὑπολήνιον καὶ ὠκοδόμησεν πύργον, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν. <sup>2</sup> καὶ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δουλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν<sup>‡</sup> τοῦ ἀμπελῶνος. <sup>3</sup> καὶ<sup>§</sup> λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν καὶ ἀπέστειλαν κενόν. <sup>4</sup> καὶ πάλιν ἀπέστειλεν πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δουλον· κάκεῖνον<sup>\*</sup> ἔκεφαλῶσαν<sup>†</sup> καὶ ἠτίμασαν<sup>‡</sup> <sup>5</sup> καὶ<sup>§</sup> ἄλλον ἀπέστειλεν· κάκεῖνον ἀπέκτειναν, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ ἀποκτένοντες<sup>\*</sup>. <sup>6</sup> ἔτι ἓνα εἶχεν, υἰὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν<sup>†</sup> αὐτὸν ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς<sup>‡</sup> λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἰόν μου. <sup>7</sup> ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν<sup>§</sup> ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. <sup>8</sup> καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν<sup>\*</sup> ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. <sup>9</sup> τί<sup>†</sup> ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς

† **11:18** ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς WH Treg NA28 ] γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς RP ‡ **11:18** πᾶς γὰρ WH Treg NA28 ] ὅτι πᾶς RP § **11:19** ὅταν WH Treg NA28 ] ὅτε RP \* **11:19** ἐξεπορεύοντο WH Treg NA28 ] ἐξεπορεύετο RP † **11:20** παραπορευόμενοι πρῶτ<sup>†</sup> WH Treg NA28 ] πρῶτ<sup>†</sup> παραπορευόμενοι RP ‡ **11:23** ἀμην WH NA28 ] + γὰρ Treg RP § **11:23** πιστεῦῃ WH NA28 ] πιστεύσῃ Treg RP \* **11:23** ὁ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ WH Treg NA28 ] ἂ λέγει γίνεται ἔσται αὐτῷ ὁ ἐὰν εἴπῃ RP † **11:24** προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε WH Treg NA28 ] ἂν προσευχόμενοι αἰτήσῃ RP ‡ **11:24** ἐλάβετε WH Treg NA28 ] λαμβάνετε RP § **11:25** στήκετε WH Treg NA28 ] στήκητε RP \* **11:25** ὑμῶν WH Treg NA28 ] + 26 Εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν RP † **11:28** ἔλεγον WH Treg NA28 ] λέγουσιν RP ‡ **11:28** ἢ WH NA28 ] καὶ Treg RP § **11:28** ἔδωκεν τὴν ... ταύτην WH Treg NA28 ] τὴν ... ταύτην ἔδωκεν RP \* **11:29** Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP † **11:29** ὑμᾶς WH Treg NA28 ] + καὶ ἐγὼ RP ‡ **11:30** τὸ WH Treg NA28 ] – RP § **11:31** διελογίζοντο WH Treg NA28 ] ἐλογίζοντο RP \* **11:31** Τί εἵπωμεν; Holmes ] – WH Treg NA28 RP † **11:31** οὖν WH NA28 RP ] – Treg ‡ **11:32** ὄχλον WH NA28 ] λαόν Treg RP § **11:32** ὄντως ὅτι WH Treg NA28 ] ὅτι ὄντως RP \* **11:33** τῷ Ἰησοῦ λέγουσιν WH Treg NA28 ] λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ RP † **11:33** Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP \* **12:1** λαλεῖν WH Treg NA28 ] λέγειν RP † **12:1** ἄνθρωπος ἐφύτευσεν WH NA28 ] ἐφύτευσεν ἄνθρωπος Treg RP ‡ **12:2** τῶν καρπῶν WH Treg NA28 ] τοῦ καρποῦ RP § **12:3** καὶ WH Treg NA28 ] οἱ δὲ RP \* **12:4** κάκεῖνον WH Treg NA28 ] + λιθοβολήσαντες RP † **12:4** ἐκεφαλῶσαν WH NA28 ] ἐκεφαλαῖωσαν Treg RP ‡ **12:4** ἠτίμασαν WH NA28 ] ἠτίμησαν Treg; ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον RP § **12:5** καὶ WH Treg NA28 ] + πάλιν RP \* **12:5** οὓς μὲν δέροντες οὓς δὲ ἀποκτένοντες WH Treg NA28 ] τοὺς μὲν δέροντες τοὺς δὲ ἀποκτένοντες RP † **12:6** ἓνα ... ἀπέστειλεν WH Treg NA28 ] οὖν ἓνα υἰὸν ἔχων ἀγαπητόν αὐτοῦ, ἀπέστειλεν καὶ RP ‡ **12:6** ἔσχατον πρὸς αὐτοὺς WH Treg NA28 ] πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον RP § **12:7** πρὸς ἑαυτοὺς εἶπαν WH Treg NA28 ] εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς RP \* **12:8** ἀπέκτειναν αὐτόν, καὶ ἐξέβαλον αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν ἀπέκτειναν καὶ ἐξέβαλον RP † **12:9** τί WH ] + οὖν Treg NA28 RP

γεωργούς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. <sup>10</sup> οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· <sup>11</sup> παρὰ κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστιν θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

<sup>12</sup> Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπεν. καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

<sup>13</sup> Καὶ ἀποστέλλουσιν πρὸς αὐτὸν τινὰς τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρωδιανῶν ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσιν λόγῳ. <sup>14</sup> Ἔκαστος ἐλθὼν λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός, οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν δοῦναι κῆνον Καίσαρι ἢ οὐ; δῶμεν ἢ μὴ δῶμεν; <sup>15</sup> ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς· Τί με πειράζετε; φερέτε μοι δηνάριον ἵνα ἴδω. <sup>16</sup> οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Καίσαρος. <sup>17</sup> ὁ δὲ ἔειπεν· αὐτοῖς· Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. καὶ ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.

<sup>18</sup> Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες· <sup>19</sup> Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν ὅτι ἐάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ καὶ καταλίπῃ γυναῖκα καὶ μὴ ἀφῆ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. <sup>20</sup> ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβεν γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκεν σπέρμα· <sup>21</sup> καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανεν μὴ καταλιπὼν σπέρμα, καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως· <sup>22</sup> καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. <sup>23</sup> ἐν τῇ ἀναστάσει ὅταν ἀναστῶσιν τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτήν γυναῖκα.

<sup>24</sup> ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ θεοῦ; <sup>25</sup> ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι ἐν τοῖς οὐρανοῖς· <sup>26</sup> περὶ δὲ τῶν νεκρῶν ὅτι ἐγείρονται οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωϋσέως ἐπὶ τοῦ βάρου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων· Ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ; <sup>27</sup> οὐκ ἔστιν θεὸς νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.

<sup>28</sup> Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς ἀπεκρίθη αὐτοῖς, ἐπηρώτησεν αὐτόν· Ποία ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη πάντων; <sup>29</sup> ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστὶν Ἄκουε, Ἰσραὴλ, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν κύριος εἷς ἐστίν, <sup>30</sup> καὶ ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. <sup>31</sup> δευτέρα αὕτη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μεῖζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστιν. <sup>32</sup> καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς· Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπες ὅτι εἷς ἐστίν καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· <sup>33</sup> καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτόν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς

‡ 12:14 καὶ WH Treg NA28 ] οἱ δὲ RP § 12:14 δοῦναι κῆνον Καίσαρι WH Treg NA28 ] κῆνον Καίσαρι δοῦναι RP  
 \* 12:17 ὁ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ RP † 12:17 αὐτοῖς Treg NA28 RP ] - WH ‡ 12:17 Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε WH Treg NA28 ] Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος RP § 12:17 ἐξεθαύμαζον WH NA28 ] ἐθαύμαζον Treg; ἐθαύμασαν RP  
 \* 12:18 ἐπηρώτων WH Treg NA28 ] ἐπηρώτησαν RP † 12:19 μὴ ἀφῆ τέκνον WH NA28 ] τέκνα μὴ ἀφῆ Treg RP  
 ‡ 12:19 γυναῖκα WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 12:21 μὴ καταλιπὼν WH Treg NA28 ] καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκεν RP  
 \* 12:22 οἱ ἑπτὰ WH Treg NA28 ] ἔλαβον αὐτήν οἱ ἑπτὰ καὶ RP † 12:22 ἔσχατον WH Treg NA28 ] Ἐσχάτη RP ‡ 12:22 καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν WH Treg NA28 ] ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνὴ RP § 12:23 ὅταν ἀναστῶσιν RP NA28 ] - WH Treg NIV  
 \* 12:24 ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς RP † 12:25 γαμίζονται WH Treg NA28 ] γαμίσκονται RP ‡ 12:25 ἄγγελοι WH NA28 ] + οἱ Treg RP § 12:26 πῶς WH Treg NA28 ] ὡς RP \* 12:26 ὁ θεὸς ... καὶ ὁ NA28 RP ] θεὸς ... καὶ WH Treg † 12:27 θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ θεὸς NIV RP ‡ 12:27 ἀλλὰ WH Treg NA28 ] + θεὸς RP § 12:27 πολὺ WH NA28 ] ὑμεῖς οὖν πολὺ Treg RP \* 12:28 ἰδὼν Treg NA28 ] εἰδὼς WH RP † 12:28 ἀπεκρίθη αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς ἀπεκρίθη RP ‡ 12:28 ἐντολὴ πρώτη πάντων WH Treg NA28 ] πρώτη πάντων ἐντολὴ RP § 12:29 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς WH NA28 ] + αὐτῷ Treg; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη αὐτῷ RP  
 \* 12:29 ἐστὶν WH Treg NA28 ] πάντων τῶν ἐντολῶν RP † 12:30 τῆς Treg NA28 RP ] - WH ‡ 12:30 σου WH NA28 ] + αὕτη πρώτη ἐντολὴ Treg RP § 12:31 δευτέρα WH NA28 ] + ὁμοία Treg; καὶ δευτέρα ὁμοία RP \* 12:32 καὶ Treg NA28 RP ] - WH † 12:33 τῆς Treg NA28 RP ] - WH

ἰσχυρός καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν ἰσχυρότερον ἔστιν πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν. <sup>34</sup> καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν \* ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη εἶπεν αὐτῷ· Οὐ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

<sup>35</sup> Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγεν διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ χριστὸς υἱὸς Δαυὶδ ἐστίν; <sup>36</sup> αὐτὸς Δαυὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· Εἶπεν \* κύριος τῷ κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποκάτω τῶν ποδῶν σου. <sup>37</sup> αὐτὸς Δαυὶδ λέγει αὐτὸν κύριον, καὶ πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν υἱός; καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἠδέως.

<sup>38</sup> Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγεν· Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς <sup>39</sup> καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, <sup>40</sup> οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήμψονται περισσότερο κρῖμα.

<sup>41</sup> Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἔθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά· <sup>42</sup> καὶ ἔλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλεν λεπτὰ δύο, ὅ ἐστιν κοδράντης. <sup>43</sup> καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλεῖον πάντων ἔβαλεν τῶν βαλλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· <sup>44</sup> πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς.

### 13

<sup>1</sup> Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. <sup>2</sup> καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφελθῆ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον ἢ οὐ μὴ καταλυθῆ. <sup>3</sup> Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ ἐπήρωτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας· <sup>4</sup> Εἰπόν ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα\*. <sup>5</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς· Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ· <sup>6</sup> πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. <sup>7</sup> ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι, ἀλλ' οὕτω τὸ τέλος. <sup>8</sup> ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, ἔσονται λιμοὶ ἀρχῆ ὠδίνων ταῦτα. <sup>9</sup> βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοῦς· παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. <sup>10</sup> καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη πρῶτον δεῖ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. <sup>11</sup> καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε ἀλλ' ὅ ἐὰν δοθῆ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τοῦτο λαλεῖτε, οὐ γὰρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. <sup>12</sup> καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον καὶ πατὴρ τέκνον, καὶ

‡ 12:33 συνέσεως WH NA28 ] + καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς Treg RP § 12:33 περισσότερο WH Treg NA28 ] πλεῖόν RP  
 \* 12:34 αὐτὸν WH Treg RP NA28 ] – NIV † 12:35 Δαυὶδ ἐστὶν WH Treg NA28 ] ἐστὶν Δαυὶδ RP ‡ 12:36 αὐτὸς WH NA28 ] + γὰρ Treg RP § 12:36 τῷ πνεύματι τῷ WH Treg NA28 ] πνεύματι RP \* 12:36 Εἶπεν WH NA28 ] λέγει Treg RP † 12:36 κύριος WH Treg NA28 ] ὁ κύριος RP ‡ 12:36 Κάθου WH NA28 RP ] Κάθισον Treg § 12:36 ὑποκάτω WH NA28 ] ὑποπόδιον Treg RP \* 12:37 αὐτὸς WH Treg NA28 ] + οὖν RP † 12:37 αὐτοῦ ἐστὶν υἱός WH Treg NA28 ] υἱὸς αὐτοῦ ἐστὶν RP ‡ 12:38 ἐν ... αὐτοῦ ἔλεγεν WH Treg NA28 ] ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν ... αὐτοῦ RP § 12:41 καθίσας WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP \* 12:41 κατέναντι WH NA28 RP ] ἀπέναντι Treg † 12:43 εἶπεν WH Treg NA28 ] λέγει RP ‡ 12:43 ἔβαλεν WH Treg NA28 ] βέβληκεν RP \* 13:2 Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP † 13:2 ὧδε WH Treg NA28 ] – RP ‡ 13:2 λίθον WH Treg NA28 ] λίθῳ RP § 13:3 ἐπήρωτα WH Treg NA28 ] ἐπήρωτων RP \* 13:4 ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα WH Treg NA28 ] πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι RP † 13:5 ἤρξατο λέγειν αὐτοῖς WH Treg NA28 ] ἀποκριθεὶς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν RP ‡ 13:6 πολλοὶ WH NA28 ] + γὰρ Treg RP § 13:7 ἀκούσητε WH NA28 RP ] ἀκούετε Treg \* 13:7 δεῖ WH NA28 ] + γὰρ Treg RP † 13:8 ἔσονται WH Treg NA28 ] καὶ ἔσονται RP ‡ 13:8 ἔσονται WH NA28 ] καὶ ἔσονται Treg RP § 13:8 λιμοὶ WH Treg NA28 ] + καὶ ταραχαί RP \* 13:8 ἀρχὴ WH Treg NA28 ] ἀρχαί RP † 13:9 παραδώσουσιν WH NA28 ] + γὰρ Treg RP ‡ 13:10 πρῶτον δεῖ WH Treg NA28 ] δεῖ πρῶτον RP § 13:11 καὶ ὅταν WH Treg NA28 ] ὅταν δὲ RP \* 13:11 ἄγωσιν WH Treg NA28 ] ἀγάγωσιν RP † 13:11 λαλήσητε WH Treg NA28 ] + μηδὲ μελετᾶτε RP ‡ 13:12 καὶ παραδώσει WH Treg NA28 ] Παραδώσει δὲ RP

ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς καὶ θανατώσουσιν αὐτούς· <sup>13</sup> καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου. ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. <sup>14</sup> Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως ἑστηκότα ὄπου οὐ δεῖ, ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω, τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, <sup>15</sup> ὁ\* ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω μηδὲ εἰσελθάτω τι ἄραι· ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, <sup>16</sup> καὶ ὁ εἰς τὸν ἄγρον μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. <sup>17</sup> οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. <sup>18</sup> προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται\* χειμῶνος· <sup>19</sup> ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλιψίς οἷα οὐ γέγονεν τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἤν' ἔκτισεν ὁ θεὸς ἕως τοῦ νῦν καὶ οὐ μὴ γένηται. <sup>20</sup> καὶ εἰ μὴ ἐκολόβωσεν κύριος τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ. ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο ἐκολόβωσεν τὰς ἡμέρας. <sup>21</sup> καὶ τότε εἰάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἴδε ὧδε ὁ χριστός· Ἴδε ἐκεῖ, μὴ πιστεύετε· <sup>22</sup> ἐγερθήσονται γὰρ ψευδοχριστοὶ καὶ ψευδοπροφήται καὶ δώσουσιν σημεῖα καὶ τέρατα πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν εἰ δυνατόν τοὺς ἐκλεκτούς· <sup>23</sup> ὑμεῖς δὲ βλέπετε· προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. <sup>24</sup> Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, <sup>25</sup> καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται. <sup>26</sup> καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης· <sup>27</sup> καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτούς ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ. <sup>28</sup> Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς ἀπαλὸς γένηται καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· <sup>29</sup> οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις. <sup>30</sup> ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. <sup>31</sup> ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται· <sup>32</sup> Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ. <sup>33</sup> βλέπετε ἄγρυπνεῖτε· οὐκ οἶδατε γὰρ πότε ὁ καιρὸς ἐστίν· <sup>34</sup> ὡς ἄνθρωπος ἀπόδημος ἀφείρῃ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ καὶ δούσ τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. <sup>35</sup> γρηγορεῖτε οὖν, οὐκ οἶδατε γὰρ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὁψὲ ἢ μεσονύκτιον ἢ ἀλεκτοροφωνίας ἢ πρωί, <sup>36</sup> μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὖρη ὑμᾶς καθεύδοντας· <sup>37</sup> ὁ δὲ ὑμῖν λέγω πᾶσιν λέγω· γρηγορεῖτε.

## 14

<sup>1</sup> Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας. καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν, <sup>2</sup> ἔλεγον γὰρ· Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε ἔσται θόρυβος τοῦ λαοῦ.

<sup>3</sup> Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ κατακειμένου αὐτοῦ ἦλθεν γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· συντρίψασα τὴν ἀλάβαστρον κατέχευεν

§ 13:14 ἑστηκότα WH Treg NA28 ] τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιήλ τοῦ προφήτου ἐστὼς RP \* 13:15 ὁ WH NIV ] + δε Treg RP NA28  
† 13:15 καταβάτω WH NA28 ] + εἰς τὴν οἰκίαν Treg RP ‡ 13:15 τι ἄραι WH Treg ] ἄραί τι NA28 RP § 13:16 ἀγρον WH Treg NA28 ] + ὦν RP \* 13:18 γένηται WH Treg NA28 ] + ἡ φυγὴ ὑμῶν RP † 13:19 ἦν WH Treg NA28 ] ἦς RP ‡ 13:20 ἐκολόβωσεν κύριος WH NA28 ] κύριος ἐκολόβωσεν Treg RP § 13:21 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 13:21 Ἴδε WH Treg NA28 ] Ἰδοῦ RP † 13:21 χριστός WH NA28 ] + ἡ Treg RP ‡ 13:21 Ἴδε WH Treg NA28 ] Ἰδοῦ RP § 13:22 δυνατόν WH NA28 ] + καὶ Treg RP \* 13:23 προεῖρηκα WH Treg NA28 ] ἰδοῦ προεῖρηκα RP † 13:25 ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες WH Treg NA28 ] τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες RP ‡ 13:27 ἀγγέλους WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 13:27 ἐκλεκτούς Treg ] + αὐτοῦ WH NA28 RP \* 13:28 ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς WH Treg NA28 ] αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος RP † 13:29 ἴδητε ταῦτα WH Treg NA28 ] ταῦτα ἴδητε RP ‡ 13:30 ταῦτα πάντα WH Treg NA28 ] πάντα ταῦτα RP § 13:31 παρελεύσονται WH Treg NA28 ] παρελεύσεται RP \* 13:31 μὴ NA28 RP ] - WH Treg † 13:31 παρελεύσονται WH Treg NA28 ] παρέλθωσιν RP ‡ 13:32 τῆς WH Treg NA28 ] - RP § 13:32 ἐν WH Treg NA28 ] οἱ ἐν RP \* 13:33 ἀγρυπνεῖτε WH NA28 ] + καὶ προσεύχεσθε Treg RP † 13:34 ἐκάστω WH Treg NA28 ] καὶ ἐκάστω RP ‡ 13:35 ἢ WH Treg NA28 ] - RP § 13:35 μεσονύκτιον WH Treg NA28 ] μεσονυκτίου RP \* 13:37 ὁ WH Treg NA28 ] Ἄ RP \* 14:2 γὰρ WH Treg NA28 ] δέ RP † 14:2 ἔσται θόρυβος WH Treg NA28 ] θόρυβος ἔσται RP ‡ 14:3 συντρίψασα WH NA28 ] καὶ συντρίψασα Treg RP § 14:3 τὴν WH Treg NA28 ] τὸ RP

αὐτοῦ\* τῆς κεφαλῆς, 4 ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς† Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν; 5 ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον‡ πραθῆναι ἐπάνω ἑθναρίων τριακοσίων§ καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς· καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν ἔργον ἠργάσατο ἐν ἐμοί· 7 πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε δύνασθε αὐτοῖς\* εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε· 8 ὁ ἔσχεν† ἐποίησεν, προέλαβεν μυρίσαι τὸ σῶμά μου‡ εἰς τὸν ἐνταφιασμόν. 9 ἀμὴν † δὲ § λέγω ὑμῖν, ὅπου ἔάν\* κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον† εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

10 Καὶ‡ Ἰούδας Ἰσκαριώθ ὁ § εἰς τῶν δώδεκα ἀπῆλθεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ἵνα αὐτὸν παραδοῖ αὐτοῖς\*. 11 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτηί πῶς αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ†.

12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγης τὸ πάσχα; 13 καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, 14 καὶ ὅπου ἔάν‡ εἰσέλθῃ εἶπατε τῷ οἰκοδεσπότη ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει· Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμά μου § ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; 15 καὶ\* αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. 16 καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ† καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν καὶ εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.

17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. 18 καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν‡ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. 19 ἤρξαντο § λυπεῖσθαι καὶ λέγειν αὐτῷ εἰς κατὰ εἰς· Μῆτι ἐγώ\* 20 ὁ δὲ† εἶπεν αὐτοῖς· Εἰς‡ τῶν δώδεκα, ὁ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ § τρύβλιον. 21 ὅτι\* ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ, οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν† αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρωπος ἐκεῖνος.

22 Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβῶν‡ ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ εἶπεν· Λάβετε, τοῦτό ἐστὶν τὸ σῶμά μου. § 23 καὶ λαβῶν\* ποτήριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες. 24 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτό ἐστὶν τὸ αἷμά μου † τῆς ‡ διαθήκης τὸ ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν‡. 25 ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

26 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. 27 Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε § ὅτι γέγραπται· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται\*. 28 ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναι με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 29 ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· Εἰ καὶ† πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. 30 καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι ὅτι σὺ σήμερον ταύτη

\* 14:3 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + κατὰ RP † 14:4 ἑαυτούς WH NA28 ] + καὶ λέγοντες Treg RP ‡ 14:5 τὸ μύρον WH Treg NA28 ] - RP § 14:5 θηναρίων τριακοσίων WH Treg NA28 ] τριακοσίων θηναρίων RP \* 14:7 αὐτοῖς NA28 Treg ] αὐτοῖς πάντοτε WH; αὐτοῦς RP † 14:8 ἔσχεν WH NA28 ] + αὐτῆ Treg RP ‡ 14:8 τὸ σῶμά μου WH Treg NA28 ] μου τὸ σῶμα RP § 14:9 δὲ WH Treg NA28 ] - RP \* 14:9 ἐάν WH NA28 RP ] ἂν Treg † 14:9 εὐαγγέλιον WH Treg NA28 ] + τοῦτο RP ‡ 14:10 Καὶ WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 14:10 Ἰσκαριώθ ὁ WH NA28 ] Ἰσκαριώτης ὁ Treg; ὁ Ἰσκαριώτης RP \* 14:10 παραδοῖ αὐτοῖς WH Treg NA28 ] παραδῶ αὐτὸν RP † 14:11 αὐτὸν εὐκαίρως παραδοῖ WH Treg NA28 ] εὐκαίρως αὐτὸν παραδῶ RP ‡ 14:14 ἐάν WH NA28 RP ] ἂν Treg § 14:14 μου WH Treg NA28 ] - RP \* 14:15 καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 14:16 μαθηταὶ WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP ‡ 14:18 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν WH NA28 ] εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Treg RP § 14:19 ἤρξαντο WH NA28 ] οἱ δὲ ἤρξαντο Treg RP \* 14:19 ἐγώ WH Treg NA28 ] + καὶ ἄλλος Μῆτι ἐγώ RP † 14:20 δὲ WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP ‡ 14:20 Εἰς WH NA28 ] + ἐκ Treg RP § 14:20 τὸ Treg NA28 RP ] + ἐν WH \* 14:21 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † 14:21 καλὸν WH NA28 ] + ἦν Treg RP ‡ 14:22 λαβῶν WH NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς Treg NIV RP § 14:22 Λάβετε WH Treg NA28 ] + φάγετε RP \* 14:23 λαβῶν WH Treg NA28 ] + τὸ RP † 14:24 τῆς WH NA28 ] τὸ τῆς Treg; τὸ τῆς καινῆς RP ‡ 14:24 ἐκχυννόμενον ὑπὲρ πολλῶν WH Treg NA28 ] περὶ πολλῶν ἐκχυννόμενον RP § 14:27 σκανδαλισθήσεσθε WH Treg NA28 ] + ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ RP \* 14:27 τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται WH Treg NA28 ] διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα RP † 14:29 Εἰ καὶ WH Treg NA28 ] Καὶ εἰ RP

τῆ νυκτὶ<sup>‡</sup> πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι τρίς ἄπαρνήση<sup>§</sup>. 31 ὁ δὲ ἐκπερισσῶς ἐλάλει\*· Ἐὰν ἴδῃ με<sup>†</sup> συναποθανεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἄπαρνήσομαι<sup>‡</sup> ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

32 Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανί, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι. 33 καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μετ' αὐτοῦ\* καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, 34 καὶ λέγει αὐτοῖς· Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. 35 καὶ ἄπροελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν<sup>†</sup> ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσήχετο ἵνα εἰ δυνατόν ἐστιν παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, 36 καὶ ἔλεγεν· Αββα ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ<sup>‡</sup>· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ. 37 καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; 38 γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ ἔλθητε<sup>§</sup> εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. 39 καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσήξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. 40 καὶ ἄπάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς\* καθεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ<sup>†</sup> καταβαρυνόμενοι<sup>‡</sup> καὶ οὐκ ᾔδεισαν τί ἀποκριθῶσιν αὐτῷ<sup>§</sup>. 41 καὶ ἔρχεται τὸ\* τρίτον καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει ἥλθεν ἡ ὥρα, ἰδοὺ παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀμαρτωλῶν. 42 ἐγείρεσθε ἄγωμεν· ἰδοὺ ὁ παραδιδούς με ἤγγικεν.

43 Καὶ εὐθὺς<sup>†</sup> ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος παραγίνεται Ἰούδας<sup>‡</sup> εἰς<sup>§</sup> τῶν δώδεκα καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος\* μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. 44 δεδώκει δὲ ὁ παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων· Ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν· κρατήσατε αὐτὸν καὶ ἀπάγετε<sup>†</sup> ἀσφαλῶς. 45 καὶ ἐλθὼν εὐθὺς<sup>‡</sup> προσελθὼν αὐτῷ λέγει· Ῥαββί<sup>§</sup> καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. 46 οἱ δὲ ἐπέβαλαν τὰς χεῖρας αὐτῷ\* καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. 47 εἷς δὲ τις<sup>†</sup> τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισεν τὸν δούλον τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτόριον<sup>‡</sup> 48 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με; 49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. 50 καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον πάντες<sup>§</sup>.

51 Καὶ νεανίσκος τις\* συνηκολούθει<sup>†</sup> αὐτῷ περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ, καὶ κρατοῦσιν αὐτόν<sup>‡</sup> 52 ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα γυμνὸς ἔφυγεν<sup>§</sup>

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα, καὶ συνέρχονται\* πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. 54 καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς. 55 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτησαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ἠύρισκον· 56 πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν. 57 καὶ τινες ἀναστάντες ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες 58 ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν χειροποίητον καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον

‡ 14:30 ταύτη τῆ νυκτὶ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ RP § 14:30 με ἀπαρνήση WH Treg NA28 ] ἀπαρνήση με RP \* 14:31 ἐκπερισσῶς ἐλάλει WH Treg NA28 ] ἐκπερισσοῦ ἔλεγεν μᾶλλον RP † 14:31 δέη με WH Treg NA28 ] με δέη RP ‡ 14:31 ἀπαρνήσομαι WH Treg NA28 ] ἀπαρνήσωμαι RP § 14:33 Ἰάκωβον καὶ Treg NIV RP ] τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν WH NA28 \* 14:33 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἑαυτοῦ RP † 14:35 προελθὼν μικρὸν ἔπιπτεν WH NA28 ] προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν Treg RP ‡ 14:36 τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ WH Treg NA28 ] ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο RP § 14:38 ἐλθητε WH NA28 ] εἰσέλθητε Treg RP \* 14:40 πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς WH NA28 ] ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς Treg; ὑποστρέψας εὗρεν αὐτοὺς πάλιν RP † 14:40 αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ WH NA28 ] οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν Treg RP ‡ 14:40 καταβαρυνόμενοι WH Treg NA28 ] βεβαρημένοι RP § 14:40 ἀποκριθῶσιν αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῷ ἀποκριθῶσιν RP \* 14:41 τὸ WH NA28 ] - Treg RP † 14:43 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP ‡ 14:43 Ἰούδας NA28 RP ] ὁ Ἰούδας WH; ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης Treg § 14:43 εἷς WH Treg NA28 ] + ὦν RP \* 14:43 ὄχλος WH Treg NA28 ] + πολὺς RP † 14:44 ἀπάγετε WH Treg NA28 ] ἀπαγάγετε RP ‡ 14:45 εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως RP § 14:45 Ῥαββί WH Treg NA28 ] αὐτῷ Ῥαββί Ῥαββί RP \* 14:46 τὰς χεῖρας αὐτῷ WH Treg NA28 ] ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας αὐτῶν RP † 14:47 τις WH NA28 RP ] - Treg ‡ 14:47 ὠτόριον WH Treg NA28 ] ὠτίον RP § 14:50 ἔφυγον πάντες WH Treg NA28 ] πάντες ἔφυγον RP \* 14:51 νεανίσκος τις WH Treg NA28 ] εἷς τις νεανίσκος RP † 14:51 συνηκολούθει WH Treg NA28 ] ἠκολούθησεν RP ‡ 14:51 αὐτόν WH Treg NA28 ] + οἱ νεανίσκοι RP § 14:52 ἔφυγεν WH Treg NA28 ] + ἀπ' αὐτῶν RP \* 14:53 συνέρχονται WH NA28 ] + αὐτῷ Treg RP

οικοδομήσω· <sup>59</sup> καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. <sup>60</sup> καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς μέσον ἐπηρώτησεν τὸν Ἰησοῦν λέγων· Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; <sup>61</sup> ὁ δὲ ἐσιώπα καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν†. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; <sup>62</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι, καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν καθήμενον τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. <sup>63</sup> ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει· Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; <sup>64</sup> ἤκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι‡ θανάτου. <sup>65</sup> καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ καὶ περικαλύπτειν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον§ καὶ κολαφίζειν αὐτὸν καὶ λέγειν αὐτῷ· Προφήτευσον, καὶ οἱ ὑπηρέται ραπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον\*

<sup>66</sup> Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ† ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως, <sup>67</sup> καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ λέγει· Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ‡· <sup>68</sup> ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί§ λέγεις, καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς τὸ προαύλιον καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν\*. <sup>69</sup> καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν ἤρξατο πάλιν† λέγειν τοῖς παρεστῶσιν‡ ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστίν. <sup>70</sup> ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ, καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει§· <sup>71</sup> ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνῦναι ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε. <sup>72</sup> καὶ εὐθύς\* ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησεν καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τὸ ῥῆμα ὡς† εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δις τρίς με ἀπαρνήσῃ‡, καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν.

## 15

<sup>1</sup> Καὶ εὐθύς\* πρῶτῃ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων καὶ ὄλον τὸ συνέδριον δῆσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν† Πιλάτῳ. <sup>2</sup> καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέγει‡· Σὺ λέγεις. <sup>3</sup> καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. <sup>4</sup> ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἐπηρώτα§ αὐτὸν λέγων· Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν\* <sup>5</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλάτον. <sup>6</sup> Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον ὃν παρητοῦντο†. <sup>7</sup> ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν‡ δεδεμένος οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. <sup>8</sup> καὶ ἀναβάς§ ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι ὡς\* ἐποίει αὐτοῖς. <sup>9</sup> ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων· Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; <sup>10</sup> ἐγίνωσκεν γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. <sup>11</sup> οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. <sup>12</sup> ὁ δὲ Πιλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν† αὐτοῖς· Τί οὖν θέλετε‡ ποιήσω ὃν λέγετε§ τὸν\* βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; <sup>13</sup> οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν. <sup>14</sup> ὁ δὲ Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς· Τί γὰρ ἐποίησεν κακόν†; οἱ δὲ περισσῶς‡ ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν. <sup>15</sup> ὁ δὲ Πιλάτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκεν τὸν Ἰησοῦν

† **14:61** οὐκ ἀπεκρίνατο οὐδέν WH Treg NA28 ] οὐδὲν ἀπεκρίνατο RP ‡ **14:64** ἔνοχον εἶναι WH Treg NA28 ] εἶναι ἔνοχον RP § **14:65** αὐτοῦ τὸ πρόσωπον WH Treg NA28 ] τὸ πρόσωπον αὐτοῦ RP \* **14:65** ἔλαβον WH Treg NA28 ] ἔβαλλον RP † **14:66** κάτω ἐν τῇ αὐλῇ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ αὐλῇ κάτω RP ‡ **14:67** ἦσθα τοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ ἦσθα RP § **14:68** Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί WH Treg NA28 ] Οὐκ οἶδα οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ RP \* **14:68** καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν Treg RP NA28 ] – WH NIV † **14:69** ἤρξατο πάλιν WH NA28 ] πάλιν ἤρξατο Treg RP ‡ **14:69** παρεστῶσιν WH Treg NA28 ] παρεστηκόσιν RP § **14:70** καὶ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει RP ] – WH Treg NA28 \* **14:72** εὐθύς WH Treg NA28 ] – RP † **14:72** ὡς WH Treg NA28 ] ὁ RP ‡ **14:72** φωνῆσαι δις τρίς με ἀπαρνήση NA28 ] δις φωνῆσαι τρίς με ἀπαρνήση WH Treg; φωνῆσαι δις ἀπαρνήση με τρίς RP \* **15:1** εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως ἐπὶ τὸ RP † **15:1** παρέδωκαν WH Treg NA28 ] + τῷ RP ‡ **15:2** αὐτῷ λέγει WH Treg NA28 ] εἶπεν αὐτῷ RP § **15:4** ἐπηρώτα WH Treg NA28 ] ἐπηρώτησεν RP \* **15:4** κατηγοροῦσιν WH Treg NA28 ] καταμαρτυροῦσιν RP † **15:6** ὃν παρητοῦντο WH NA28 ] ὄνπερ ἦτοῦντο Treg RP ‡ **15:7** στασιαστῶν WH Treg NA28 ] συστασιαστῶν RP § **15:8** ἀναβάς WH Treg NA28 ] ἀναβοήσας RP \* **15:8** καθὼς WH NA28 ] + ἀεὶ Treg RP † **15:12** πάλιν ἀποκριθεὶς ἔλεγεν WH Treg NA28 ] ἀποκριθεὶς πάλιν εἶπεν RP ‡ **15:12** θέλετε Treg RP NA28 ] – WH NIV § **15:12** ὃν λέγετε WH NA28 RP ] – Treg \* **15:12** τὸν WH Treg NA28 ] – RP † **15:14** ἐποίησεν κακόν WH Treg NA28 ] κακὸν ἐποίησεν RP ‡ **15:14** περισσῶς WH Treg NA28 ] περισσοτέρως RP



φραγελλώσας ἵνα σταυρωθῆ. <sup>16</sup> Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἐστὶν πραιτώριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. <sup>17</sup> καὶ ἐνδιδύσκουσιν αὐτὸν πορφύραν καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον. <sup>18</sup> καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν. Χαῖρε, βασιλεῦ\* τῶν Ἰουδαίων. <sup>19</sup> καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ καὶ ἐνέπτυν αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ. <sup>20</sup> καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια†. καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν. <sup>21</sup> Καὶ ἀγγαρεύουσιν παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ρούφου, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. <sup>22</sup> καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Γολγοθᾶν\* τόπον, ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον Κρανίου Τόπος. <sup>23</sup> καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον, ὃς δὲ οὐκ ἔλαβεν. <sup>24</sup> καὶ σταυροῦσιν αὐτὸν καὶ\* διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ τίς τί ἄρῃ. <sup>25</sup> Ἦν δὲ ὥρα τρίτη καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. <sup>26</sup> καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. <sup>27</sup> καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσιν δύο ληστές, ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ† <sup>29</sup> Καὶ οἱ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες· Οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις‡, <sup>30</sup> σῶσον σεαυτὸν καταβάς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. <sup>31</sup> ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον· Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. <sup>32</sup> ὁ χριστὸς ὁ βασιλεὺς\* Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν† καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι σὺν αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν. <sup>33</sup> Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης. <sup>34</sup> καὶ τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ\* ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ† Ἐλωὶ ἔλωϊ λέμα‡σαβαχθάνι; ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον Ὁ θεὸς μου ὁ θεὸς μου, εἰς τί ἐγκατέλιπές με§; <sup>35</sup> καὶ τινες τῶν παρεστηκότων ἀκούσαντες ἔλεγον· Ἦδε\* Ἡλίαν φωνεῖ. <sup>36</sup> δραμῶν δέ τις καὶ† γεμίσας σπόγγον ὄξους περιθεῖς καλάμῳ ἐπότιζεν αὐτόν, λέγων· Ἄφετε ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. <sup>37</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείξ φωνὴν μεγάλην ἐξέπνευσεν. <sup>38</sup> καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπ' ἄνωθεν ἕως κάτω. <sup>39</sup> ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὸς ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ ὅτι οὕτως ἐξέπνευσεν εἶπεν· Ἀληθῶς οὗτος ὁ ἄνθρωπος\* υἱὸς θεοῦ ἦν†. <sup>40</sup> Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς‡ καὶ Μαρία Σὴ\* Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσήτος† μήτηρ καὶ Σαλώμη, <sup>41</sup> αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβάσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα. <sup>42</sup> Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστὶν προσάββατον§ <sup>43</sup> ἐλθὼν\* Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας εὐσχήμων βουλευτῆς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθεν πρὸς τὸν Πιλάτον καὶ ἠτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. <sup>44</sup> ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ ἤδη τέθνηκεν, καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι § ἀπέθανεν. <sup>45</sup> καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδώρησατο τὸ πτώμα\* τῷ

§ 15:17 ἐνδιδύσκουσιν WH Treg NA28 ] ἐνδύουσιν RP \* 15:18 βασιλεῦ WH Treg NA28 ] ὁ βασιλεὺς RP † 15:20 τὰ ἴδια Treg RP ] αὐτοῦ WH NA28 ‡ 15:20 σταυρώσωσιν WH NA28 RP ] σταυρώσουσιν Treg § 15:22 τὸν WH Treg NA28 ] - RP \* 15:22 Γολγοθᾶν WH NA28 ] Γολγοθᾶ Treg RP † 15:22 μεθερμηνευόμενον Treg NA28 RP ] μεθερμηνευόμενος WH ‡ 15:23 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + πιεῖν RP § 15:23 ὃς WH Treg NA28 ] ὁ RP \* 15:24 σταυροῦσιν αὐτόν καὶ WH Treg NA28 ] σταυρώσαντες αὐτόν RP † 15:27 αὐτοῦ WH NA28 ] + 28 Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἢ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη Treg RP ‡ 15:29 οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις WH NA28 ] οἰκοδομῶν τρισὶν ἡμέραις Treg; ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν RP § 15:30 καταβάς WH Treg NA28 ] καὶ κατὰβα RP \* 15:32 βασιλεὺς WH Treg NA28 ] + τοῦ RP † 15:32 πιστεύσωμεν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP ‡ 15:32 σὺν WH NA28 ] - Treg RP § 15:33 Καὶ γενομένης WH Treg NA28 ] Γενομένης δὲ RP \* 15:34 ἐνάτῃ ὥρᾳ WH Treg NA28 ] ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ RP † 15:34 μεγάλη WH Treg NA28 ] + λέγων RP ‡ 15:34 λεμὰ NA28 ] λαμὰ WH Treg; λιμὰ RP § 15:34 ἐγκατέλιπές με WH Treg NA28 ] με ἐγκατέλιπες RP \* 15:35 Ἦδε WH Treg NA28 ] Ἰδοῦ RP † 15:36 τις καὶ Treg NA28 ] τις WH; εἷς καὶ RP ‡ 15:36 περιθεῖς WH Treg NA28 ] + τε RP § 15:39 οὕτως WH NA28 ] + κράξας Treg NIV RP \* 15:39 οὗτος ὁ ἄνθρωπος WH Treg NA28 ] ὁ ἄνθρωπος οὗτος RP † 15:39 θεοῦ ἦν WH NA28 ] ἦν θεοῦ Treg RP ‡ 15:40 αἷς WH NA28 ] + ἦν Treg RP § 15:40 Μαρία Treg NA28 RP ] Μαριάμ WH \* 15:40 ἡ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP † 15:40 Ἰωσήτος WH Treg NA28 ] Ἰωσῆ RP ‡ 15:41 αἱ WH NA28 ] + καὶ Treg RP § 15:42 προσάββατον WH NA28 RP ] πρὸς σάββατον Treg \* 15:43 ἐλθὼν WH Treg NA28 ] ἦλθεν RP † 15:43 ὁ Treg NA28 RP ] - WH ‡ 15:43 τὸν WH Treg NA28 ] - RP § 15:44 πάλαι NA28 RP ] ἤδη WH Treg \* 15:45 πτώμα WH Treg NA28 ] σῶμα RP

Ἰωσήφ. <sup>46</sup> καὶ ἀγοράσας ἑσθλὰ καθελὼν αὐτὸν ἐνείλησεν τῇ σινδόνι καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν ἑσθλῷ ὃ ἦν λελατομημένον ἐκ πέτρας, καὶ προσεκύλισεν λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. <sup>47</sup> ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσήτος\* ἐθεώρουν ποῦ τέθειται†

## 16

<sup>1</sup> Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἄρώματα ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν. <sup>2</sup> καὶ λίαν πρῶτῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. <sup>3</sup> καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; <sup>4</sup> καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. <sup>5</sup> καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν, καὶ ἐξεθαμβήθησαν. <sup>6</sup> ὁ δὲ λέγει αὐταῖς· Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν· <sup>7</sup> ἀλλὰ ὑπάγετε εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. <sup>8</sup> καὶ ἐξελθοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχεν γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν, φόβου ἔχοντες· γὰρ ἅπαντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας. ἀμήν. <sup>9</sup> Ὁ Ἀναστάς δὲ πρῶτῃ πρώτῃ σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. <sup>10</sup> ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλεν τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν· <sup>11</sup> κάκεινοι ἀκούσαντες ὅτι ζῆ καὶ ἐθαύμαζον ὑπὲρ αὐτῆς ἠπίστησαν. <sup>12</sup> Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ πορευομένοις εἰς ἀγρόν· <sup>13</sup> κάκεινοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν. <sup>14</sup> ὁ δὲ ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκά ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισεν τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτόν ἐγγεγεμένον οὐκ ἐπίστευσαν. <sup>15</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. <sup>16</sup> ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. <sup>17</sup> σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύουσιν ταῦτα παρακολουθήσει, ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν, γλώσσαις λαλήσουσιν καιναῖς <sup>18</sup> ὄφεις ἀροῦσιν κἂν θανάσιμόν τι πῖωσιν οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ, ἐπὶ ἄρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσιν καὶ καλῶς ἔξουσιν. <sup>19</sup> ὁ δὲ κύριος Ἰησοῦς μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς ἀνελήμφθη εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ. <sup>20</sup> κάκεινοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ κυρίου συνεργοῦντος καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. /book

† 15:46 σινδὸνα WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 15:46 ἔθηκεν WH Treg NA28 ] κατέθηκεν RP § 15:46 μνημείῳ Treg NA28 RP ] μνήματι WH \* 15:47 ἡ Ἰωσήτος WH Treg NA28 ] Ἰωσή RP † 15:47 τέθειται WH Treg NA28 ] τίθειται RP \* 16:1 Μαρία Treg NA28 RP ] ἡ Μαρία WH † 16:1 ἡ τοῦ WH Treg NA28 ] – RP † 16:2 τῇ μιᾷ τῶν WH NA28 ] μιᾷ τῶν Treg; τῆς μιᾶς RP § 16:3 ἐκ WH NA28 RP ] ἀπὸ Treg \* 16:4 ἀποκεκύλισται NA28 RP ] ἀνακεκύλισται WH Treg † 16:8 [γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP † 16:8 [γὰρ WH NA28 ] + 9–20 Treg RP; + Intermediate ending and 9–20 NIV. § 16:9 παρ' [WH] Treg NA28 ] ἀφ' RP \* 16:14 δὲ [WH] Treg NA28 ] – RP † 16:14 ἐγγεγεμένον Treg NA28 RP ] + ἐκ νεκρῶν [WH] † 16:17 ταῦτα παρακολουθήσει NA28 RP ] ἀκολουθήσει ταῦτα [WH] Treg § 16:17 καιναῖς NA28 RP ] – [WH] Treg \* 16:18 ὄφεις RP ] καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὄφεις [WH] Treg NA28 † 16:19 Ἰησοῦς [WH] Treg NA28 ] – RP † 16:20 σημείων [WH] Treg NA28 ] + Ἀμήν RP

## ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

<sup>1</sup> Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, <sup>2</sup> καθὼς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, <sup>3</sup> ἔδοξε κάμοι παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε, <sup>4</sup> ἵνα ἐπιγνῶς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

<sup>5</sup> Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου\* βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεὺς τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά, καὶ γυνὴ αὐτῶν † ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρῶν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. <sup>6</sup> ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφοτέρωθεν ἐναντίον τοῦ θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιομασίαις τοῦ κυρίου ἀμεμπτοί. <sup>7</sup> καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἦν ἡ Ἐλισάβετ\* στεῖρα, καὶ ἀμφοτέρωθεν προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

<sup>8</sup> Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ ἔναντι τοῦ θεοῦ <sup>9</sup> κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, <sup>10</sup> καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἦν τοῦ λαοῦ προσευχόμενον ἔξω τῆ ὥρας τοῦ θυμιάματος. <sup>11</sup> ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος κυρίου ἐστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. <sup>12</sup> καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν. <sup>13</sup> εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία, διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἡ γυνὴ σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην. <sup>14</sup> καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. <sup>15</sup> ἔσται γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ κυρίου, καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πῖν, καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, <sup>16</sup> καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν. <sup>17</sup> καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἐτοιμάσαι κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον. <sup>18</sup> καὶ εἶπεν Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης καὶ ἡ γυνὴ μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. <sup>19</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ· Ἐγὼ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σὲ καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. <sup>20</sup> καὶ ἰδοὺ ἔσθι σιωπῶν καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα, ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.

<sup>21</sup> Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαριαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν ἐν τῷ ναῷ αὐτόν. <sup>22</sup> ἔξελθὼν δὲ οὐκ ἐδύνατο\* λαλῆσαι αὐτοῖς, καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἐώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενεν κωφός. <sup>23</sup> καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

<sup>24</sup> Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα <sup>25</sup> ὅτι Οὕτως μοι πεποίηκεν κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπεῖδεν ἀφελεῖν ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.

<sup>26</sup> Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ἣ ὄνομα Ναζαρέθ <sup>27</sup> πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην\* ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ ἐξ οἴκου Δαυὶδ, καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου Μαριάμ. <sup>28</sup> καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπεν· Χαῖρε, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ <sup>29</sup> ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη καὶ διελογίζετο ποταπὸς εἶη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. <sup>30</sup> καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ, εὖρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ θεῷ. <sup>31</sup> καὶ ἰδοὺ συλλήμψῃ ἐν

\* **1:5** Ἡρώδου WH Treg NA28 ] + τοῦ RP † **1:5** καὶ WH Treg NA28 ] + ἡ RP ‡ **1:5** αὐτῶ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP § **1:6** ἐναντίον WH Treg NA28 ] ἐνώπιον RP \* **1:7** ἦν ἡ Ἐλισάβετ WH Treg NA28 ] ἡ Ἐλισάβετ ἦν RP † **1:14** γενέσει WH Treg NA28 ] γεννήσει RP ‡ **1:15** τοῦ Treg NA28 RP ] - WH § **1:21** ἐν τῷ ναῷ αὐτόν WH NA28 ] αὐτόν ἐν τῷ ναῷ Treg RP \* **1:22** ἐδύνατο WH Treg NA28 ] ἠδύνατο RP † **1:25** πεποίηκεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ **1:25** ἀφελεῖν WH Treg NA28 ] + τὸ RP § **1:26** ἀπὸ WH Treg NA28 ] ὑπὸ RP \* **1:27** ἐμνηστευμένην WH Treg NA28 ] μεμνηστευμένην RP † **1:28** εἰσελθὼν WH NA28 ] + ὁ ἄγγελος Treg NIV RP ‡ **1:28** σοῦ WH NA28 ] + εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν Treg RP § **1:29** ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη WH Treg NA28 ] ἰδοῦσα διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ RP

γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν. <sup>32</sup> οὗτος ἔσται μέγας καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται, καὶ δώσει αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς τὸν θρόνον Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, <sup>33</sup> καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος. <sup>34</sup> εἶπεν δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον· Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; <sup>35</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις Ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται, υἱὸς θεοῦ. <sup>36</sup> καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβητ ἡ συγγενὴς\* σου καὶ αὐτὴ συνείληφεν†υἱὸν ἐν γήρει αὐτῆς, καὶ οὗτος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρα. <sup>37</sup> ὅτι οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τοῦ θεοῦ‡ πᾶν ῥῆμα. <sup>38</sup> εἶπεν δὲ Μαριάμ· Ἴδου ἡ δούλη κυρίου· γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

<sup>39</sup> Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς εἰς πόλιν Ἰούδα, <sup>40</sup> καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβητ. <sup>41</sup> καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας ἡ Ἐλισάβητ§, ἐσκίρτησεν τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβητ, <sup>42</sup> καὶ ἀνεφώνησεν κραυγῇ\* μεγάλη καὶ εἶπεν· Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. <sup>43</sup> καὶ πόθεν μοι τοῦτο ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου πρὸς ἐμέ† <sup>44</sup> ἰδοὺ γὰρ ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος‡ ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. <sup>45</sup> καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ κυρίου.

<sup>46</sup> Καὶ εἶπεν Μαριάμ· Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ μου τὸν κύριον, <sup>47</sup> καὶ ἠγαλλίασεν τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτήρῳ μου. <sup>48</sup> ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ, ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσίν με πᾶσαι αἱ γενεαί. <sup>49</sup> ὅτι ἐποίησέν μοι μεγάλα§ δύνατός, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, <sup>50</sup> καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς καὶ γενεὰς\* τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. <sup>51</sup> Ἐποίησεν κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ, διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν. <sup>52</sup> καθεῖλεν δυνάστας ἀπὸ θρόνων καὶ ὕψωσεν ταπεινοὺς, <sup>53</sup> πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλεν κενούς. <sup>54</sup> ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους, <sup>55</sup> καθὼς ἐλάλησεν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραάμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα. <sup>56</sup> Ἐμείνεν δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡς† μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

<sup>57</sup> Τῇ δὲ Ἐλισάβητ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. <sup>58</sup> καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμεγάλυνεν κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. <sup>59</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ‡ ἦλθον περιτεμῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. <sup>60</sup> καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν· Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. <sup>61</sup> καὶ εἶπαν πρὸς αὐτήν ὅτι Οὐδεὶς ἐστὶν ἐκ τῆς συγγενείας§ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ. <sup>62</sup> ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτό\* <sup>63</sup> καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψεν λέγων· Ἰωάννης ἔστιν ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. <sup>64</sup> ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν θεόν. <sup>65</sup> καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ὄρεινῃ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, <sup>66</sup> καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες· Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ‡ χεὶρ κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

<sup>67</sup> Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου καὶ ἐπροφήτευσεν§ λέγων· <sup>68</sup> Εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησεν λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, <sup>69</sup> καὶ ἤγειρεν

\* **1:36** συγγενὴς WH NA28 ] συγγενῆς Treg RP † **1:36** συνείληφεν WH Treg NA28 ] συνείληφεν RP ‡ **1:37** τοῦ θεοῦ WH Treg NA28 ] τῷ θεῷ RP § **1:41** τὸν ... Μαρίας ἡ Ἐλισάβητ WH Treg NA28 ] ἡ Ἐλισάβητ τὸν ... Μαρίας RP \* **1:42** κραυγῇ WH Treg NA28 ] φωνῇ RP † **1:43** ἐμέ WH NA28 ] μέ Treg RP ‡ **1:44** ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος WH Treg NA28 ] τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει RP § **1:49** μεγάλα WH Treg NA28 ] μεγαλεῖα RP \* **1:50** καὶ γενεὰς WH Treg NA28 ] γενεῶν RP † **1:56** ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP ‡ **1:59** ἡμέρα τῇ ὀγδόῃ WH Treg NA28 ] ὀγδόῃ ἡμέρα RP § **1:61** ἐκ τῆς συγγενείας WH Treg NA28 ] ἐν τῇ συγγενείᾳ RP \* **1:62** αὐτό WH Treg NA28 ] αὐτόν RP † **1:63** ἐστὶν WH Treg NA28 ] + τὸ RP ‡ **1:66** γὰρ WH Treg NA28 ] - RP § **1:67** ἐπροφήτευσεν WH Treg NA28 ] προεφήτευσεν RP

κέρας σωτηρίας ἡμῖν ἔν\* οἴκῳ Ἐδουίδ† παιδὸς αὐτοῦ, <sup>70</sup> καθὼς ἐλάλησεν διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ, <sup>71</sup> σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς, <sup>72</sup> ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, <sup>73</sup> ὄρκον ὃν ὤμοσεν πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν <sup>74</sup> ἀφόβως ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν ἄρυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ <sup>75</sup> ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ πάσαις ταῖς ἡμέραις\* ἡμῶν. <sup>76</sup> καὶ σὺ ἁγίον παιδίον, προφήτης Ὑψίστου κληθήσῃ, προπορεύσῃ γὰρ ἐνώπιον κυρίου ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, <sup>77</sup> τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, <sup>78</sup> διὰ σπλάγχνα ἐλέους θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολή ἐξ ὕψους, <sup>79</sup> ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένους, τοῦ κατευθῆναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

<sup>80</sup> Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥαξε καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ.

## 2

<sup>1</sup> Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐξῆλθεν δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην· <sup>2</sup> (αὕτη\* ἀπογραφή πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου) <sup>3</sup> καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. <sup>4</sup> Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέθ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς πόλιν Δαυίδ ἣτις καλεῖται Βηθλέεμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριάς Δαυίδ, <sup>5</sup> ἀπογράψασθαι σὺν Μαριάμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ, οὔσῃ ἐγκύῳ. <sup>6</sup> ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν, <sup>7</sup> καὶ ἔτεκεν τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν σφάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

<sup>8</sup> Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. <sup>9</sup> καὶ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς καὶ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν· <sup>10</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβεῖσθε, ἰδοὺ γὰρ εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ, <sup>11</sup> ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ ὅς ἐστιν χριστὸς κύριος ἐν πόλει Δαυίδ· <sup>12</sup> καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον, εὐρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. <sup>13</sup> καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανόσδαινούτων τὸν θεὸν καὶ λεγόντων· <sup>14</sup> Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίας\*

<sup>15</sup> Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, οἱ ποιμένες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους· Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλέεμ καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός ὃ ὁ κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. <sup>16</sup> καὶ ἦλθαν σπεύσαντες καὶ ἀνεῦραν τὴν τε Μαριάμ καὶ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ· <sup>17</sup> ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν ἅπερ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. <sup>18</sup> καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς, <sup>19</sup> ἢ δὲ Μαρία πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. <sup>20</sup> καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

<sup>21</sup> Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτῶ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλημφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

<sup>22</sup> Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωϋσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παραστῆσαι τῷ κυρίῳ, <sup>23</sup> καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν

\* **1:69** ἐν WH Treg NA28 ] + τῷ RP † **1:69** Δαυίδ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP ‡ **1:70** ἁγίων WH Treg NA28 ] + τῶν RP § **1:74** ἐχθρῶν WH Treg NA28 ] τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν RP \* **1:75** πάσαις ταῖς ἡμέραις WH Treg NA28 ] πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς RP † **1:76** δέ WH Treg NA28 ] – RP ‡ **1:76** ἐνώπιον WH NA28 ] πρὸ προσώπου Treg RP § **1:78** ἐπισκέπεται WH NA28 ] ἐπεσκέφατο Treg RP \* **2:2** αὕτη WH Treg NA28 ] + ἡ RP † **2:3** ἑαυτοῦ WH Treg NA28 ] ἰδίαν RP ‡ **2:5** ἐμνηστευμένη αὐτῷ WH Treg NA28 ] μεμνηστευμένη αὐτῷ γυναικί RP § **2:7** ἐν WH Treg NA28 ] + τῇ RP \* **2:9** καὶ WH NA28 ] + ἰδοὺ Treg RP † **2:12** τὸ Treg NA28 RP ] – WH ‡ **2:12** καὶ WH Treg NA28 ] – RP § **2:13** οὐρανόσδαινούτων WH NA28 RP ] οὐρανοῦ Treg \* **2:14** εὐδοκίας WH Treg NA28 ] εὐδοκία RP † **2:15** οἱ WH NA28 ] καὶ οἱ ἀνθρώποι οἱ Treg RP ‡ **2:15** ἐλάλουν WH NA28 ] εἶπον Treg RP § **2:17** ἐγνώρισαν WH Treg NA28 ] διεγνώρισαν RP \* **2:19** Μαρία WH Treg ] Μαριάμ NA28 RP

διανοϊγον μήτραν ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, <sup>24</sup> καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν τῷ νόμῳ κυρίου, ζευγος τρυγόνων ἢ δύο νοσοῦς περιστερῶν.

<sup>25</sup> Καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπος ἦν ἐν Ἱερουσαλὴμ ὃνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ πνεῦμα ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτόν. <sup>26</sup> καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἂν ἴδῃ τὸν χριστὸν κυρίου. <sup>27</sup> καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ <sup>28</sup> καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας\* καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν καὶ εἶπεν· <sup>29</sup> Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ· <sup>30</sup> ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου <sup>31</sup> ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, <sup>32</sup> φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἔθνων καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

<sup>33</sup> καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ† καὶ ἡ μήτηρ#θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ. <sup>34</sup> καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών καὶ εἶπεν πρὸς Μαριάμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· Ἴδου οὗτος κείμενος εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον, <sup>35</sup> καὶ σοῦ δέσπυτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

<sup>36</sup> Καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ φυλῆς Ἀσήρ (αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη\* ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, <sup>37</sup> καὶ αὕτη χήρα ἕως ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων,) ἢ οὐκ ἀφίστατο τοῦ ἱεροῦ νηστείας καὶ δεήσεων λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. <sup>38</sup> καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνωμολογεῖτο τῷ θεῷ\* καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσιν τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ.†

<sup>39</sup> Καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον κυρίου, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς πόλιν ἑαυτῶν Ναζαρέθ. <sup>40</sup> Τὸ δὲ παιδίον ἠύξανεν καὶ ἐκραταιοῦτο πληρούμενον σοφίας†, καὶ χάρις θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

<sup>41</sup> Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα. <sup>42</sup> καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς <sup>43</sup> καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς\* αὐτοῦ. <sup>44</sup> νομίσαντες δὲ αὐτὸν εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ† ἦλθον ἡμέρας ὁδὸν καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενεῦσιν καὶ τοῖς γνωστοῖς, <sup>45</sup> καὶ μὴ εὐρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀναζητοῦντες\* αὐτόν. <sup>46</sup> καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας τρεῖς εὔρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων καὶ ἀκούοντα αὐτῶν καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· <sup>47</sup> ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ. <sup>48</sup> καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ†· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατὴρ σου καὶ ἐγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν#σε. <sup>49</sup> καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; <sup>50</sup> καὶ αὐτοὶ οὐκ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. <sup>51</sup> καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέθ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

† 2:24 τῷ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 2:25 ἄνθρωπος ἦν WH Treg NA28 ] ἦν ἄνθρωπος RP § 2:26 ἢ ἂν WH NA28 ] ἂν Treg; ἢ RP \* 2:28 ἀγκάλας WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP † 2:33 ὁ πατὴρ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] Ἰωσήφ RP ‡ 2:33 μήτηρ WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 2:35 δὲ Treg NA28 RP ] - WH \* 2:36 μετὰ ἀνδρὸς ἔτη WH Treg NA28 ] ἔτη μετὰ ἀνδρὸς RP † 2:37 ἕως WH Treg NA28 ] ὡς RP ‡ 2:37 ἀφίστατο WH Treg NA28 ] + ἀπὸ RP § 2:38 καὶ WH Treg NA28 ] + αὕτη RP \* 2:38 θεῷ WH Treg NA28 ] κυρίῳ RP † 2:38 λύτρωσιν WH Treg NA28 ] + ἐν RP ‡ 2:39 πάντα WH Treg NA28 ] ἅπαντα RP § 2:39 ἐπέστρεψαν WH Treg NA28 ] ὑπέστρεψαν RP \* 2:39 εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP † 2:40 πληρούμενον σοφία WH Treg NA28 ] πνεύματι πληρούμενον σοφίας RP ‡ 2:42 ἀναβαινόντων WH Treg NA28 ] ἀναβάντων RP § 2:42 αὐτῶν WH NA28 ] + εἰς Ἱεροσόλυμα Treg RP \* 2:43 ἔγνωσαν οἱ γονεῖς WH Treg NA28 ] ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ RP † 2:44 εἶναι ἐν τῇ συνοδίᾳ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι RP ‡ 2:44 καὶ WH Treg NA28 ] + ἐν RP § 2:45 εὐρόντες WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP \* 2:45 ἀναζητοῦντες WH Treg NA28 ] ζητοῦντες RP † 2:48 εἶπεν πρὸς ... αὐτοῦ WH Treg NA28 ] πρὸς ... αὐτοῦ εἶπεν RP ‡ 2:48 ἐζητοῦμέν Treg NA28 RP ] ζητοῦμέν WH § 2:51 ταῦτα Treg RP ] - WH NA28

52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτεν σοφία καὶ ἡλικία\* καὶ χάριτι παρὰ θεῶ καὶ ἀνθρώποις.

### 3

1 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετρααρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετρααρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετρααρχοῦντος, 2 ἐπὶ ἀρχιερέως Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα θεοῦ ἐπὶ Ἰωάννην τὸν Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 3 καὶ ἦλθεν εἰς γᾶσαν\* περὶ χωρὸν τοῦ Ἰορδάνου κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεςιν ἀμαρτιῶν, 4 ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου† Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. 5 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται, καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείαν‡ καὶ αἱ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· 6 καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ.

7 Ἐλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; 8 ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ, λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. 9 ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

10 Καὶ ἐπρωτῶν αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες· Τί οὖν ποιήσωμεν§ 11 ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν\* αὐτοῖς· Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώματα ὁμοίως ποιείτω. 12 ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν† 13 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. 14 ἐπρωτῶν δὲ αὐτόν καὶ στρατευόμενοι λέγοντες· Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς‡; καὶ εἶπεν ἑαυτοῖς§ Μηδένα διασεισητε μηδὲ συκοφαντήσητε, καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψωνίοις ὑμῶν.

15 Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ χριστός, 16 ἀπεκρίνατο λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης\*· Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἰκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ. 17 οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ διακαθαῖραι† τὴν ἄλωνα αὐτοῦ καὶ συναγαγεῖν‡ τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

18 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν· 19 ὁ δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν πονηρῶν ὁ Ἡρώδης, 20 προσέθηκεν καὶ στυγερὰ ἐπὶ πᾶσιν, καὶ κατέκλεισεν τὸν Ἰωάννην ἐν\* φυλακῇ.

21 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεωχθῆναι τὸν οὐρανόν 22 καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῶς εἶδει ὡς† περιστερὰν ἐπ' αὐτόν, καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι‡ Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα.

23 Καὶ αὐτὸς ἦν§ Ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα\*, ὧν υἱός, ὡς ἐνομίζετο, Ἰωσήφ τοῦ Ἡλὶ† 24 τοῦ Μαθθαὶ τοῦ Λευὶ τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἰανναὶ τοῦ Ἰωσήφ 25 τοῦ Ματταθίου τοῦ Ἀμῶς τοῦ Ναοὺμ τοῦ Ἐσλὶ τοῦ Ναγγαὶ 26 τοῦ Μάαθ τοῦ Ματταθίου τοῦ Σεμεῖν τοῦ Ἰωσήφ‡ τοῦ Ἰωδὰ 27 τοῦ Ἰωανὰν τοῦ

\* 2:52 σοφία καὶ ἡλικία NIV RP ] τῇ σοφία καὶ ἡλικία WH; ἡλικία καὶ σοφία Treg; ἐν τῇ σοφία καὶ ἡλικία NA28 \* 3:3 πᾶσαν WH Treg ] + τὴν NA28 RP † 3:4 προφήτου WH Treg NA28 ] + λέγοντος RP ‡ 3:5 εὐθείαν NA28 RP ] εὐθείας WH Treg § 3:10 ποιήσωμεν WH Treg NA28 ] ποιήσομεν RP \* 3:11 ἔλεγεν WH Treg NA28 ] λέγει RP † 3:12 ποιήσωμεν WH Treg NA28 ] ποιήσομεν RP ‡ 3:14 Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς WH Treg NA28 ] Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν RP § 3:14 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] πρὸς αὐτούς RP \* 3:16 λέγων πᾶσιν ὁ Ἰωάννης WH NA28 ] ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων Treg RP † 3:17 διακαθαῖραι WH NA28 ] διακαθαριεῖ Treg; καὶ διακαθαριεῖ RP ‡ 3:17 συναγαγεῖν WH NA28 ] συναξεῖ Treg RP § 3:20 καὶ Treg NA28 RP ] – WH \* 3:20 ἐν WH Treg NA28 ] + τῇ RP † 3:22 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP ‡ 3:22 γενέσθαι WH Treg NA28 ] + λέγουσαν RP § 3:23 ἦν WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* 3:23 ἀρχόμενος ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα WH Treg NA28 ] ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος RP † 3:23 υἱός ὡς ἐνομίζετο WH Treg NA28 ] ὡς ἐνομίζετο υἱός RP ‡ 3:26 Ἰωσήφ WH Treg NA28 ] Ἰωσήφ RP

Ῥησά τοῦ Ζοροβαβέλ τοῦ Σαλαθιήλ τοῦ Νηρι<sup>28</sup> τοῦ Μελχὶ τοῦ Ἀδδὶ τοῦ Κωσάμ τοῦ Ἐλμαδάμ τοῦ Ἦρ<sup>29</sup> τοῦ Ῥῆσου<sup>§</sup> τοῦ Ἐλιέζερ τοῦ Ἰωρίμ τοῦ Μαθθαὶ τοῦ Λευὶ<sup>30</sup> τοῦ Συμεὼν τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Ἰωνάμ τοῦ Ἐλιακίμ<sup>31</sup> τοῦ Μελεὰ τοῦ Μεννὰ τοῦ Ματταθαὶ τοῦ Ναθάμ τοῦ Δαυὶδ<sup>32</sup> τοῦ Ἰεσσαὶ τοῦ Ἰωβήλ τοῦ Βόος τοῦ Ῥαλα<sup>\*</sup> τοῦ Ναασσῶν<sup>33</sup> τοῦ Ἀμιναδάβ τοῦ Ἀδμὶν τοῦ Ἀρνὶ<sup>†</sup> τοῦ Ἐσρώμ τοῦ Φαρές τοῦ Ἰούδα<sup>34</sup> τοῦ Ἰακώβ τοῦ Ἰσαάκ τοῦ Ἀβραάμ τοῦ Θάρα τοῦ Ναχώρ<sup>35</sup> τοῦ Σερούχ τοῦ Ῥαγαὺ τοῦ Φάλεκ τοῦ Ἐβερ τοῦ Σαλα<sup>36</sup> τοῦ Καϊνάμ τοῦ Ἀρφαξὰδ τοῦ Σὴμ τοῦ Νῶε τοῦ Λάμεχ<sup>37</sup> τοῦ Μαθουσαλά τοῦ Ἐνώχ τοῦ Ἰάρετ τοῦ Μαλελεήλ τοῦ Καϊνάμ<sup>38</sup> τοῦ Ἐνώσ τοῦ Σὴθ τοῦ Ἀδάμ τοῦ θεοῦ.

## 4

<sup>1</sup> Ἰησοῦς δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου<sup>\*</sup> ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἦγετο ἐν τῷ πνεύματι ἐν τῇ ἐρήμῳ<sup>†</sup> <sup>2</sup> ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν<sup>‡</sup> ἐπέειπεν. <sup>3</sup> εἶπεν δὲ<sup>§</sup> αὐτῷ ὁ διάβολος· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, εἰπέ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος. <sup>4</sup> καὶ ἀπεκρίθη ἑπὶ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς<sup>\*</sup>· Γέγραπται ὅτι Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ὁ<sup>†</sup> ἄνθρωπος<sup>‡</sup>

<sup>5</sup> Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν<sup>§</sup> εἰδείξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης ἐν στιγμῇ χρόνου· <sup>6</sup> καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται καὶ ἡ<sup>†</sup> ἄν<sup>\*</sup> θέλω δίδωμι αὐτήν· <sup>7</sup> σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σοῦ πᾶσα. <sup>8</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ<sup>†</sup>· Γέγραπται· Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις<sup>‡</sup> καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

<sup>9</sup> Ἦγαγεν δὲ<sup>§</sup> αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἔστησεν<sup>\*</sup> ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· <sup>10</sup> γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σε, <sup>11</sup> καὶ ὅτι<sup>†</sup> ἐπὶ χειρῶν ἀρουσίν σε μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. <sup>12</sup> καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται· Οὐκ ἐκπειράσεις κύριον τὸν θεόν σου. <sup>13</sup> καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

<sup>14</sup> Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ φήμη ἐξῆλθεν καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. <sup>15</sup> καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

<sup>16</sup> Καὶ ἦλθεν εἰς<sup>‡</sup> Ναζαρά, οὗ ἦν τεθραμμένος, καὶ εἰσῆλθεν κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι. <sup>17</sup> καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου<sup>§</sup> καὶ ἀναπτύξας<sup>\*</sup> τὸ βιβλίον εὗρεν τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον· <sup>18</sup> Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἶνεκεν ἔχρισέν με<sup>†</sup> εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέν με κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφρασι καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, <sup>19</sup> κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν. <sup>20</sup> καὶ πτύξας τὸ βιβλίον ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ ἐκάθισεν· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ<sup>‡</sup> ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. <sup>21</sup> ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. <sup>22</sup> καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἔλεγον· Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος<sup>§</sup>; <sup>23</sup> καὶ εἶπεν

§ 3:29 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰωσή RP \* 3:32 Σαλα WH NA28 ] Σαλμών Treg NIV RP † 3:33 Ἀμιναδάβ τοῦ Ἀδμὶν τοῦ Ἀρνὶ NA28 ] Ἀδμὶν τοῦ Ἀρνὶ WH; Ἀμιναδάβ τοῦ Ἀράμ Treg NIV RP \* 4:1 πλήρης πνεύματος ἁγίου WH Treg NA28 ] πνεύματος ἁγίου πλήρης RP † 4:1 ἐν τῇ ἐρήμῳ WH Treg NA28 ] εἰς τὴν ἐρήμον RP ‡ 4:2 αὐτῶν WH Treg NA28 ] + ὕστερον RP § 4:3 εἶπεν δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ εἶπεν RP \* 4:4 πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς WH NA28 Treg ] Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν λέγων RP † 4:4 ὁ WH Treg NA28 ] – RP ‡ 4:4 ἄνθρωπος WH NA28 ] + ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι θεοῦ Treg RP § 4:5 αὐτὸν WH Treg NA28 ] + ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν NIV RP \* 4:6 ἂν WH Treg ] ἐὰν NA28 RP † 4:8 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ WH NA28 ] αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Treg; αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Ὑπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ RP ‡ 4:8 Κύριον τὸν θεόν σου προσκυνήσεις WH Treg NA28 ] Προσκυνήσεις κύριον τὸν θεόν σου RP § 4:9 Ἦγαγεν δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ ἦγαγεν RP \* 4:9 ἔστησεν WH NA28 ] + αὐτὸν Treg RP † 4:11 ὅτι WH Treg NA28 ] – RP ‡ 4:16 εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP § 4:17 τοῦ προφήτου Ἡσαίου WH Treg NA28 ] Ἡσαίου τοῦ προφήτου RP \* 4:17 ἀναπτύξας NA28 RP ] ἀνοίξας WH Treg † 4:18 με WH Treg NA28 ] + ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν RP ‡ 4:20 οἱ ὀφθαλμοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ RP § 4:22 Οὐχὶ υἱὸς ἐστὶν Ἰωσήφ οὗτος WH NA28 ] Οὐχὶ οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ Treg; Οὐχ οὗτος ἐστὶν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ RP



πρὸς αὐτούς· Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἰατρέ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐῖς τὴν Καφαρναοὺμ\* ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. <sup>24</sup> εἶπεν δέ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. <sup>25</sup> ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, <sup>26</sup> καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἡλίας εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας‡ πρὸς γυναῖκα χήραν. <sup>27</sup> καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἐλισαίου τοῦ προφήτου§, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Ναϊμὰν ὁ Σύρος. <sup>28</sup> καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, <sup>29</sup> καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὄφρουτος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἡ πόλις ὠκοδόμητο αὐτῶν, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν.\* <sup>30</sup> αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.

<sup>31</sup> Καὶ κατήλθεν εἰς Καφαρναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· <sup>32</sup> καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. <sup>33</sup> καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· <sup>34</sup> Ἔα τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἤλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ. <sup>35</sup> καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· Φιμώθητι καὶ ἐξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸ τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ μηδὲν βλάψαν αὐτόν. <sup>36</sup> καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες· Τίς ὁ λόγος οὗτος ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν, καὶ ἐξέρχονται; <sup>37</sup> καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

<sup>38</sup> Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσηλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. <sup>39</sup> καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησεν τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

<sup>40</sup> Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου ἅπαντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν αὐτούς. <sup>41</sup> ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν κραυγάζοντα§ καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

<sup>42</sup> Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτόν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. <sup>43</sup> ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἀπεστάλην‡ <sup>44</sup> καὶ ἦν κηρύσσων ἐῖς τὰς συναγωγὰς§ τῆς Ἰουδαίας\*

## 5

<sup>1</sup> Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ ἡ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, <sup>2</sup> καὶ εἶδεν δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην, οἱ δὲ ἀλιεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες ἐπὶ τὰ δίκτυα. <sup>3</sup> ἔμβας δὲ εἰς ἐν τῶν πλοίων, ὃ ἦν Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον, καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν τοὺς ὄχλους. <sup>4</sup> ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπεν πρὸς τὸν Σίμωνα· Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ἄγραν. <sup>5</sup> καὶ

\* **4:23** εἰς τὴν Καφαρναοὺμ WH NA28 ] εἰς Καφαρναοὺμ Treg; ἐν τῇ Καπερναοὺμ RP † **4:25** ἐπὶ NA28 RP ] - WH Treg ‡ **4:26** Σιδωνίας WH Treg NA28 ] Σιδῶνος RP § **4:27** ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ ... προφήτου WH Treg NA28 ] ἐπὶ ... προφήτου ἐν τῷ Ἰσραὴλ RP \* **4:29** ὠκοδόμητο αὐτῶν ὥστε WH Treg NA28 ] αὐτῶν ὠκοδόμητο εἰς τὸ RP † **4:34** Ἔα WH NA28 ] λέγων Ἔα Treg RP ‡ **4:35** ἀπ' WH Treg NA28 ] ἐξ RP § **4:35** τὸ WH Treg NA28 ] - RP \* **4:38** ἀπὸ WH Treg NA28 ] ἐκ RP † **4:40** ἅπαντες WH NA28 ] πάντες Treg RP ‡ **4:40** ἐπιτιθεὶς ἐθεράπευεν WH Treg NA28 ] ἐπιθεὶς ἐθεράπευσεν RP § **4:41** κραυγάζοντα NA28 ] κράζοντα WH Treg RP \* **4:41** εἶ WH Treg NA28 ] + ὁ χριστὸς RP † **4:43** ἐπὶ WH Treg NA28 ] εἰς RP ‡ **4:43** ἀπεστάλην WH Treg NA28 ] ἀπεστάλμαι RP § **4:44** εἰς τὰς συναγωγὰς WH Treg NA28 ] ἐν ταῖς συναγωγαῖς RP \* **4:44** Ἰουδαίας WH NA28 ] Γαλιλαίας Treg RP \* **5:1** καὶ WH Treg NA28 ] τοῦ RP † **5:2** δύο πλοῖα Treg NA28 RP ] πλοῖα δύο WH ‡ **5:2** ἀπ' αὐτῶν ἀποβάντες WH Treg NA28 ] ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν RP § **5:2** ἐπλυνον WH Treg NA28 ] ἀπέπλυναν RP \* **5:3** ἦν WH Treg NA28 ] + τοῦ RP † **5:3** καθίσας δὲ ἐκ τοῦ πλοίου ἐδίδασκεν WH NA28 ] καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου Treg RP

ἀποκριθεὶς Ἰσίδων<sup>‡</sup> εἶπεν Ὡ<sup>§</sup> ἐπιστάτα, δι' ὄλης<sup>\*</sup> νυκτὸς κοπίασαντες οὐδὲν ἐλάβομεν, ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματι σου χαλάσω τὰ δίκτυα<sup>†</sup>. <sup>6</sup> καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν πλῆθος ἰχθύων πολὺ, διερρήσσετο<sup>‡</sup> δὲ τὰ δίκτυα ἁ<sup>§</sup> αὐτῶν. <sup>7</sup> καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις<sup>\*</sup> ἐν τῷ ἐτέρῳ πλοίῳ τοῦ ἐλθόντος συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφοτέρα τὰ πλοῖα ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. <sup>8</sup> ἰδὼν δὲ Σίδων Πέτρος προσέπεσεν τοῖς γόνασιν Ἰησοῦ λέγων· Ὡξελεθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, κύριε· <sup>9</sup> θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἄγρα τῶν ἰχθύων ὧν<sup>†</sup> συνέλαβον, <sup>10</sup> ὁ<sup>‡</sup> οἴως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίδωνι. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν Σίδωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔση ζωγρῶν. <sup>11</sup> καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντες ἁ<sup>§</sup> πάντα ἠκολούθησαν αὐτῷ.

<sup>12</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν<sup>\*</sup> τὸν Ἰησοῦν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον ἐδεήθη αὐτοῦ λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλης δύνασαί με καθάρισαι. <sup>13</sup> καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἤψατο αὐτοῦ εἰπὼν<sup>†</sup> Θέλω, καθάρισθητι· καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. <sup>14</sup> καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν, ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου καθὼς προσέταξεν Μωϋσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. <sup>15</sup> διήρχετο δὲ μᾶλλον ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ, καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι<sup>‡</sup> ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. <sup>16</sup> αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς ἐρήμοις καὶ προσευχόμενος.

<sup>17</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων, καὶ ἦσαν καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι οἳ ἦσαν ἐλληλυθότες ἐκ πάσης κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἰερουσαλήμ· καὶ δύνამις κυρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτόν<sup>§</sup> <sup>18</sup> καὶ ἰδοὺ ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ θεῖναι<sup>\*</sup> ἐνώπιον αὐτοῦ. <sup>19</sup> καὶ μὴ εὐρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτὸν διὰ τὸν ὄχλον ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. <sup>20</sup> καὶ ἰδὼν τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπεν<sup>†</sup> Ἀνθρωπε, ἀφένταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. <sup>21</sup> καὶ ἤρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες· Τίς ἐστὶν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἁμαρτίας ἀφεῖναι<sup>‡</sup> εἰ μὴ ὁ μόνος ὁ θεός; <sup>22</sup> ἐπιγνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; <sup>23</sup> τί ἐστὶν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· Ἀφένταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου, ἢ εἰπεῖν· Ὡγεῖρε<sup>§</sup> καὶ περιπάτει; <sup>24</sup> ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει<sup>\*</sup> ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας — εἶπεν τῷ παραλελυμένῳ· Σοὶ λέγω, Ὡγεῖρε<sup>†</sup> καὶ ἄρας τὸ κλινιδιὸν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου. <sup>25</sup> καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν θεόν. <sup>26</sup> καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας καὶ ἐδόξαζον τὸν θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἶδομεν παράδοξα σήμερον.

<sup>27</sup> Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθεν καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι. <sup>28</sup> καὶ καταλιπὼν ἁ<sup>§</sup> πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει<sup>§</sup> αὐτῷ.

<sup>29</sup> Καὶ ἐποίησεν δοχὴν μεγάλην Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος πολὺς τελωνῶν<sup>\*</sup> καὶ ἄλλων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι. <sup>30</sup> καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν<sup>†</sup> πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;

‡ 5:5 Σίδων WH Treg NA28 ] ὁ Σίδων RP § 5:5 εἶπεν WH NA28 ] + αὐτῷ Treg RP \* 5:5 ὄλης WH Treg NA28 ] + τῆς RP † 5:5 τὰ δίκτυα WH Treg NA28 ] τὸ δίκτυον RP ‡ 5:6 διερρήσσετο WH Treg NA28 ] διερρήγγυτο RP § 5:6 τὰ δίκτυα WH Treg NA28 ] τὸ δίκτυον RP \* 5:7 μετόχοις WH Treg NA28 ] + τοῖς RP † 5:9 ὧν WH Treg NA28 ] ἦ RP ‡ 5:10 ὁ Treg NA28 RP ] - WH § 5:11 πάντα WH Treg NA28 ] ἅπαντα RP \* 5:12 καὶ ἰδὼν Treg RP ] ἰδὼν δὲ WH NA28 † 5:13 εἰπὼν RP ] λέγων WH Treg NA28 ‡ 5:15 θεραπεύεσθαι WH Treg NA28 ] + ὑπ' αὐτοῦ RP § 5:17 αὐτόν WH NA28 ] αὐτοῦς Treg RP \* 5:18 θεῖναι Treg RP ] + αὐτόν WH NA28 † 5:20 εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP ‡ 5:21 ἁμαρτίας ἀφεῖναι WH Treg NA28 ] ἀφεῖναι ἁμαρτίας RP § 5:23 Ὡγεῖρε WH Treg NA28 ] Ὡγεῖραι RP \* 5:24 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐξουσίαν ἔχει WH Treg NA28 ] ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου RP † 5:24 Ὡγεῖρε WH Treg NA28 ] Ὡγεῖραι RP ‡ 5:28 πάντα WH Treg NA28 ] ἅπαντα RP § 5:28 ἠκολούθει WH Treg NA28 ] ἠκολούθησεν RP \* 5:29 πολὺς τελωνῶν WH Treg NA28 ] τελωνῶν πολὺς RP † 5:30 Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν WH Treg NA28 ] γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι RP

31 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ ἀλλὰ οἱ κακῶς ἔχοντες· 32 οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

33 Οἱ δὲ εἶπαν πρὸς αὐτόν· Ὅτι μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσιν πυκνὰ καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων, οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσιν καὶ πίνουσιν. 34 ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστὶν ποιῆσαι νηστεῦσαι· 35 ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. 36 ἔλεγεν δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχίσας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει· καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα· τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. 37 καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· 38 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς βλητέον· 39 καὶ οὐδεὶς πίων παλαιὸν θέλει νέον· λέγει γάρ· Ὁ παλαιὸς χρηστός ἐστίν.

## 6

1 Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων, καὶ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἦσθιον τοὺς στάχους ψύχοντες ταῖς χερσίν. 2 τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν· Τί ποιεῖτε ὁ οὐκ ἔξεστιν τοῖς σάββασιν; 3 καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτούς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησεν Δαυὶδ ὅποτε ἐπέπεισεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες· ὥς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως λαβὼν ἔφαγεν καὶ ἔδωκεν τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστιν φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; 5 καὶ ἔλεγεν· αὐτοῖς· Κύριός ἐστιν τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

6 Ἐγένετο δὲ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά· 7 παρετηροῦντο δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύει ἵνα εὕρωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. 8 αὐτὸς δὲ ἤδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, εἶπεν δὲ τῷ ἀνδρὶ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἐγειρε καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον· καὶ ἀναστὰς ἔστη. 9 εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστιν τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ψυχὴν σῶσαι ἢ ἀπολέσαι; 10 καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτούς εἶπεν αὐτῷ· Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου· ὁ δὲ ἐποίησεν, καὶ ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ· 11 αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας, καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους τί ἂν ποιήσαιεν τῷ Ἰησοῦ.

12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελεῖν αὐτόν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι, καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ θεοῦ. 13 καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, 14 Σίμωνα ὃν καὶ

‡ 5:33 Οἱ WH NA28 ] Διὰ τί οἱ Treg RP § 5:34 δὲ RP ] + Ἰησοῦς WH Treg NA28 \* 5:34 νηστεῦσαι WH Treg NA28 ] νηστεύειν RP † 5:36 ἀπὸ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 5:36 σχίσας WH Treg NA28 ] - RP § 5:36 σχίσει WH Treg NA28 ] σχίζει RP \* 5:36 συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα WH Treg NA28 ] συμφωνεῖ RP † 5:37 οἶνος ὁ νέος WH Treg NA28 ] νέος οἶνος RP ‡ 5:38 βλητέον WH NA28 ] + καὶ ἀμφότεροι συντηροῦνται Treg RP § 5:39 καὶ Treg NA28 RP ] - WH \* 5:39 παλαιὸν WH Treg NA28 ] + εὐθέως RP † 5:39 χρηστός WH Treg NA28 ] χρηστότερός NIV RP \* 6:1 σαββάτῳ WH Treg NA28 ] + δευτεροπρώτῳ RP † 6:1 διὰ WH Treg NA28 ] + τῶν RP ‡ 6:1 καὶ ἦσθιον τοὺς στάχους WH Treg NA28 ] τοὺς στάχους καὶ ἦσθιον RP § 6:2 εἶπαν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP \* 6:2 ἔξεστιν WH Treg NA28 ] + ποιεῖν ἐν RP † 6:3 ὅποτε RP ] ὅτε WH Treg NA28 ‡ 6:3 ὄντες NA28 RP ] - WH Treg § 6:4 ὡς WH Treg RP NA28 ] - NIV \* 6:4 λαβὼν WH Treg NA28 ] ἔλαβεν καὶ RP † 6:4 ἔδωκεν WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 6:5 αὐτοῖς WH NA28 ] + ὅτι Treg RP § 6:5 τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου WH NA28 ] ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου Treg RP \* 6:6 δὲ WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 6:6 ἄνθρωπος ἐκεῖ WH Treg NA28 ] ἐκεῖ ἄνθρωπος RP ‡ 6:7 παρετηροῦντο WH Treg NA28 ] Παρετήρουν RP § 6:7 δὲ Treg RP ] + αὐτόν WH NA28 \* 6:7 θεραπεύει WH Treg NA28 ] θεραπεύσει RP † 6:7 κατηγορεῖν WH Treg NA28 ] κατηγορίαν RP ‡ 6:8 εἶπεν δὲ WH Treg NA28 ] καὶ εἶπεν RP § 6:8 ἀνδρὶ WH Treg NA28 ] ἀνθρώπῳ RP \* 6:8 Ἐγειρε WH Treg NA28 ] Ἐγειραι RP † 6:8 καὶ WH Treg NA28 ] ὁ δὲ RP ‡ 6:9 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP § 6:9 Ἐπερωτῶ WH Treg NA28 ] Ἐπερωτήσω RP \* 6:9 εἰ WH Treg NA28 ] τί RP † 6:9 τῷ σαββάτῳ WH Treg NA28 ] τοῖς σάββασιν RP ‡ 6:9 ἀπολέσαι WH Treg NA28 ] ἀποκτεῖναι RP § 6:10 αὐτοῦ WH NA28 ] + ὡς ἡ ἄλλη Treg; + ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη RP \* 6:12 ἐξελεῖν αὐτόν WH Treg NA28 ] ἐξηλθεν RP

ὠνόμασεν Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ †καὶ† Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην †καὶ† Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον <sup>15</sup> †καὶ† Μαθθαῖον καὶ Θωμᾶν †καὶ† \*† Ἰάκωβον† Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν <sup>16</sup> †καὶ† Ἰούδαν Ἰακώβου καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώθ <sup>§</sup> ὃς \* ἐγένετο προδότης.

<sup>17</sup> Καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος †πολὺς† μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλήμ καὶ τῆς παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, <sup>18</sup> οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλούμενοι ἀπὸ †πνευμάτων ἀκαθάρτων § ἐθεραπεύοντο· <sup>19</sup> καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτησαν \* ἄπτεισθαι αὐτοῦ, ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐζήρχετο καὶ ἰάτο πάντας.

<sup>20</sup> Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγεν· Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. <sup>21</sup> μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν, ὅτι γελάσετε.

<sup>22</sup> Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς καὶ ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· <sup>23</sup> χάριτε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε, ἰδοὺ γὰρ ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ τὰ αὐτὰ † γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. <sup>24</sup> πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. <sup>25</sup> οὐαὶ ὑμῖν, οἱ ἐμπελησμένοι † νῦν † ὅτι πεινάσετε. † οὐαὶ § οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι πενθήσετε καὶ κλαύσετε.

<sup>26</sup> Οὐαὶ ὅταν †καλῶς ὑμᾶς\* εἴπωσιν †πάντες† οἱ ἄνθρωποι, κατὰ τὰ αὐτὰ † γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

<sup>27</sup> Ἀλλὰ ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, <sup>28</sup> εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς § προσεύχεσθε †περὶ\* τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. <sup>29</sup> τῷ τύποντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσης. <sup>30</sup> †παντὶ† αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. <sup>31</sup> καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ †ἄνθρωποι † ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

<sup>32</sup> Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσιν. <sup>33</sup> †καὶ § ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; †καὶ\* οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. <sup>34</sup> καὶ ἐὰν †δανίσητε† παρ' ὧν ἐλπίζετε †λαβεῖν † ποία ὑμῖν χάρις ἐστίν; †καὶ § ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανίζουσιν ἵνα ἀπολάβωσιν τὰ ἴσα. <sup>35</sup> πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν καὶ ἀγαθοποιεῖτε καὶ δανίζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ Ὑψίστου, ὅτι αὐτὸς χρηστός ἐστὶν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. <sup>36</sup> †γίνεσθε\* οἰκτίρμονες †καθὼς† ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστίν·

<sup>37</sup> Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ †οὐ μὴ κριθῆτε· †καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε. ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε· <sup>38</sup> δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλὸν πεπιεσμένον †σεσαλευμένον § ὑπερεκχυννόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· ὧ γὰρ μέτρῳ\* μετρεῖτε ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

† 6:14 [καὶ WH Treg NA28] – RP † 6:14 [καὶ WH Treg NA28] – RP § 6:15 [καὶ WH Treg NA28] – RP \* 6:15 [καὶ WH NA28] – Treg RP † 6:15 Ἰάκωβον WH Treg NA28] + τὸν τοῦ RP † 6:16 καὶ WH Treg NA28] – RP § 6:16 Ἰσκαριώθ WH Treg NA28] Ἰσκαριώτην RP \* 6:16 ὃς WH NA28] + καὶ Treg RP † 6:17 πολὺς WH NA28] – Treg RP † 6:18 ἐνοχλούμενοι ἀπὸ WH Treg NA28] ὀχλούμενοι ὑπὸ RP § 6:18 ἀκαθάρτων WH Treg NA28] + καὶ RP \* 6:19 ἐζήτησαν WH Treg NA28] ἐζήτην RP † 6:23 τὰ αὐτὰ WH Treg NA28] ταῦτα RP † 6:25 νῦν WH Treg NA28] – RP § 6:25 οὐαὶ WH Treg NA28] + ὑμῖν RP \* 6:26 καλῶς ὑμᾶς WH Treg RP] ὑμᾶς καλῶς NA28 † 6:26 πάντες WH Treg NA28] – RP † 6:26 τὰ αὐτὰ WH Treg NA28] ταῦτα RP § 6:28 ὑμᾶς WH Treg NA28] ὑμῖν RP \* 6:28 περὶ WH NA28] ὑπὲρ Treg RP † 6:30 παντὶ WH NA28] + δὲ τῷ Treg RP † 6:31 ἄνθρωποι WH NA28] + καὶ ὑμεῖς Treg RP § 6:33 [καὶ Treg NIV RP] + γὰρ WH NA28 \* 6:33 [καὶ WH NA28] + γὰρ Treg RP † 6:34 δανίσητε WH NA28] δανεῖζετε Treg; δανεῖζητε RP † 6:34 λαβεῖν WH Treg NA28] ἀπολαβεῖν RP § 6:34 καὶ WH NA28] + γὰρ Treg RP \* 6:36 γίνεσθε WH Treg NA28] + οὖν RP † 6:36 καθὼς WH NIV] + καὶ Treg RP NA28 † 6:37 καὶ WH NA28] – Treg RP § 6:38 σεσαλευμένον WH Treg NA28] καὶ σεσαλευμένον καὶ RP \* 6:38 ὧ γὰρ μέτρῳ WH Treg NA28] Τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ὧ RP

39 Εἶπεν δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς· Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὀδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέρω εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; 40 οὐκ ἔστιν μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ. 41 τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; 42 πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου ἐκβαλεῖν.

43 Οὐ γὰρ ἔστιν δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν ποιοῦν καρπὸν καλόν. 44 ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσιν σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου σταφυλὴν τρυγῶσιν. 45 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν, καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

46 Τί δέ με καλεῖτε· Κύριε κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; 47 πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἔστιν ὅμοιος· 48 ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν ὃς ἔσκαψεν καὶ ἐβάθυνεν καὶ ἔθηκεν θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν· πλημμύρης δὲ γενομένης προσέρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν σαλευῖσαι αὐτήν· διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν. 49 ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου, ἣ προσέρηξεν ὁ ποταμὸς, καὶ εὐθὺς συνέπεσεν, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.

## 7

1 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσεν πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καφαρναοὺμ. 2 Ἐκατοντάρχου δὲ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἠμελλεν τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος. 3 ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ. 4 οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τοῦτο, 5 ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾧκοδόμησεν ἡμῖν. 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς· ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας ἔπεμψεν φίλους ὁ ἑκατοντάρχης λέγων αὐτῷ· Κύριε, μὴ σκύλλου, οὐ γὰρ ἱκανός εἰμι ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· 7 διὸ οὐδὲ ἑμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σὲ ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήτω ὁ παῖς μου· 8 καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπος εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπὲρ ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύεται, καὶ ἄλλῳ· Ἔρχου, καὶ ἔρχεται, καὶ τῷ δούλῳ μου· Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. 9 ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπεν· Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον. 10 καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὔρον τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα. 11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑξῆς ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν, καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ ὄχλος πολὺς. 12 ὡς δὲ ἤγγισεν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ ἐξεκομίζετο τεθνηκῶς

† 6:39 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 6:39 ἐμπεσοῦνται WH Treg NA28 ] πεσοῦνται RP § 6:40 διδάσκαλον WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 6:42 πῶς WH NA28 ] ἢ πῶς Treg RP † 6:42 τὸ κάρφος ... σου ἐκβαλεῖν WH NA28 ] ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ... σου Treg RP ‡ 6:43 πάλιν WH Treg NA28 ] - RP § 6:44 σταφυλὴν τρυγῶσιν WH Treg NA28 ] τρυγῶσιν σταφυλὴν RP \* 6:45 αὐτοῦ Treg RP ] - WH NA28 † 6:45 πονηρὸς WH Treg NA28 ] + ἄνθρωπος RP ‡ 6:45 πονηροῦ WH Treg NA28 ] + θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ NIV RP § 6:45 περισσεύματος WH Treg NA28 ] τοῦ περισσεύματος τῆς RP \* 6:48 διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν WH Treg NA28 ] θεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν RP † 6:49 εὐθὺς συνέπεσεν WH Treg NA28 ] εὐθέως ἔπεσεν RP \* 7:1 Ἐπειδὴ WH Treg NA28 ] Ἐπει δὲ RP † 7:4 παρέξῃ WH Treg NA28 ] παρέξει RP ‡ 7:6 φίλους ὁ ἑκατοντάρχης WH NA28 ] πρὸς αὐτὸν φίλους ὁ ἑκατόνταρχος Treg; πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος φίλους RP § 7:6 ἱκανός εἰμι WH Treg NA28 ] εἰμι ἱκανός RP \* 7:7 ἰαθήτω WH Treg NA28 ] ἰαθήσεται RP † 7:9 οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε RP ‡ 7:10 εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες WH Treg NA28 ] οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον RP § 7:10 τὸν WH Treg NA28 ] + ἀσθενοῦντα RP \* 7:11 ἐπορεύθη WH NA28 ] ἐπορεύετο Treg RP † 7:11 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ἱκανοί RP

μονογενῆς υἱὸς † τῆ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν Σχήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν\* σὺν αὐτῇ. 13 καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ κλαῖε. 14 καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ, οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν, καὶ εἶπεν· Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. 15 καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. 16 ἔλαβεν δὲ φόβος πάντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. 17 καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ † καὶ πάσῃ τῇ περιχώρῳ. 18 καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης 19 ἔπεμψεν πρὸς τὸν κύριον λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον\* προσδοκῶμεν; 20 παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπαν· Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς ἀπέστειλεν ἡμᾶς πρὸς σὲ λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; 21 ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσεν πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἔχαρίσατο βλέπειν. 22 καὶ ἀποκριθεὶς\* εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶδετε καὶ ἠκούσατε· † τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν, χωλοὶ περιπατοῦσιν, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσιν, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. 23 καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 24 Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους † περὶ Ἰωάννου· Τί ἐξήλαθε\* εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; 25 ἀλλὰ τί ἐξήλαθε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδόξῳ καὶ τρυφῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. 26 ἀλλὰ τί ἐξήλαθε ἰδεῖν; προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσώτερον προφήτου. 27 οὗτός ἐστιν περὶ οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου. 28 λέγω\* ὑμῖν, μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδεὶς ἐστιν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστιν. 29 (καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.) 31 Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ τίνι εἰσίν ὅμοιοι; 32 ὅμοιοί εἰσιν παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἃ λέγει· Ἡὐλήσαμεν ὑμῖν καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνησαμεν † καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. 33 ἐλήλυθεν γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς † μὴ\* ἐσθίων ἄρτον μῆτε πίνων οἶνον †, καὶ λέγετε· Δαιμόνιον ἔχει. 34 ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ λέγετε· Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, φίλος τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν. 35 καὶ ἐδικαίωθη ἡ σοφία ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς †. 36 Ἡρώτα δὲ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγη μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν οἶκον † τοῦ Φαρισαίου † κατεκλίθη\* 37 καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει † ἀμαρτωλός, † καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι † κατάκειται † ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου 38 καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ\* κλαίουσα, † τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ † καὶ ταῖς θριξίν τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας

‡ 7:12 μονογενῆς υἱὸς WH Treg NA28 ] υἱὸς μονογενῆς RP § 7:12 □ ἦν WH Treg NA28 ] - RP \* 7:12 □ ἦν WH Treg NA28 ] - RP † 7:16 ἠγέρθη WH Treg NA28 ] ἐγήγερται RP ‡ 7:17 καὶ WH NA28 ] + ἐν Treg RP § 7:19 κύριον WH Treg NA28 ] Ἰησοῦν RP \* 7:19 ἄλλον NA28 RP ] ἕτερον WH Treg † 7:20 ἀπέστειλεν WH NA28 ] ἀπέσταλκεν Treg RP ‡ 7:21 ἐκείνη WH Treg NA28 ] αὐτῇ δὲ RP § 7:21 ἐχαρίσατο WH Treg NA28 ] + τὸ RP \* 7:22 ἀποκριθεὶς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP † 7:22 τυφλοὶ WH NA28 ] ὅτι τυφλοὶ Treg RP ‡ 7:22 κωφοὶ Treg RP ] καὶ κωφοὶ WH NA28 § 7:24 πρὸς τοὺς ὄχλους WH Treg NA28 ] τοῖς ὄχλοις RP \* 7:24 ἐξήλαθε WH Treg NA28 ] ἐξεληλύθατε RP † 7:25 ἐξήλαθε WH Treg NA28 ] ἐξεληλύθατε RP ‡ 7:26 ἐξήλαθε WH Treg NA28 ] ἐξεληλύθατε RP § 7:27 Ἰδοὺ WH Treg NA28 ] + ἐγὼ RP \* 7:28 λέγω WH Treg NA28 ] + γὰρ RP † 7:28 Ἰωάννου WH NA28 ] προφήτης Ἰωάννου Treg; προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ RP ‡ 7:32 ἃ λέγει WH NA28 ] λέγοντες Treg; καὶ λέγουσιν RP § 7:32 ἐθρηνησαμεν WH Treg NA28 ] + ὑμῖν RP \* 7:33 μὴ WH NA28 ] μῆτε Treg RP † 7:33 ἐσθίων ἄρτον μῆτε πίνων οἶνον WH Treg NA28 ] ἄρτον ἐσθίων μῆτε οἶνον πίνων RP ‡ 7:35 πάντων τῶν τέκνων αὐτῆς WH Treg NA28 ] τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων RP § 7:36 τὸν οἶκον WH Treg NA28 ] τὴν οἰκίαν RP \* 7:36 κατεκλίθη WH Treg NA28 ] ἀνεκλίθη RP † 7:37 ἥτις ἦν ἐν τῇ πόλει WH Treg NA28 ] ἐν τῇ πόλει ἥτις ἦν RP ‡ 7:37 καὶ WH Treg NA28 ] - RP § 7:37 κατάκειται WH Treg NA28 ] ἀνάκειται RP \* 7:38 ὀπίσω παρὰ ... αὐτοῦ WH Treg NA28 ] παρὰ ... αὐτοῦ ὀπίσω RP † 7:38 τοῖς δάκρυσιν ἤρξατο ... αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἤρξατο ... αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν RP

αὐτοῦ καὶ ἤλειψεν τῷ μύρῳ. <sup>39</sup> ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν ἐν ἑαυτῷ λέγων· Οὗτος εἶ ἤν<sup>‡</sup>προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἢ γυνὴ ἣτις ἄπτεται αὐτοῦ, ὅτι ἁμαρτωλός ἐστιν. <sup>40</sup> καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. ὁ δέ· Διδάσκαλε, εἰπέ, φησίν<sup>§</sup>. <sup>41</sup> δύο χρεοφειλέται ἦσαν δανιστῆ τινι· ὁ εἷς ὤφειλεν δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πενήκοντα. <sup>42</sup> μὴ ἔχόντων<sup>\*</sup> αὐτῶν<sup>†</sup> ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο. τίς οὖν αὐτῶν πλεῖον ἀγαπήσει αὐτόν<sup>‡</sup>; <sup>43</sup> ἀποκριθεὶς<sup>§</sup> Σίμων εἶπεν· Ὑπολαμβάνω ὅτι ὧ<sup>‡</sup> τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὁρθῶς ἔκρινας. <sup>44</sup> καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη· Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσηλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ<sup>†</sup> μοι<sup>\*</sup> ἐπὶ πόδας<sup>†</sup> οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέν μου τοὺς πόδας καὶ ταῖς θριξίν<sup>‡</sup> αὐτῆς ἐξέμαξεν. <sup>45</sup> φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσηλθὼν οὐ διέλιπεν καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. <sup>46</sup> ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψεν τοὺς πόδας μου<sup>§</sup>. <sup>47</sup> οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησεν πολὺ· ὧ<sup>‡</sup> δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. <sup>48</sup> εἶπεν δὲ αὐτῇ· Ἀφέωνται σου αἱ ἁμαρτίαι. <sup>49</sup> καὶ ἤρξαντο οἱ συνακαείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφήσιν; <sup>50</sup> εἶπεν δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα· Ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

## 8

<sup>1</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς καὶ αὐτὸς διώδευεν κατὰ πόλιν καὶ κώμην κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, <sup>2</sup> καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, <sup>3</sup> καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου καὶ Σουσάννα καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν αὐτοῖς ἐκ<sup>\*</sup> τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

<sup>4</sup> Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν εἶπεν διὰ παραβολῆς· <sup>5</sup> Ἐξῆλθεν ὁ σπεῖρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ. καὶ ἐν τῷ σπεῖρειν αὐτὸν ὃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδόν, καὶ κατεπατήθη καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. <sup>6</sup> καὶ ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἰκμάδα. <sup>7</sup> καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ ἄκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. <sup>8</sup> καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησεν καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει· Ὁ ἔχων ὧ<sup>‡</sup>τα ἀκούειν ἀκουέτω.

<sup>9</sup> Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ<sup>‡</sup> τίς αὕτη εἴη ἡ παραβολή<sup>§</sup>. <sup>10</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσιν καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

<sup>11</sup> Ἔστιν δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. <sup>12</sup> οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες<sup>\*</sup> εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν. <sup>13</sup> οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας οἱ ὅταν ἀκούσωσιν μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον, καὶ οὗτοι ρίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσιν καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. <sup>14</sup> τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκανθὰς πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλοῦτου καὶ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται καὶ οὐ τελεσφοροῦσιν. <sup>15</sup> τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκούσαντες τὸν λόγον κατέχουσιν καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

<sup>16</sup> Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκευεὶ ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν<sup>†</sup> ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσιν τὸ φῶς. <sup>17</sup> οὐ γὰρ ἐστὶν κρυπτόν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται,

‡ 7:39 ἦν Treg NA28 RP ] + ὁ WH § 7:40 Διδάσκαλε εἰπέ φησίν WH Treg NA28 ] φησίν Διδάσκαλε εἰπέ RP \* 7:42 ἐχόντων WH Treg NA28 ] + δὲ RP † 7:42 αὐτῶν WH Treg NA28 ] + εἰπέ RP ‡ 7:42 ἀγαπήσει αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν ἀγαπήσει RP § 7:43 ἀποκριθεὶς WH NA28 ] + ὁ Treg; + δὲ ὁ RP \* 7:44 μοι WH Treg NA28 ] - RP † 7:44 πόδας WH Treg NA28 ] τοὺς πόδας μου RP ‡ 7:44 θριξίν WH Treg NA28 ] + τῆς κεφαλῆς RP § 7:46 τοὺς πόδας μου WH Treg NA28 ] μου τοὺς πόδας RP \* 8:3 ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP † 8:6 κατέπεσεν WH Treg NA28 ] ἔπεσεν RP ‡ 8:9 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + λέγοντες RP § 8:9 αὕτη εἴη ἡ παραβολή WH NA28 ] εἴη ἡ παραβολή αὕτη Treg RP \* 8:12 ἀκούσαντες WH Treg NA28 ] ἀκούοντες RP † 8:16 τίθησιν WH Treg NA28 ] ἐπιτίθησιν RP

οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ μὴ γνωσθῆ<sup>‡</sup> καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. <sup>18</sup> βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε· ὅς ᾿αν γὰρ § ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ ὅς ᾿αν\* μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ’ αὐτοῦ.

<sup>19</sup> Παρεγένετο† δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. <sup>20</sup> ᾿ἀπηγγέλη δὲ<sup>‡</sup> αὐτῷ § Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν ᾿σε θέλοντες\*. <sup>21</sup> ὃ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιοῦντες†

<sup>22</sup> Ἐγένετο δὲ<sup>‡</sup> ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης, καὶ ἀνήχθησαν. <sup>23</sup> πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσεν. καὶ κατέβη λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο καὶ ἐκινδύνεον. <sup>24</sup> προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες· Ἐπιστάτα ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα· ὃ δὲ διεγερθεὶς § ἐπετίμησεν τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος, καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. <sup>25</sup> εἶπεν δὲ αὐτοῖς· Ποῦ\* ἡ πίστις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

<sup>26</sup> Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν† ἣτις ἐστὶν ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας. <sup>27</sup> ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ᾿υπήντησεν<sup>‡</sup> ἀνὴρ τις ἐκ τῆς πόλεως ἔχων § δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῶ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον\*, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν ἀλλ’ ἐν τοῖς μνήμασιν. <sup>28</sup> ἰδὼν δὲ τὸν ᾿Ιησοῦν† ἀνακράζας προσέπεσεν αὐτῷ καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μὴ με βασανίσῃς. <sup>29</sup> παρήγγελλεν<sup>‡</sup> γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηπάκει αὐτόν, καὶ ἔδεσμεύετο § ἀλύσειν καὶ πέδαις φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσων τὰ δεσμὰ ἠλαύνετο ᾿ὑπὸ\* τοῦ δαιμονίου† εἰς τὰς ἐρήμους. <sup>30</sup> ἐπηρώτησεν δὲ αὐτόν ὁ ᾿Ιησοῦς<sup>‡</sup> Τί σοι ὄνομά ἐστιν §; ὃ δὲ εἶπεν· Λεγιών, ὅτι εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ\* εἰς αὐτόν. <sup>31</sup> καὶ παρεκάλουν† αὐτόν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

<sup>32</sup> Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βροσκομένη<sup>‡</sup> ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλεσαν § αὐτόν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν· καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. <sup>33</sup> ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους, καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημοῦ εἰς τὴν λίμνην καὶ ἀπεπνίγη.

<sup>34</sup> Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονός\* ἔφυγον καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. <sup>35</sup> ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὔρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον ἀφ’ οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν† ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐφοβήθησαν. <sup>36</sup> ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς<sup>‡</sup> οἱ ἰδόντες πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθεὶς. <sup>37</sup> καὶ ἠρώτησεν § αὐτόν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γερασηνῶν\* ἀπελθεῖν ἀπ’ αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς† πλοῖον ὑπέστρεψεν. <sup>38</sup> ἐδεῖτο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ’ οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν

‡ 8:17 μὴ γνωσθῆ WH Treg NA28 ] γνωσθήσεται RP § 8:18 ἄν γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ ἔάν RP \* 8:18 ἄν WH Treg NA28 ] ἔάν RP † 8:19 Παρεγένετο WH Treg NA28 ] Παρεγένοντο RP ‡ 8:20 ἀπηγγέλη δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ ἀπηγγέλη RP § 8:20 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + λέγοντων RP \* 8:20 σε θέλοντες RP ] θέλοντές σε WH Treg NA28 † 8:21 ποιοῦντες WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP ‡ 8:22 Ἐγένετο δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ ἐγένετο RP § 8:24 διεγερθεὶς WH Treg NA28 ] ἐγερθεὶς RP \* 8:25 Ποῦ WH Treg NA28 ] + ἐστιν RP † 8:26 Γερασηνῶν WH Treg NA28 ] Γαδαρηνῶν RP ‡ 8:27 ὑπήντησεν WH NA28 ] + αὐτῷ Treg RP § 8:27 ἔχων WH NA28 ] ὅς εἶχεν Treg RP \* 8:27 καὶ χρόνῳ ἱκανῶ οὐκ ἐνεδύσατο ἱμάτιον WH Treg NA28 ] ἐκ χρόνων ἱκανῶν καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο RP † 8:28 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 8:29 παρήγγελλεν WH Treg ] παρήγγειλεν NA28 RP § 8:29 ἐδεσμεύετο WH Treg NA28 ] ἐδεσμεῖτο RP \* 8:29 ὑπὸ Treg NA28 RP ] ἀπὸ WH † 8:29 δαιμονίου WH Treg NA28 ] δαίμονος RP ‡ 8:30 Ἰησοῦς WH NA28 ] + λέγων Treg RP § 8:30 ὄνομά ἐστιν WH Treg NA28 ] ἐστὶν ὄνομα RP \* 8:30 εἰσῆλθεν δαιμόνια πολλὰ WH NA28 ] δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν Treg RP † 8:31 παρεκάλουν WH Treg NA28 ] παρεκάλει RP ‡ 8:32 βροσκομένη WH NA28 ] βροσκομένων Treg RP § 8:32 παρεκάλεσαν WH Treg NA28 ] παρεκάλουν RP \* 8:34 γεγονός WH Treg NA28 ] γεγεννημένον RP † 8:35 ἐξῆλθεν WH NA28 ] ἐξεληλύθει Treg RP ‡ 8:36 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 8:37 ἠρώτησεν WH Treg NA28 ] ἠρώτησαν RP \* 8:37 Γερασηνῶν WH Treg NA28 ] Γαδαρηνῶν RP † 8:37 εἰς WH Treg NA28 ] + τὸ RP



αὐτῷ· ἀπέλυσεν δὲ αὐτὸν λέγων· <sup>39</sup> Ὑποστρέφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα σοι ἐποίησεν ὁ θεός, καὶ ἀπῆλθεν καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

<sup>40</sup> Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος, ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. <sup>41</sup> καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰαῖρος, καὶ οὗτος ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχεν, καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, <sup>42</sup> ὅτι θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἑτῶν δώδεκα καὶ αὐτὴ ἀπέθνησεν.

Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν. <sup>43</sup> καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἑτῶν δώδεκα, ἣτις ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι, <sup>44</sup> προσελθοῦσα ὀπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. <sup>45</sup> καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Τίς ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσίν σε καὶ ἀποθλίβουσιν. <sup>46</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἦψατό μου τις, ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύναμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ. <sup>47</sup> ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθεν τρέμουσα ἦλθεν καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα. <sup>48</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θυγάτηρ ἡ πίστις σου σέσωκέν σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

<sup>49</sup> Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου, μηκέτι σκύλλε τὸν διδάσκαλον. <sup>50</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ· Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευσον καὶ σωθήσεται. <sup>51</sup> ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν τίνα σὺν αὐτῷ εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα. <sup>52</sup> ἔκλειον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. ὁ δὲ εἶπεν· Μὴ κλαίετε, οὐ γὰρ ἀπέθανεν ἀλλὰ καθεύδει. <sup>53</sup> καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. <sup>54</sup> αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησεν λέγων· Ἡ παῖς, ἔγειρε καὶ ἐπέστρεψεν τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα, καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. <sup>56</sup> καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

## 9

<sup>1</sup> Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια καὶ νόσους θεραπεύειν, <sup>2</sup> καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενεῖς, <sup>3</sup> καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον μήτε πήραν μήτε ἄρτον μήτε ἀργύριον, μήτε ἀνά δύο χιτῶνας ἔχειν. <sup>4</sup> καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. <sup>5</sup> καὶ ὅσοι ἂν δμῆ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκεῖνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάσσετε εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς. <sup>6</sup> ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

<sup>7</sup> Ἦκουσεν δὲ Ἡρώδης ὁ τετραάρχης τὰ γινόμενα πάντα, καὶ διηπόρει διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινῶν ὅτι Ἰωάννης ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, <sup>8</sup> ὑπὸ τινῶν δὲ ὅτι Ἠλίας ἐφάνη, ἄλλων δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν

‡ 8:38 αὐτὸν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 8:39 σοι ἐποίησεν WH Treg NA28 ] ἐποίησεν σοι RP \* 8:40 Ἐν δὲ WH Treg NA28 ] Ἐγένετο δὲ ἐν RP † 8:40 ὑποστρέφειν WH NA28 ] υποστρέψαι Treg RP ‡ 8:41 οὗτος WH Treg NA28 ] αὐτὸς RP § 8:41 τοῦ Treg NA28 RP ] - WH \* 8:43 ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον Treg RP NA28 ] - WH NIV † 8:43 ἀπ' WH Treg NA28 ] ὑπ' RP ‡ 8:45 Πέτρος WH NA28 ] + καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Treg; + καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ RP § 8:45 ἀποθλίβουσιν WH NA28 ] + καὶ λέγεις Τίς ὁ ἀψάμενός μου Treg RP \* 8:46 ἐξεληλυθυῖαν WH Treg NA28 ] ἐξελθοῦσαν RP † 8:47 ἀπήγγειλεν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP ‡ 8:48 Θυγάτηρ WH Treg NA28 ] θάρσει θυγατερ RP § 8:49 λέγων WH NA28 ] + αὐτῷ Treg RP \* 8:49 μηκέτι WH Treg NA28 ] μὴ RP † 8:50 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + λέγων RP ‡ 8:50 πίστευσον WH Treg NA28 ] πίστευε RP § 8:51 τίνα σὺν αὐτῷ WH Treg NA28 ] οὐδένα RP \* 8:52 οὐ γὰρ WH Treg NA28 ] οὐκ RP † 8:54 δὲ WH Treg NA28 ] + ἐκβαλὼν ἔξω πάντας καὶ RP ‡ 8:54 ἔγειρε WH Treg NA28 ] ἔγειρου RP \* 9:2 τοὺς ἀσθενεῖς Treg NA28 ] - WH; τοὺς ἀσθενοῦντας RP † 9:3 ῥάβδον WH Treg NA28 ] ῥάβδους RP ‡ 9:3 ἀνά Treg NA28 RP ] - WH § 9:5 ἂν WH Treg NA28 ] ἐάν RP \* 9:5 δέχωνται WH Treg NA28 ] δέξωνται RP † 9:5 ἐκεῖνης WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 9:5 ἀποτινάσσετε WH NA28 ] ἀποτινάξατε Treg RP § 9:7 γινόμενα WH Treg NA28 ] + ὑπ' αὐτοῦ RP \* 9:7 ἠγέρθη WH Treg NA28 ] ἐγήγερται RP † 9:8 τις WH Treg NA28 ] εἰς RP

ἀρχαίων ἀνέστη. <sup>9</sup> εἶπεν δὲ ὁ Ἡρώδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δὲ ἐστὶν οὗτος περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

<sup>10</sup> Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησεν κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαϊδά†. <sup>11</sup> οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ ἀποδεξάμενος αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἴατο.

<sup>12</sup> Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα εἶπαν αὐτῷ· Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλω κώμας καὶ ἀγρούς καταλύσωσιν καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν, ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. <sup>13</sup> εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν†. οἱ δὲ εἶπαν· Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ ἄρτοι πέντε καὶ ἰχθύες δύο, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. <sup>14</sup> ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ὡσεὶ ἀνὰ πενήκοντα. <sup>15</sup> καὶ ἐποίησαν οὕτως καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. <sup>16</sup> λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εὐλόγησεν αὐτοὺς καὶ κατέκλασεν καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παραθεῖναι† τῷ ὄχλῳ. <sup>17</sup> καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες, καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

<sup>18</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατὰ μόνας συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί, καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων· Τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; <sup>19</sup> οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπαν· Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν, ἄλλοι δὲ Ἡλίαν, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. <sup>20</sup> εἶπεν δὲ αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ.

<sup>21</sup> Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς παρήγγειλεν μηδενὶ λέγειν\* τοῦτο, <sup>22</sup> εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων καὶ ἀποκτανθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι†

<sup>23</sup> Ἐλεγεν δὲ πρὸς πάντας· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι.† § <sup>24</sup> ὅς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὅς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. <sup>25</sup> τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθεὶς; <sup>26</sup> ὅς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων. <sup>27</sup> λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶν τινες τῶν αὐτοῦ ἑστηκότων οἱ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσιν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ.

<sup>28</sup> Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ καὶ παραλαβὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι. <sup>29</sup> καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσευχέσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπτων. <sup>30</sup> καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωϋσῆς καὶ Ἡλίας, <sup>31</sup> οἱ ὁφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἣν ἤμελλεν πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ. <sup>32</sup> ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνω· διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ. <sup>33</sup> καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι, καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοὶ καὶ μίαν Μωϋσεῖ καὶ μίαν Ἡλίᾳ, μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. <sup>34</sup> ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη καὶ ἐπεσκίαζεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ

‡ 9:9 εἶπεν δὲ WH Treg NA28 ] καὶ εἶπεν RP § 9:9 ὁ WH RP ] - Treg NA28 \* 9:9 οὗ WH NA28 ] + ἐγὼ Treg RP † 9:10 πόλιν καλουμένην Βηθσαϊδά WH Treg NA28 ] τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης Βηθσαϊδάν RP ‡ 9:11 ἀποδεξάμενος WH Treg NA28 ] δεξάμενος RP § 9:12 πορευθέντες WH Treg NA28 ] ἀπελθόντες RP \* 9:12 καὶ WH NA28 ] + τοὺς Treg RP † 9:13 ὑμεῖς φαγεῖν Treg NA28 RP ] φαγεῖν ὑμεῖς WH ‡ 9:13 ἄρτοι πέντε WH NA28 ] πέντε ἄρτοι Treg RP § 9:14 ὡσεὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 9:15 κατέκλιναν WH Treg NA28 ] ἀνέκλιναν RP † 9:16 παραθεῖναι WH Treg NA28 ] παρατιθέναι RP ‡ 9:18 οἱ ὄχλοι λέγουσιν WH Treg ] λέγουσιν οἱ ὄχλοι NA28 RP § 9:20 Πέτρος δὲ ἀποκριθεὶς WH Treg NA28 ] Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος RP \* 9:21 λέγειν WH Treg NA28 ] εἰπεῖν RP † 9:22 ἐγερθῆναι WH Treg NA28 ] ἀναστῆναι RP ‡ 9:23 ἔρχεσθαι ἀρνησάσθω WH Treg NA28 ] ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω RP § 9:23 καθ' ἡμέραν WH Treg NA28 ] - RP \* 9:24 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP † 9:27 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ὧδε RP ‡ 9:27 ἐστηκότων WH NA28 ] ἐστῶτων Treg RP § 9:28 καὶ Treg NA28 RP ] - WH \* 9:33 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 9:34 ἐπεσκίαζεν WH Treg NA28 ] ἐπεσκίασεν RP

εἰσελθεῖν αὐτούς‡ εἰς τὴν νεφέλην. <sup>35</sup> καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἐκλελεγμένος § αὐτοῦ ἀκούετε. <sup>36</sup> καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνὴν εὐρέθη\* Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἐώρακαν.

<sup>37</sup> Ἐγένετο εὐρέθη\* ἐξῆς ἡμέρα κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς, <sup>38</sup> καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησεν λέγων· Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενὴς μοί ἐστιν §, <sup>39</sup> καὶ ἰδοὺ πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κράζει, καὶ σπαράσσει αὐτόν μετὰ ἀφροῦ καὶ μόγις\* ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ συντριβὸν αὐτόν. <sup>40</sup> καὶ ἐδεήθη τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. <sup>41</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ὡ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου†. <sup>42</sup> ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν αὐτόν τὸ δαιμόνιον καὶ συνεσπάραξεν· ἐπετίμησεν δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἴασατο τὸν παῖδα καὶ ἀπέδωκεν αὐτόν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. <sup>43</sup> ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ θεοῦ.‡

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπεν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· <sup>44</sup> θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὧτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους, ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. <sup>45</sup> οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν ἵνα μὴ αἰσθωνται αὐτό, καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτόν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

<sup>46</sup> Εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. <sup>47</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶδὼς § τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενος\* παιδίον\* ἔστησεν αὐτό παρ' ἑαυτῷ, <sup>48</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὁς εὐδὲξεται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁς εὐδὲξεται ἐμὲ δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων οὗτός ἐστιν § μέγας.

<sup>49</sup> Ἀποκριθεὶς εὐδὲξεται\* Ἰωάννης εἶπεν· Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν. <sup>50</sup> εἶπεν δὲ § πρὸς αὐτόν ὁ\* Ἰησοῦς· Μὴ κωλύετε, ὅς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν† ἐστιν.

<sup>51</sup> Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον\* ἐστήρισεν § τοῦ πορευέσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, <sup>52</sup> καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαριτῶν, ὧς\* ἐτοιμάσαι αὐτῷ. <sup>53</sup> καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ. <sup>54</sup> ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ† Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπαν· Κύριε, θέλεις εἰπώμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς‡ <sup>55</sup> στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς § <sup>56</sup> καὶ\* ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

<sup>57</sup> Καὶ† πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἶπέν τις πρὸς αὐτόν· Ἀκολουθήσω σοι ὅπου εὐδὲξεται\* ἀπέρχη § <sup>58</sup> καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσιν καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. <sup>59</sup> εἶπεν δὲ πρὸς ἕτερον· Ἀκολουθεῖ μοι. ὁ δὲ εἶπεν· Κύριε\* ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον† θάψαι τὸν πατέρα μου. <sup>60</sup> εἶπεν δὲ αὐτῷ‡ Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς, σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν

‡ 9:34 εἰσελθεῖν αὐτούς WH Treg NA28 ] ἐκείνους εἰσελθεῖν RP § 9:35 ἐκλελεγμένος WH Treg NA28 ] ἀγαπητός RP \* 9:36 εὐρέθη WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 9:37 δὲ WH NA28 ] + ἐν Treg RP ‡ 9:38 ἐβόησεν WH Treg NA28 ] ἀνεβόησεν RP § 9:38 μοί ἐστιν WH Treg NA28 ] ἐστίν μοι RP \* 9:39 μόγις Treg NA28 RP ] μόλις WH † 9:41 ὧδε τὸν υἱόν σου WH Treg NA28 ] τὸν υἱόν σου ὧδε RP ‡ 9:43 ἐποίει WH Treg NA28 ] ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς RP § 9:47 εἶδὼς WH NA28 ] ἰδὼν Treg RP \* 9:47 παιδίον WH Treg NA28 ] παιδίου RP † 9:48 εὐδὲξεται WH NA28 RP ] εὐδὲξεται Treg RP ‡ 9:48 εὐδὲξεται WH NA28 ] εὐδὲξεται Treg RP § 9:48 ἐστίν WH Treg NA28 ] ἔσται RP \* 9:49 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 9:49 ἐν WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP ‡ 9:49 ἐκωλύομεν WH NA28 ] ἐκωλύσαμεν Treg RP § 9:50 εἶπεν δὲ WH Treg NA28 ] καὶ εἶπεν RP \* 9:50 ὁ Treg NA28 RP ] – WH † 9:50 ὑμῶν ... ὑμῶν WH Treg NA28 ] ἡμῶν ... ἡμῶν RP ‡ 9:51 πρόσωπον WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP § 9:51 ἐστήρισεν WH Treg NA28 ] ἐστήρισεν RP \* 9:52 ὧς WH NA28 ] ὥστε Treg RP † 9:54 μαθηταὶ WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP ‡ 9:54 αὐτούς WH Treg NA28 ] + ὧς καὶ Ἠλίας ἐποίησεν RP § 9:55 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς, καὶ εἶπεν, Οὐκ οἶδατε οἴου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς RP \* 9:56 καὶ WH Treg NA28 ] ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθεν ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σώσαι. καὶ RP † 9:57 καὶ WH Treg NA28 ] Ἐγένετο δὲ RP ‡ 9:57 εὐδὲξεται WH Treg NA28 ] εὐδὲξεται RP § 9:57 ἀπέρχη WH Treg NA28 ] + κύριε RP \* 9:59 Κύριε Treg NA28 RP ] – WH † 9:59 ἀπελθόντι πρῶτον NA28 RP ] πρῶτον ἀπελθόντι WH Treg ‡ 9:60 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP

τοῦ θεοῦ. <sup>61</sup> εἶπεν δὲ καὶ ἕτερος· Ἀκολουθήσω σοι, κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. <sup>62</sup> εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα \* ἐπ' ἄροτρον καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω εὐθετός ἐστιν τῇ βασιλείᾳ† τοῦ θεοῦ.

## 10

<sup>1</sup> Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ κύριος † καὶ \* ἑτέρους ἑβδομήκοντα † δύο † καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο † δύο † πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι. <sup>2</sup> ἔλεγεν † δὲ † πρὸς αὐτούς· Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἔργαται ὀλίγοι· δεθήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἔργατας ἐκβάλη\* εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. <sup>3</sup> ὑπάγετε· † ἰδοὺ † ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. <sup>4</sup> μὴ † βαστάζετε βαλλάντιον, μὴ πήραν, † μὴ ὑποδήματα, καὶ μηδὲνα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. <sup>5</sup> εἰς ἣν δ' ἂν εἰσέλθητε οἰκίαν † πρῶτον λέγετε· Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. <sup>6</sup> καὶ ἐὰν ἦ ἐκεῖ\* υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαήσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. <sup>7</sup> ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν, ἄξιος γὰρ ὁ ἔργατης τοῦ μισθοῦ † αὐτοῦ † μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. <sup>8</sup> καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν, <sup>9</sup> καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς· Ἦγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. <sup>10</sup> εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν † εἰσέλθητε † καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἶπατε· <sup>11</sup> Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν † εἰς τοὺς πόδας † ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε ὅτι ἡγγικεν\* ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. <sup>12</sup> λέγω ὑμῖν ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

<sup>13</sup> Οὐαὶ σοι, Χοραζὶν· οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδᾶ· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι † ἐγενήθησαν † αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ † καθήμενοι † μετενόησαν. <sup>14</sup> πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. <sup>15</sup> καὶ σύ, Καφαρναούμ, † μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ †; ἕως † τοῦ \* ἄδου † καταβιβασθήσῃ †

<sup>16</sup> Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

<sup>17</sup> Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα † δύο † μετὰ χαρᾶς λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. <sup>18</sup> εἶπεν δὲ αὐτοῖς· Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἄστραπην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. <sup>19</sup> ἰδοὺ † δέδωκα † ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπιῶν, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ † ἀδικήσῃ \* <sup>20</sup> πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται, χαίρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν † ἐγγέγραπται † ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

<sup>21</sup> Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλλιάσατο † τῷ † πνεύματι † τῷ ἁγίῳ † καὶ εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαι σοι, πάτερ κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐὺδοκία ἐγένετο\* ἔμπροσθέν σου. <sup>22</sup> † πάντα † μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστὶν ὁ υἱὸς εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστὶν ὁ πατήρ εἰ μὴ ὁ υἱὸς καὶ ᾧ † ἐὰν † βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

§ 9:62 ὁ Ἰησοῦς NIV ] πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς WH NA28; ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν Treg RP \* 9:62 χεῖρα WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP † 9:62 τῇ βασιλείᾳ WH Treg NA28 ] εἰς τὴν βασιλείαν RP \* 10:1 καὶ Treg RP ] - WH NA28 † 10:1 [δύο WH NA28 ] - Treg RP † 10:1 [δύο WH NA28 ] - Treg RP § 10:2 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP \* 10:2 ἔργατας ἐκβάλη WH Treg NA28 ] ἐκβάλη ἔργατας RP † 10:3 ἰδοὺ WH Treg NA28 ] + ἐγὼ RP † 10:4 μὴ WH Treg NA28 ] μὴδὲ RP § 10:5 εἰσέλθητε οἰκίαν WH Treg NA28 ] οἰκίαν εἰσέρχησθε RP \* 10:6 ἢ ἐκεῖ Treg RP ] ἐκεῖ ἢ WH NA28 † 10:7 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP † 10:10 εἰσέλθητε WH Treg NA28 ] εἰσέρχησθε RP § 10:11 εἰς τοὺς πόδας WH Treg NA28 ] - RP \* 10:11 ἡγγικεν WH Treg NA28 ] + ἐφ' ὑμᾶς RP † 10:13 ἐγενήθησαν WH Treg NA28 ] ἐγένοντο RP † 10:13 καθήμενοι WH Treg NA28 ] καθήμενοι RP § 10:15 μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ WH Treg NA28 ] ἢ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα RP \* 10:15 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 10:15 καταβιβασθήσῃ Treg RP ] καταβήσῃ WH NA28 † 10:17 δύο WH NA28 ] - Treg RP § 10:19 δέδωκα WH Treg NA28 ] δίδωμι RP \* 10:19 ἀδικήσῃ NA28 RP ] ἀδικήσει WH Treg † 10:20 ἐγγέγραπται WH Treg NA28 ] ἐγγράφη RP † 10:21 τῷ WH Treg RP ] ἐν τῷ NA28 § 10:21 τῷ ἁγίῳ WH Treg NA28 ] ὁ Ἰησοῦς RP \* 10:21 εὐδοκία ἐγένετο WH Treg NA28 ] ἐγένετο εὐδοκία RP † 10:22 πάντα WH Treg NA28 ] Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπεν πάντα RP † 10:22 ἐὰν NA28 RP ] ἂν WH Treg

<sup>23</sup> Καὶ στραφεῖς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν· Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. <sup>24</sup> λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι πολλοὶ προφητῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε καὶ οὐκ εἶδαν, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε καὶ οὐκ ἤκουσαν.

<sup>25</sup> Καὶ ἰδοὺ νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων τὸν Ἰησοῦν· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; <sup>26</sup> ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; <sup>27</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀγαπήσεις κύριον τὸν θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ σου καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. <sup>28</sup> εἶπεν δὲ αὐτῷ· Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ καὶ ζήση.

<sup>29</sup> Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦσαι ἑαυτὸν εἶπεν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστίν μου πλησίον; <sup>30</sup> ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄνθρωπος τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχὼ καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ ἐκδύσαντες αὐτόν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανῆ· <sup>31</sup> κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερέως τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν· <sup>32</sup> ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης σκατὰ τὸν τόπον ἔλθων καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθεν. <sup>33</sup> Σαμαρίτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθεν κατ' αὐτόν καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, <sup>34</sup> καὶ προσελθὼν κατέδησεν τὰ τραύματα αὐτοῦ ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιάσας δὲ αὐτόν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος ἤγαγεν αὐτόν εἰς πανδοχεῖον καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. <sup>35</sup> καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκεν τῷ πανδοχεῖ καὶ εἶπεν· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἂν προσδαπανήσης ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι. <sup>36</sup> τίς τούτων τῶν τριῶν πλησίον δοκεῖ σοι γεγονέναι τοῦ ἐμπροσθέντος εἰς τοὺς ληστὰς; <sup>37</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ' αὐτοῦ. εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.

<sup>38</sup> Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτόν· <sup>39</sup> καὶ τῆδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαριάμ ἢ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ ἤκουεν τὸν λόγον αὐτοῦ. <sup>40</sup> ἡ δὲ Μάρθα περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπεν· Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελφὴ μου μόνην με κατέλειπεν διακονεῖν; εἰπέ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντιλάβηται. <sup>41</sup> ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ κύριος· Μάρθα Μάρθα, μεριμνᾷς καὶ θορυβάζῃ περὶ πολλά, <sup>42</sup> ὀλίγων δὲ ἐστὶν χρεια ἢ ἐνός· Μαριάμ γὰρ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο ἧτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται αὐτῆς.

## 11

<sup>1</sup> Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτόν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέν τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξεν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. <sup>2</sup> εἶπεν δὲ αὐτοῖς· Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε· Πάτερ ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· <sup>3</sup> τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· <sup>4</sup> καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίομεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν.

§ 10:25 αὐτόν WH NA28 ] + καὶ Treg RP \* 10:27 τῆς Treg NA28 RP ] - WH † 10:27 ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ WH Treg NA28 ] ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς RP ‡ 10:27 ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχύϊ WH Treg NA28 ] ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος RP § 10:27 ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ WH Treg NA28 ] ἐξ ὅλης τῆς διανοίας RP \* 10:29 δικαιοῦσαι WH Treg NA28 ] δικαιοῦν RP † 10:30 δὲ RP ] - WH Treg NA28 ‡ 10:30 ἡμιθανῆ WH Treg NA28 ] + τυγχάνοντα RP § 10:32 Λευίτης WH Treg ] + γενόμενος NA28 RP \* 10:33 ἰδὼν WH NA28 ] + αὐτόν Treg RP † 10:35 αὔριον WH Treg NA28 ] + ἐξελθὼν RP ‡ 10:35 δύο δηνάρια ἔδωκεν WH Treg RP ] ἔδωκεν δύο δηνάρια NA28 § 10:35 εἶπεν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP \* 10:36 τίς WH NA28 ] + οὖν Treg RP † 10:37 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP ‡ 10:38 Ἐν δὲ WH Treg NA28 ] Ἐγένετο δὲ ἐν RP § 10:38 αὐτοὺς WH NA28 ] + καὶ Treg RP \* 10:38 αὐτόν NA28 ] αὐτόν εἰς τὴν οἰκίαν WH; αὐτόν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς Treg RP † 10:39 Μαριάμ WH NA28 ] Μαρία Treg RP ‡ 10:39 παρακαθεσθεῖσα πρὸς WH Treg NA28 ] παρακαθίσασα παρὰ RP § 10:39 Ἰησοῦ RP ] κυρίου WH Treg NA28 \* 10:40 κατέλειπεν WH Treg RP ] κατέλιπεν NA28 † 10:40 εἶπε Treg NA28 RP ] εἶπὸν WH ‡ 10:41 κύριος WH NA28 ] Ἰησοῦς Treg RP § 10:41 θορυβάζῃ WH Treg NA28 ] τυρβάζῃ RP \* 10:42 ὀλίγων δὲ ἐστὶν χρεια ἢ ἐνός WH ] ἐνός δὲ ἐστὶν χρεια Treg RP NA28 † 10:42 Μαριάμ γὰρ WH NA28 ] Μαρία δὲ Treg RP ‡ 10:42 αὐτῆς WH NA28 ] ἀπ' αὐτῆς Treg RP \* 11:2 Πάτερ WH Treg NA28 ] + ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς RP † 11:2 σου WH Treg NA28 ] + Γενηθήτω τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς RP ‡ 11:4 πειρασμόν WH Treg NA28 ] + ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ RP

<sup>5</sup> Καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον καὶ πορεύεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου καὶ εἶπη αὐτῷ· Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους, <sup>6</sup> ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ· <sup>7</sup> κάκεινος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἶπη· Μὴ μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι. <sup>8</sup> λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι φίλον αὐτοῦ\*, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὄσων†χρήζει.

<sup>9</sup> Καγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· <sup>10</sup> πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὐρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. <sup>11</sup> τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς Σιχθύν, καὶ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν αὐτῷ ἐπιδώσει†; <sup>12</sup> ἢ καὶ αἰτήσῃ ὄφιν, ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; <sup>13</sup> εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσω μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

<sup>14</sup> Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον\* κωφόν· ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός, καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι· <sup>15</sup> τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· Ἐν Βεελζεβούλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια· <sup>16</sup> ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ‡. <sup>17</sup> αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. <sup>18</sup> εἰ δὲ καὶ ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. <sup>19</sup> εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ § ἔσσονται. <sup>20</sup> εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ\* ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. <sup>21</sup> ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ ἀυλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶν τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· <sup>22</sup> ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ\* ἐπελθὼν νικήσῃ αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει ἐφ' ἣ ἐπεποιθεῖ, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσιν. <sup>23</sup> ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστίν, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ σκορπίζει.

<sup>24</sup> Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὐρίσκον § λέγει· Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· <sup>25</sup> καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει\* σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. <sup>26</sup> τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἐπτά†, καὶ εἰσελθόντα ‡ κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων.

<sup>27</sup> Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα ἐπάρασά τις φωνὴν γυνῆ § ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας· <sup>28</sup> αὐτὸς δὲ εἶπεν· Μενοῦν\* μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ φυλάσσοντες †

<sup>29</sup> Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν· Ἡ γενεὰ ‡ αὕτη γενεὰ πονηρὰ ἐστίν· σημεῖον § ζητεῖ καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ\* <sup>30</sup> καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς † τοῖς Νινευίταις σημεῖον ‡, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. <sup>31</sup> βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν

§ 11:6 μου WH Treg NA28 ] - RP \* 11:8 φίλον αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ φίλον RP † 11:8 ὄσων WH Treg NA28 ] ὄσον RP ‡ 11:11 ἐξ WH Treg NA28 ] - RP § 11:11 υἱὸς WH NA28 ] + ἄρτον μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ ἢ καὶ Treg RP \* 11:11 καὶ NA28 ] μὴ WH Treg RP † 11:11 αὐτῷ ἐπιδώσει WH Treg NA28 ] ἐπιδώσει αὐτῷ RP ‡ 11:12 αἰτήσῃ WH Treg NA28 ] ἐὰν αἰτήσῃ RP § 11:12 ἐπιδώσει WH NA28 ] μὴ ἐπιδώσει Treg RP \* 11:14 δαιμόνιον WH ] + καὶ αὐτὸ ἦν Treg NA28 RP † 11:15 τῷ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 11:16 ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ WH Treg NA28 ] παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ RP § 11:19 αὐτοὶ ὑμῶν κριταὶ WH NA28 ] αὐτοὶ κριταὶ ὑμῶν Treg; κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ RP \* 11:20 θεοῦ RP ] + ἐγὼ WH Treg NA28 † 11:22 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 11:22 αὐτοῦ WH Treg RP NA28 ] - NIV § 11:24 εὐρίσκον Treg RP ] + τότε WH NA28 \* 11:25 εὐρίσκει Treg NA28 RP ] + σχολάζοντα WH † 11:26 ἕτερα ... ἑαυτοῦ ἐπτά WH Treg NA28 ] ἐπτά ἕτερα ... ἑαυτοῦ RP ‡ 11:26 εἰσελθόντα WH Treg NA28 ] ἐλθόντα RP § 11:27 φωνὴν γυνῆ WH NA28 ] γυνὴ φωνῆν Treg RP \* 11:28 Μενοῦν WH Treg NA28 ] Μενοῦνγε RP † 11:28 φυλάσσοντες WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP ‡ 11:29 γενεὰ WH Treg NA28 ] - RP § 11:29 ζητεῖ WH Treg NA28 ] ἐπιζητεῖ RP \* 11:29 Ἰωνᾶ WH Treg NA28 ] + τοῦ προφήτου RP † 11:30 Ἰωνᾶς Treg NA28 RP ] ὁ Ἰωνᾶς WH ‡ 11:30 τοῖς Νινευίταις σημεῖον WH Treg NA28 ] σημεῖον τοῖς Νινευίταις RP

ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶνος ᾧδε.  
 32 ἄνδρες Ἦνευῖται Ἰσραηλῆσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινουῦσιν αὐτὴν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ᾧδε.

33 Οὐδεὶς\* λύχνον ἄψας εἰς κρύπτην τίθησιν οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φέγγος† βλέπωσιν. 34 ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμὸς σου‡ ὅταν§ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἐστίν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου σκοτεινόν. 35 σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 36 εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον μέρος τι\* σκοτεινόν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

37 Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἔρωτᾷ† αὐτὸν Ἐφρασαῖος‡ ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῶ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. 38 ὁ δὲ Ἐφρασαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. 39 εἶπεν δὲ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Ἐφρασαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. 40 ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν; 41 πλὴν τὰ ἐνόντα δότε ἐλεημοσύνην, καὶ ἰδοὺ πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστίν.

42 Ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Ἐφρασαῖοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ· ταῦτα δὲ§ εἶδει ποιῆσαι κάκεῖνα μὴ παρεῖναι\* 43 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Ἐφρασαῖοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. 44 οὐαὶ ὑμῖν† ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ‡ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.

45 Ἀποκριθεὶς δὲ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. 46 ὁ δὲ εἶπεν· Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαὶ, ὅτι φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. 47 οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς. 48 ἄρα ἡμᾶς ἐστε§ καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε\* 49 διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν· Ἀποστελῶ εἰς αὐτούς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν καὶ διώξουσιν† 50 ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκκεχυμένον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, 51 ἀπὸ‡ αἵματος Ἄβελ ἕως§ αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 52 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθατε καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

53 Κάκειθεν ἐξεληθόντος αὐτοῦ\* ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Ἐφρασαῖοι δεινῶς ἐνέχειν καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, 54 ἐνεδρεύοντες ἑαυτὸν† θηρεῦσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ‡

## 12

1 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον· Προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις, τῶν Ἐφρασαίων\*· 2 οὐδὲν δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν ὃ οὐ γνωσθήσεται. 3 ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται, καὶ ὃ πρὸς τὸ οὐς ἐλάλησατε ἐν τοῖς ταμείοις κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωματίων.

§ 11:32 Ἦνευῖται WH Treg NA28 ] Ἦνευῖ RP \* 11:33 Οὐδεὶς WH Treg NA28 ] + δε RP † 11:33 φέγγος RP ] φῶς WH Treg NA28 ‡ 11:34 σου WH Treg NA28 ] - RP § 11:34 ὅταν WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 11:36 μέρος τι WH Treg NA28 ] τι μέρος RP † 11:37 ἔρωτᾷ WH Treg NA28 ] ἠρωτᾷ RP ‡ 11:37 Ἐφρασαῖος WH Treg NA28 ] + τις RP § 11:42 δὲ WH Treg NA28 ] - RP \* 11:42 παρεῖναι WH Treg NA28 ] ἀφιέναι RP † 11:44 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + γραμματεῖς καὶ Ἐφρασαῖοι ὑποκριταί RP ‡ 11:44 οἱ WH Treg NA28 ] - RP § 11:48 μάρτυρες ἐστε WH Treg NA28 ] μάρτυρεῖτε RP \* 11:48 οἰκοδομεῖτε WH Treg NA28 ] + αὐτῶν τὰ μνημεῖα RP † 11:49 διώξουσιν WH Treg NA28 ] ἐκδιώξουσιν Treg RP ‡ 11:51 ἀπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ NIV RP § 11:51 ἕως WH Treg NA28 ] + τοῦ NIV RP \* 11:53 Κάκειθεν ἐξεληθόντος αὐτοῦ WH Treg NA28 ] Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτούς RP † 11:54 αὐτὸν WH Treg NA28 ] + ζητοῦντες Treg RP ‡ 11:54 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ Treg RP \* 12:1 ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις τῶν Ἐφρασαίων WH Treg NA28 ] τῶν Ἐφρασαίων ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις Treg RP

4 Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσώτερόν τι ποιῆσαι. 5 ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι ἔχοντα ἐξουσίαν† ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε. 6 οὐχὶ πέντε στρουθία ἠπωλοῦνται‡ ἀσασαρίων δύο; καὶ ἔν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 7 ἀλλὰ καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἠρίθμηνται· ἢ μὴ§ φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε.

8 Λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ἠὲ ὁμολογήσῃ\* ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 9 ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ. 10 καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται. 11 ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν† ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ ἠμεριμνήσητε‡ πῶς ἢ τί§ ἀπολογήσησθε ἢ τί εἶπητε. 12 τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἃ δεῖ εἰπεῖν.

13 Εἶπεν δὲ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ\*. Διδάσκαλε, εἰπέ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. 14 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησεν ἠκριτὴν† ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; 15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης‡ πλεονεξίας, ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ§ ἔστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ\* 16 εἶπεν δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτούς λέγων· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα. 17 καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ† λέγων· Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συναξῶ τὸς καρπούς μου; 18 καὶ εἶπεν· Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συναξῶ ἐκεῖ πάντα τὸν σῖτον‡ καὶ τὰ ἀγαθὰ μου, 19 καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. 20 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ θεός· Ἄφρων§ ταύτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν\* ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἠτοίμασας, τίνι ἔσται; 21 οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ† καὶ μὴ εἰς θεὸν πλουτῶν.

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν‡, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ§ τί φάγητε, μηδὲ τῷ σώματι\* τί ἐνδύσησθε. 23 ἢ γὰρ† ψυχὴ πλεῖόν ἐστιν τῆς τροφῆς καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 24 κατανοήσατε τοὺς κόρακας ὅτι οὐ σπεύρουσιν οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ ἔστιν ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσω μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν. 25 τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ προσθεῖναι‡ πῆχυν§ 26 εἰ οὖν οὐδὲ\* ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; 27 κατανοήσατε τὰ κρίνα πῶς ἀυξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομῶν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. 28 εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον† καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον ὁ θεὸς οὕτως ἀμφιέζει‡ πόσω μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι. 29 καὶ§ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε καὶ τί πίητε, καὶ μὴ μετεωρίζεσθε, 30 ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητοῦσιν\* ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων. 31 πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν αὐτοῦ† καὶ ταῦτα‡ προστεθήσεται ὑμῖν.

32 Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν. 33 πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν καὶ δότε ἐλεημοσύνην· ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλλάντια μὴ

† 12:5 ἔχοντα ἐξουσίαν WH Treg NA28 ] ἐξουσίαν ἔχοντα RP ‡ 12:6 πωλοῦνται WH Treg NA28 ] πωλεῖται RP § 12:7 μὴ WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 12:8 ὁμολογήσῃ Treg NA28 RP ] ὁμολογήσει WH † 12:11 εἰσφέρωσιν WH Treg NA28 ] προσφέρωσιν RP ‡ 12:11 μεριμνήσητε WH Treg NA28 ] μεριμνᾶτε RP § 12:11 ἢ τί WH Treg RP NA28 ] - NIV \* 12:13 ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ WH NA28 ] αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου Treg RP † 12:14 κριτὴν WH Treg NA28 ] δικαστὴν RP ‡ 12:15 πάσης WH Treg NA28 ] τῆς RP § 12:15 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP \* 12:15 αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP † 12:17 ἑαυτῷ Treg NA28 RP ] αὐτῷ WH ‡ 12:18 τὸν σῖτον WH Treg NA28 ] τὰ γενήματά μου RP § 12:20 Ἄφρων WH Treg NA28 ] Ἄφρον RP \* 12:20 ἀπαιτοῦσιν NA28 RP ] αἰτοῦσιν WH Treg † 12:21 ἑαυτῷ Treg NA28 RP ] αὐτῷ WH ‡ 12:22 λέγω ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν λέγω RP § 12:22 ψυχῇ WH Treg NA28 ] + ὑμῶν RP \* 12:22 σώματι Treg NA28 RP ] + ὑμῶν WH † 12:23 γὰρ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 12:25 ἐπὶ ... αὐτοῦ προσθεῖναι WH NA28 ] προσθεῖναι ἐπὶ ... αὐτοῦ Treg RP § 12:25 πῆχυν WH NA28 ] + ἓνα Treg NIV RP \* 12:26 οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὐτὲ RP † 12:28 ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον ὄντα σήμερον WH NA28 ] τὸν χόρτον σήμερον ἐν τῷ ἀγρῷ ὄντα Treg; τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα RP ‡ 12:28 ἀμφιέζει WH Treg NA28 ] ἀμφιένυσσιν RP § 12:29 καὶ WH Treg NA28 ] ἢ RP \* 12:30 ἐπιζητοῦσιν WH Treg NA28 ] ἐπιζητεῖ RP † 12:31 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ θεοῦ RP ‡ 12:31 ταῦτα WH Treg NA28 ] + πάντα RP



παλαιούμενα, θησαυρόν ανέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει οὐδὲ σὴς διαφθείρει· <sup>34</sup> ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

<sup>35</sup> Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι, <sup>36</sup> καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν πότε ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντος καὶ κρούσαντος εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῶ. <sup>37</sup> μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὐρήσει γρηγοροῦντας· ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. <sup>38</sup> κὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ κὰν<sup>S</sup> ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ καὶ εὐρῆ οὕτως, μακάριοί ᾿είσιν\* ἐκεῖνοι.

<sup>39</sup> Τοῦτο δὲ γινώσκετε ὅτι εἰ ἦδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, οὐκ ἂν† ἀφῆκεν ᾿διορυχθῆναι‡ τὸν οἶκον αὐτοῦ. <sup>40</sup> καὶ ᾿υμεῖς<sup>S</sup> γίνεσθε ἔτοιμοι, ὅτι ἦ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

<sup>41</sup> Εἶπεν ᾿δὲ\* ὁ Πέτρος· Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις ἢ καὶ πρὸς πάντας; <sup>42</sup> καὶ εἶπεν† ὁ κ̅κύριος· Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸ<sup>S</sup> οἰκονόμος, ᾿ὸ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ ᾿τὸ σιτομέτριον; <sup>43</sup> μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως· <sup>44</sup> ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. <sup>45</sup> ἐὰν δὲ εἶπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, <sup>46</sup> ἦξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκεῖνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. <sup>47</sup> ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ᾿αὐτοῦ\* καὶ μὴ ἐτοιμάσας ᾿ἦ† ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ δαρήσεται πολλάς· <sup>48</sup> ὁ δὲ μὴ γνοὺς ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾿ὃ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ’ αὐτοῦ, καὶ ᾿ὃ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

<sup>49</sup> Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ᾿ἐπὶ‡ τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἦδη ἀνήφθη; <sup>50</sup> βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ᾿ἔτου<sup>S</sup> τελεσθῆ. <sup>51</sup> δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῆ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ’ ἦ διαμερισμόν. <sup>52</sup> ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ᾿ἐνὶ οἴκῳ\* διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶν καὶ δύο ἐπὶ τρισίν, <sup>53</sup> ᾿διαμερισθήσονται† πατήρ ἐπὶ‡ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ᾿ἐπὶ ᾿θυγατέρα<sup>S</sup> καὶ θυγάτηρ ἐπὶ ᾿τὴν μητέρα\*, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν ᾿πενθεράν†

<sup>54</sup> Ἔλεγεν δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· Ὅταν ᾿ἴδητε‡ νεφέλην ἀνατέλλουσαν ᾿ἐπὶ<sup>S</sup> δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ᾿ὅτι\* Ὁμβρὸς ἔρχεται, καὶ γίνεται οὕτως· <sup>55</sup> καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται, καὶ γίνεται. <sup>56</sup> ὑποκριταί, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν, τὸν δὲ καιρὸν† τοῦτον πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν‡;

<sup>57</sup> Τί δὲ καὶ ἀφ’ ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον; <sup>58</sup> ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ’ ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ’ αὐτοῦ, μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτὴς σε ᾿παραδώσει<sup>S</sup> τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε ᾿βαλεῖ\* εἰς φυλακὴν. <sup>59</sup> λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ᾿καὶ τὸ† ἔσχατον λεπτόν ἀποδῶς.

§ 12:38 κὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ κὰν WH Treg NA28 ] καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ καὶ RP \* 12:38 εἰσιν WH NA28 ] + οἱ δοῦλοι Treg RP † 12:39 οὐκ ἂν NA28 ] ἐρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ WH Treg; ἐρηγόρησεν ἂν καὶ οὐκ ἂν RP ‡ 12:39 διορυχθῆναι WH NA28 ] διορυγῆναι Treg RP § 12:40 ὑμεῖς WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 12:41 δὲ WH Treg NA28 ] + αὐτῶ RP † 12:42 καὶ εἶπεν WH Treg NA28 ] εἶπεν δὲ RP ‡ 12:42 ὁ WH Treg NA28 ] καὶ RP § 12:42 τὸ WH NA28 RP ] - Treg \* 12:47 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἑαυτοῦ RP † 12:47 ἦ WH NA28 ] μηδὲ Treg RP ‡ 12:49 ἐπὶ WH Treg NA28 ] εἰς RP § 12:50 ἔτου WH Treg NA28 ] οὐ RP \* 12:52 ἐνὶ οἴκῳ WH Treg NA28 ] οἴκῳ ἐνὶ RP † 12:53 διαμερισθήσονται WH Treg NA28 ] Διαμερισθήσεται RP ‡ 12:53 ἐπὶ WH Treg RP ] + τὴν NA28 § 12:53 θυγατέρα WH Treg NA28 ] θυγατρί RP \* 12:53 τὴν μητέρα WH Treg NA28 ] μητρί RP † 12:53 πενθεράν WH Treg NA28 ] + αὐτῆς RP ‡ 12:54 ἴδητε WH Treg ] + τὴν NA28 RP § 12:54 ἐπὶ WH NA28 ] ἀπὸ Treg RP \* 12:54 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † 12:56 δὲ καιρὸν Treg RP ] καιρὸν δὲ WH NA28 ‡ 12:56 οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν WH Treg NA28 ] οὐ δοκιμάζετε RP § 12:58 παραδώσει WH Treg NA28 ] παραδῶ RP \* 12:58 βαλεῖ WH Treg NA28 ] βάλη RP † 12:59 καὶ τὸ WH Treg NA28 ] οὐ καὶ τὸν RP

## 13

1 Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξεν μετὰ τῶν θυσίων αὐτῶν. 2 καὶ ἀποκριθεὶς\* εἶπεν αὐτοῖς· Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἀμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα†πεπόνθασιν; 3 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε πάντες ὁμοίως‡ἀπολεῖσθε. 4 ἢ ἐκεῖνοι οἱ δεκαοκτῶ§έφ' οὐς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι αὐτοὶ\* ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας τούς†ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας‡Ἱερουσαλήμ; 5 οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε§πάντες ὡσαύτως\* ἀπολεῖσθε.

6 Ἔλεγεν δὲ ταύτην τὴν παραβολήν. Συκὴν εἶχεν τις πεφυτευμένην ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ†, καὶ ἤλθεν ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ καὶ οὐχ εὔρεν. 7 εἶπεν δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν· Ἴδου τρία ἔτη ἀφ' οὗ‡ ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ καὶ οὐχ εὕρισκω· ἔκκοψον§αυτήν· ἵνατί καὶ τὴν γῆν καταργεῖ; 8 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Κύριε, ἄφες αὐτήν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν καὶ βάλω κόπρια· 9 κὰν μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον— εἰ δὲ μήγε, ἔκκόψεις αὐτήν.\*

10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασιν. 11 καὶ ἰδὼν ἑκκοψοῦσα ἄσθενείας ἔτη δεκαοκτῶ‡ καὶ ἦν συγκύπτουσα καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. 12 ἰδὼν δὲ αὐτήν ὁ Ἰησοῦς προσεφώνησεν καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου, 13 καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη, καὶ ἐδόξαζεν τὸν θεόν. 14 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυναγωγός, ἀγανακτῶν ὅτι§τῷ σαββάτῳ ἔθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγεν τῷ ὄχλῳ ὅτι Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς\* οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. 15 ἀπεκρίθη δὲ†αὐτῷ ὁ κύριος καὶ εἶπεν· Ὑποκριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης καὶ ἀπαγαγὼν‡ποτίζει; 16 ταύτην δὲ θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Σατανᾶς ἰδοῦ δέκα καὶ ὀκτῶ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 17 καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ, καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

18 Ἔλεγεν οὖν§ Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; 19 ὁμοία ἐστὶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ, καὶ ἠῤῥξῃσεν καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον\* καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

20 Καὶ†πάλιν εἶπεν· Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ; 21 ὁμοία ἐστὶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἔκρυσεν‡εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

22 Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱεροσόλυμα§ 23 εἶπεν δὲ τις αὐτῷ· Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζόμενοι; ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· 24 Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς θύρας\* ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν, 25 ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδεσπότης καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξῃσθε ἕξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες· Κύριε† ἀνοίξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν· Οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. 26 τότε ἄρξεσθε λέγειν· Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας· 27 καὶ

\* 13:2 ἀποκριθεὶς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP † 13:2 ταῦτα WH Treg NA28 ] τοιαῦτα RP ‡ 13:3 ὁμοίως WH Treg NA28 ] ὡσαύτως RP § 13:4 δεκαοκτῶ WH NA28 ] δέκα καὶ ὀκτῶ RP Treg \* 13:4 αὐτοὶ WH Treg NA28 ] οὔτοι RP † 13:4 τοὺς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 13:4 κατοικοῦντας WH Treg NA28 ] + ἐν RP § 13:5 μετανοῆτε NA28 RP ] μετανοήσητε WH Treg \* 13:5 ὡσαύτως WH Treg NA28 ] ὁμοίως RP † 13:6 πεφυτευμένην ἐν ... αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἐν ... αὐτοῦ πεφυτευμένην RP ‡ 13:7 ἀφ' οὗ WH Treg NA28 ] - RP § 13:7 ἔκκοψον WH Treg NIV RP ] + οὖν NA28 \* 13:9 εἰς τὸ μέλλον — εἰ δὲ μήγε, WH Treg NA28 ] εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον RP † 13:11 γυνὴ WH Treg NA28 ] + ἦν RP ‡ 13:11 δεκαοκτῶ WH NA28 ] δέκα καὶ ὀκτῶ RP Treg § 13:14 ὅτι WH NA28 ] - Treg RP \* 13:14 αὐταῖς WH Treg NA28 ] ταύταις RP † 13:15 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP ‡ 13:15 ἀπαγαγὼν Treg NA28 RP ] ἀπάγων WH § 13:18 οὖν WH Treg NA28 ] δέ RP \* 13:19 δένδρον WH NA28 ] + μέγα Treg RP † 13:20 Καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 13:21 ἔκρυσεν WH Treg ] ἐνέκρυσεν NA28 RP § 13:22 Ἱεροσόλυμα WH NA28 ] Ἱερουσαλήμ Treg RP \* 13:24 θύρας WH Treg NA28 ] πύλης RP † 13:25 Κύριε WH Treg NA28 ] + κύριε RP

ἐρεῖ λέγων ὑμῖν· Οὐκ οἶδα ὅθεν ἐστέ· ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ, πάντες ἔργαται \* ἀδικίας, 28 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω. 29 καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 30 καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶν πρῶτοι οἱ ἔσσονται ἔσχατοι.

31 Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσῆλθάν τινες Φαρισαῖοι λέγοντες αὐτῷ· Ἔξελθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. 32 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ· Ἴδου ἐκβάλλω δαιμόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ \* σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι. 33 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένη πορεύεσθαι, ὅτι οὐκ ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. 34 Ἱερουσαλήμ Ἱερουσαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν— ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξει τὰ τέκνα σου ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς νοσοσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. 35 ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν λέγων· δὲ ὑμῖν οὐ μὴ ἴδῃτέ με \* ἕως ἡξίει ὅτε εἶπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου.

## 14

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν. 2 καὶ ἰδοὺ ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 3 καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων· Ἔξεστιν \* τῷ σαββάτῳ θεραπεῦσαι ἢ οὐ; 4 οἱ δὲ ἠσύχασαν. καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτόν καὶ ἀπέλυσεν. 5 καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπεν· Τίνος ὑμῶν υἱὸς ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτόν ἐν \* ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; 6 καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.

7 Ἐλεγεν δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολὴν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς· 8 Ὅταν κληθῆς ὑπὸ τινος εἰς γάμους, μὴ κατακληθῆς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν, μήποτε ἐντιμότερός σου ἢ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ 9 καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτόν καλέσας ἐρεῖ σοι· Δὸς τούτῳ τόπον, καὶ τότε ἄρξη μετὰ αἰσχύνῃς τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν. 10 ἀλλ' ὅταν κληθῆς πορευθεὶς ἀνάπεσε εἰς τὸν ἔσχατον τόπον, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε ἐρεῖ σοι· Φίλε, προσανάβηθι ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων σου συνανακειμένων σοι. 11 ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται. 12 Ἐλεγεν δὲ καὶ τῷ κεκληκώτι αὐτόν· Ὅταν ποιῆς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ φώνει τοὺς φίλους σου μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου μηδὲ γείτονας πλουσίους, μήποτε καὶ αὐτοὶ ἀντικαλέσωσίν σε \* καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. 13 ἀλλ' ὅταν δοχὴν ποιῆς, κάλει πτωχοὺς, ἀναπίρους, χωλοὺς, τυφλοὺς. 14 καὶ μακάριος ἔσθι, ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι, ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

15 Ἀκούσας δὲ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος ὅστις φάγεται ἄρτον \* ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. 16 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπός τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσεν πολλοὺς, 17 καὶ ἀπέστειλεν τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· Ἐρχεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστιν. 18 καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς πάντες παραιτεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἄγρὸν ἠγόρασα

‡ 13:27 λέγων WH NA28 ] λέγω Treg RP § 13:27 οἶδα WH Treg ] + ὑμᾶς NA28 RP \* 13:27 ἐργαται WH Treg NA28 ] οἱ ἐργαται τῆς RP † 13:28 ὄψησθε WH NA28 RP ] ὄψεσθε Treg ‡ 13:29 ἀπὸ WH Treg NA28 ] - RP § 13:31 ὥρα WH NA28 ] ἡμέρα Treg RP \* 13:32 ἀποτελῶ WH Treg NA28 ] ἐπιτελῶ RP † 13:35 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + ἔρημος NIV RP ‡ 13:35 δὲ WH Treg RP NA28 ] - NIV § 13:35 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ὅτι RP \* 13:35 ἴδῃτέ με WH Treg NA28 ] με ἴδῃτε RP † 13:35 ἡξίει ὅτε Treg NA28 ] - WH NIV; ἄν ἡξίει ὅτε RP \* 14:3 Ἔξεστιν WH Treg NA28 ] εἰ ἔξεστιν RP † 14:3 θεραπεῦσαι ἢ οὐ WH Treg NA28 ] θεραπεύειν RP ‡ 14:5 καὶ WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP § 14:5 πεσεῖται WH Treg NA28 ] ἐμπεσεῖται RP \* 14:5 ἐν WH NA28 ] ἐν τῇ RP; τῇ Treg † 14:6 ἀνταποκριθῆναι WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP ‡ 14:10 ἐρεῖ WH Treg NA28 ] εἶπη RP § 14:10 πάντων WH Treg NA28 ] - RP \* 14:12 ἀντικαλέσωσίν σε WH Treg NA28 ] σε ἀντικαλέσωσιν RP † 14:12 ἀνταπόδομά σοι WH Treg NA28 ] σοι ἀνταπόδομα RP ‡ 14:13 δοχὴν ποιῆς WH NA28 ] ποιῆς δοχὴν Treg RP § 14:15 ὅστις WH Treg NA28 ] ὅς RP \* 14:15 ἄρτον WH Treg NA28 ] ἄριστον NIV RP † 14:16 ἐποίει WH Treg NA28 ] ἐποίησεν RP ‡ 14:17 ἐστιν WH NA28 ] + πάντα Treg RP § 14:18 πάντες παραιτεῖσθαι WH Treg NA28 ] παραιτεῖσθαι πάντες RP

καὶ ἔχω ἀνάγκην ἔξελθῶν\* ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. 19 καὶ ἕτερος εἶπεν· Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. 20 καὶ ἕτερος εἶπεν· Γυναῖκα ἔγημα καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. 21 καὶ παραγενόμενος ὁ ἄδουλος† ἀπήγγειλεν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπεν τῷ δούλῳ αὐτοῦ· Ἔξελθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ρύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπεῖρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς‡ εἰσάγαγε ὧδε. 22 καὶ εἶπεν ὁ δούλος· Κύριε, γέγονεν ὁ ὄσος ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστίν. 23 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον· Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ἡ μου ὁ οἶκος\*. 24 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ ἄδειπνου†

25 Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ στραφεὶς εἶπεν πρὸς αὐτούς· 26 Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ‡ καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι ἑστὶ καὶ τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ\*, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής†. 27 ὅστις‡ οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ‡ καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται εἶναί μου μαθητής. 28 τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν\* θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει† εἰς ἀπαρτισμόν; 29 ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν‡ 30 λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. 31 ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν‡ εἰς πόλεμον οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευέσεται\* εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι† τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ’ αὐτόν; 32 εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω‡ ὄντος πρεσβεῖαν ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰς πρὸς εἰρήνην. 33 οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσιν τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν οὐ δύναται εἶναί μου\* μαθητής.

34 Καλὸν οὖν† τὸ ἄλλας· ἐὰν δὲ καὶ‡ τὸ ἄλλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται; 35 οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. ὁ ἔχων ὧτα ἀκούειν ἀκουέτω.

## 15

1 Ἦσαν δὲ αὐτῷ ἐγγίζοντες\* πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀκούειν αὐτοῦ. 2 καὶ διεγόγγυζον οἱ ἑταῖροι Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέγοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται καὶ συνεσθίει αὐτοῖς. 3 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγων· 4 Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα καὶ ἀπολέσας‡ ἐξ αὐτῶν ἑνὸς οὐ καταλείπει τὰ ἐνενήκοντα ἐννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς ἕως εὗρη αὐτό; 5 καὶ εὗρων ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὠμούς αὐτοῦ\* χαίρων, 6 καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· Συγχάρητέ μοι ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός. 7 λέγω ὑμῖν ὅτι οὕτως χαρὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται† ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι ἢ ἐπὶ ἐνενήκοντα ἐννέα δικαίοις οἵτινες οὐ χρειάν ἔχουσιν μετανοίας.

8 Ἦ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ ἄπει λύχνον καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς ἕως οὗ‡ εὗρη; 9 καὶ εὐροῦσα συγκαλεῖ‡ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα·

\* 14:18 ἐξελθῶν WH Treg NA28 ] ἐξελθεῖν καὶ RP † 14:21 δούλος WH Treg NA28 ] + ἐκεῖνος RP ‡ 14:21 τυφλοὺς καὶ χωλοὺς WH Treg NA28 ] χωλοὺς καὶ τυφλοὺς RP § 14:22 ὁ WH Treg NA28 ] ὡς RP \* 14:23 μου ὁ οἶκος WH Treg NA28 ] ὁ οἶκος μου RP † 14:24 δειπνοῦ WH Treg NA28 ] + Πολλοὶ γὰρ εἰσιν κλητοὶ ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοὶ RP ‡ 14:26 ἑαυτοῦ WH NA28 ] αὐτοῦ Treg RP § 14:26 τε WH Treg NA28 ] δέ RP \* 14:26 ψυχὴν ἑαυτοῦ WH NA28 ] ἑαυτοῦ ψυχὴν Treg RP † 14:26 εἶναί μου μαθητής WH Treg NA28 ] μου μαθητής εἶναι RP ‡ 14:27 ὅστις WH NA28 ] καὶ ὅστις Treg NIV RP § 14:27 ἑαυτοῦ WH NA28 ] αὐτοῦ Treg; αὐτοῦ RP \* 14:28 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 14:28 ἔχει WH Treg NA28 ] + τὰ RP ‡ 14:29 αὐτῷ ἐμπαίζειν WH Treg NA28 ] ἐμπαίζειν αὐτῷ RP § 14:31 ἐτέρῳ βασιλεῖ συμβαλεῖν WH Treg NA28 ] συμβαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ RP \* 14:31 βουλευέσεται WH NA28 ] βουλευέται Treg RP † 14:31 ὑπαντῆσαι WH Treg NA28 ] ἀπαντῆσαι RP ‡ 14:32 αὐτοῦ πόρρω WH Treg NA28 ] πόρρω αὐτοῦ RP § 14:32 τὰ Treg NA28 RP ] - WH \* 14:33 εἶναί μου WH Treg NA28 ] μου εἶναι RP † 14:34 οὖν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 14:34 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 15:1 αὐτῷ ἐγγίζοντες WH Treg NA28 ] ἐγγίζοντες αὐτῷ RP † 15:2 τε WH Treg NA28 ] - RP ‡ 15:4 ἀπολέσας WH NA28 RP ] ἀπολέση Treg § 15:4 ἐξ αὐτῶν ἐν WH Treg NA28 ] ἐν ἐξ αὐτῶν RP \* 15:5 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἑαυτοῦ RP † 15:7 ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται WH NA28 ] ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ Treg RP ‡ 15:8 οὗ WH Treg NA28 ] ὅτου RP § 15:9 συγκαλεῖ WH NA28 ] συγκαλεῖται Treg RP \* 15:9 καὶ WH Treg NA28 ] + τὰς RP

Συγχαρήτέ μοι ὅτι εὔρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. <sup>10</sup> οὕτως, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ† ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι.

<sup>11</sup> Εἶπεν δέ· Ἄνθρωπός τις εἶχεν δύο υἱούς. <sup>12</sup> καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας· ὁ δὲ‡ διείλεν αὐτοῖς τὸν βίον. <sup>13</sup> καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα<sup>§</sup> νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακρὰν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισεν τὴν οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. <sup>14</sup> δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὰ\* κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι. <sup>15</sup> καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης, καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγρούς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους· <sup>16</sup> καὶ ἐπεθύμει γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ† τῶν κερατίων ὧν ἦσθιον οἱ χοῖροι, καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ. <sup>17</sup> εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη‡ Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου ἑπιρσεύονται<sup>§</sup> ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῶ ὧδε\* ἀπόλλυμαι. <sup>18</sup> ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἦμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, <sup>19</sup> οὐκέτι† εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου. <sup>20</sup> καὶ ἀναστὰς ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ‡ ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατήρ αὐτοῦ καὶ ἐσπλαγχνίσθη καὶ δραμῶν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. <sup>21</sup> εἶπεν δὲ ὁ υἱὸς αὐτῷ<sup>§</sup>· Πάτερ, ἦμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, οὐκέτι\* εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου† <sup>22</sup> εἶπεν δὲ ὁ πατήρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· Ταχὺ‡ ἐξενέγκατε<sup>§</sup> στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας, <sup>23</sup> καὶ φέρετε\* τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν, <sup>24</sup> ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν, ἦν ἀπολωλώς† καὶ εὐρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

<sup>25</sup> Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσεν συμφωνίας καὶ χορῶν, <sup>26</sup> καὶ προσκαλεσάμενος ἓνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί ἄν‡ εἴη ταῦτα· <sup>27</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἦκει, καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτόν ἀπέλαβεν. <sup>28</sup> ὠργίσθη δὲ<sup>§</sup> καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν. <sup>29</sup> ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν τῷ πατρί ἑαυτοῦ\* Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ἔριφον ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· <sup>30</sup> ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον ἑμετὰ† πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν σιτευτόν μόσχον‡. <sup>31</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν· <sup>32</sup> εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν καὶ ἔζησεν<sup>§</sup> καὶ ἀπολωλώς\* καὶ εὐρέθη.

## 16

<sup>1</sup> Ἔλεγεν δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς\* Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος ὃς εἶχεν οἰκονόμον, καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ. <sup>2</sup> καὶ φωνήσας αὐτόν εἶπεν αὐτῷ· Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου, οὐ γὰρ δύνη† ἔτι οἰκονομεῖν. <sup>3</sup> εἶπεν δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· Τί ποιήσω ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰσχύνομαι· <sup>4</sup> ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ ἔκ‡ τῆς οἰκονομίας δέξωνταί με

† 15:10 γίνεται χαρὰ WH Treg NA28 ] χαρὰ γίνεται RP ‡ 15:12 ὁ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ RP § 15:13 πάντα WH Treg NA28 ] ἅπαντα RP \* 15:14 ἰσχυρὰ WH Treg NA28 ] ἰσχυρὸς RP † 15:16 γεμίσει τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ Treg NIV RP ] χορτασθῆναι ἐκ WH NA28 ‡ 15:17 ἔφη WH NA28 ] εἶπεν Treg RP § 15:17 περιρσεύονται WH Treg NA28 ] περιρσεύουσιν RP \* 15:17 λιμῶ ὧδε WH NA28 ] ὧδε λιμῶ Treg; λιμῶ RP † 15:19 οὐκέτι WH Treg NA28 ] καὶ οὐκέτι RP ‡ 15:20 ἑαυτοῦ WH NA28 ] αὐτοῦ Treg RP § 15:21 ὁ υἱὸς αὐτῷ WH NA28 ] αὐτῷ ὁ υἱός Treg RP \* 15:21 οὐκέτι WH Treg NA28 ] καὶ οὐκέτι RP † 15:21 σου Treg NA28 RP ] + ποιήσόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου WH ‡ 15:22 Ταχὺ WH Treg NA28 ] - RP § 15:22 ἐξενέγκατε WH Treg NA28 ] + τὴν RP \* 15:23 φέρετε WH Treg NA28 ] ἐνέγκαντες RP † 15:24 ἦν ἀπολωλώς WH Treg NA28 ] καὶ ἀπολωλώς ἦν RP ‡ 15:26 ἄν WH Treg NA28 ] - RP § 15:28 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP \* 15:29 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 15:30 μετὰ WH NA28 RP ] + τῶν Treg ‡ 15:30 σιτευτόν μόσχον WH Treg NA28 ] μόσχον τὸν σιτευτόν RP § 15:32 ἔζησεν WH Treg NA28 ] ἀνέζησεν NIV RP \* 15:32 ἀπολωλώς WH Treg NA28 ] + ἦν RP \* 16:1 μαθητάς WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 16:2 δύνη WH Treg NA28 ] δύνησῃ RP ‡ 16:4 ἐκ WH Treg NA28 ] - RP

εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν § 5 καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεοφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγεν τῷ πρώτῳ· Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου; 6 ὁ δὲ\* εἶπεν· Ἐκατὸν βάτους ἐλαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Δέξαι σου τὰ γράμματα † καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα. 7 ἔπειτα ἐτέρῳ εἶπεν· Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν· Ἐκατὸν κόρους σίτου· λέγει † αὐτῷ· Δέξαι σου τὰ γράμματα § καὶ γράψον ὀγδοήκοντα. 8 καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεάν τὴν ἑαυτῶν εἰσιν. 9 καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω, ἑαυτοῖς ποιήσατε\* φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα ὅταν ἐκλίπη† δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

10 Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ ἐν πολλῶ πιστὸς ἐστίν, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῶ ἄδικός ἐστιν. 11 εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει; 12 καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον † τίς δώσει ὑμῖν §; 13 οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε θεῶ δουλεύειν καὶ μαμωνᾶ.

14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα\* οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν. 15 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ.

16 Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἄχρι† Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ εὐαγγελίζεται καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. 17 Εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

18 Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ † γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει, † καὶ ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

19 Ἄνθρωπος δὲ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς. 20 πτωχὸς δὲ † τις § ὄνοματι Λάζαρος\* ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ εἰλκωμένος 21 καὶ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι † ἀπὸ † τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον † τὰ ἔλκη αὐτοῦ. 22 ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον Ἀβραάμ· ἀπέθανεν δὲ καὶ ὁ πλούσιος καὶ ἐτάφη. 23 καὶ ἐν τῷ ἄδη ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὄρα § Ἀβραάμ ἀπὸ μακρόθεν καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. 24 καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπεν· Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με καὶ πέμψον Λάζαρον ἐν ἵνα βάψῃ τὸ ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου, ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. 25 εἶπεν δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι † ἀπέλαβες\* τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι. 26 καὶ † ἐν † πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες διαβῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύναται, † μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν. † 27 εἶπεν δὲ· Ἐρωτῶ † σε οὖν §, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκόν τοῦ πατρός μου, 28 ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου. 29 λέγει † δὲ\* Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωϋσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν. 30 ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ, ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς μετανοήσουσιν. 31 εἶπεν δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῆ πεισθήσονται.

§ 16:4 ἑαυτῶν WH Treg ] αὐτῶν NA28 RP \* 16:6 ὁ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ RP † 16:6 τὰ γράμματα WH Treg NA28 ] τὸ γράμμα RP † 16:7 λέγει WH Treg NA28 ] καὶ λέγει RP § 16:7 τὰ γράμματα WH Treg NA28 ] τὸ γράμμα RP \* 16:9 ἑαυτοῖς ποιήσατε WH NA28 ] Ποιήσατε ἑαυτοῖς Treg RP † 16:9 ἐκλίπη WH Treg NA28 ] ἐκλίπητε RP † 16:12 ὑμέτερον Treg NA28 RP ] ἡμέτερον WH § 16:12 δώσει ὑμῖν WH Treg ] ὑμῖν δώσει NA28 RP \* 16:14 πάντα WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 16:16 μέχρι WH Treg NA28 ] ἕως RP † 16:18 καὶ WH Treg NA28 ] + πᾶς RP § 16:20 τις WH Treg NA28 ] + ἦν RP \* 16:20 Λάζαρος WH Treg NA28 ] + ὄς RP † 16:21 ἀπὸ WH NA28 ] + τῶν ψυχίων Treg RP † 16:21 ἐπέλειχον WH Treg NA28 ] ἀπέλειχον RP § 16:23 ὄρα WH Treg NA28 ] + τὸν RP \* 16:25 ἀπέλαβες WH Treg NA28 ] + σὺ RP † 16:26 ἐν WH NA28 ] ἐπὶ Treg RP † 16:26 μηδὲ WH Treg NA28 ] + οἱ RP § 16:27 σε οὖν WH Treg NA28 ] οὖν σε RP \* 16:29 δὲ WH NA28 ] δὲ αὐτῷ Treg; αὐτῷ RP

## 17

1 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ\* Ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ ἑλθεῖν†, πλὴν οὐαὶ‡ δι' οὗ ἔρχεται. 2 λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος μυλικὸς§ περικείται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν ἢ ἵνα σκανδαλίση τῶν μικρῶν τούτων ἕνα\*. 3 προσέχετε ἑαυτοῖς, ἐὰν ἁμάρτη†ὸ ἀδελφός σου ἐπιτίμησον αὐτῷ, καὶ ἐὰν μετανοήσῃ ἄφες αὐτῷ. 4 καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτήσῃ‡ εἰς σὲ καὶ ἑπτάκις§ ἐπιστρέψῃ πρὸς σὲ\* λέγων· Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

5 Καὶ εἶπαν οἱ ἀπόστολοι τῷ κυρίῳ· Πρόσθετες ἡμῖν πίστιν. 6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· Εἰ ἔχετε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκαμίνῳ ταύτῃ· Ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

7 Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ† Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, 8 ἄλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· Ἐτοίμασον τί δειπνήσω καὶ περιζωσάμενος διακόνει μοι ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; 9 μὴ ἔχει χάριν‡ τῷ δούλῳ§ ὅτι ἐποίησεν τὰ διαταχθέντα\* 10 οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοὶ ἐσμεν, ὃ ὠφείλομεν† ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι‡ εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσον§ Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. 12 καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἷς τινα κώμην ἀπήνησαν\* δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν† πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἤραν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσιν. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοῦς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψεν μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρίτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ‡ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἑννέα ποῦ; 18 οὐχὶ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ θεῷ εἰ μὴ ὁ ἀλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε.

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ μετὰ παρατηρήσεως, 21 οὐδὲ ἐροῦσιν· Ἴδου ὧδε ἢ· Ἐκεῖ§ ἰδοὺ γὰρ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.

22 Εἶπεν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς· Ἐλεύσονται ἡμέραι ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν καὶ οὐκ ὄψεσθε. 23 καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· Ἴδου ἐκεῖ· Ἴδου ὧδε\*· μὴ ἀπέλθητε μηδὲ διώξητε. 24 ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ† ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν‡ οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ§. 25 πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. 26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· 27 ἦσθιον, ἔπινον, ἐγάμου, ἐγαμίζοντο\* ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσηλθεν Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἀπώλεσεν πάντας† 28 ὁμοίως καθὼς‡ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λῶτ· ἦσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· 29 ἦ δὲ ἡμέρα ἐξηλθεν Λῶτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξεν πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ καὶ ἀπώλεσεν πάντας§

\* 17:1 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 17:1 τὰ σκάνδαλα μὴ ἔλθειν WH Treg NA28 ] μὴ ἔλθειν τὰ σκάνδαλα RP ‡ 17:1 πλὴν οὐαὶ WH Treg NA28 ] οὐαὶ δὲ RP § 17:2 λίθος μυλικὸς WH Treg NA28 ] μύλος ὀνικός RP \* 17:2 τῶν μικρῶν τούτων ἕνα WH Treg NA28 ] ἕνα τῶν μικρῶν τούτων RP † 17:3 ἁμάρτη WH Treg NA28 ] δὲ ἁμάρτη εἰς σὲ RP ‡ 17:4 ἁμαρτήση WH Treg NA28 ] ἁμάρτη RP § 17:4 ἐπτάκις WH Treg NA28 ] + τῆς ἡμέρας RP \* 17:4 πρὸς σὲ WH Treg NA28 ] - RP † 17:7 αὐτῷ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 17:9 ἔχει χάριν WH Treg NA28 ] χάριν ἔχει RP § 17:9 δούλω WH Treg NA28 ] + ἐκείνῳ RP \* 17:9 διαταχθέντα WH Treg NA28 ] + οὐ δοκῶ RP † 17:10 ὃ ὠφείλομεν WH Treg NA28 ] ὅτι ὃ ὠφείλομεν RP ‡ 17:11 πορεύεσθαι WH NA28 ] + αὐτὸν Treg RP § 17:11 μέσον WH Treg NA28 ] μέσου RP \* 17:12 ἀπήνησαν WH ] + αὐτῷ Treg NA28 RP † 17:12 ἔστησαν Treg NA28 RP ] ἀνέστησαν WH ‡ 17:17 Οὐχὶ Treg NA28 RP ] Οὐχὶ WH § 17:21 Ἐκεῖ WH NA28 ] Ἴδου ἐκεῖ Treg RP \* 17:23 ἐκεῖ· Ἴδου ὧδε Treg ] ἐκεῖ, ἢ· Ἴδου ὧδε WH NA28; ὧδε, ἢ· Ἴδου ἐκεῖ RP † 17:24 ἀστραπὴ WH NA28 ] + ἡ Treg RP ‡ 17:24 ὑπὸ τὸν WH Treg NA28 ] ὑπ' RP § 17:24 ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ Treg NA28 RP ] - WH \* 17:27 ἐγαμίζοντο WH Treg NA28 ] ἐξεγαμίζοντο RP † 17:27 πάντας WH Treg NA28 ] ἅπαντας RP ‡ 17:28 καθὼς WH Treg NA28 ] καὶ ὡς RP § 17:29 πάντας WH Treg NA28 ] ἅπαντας RP

30 κατὰ τὰ αὐτὰ\* ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται. 31 ἐν†ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος καὶ τὰ σκευὴ αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά, καὶ ὁ ἐν ἀργῶ ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. 32 μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῶτ. 33 ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἡ περιποιήσασθαι ἀπολέσει αὐτήν, ὃς δ' ἂν § ἀπολέσῃ\* ζωογονήσῃ αὐτήν. 34 λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, ὁ†εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται. 35 ἔσονται δύο ἀλήθουςαι ἐπὶ τὸ αὐτό, ἡ § μία παραλημφθήσεται ἡ δὲ\* ἑτέρα ἀφεθήσεται† 37 καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· Ποῦ, κύριε; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται‡.

## 18

1 Ἔλεγεν ὁ δὲ\* παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι ἑαυτοὺς† καὶ μὴ ἐγκακεῖν, 2 λέγων· Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν θεὸν μὴ φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπομενος. 3 χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα· Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου. 4 καὶ οὐκ ἤθελεν‡ ἐπὶ χρόνον, μετὰ ταῦτα δὲ § εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι ὁὐδὲ ἄνθρωπον\* ἐντρέπομαι, 5 διὰ γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με. 6 εἶπεν δὲ ὁ κύριος· Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει· 7 ὁ δὲ θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων ἑαυτῷ† ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ ἡ μακροθυμεί† ἐπ' αὐτοῖς; 8 λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

9 Εἶπεν δὲ καὶ § πρὸς τινὰς τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶν δίκαιοι καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην. 10 Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ\* εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. 11 ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ἑαυτὸν ταῦτα† προσήχετο· Ὁ θεός, εὐχαριστῶ σοι ὅτι οὐκ εἰμι ὡςπερ‡ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· 12 νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ § πάντα ὅσα κτῶμαι. 13 ὁ δὲ\* τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν†, ἀλλ' ἔτυπτε‡ τὸ στήθος ἑαυτοῦ § λέγων· Ὁ θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. 14 λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ παρ' ἐκεῖνον\*. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

15 Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη ἵνα αὐτῶν ἄπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἑπέτιμων† αὐτοῖς. 16 ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων‡· Ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς με καὶ μὴ κωλύετε αὐτά, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. 17 ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν § μὴ δέξῃται τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

18 Καὶ ἐπρωτήσεν τις αὐτὸν ἄρχων λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; 19 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός. 20 τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ μοιχεύσης, Μὴ φονεύσης, Μὴ κλέψῃς, Μὴ ψευδομαρτυρήσης, Τίμα τὸν πατέρα σου

\* 17:30 τὰ αὐτὰ WH Treg NA28 ] ταῦτα RP † 17:31 ἐν WH Treg NA28 ] + τῷ RP ‡ 17:33 περιποιήσασθαι WH Treg NA28 ] σῶσαι RP § 17:33 ὃς δ' ἂν WH Treg NA28 ] καὶ ὃς ἐὰν RP \* 17:33 ἀπολέσῃ Treg NA28 ] ἀπολέσει αὐτήν RP; ἀπολέσει WH † 17:34 ὁ WH NA28 ] - Treg RP ‡ 17:35 ἔσονται δύο WH Treg NA28 ] Δύο ἔσονται RP § 17:35 ἡ WH Treg NA28 ] - RP \* 17:35 ἡ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἡ RP † 17:35 ἀφεθήσεται WH Treg NA28 RP ] + 36 δύο ἐν ἀργῷ· εἷς παραλημφθήσεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται TR ‡ 17:37 καὶ οἱ ἄετοί ἐπισυναχθήσονται WH Treg NA28 ] συναχθήσονται οἱ ἄετοί RP \* 18:1 δὲ WH NA28 ] + καὶ Treg RP † 18:1 αὐτοὺς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 18:4 ἤθελεν WH Treg NA28 ] ἠθέλησεν RP § 18:4 ταῦτα δὲ WH Treg ] δὲ ταῦτα NA28 RP \* 18:4 οὐδὲ ἄνθρωπον WH Treg NA28 ] καὶ ἄνθρωπον οὐκ RP † 18:7 αὐτῷ WH Treg NA28 ] πρὸς αὐτὸν RP ‡ 18:7 μακροθυμεί WH Treg NA28 ] μακροθυμῶν RP § 18:9 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 18:10 ὁ NA28 RP ] - WH Treg † 18:11 πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα NA28 RP ] ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν WH Treg ‡ 18:11 ὡςπερ WH NA28 RP ] ὡς Treg § 18:12 ἀποδεκατῶ Treg NA28 RP ] ἀποδεκατεύω WH \* 18:13 ὁ δὲ WH NA28 ] καὶ ὁ Treg RP † 18:13 ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν WH Treg NA28 ] εἰς τὸν οὐρανόν ἐπάραι RP ‡ 18:13 ἔτυπτε WH Treg NA28 ] + εἰς RP § 18:13 αὐτοῦ NA28 RP ] ἑαυτοῦ WH Treg \* 18:14 παρ' ἐκεῖνον WH Treg NA28 ] ἢ γὰρ ἐκεῖνος RP † 18:15 ἐπετίμων WH Treg NA28 ] ἐπετίμησεν RP ‡ 18:16 προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων WH Treg NA28 ] προσκαλεσάμενος αὐτὰ εἶπεν RP § 18:17 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP



καὶ τὴν μητέρα\* 21 ὁ δὲ εἶπεν· Ταῦτα πάντα ἐφύλαξα† ἐκ νεότητος μου‡ 22 ἀκούσας δὲ§ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἔτι ἔν σοι λείπει· πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανοῖς\* καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. 23 ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη† ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. 24 Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς‡ εἶπεν· Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσπορεύονται§. 25 εὐκοπώτερον γὰρ ἐστὶν κάμηλον διὰ τρήματος βελόνης\* εἰσελθεῖν ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ εἰσελθεῖν.

26 Εἶπαν δὲ οἱ ἀκούσαντες· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; 27 ὁ δὲ εἶπεν· Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ ἐπαρὰ τῷ θεῷ ἐστίν†.

28 Εἶπεν δὲ ὁ‡ Πέτρος· Ἴδου ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια§ ἠκολουθήσαμεν σοι. 29 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν ἢ γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς\* ἢ τέκνα ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, 30 ὃς οὐχὶ† μὴ ἀπολάβῃ‡ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερουσαλήμ§ καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. 32 παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσιν καὶ ἐμπαιχθήσεται καὶ ὑβρισθήσεται καὶ ἐμπυτθήσεται, 33 καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. 34 καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἱεριχὼ τυφλὸς τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ἐπαϊτῶν\* 36 ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου ἐπυνθάνετο τί† εἶη τοῦτο. 37 ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται. 38 καὶ ἐβόησεν λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. 39 καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιγήσῃ‡ αὐτὸς δὲ πολλῶ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαυὶδ, ἐλέησόν με. 40 σταθεὶς δὲ ὁ§ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν. ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν· 41 Τί\* σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ εἶπεν· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. 42 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέν σε. 43 καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψεν, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν θεόν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ θεῷ.

## 19

1 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχὼ. 2 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος\* Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς† ἦν ἀρχιτελώνης καὶ αὐτὸς πλούσιος. 3 καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστίν, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. 4 καὶ προδραμῶν εἰς τὸ‡ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομορέαν ἵνα ἴδῃ αὐτόν, ὅτι ἐκείνης ἡμελλεν διέρχεσθαι. 5 καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς§ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι, σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. 6 καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτόν χαίρων. 7 καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον λέγοντες ὅτι Παρὰ ἀμαρτωλῶ ἀνδρὶ εἰσηλθεν καταλῦσαι. 8 σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπεν πρὸς τὸν κύριον· Ἴδου τὰ ἡμίσιά\* μου τῶν ὑπαρχόντων†, κύριε, τοῖς πτωχοῖς δίδωμι‡, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα ἀποδίδωμι τετραπλοῦν.

\* 18:20 μητέρα WH Treg NA28 ] + σου RP † 18:21 ἐφύλαξα WH Treg NA28 ] ἐφυλαξάμην RP ‡ 18:21 μου Treg RP ] - WH NA28 § 18:22 δὲ WH Treg NA28 ] + ταῦτα RP \* 18:22 οὐρανοῖς Holmes WHmarg ] τοῖς οὐρανοῖς WH Treg NA28; οὐρανῶ RP † 18:23 ἐγενήθη WH Treg NA28 ] ἐγένετο RP ‡ 18:24 Ἰησοῦς WH NIV ] + περίλυπον γενόμενον Treg RP NA28 § 18:24 εἰς ... θεοῦ εἰσπορεύονται WH Treg NA28 ] εἰσελεύσονται εἰς ... θεοῦ RP \* 18:25 τρήματος βελόνης WH Treg NA28 ] τρυμαλιαῖς ραφίδος RP † 18:27 παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν WH Treg NA28 ] ἐστίν παρὰ τῷ θεῷ RP ‡ 18:28 ὁ WH Treg NA28 ] - RP § 18:28 ἀφέντες τὰ ἴδια WH Treg NA28 ] ἀφήκαμεν πάντα καὶ RP \* 18:29 γυναῖκα ἢ ἀδελφοὺς ἢ γονεῖς WH NA28 ] γονεῖς ἢ ἀδελφοὺς ἢ γυναῖκα Treg RP † 18:30 οὐχὶ WH NA28 ] οὐ Treg RP ‡ 18:30 ἀπολάβῃ Treg NA28 RP ] λάβῃ WH § 18:31 Ἱερουσαλήμ WH Treg NA28 ] Ἱεροσόλυμα RP \* 18:35 ἐπαϊτῶν WH Treg NA28 ] προσαιτῶν RP † 18:36 τί WH NA28 RP ] + ἂν Treg ‡ 18:39 σιγήσῃ WH Treg NA28 ] σιωπήσῃ RP § 18:40 ὁ Treg NA28 RP ] - WH \* 18:41 Τί WH NA28 ] λέγων Τί Treg RP \* 19:2 καλούμενος WH Treg RP NA28 ] - NIV † 19:2 αὐτὸς WH Treg NA28 ] οὗτος ἦν RP ‡ 19:4 εἰς τὸ WH Treg NA28 ] - RP § 19:5 Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] + εἶδεν αὐτόν καὶ RP \* 19:8 ἡμίσιά WH Treg NA28 ] ἡμίση RP † 19:8 μου τῶν ὑπαρχόντων WH Treg NA28 ] τῶν ὑπαρχόντων μου RP ‡ 19:8 τοῖς πτωχοῖς δίδωμι WH Treg NA28 ] δίδωμι τοῖς πτωχοῖς RP

9 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν· 10 ἦλθεν γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς.

11 Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπεν παραβολὴν διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτὸν ὁ  
καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρήμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀναφαίνεσθαι· 12 εἶπεν οὖν· Ἄνθρωπός  
τις εὐγενῆς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν καὶ ὑποστρέψαι. 13 καλέσας δὲ δέκα  
δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἐπραγματεύσασθε\* ἐν ᾧ † ἔρχομαι.  
14 οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες· Οὐ θέλομεν  
τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. 15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν καὶ εἶπεν  
φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους οἷς † δεδώκει † τὸ ἀργύριον, ἵνα ἔγνοι † τί † διεπραγματεύσαντο\*  
16 παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος λέγων· Κύριε, ἡ μνᾶ σου ἑδέκα προσηργάσατο † μνᾶς. 17 καὶ εἶπεν αὐτῷ·  
Ἐὕγε † ἀγαθὲ δοῦλε, ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων. 18 καὶ  
ἦλθεν ὁ δεύτερος λέγων· Ἡ μνᾶ σου, κύριε, ἐποίησεν πέντε μνᾶς. § 19 εἶπεν δὲ καὶ τούτῳ· Καὶ  
σὺ ἐπάνω γίνου\* πέντε πόλεων. 20 καὶ ὁ † ἕτερος ἦλθεν λέγων· Κύριε, ἰδοὺ ἡ μνᾶ σου ἦν εἶχον  
ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· 21 ἐφοβούμην γὰρ σε ὅτι ἄνθρωπος ἀστυερὸς εἶ, αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας καὶ  
θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. 22 ἔλεγει † αὐτῷ· Ἐκ τοῦ στόματός σου κρίνω σε, πονηρὲ δοῦλε· ἦδεις ὅτι ἐγὼ  
ἄνθρωπος ἀστυερὸς εἶμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα; 23 καὶ διὰ τί οὐκ ἔδωκάς μου  
τὸ ἀργύριον § ἐπὶ τράπεζαν; καὶ γὰρ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα\*. 24 καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν·  
Ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι— 25 καὶ εἶπαν αὐτῷ· Κύριε, ἔχει δέκα  
μνᾶς— 26 ἔλεγω † ὑμῖν ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται. †  
27 πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἑτάτους § τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς\* ἀγάγετε ὧδε καὶ  
κατασφάξατε ἑαυτούς ἔμπροσθέν μου.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν,  
ἀπέστειλεν δύο τῶν μαθητῶν † 30 λέγων † Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην, ἐν ἧ εἰσπορευόμενοι  
εὕρησετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν, καὶ § λύσαντες αὐτὸν  
ἀγάγετε. 31 καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ· Διὰ τί λύετε; οὕτως ἔρειτε\* ὅτι Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.  
32 ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὔρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς. 33 λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπαν  
οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· Τί λύετε τὸν πῶλον; 34 οἱ δὲ εἶπαν ὅτι † Ὁ κύριος αὐτοῦ χρεῖαν ἔχει.  
35 καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιρίψαντες ἑαυτῶν † τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν  
τὸν Ἰησοῦν· 36 πορευομένου δὲ αὐτοῦ ὑπεστρώννουν τὰ ἱμάτια ἑαυτῶν § ἐν τῇ ὁδῷ. 37 ἐγγίζοντος  
δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν  
χαίροντες αἰνεῖν τὸν θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ ἑαυτῶν\* ὧν εἶδον δυνάμειν, 38 λέγοντες· Εὐλογημένος  
ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς † ἐν ὀνόματι κυρίου· ἐν οὐρανῷ εἰρήνη † καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. 39 καὶ τινες  
τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπαν πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου. 40 καὶ

§ 19:11 εἶναι Ἱερουσαλὴμ αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν εἶναι Ἱερουσαλὴμ RP \* 19:13 Πραγματεύσασθε Treg NA28 RP ] πραγματεύσασθαι WH † 19:13 ἐν ᾧ WH Treg NA28 ] ἕως RP † 19:15 δεδώκει WH Treg NA28 ] ἔδωκεν RP § 19:15 γνοι WH Treg NA28 ] γνῶ τίς RP \* 19:15 διεπραγματεύσαντο WH Treg NA28 ] διεπραγματεύσατο RP † 19:16 δέκα προσηργάσατο WH Treg NA28 ] προσηργάσατο δέκα RP † 19:17 Εὕγε WH Treg NA28 ] εὐ RP § 19:18 Ἡ μνᾶ σου κύριε WH Treg NA28 ] Κύριε ἡ μνᾶ σου RP \* 19:19 ἐπάνω γίνου WH NA28 ] γίνου ἐπάνω Treg RP † 19:20 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 19:22 λέγει WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 19:23 μου τὸ ἀργύριον WH Treg NA28 ] τὸ ἀργύριόν μου RP \* 19:23 αὐτὸ ἔπραξα WH Treg NA28 ] ἔπραξα αὐτό RP † 19:26 λέγω WH NA28 ] + γὰρ Treg RP † 19:26 ἀρθήσεται WH NA28 ] + ἀπ' αὐτοῦ Treg RP § 19:27 τούτους WH Treg NA28 ] ἐκείνους RP \* 19:27 αὐτούς WH Treg NA28 ] - RP † 19:29 μαθητῶν WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP † 19:30 λέγων WH Treg NA28 ] εἰπὼν RP § 19:30 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 19:31 ἐρειτε WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP † 19:34 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † 19:35 αὐτῶν WH Treg NA28 ] - RP § 19:36 ἑαυτῶν WH Treg ] αὐτῶν NA28 RP \* 19:37 πασῶν WH NA28 RP ] πάντων Treg † 19:38 βασιλεὺς Treg RP ] ὁ βασιλεὺς WH NA28 † 19:38 ἐν οὐρανῷ εἰρήνη WH Treg NA28 ] εἰρήνη ἐν οὐρανῷ RP

ἀποκριθεὶς εἶπεν § λέγω ὑμῖν, ὅτι \* ἐὰν οὗτοι σιωπήσουσιν † οἱ λίθοι κρᾶξουσιν ‡

41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτήν § 42 λέγων ὅτι εἰ ἔγνωσ ἔν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ \* τὰ πρὸς εἰρήνην † νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου. 43 ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ καὶ παρεμβαλοῦσιν † οἱ ἐχθροὶ σου χάρακά σοι καὶ περικυκλώσουσίν σε καὶ συνέξουσίν σε πάντοθεν, 44 καὶ ἔδαφιοῦσίν σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσιν λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί §, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνωσ τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

45 Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας \* 46 λέγων αὐτοῖς· Γέγραπται· Καὶ ἔσται † ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς ‡ ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

47 Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ· οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ, 48 καὶ οὐχ εὕρισκον § τὸ τί ποιήσωσιν, ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

## 20

1 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν \* διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς † καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις, 2 καὶ εἶπαν λέγοντες πρὸς αὐτόν· Εἰπὸν ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστὶν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ‡ 3 ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ § λόγον, καὶ εἶπατέ μοι· 4 Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν ἢ ἐξ ἀνθρώπων; 5 οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ, ἐρεῖ· Διὰ τί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; 6 ἐὰν δὲ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων, ὁ λαὸς ἅπας \* καταλιθάσει ἡμᾶς, πεπεισμένος γὰρ ἐστὶν Ἰωάννην προφήτην εἶναι· 7 καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. 8 καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

9 Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπος † ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδετο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν χρόνους ἰκανοὺς. 10 καὶ † καιρῷ ἀπέστειλεν πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν § αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες \* κενόν. 11 καὶ προσέθετο ἕτερον πέμψαι † δοῦλον· οἱ δὲ κάκεινον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν. 12 καὶ προσέθετο τρίτον πέμψαι †· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον. 13 εἶπεν δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως † τοῦτον § ἐντραπήσονται. 14 ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους \* λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· ἀποκτείνωμεν † αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία· 15 καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; 16 ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπαν· Μὴ γένοιτο. 17 ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπεν· Τί οὖν ἐστὶν τὸ γεγραμμένον τοῦτο· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας; 18 πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμησεί αὐτόν. 19 καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ‡

§ 19:40 εἶπεν WH NA28 ] + αὐτοῖς Treg RP \* 19:40 ὅτι Treg RP ] - WH NA28 † 19:40 σιωπήσουσιν WH Treg NA28 ] σιωπήσωσιν RP ‡ 19:40 κρᾶξουσιν WH Treg NA28 ] κεκράζονται RP § 19:41 αὐτήν WH Treg NA28 ] αὐτῇ RP \* 19:42 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ WH NA28 ] καὶ σὺ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ Treg; καὶ σὺ καὶ γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου RP † 19:42 εἰρήνην WH NA28 ] + σου Treg RP ‡ 19:43 παρεμβαλοῦσιν WH Treg NA28 ] περιβαλοῦσιν RP § 19:44 λίθον ἐπὶ λίθον ἐν σοί WH Treg NA28 ] ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ RP \* 19:45 πωλοῦντας WH Treg NA28 ] + ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας RP † 19:46 Καὶ ἔσται WH Treg NA28 ] - RP ‡ 19:46 προσευχῆς WH Treg NA28 ] + ἐστὶν RP § 19:48 εὕρισκον NA28 RP ] ἠύρισκον WH Treg \* 20:1 ἡμερῶν WH Treg NA28 ] + ἐκεῖνων RP † 20:1 ἀρχιερεῖς WH Treg NA28 ] ἱερεῖς RP ‡ 20:2 λέγοντες πρὸς αὐτόν WH NA28 ] πρὸς αὐτόν λέγοντες RP; πρὸς αὐτόν Treg § 20:3 κἀγὼ WH Treg NA28 ] + ἔνα RP \* 20:6 ὁ λαὸς ἅπας WH Treg NA28 ] πᾶς ὁ λαὸς RP † 20:9 Ἄνθρωπος WH Treg NIV RP ] + τις NA28 ‡ 20:10 καὶ WH Treg NA28 ] + ἐν RP § 20:10 δώσουσιν WH Treg NA28 ] δώσιν RP \* 20:10 ἐξαπέστειλαν αὐτὸν δείραντες WH NA28 ] δείραντες αὐτόν ἐξαπέστειλαν Treg RP † 20:11 ἕτερον πέμψαι WH Treg NA28 ] πέμψαι ἕτερον RP ‡ 20:12 τρίτον πέμψαι WH Treg NA28 ] πέμψαι τρίτον RP § 20:13 τοῦτον WH Treg NA28 ] + ἰδόντες RP \* 20:14 ἀλλήλους WH Treg NA28 ] ἑαυτούς RP † 20:14 ἀποκτείνωμεν WH Treg NA28 ] δευτε ἀποκτείνωμεν RP ‡ 20:19 γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς WH Treg NA28 ] ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς RP

ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν, ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς εἶπεν τὴν παραβολὴν ταύτην\*.

<sup>20</sup> Καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος. <sup>21</sup> καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ διδάσκεις. <sup>22</sup> ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦναι ἢ οὐ; <sup>23</sup> κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπεν πρὸς αὐτούς· <sup>24</sup> Δεῖξατέ μοι δηνάριον· τίνας ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν; ἀποκριθέντες δὲ εἶπαν· Καίσαρος. <sup>25</sup> ὁ δὲ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τοῖνυν ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ. <sup>26</sup> καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ, καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.

<sup>27</sup> Προσελθόντες δὲ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωϋσῆς ἔγραψεν ἡμῖν, ἐάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἢ ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. <sup>29</sup> ἐπτα οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν ἄτεκνος. <sup>30</sup> καὶ ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐπτα οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον. <sup>32</sup> ὕστερον καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν. <sup>33</sup> ἢ γυνὴ οὖν ἐν τῇ ἀναστάσει τίνας αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἐπτα ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.

<sup>34</sup> Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται. <sup>36</sup> οὐδὲ γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται, ἰσάγγελοι γὰρ εἰσὶν καὶ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τῆς ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες. <sup>37</sup> ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ καὶ Μωϋσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει κύριον τὸν θεὸν Ἀβραὰμ καὶ θεὸν Ἰσαὰκ καὶ θεὸν Ἰακώβ. <sup>38</sup> θεὸς δὲ οὐκ ἔστιν νεκρῶν ἀλλὰ ζώντων, πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν. <sup>39</sup> ἀποκριθέντες δὲ τινες τῶν γραμματέων εἶπαν· Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας. <sup>40</sup> οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

<sup>41</sup> Εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· Πῶς λέγουσιν τὸν χριστὸν εἶναι Δαυὶδ υἱόν; <sup>42</sup> αὐτὸς γὰρ Δαυὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· Εἶπεν κύριος τῷ κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. <sup>44</sup> Δαυὶδ οὖν αὐτὸν κύριον καλεῖ, καὶ πῶς αὐτοῦ υἱός ἐστιν;

<sup>45</sup> Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπεν τοῖς μαθηταῖς· Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελούντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς καὶ φιλοῦντων ἀσπασμούς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, <sup>47</sup> οἱ κατεσθίουσιν τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὔτοι λήμψονται περισσώτερον κρίμα.

## 21

<sup>1</sup> Ἀναβλέψας δὲ εἶδεν τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν\* πλουσίους. <sup>2</sup> εἶδεν

§ 20:19 τὸν λαόν WH Treg NA28 ] - RP \* 20:19 εἶπεν τὴν ... ταύτην WH Treg NA28 ] τὴν ... ταύτην εἶπεν RP  
† 20:20 ὥστε WH Treg NA28 ] εἰς τὸ RP † 20:22 ἡμᾶς WH Treg NA28 ] ἡμῖν RP § 20:23 αὐτούς WH Treg NA28 ] + τί με πειράζετε RP \* 20:24 Δεῖξατέ WH Treg NA28 ] Ἐπιδείξατέ RP † 20:24 ἀποκριθέντες Treg RP ] οἱ WH NA28 † 20:25 πρὸς αὐτούς Τοῖνυν ἀπόδοτε WH Treg NA28 ] αὐτοῖς Ἀπόδοτε τοῖνυν RP § 20:26 τοῦ WH ] αὐτοῦ Treg NA28 RP \* 20:27 ἀντιλέγοντες NA28 RP ] λέγοντες WH Treg † 20:28 ἢ WH Treg NA28 ] ἀποθάνῃ RP † 20:30 ὁ δεῦτερος WH Treg NA28 ] ἔλαβεν ὁ δεῦτερος τὴν γυναῖκα καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος RP § 20:31 αὐτήν WH Treg NA28 ] + ὡσαύτως RP \* 20:32 καὶ ἡ γυνὴ ἀπέθανεν WH Treg NA28 ] δὲ πάντων ἀπέθανεν καὶ ἡ γυνὴ RP † 20:33 ἡ γυνὴ οὖν ἐν τῇ WH NA28 ] ἐν τῇ οὖν Treg RP † 20:34 Καὶ WH Treg NA28 ] + ἀποκριθεὶς RP § 20:34 γαμίσκονται WH Treg NA28 ] ἐγκαμίσκονται RP \* 20:35 γαμίζονται WH Treg NA28 ] ἐγκαμίζονται RP † 20:36 οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε RP † 20:36 εἰσὶν WH Treg NA28 ] + τοῦ RP § 20:37 καὶ WH Treg NA28 ] + τὸν RP \* 20:37 καὶ WH Treg NA28 ] + τὸν RP † 20:40 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP † 20:41 εἶναι Δαυὶδ υἱόν WH NA28 ] υἱὸν Δαυὶδ εἶναι Treg RP § 20:42 αὐτὸς γὰρ WH NA28 ] καὶ αὐτὸς Treg RP \* 20:42 Εἶπεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 20:44 αὐτὸν κύριον WH Treg ] κύριον αὐτὸν NA28 RP † 20:44 αὐτοῦ υἱός WH Treg NA28 ] υἱὸς αὐτοῦ RP § 20:45 μαθηταῖς WH Treg NIV ] + αὐτοῦ RP NA28 \* 21:1 εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα αὐτῶν WH Treg NA28 ] τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον RP

δέ τινὰ χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ λεπτὰ δύο<sup>‡</sup>, <sup>3</sup> καὶ εἶπεν· Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη § πλεῖον πάντων ἔβαλεν· <sup>4</sup> πάντες\* γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα† αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα‡ τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλεν.

<sup>5</sup> Καὶ τινῶν λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασιν κεκόσμηται εἶπεν· <sup>6</sup> Ταῦτα ἂ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ § οὐ καταλυθήσεται.

<sup>7</sup> Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν λέγοντες· Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; <sup>8</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες\* Ἐγὼ εἰμι καὶ· Ὁ καιρὸς ἤγγικεν· μὴ† πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. <sup>9</sup> ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον, ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος. <sup>10</sup> τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπ' ἔθνος καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν, <sup>11</sup> σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους‡ λιμοὶ καὶ λοιμοὶ § ἔσονται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα\* ἔσται.

<sup>12</sup> Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ διώξουσιν, παραδιδόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους‡ ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματος μου· <sup>13</sup> ἀποβήσεται § ὑμῖν εἰς μαρτύριον. <sup>14</sup> θέτε\* οὖν ἐν ταῖς καρδίαις† ὑμῶν μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι, <sup>15</sup> ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν ἣ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν‡ ἅπαντες § οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. <sup>16</sup> παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων\*, καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν, <sup>17</sup> καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομα μου. <sup>18</sup> καὶ θρῖξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται. <sup>19</sup> ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε† τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

<sup>20</sup> Ὅταν δὲ ἴδητε κυκλουμένην ὑπὸ στρατοπέδων‡ Ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. <sup>21</sup> τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη, καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαν, καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν, <sup>22</sup> ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταί εἰσιν τοῦ πληροῦσθαι πάντα τὰ γεγραμμένα. <sup>23</sup> οὐαὶ § ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχοῦσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὄργη\* τῷ λαῷ τούτῳ, <sup>24</sup> καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρης καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς τὰ ἔθνη πάντα†, καὶ Ἱερουσαλήμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι οὗ‡ πληρωθῶσιν § καιροὶ ἐθνῶν.

<sup>25</sup> Καὶ ἔσονται\* σημεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν ἀπορίᾳ ἤχους† θαλάσσης καὶ σάλου, <sup>26</sup> ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ, αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται. <sup>27</sup> καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. <sup>28</sup> ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

<sup>29</sup> Καὶ εἶπεν παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα· <sup>30</sup> ὅταν προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν· <sup>31</sup> οὕτως καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ. <sup>32</sup> ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ

† 21:2 τινὰ WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 21:2 λεπτὰ δύο WH Treg NA28 ] δύο λεπτά RP § 21:3 ἡ πτωχὴ αὕτη RP ] αὕτη ἢ πτωχὴ WH Treg NA28 \* 21:4 πάντες WH NA28 ] ἅπαντες Treg RP † 21:4 δῶρα WH NA28 ] + τοῦ θεοῦ Treg RP ‡ 21:4 πάντα WH Treg NA28 ] ἅπαντα RP § 21:6 λίθῳ Treg NA28 RP ] + ὧδε WH \* 21:8 λέγοντες WH NA28 ] + ὅτι Treg RP † 21:8 μὴ WH Treg NA28 ] + οὖν RP ‡ 21:11 καὶ κατὰ τόπους WH Treg NA28 ] κατὰ τόπους καὶ RP § 21:11 λιμοὶ καὶ λοιμοὶ NA28 RP ] λοιμοὶ καὶ λιμοὶ WH Treg \* 21:11 σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα Treg RP ] ἀπ' οὐρανοῦ σημεῖα μεγάλα WH NA28; σημεῖα μεγάλα ἀπ' οὐρανοῦ WH marg † 21:12 τὰς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 21:12 ἀπαγομένους WH Treg NA28 ] ἀγομένους RP § 21:13 ἀποβήσεται WH NA28 ] + δὲ Treg RP \* 21:14 θέτε WH Treg NA28 ] θέσθε RP † 21:14 ἐν ταῖς καρδίαις WH Treg NA28 ] εἰς τὰς καρδίας RP ‡ 21:15 ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν WH Treg NA28 ] ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι RP § 21:15 ἅπαντες WH Treg NA28 ] πάντες RP \* 21:16 ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων WH Treg NA28 ] συγγενῶν καὶ φίλων καὶ ἀδελφῶν RP † 21:19 κτήσασθε NA28 RP ] κτήσεσθε WH Treg ‡ 21:20 στρατοπέδων WH Treg NA28 ] + τὴν RP § 21:23 οὐαὶ WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 21:23 ὄργη WH Treg NA28 ] + ἐν RP † 21:24 τὰ ἔθνη πάντα WH Treg NA28 ] πάντα τὰ ἔθνη RP ‡ 21:24 οὐ WH Treg NA28 ] - RP § 21:24 πληρωθῶσιν Treg NA28 RP ] + καὶ ἔσονται WH \* 21:25 ἔσονται WH Treg NA28 ] ἔσται RP † 21:25 ἤχους WH Treg NA28 ] ἠχούσης RP

γενεὰ αὕτη ἕως ἂν πάντα γένηται. <sup>33</sup> ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ ἁπαρλεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρλεύσονται.

<sup>34</sup> Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς μήποτε βαρηθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραιπάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ ἐπιστῆ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος\* ἡ ἡμέρα ἐκείνη <sup>35</sup> ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ† ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. <sup>36</sup> ἀγρυπνεῖτε ἵνα ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι ἵνα ἁκατισχύσητε ἵνα ἐκφυγεῖν ταῦτα\* πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

<sup>37</sup> Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν†, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ἠυλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν· <sup>38</sup> καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθιζεν πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

## 22

<sup>1</sup> Ἦγγιζεν δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἡ λεγομένη Πάσχα. <sup>2</sup> καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλθωσιν αὐτόν, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

<sup>3</sup> Εἰσῆλθεν δὲ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἁκαλούμενον\* Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα· <sup>4</sup> καὶ ἀπελθὼν συνελάλησεν τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ στρατηγοῖς τὸ πῶς αὐτοῖς παραδῶ αὐτόν†. <sup>5</sup> καὶ ἐχάρησαν καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. <sup>6</sup> καὶ ἐξωμολόγησεν, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτόν ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς‡.

<sup>7</sup> Ἦλθεν δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἣ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα· <sup>8</sup> καὶ ἀπέστειλεν Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπὼν· Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα ἵνα φάγωμεν. <sup>9</sup> οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν\* <sup>10</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἴδου εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν συναντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν ἐῖς ἣν† εἰσπορεύεται. <sup>11</sup> καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας· Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος· Ποῦ ἐστὶν τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; <sup>12</sup> κακεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνάγκαιον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. <sup>13</sup> ἀπελθόντες δὲ εὔρον καθὼς εἶρηκεῖ αὐτοῖς, καὶ ἠτοίμασαν τὸ πάσχα.

<sup>14</sup> Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσεν καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. <sup>15</sup> καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· <sup>16</sup> λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι\* οὐ μὴ φάγω αὐτὸ ἕως ὅτου πληρωθῆ ἔν τῃ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ. <sup>17</sup> καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστήσας εἶπεν· Λάβετε τοῦτο καὶ διαμερίσατε ἐῖς ἑαυτούς‡· <sup>18</sup> λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ πῖω ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ\* γενήματος τῆς ἀμπέλου ἕως ὅτ' ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἔλθῃ. <sup>19</sup> καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων· Τοῦτο ἐστὶν τὸ σῶμά μου [τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν·]§ <sup>20</sup> καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως' μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυννόμενον]. <sup>21</sup> πλὴν ἰδοὺ ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης· <sup>22</sup> ὅτι ὁ υἱὸς μὲν\* τοῦ ἀνθρώπου ἁκατὰ τὸ ὠρισμένον πορεύεται†, πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται. <sup>23</sup> καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς τὸ τίς ἄρα εἶη ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

‡ 21:33 παρλεύσονται WH Treg NA28 ] παρέλθωσιν RP § 21:34 ὑμῶν αἱ καρδίαι NA28 RP ] αἱ καρδίαι ὑμῶν WH Treg \* 21:34 ἐπιστῆ ἐφ' ὑμᾶς αἰφνίδιος WH Treg NA28 ] αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῆ RP † 21:35 ἐπεισελεύσεται γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ ἐπελεύσεται RP ‡ 21:36 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP § 21:36 ἁκατισχύσητε WH Treg NA28 ] καταξιωθήτε RP \* 21:36 ταῦτα WH Treg NA28 ] - RP † 21:37 ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν WH NA28 RP ] διδασκῶν ἐν τῷ ἱερῷ Treg \* 22:3 ἁκαλούμενον WH Treg NA28 ] ἐπικαλούμενον RP † 22:4 αὐτοῖς παραδῶ αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς RP ‡ 22:6 ἄτερ ὄχλου αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου RP § 22:7 ἦ WH Treg NIV ] ἐν ἦ RP NA28 \* 22:9 ἐτοιμάσωμεν WH Treg NA28 ] ἐτοιμάσομεν RP † 22:10 εἰς ἣν WH Treg NA28 ] οὐ RP ‡ 22:13 εἰρήκει WH Treg NA28 ] εἶρηκεν RP § 22:14 οἱ WH Treg NA28 ] + δώδεκα RP \* 22:16 ὅτι WH NA28 ] + οὐκέτι Treg RP † 22:16 αὐτὸ WH Treg NA28 ] ἐξ αὐτοῦ RP ‡ 22:17 εἰς ἑαυτούς WH Treg NA28 ] ἑαυτοῖς RP § 22:18 οὐ WH Treg NIV ] ὅτι οὐ RP NA28 \* 22:18 νῦν ἀπὸ τοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 22:18 οὐ WH Treg NA28 ] ὅτου RP ‡ 22:19 19-20 τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ... ἐκχυννόμενον Treg NA28 RP ] [[WH]] § 22:19 καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως Treg NA28 [[WH]] ] ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον RP \* 22:22 ὅτι ὁ υἱὸς μὲν WH Treg NA28 ] καὶ ὁ μὲν υἱὸς RP † 22:22 κατὰ τὸ ὠρισμένον πορεύεται WH Treg NA28 ] πορεύεται κατὰ τὸ ὠρισμένον RP

24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων. 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν κυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. 26 ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν. 27 τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν.

28 Ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότερες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου. 29 κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ μου βασιλείαν, 30 ἵνα ἔσθητε\* καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου†, καὶ καθήσθητε ἐπὶ θρόνων τὰς δώδεκα φυλάς κρίνοντες § τοῦ Ἰσραήλ.

31 Σίμων\* Σίμων, ἰδοὺ ὁ Σατανᾶς ἐξητήσατο ὑμᾶς τοῦ σιναῖσαι ὡς τὸν σίτον. 32 ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήρισον† τοὺς ἀδελφούς σου. 33 ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι. 34 ὁ δὲ εἶπεν· Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσῃς ἡμέρον ἀλέκτωρ ἕως § τρίς ἄπαρνήσῃ εἰδέναι\*.

35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλλαντίου καὶ πῆρας καὶ ὑποδημάτων, μή τινας ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπαν· Οὐθενός. 36 εἶπεν δὲ† αὐτοῖς· Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πῆραν, καὶ ὁ μὴ ἔχων πωλησάτω ‡ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω § μάχαιραν. 37 λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι\* τοῦτο τὸ † γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. 38 οἱ δὲ εἶπαν· Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἰκανόν ἐστιν.

39 Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί ‡ 40 γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς· Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. 41 καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν ὡσεὶ λίθου βολήν, καὶ θείς τὰ γόνατα προσήχετο 42 λέγων· Πάτερ, εἰ βούλει παρένεγκε § τοῦτο τὸ ποτήριον\* ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω † 43 ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν. §\* 44 καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσήχετο· καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρῶς αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν. 45 καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς εὗρεν κοιμωμένους αὐτούς † ἀπὸ τῆς λύπης, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

47 Ἔτι † αὐτοῦ λαλοῦντος ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα προήρχετο αὐτοῦς, καὶ ἠγγισεν τῷ Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν. 48 Ἰησοῦς δὲ § εἶπεν αὐτῷ· Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως; 49 ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτόν τὸ ἐσόμενον εἶπαν\* Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν μαχαίρῃ; 50 καὶ ἐπάταξεν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον † καὶ ἀφείλεν τὸ οὖς αὐτοῦ ‡ τὸ δεξιόν. 51 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἐὰν ἐξ ἕως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου § ἵασατο αὐτόν. 52 εἶπεν δὲ\* Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτόν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ καὶ πρεσβυτέρους· Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθατε † μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων; 53 καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ'

‡ 22:26 γινέσθω WH Treg NA28 ] γενέσθω RP § 22:27 ἐν μέσῳ ὑμῶν εἰμι WH Treg NA28 ] εἰμι ἐν μέσῳ ὑμῶν RP \* 22:30 ἔσθητε WH Treg NA28 ] ἐσθήτε RP † 22:30 ἐν τῇ βασιλείᾳ μου WH Treg NA28 ] - RP ‡ 22:30 καθήσθητε NA28 Treg ] καθήσθη WH; καθίσθητε RP § 22:30 τὰς ... φυλάς κρίνοντες WH NA28 ] κρίνοντες τὰς ... φυλάς Treg RP \* 22:31 Σίμων WH NA28 ] εἶπεν δὲ ὁ κύριος Σίμων Treg RP † 22:32 στήρισον WH Treg NA28 ] στήριξον RP ‡ 22:34 φωνήσῃ WH Treg NA28 ] μὴ φωνήσῃ RP § 22:34 ἕως WH Treg NA28 ] πρὶν ἢ RP \* 22:34 με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι WH Treg NA28 ] ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με RP † 22:36 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP ‡ 22:36 πωλησάτω WH Treg NA28 ] πωλήσῃ RP § 22:36 ἀγορασάτω WH Treg NA28 ] ἀγοράσῃ RP \* 22:37 ὅτι WH Treg NA28 ] + ἔτι RP † 22:37 τὸ WH Treg NA28 ] τὰ RP ‡ 22:39 μαθηταί WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 22:42 παρένεγκε WH Treg NA28 ] παρενεγκεῖν RP \* 22:42 τοῦτο τὸ ποτήριον WH Treg NA28 ] τὸ ποτήριον τοῦτο RP † 22:42 γινέσθω WH Treg NA28 ] γενέσθω RP ‡ 22:43 43-44 ὥφθη δὲ ... ἐπὶ τὴν γῆν. Treg NA28 RP ] [[WH]] § 22:43 ἀπ' NA28 RP ] ἀπὸ τοῦ [[WH]] Treg \* 22:43 καὶ ἐγένετο [[WH]] NA28 ] ἐγένετο δὲ Treg RP † 22:45 κοιμωμένους αὐτούς WH Treg NA28 ] αὐτοὺς κοιμωμένους RP ‡ 22:47 Ἔτι WH Treg NA28 ] + δέ RP § 22:48 Ἰησοῦς δὲ WH Treg NA28 ] ὁ δὲ Ἰησοῦς RP \* 22:49 εἶπαν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP † 22:50 τοῦ ἀρχιερέως τὸν δοῦλον WH Treg NA28 ] τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως RP ‡ 22:50 τὸ οὖς αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ τὸ οὖς RP § 22:51 ὠτίου WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 22:52 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 22:52 ἐξήλθατε WH Treg NA28 ] ἐξεληλύθατε RP

ὕμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνετε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ἔστιν ὑμῶν ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

<sup>54</sup> Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον καὶ εἰσήγαγον εἰς τὴν οἰκίαν\* τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν. <sup>55</sup> Ἐπὶ τῶν περιαψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. <sup>56</sup> Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ εἶπεν· Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν· <sup>57</sup> ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων· Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι·† <sup>58</sup> καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη· Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· ὁ δὲ Πέτρος ἔφη· Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί. <sup>59</sup> καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς ἄλλος τις διῖσχυρίζετο λέγων· Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν, καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν· <sup>60</sup> εἶπεν δὲ ὁ Πέτρος· Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις· καὶ παραχρῆμα ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. <sup>61</sup> καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψεν τῷ Πέτρῳ, καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ κυρίου ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον\* ἀπαρνήσῃ με τρίς. <sup>62</sup> καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσεν πικρῶς.

<sup>63</sup> Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπειζον αὐτῷ δέροντες, <sup>64</sup> καὶ περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων λέγοντες· Προφήτευσον, τίς ἐστὶν ὁ παῖσας σε; <sup>65</sup> καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

<sup>66</sup> Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε\* καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν, <sup>67</sup> λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπὸν ἡμῖν. εἶπεν δὲ αὐτοῖς· Ἐὰν ὑμῖν εἴπω οὐ μὴ πιστεύσητε· <sup>68</sup> ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε ἀπὸ τοῦ νῦν δέ\* ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ θεοῦ. <sup>70</sup> εἶπαν δὲ πάντες· Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγὼ εἰμι. <sup>71</sup> οἱ δὲ εἶπαν· Τί ἔτι ἔχομεν μαρτυρίας χρειαίν\*; αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

## 23

<sup>1</sup> Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον. <sup>2</sup> ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες· Τοῦτον εὗραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος ἡμῶν\* καὶ κωλύοντα φόρους Καίσαρι† διδόναι καὶ λέγοντα αὐτὸν χριστὸν βασιλέα εἶναι. <sup>3</sup> ὁ δὲ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· Σὺ λέγεις. <sup>4</sup> ὁ δὲ Πιλάτος εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. <sup>5</sup> οἱ δὲ ἐπίσχυον λέγοντες ὅτι Ἄνασεΐει τὸν λαὸν διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

<sup>6</sup> Πιλάτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστιν, <sup>7</sup> καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστὶν ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρώδη, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις. <sup>8</sup> ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν, ἦν γὰρ ἐξ ἰκανῶν χρόνων θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν\* περὶ αὐτοῦ, καὶ ἠλπίζεν τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. <sup>9</sup> ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἰκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. <sup>10</sup> εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. <sup>11</sup> ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν καὶ ὁ Ἡρώδης σὺν

‡ 22:53 ἐστὶν ὑμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν ἐστὶν RP § 22:54 εἰσήγαγον WH Treg NA28 ] + αὐτὸν RP \* 22:54 τὴν οἰκίαν WH Treg NA28 ] τὸν οἶκον RP † 22:55 περιαψάντων WH Treg NA28 ] Ἀψάντων RP ‡ 22:55 συγκαθισάντων WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP § 22:55 μέσος WH Treg NA28 ] ἐν μέσῳ RP \* 22:57 ἠρνήσατο WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP † 22:57 Οὐκ οἶδα αὐτόν γύναι WH Treg NA28 ] Γύναι οὐκ οἶδα αὐτόν RP ‡ 22:58 ἔφη WH Treg NA28 ] εἶπεν RP § 22:61 λόγου Treg RP ] ῥήματος WH NA28 \* 22:61 σήμερον WH Treg NA28 ] - RP † 22:62 ἔξω WH Treg NA28 ] + ὁ Πέτρος RP ‡ 22:63 αὐτὸν WH Treg NA28 ] τὸν Ἰησοῦν RP § 22:64 αὐτὸν ἐπηρώτων WH Treg NA28 ] αὐτόν ἔτυπον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον καὶ ἐπηρώτων αὐτόν RP \* 22:66 τε WH Treg NA28 ] - RP † 22:66 ἀπήγαγον WH Treg NA28 ] ἀνήγαγον RP ‡ 22:68 δὲ WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 22:68 ἀποκριθῆτε WH NA28 ] μοι ἢ ἀπολύσητε Treg RP \* 22:69 δὲ WH Treg NA28 ] - RP † 22:71 ἔχομεν μαρτυρίας χρειαίν WH Treg NA28 ] χρειαίν ἔχομεν μαρτυρίας RP \* 23:2 ἡμῶν WH Treg NA28 ] - RP † 23:2 φόρους Καίσαρι WH Treg NA28 ] Καίσαρι φόρους RP ‡ 23:2 καὶ WH Treg NA28 ] - RP § 23:2 αὐτὸν WH ] ἑαυτὸν Treg NA28 RP \* 23:3 ἠρώτησεν WH Treg NA28 ] ἐπηρώτησεν RP † 23:5 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 23:6 ἀκούσας WH NA28 ] + Γαλιλαίαν Treg RP § 23:8 ἐξ ἰκανῶν χρόνων θέλων WH Treg NA28 ] θέλων ἐξ ἰκανοῦ RP \* 23:8 ἀκούειν WH Treg NA28 ] + πολλὰ RP † 23:11 καὶ NA28 ] - WH Treg RP



τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίξας ἑπιβαλὼν ἐσθῆτα λαμπρὰν ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. 12 ἐγένοντο δὲ φίλοι ὃ τε Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς αὐτούς\*

13 Πιλάτος δὲ συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὸν λαὸν 14 εἶπεν πρὸς αὐτούς· Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας ἰδοὺ ἐν ὑμῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ. 15 ἀλλ' οὐδὲ Ἡρώδης, ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοὺ οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶν πεπραγμένον αὐτῷ· 16 παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω

18 Ἄνεκραγον δὲ παμπληθεὶ λέγοντες· Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν· 19 ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. 20 πάλιν δὲ ὁ Πιλάτος προσεφώνησεν, θέλων ἀπολύσαι τὸν Ἰησοῦν. 21 οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες· Σταύρου σταύρου αὐτόν. 22 ὁ δὲ τρίτον εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὑρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. 23 οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι, καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν· 24 καὶ ὁ Πιλάτος ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν· 25 ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλακὴν ὃν ἤτοῦντο, τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκεν τῷ θελήματι αὐτῶν.

26 Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινά Κυρηναῖον ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκάν αὐτῷ τὸν σταυρὸν φέρειν ὀπισθεν τοῦ Ἰησοῦ. 27 Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἱ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν. 28 στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτάς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Θυγατέρες Ἰερουσαλήμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμέ· πλὴν ἐφ' ἑαυτάς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν, 29 ὅτι ἰδοὺ ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσιν Μακάριαι αἱ στεῖραι καὶ αἱ κοιλίαι αἱ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἔθρεψαν· 30 τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσιν· Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς· Καλύψατε ἡμᾶς· 31 ὅτι εἰ ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;

32 Ἦγοντο δὲ καὶ ἕτεροι κακοῦργοι δύο σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι. 33 καὶ ὅτε ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον Κρανίον, ἐκεῖ ἐσταύρωσαν αὐτόν καὶ τοὺς κακούργους, ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν ὃν δὲ ἐξ ἀριστερῶν. 34 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγεν· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν· διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἔβαλον κλήρους· 35 καὶ εἰστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ἔξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ ἄρχοντες λέγοντες· Ἄλλους ἔσωσεν, σωσάτω ἑαυτόν, εἰ οὗτός ἐστιν ὁ χριστὸς τοῦ θεοῦ, ὃς ἐκλεκτός. 36 ἐνέπαιξαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται προσερχόμενοι, ὄξος προσφέροντες αὐτῷ· 37 καὶ λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν. 38 ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ ἐπ' αὐτῷ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων οὗτος†

‡ 23:11 περιβαλὼν WH NA28 ] αὐτὸν Treg RP § 23:12 Ἡρώδης καὶ ὁ Πιλάτος WH Treg NA28 ] Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρώδης RP \* 23:12 αὐτούς WH ] αὐτούς Treg NA28; ἑαυτούς RP † 23:14 οὐθὲν WH Treg NA28 ] οὐδὲν RP ‡ 23:15 ἀνέπεμψεν γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς WH NA28 ] ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν Treg RP § 23:16 ἀπολύσω WH Treg NA28 ] + 17 Ἀνάγκη δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα. RP \* 23:18 Ἄνεκραγον WH Treg NA28 ] Ἄνεκραξαν RP † 23:18 τὸν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 23:19 βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ WH Treg NA28 ] βεβλημένος εἰς φυλακὴν RP § 23:20 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP \* 23:20 προσεφώνησεν Treg RP ] + αὐτοῖς WH NA28 † 23:21 Σταύρου σταύρου WH Treg NA28 ] Σταύρωσον σταύρωσον RP ‡ 23:23 αὐτῶν WH NA28 ] + καὶ τῶν ἀρχιερέων Treg RP § 23:24 καὶ WH Treg NA28 ] ὁ δὲ RP \* 23:25 εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP † 23:26 Σίμωνά τινά Κυρηναῖον ἐρχόμενον WH Treg NA28 ] Σίμωνός τινος Κυρηναίου ἐρχομένου RP ‡ 23:27 αἱ WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 23:28 ὁ NA28 RP ] - WH Treg \* 23:29 αἱ WH Treg NA28 ] - RP † 23:29 ἔθρεψαν WH Treg NA28 ] ἐθήλασαν RP ‡ 23:31 τῷ Treg NA28 RP ] - WH § 23:32 κακοῦργοι δύο WH NA28 ] δύο κακοῦργοι Treg RP \* 23:33 ἦλθον WH Treg NA28 ] ἀπῆλθον RP † 23:34 ὁ δὲ ... ποιοῦσιν Treg NA28 RP ] [[WH]] ‡ 23:34 κλήρους NA28 ] κλήρον WH Treg RP § 23:35 ἄρχοντες WH Treg NA28 ] + σὺν αὐτοῖς RP \* 23:35 τοῦ θεοῦ ὁ WH NA28 ] ὁ τοῦ θεοῦ Treg RP † 23:36 ἐνέπαιξαν WH NA28 ] ἐνέπαιζον Treg RP ‡ 23:36 ὄξος WH Treg NA28 ] καὶ ὄξος RP § 23:38 ἐπιγραφὴ WH NA28 ] + ἐπιγεγραμμένη Treg; + γεγραμμένη RP \* 23:38 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς Οὗτός ἐστιν RP † 23:38 οὗτος WH Treg NA28 ] - RP

39 Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν· λέγων· † Οὐχὶ ὁ χριστός; σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς. 40 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη· \* Οὐδὲ φοβῆ σὺ τὸν θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ; 41 καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως, ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξεν. 42 καὶ ἔλεγεν† Ἰησοῦ, μνήσθητί μου· ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. 43 καὶ εἶπεν αὐτῷ· \* Ἀμήν· σοι λέγω† σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

44 Καὶ ἦν· † ἥδη ὥσει ὥρα ἕκτη καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὄλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης 45 τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος\*, ἐσχίσθη δὲ† τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον. 46 καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Πάτερ, εἰς χειρὰς σου παρατίθεμαι† τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. 47 Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατοντάρχης τὸ γενόμενον ἐδόξαζεν\* τὸν θεὸν λέγων· Ὅντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. 48 καὶ πάντες οἱ συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες† τὰ γενόμενα, τύπτοντες† τὰ στήθη ὑπέστρεφον. 49 εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ· μακρόθεν\* καὶ γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὀρῶσαι ταῦτα.

50 Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ· ὀνόματι Ἰωσήφ βουλευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος— 51 οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν— ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, 52 οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ἤτησατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, 53 καὶ καθελὼν\* ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λαξευτῷ οὐ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὐπω· κείμενος. 54 καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ ἡμέρα ἡμέρα ἐπέφωσκεν. § 55 κατακολουθήσασαι δὲ αἱ\* γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ†, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ, 56 ὑποστρέψασαι δὲ ἠτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα.

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν,

## 24

1 τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων ὄρθρου βαθέως ἐπὶ τὸ μνημα ἦλθον\* φέρουσαι ἃ ἠτοίμασαν ἀρώματα† 2 εὔρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου, 3 εἰσελθοῦσαι δὲ· οὐκ εὔρον τὸ σῶμα § 4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀπορεῖσθαι\* αὐτὰς περὶ τούτου καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν ἔσθῃτι ἀστραπούση†. 5 ἐμόρφων δὲ γενομένων αὐτῶν καὶ κλινουσῶν τὰ πρόσωπα· εἰς τὴν γῆν εἶπαν πρὸς αὐτάς· Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν; 6 οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλὰ ἠγέρθη.· μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν ἔτι ὧν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, § 7 λέγων· τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ\* παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν καὶ σταυρωθῆναι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. 8 καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, 9 καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἔνδεκα

‡ 23:39 λέγων Treg NA28 RP ] - WH § 23:39 Οὐχὶ WH Treg NA28 ] Eι RP \* 23:40 ἐπιτιμῶν αὐτῷ ἔφη WH Treg NA28 ] ἐπετίμα αὐτῷ λέγων RP † 23:42 ἔλεγεν WH Treg NA28 ] + τῷ RP ‡ 23:42 μου WH Treg NA28 ] + κύριε RP § 23:42 ἐν τῇ βασιλείᾳ Treg RP ] εἰς τὴν βασιλείαν WH NA28 \* 23:43 αὐτῷ WH NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς Treg RP † 23:43 σοι λέγω WH Treg NA28 ] λέγω σοι RP ‡ 23:44 Καὶ ἦν WH Treg NA28 ] ἦν δὲ RP § 23:44 ἥδη WH Treg NA28 ] - RP \* 23:45 τοῦ ἡλίου ἐκλιπόντος WH NA28 ] καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ Treg RP † 23:45 δὲ WH NA28 ] - Treg RP ‡ 23:46 παρατίθεμαι WH Treg NA28 ] παραθήσομαι RP § 23:46 τοῦτο δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ταῦτα RP \* 23:47 ἐδόξαζεν WH Treg NA28 ] ἐδόξασεν RP † 23:48 θεωρήσαντες WH Treg NA28 ] θεωροῦντες RP ‡ 23:48 τύπτοντες WH Treg NA28 ] + ἑαυτῶν RP § 23:49 αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP \* 23:49 μακρόθεν Treg RP ] ἀπο μακρόθεν WH NA28 † 23:49 συνακολουθοῦσαι WH Treg NA28 ] συνακολουθήσασαι RP ‡ 23:50 ἀνὴρ WH Treg RP ] καὶ ἀνὴρ NA28 § 23:51 προσεδέχετο WH Treg NA28 ] καὶ προσεδέχετο καὶ αὐτὸς RP \* 23:53 καθελὼν WH Treg NA28 ] + αὐτὸ RP † 23:53 αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὸ NIV RP ‡ 23:53 οὐδεὶς οὐπω WH Treg NA28 ] οὐδέπω οὐδεὶς RP § 23:54 παρασκευῆς καὶ WH Treg NA28 ] Παρασκευῆ RP \* 23:55 αἱ WH Treg NA28 ] - RP † 23:55 ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ WH NA28 ] αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας Treg RP \* 24:1 ἐπὶ τὸ μνημα ἦλθον WH NA28 ] ἦλθον ἐπὶ τὸ μνημα Treg RP † 24:1 ἀρώματα WH Treg NA28 ] + καὶ τινες σὺν αὐταῖς RP ‡ 24:3 εἰσελθοῦσαι δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ εἰσελθοῦσαι RP § 24:3 σῶμα WH ] + τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Treg NA28 RP \* 24:4 ἀπορεῖσθαι WH Treg NA28 ] διαπορεῖσθαι RP † 24:4 ἐσθῆτι ἀστραπούση WH Treg NA28 ] ἐσθήσειν ἀστραπούσαις RP ‡ 24:5 τὰ πρόσωπα WH Treg NA28 ] τὸ πρόσωπον RP § 24:6 οὐκ ἔστιν ὧδε ἀλλὰ ἠγέρθη Treg NA28 RP ] [[WH]] \* 24:7 τὸν ... ἀνθρώπου ὅτι δεῖ WH Treg NA28 ] ὅτι δεῖ τὸν ... ἀνθρώπου RP

καὶ πᾶσιν τοῖς λοιποῖς, <sup>10</sup> ἦσαν δὲ ἡ †Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς· ἔλεγον‡πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα. <sup>11</sup> καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ λῆρος τὰ ῥήματα· ταῦτα§ καὶ ἠπίστουν αὐταῖς. <sup>12</sup> Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ ἀπῆλθεν πρὸς αὐτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός\*†‡

<sup>13</sup> Καὶ ἰδοὺ δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι§ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἧ ὄνομα Ἐμμαοῦς, <sup>14</sup> καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων. <sup>15</sup> καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν καὶ αὐτὸς\* Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς, <sup>16</sup> οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν. <sup>17</sup> εἶπεν δὲ πρὸς αὐτούς· Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν†σκυθρωποί. <sup>18</sup> ἀποκριθεὶς δὲ εἶς ὀνόματι‡ Κλεοπᾶς εἶπεν πρὸς αὐτόν· Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνωσ τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; <sup>19</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ποῖα; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ§ ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, <sup>20</sup> ὅπως τε παρέδωκαν αὐτόν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. <sup>21</sup> ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλὰ γε †καὶ\* σὺν πᾶσιν τούτοις τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει†ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. <sup>22</sup> ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ‡ἐπὶ τὸ μνημεῖον <sup>23</sup> καὶ μὴ εὐροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἱ λέγουσιν αὐτόν ζῆν. <sup>24</sup> καὶ§ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὔρον οὕτως καθὼς †καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον, αὐτόν δὲ οὐκ εἶδον. <sup>25</sup> καὶ αὐτὸς εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ὡ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφήται· <sup>26</sup> οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; <sup>27</sup> καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωϋσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν †διερμήνευσεν\* αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ ἑαυτοῦ†

<sup>28</sup> Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο, καὶ αὐτὸς †προσεποιήσατο‡†πορρώτερον§πορεύεσθαι. <sup>29</sup> καὶ παρεβιάσαντο αὐτόν λέγοντες· Μείνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἐσπέραν ἐστὶν καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθεν τοῦ μείναι σὺν αὐτοῖς. <sup>30</sup> καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτόν μετ' αὐτῶν λαβῶν τὸν ἄρτον εὐλόγησεν καὶ κλάσας ἐπέδιδου αὐτοῖς. <sup>31</sup> αὐτῶν δὲ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ ἐπέγνωσαν αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. <sup>32</sup> καὶ εἶπαν πρὸς ἀλλήλους· Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν† ὡς‡ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; <sup>33</sup> καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὔρον ἠθροισμένους§ τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, <sup>34</sup> λέγοντας ὅτι ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος\* καὶ ὤφθη Σίμωνι. <sup>35</sup> καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

<sup>36</sup> Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων †αὐτὸς‡ἔστη ἐν μέσῳ †αὐτῶν‡ <sup>37</sup> πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. <sup>38</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διὰ τί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ§ ὑμῶν; <sup>39</sup> ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός\*· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε, ὅτι πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. <sup>40</sup> [καὶ

† 24:10 ἡ WH Treg NA28 ] -RP ‡ 24:10 ἔλεγον WH Treg NA28 ] αἱ ἔλεγον RP § 24:11 ταῦτα WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP \* 24:12 Ὁ δὲ ... τὸ γεγονός Treg NA28 RP ] [[WH]] † 24:12 ὀθόνια [[WH]] Treg NA28 ] + κείμενα RP ‡ 24:12 αὐτόν [[WH]] ] αὐτόν Treg; ἑαυτὸν NA28 RP § 24:13 ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι WH NA28 ] ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ Treg RP \* 24:15 αὐτὸς WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 24:17 ἐστάθησαν WH Treg NA28 ] ἔστε RP ‡ 24:18 εἶς ὀνόματι WH Treg NA28 ] εἶς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι NIV; ὁ εἶς ᾧ ὄνομα RP § 24:19 Ναζαρηνοῦ WH Treg NA28 ] Ναζωραίου RP \* 24:21 καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 24:21 ἄγει WH NA28 ] + σήμερον Treg RP ‡ 24:22 ὀρθριναὶ WH Treg NA28 ] ὀρθριαι RP § 24:24 καὶ NA28 RP ] - WH Treg \* 24:27 διερμήνευσεν WH Treg NA28 ] διερμήνευεν RP † 24:27 ἑαυτοῦ WH NA28 RP ] αὐτοῦ Treg ‡ 24:28 προσεποιήσατο WH Treg NA28 ] προσεποιεῖτο RP § 24:28 πορρώτερον WH Treg NA28 ] πορρωτέρω RP \* 24:29 ἦδη WH Treg NA28 ] - RP † 24:32 ἐν ἡμῖν Treg NA28 RP ] - WH ‡ 24:32 ὡς WH Treg NA28 ] καὶ ὡς RP § 24:33 ἠθροισμένους WH Treg NA28 ] συνηθροισμένους RP \* 24:34 ὄντως ἠγέρθη ὁ κύριος WH Treg NA28 ] ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως RP † 24:36 αὐτὸς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP ‡ 24:36 αὐτῶν WH ] + καὶ λέγει αὐτοῖς Εἰρήνη ὑμῖν Treg NA28 RP § 24:38 τῇ καρδίᾳ WH Treg NA28 ] ταῖς καρδίαις RP \* 24:39 ἐγὼ εἰμι αὐτός WH Treg NA28 ] αὐτὸς ἐγὼ εἰμι RP

τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.]†‡ 41 ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς· Ἔχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; 42 οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ ἡμέρος § 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

44 Εἶπεν δὲ ἑπὶ αὐτούς\*. Οὗτοι οἱ λόγοι ἡμου†οὺς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὡν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωϋσέως ἡκαὶ‡προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. 45 τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς, 46 καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι οὕτως ἡγέγραπται §παθεῖν τὸν χριστὸν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, 47 καὶ\* κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν ἡκαὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη— ἡἀρξάμενοι†ἀπὸ Ἱερουσαλήμ· 48 ὑμεῖς ἔστε‡μάρτυρες τούτων. 49 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἡἐξαποστέλλω §τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίστατε ἐν τῇ ἡπόλει\* ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἡἐξ ὕψους δύναμιν†.

50 Ἐξήγαγεν δὲ αὐτούς ἡἕως‡ἑπρὸς §Βηθανίαν, καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. 51 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς διέστη ἡἀπ' αὐτῶν ἡ[καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν\*]. 52 καὶ αὐτοὶ ἡ[προσκυνήσαντες αὐτὸν†] ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης, 53 καὶ ἦσαν διὰ παντὸς ἐν τῷ ἡἱερῷ ἡεὐλογοῦντες‡τὸν ἡθεόν § 'p' / 'book'

† 24:40 καὶ τοῦτο ... τοὺς πόδας Treg NA28 RP ] [[WH]] ‡ 24:40 ἔδειξεν [[WH]] Treg NA28 ] ἐπέδειξεν RP § 24:42 μέρος WH NA28 ] + καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου Treg RP \* 24:44 πρὸς αὐτούς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς RP † 24:44 μου WH Treg NA28 ] - RP ‡ 24:44 καὶ RP ] + τοῖς WH Treg NA28 § 24:46 γέγραπται WH Treg NA28 ] + καὶ οὕτως ἔδει RP \* 24:47 καὶ Treg NIV RP ] εἰς WH NA28 † 24:47 ἀρξάμενοι WH Treg NA28 ] ἀρξάμενον RP ‡ 24:48 ἔστε Treg ] - WH NA28; δέ ἔστε RP § 24:49 ἐξαποστέλλω WH Treg ] ἀποστέλλω NA28 RP \* 24:49 πόλει WH Treg NA28 ] + Ἱερουσαλήμ RP † 24:49 ἐξ ὕψους δύναμιν WH Treg NA28 ] δύναμιν ἐξ ὕψους RP ‡ 24:50 ἕως WH Treg NIV ] ἕξω ἕως RP NA28 § 24:50 πρὸς WH Treg NA28 ] εἰς RP \* 24:51 καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν Treg NA28 RP ] [[WH]] † 24:52 προσκυνήσαντες αὐτὸν Treg NA28 RP ] [[WH]] ‡ 24:53 εὐλογοῦντες WH NA28 ] αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες Treg RP § 24:53 θεόν WH Treg NA28 ] + Ἀμήν RP

## ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

<sup>1</sup> Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. <sup>2</sup> οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. <sup>3</sup> πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν. ὃ γέγονεν <sup>4</sup> ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. <sup>5</sup> καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. <sup>6</sup> Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. <sup>7</sup> οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσιν δι' αὐτοῦ. <sup>8</sup> οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. <sup>9</sup> ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

<sup>10</sup> Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. <sup>11</sup> εἰς τὰ ἴδια ἦλθεν, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. <sup>12</sup> ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, <sup>13</sup> οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν.

<sup>14</sup> Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. <sup>15</sup> (Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ καὶ κέκραγεν λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον\*· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν.) <sup>16</sup> ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. <sup>17</sup> ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωϋσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. <sup>18</sup> θεὸν οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὃς ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

<sup>19</sup> Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; <sup>20</sup> καὶ ὡμολόγησεν καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ\* ὁ χριστός. <sup>21</sup> καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; (σὺ Ἡλίας εἶ;) καὶ λέγει· Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σὺ; καὶ ἀπεκρίθη· Οὐ. <sup>22</sup> εἶπαν οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δώμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; <sup>23</sup> ἔφη· Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· εὐθύνετε τὴν ὁδὸν κυρίου, καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης.

<sup>24</sup> Καὶ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. <sup>25</sup> καὶ ἠρώτησαν αὐτόν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ χριστὸς οὐδὲ Ἡλίας οὐδὲ ὁ προφήτης; <sup>26</sup> ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων· Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος\* ὑμῶν ἔστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, <sup>27</sup> ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος οὗ οὐκ εἰμὶ\* ἄξιός ἐστιν ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. <sup>28</sup> ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν ὁ Ἰωάννης βαπτίζων.

<sup>29</sup> Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. <sup>30</sup> οὗτός ἐστιν ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὅπισω μου ἔρχεται ἀνὴρ ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν, ὅτι πρῶτός μου ἦν. <sup>31</sup> καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν ὕδατι βαπτίζων. <sup>32</sup> καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης λέγων ὅτι Τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡς\* περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν. <sup>33</sup> καὶ γὰρ οὐκ ᾔδειν αὐτόν, ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτόν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἀγίῳ. <sup>34</sup> καὶ γὰρ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ἐκλεκτὸς τοῦ θεοῦ.

\* **1:15** ὃν εἶπον Treg NA28 RP ] ὁ εἰπὼν WH † **1:16** ὅτι WH Treg NA28 ] καὶ RP ‡ **1:18** μονογενὴς θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ μονογενὴς υἱός RP § **1:19** ἀπέστειλαν NIV RP ] + πρὸς αὐτόν WH Treg NA28 \* **1:20** Ἐγὼ οὐκ εἰμὶ WH Treg NA28 ] οὐκ εἰμὶ ἐγὼ RP † **1:21** σὺ Ἡλίας εἶ WH Treg NA28 ] Ἡλίας εἶ σὺ RP ‡ **1:24** Καὶ WH Treg NA28 ] + οἱ RP § **1:25** οὐδὲ ... οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε ... οὔτε RP \* **1:26** μέσος WH Treg NA28 ] + δὲ NIV RP † **1:26** ἔστηκεν WH Treg NA28 RP ] στήκει WH Treg ‡ **1:27** ὁ Treg NA28 ] – WH; αὐτός ἐστιν ὁ RP § **1:27** ἐρχόμενος WH Treg NA28 ] + ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν RP \* **1:27** οὐκ εἰμὶ Holmes WH marg ] οὐκ εἰμὶ ἐγὼ WH Treg NA28; ἐγὼ οὐκ εἰμὶ RP † **1:28** ὁ WH Treg NA28 ] – RP ‡ **1:30** ὑπὲρ WH Treg NA28 ] περὶ RP § **1:31** ἐν WH Treg NA28 ] + τῷ RP \* **1:32** ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP † **1:34** ἐκλεκτὸς Holmes WH marg ] υἱός WH Treg NA28 RP

35 Τῆ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, 36 καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ. 37 καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ § λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. 38 στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς· Τί ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ· Ῥαββί (ὃ λέγεται ἡμεθερμηνευόμενον \* Διδάσκαλε), ποῦ μένεις; 39 λέγει αὐτοῖς· Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν † καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. 40 ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ. 41 εὐρίσκει οὗτος ἄδελφόν τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ· Εὐρήκαμεν τὸν Μεσσίαν (ὃ ἐστὶν ἡμεθερμηνευόμενον χριστός). 42 ἤγαγεν § αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου \* σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς (ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος).

43 Τῆ ἐπαύριον ἠθέλησεν ἐξελεθῆναι εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ εὐρίσκει Φίλιππον καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀκολουθεῖ μοι. 44 ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου. 45 εὐρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ· Ὁν ἔγραψεν Μωϋσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφηταὶ εὐρήκαμεν, Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ. 46 καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναὴλ· Ἐκ Ναζαρέτ δύναται τι ἀγαθὸν εἶναι; λέγει αὐτῷ ὁ Φίλιππος· Ἔρχου καὶ ἴδε. 47 εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστιν. 48 λέγει αὐτῷ Ναθαναὴλ· Πόθεν με γινώσκεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν εἶδόν σε. 49 ἀπεκρίθη αὐτῷ Ναθαναὴλ \*· Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ † τοῦ Ἰσραὴλ. 50 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι εἶπόν σοι ὅτι εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς πιστεύεις; μεῖζω τούτων ὄψη § 51 καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν \* ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωγῆκα καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

## 2

1 Καὶ τῆ ἡμέρα τῆ τρίτη \* γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· 2 ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. 3 καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· Οἶνον οὐκ ἔχουσιν. 4 καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. 5 λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· Ὅ τι ἂν λέγη ὑμῖν ποιήσατε. 6 ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαὶ § ἐξ ἑκατὰ τὸν καθαρισμόν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι \*, χωροῦσαι ἀνά μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. 7 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος· καὶ ἐγένμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. 8 καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἀντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ· οἱ δὲ ἤνεγκαν. 9 ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος 10 καὶ λέγει αὐτῷ· Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν ἡμεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. 11 ταύτην ἐποίησεν ἄρχῃ τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανέρωσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καφαρναοὺμ αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ \* καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

‡ 1:35 ὁ NA28 RP ] - WH Treg § 1:37 οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ RP \* 1:38 ἡμεθερμηνευόμενον WH Treg NA28 ] ἑρμηνευόμενον RP † 1:39 ὄψεσθε. ἦλθαν οὖν WH Treg NA28 ] ἴδετε. ἦλθαν RP ‡ 1:41 πρῶτον WH Treg NA28 ] πρῶτος RP § 1:42 ἤγαγεν WH Treg NA28 ] καὶ ἤγαγεν RP \* 1:42 Ἰωάννου WH Treg NA28 ] Ἰωᾶ RP † 1:45 Ἰησοῦν WH NA28 ] + τὸν Treg RP ‡ 1:46 ὁ WH Treg NA28 ] - RP § 1:47 ὁ RP NA28 ] - WH Treg \* 1:49 αὐτῷ Ναθαναὴλ WH Treg NA28 ] Ναθαναὴλ καὶ λέγει αὐτῷ RP † 1:49 βασιλεὺς εἶ WH Treg NA28 ] εἶ ὁ βασιλεὺς RP ‡ 1:50 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP § 1:50 ὄψη WH Treg NA28 ] ὄψει RP \* 1:51 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ἀπ' ἄρτι RP \* 2:1 ἡμέρα τῆ τρίτη WH NA28 RP ] τρίτη ἡμέρα Treg † 2:4 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 2:5 Ὅ τι Treg NA28 RP ] Ὅτι WH § 2:6 λίθιναι ὑδρίαὶ WH Treg NA28 ] ὑδρίαὶ λίθιναι RP \* 2:6 κατὰ ... Ἰουδαίων κείμεναι WH Treg NA28 ] κείμεναι κατὰ ... Ἰουδαίων RP † 2:8 οἱ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ RP ‡ 2:10 μεθυσθῶσιν WH NA28 ] + τότε Treg RP § 2:11 ἐποίησεν WH Treg NA28 ] + τὴν RP \* 2:12 ἀδελφοὶ WH Treg ] + αὐτοῦ NA28 RP

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς. 14 καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ περιστεράς καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους, 15 καὶ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας, καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν τὰ κέρματα† καὶ τὰς τραπέζας ἠνέστρεψε‡ 16 καὶ τοῖς τὰς περιστεράς πωλοῦσιν εἶπεν· Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου. 17 ἔμνησθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται με. 18 ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῷ· Τί σημεῖον δεῖκνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς; 19 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. 20 εἶπαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Τεσσεράκοντα καὶ ἕξ ἔτεσιν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν; 21 ἐκεῖνος δὲ ἔλεγεν περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 22 ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγεν, καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ καὶ τῷ λόγῳ ᾧ\* εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

23 Ὡς δὲ ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. 24 αὐτὸς δὲ† Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ᾧ αὐτὸν‡ αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας 25 καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκεν τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

### 3

1 Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων. 2 οὗτος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ῥαββί, οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα\* ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἦ ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ. 3 ᾧ ἀπεκρίθη† Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 4 λέγει πρὸς αὐτὸν ᾧ‡ Νικόδημος· Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρον ὦν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δευτέρον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι; 5 ᾧ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῆ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. 6 τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστίν, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος πνεῦμά ἐστιν. 7 μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν. 8 τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶν πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος. 9 ἀπεκρίθη Νικόδημος καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι; 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις; 11 ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι ὅτι ὁ οἶδαμεν λαλοῦμεν καὶ ὁ ἐωράκαμεν μαρτυροῦμεν, καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε. 12 εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε, πῶς ἐὰν εἶπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια πιστεύσετε; 13 καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου\* 14 καὶ καθὼς Μωϋσῆς ὑψωσεν τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, 15 ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων ἐν αὐτῷ† ἔχη ζωὴν αἰώνιον.

16 Οὕτως γὰρ ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν ᾧ υἱὸν‡ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλὰ ἔχη ζωὴν αἰώνιον. 17 οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν ᾧ υἱὸν‡ εἰς τὸν κόσμον ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῆ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ. 18 ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν οὐ κρίνεται· ὁ δὲ\* μὴ πιστεύων ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 19 αὕτη δὲ ἐστὶν ἡ κρίσις ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος ἢ τὸ φῶς, ἦν γὰρ ᾧ αὐτῶν πονηρὰ† τὰ ἔργα. 20 πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσων μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται

† 2:15 τὰ κέρματα WH Treg ] τὸ κέρμα NA28 RP ‡ 2:15 ἀνέστρεψε Treg RP ] ἀνέτρεψε WH NA28 § 2:17 ἐμνήσθησαν WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 2:22 ὃν WH Treg NA28 ] ᾧ RP † 2:24 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 2:24 αὐτὸν WH ] αὐτὸν Treg NA28; ἐαυτὸν RP \* 3:2 δύναται ταῦτα τὰ σημεῖα WH Treg NA28 ] ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται RP † 3:3 ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 3:4 ὁ WH NA28 RP ] - Treg § 3:5 ἀπεκρίθη NA28 RP ] + ὁ WH Treg \* 3:13 ἀνθρώπου WH NA28 ] + ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ Treg RP † 3:15 ἐν αὐτῷ WH Treg NA28 ] εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται ἀλλ' RP ‡ 3:16 υἱὸν WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP § 3:17 υἱὸν WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP \* 3:18 δὲ Treg NA28 RP ] - WH † 3:19 αὐτῶν πονηρὰ WH Treg NA28 ] πονηρὰ αὐτῶν RP

πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· <sup>21</sup> ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα ὅτι ἐν θεῷ ἐστὶν εἰργασμένα.

<sup>22</sup> Μετὰ ταῦτα ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν, καὶ ἐκεῖ διέτριβεν μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν. <sup>23</sup> ἦν δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνῶν ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ, καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο. <sup>24</sup> οὐπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.

<sup>25</sup> Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. <sup>26</sup> καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὃ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε οὗτος βαπτίζει καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. <sup>27</sup> ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲ ἐν\* ἐὰν μὴ ἦ δεδομένος αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. <sup>28</sup> αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· Οὐκ εἰμι ἐγὼ ὁ χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμι ἔμπροσθεν ἐκείνου. <sup>29</sup> ὁ ἔχων τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου ὁ ἐστηκώς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾶ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται. <sup>30</sup> ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἔλαττοῦσθαι.

<sup>31</sup> Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς γῆς ἐστὶν καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν. <sup>32</sup> ὁ Ἰωάννης ἔκουσεν αὐτὸ μαρτυρεῖ, καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. <sup>33</sup> ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι ὁ θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. <sup>34</sup> ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ θεὸς τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ λαλεῖ, οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσιν\* τὸ πνεῦμα. <sup>35</sup> ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. <sup>36</sup> ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.

## 4

<sup>1</sup> Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς\* ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης— <sup>2</sup> καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ— <sup>3</sup> ἀφῆκεν τὴν Ἰουδαίαν καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. <sup>4</sup> ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. <sup>5</sup> ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· <sup>6</sup> ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακῶς ἐκ τῆς ὁδοπορίας ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὥς ἕκτη.

<sup>7</sup> Ἐρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλήσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πεῖν· <sup>8</sup> οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσιν. <sup>9</sup> λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἢ Σαμαρίτις· Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πεῖν αἰτεῖς γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης\*; οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρίταις. <sup>10</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ἤδεις τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ καὶ τίς ἐστὶν ὁ λέγων σοι· Δός μοι πεῖν, σὺ ἂν ἤτησας αὐτόν καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. <sup>11</sup> λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶν βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; <sup>12</sup> μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; <sup>13</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· <sup>14</sup> ὃς δ' ἂν πίη ἐκ τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. <sup>15</sup> λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.

<sup>16</sup> λέγει αὐτῇ\* Ὑπαγε φώνησον ἄνδρα σου† καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε. <sup>17</sup> ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας ὅτι Ἄνδρα οὐκ ἔχω· <sup>18</sup> πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες, καὶ νῦν ὃν ἔχεις οὐκ ἔστιν σου ἀνὴρ· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. <sup>19</sup> λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ· Κύριε,

‡ 3:23 ὁ WH NA28 ] - Treg RP § 3:24 ὁ Treg NA28 RP ] - WH \* 3:27 οὐδὲ ἐν NA28 ] οὐδὲν WH Treg RP † 3:28 μοι WH Treg NA28 ] - RP ‡ 3:28 εἶπον Treg RP ] + ἐγὼ WH; + ὅτι NA28 § 3:32 ὁ WH Treg NA28 ] καὶ ὁ RP \* 3:34 δίδωσιν WH NA28 ] + ὁ θεὸς Treg RP \* 4:1 Ἰησοῦς NA28 ] κύριος WH Treg NIV RP † 4:3 πάλιν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 4:5 τῷ WH NA28 ] - Treg RP § 4:6 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP \* 4:9 γυναικὸς Σαμαρίτιδος οὔσης WH Treg NA28 ] οὔσης γυναικὸς Σαμαρείτιδος RP † 4:11 ἡ γυνὴ Treg NA28 RP ] - WH ‡ 4:14 διψήσει WH Treg NA28 ] διψήσῃ RP § 4:15 διέρχωμαι WH NA28 ] ἔρχωμαι Treg; ἔρχομαι RP \* 4:16 αὐτῇ WH NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς Treg RP † 4:16 τὸν ἄνδρα σου Treg NA28 RP ] σου τὸν ἄνδρα WH ‡ 4:17 αὐτῷ WH NA28 ] - Treg RP



θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ. <sup>20</sup> οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τῷ ὄρει τούτῳ προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου ἑπροσκυνεῖν δεῖ. <sup>21</sup> λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Πίστευέ μοι, γύναι\*, ὅτι ἔρχεται ὥρα ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. <sup>22</sup> ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἶδατε, ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἶδαμεν, ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. <sup>23</sup> ἀλλὰ ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσιν τῷ πατρί ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. <sup>24</sup> πνεῦμα ὁ θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. <sup>25</sup> λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν ἅπαντα† <sup>26</sup> λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

<sup>27</sup> Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἑθαύμαζον‡ ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μὲντοι εἶπεν· Τί ζητεῖς; ἢ τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; <sup>28</sup> ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις· <sup>29</sup> Δεῦτε ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ἅσα ἔποιήσα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός; <sup>30</sup> ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

<sup>31</sup> Ἐν\* τῷ μεταξὺ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ λέγοντες· Ῥαββί, φάγε. <sup>32</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν ἣν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε. <sup>33</sup> ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μὴ τις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; <sup>34</sup> λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμὸν βρῶμά ἐστίν ἵνα ἑποιήσω† τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. <sup>35</sup> οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι τετράμηνός ἐστιν καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθε τὰς χώρας ὅτι λευκαὶ εἰσιν πρὸς θερισμόν· ἤδη <sup>36</sup> ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἵνα ἄσπεύρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. <sup>37</sup> ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἔστιν\* ἀληθινὸς ὅτι Ἄλλος ἐστὶν ὁ σπεύρων καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. <sup>38</sup> ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασιν, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

<sup>39</sup> Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν τῶν Σαμαριτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης ὅτι Εἶπέν μοι πάντα ἅ† ἐποίησα. <sup>40</sup> ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτόν οἱ Σαμαρίται, ἡρώτων αὐτόν μείναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. <sup>41</sup> καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, <sup>42</sup> τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου‡

<sup>43</sup> Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἑκεῖθεν ἑίς τὴν Γαλιλαίαν. <sup>44</sup> αὐτὸς γὰρ\* Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει. <sup>45</sup> ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτόν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἅ† ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

<sup>46</sup> ἦλθεν οὖν ἑάλιν‡ εἰς τὴν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησεν τὸ ὕδωρ οἶνον. καὶ ἦν τις βασιλικὸς οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καφαρναούμ. <sup>47</sup> οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν ἀπῆλθεν πρὸς αὐτόν καὶ ἠρώτα ἑῖνα καταβῆ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν, ἥμελλεν γὰρ ἀποθνήσκειν. <sup>48</sup> εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε. <sup>49</sup> λέγει πρὸς αὐτόν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. <sup>50</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῆ. ἑπίστευσεν\* ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ἑὸν† εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐπορεύετο. <sup>51</sup> ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δούλοι αὐτοῦ ὑπήντησαν‡ αὐτῷ ἑλέγοντες ὅτι ὁ παῖς

§ 4:20 προσκυνεῖν δεῖ WH Treg NA28 ] δεῖ προσκυνεῖν RP \* 4:21 Πίστευέ μοι, γύναι WH Treg NA28 ] γύναι, πίστευέ μοι RP † 4:25 ἅπαντα WH Treg NA28 ] πάντα RP ‡ 4:27 ἑθαύμαζον WH Treg NA28 ] ἑθαύμασαν RP § 4:29 ὅσα Treg NA28 RP ] ἅ WH \* 4:31 Ἐν WH Treg NA28 ] + δε RP † 4:34 ποιήσω WH Treg NA28 ] ποιῶ RP ‡ 4:36 ὁ WH Treg NA28 ] καὶ ὁ RP § 4:36 ἵνα WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 4:37 ἐστὶν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 4:39 ἅ WH Treg NA28 ] ὅσα RP ‡ 4:42 κόσμου WH Treg NA28 ] + ὁ χριστός RP § 4:43 ἐκεῖθεν WH Treg NA28 ] + καὶ ἀπῆλθεν RP \* 4:44 γὰρ WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 4:45 ὅσα WH Treg NA28 ] ἅ RP ‡ 4:46 πάλιν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 4:47 ἠρώτα WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP \* 4:50 ἐπίστευσεν WH Treg NA28 ] καὶ ἐπίστευσεν RP † 4:50 ὃν WH Treg NA28 ] ὃ RP ‡ 4:51 ὑπήντησαν WH Treg NA28 ] ἀπῆντησαν RP § 4:51 αὐτῷ WH NA28 ] + καὶ ἀπήγγειλαν Treg RP

αὐτοῦ\* ζῆ. 52 ἐπύθετο οὖν τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν† ἐν ἧ κομψότερον ἔσχεν· εἶπαν οὖν‡ αὐτῷ ὅτι Ἐχθὲς§ ὥραν ἐβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. 53 ἔγνω οὖν ὁ πατήρ ὅτι\* ἐκείνη τῆ ὥρα ἐν ἧ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς† Ὁ υἱός σου ζῆ, καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. 54 τοῦτο Ἰδὲ‡ πάλιν δευτέρον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

## 5

1 Μετὰ ταῦτα ἦν\* ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη† Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα. 2 ἔστιν δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῆ προβατικῆ κολυμβήθρα ἡ ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Βηθεσδά‡ πέντε στοὰς ἔχουσα· 3 ἐν ταύταις κατέκειτο ἄσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν\* 5 ἦν δὲ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα† ὀκτῶ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ‡ 6 τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· Θέλεις ὑγιῆς γενέσθαι; 7 ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω ἵνα ὅταν παραχθῆ τὸ ὕδωρ βάλη με εἰς τὴν κολυμβήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. 8 λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγειρε§ ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. 9 καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιῆς ὁ ἄνθρωπος καὶ ἤρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ καὶ περιπάτει. Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. 10 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, καὶ\* οὐκ ἔξεστίν σοι ἄραι τὸν κράβαττον† 11 ὃς δὲ‡ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ ἐκεῖνός μοι εἶπεν Ἄρον τὸν κράβαττόν σου καὶ περιπάτει. 12 ἠρώτησαν Ἰδὲ‡ αὐτόν· Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπὼν σοι· Ἄρον\* καὶ περιπάτει; 13 ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ᾔδει τίς ἐστιν, ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. 14 μετὰ ταῦτα εὕρισκε αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδε ὑγιῆς γέγονας· μηκέτι ἀμάρτανε, ἵνα μὴ χειρόν σοί τι† γένηται. 15 ἀπήλθεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἀνήγγειλεν‡ τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ. 16 καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν§ ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ. 17 ὁ Ἰδὲ\* ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι. 18 διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ θεῷ. 19 Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔλεγεν† αὐτοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν ἑὰν‡ μὴ τι βλέπη τὸν πατέρα ποιούντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῆ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. 20 ὁ γὰρ πατήρ φιλεῖ τὸν υἱὸν καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ, καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε. 21 ὡςπερ γὰρ ὁ πατήρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτως καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. 22 οὐδὲ γὰρ ὁ πατήρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκεν τῷ υἱῷ, 23 ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν. 24 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν. 25 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστὶν ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσουσιν§ τῆς φωνῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσουσιν\* 26 ὡςπερ γὰρ ὁ πατήρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν† ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· 27 καὶ ἔξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ‡ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστίν. 28 μὴ θαυμάζετε τοῦτο, ὅτι

\* 4:51 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] σου RP † 4:52 τὴν ὥραν παρ' αὐτῶν WH Treg NA28 ] παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν RP ‡ 4:52 εἶπαν οὖν WH Treg NA28 ] καὶ εἶπον RP § 4:52 Ἐχθὲς WH Treg NA28 ] χθὲς RP \* 4:53 ὅτι WH ] + ἐν Treg NA28 RP † 4:53 Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] + ὅτι RP ‡ 4:54 δὲ WH Treg NA28 ] - RP \* 5:1 ἦν WH Treg NA28 ] + ἡ RP † 5:1 ἀνέβη WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 5:2 Βηθεσδά Treg NIV RP ] Βηθζαθά WH NA28 § 5:3 πλήθος WH Treg NA28 ] + πολὺ RP \* 5:3 ξηρῶν WH Treg NA28 ] + ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν. 4 ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινε ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν παραχθὴν τοῦ ὕδατος, ὑγιῆς ἐγένετο, ᾧ δήποτε κατείχετο νοσήματι. RP † 5:5 τριάκοντα Treg RP ] + καὶ WH NA28 ‡ 5:5 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] - RP § 5:8 Ἐγειρε WH Treg NA28 ] Ἐγειραι RP \* 5:10 καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 5:10 κράβαττον WH Treg RP ] + σου NA28 ‡ 5:11 ὃς δὲ WH Treg ] ὁ δὲ NA28; - RP § 5:12 οὖν Treg RP ] - WH NA28 \* 5:12 Ἄρον WH NA28 ] + τὸν κράβαττόν σου Treg RP † 5:14 σοί τι WH Treg NA28 ] τί σοι RP ‡ 5:15 ἀνήγγειλεν Treg NA28 RP ] εἶπεν WH § 5:16 οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι RP \* 5:17 δὲ WH ] + Ἰησοῦς Treg NA28 RP † 5:19 ἔλεγεν WH NA28 ] εἶπεν Treg RP ‡ 5:19 ἐὰν Treg NA28 RP ] ἂν WH § 5:25 ἀκούσουσιν WH Treg NA28 ] ἀκούσονται RP \* 5:25 ζήσουσιν WH Treg NA28 ] ζήσονται RP † 5:26 καὶ τῷ υἱῷ ἔδωκεν WH Treg NA28 ] ἔδωκεν καὶ τῷ υἱῷ RP ‡ 5:27 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + καὶ RP

ἔρχεται ὥρα ἐν ἣ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσουσιν τῆς φωνῆς αὐτοῦ <sup>29</sup> καὶ ἐκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ\* τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. <sup>30</sup> Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω κρίνω, καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με† <sup>31</sup> Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής· <sup>32</sup> ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστὶν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. <sup>33</sup> Ὑμεῖς ἀπεστάλακετε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ· <sup>34</sup> ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. <sup>35</sup> ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων, ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ· <sup>36</sup> ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μερίζω† τοῦ Ἰωάννου, τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέν ὁ πατήρ ἵνα τελειώσω αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ\* ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκεν, <sup>37</sup> καὶ ὁ πέμψας με πατήρ ἐκεῖνος† μεμαρτύρηκεν περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἠκούσατε † οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑώρακατε, <sup>38</sup> καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα †, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. <sup>39</sup> Ἐραυνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ· <sup>40</sup> καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με ἵνα ζωὴν ἔχητε. <sup>41</sup> Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω, <sup>42</sup> ἀλλὰ ἔγνωκα ὑμᾶς ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς. <sup>43</sup> ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου καὶ οὐ λαμβάνετε με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήμψοθε. <sup>44</sup> πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρ' ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου θεοῦ οὐ ζητεῖτε; <sup>45</sup> μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν Μωϋσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. <sup>46</sup> εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωϋσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί, περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. <sup>47</sup> εἰ δὲ τοῖς ἐκεῖνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασιν πιστεύετε;

## 6

<sup>1</sup> Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος, <sup>2</sup> ἠκολούθει δὲ\* αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐθέωρουν† τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. <sup>3</sup> ἀνῆλθεν δὲ εἰς τὸ ὄρος † Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. <sup>4</sup> ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. <sup>5</sup> ἐπάρας οὖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς † καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς\* αὐτὸν λέγει πρὸς Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσωμεν† ἄρτους ἵνα φάγωσιν οὗτοι; <sup>6</sup> τοῦτο δὲ ἔλεγεν πειράζων αὐτόν, αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἔμελλεν ποιεῖν. <sup>7</sup> ἀπεκρίθη αὐτῷ † Φίλιππος· Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς ἵνα ἕκαστος βραχὺ † τι\* λάβῃ. <sup>8</sup> λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου· <sup>9</sup> Ἔστιν † παιδάριον † ὃδε ὃς † ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς τοσοῦτους; <sup>10</sup> εἶπεν † ὁ Ἰησοῦς· Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσαν οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡς\* πεντακισχίλιοι. <sup>11</sup> ἔλαβεν οὖν† τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς καὶ εὐχαριστήσας † διέδωκεν† τοῖς ἀνακειμένοις, ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἠθέλον. <sup>12</sup> ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται. <sup>13</sup> συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν κριθίνων ἃ † ἐπερίσσευσαν † τοῖς βεβρωκόσιν. <sup>14</sup> οἱ οὖν ἄνθρωποι

§ 5:28 ἀκούσουσιν WH Treg NA28 ] ἀκούσονται RP \* 5:29 δὲ Treg NA28 RP ] - WH † 5:30 με WH Treg NA28 ] + πατρός RP † 5:36 μερίζω WH NA28 RP ] μερίζων Treg § 5:36 δέδωκέν WH Treg NA28 ] ἔδωκέν RP \* 5:36 ἃ WH Treg NA28 ] + ἐγὼ RP † 5:37 ἐκεῖνος WH Treg NA28 ] αὐτὸς RP † 5:37 πώποτε ἀκηκόατε WH Treg NA28 ] ἀκηκόατε πώποτε RP § 5:38 ἐν ὑμῖν μένοντα WH Treg NA28 ] μένοντα ἐν ὑμῖν RP \* 6:2 ἠκολούθει δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἠκολούθει RP † 6:2 ἐθέωρουν WH Treg NA28 ] ἑώρων αὐτοῦ RP † 6:3 ὄρος WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 6:5 τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς RP \* 6:5 πρὸς WH Treg NA28 ] + τὸν RP † 6:5 ἀγοράσωμεν WH Treg NA28 ] ἀγοράσομεν RP † 6:7 αὐτῷ WH Treg RP ] + ὁ NA28 § 6:7 ἕκαστος WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP \* 6:7 τι RP NA28 ] - WH Treg † 6:9 παιδάριον WH Treg NA28 ] + ἐν RP † 6:9 ὃς WH Treg NA28 ] ὁ RP § 6:10 εἶπεν WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 6:10 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP † 6:11 οὖν WH Treg NA28 ] δὲ RP † 6:11 διέδωκεν WH Treg NA28 ] + τοῖς μαθηταῖς οἱ δὲ μαθηταὶ RP § 6:13 ἐπερίσσευσαν WH Treg NA28 ] ἐπερίσσευσεν RP

ιδόντες ὁ ἐποίησεν σημεῖον\* ἔλεγον†ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

15 Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν‡βασιλέα ἀνεχώρησεν ἄλιν§εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

16 Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, 17 καὶ ἐμβάντες εἰς\* πλοῖον ἦρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καφαρναούμ. καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει καὶ οὐπω†ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, 18 ἢ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διεγείρετο‡ 19 ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίου εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσιν τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον, καὶ ἐφοβήθησαν. 20 ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε. 21 ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ εὐθέως ἐγένετο τὸ πλοῖον§ ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπήγον.

22 Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον\* ὅτι πλοῖον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἔν† καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον‡ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον. 23 ἀλλὰ§ἦλθεν πλοῖα\* ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου. 24 ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα†καὶ ἦλθον εἰς Καφαρναούμ ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν.

25 Καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῶ· Ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας; 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. 27 ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει, τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ θεός. 28 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Τί ποιῶμεν ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ; 29 ἀπεκρίθη ὁ†Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτό ἐστιν τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἵνα πιστεύητε§εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. 30 εἶπον οὖν αὐτῶ· Τί οὖν ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; τί ἐργάζη; 31 οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστὶν γεγραμμένον· Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. 32 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωϋσῆς δέδωκεν\* ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατὴρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν. 33 ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ θεοῦ ἐστὶν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζῶν διδοὺς τῷ κόσμῳ. 34 εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.

35 Ἐἶπεν†αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς ἐμὲ‡οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσει§πώποτε. 36 ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἐώρακάτε με καὶ οὐ πιστεύετε. 37 πᾶν ὃ δίδωσίν μοι ὁ πατὴρ πρὸς ἐμὲ ἤξει, καὶ τὸν ἐρχόμε\* ὄν πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω, 38 ὅτι καταβέβηκα ἀπὸ†τοῦ οὐρανοῦ οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. 39 τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με‡ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέν μοι μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτό§τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 40 τοῦτο γάρ\* ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου† ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχη ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ‡τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

41 Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι εἶπεν· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, 42 καὶ ἔλεγον· Οὐχ‡οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν

\* 6:14 ὁ ἐποίησεν σημεῖον Treg NA28 RP ] ἃ ἐποίησεν σημεῖα WH † 6:14 ἔλεγον WH Treg NA28 ] ὁ Ἰησοῦς ἔλεγον RP ‡ 6:15 ποιήσωσιν WH Treg NA28 ] + αὐτὸν RP § 6:15 πάλιν WH Treg NA28 ] - RP \* 6:17 εἰς WH Treg NA28 ] + τὸ RP † 6:17 οὐπω WH Treg NA28 ] οὐκ RP ‡ 6:18 διεγείρετο WH Treg NA28 ] διηγείρετο RP § 6:21 ἐγένετο τὸ πλοῖον WH Treg NA28 ] τὸ πλοῖον ἐγένετο RP \* 6:22 εἶδον WH Treg NA28 ] ἰδὼν RP † 6:22 ἐν WH Treg NA28 ] + ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ RP ‡ 6:22 πλοῖον WH Treg NA28 ] πλοῖα RP § 6:23 ἀλλὰ WH Treg ] ἄλλα NA28; ἄλλα δὲ RP \* 6:23 πλοῖα Treg NA28 RP ] πλοῖα WH † 6:24 πλοῖα Treg NA28 ] πλοῖα RP ‡ 6:29 ὁ WH Treg NA28 ] - RP § 6:29 πιστεύητε WH Treg NA28 ] πιστεύητε RP \* 6:32 δέδωκεν NA28 RP ] ἔδωκεν WH Treg † 6:35 εἶπεν WH Treg NA28 ] + οὖν NIV; + δὲ RP ‡ 6:35 ἐμὲ WH Treg NA28 ] με RP § 6:35 διψήσει WH Treg NA28 ] διψήσῃ RP \* 6:37 με WH Treg RP ] ἐμὲ NA28 † 6:38 ἀπὸ WH Treg NA28 ] ἐκ RP ‡ 6:39 με WH Treg NA28 ] + πατρός RP § 6:39 αὐτὸ WH Treg RP ] + ἐν NA28 \* 6:40 γάρ WH Treg NA28 ] δέ RP † 6:40 πατρός μου WH Treg NA28 ] πέμψαντός με RP ‡ 6:40 ἐγὼ WH Treg RP ] + ἐν NA28 § 6:42 Οὐχ NA28 RP ] Οὐχὶ WH Treg

μητέρα; πῶς ἔνυν\* λέγει† ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; 43 ἄπεκρίθη† Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. 44 οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς μεῖς ἂν μὴ ὁ πατήρ ὁ πέμψας με ἔλκυσῃ αὐτόν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 45 ἔστιν γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· Καὶ ἔσσονται πάντες διδασκοὶ θεοῦ· ἄσ\* ὁ ἄκούσας† παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς ἐμέ† 46 οὐχ ὅτι τὸν πατέρα ἑώρακέν τις § εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ θεοῦ, οὗτος ἑώρακεν τὸν πατέρα. 47 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων\* ἔχει ζωὴν αἰώνιον. 48 ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· 49 οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα† καὶ ἀπέθανον· 50 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ· 51 ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἂν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου ἔζησει† εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἢ σὰρξ μου ἔστιν § ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

52 Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα αὐτοῦ\* φαγεῖν; 53 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πῖντε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. 54 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτόν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 55 ἢ γὰρ σὰρξ μου ἄληθής† ἐστὶ βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἄληθές† ἐστὶ πόσις. 56 ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει κἀγὼ ἐν αὐτῷ. 57 καθὼς ἀπέστειλέν με ὁ ζῶν πατήρ κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα, καὶ ὁ τρώγων με κἀκεῖνος ἔζησει § δι' ἐμέ. 58 οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐξ\* οὐρανοῦ καταβάς, οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες† καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ἔζησει† εἰς τὸν αἰῶνα. 59 ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδασκῶν ἐν Καφαρναούμ.

60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπαν· Σκληρὸς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος §· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; 61 εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσιν περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει; 62 ἂν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον; 63 τὸ πνεῦμά ἐστιν τὸ ζωοποιεῖν, ἢ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν· τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ ἔλελάληκα\* ὑμῖν πνεῦμά ἐστὶν καὶ ζωὴ ἐστὶν. 64 ἀλλὰ εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν. ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες καὶ τίς ἐστὶν ὁ παραδώσων αὐτόν. 65 καὶ ἔλεγεν· Διὰ τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἔλθειν πρὸς με ἂν μὴ ἦ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρὸς†

66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἐκ\* τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον § εἰς τὰ ὀπίσω καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. 67 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; 68 ἄπεκρίθη\* αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις, 69 καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος† τοῦ Θεοῦ† 70 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην; καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν. 71 ἔλεγεν δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου § οὗτος γὰρ ἔμελλεν παραδιδόναι αὐτόν\*, εἷς† ἐκ τῶν δώδεκα.

## 7

1 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς\* ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, οὐ γὰρ ἠθέλεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι

\* 6:42 νῦν WH Treg NA28 ] οὖν RP † 6:42 λέγει WH Treg NA28 ] + οὗτος RP ‡ 6:43 ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] + οὖν ὁ RP § 6:44 με WH Treg NA28 ] ἐμέ RP \* 6:45 πᾶς WH Treg NA28 ] + οὖν RP † 6:45 ἀκούσας WH Treg NA28 ] ἀκούων RP ‡ 6:45 ἐμέ WH Treg NA28 ] με RP § 6:46 ἑώρακέν τις WH Treg NA28 ] τις ἑώρακεν RP \* 6:47 πιστεύων WH NA28 ] + εἰς ἐμέ Treg RP † 6:49 ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα WH Treg NA28 ] τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ RP ‡ 6:51 ζήσει WH NA28 ] ζήσεται Treg RP § 6:51 ἐστὶν WH Treg NA28 ] + ἦν ἐγὼ δώσω RP \* 6:52 αὐτοῦ WH NA28 ] - Treg RP † 6:55 ἀληθής WH Treg NA28 ] ἀληθῶς RP ‡ 6:55 ἀληθής WH Treg NA28 ] ἀληθῶς RP § 6:57 ζήσει WH Treg NA28 ] ζήσεται RP \* 6:58 ἐξ WH Treg NA28 ] ἐκ τοῦ RP † 6:58 πατέρες WH Treg NA28 ] + ὑμῶν τὸ μάννα NIV RP ‡ 6:58 ζήσει WH Treg NA28 ] ζήσεται RP § 6:60 ὁ λόγος οὗτος WH Treg NA28 ] οὗτος ὁ λόγος RP \* 6:63 λελάληκα WH Treg NA28 ] λαλῶ RP † 6:65 πατρός WH Treg NA28 ] + μου RP ‡ 6:66 ἐκ WH Treg NA28 ] - RP § 6:66 τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀπῆλθον WH Treg NA28 ] ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ RP \* 6:68 ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] + οὖν RP † 6:69 ἅγιος WH Treg NA28 ] χριστὸς ὁ υἱὸς RP ‡ 6:69 Θεοῦ WH Treg NA28 ] + τοῦ ζώντος RP § 6:71 Ἰσκαριώτου WH Treg NA28 ] Ἰσκαριώτην RP \* 6:71 παραδιδόναι αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν παραδιδόναι RP † 6:71 εἷς WH Treg NA28 ] + ὦν RP \* 7:1 μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα RP

ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. <sup>2</sup> ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων ἡ σκηνοπηγία. <sup>3</sup> εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν καὶ ὑπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσουσιν<sup>†</sup> σου τὰ ἔργα<sup>‡</sup> ἃ ποιεῖς· <sup>4</sup> οὐδεὶς γάρ τι ἐν κρυπτῷ<sup>§</sup> ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. <sup>5</sup> οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν. <sup>6</sup> λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὕπω πάρεστιν, ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτε ἐστίν· ἔτοιμος. <sup>7</sup> οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς, ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἐστίν. <sup>8</sup> ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτήν\* ἐγὼ γὰρ οὐκ<sup>†</sup> ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ ἐμὸς καιρὸς<sup>‡</sup> οὕπω πεπλήρωται. <sup>9</sup> ταῦτα γὰρ<sup>§</sup> εἰπὼν αὐτὸς\* ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

<sup>10</sup> Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτήν, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη, οὐ φανερώς ἀλλὰ ὡς ἐν κρυπτῷ.<sup>†</sup> <sup>11</sup> οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ καὶ ἔλεγον· Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; <sup>12</sup> καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς<sup>‡</sup> ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἄγαθός ἐστιν, ἄλλοι γὰρ<sup>§</sup> ἔλεγον· Οὐ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. <sup>13</sup> οὐδεὶς μὲντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

<sup>14</sup> Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη\* Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκεν. <sup>15</sup> ἑθαύμαζον οὖν<sup>†</sup> οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες· Πῶς οὗτος γράμματα οἶδεν μὴ μεμαθηκώς; <sup>16</sup> ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ<sup>‡</sup> Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἡ ἐμὴ διδασχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· <sup>17</sup> ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδασχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν ἢ ἐγὼ ἀπ' ἑαυτοῦ λαλῶ. <sup>18</sup> ὁ ἀπ' ἑαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν οὗτος ἀληθής ἐστίν καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

<sup>19</sup> Οὐ Μωϋσῆς γὰρ<sup>‡</sup> δέδωκεν<sup>§</sup> ὑμῖν τὸν νόμον; καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ποιεῖ τὸν νόμον. τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; <sup>20</sup> ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος\* Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; <sup>21</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν ἔργῳ ἐποίησα καὶ πάντες θαυμάζετε. <sup>22</sup> διὰ τοῦτο Μωϋσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν— οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωϋσέως ἐστὶν ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων— καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. <sup>23</sup> εἰ περιτομὴν λαμβάνει<sup>†</sup> ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωϋσέως, ἐμοὶ χολᾷτε ὅτι ὄλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; <sup>24</sup> μὴ κρίνετε<sup>‡</sup> κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν γίνετε.

<sup>25</sup> Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι; <sup>26</sup> καὶ ἶδε παρρησίᾳ λαλεῖ καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσιν· μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν<sup>§</sup> ὁ χριστός; <sup>27</sup> ἀλλὰ τοῦτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ χριστὸς ὅταν ἔρχηται οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν. <sup>28</sup> ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδασκῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων· Κάμὲ οἶδατε καὶ οἶδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἑαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε. <sup>29</sup> ἐγὼ οἶδα αὐτόν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι κάκεῖνός με ἀπέστειλεν. <sup>30</sup> ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτόν τὴν χεῖρα, ὅτι οὕπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. <sup>31</sup> ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ\* ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, καὶ ἔλεγον<sup>†</sup> Ὁ χριστὸς ὅταν ἔλθῃ γὰρ<sup>‡</sup> πλείονα γσημεῖα<sup>§</sup> ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν;

<sup>32</sup> Ἦκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα, καὶ ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας\* ἵνα πιάσωσιν αὐτόν. <sup>33</sup> εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι χρόνον μικρὸν<sup>†</sup> μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με. <sup>34</sup> ζητήσετε<sup>‡</sup> με καὶ οὐχ εὐρήσετε<sup>‡</sup> καὶ ὅπου εἰμί ἐγὼ

† **7:3** θεωρήσουσιν WH Treg NA28 ] θεωρήσωσιν RP    ‡ **7:3** σοῦ τὰ ἔργα WH Treg NA28 ] τὰ ἔργα σου RP; τὰ ἔργα NIV  
 § **7:4** τι ἐν κρυπτῷ WH Treg NA28 ] ἐν κρυπτῷ τι RP    \* **7:8** ἑορτήν WH Treg NA28 ] + ταύτην RP    † **7:8** οὐκ Treg NA28 ] οὕπω WH NIV RP    ‡ **7:8** ἐμὸς καιρὸς WH Treg NA28 ] καιρὸς ὁ ἐμὸς RP    § **7:9** δὲ WH NA28 RP ] – Treg  
 \* **7:9** αὐτὸς Treg NA28 ] αὐτοῖς WH RP    † **7:10** εἰς τὴν ἑορτήν τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη WH Treg NA28 ] τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν RP    ‡ **7:12** περὶ αὐτοῦ ἦν πολὺς WH Treg NA28 ] πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν RP    § **7:12** δὲ WH Treg NA28 ] – RP    \* **7:14** ἀνέβη WH Treg NA28 ] + ὁ RP    † **7:15** ἑθαύμαζον οὖν WH Treg NA28 ] καὶ ἑθαύμαζον RP  
 ‡ **7:16** ὁ NA28 RP ] – WH Treg    § **7:19** δέδωκεν NA28 RP ] ἔδωκεν WH Treg    \* **7:20** ὄχλος WH Treg NA28 ] + καὶ εἶπεν RP    † **7:23** λαμβάνει Treg NA28 RP ] + ὁ WH    ‡ **7:24** κρίνετε WH Treg NA28 ] κρίνατε RP    § **7:26** ἐστίν WH Treg NA28 ] + ἀληθῶς RP    \* **7:31** ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ WH Treg NA28 ] Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου RP    † **7:31** ἔλεγον WH Treg NA28 ] + ὅτι RP    ‡ **7:31** μὴ WH Treg NA28 ] μήτι RP    § **7:31** σημεῖα WH Treg NA28 ] + τούτων RP  
 \* **7:32** οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας WH Treg NA28 ] ὑπηρέτας οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς RP    † **7:33** χρόνον μικρὸν WH Treg NA28 ] μικρὸν χρόνον RP    ‡ **7:34** εὐρήσετε Treg RP ] + με WH NA28

ὕμεις οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. <sup>35</sup> εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· Ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας; <sup>36</sup> τίς ἐστὶν ὁ λόγος οὗτος; ὃν εἶπε· Ζητήσατέ με καὶ οὐχ εὐρήσετε\* καὶ ὅπου εἰμι ἐγὼ ὕμεις οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

<sup>37</sup> Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραζεν λέγων· Ἐάν τις διψᾷ ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. <sup>38</sup> ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεύσουσιν ὕδατος ζῶντος. <sup>39</sup> τοῦτο δὲ εἶπεν περὶ τοῦ πνεύματος ὁ οὐκ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύσαντες· εἰς αὐτόν· οὐπω γὰρ ἦν ἡ πνεῦμα ὅτι Ἰησοῦς οὐδέπω\* ἔδοξάσθη.

<sup>40</sup> Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλεγον Ὁὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης; <sup>41</sup> ἄλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ χριστός· οἱ δὲ\* ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ χριστός ἔρχεται; <sup>42</sup> οὐκ ἤ γραφή εἶπεν ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαυὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλέεμ τῆς κώμης ὅπου ἦν Δαυὶδ, ἔρχεται ὁ χριστός; <sup>43</sup> σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ δι' αὐτόν. <sup>44</sup> τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν\* ἐπ' αὐτόν τὰς χεῖρας.

<sup>45</sup> Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν; <sup>46</sup> ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος; <sup>47</sup> ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὕμεις πεπλάνησθε; <sup>48</sup> μὴ τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; <sup>49</sup> ἀλλὰ ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπάρατοί σειςιν. <sup>50</sup> λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτούς, ὁ ἐλθὼν\* πρὸς αὐτόν πρότερον† εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν. <sup>51</sup> Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον ἐὰν μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ; καὶ γινώσκῃ τί ποιεῖ; <sup>52</sup> ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῶ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐραύνησον καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης ὁ οὐκ ἐγείρεται\*

<sup>53</sup> [καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ·

## 8

<sup>1</sup> Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. <sup>2</sup> Ὁρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. <sup>3</sup> ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτόν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ καταλήφθεισαν· καὶ στήσαντες αὐτήν ἐν μέσῳ, <sup>4</sup> λέγουσιν αὐτῷ, πειράζοντες· Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη. <sup>5</sup> ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις; <sup>6</sup> τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν, μὴ

§ 7:36 ὁ λόγος οὗτος WH Treg NA28 ] οὗτος ὁ λόγος RP \* 7:36 εὐρήσατε Treg RP ] + με WH NA28 † 7:39 οὗ WH Treg RP ] ὁ NA28 ‡ 7:39 πιστεύσαντες WH Treg NA28 ] πιστεύοντες RP § 7:39 πνεῦμα WH NA28 ] + ἅγιον Treg RP; + δεδομένον NIV \* 7:39 οὐδέπω NA28 RP ] οὐπω WH Treg † 7:40 Ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν WH Treg NA28 ] Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου RP ‡ 7:40 τῶν λόγων τούτων WH Treg NA28 ] τὸν λόγον RP § 7:40 ἔλεγον Treg NA28 RP ] + ὅτι WH \* 7:41 οἱ δὲ WH Treg NA28 ] ἄλλοι RP † 7:42 οὐχ WH Treg NA28 ] Οὐχὶ RP ‡ 7:42 ἔρχεται ὁ χριστός WH Treg NA28 ] ὁ χριστός ἔρχεται RP § 7:43 ἐγένετο ἐν τῷ ὄχλῳ WH Treg NA28 ] ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο RP \* 7:44 ἐπέβαλεν NA28 RP ] ἔβαλεν WH Treg † 7:46 ἐλάλησεν οὕτως WH Treg NA28 ] οὕτως ἐλάλησεν RP ‡ 7:46 ἄνθρωπος WH NA28 ] + ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος Treg RP § 7:49 ἐπάρατοί WH Treg NA28 ] ἐπικατάρτοί RP \* 7:50 ἐλθὼν WH Treg NA28 ] + νυκτός RP † 7:50 πρότερον WH Treg ] τὸ πρότερον NA28; – RP ‡ 7:51 πρῶτον παρ' αὐτοῦ WH Treg NA28 ] παρ' αὐτοῦ πρότερον RP § 7:52 ἐκ τῆς Γαλιλαίας προφήτης WH Treg NA28 ] προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας RP \* 7:52 ἐγείρεται WH Treg NA28 ] ἐγγύρται RP; + 7:53–8:11 RP: 53 καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· 8:1 Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. 2 Ὁρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς. 3 ἄγουσιν δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτόν γυναῖκα ἐν μοιχείᾳ καταλήφθεισαν· καὶ στήσαντες αὐτήν ἐν μέσῳ, 4 λέγουσιν αὐτῷ, πειράζοντες· Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένη. 5 ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις; 6 τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσιν κατηγορεῖν αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν, μὴ προσποιούμενος. 7 ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτον ἐπ' αὐτήν τὸν λίθον βαλέτω. 8 καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. 9 οἱ δὲ, ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἰς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὖσα. 10 ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικός, εἶπεν αὐτῇ· Ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατηγοροῖ σου; Οὐδεὶς σε κατέκρινεν; 11 ἡ δὲ εἶπεν· Οὐδεὶς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ ἐγὼ σε κρίνω· πορεύου καὶ μηκέτι ἀμάρτανε.

προσποιούμενος. <sup>7</sup> ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ὁ ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτον ἐπ' αὐτὴν τὸν λίθον βαλέτω. <sup>8</sup> καὶ πάλιν κάτω κύψας ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. <sup>9</sup> οἱ δέ, ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξήρχοντο εἰς καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὕσα. <sup>10</sup> ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα θεασάμενος πλην τῆς γυναικός, εἶπεν αὐτῇ· Ποῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; Οὐδεὶς σε κατέκρινεν; <sup>11</sup> ἡ δὲ εἶπεν· Οὐδεὶς, κύριε. εἶπεν δὲ ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ ἐγὼ σε κρίνω· πορεύου καὶ μηκέτι ἀμάρτανε.]]

<sup>12</sup> Πάλιν οὖν αὐτοῖς ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς\* λέγων· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοί†οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. <sup>13</sup> εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. <sup>14</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστίν ἡ μαρτυρία μου, ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι ἢ ποῦ ὑπάγω. <sup>15</sup> ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα. <sup>16</sup> καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθινή†ἐστίν, ὅτι μόνος οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. <sup>17</sup> καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστίν. <sup>18</sup> ἐγὼ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ. <sup>19</sup> ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Ποῦ ἐστίν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Οὔτε ἐμὲ οἴδατε οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἄν ᾔδειτε\*. <sup>20</sup> ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν†ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

<sup>21</sup> Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς‡ Ἐγὼ ὑπάγω καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. <sup>22</sup> ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Μῆτι ἀποκτενεῖ ἑαυτὸν ὅτι λέγει· Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; <sup>23</sup> καὶ ἔλεγεν‡αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τούτου τοῦ κόσμου\* ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. <sup>24</sup> εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν. <sup>25</sup> ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Σὺ τίς εἶ; †εἶπεν†αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Τὴν ἀρχὴν ὅτι‡ καὶ λαλῶ ὑμῖν; <sup>26</sup> πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστίν, κἀγὼ ἄἤκουσα παρ' αὐτοῦ ταῦτα †λαλῶ‡εἰς τὸν κόσμον. <sup>27</sup> οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν. <sup>28</sup> εἶπεν †οὖν\* ὁ Ἰησοῦς· Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ εἰμι, καὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέν με ὁ †πατήρ†ταῦτα λαλῶ. <sup>29</sup> καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ ἐστίν· οὐκ ἀφῆκέν με †μόνον‡ ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε. <sup>30</sup> ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

<sup>31</sup> ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστέ, <sup>32</sup> καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. <sup>33</sup> ἀπεκρίθησαν †πρὸς αὐτόν‡· Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλευθεροὶ γενήσεσθε;

<sup>34</sup> ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν δοῦλός ἐστιν τῆς ἀμαρτίας· <sup>35</sup> ὁ\* δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. <sup>36</sup> ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. <sup>37</sup> οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. <sup>38</sup> ἂ ἐγὼ† ἐώρακα παρὰ τῷ †πατρὶ‡λαλῶ· καὶ ὑμεῖς οὖν ἂ ἠκούσατε‡ παρὰ τοῦ πατρὸς\* ποιεῖτε.

\* 8:12 ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν RP † 8:12 ἐμοὶ NA28 RP ] μοι WH Treg ‡ 8:14 ἢ WH Treg NA28 ] καὶ RP § 8:16 ἀληθινὴ WH Treg NA28 ] ἀληθής RP \* 8:19 ἂν ᾔδειτε WH Treg NA28 ] ᾔδειτε ἂν RP † 8:20 ἐλάλησεν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP ‡ 8:21 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 8:23 ἔλεγεν WH Treg NA28 ] εἶπεν RP \* 8:23 τούτου τοῦ κόσμου WH Treg NA28 ] τοῦ κόσμου τούτου RP † 8:25 εἶπεν WH Treg NA28 ] καὶ εἶπεν RP ‡ 8:25 ὅ τι Treg NA28 RP ] ὅτι WH § 8:26 λαλῶ WH Treg NA28 ] λέγω RP \* 8:28 οὖν WH Treg NIV ] + αὐτοῖς RP NA28 † 8:28 πατήρ WH Treg NA28 ] + μου RP ‡ 8:29 μόνον WH Treg NA28 ] ὁ πατήρ RP § 8:33 πρὸς αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP \* 8:35 ὁ WH Treg RP NA28 ] + δὲ NIV † 8:38 ἂ ἐγὼ WH Treg NA28 ] Ἐγὼ ὁ RP ‡ 8:38 πατρὶ WH Treg NA28 ] + μου RP § 8:38 ἂ ἠκούσατε WH Treg NA28 ] ὁ ἐώρακατε RP \* 8:38 τοῦ πατρὸς WH Treg NA28 ] + ὑμῶν NIV; τῷ πατρὶ ὑμῶν RP



39 Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῶ· Ὁ πατήρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστιν. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἔστε† τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ ἔποιεῖτε‡ 40 νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα ἢν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. 41 ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. εἶπαν αὐτῶ· Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα\*· ἓνα πατέρα ἔχομεν τὸν θεόν. 42 εἶπεν† αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ ὁ θεὸς πατήρ ὑμῶν ἦν ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ, ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἤκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλεν. 43 διὰ τί τὴν λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν. 44 ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστὲ καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν‡, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῶ. ὅταν λαλή τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶν καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ. 45 ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετε μοι. 46 τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἀμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω, διὰ τί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι; 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστὲ.

48 Ἀπεκρίθησαν\* οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπαν αὐτῶ· Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρίτης εἶ σὺ καὶ δαιμόνιον ἔχεις; 49 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετε με. 50 ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. 51 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν ἐμόν λόγον† τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. 52 εἶπον‡ αὐτῶ οἱ Ἰουδαῖοι· Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραάμ ἀπέθανεν καὶ οἱ προφηταὶ, καὶ σὺ λέγεις· Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα· 53 μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανεν; καὶ οἱ προφηταὶ ἀπέθανον· τίνα ἑαυτὸν σποιεῖς; 54 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐάν ἐγὼ ἑδοξάσω\* ἐμαυτόν, ἢ δόξα μου οὐδὲν ἐστίν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι θεὸς ἡμῶν† ἐστίν, 55 καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν, ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· κἂν εἶπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῖν‡ ψεύστης· ἀλλὰ οἶδα αὐτόν καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. 56 Ἀβραάμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμὴν, καὶ εἶδεν καὶ ἐχάρη. 57 εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· Πεντήκοντα ἔτη οὕτω ἔχεις καὶ Ἀβραάμ ἐώρακας; 58 εἶπεν αὐτοῖς Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραάμ γενέσθαι ἐγὼ εἰμί. 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ\*

## 9

1 Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. 2 καὶ ἠρώτησαν αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες· Ραββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῆ; 3 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Οὔτε οὗτος ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἵνα φανερωθῆ τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ ἐν αὐτῶ. 4 ἡμᾶς\* δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρας ἐστίν· ἔρχεται νύξ ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. 5 ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ᾧ, φῶς εἶμι τοῦ κόσμου. 6 ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσεν χαμαὶ καὶ ἐποίησεν πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν† αὐτοῦ‡ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς§ 7 καὶ εἶπεν αὐτῶ· Ὑπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλῳάμ (ὃ ἐρμηνεύεται Ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθεν βλέπων. 8 οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτόν τὸ πρότερον ὅτι προσαίτης\* ἦν ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν; 9 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον· Οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῶ ἐστίν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι.† 10 ἔλεγον οὖν αὐτῶ· Πῶς‡ ἠνεώχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;

† 8:39 ἔστε WH Treg NA28 ] ἦτε NIV RP ‡ 8:39 ἐποιεῖτε Treg NA28 RP ] ποιεῖτε WH § 8:41 εἶπαν WH Treg NIV ] + οὖν RP NA28 \* 8:41 οὐ γεγεννήμεθα NA28 RP ] οὐκ ἐγεννήθημεν WH Treg † 8:42 εἶπεν WH Treg NA28 ] + οὖν RP ‡ 8:44 οὐκ ἔστηκεν WH NA28 ] οὐχ ἔστηκεν Treg RP § 8:46 εἰ WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 8:48 Ἀπεκρίθησαν WH Treg NA28 ] + οὖν RP † 8:51 ἐμόν λόγον WH Treg NA28 ] λόγον τὸν ἐμόν RP ‡ 8:52 εἶπον WH Treg ] + οὖν NA28 RP § 8:53 σεαυτὸν WH Treg NA28 ] + σὺ RP \* 8:54 δοξάσω WH Treg NA28 ] δοξάζω RP † 8:54 ἡμῶν Treg NA28 RP ] ὑμῶν WH ‡ 8:55 ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP § 8:58 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* 8:59 ἱεροῦ WH Treg NA28 ] + διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν καὶ παρήγεν οὕτως RP \* 9:4 ἡμᾶς WH Treg NA28 ] Ἐμὲ RP † 9:6 ἐπέχρισεν Treg NA28 RP ] ἐπέθηκεν WH ‡ 9:6 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] – RP § 9:6 ὀφθαλμούς WH Treg NA28 ] + τοῦ τυφλοῦ RP \* 9:8 προσαίτης WH Treg NA28 ] τυφλός RP † 9:9 ἔλεγον Οὐχί ἀλλὰ WH Treg NA28 ] δὲ ὅτι RP ‡ 9:10 Πῶς Treg RP ] + οὖν WH NA28

11 ἀπεκρίθη ἑκεῖνος § ‘Ο ἄνθρωπος ὁ \* λεγόμενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησεν καὶ ἐπέχρισέν μου τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶπέν μοι ὅτι† Ὑπαγε εἰς τὸν‡ Σιλωὰμ καὶ νίψαι· ἀπελθὼν ὁ οὖν § καὶ νιψάμενος ἀνέβλεψα. 12 † καὶ εἶπαν \* αὐτῷ· Ποῦ ἐστὶν ἐκεῖνος; λέγει· Οὐκ οἶδα.

13 Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν. 14 ἦν δὲ σάββατον ἐν ἡ ἡμέρᾳ† τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἀνέωξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. 15 πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Πηλὸν ἐπέθηκέν μου ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. 16 ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· Ὁὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος‡, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ. ἄλλοι § ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἀμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. 17 λέγουσιν ὁ οὖν \* τῷ τυφλῷ πάλιν· Τί σὺ† λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἠνέωξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν.

18 Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι ἦν τυφλὸς‡ καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τῷ ἀναβλέψαντος § 19 καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι\*; 20 ἀπεκρίθησαν ὁ οὖν † οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπαν· Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη. 21 πῶς δὲ νῦν βλέπει οὐκ οἶδαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸν ἐρωτήσατε, ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει.‡ 22 ταῦτα εἶπαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους, ἥδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται. 23 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπαν ὅτι Ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν † ἐπερωτήσατε §

24 Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου\* ὃς ἦν τυφλὸς καὶ εἶπαν αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ οὗτος ὁ ἄνθρωπος† ἀμαρτωλὸς ἐστίν. 25 ἀπεκρίθη οὖν ἑκεῖνος‡ Εἰ ἀμαρτωλὸς ἐστίν οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα ὅτι τυφλὸς ὢν ἄρτι βλέπω. 26 εἶπον ὁ οὖν αὐτῷ §· Τί ἐποίησέν σοι; πῶς ἤνοιξέν σου τοὺς ὀφθαλμούς; 27 ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἤδη καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι; 28 † ἐλοιδόρησαν \* αὐτὸν καὶ εἶπον· Σὺ μαθητῆς εἶ† ἐκείνου, ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωϋσέως ἐσμὲν μαθηταί· 29 ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωϋσεὶ λελάληκεν ὁ θεός, τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. 30 ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ‡ θαυμαστόν ἐστίν ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἶδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἤνοιξέν μου τοὺς ὀφθαλμούς. 31 † οἶδαμεν § ὅτι ἄμαρτωλῶν ὁ θεὸς\* οὐκ ἀκούει, ἀλλ’ ἐάν τις θεοσεβῆς ἦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ τούτου ἀκούει. 32 ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη ὅτι ἠνέωξέν τις ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. 33 εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν. 34 ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Ἐν ἀμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἕξω.

35 † Ἦκουσεν† Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἕξω, καὶ εὐρών αὐτὸν † εἶπεν‡ Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου § 36 ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Καὶ τίς ἐστίν, κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; 37 † εἶπεν \* αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἐώρακας αὐτόν καὶ ὁ λαῶν μετὰ σοῦ ἐκεῖνός ἐστίν. 38 ὁ δὲ ἔφη·

§ 9:11 ἐκεῖνος WH Treg NA28 ] + καὶ εἶπεν RP \* 9:11 Ὁ ἄνθρωπος ὁ WH Treg NA28 ] ἄνθρωπος RP † 9:11 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP ‡ 9:11 τὸν WH Treg NA28 ] τὴν κολουμβήθραν τοῦ RP § 9:11 οὖν WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 9:12 καὶ εἶπαν WH Treg NA28 ] εἶπον οὖν RP † 9:14 ἐν ἡ ἡμέρᾳ WH Treg NA28 ] ὅτε RP ‡ 9:16 Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ θεοῦ ὁ ἄνθρωπος WH Treg NA28 ] Οὗτός ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστιν παρὰ τοῦ θεοῦ RP § 9:16 ἄλλοι Treg RP ] + δὲ WH NA28 \* 9:17 οὖν WH Treg NA28 ] - RP † 9:17 Τί σὺ WH Treg NA28 ] Σὺ τί RP ‡ 9:18 ἦν τυφλὸς WH Treg NA28 ] τυφλὸς ἦν RP § 9:18 τοῦ ἀναβλέψαντος WH Treg RP NA28 ] - NIV \* 9:19 βλέπει ἄρτι WH Treg NA28 ] ἄρτι βλέπει RP † 9:20 οὖν WH Treg NA28 ] δὲ αὐτοῖς RP ‡ 9:21 αὐτὸν ἐρωτήσατε ἡλικίαν ἔχει WH Treg NA28 ] αὐτὸς ἡλικίαν ἔχει αὐτὸν ἐρωτήσατε RP § 9:23 ἐπερωτήσατε WH NA28 ] ἐρωτήσατε Treg RP \* 9:24 τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου WH Treg NA28 ] ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον RP † 9:24 οὗτος ὁ ἄνθρωπος WH NA28 ] ὁ ἄνθρωπος οὗτος Treg RP ‡ 9:25 ἐκεῖνος WH Treg NA28 ] + καὶ εἶπεν RP § 9:26 οὖν αὐτῷ WH Treg NA28 ] δὲ αὐτῷ πάλιν RP \* 9:28 ἐλοιδόρησαν RP ] καὶ ἐλοιδόρησαν WH NA28; οἱ δὲ ἐλοιδόρησαν Treg † 9:28 μαθητῆς εἶ WH Treg NA28 ] εἶ μαθητῆς RP ‡ 9:30 τούτῳ γὰρ τὸ WH Treg NA28 ] γὰρ τούτῳ RP § 9:31 οἶδαμεν WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 9:31 ἀμαρτωλῶν ὁ θεὸς NA28 RP ] ὁ θεὸς ἀμαρτωλῶν WH Treg † 9:35 Ἦκουσεν WH NA28 ] + ὁ Treg RP ‡ 9:35 εἶπεν WH NA28 ] + αὐτῷ Treg RP § 9:35 ἀνθρώπου WH NA28 ] θεοῦ Treg RP \* 9:37 εἶπεν WH Treg NA28 ] + δὲ RP

Πιστεύω, κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. <sup>39</sup> καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. <sup>40</sup> ἤκουσαν\* ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; <sup>41</sup> εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἁμαρτία ὑμῶν μένει.

## 10

<sup>1</sup> Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν ἀύλην τῶν προβάτων ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶν καὶ ληστής· <sup>2</sup> ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶν τῶν προβάτων. <sup>3</sup> τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει καὶ τὰ ἴδια πρόβατα ἄκουσιν· κατ' ὄνομα καὶ ἐξάγει αὐτά. <sup>4</sup> ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλη, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται, καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ· <sup>5</sup> ἄλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσουσιν· ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. <sup>6</sup> ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν· ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

<sup>7</sup> Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων. <sup>8</sup> πάντες ὅσοι ἦλθον πρὸ ἐμοῦ κλέπται εἰσὶν καὶ λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. <sup>9</sup> ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ σωθήσεται καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὐρήσει. <sup>10</sup> ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσιν καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

<sup>11</sup> Ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. <sup>12</sup> ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ ἔστιν τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον καὶ ἀφίησιν τὰ πρόβατα καὶ φεύγει— καὶ ὁ λύκος ἀρπάζει αὐτά καὶ σκορπίζει· <sup>13</sup> ὅτι μισθωτὸς ἐστὶν καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. <sup>14</sup> ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ καὶ γινώσκουσίν με τὰ ἐμὰ, <sup>15</sup> καθὼς γινώσκει με ὁ πατήρ· καὶ ἐγὼ γινώσκω τὸν πατέρα, καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων. <sup>16</sup> καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κάκεινα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσιν, καὶ γενήσονται μία ποίμνη, εἷς ποιμὴν. <sup>17</sup> διὰ τοῦτο με ὁ πατήρ ἀγαπᾷ ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. <sup>18</sup> οὐδεὶς αἶρει αὐτήν ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου.

<sup>19</sup> Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. <sup>20</sup> ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε; <sup>21</sup> ἄλλοι ἔλεγον· Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστιν δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοῖξαι.

<sup>22</sup> Ἐγένετο τότε τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις χειμῶν, καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶνος. <sup>24</sup> ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἔλεγον αὐτῷ· Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ χριστός, εἰπέ ἡμῖν παρρησίᾳ. <sup>25</sup> ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἶπον ὑμῖν καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς μου ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ· <sup>26</sup> ἀλλὰ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν· <sup>27</sup> τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς

† 9:40 ἤκουσαν WH Treg NA28 ] καὶ ἤκουσαν RP † 9:40 μετ' αὐτοῦ ὄντες WH Treg NA28 ] ὄντες μετ' αὐτοῦ RP  
 § 9:41 ἡ WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 10:3 φωνεῖ WH Treg NA28 ] καλεῖ RP † 10:4 ὅταν WH Treg NA28 ] καὶ ὅταν RP † 10:4 πάντα WH Treg NA28 ] πρόβατα RP § 10:5 ἀκολουθήσουσιν WH Treg NA28 ] ἀκολουθήσωσιν RP  
 \* 10:6 ἦν WH NA28 RP ] ἦ Treg † 10:7 αὐτοῖς Treg RP ] - WH NA28 † 10:7 ὅτι NA28 RP ] - WH Treg § 10:8 πρὸ ἐμοῦ WH Treg NA28 ] - RP \* 10:12 μισθωτὸς WH NA28 ] + δέ Treg RP † 10:12 ἔστιν WH Treg NA28 ] εἰσὶν RP † 10:12 σκορπίζει WH Treg NA28 ] + τὰ πρόβατα RP § 10:13 ὅτι WH Treg NA28 ] Ὅδὲ μισθωτὸς φεύγει ὅτι RP  
 \* 10:14 γινώσκουσίν με τὰ ἐμὰ WH Treg NA28 ] γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν RP † 10:16 δεῖ με WH Treg NA28 ] με δεῖ RP † 10:16 γενήσονται WH Treg NA28 ] γενήσεται RP § 10:17 με ὁ πατήρ WH Treg NA28 ] ὁ πατήρ με RP  
 \* 10:18 αἶρει Treg NA28 RP ] ἤρην WH † 10:19 Σχίσμα WH Treg NA28 ] + οὖν RP † 10:21 ἄλλοι WH Treg RP NA28 ] + δὲ NIV § 10:21 ἀνοῖξαι WH Treg NA28 ] ἀνοίγειν RP \* 10:22 τότε WH NA28 ] δέ Treg RP † 10:22 τοῖς WH Treg NA28 ] - RP † 10:22 χειμῶν WH Treg NA28 ] καὶ χειμῶν RP § 10:23 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP  
 \* 10:26 ὅτι οὐκ WH Treg NA28 ] οὐ γάρ RP † 10:26 ἐμῶν WH Treg NA28 ] + καθὼς εἶπον ὑμῖν RP

φωνῆς μου ἄκούουσιν‡ κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσίν μοι, <sup>28</sup> κἀγὼ δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον§, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἀρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. <sup>29</sup> ὁ πατήρ μου ὁ\* δέδωκέν μοι† πάντων μεϊζων‡ ἐστίν, καὶ οὐδεὶς δύναται ἀρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρὸς§ <sup>30</sup> ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἐν ἑσμεν.

<sup>31</sup> Ἐβάστασαν οὖν\* πάλιν λίθους οἱ Ἰουδαῖοι ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. <sup>32</sup> ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πολλὰ ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν† ἐκ τοῦ πατρὸς‡ διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον ἔμε λιθάσετε§; <sup>33</sup> ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι\* Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν θεόν. <sup>34</sup> ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἔστιν γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν ὅτι† Ἐγὼ εἶπα· Θεοὶ ἐστε; <sup>35</sup> εἰ ἐκείνους εἶπεν θεοὺς πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή, <sup>36</sup> ὃν ὁ πατήρ ἡγίασεν καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον ὑμεῖς λέγετε ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον· Υἱὸς τοῦ θεοῦ εἰμι; <sup>37</sup> εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύετε μοι· <sup>38</sup> εἰ δὲ ποιῶ, κὰν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε τοῖς ἔργοις πιστεύετε‡ ἵνα γνῶτε καὶ γινώσκητε§ ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ κἀγὼ ἐν τῷ πατρὶ\*. <sup>39</sup> ἐζήτουν οὖν πάλιν αὐτὸν† πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

<sup>40</sup> Καὶ ἀπῆλθεν πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. <sup>41</sup> καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθῆ ἦν. <sup>42</sup> καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ‡.

## 11

<sup>1</sup> Ἦν δὲ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. <sup>2</sup> ἦν δὲ Μαριάμ\* ἡ ἀλείψασα τὸν κύριον μύρω καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει. <sup>3</sup> ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι· Κύριε, ἴδε ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. <sup>4</sup> ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστιν πρὸς θάνατον ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ δι' αὐτῆς. <sup>5</sup> ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. <sup>6</sup> ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας· <sup>7</sup> ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. <sup>8</sup> λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Ραββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; <sup>9</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Οὐχὶ δώδεκα ὥραί εἰσιν† τῆς ἡμέρας; ἐὰν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει. <sup>10</sup> ἐὰν δὲ τις περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. <sup>11</sup> ταῦτα εἶπεν, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. <sup>12</sup> εἶπαν οὖν οἱ μαθηταί αὐτῷ‡ Κύριε, εἰ κεκοίμηται σωθήσεται. <sup>13</sup> εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ἐκείνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει. <sup>14</sup> τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανεν, <sup>15</sup> καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλὰ ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. <sup>16</sup> εἶπεν οὖν Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος τοῖς συμμαθηταῖς· Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

<sup>17</sup> Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὔρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας§ ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ. <sup>18</sup> ἦν δὲ ἡ\* Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε. <sup>19</sup> πολλοὶ δὲ† ἐκ τῶν Ἰουδαίων

‡ 10:27 ἀκούουσιν WH Treg NA28 ] ἀκούει RP § 10:28 δίδωμι αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον WH Treg NA28 ] ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς RP \* 10:29 ὁ WH Treg NA28 ] ὁς NIV RP † 10:29 μοι WH Treg RP NA28 ] + αὐτὰ NIV ‡ 10:29 πάντων μεϊζων Holmes WH marg ] πάντων μεϊζόν WH Treg NA28; μεϊζων πάντων NIV RP § 10:29 πατρός WH NA28 ] + μου Treg RP \* 10:31 οὖν Treg RP ] - WH NA28 † 10:32 ἔργα καλὰ ἔδειξα ὑμῖν NA28 ] καλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν Treg RP; ἔργα ἔδειξα ὑμῖν καλὰ WH ‡ 10:32 πατρός WH NA28 ] + μου Treg RP § 10:32 ἐμὲ λιθάζετε WH Treg NA28 ] λιθάζετε ἐμὲ RP \* 10:33 Ἰουδαῖοι WH Treg NA28 ] + λέγοντες RP † 10:34 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP ‡ 10:38 πιστεύετε WH Treg NA28 ] πιστεύσατε RP § 10:38 γινώσκητε WH Treg NA28 ] πιστεύσητε RP \* 10:38 τῷ πατρὶ WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP † 10:39 πάλιν αὐτὸν Treg RP ] αὐτὸν πάλιν WH NA28 ‡ 10:42 πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ WH Treg NA28 ] ἐπίστευσαν πολλοὶ ἐκεῖ εἰς αὐτόν RP \* 11:2 Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρία RP † 11:9 ὥραί εἰσιν WH Treg NA28 ] εἰσιν ὥραί RP ‡ 11:12 αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP § 11:17 ἡδη ἡμέρας WH Treg NA28 ] ἡμέρας ἡδη RP \* 11:18 ἡ Treg NA28 RP ] - WH † 11:19 πολλοὶ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ πολλοὶ RP

ἐηλύθεισαν πρὸς τὴν Μάρθαν καὶ Μαριάμ· σίνα παραμυθήσονται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ\* 20 ἢ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι Ἰησοῦς ἔρχεται ὑπήντησεν αὐτῶ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἔκαθεζέτο. 21 εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου\*. 22 καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν θεὸν δώσει σοι ὁ θεός. 23 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου. 24 λέγει αὐτῶ ἡ Μάρθα· Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. 25 εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωὴ· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, 26 καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα· πιστεύεις τοῦτο; 27 λέγει αὐτῶ· Ναί, κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.

28 Καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθεν καὶ ἐφώνησεν Μαριάμ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα· Ὁ διδάσκαλος πάρεστιν καὶ φωνεῖ σε. 29 ἐκείνη δὲ ἤκουσεν ἡ γέροθ ταχὺ καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτόν· 30 οὐπω δὲ ἐηλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῶ ἡ Μάρθα. 31 οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδόντες τὴν Μαριάμ ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ δόξαντες ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. 32 ἢ οὖν Μαριάμ ἦλθεν ὅπου ἦν Ἰησοῦς ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, λέγουσα αὐτῶ· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε οὐκ ἂν μου ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός. 33 Ἰησοῦς οὖν ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, 34 καὶ εἶπεν· Ποῦ θεεῖκατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῶ· Κύριε, ἔρχου καὶ ἴδε. 35 ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς. 36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν. 37 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπαν· Οὐκ ἐδύνατο οὗτος ὁ ἀνοΐξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;

38 Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον· ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῶ. 39 λέγει ὁ Ἰησοῦς· Ἄρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος Μάρθα· Κύριε, ἥδη ὄζει, τεταρταῖος γάρ ἐστιν. 40 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς ὅψῃ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ; 41 ἦραν οὖν τὸν λίθον· ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω καὶ εἶπεν· Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου, 42 ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. 43 καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασεν· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω. 44 ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Λύσατε αὐτόν· καὶ ἄφετε αὐτόν ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαριάμ καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 46 τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους καὶ εἶπαν αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν Ἰησοῦς. 47 συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί ποιούμεν ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ ποιεῖ σημεῖα; 48 ἐὰν ἀφώμεν αὐτόν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν, καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. 49 εἷς δὲ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, 50 οὐδὲ

‡ 11:19 τὴν WH Treg NA28 ] τὰς περὶ RP § 11:19 Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρίαν RP \* 11:19 ἀδελφοῦ WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP † 11:20 Μαρία Treg RP ] Μαριάμ WH NA28 ‡ 11:21 ἢ WH Treg NA28 ] – RP § 11:21 τὸν Treg NA28 RP ] – WH \* 11:21 οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου WH Treg NA28 ] ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει RP † 11:22 καὶ WH Treg ] ἀλλὰ καὶ NA28 RP ‡ 11:24 ἢ WH Treg NA28 ] – RP § 11:28 τοῦτο WH Treg NA28 ] ταῦτα RP \* 11:28 Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρίαν RP † 11:29 δὲ WH Treg NA28 ] – RP ‡ 11:29 ἡ γέροθ WH Treg NA28 ] ἐγείρεται RP § 11:29 ἤρχετο WH Treg NA28 ] ἔρχεται RP \* 11:30 ἔτι WH Treg NA28 ] – RP † 11:31 Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρίαν RP ‡ 11:31 δόξαντες WH Treg NA28 ] λέγοντες RP § 11:32 Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρία RP \* 11:32 ἦν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 11:32 πρὸς WH Treg NA28 ] εἰς RP ‡ 11:32 μου ἀπέθανεν WH Treg NA28 ] ἀπέθανεν μου RP § 11:39 τετελευτηκότος WH NA28 ] τελευτηκότος Treg; τεθνηκός RP \* 11:40 ὄψῃ WH Treg NA28 ] ὄψει RP † 11:41 λίθον WH Treg NA28 ] + οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κειμένος RP ‡ 11:44 ἐξῆλθεν WH Treg NA28 ] Καὶ ἐξῆλθεν RP § 11:44 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Treg NA28 RP ] ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς WH \* 11:44 αὐτόν WH Treg NA28 ] – RP † 11:45 Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρίαν RP ‡ 11:45 ἃ RP NA28 ] ὁ WH Treg § 11:45 ἐποίησεν WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP \* 11:46 ἐποίησεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 11:47 ποιεῖ σημεῖα WH Treg NA28 ] σημεῖα ποιεῖ RP

ἠλογίζεσθε ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. <sup>51</sup> τοῦτο δὲ ἄφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου ἐπροφήτευσεν ὅτι ἔμελλεν Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, <sup>52</sup> καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἓν. <sup>53</sup> ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

<sup>54</sup> Ὁ οὖν Ἰησοῦς οὐκέτι παρησιία περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραῖμ λεγομένην πόλιν, κακεῖ ἔμεινεν μετὰ τῶν μαθητῶν.

<sup>55</sup> Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. <sup>56</sup> ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστηκότες· Τί δοκεῖ ἡμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν; <sup>57</sup> δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἑντολὰς ἵνα ἐάν τις γινῶ πού ἐστιν μνηύση, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

## 12

<sup>1</sup> Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἕξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Ἰακώβος ὁ ἀδελφὸς Ἰωάννου καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Ἰακώβος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων σὺν αὐτῷ. <sup>2</sup> ἡ οὖν Μάρθα λαβούσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου ἠλειψεν τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξεν ταῖς θριξίν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου. <sup>3</sup> λέγει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι· <sup>4</sup> Διὰ τί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; <sup>5</sup> εἶπεν δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβάσταζεν. <sup>6</sup> εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· Ἄφες αὐτήν, ἵνα σὺ εἴδῃς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· <sup>7</sup> τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

<sup>8</sup> Ἐγὼ οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστίν, καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Ἰακώβον ἴδωσιν ὃν ἠγείρειν ἐκ νεκρῶν. <sup>9</sup> ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Ἰακώβον ἀποκτείνωσιν, <sup>10</sup> ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

<sup>11</sup> Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτήν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, <sup>12</sup> ἔλαβον τὰ βαιῖα τῶν φοινίκων καὶ ἐξῆλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι κυρίου, καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. <sup>13</sup> εὐρῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστίν γεγραμμένον· <sup>14</sup> Μὴ φοβοῦ, θυγάτηρ Σιών· ἰδοὺ ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου. <sup>15</sup> ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ τὸ πρῶτον, ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη Ἰησοῦς τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ. <sup>16</sup> ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὃς ἦν μετ' αὐτοῦ ὅτι τὸν Ἰακώβον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἠγείρειν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. <sup>17</sup> διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον. <sup>18</sup> οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπαν πρὸς ἑαυτούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν· ἴδε ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

‡ 11:50 λογιζεσθε WH Treg NA28 ] διαλογιζεσθε RP § 11:50 ὑμῖν WH Treg NA28 ] ἡμῖν RP \* 11:53 ἐβουλεύσαντο WH Treg NA28 ] συνεβουλεύσαντο RP † 11:54 Ὁ οὖν Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] Ἰησοῦς οὖν RP ‡ 11:54 ἔμεινεν WH Treg NA28 ] διέτριβεν RP § 11:54 μαθητῶν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 11:57 δὲ WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 11:57 ἐντολὰς WH Treg NA28 ] ἐντολήν RP \* 12:1 Ἰακώβος WH NA28 ] + ὁ τεθνηκώς Treg RP † 12:1 Ἰησοῦς WH NA28 ] ὁ Ἰησοῦς Treg; - RP ‡ 12:2 ἐκ WH Treg NA28 ] - RP § 12:3 Μάρθα WH Treg NA28 ] Μαρῖα RP \* 12:4 δὲ WH NA28 ] οὖν Treg RP † 12:4 Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ WH Treg ] Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ NA28; εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης RP ‡ 12:6 ἔχων WH Treg NA28 ] εἶχεν καὶ RP § 12:7 ἵνα WH Treg NA28 ] - RP \* 12:7 τηρήσῃ WH Treg NA28 ] τετήρηκεν RP † 12:9 οὖν Treg RP ] + ὁ WH NA28 ‡ 12:12 □ ὁ WH NA28 ] - Treg RP § 12:12 □ ὁ NA28 ] - WH Treg RP \* 12:13 ἐκραύγαζον WH Treg NA28 ] ἔκραζον RP † 12:13 καὶ ὁ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 12:16 ταῦτα WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 12:16 αὐτοῦ οἱ μαθηταὶ WH NA28 ] οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Treg RP \* 12:18 καὶ WH RP NA28 ] - Treg NIV † 12:18 ἤκουσαν WH Treg NA28 ] ἤκουσεν RP ‡ 12:19 κόσμος WH Treg RP NA28 ] + ὅλος NIV

20 Ἦσαν δὲ Ἑλληνές τινες § ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ· 21 οὗτοι οὖν προσῆλθον Φίλιππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαιῶν τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν. 22 ἔρχεται ὁ\* Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται† Ἀνδρέας καὶ‡ Φίλιππος ἄλλοι λέγουσιν τῷ Ἰησοῦ. 23 ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται § αὐτοῖς λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. 24 ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσῶν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει. 25 ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἄπολλύει\* αὐτήν, καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. 26 ἐὰν ἐμοὶ ἴτις διακονῇ† ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω, καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἴτις ἐμοὶ διακονῇ τιμῆσει αὐτὸν ὁ πατήρ.

27 Νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται, καὶ τί εἶπω; πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην. 28 πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα καὶ πάλιν δοξάσω. 29 ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ἀκούσας ἔλεγεν βροντὴν γεγονέναι· ἄλλοι ἔλεγον· Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν. 30 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν §· Οὐ δι' ἐμὲ ἡ φωνὴ αὕτη\* γέγονεν ἀλλὰ δι' ὑμᾶς. 31 νῦν κρίσις ἐστὶν τοῦ κόσμου τούτου, νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. 32 κἀγὼ ἐὰν† ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύσω πρὸς ἑμαυτόν. 33 τοῦτο δὲ ἔλεγεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. 34 ἀπεκρίθη ὁ οὖν‡ αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου ὅτι ὁ χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ πῶς λέγεις σὺ § ὅτι\* δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; 35 εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν† ἐστὶν. περιπατεῖτε ὥς‡ τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ, καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει. 36 ὥς § τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γέννησθε.\*

Ταῦτα ἐλάλησεν Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. 37 τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν, 38 ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπεν· Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνοι ἀπεκαλύφθη; 39 διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· 40 Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἐπώρωσεν† αὐτῶν τὴν καρδίαν, ἵνα μὴ ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ νοήσωσιν τῇ καρδίᾳ καὶ ἴστραφῶσιν‡ καὶ ἰάσωμαι § αὐτούς. 41 ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτι\* εἶδεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησεν περὶ αὐτοῦ. 42 ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν ἵνα μὴ ἀποσυναγάωγοι γένωνται, 43 ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢπερ τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

44 Ἰησοῦς δὲ ἔκραξεν καὶ εἶπεν· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ ἀλλὰ εἰς τὸν πέμψαντά με, 45 καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 46 ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ. 47 καὶ ἐὰν τίς μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ ἴφυλάξῃ† ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν, οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον. 48 ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτόν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ· 49 ὅτι ἐγὼ ἐξ ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα, ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκεν‡ τί εἶπα καὶ τί λαλήσω. 50 καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστὶν. ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ §, καθὼς εἶρηκέν μοι ὁ πατήρ, οὕτως λαλῶ.

§ 12:20 Ἑλληνές τινες WH Treg NA28 ] τινες Ἑλληνές RP \* 12:22 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 12:22 ἔρχεται WH Treg NA28 ] καὶ πάλιν RP ‡ 12:22 καὶ WH Treg NA28 ] - RP § 12:23 ἀποκρίνεται WH Treg NA28 ] ἀπεκρίνατο RP \* 12:25 ἀπολλύει WH Treg NA28 ] ἀπολέσει RP † 12:26 τις διακονῇ WH Treg NA28 ] διακονῇ τις RP ‡ 12:26 ἐὰν WH Treg NA28 ] καὶ ἐὰν RP § 12:30 Ἰησοῦς καὶ εἶπεν Treg NA28 RP ] καὶ εἶπεν Ἰησοῦς WH \* 12:30 ἡ φωνὴ αὕτη WH Treg NA28 ] αὕτη ἡ φωνὴ RP † 12:32 ἐὰν Treg NA28 RP ] ἂν WH ‡ 12:34 οὖν WH NA28 ] - Treg RP § 12:34 λέγεις σὺ WH Treg NA28 ] σὺ λέγεις RP \* 12:34 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † 12:35 ἐν ὑμῖν WH Treg NA28 ] μεθ' ὑμῶν RP ‡ 12:35 ὡς WH Treg NA28 ] ἕως RP § 12:36 ὡς WH Treg NA28 ] ἕως RP \* 12:36 ἐλάλησεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 12:40 ἐπώρωσεν WH Treg NA28 ] πεπώρωκεν RP ‡ 12:40 στραφῶσιν WH Treg NA28 ] ἐπιστραφῶσιν RP § 12:40 ἰάσωμαι WH Treg NA28 ] ἰάσωμαι RP \* 12:41 ὅτι WH Treg NA28 ] ὅτε RP † 12:47 φυλάξῃ WH Treg NA28 ] πιστεύσῃ RP ‡ 12:49 δέδωκεν WH Treg NA28 ] ἔδωκεν RP § 12:50 ἐγὼ λαλῶ WH Treg NA28 ] λαλῶ ἐγὼ RP

## 13

<sup>1</sup> Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν\* αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῆ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. <sup>2</sup> καὶ δεῖπνου ἔγειραιτο τοῦ διαβόλου ἡδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτου, § <sup>3</sup> εἰδὼς\* ὅτι πάντα ἔδωκεν† αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ θεοῦ ἐξῆλθεν καὶ πρὸς τὸν θεὸν ὑπάγει, <sup>4</sup> ἐγείρεται ἐκ τοῦ δεῖπνου καὶ τίθησιν τὰ ἱμάτια καὶ λαβὼν λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. <sup>5</sup> εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος. <sup>6</sup> ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει† αὐτῷ § Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας; <sup>7</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ. Ὁ ἐγὼ ποιῶ σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνῶσις δὲ μετὰ ταῦτα. <sup>8</sup> λέγει αὐτῷ Πέτρος. Οὐ μὴ νίψῃς μου τοὺς πόδας\* εἰς τὸν αἰῶνα. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς αὐτῷ†. Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. <sup>9</sup> λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος. Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν. <sup>10</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ὁ λελουμένος οὐκ ἔχει χρεῖαν § εἰ μὴ\* τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστιν καθαρὸς ὅλος. καὶ ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. <sup>11</sup> ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν. διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι† Οὐχὶ πάντες καθαροὶ ἐστε.

<sup>12</sup> Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ ἔλαβεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἀνέπεσεν §, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς. Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; <sup>13</sup> ὑμεῖς φωνεῖτέ με Ὁ διδάσκαλος καὶ Ὁ κύριος, καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ. <sup>14</sup> εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. <sup>15</sup> ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιῆτε. <sup>16</sup> ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστιν δουλὸς μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν. <sup>17</sup> εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά. <sup>18</sup> οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω. ἐγὼ οἶδα τίνας\* ἐξελεξάμην. ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῆ. Ὁ τρώγων μου† τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρναν αὐτοῦ. <sup>19</sup> ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε ὅταν γένηται † ὅτι ἐγὼ εἰμι. <sup>20</sup> ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἄν § τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει, ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

<sup>21</sup> Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι καὶ ἐμαρτύρησεν καὶ εἶπεν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. <sup>22</sup> ἔβλεπον† εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. <sup>23</sup> ἦν † ἀνακειμένος εἰς ἑκ § τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς. <sup>24</sup> νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη\* περὶ οὗ λέγει. <sup>25</sup> ἀναπεσὼν † ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ λέγει αὐτῷ. Κύριε, τίς ἐστιν; <sup>26</sup> ἀποκρίνεται † ὁ Ἰησοῦς. Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βράψω § τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ\*. βράψας οὖν † τὸ ψωμίον † δίδωσιν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου § <sup>27</sup> καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ὁ ποιεῖς ποίησον τάχιον. <sup>28</sup> τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. <sup>29</sup> τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν † Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν

\* **13:1** ἦλθεν WH Treg NA28 ] ἐλήλυθεν RP † **13:2** γινομένου WH Treg NA28 ] γενομένου RP † **13:2** ἵνα παραδοῖ αὐτόν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκ. WH Treg NA28 ] Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκ. ἵνα αὐτόν παραδῶ RP § **13:2** Ἰσκαριώτου NA28 RP ] Ἰσκαριώτης WH Treg \* **13:3** εἰδὼς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP † **13:3** ἔδωκεν WH Treg NA28 ] δέδωκεν RP † **13:6** λέγει WH Treg NA28 ] καὶ λέγει RP § **13:6** αὐτῷ WH NA28 ] + ἐκεῖνος Treg RP \* **13:8** μου τοὺς πόδας WH Treg NA28 ] τοὺς πόδας μου RP † **13:8** Ἰησοῦς αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς RP † **13:10** ὁ Treg NA28 RP ] - WH § **13:10** οὐκ ἔχει χρεῖαν WH Treg NA28 ] οὐ χρεῖαν ἔχει RP \* **13:10** εἰ μὴ WH Treg NA28 ] ἦ RP † **13:11** ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † **13:12** καὶ WH Treg RP NA28 ] - NIV § **13:12** καὶ ἀνέπεσεν WH Treg NA28 ] ἀναπεσὼν RP \* **13:18** τίνας WH Treg NA28 ] οὐς RP † **13:18** μου WH Treg NA28 ] μετ' ἐμοῦ RP † **13:19** πιστεύσητε ὅταν γένηται NA28 ] πιστεύητε ὅταν γένηται WH Treg; ὅταν γένηται πιστεύσητε RP § **13:20** ἄν WH Treg NA28 ] ἐάν RP \* **13:21** ὁ NA28 RP ] - WH Treg † **13:22** ἔβλεπον WH NA28 ] + οὖν RP Treg † **13:23** ἦν WH Treg NA28 ] + δὲ RP § **13:23** ἐκ WH Treg NA28 ] - RP \* **13:24** πυθέσθαι τίς ἂν εἴη NA28 RP ] καὶ λέγει αὐτῷ Εἰπέ τίς ἐστιν WH Treg † **13:25** ἀναπεσὼν WH Treg ] ἀναπεσὼν οὖν NA28; ἐπιπεσὼν δὲ RP † **13:26** ἀποκρίνεται Treg NA28 RP ] + οὖν WH § **13:26** βράψω WH Treg NA28 ] βράψας RP \* **13:26** καὶ δώσω αὐτῷ WH Treg NA28 ] ἐπιδώσω RP † **13:26** βράψας οὖν WH Treg NA28 ] καὶ ἐμβράψας RP † **13:26** ψωμίον NIV RP ] + λαμβάνει καὶ WH Treg NA28 § **13:26** Ἰσκαριώτου WH Treg NA28 ] Ἰσκαριώτη RP \* **13:27** ὁ NA28 RP ] - WH Treg † **13:29** εἶχεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † **13:29** ὁ NA28 RP ] - WH



εορτήν, ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. <sup>30</sup> λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς. ἦν δὲ νύξ.

<sup>31</sup> Ὅτε οὖν ἐξῆλθεν λέγει Ἰησοῦς· Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ. <sup>32</sup> εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ καὶ ὁ θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ καὶ εὐθύς δοξάσει αὐτόν. <sup>33</sup> τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι· ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἔλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. <sup>34</sup> ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. <sup>35</sup> ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

<sup>36</sup> Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ὅπου ὑπάγω οὐ δύνασαι μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον. <sup>37</sup> λέγει αὐτῷ Πέτρος· Κύριε, διὰ τί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. <sup>38</sup> ἀποκρίνεται Ἰησοῦς· Τὴν ψυχὴν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.

## 14

<sup>1</sup> Μὴ ταρασέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν θεόν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε. <sup>2</sup> ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν ὅτι πορευομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. <sup>3</sup> καὶ ἐὰν πορευθῶ καὶ ἐτοιμάσω τόπον ὑμῖν, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήμψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ἦτε. <sup>4</sup> καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε τὴν ὁδόν. <sup>5</sup> λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι; <sup>6</sup> λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. <sup>7</sup> εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ἤδειτε· ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν καὶ ἐωράκατε αὐτόν.

<sup>8</sup> Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν. <sup>9</sup> λέγει αὐτῷ Ἰησοῦς· Τοσοῦτω χρόνῳ μεθ' ὑμῶν εἰμι καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἐωρακὼς ἐμὲ ἐώρακεν τὸν πατέρα· πῶς σὺ λέγεις· Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; <sup>10</sup> οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοί μένων σποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. <sup>11</sup> πιστεύετε μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετε. <sup>12</sup> ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα πορευομαι. <sup>13</sup> καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. <sup>14</sup> ἐὰν τι αἰτήσητέ με ἐν τῷ ὀνόματί μου ἐγὼ ποιήσω.

<sup>15</sup> Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε. <sup>16</sup> κἀγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν ἵνα ἦ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα. <sup>17</sup> τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ οὐδὲ γινώσκει· ὑμεῖς γινώσκετε αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.

§ 13:30 ἐξῆλθεν εὐθύς WH Treg NA28 ] εὐθέως ἐξῆλθεν RP \* 13:31 οὖν WH Treg NA28 ] - RP † 13:31 λέγει WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 13:32 εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ Treg NA28 RP ] - WH § 13:32 αὐτῷ WH ] αὐτῷ Treg NA28; ἑαυτῷ RP \* 13:33 ἐγὼ ὑπάγω WH Treg NA28 ] ὑπάγω ἐγὼ RP † 13:36 ἀπεκρίθη WH Treg NIV ] + αὐτῷ ὁ RP; + αὐτῷ NA28 ‡ 13:36 ἀκολουθήσεις δὲ ὕστερον WH Treg NA28 ] ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι RP § 13:37 ὁ WH Treg NA28 ] - RP \* 13:37 ἀκολουθῆσαι NA28 RP ] ἀκολουθεῖν WH Treg † 13:38 ἀποκρίνεται WH Treg NA28 ] Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ RP ‡ 13:38 ἀρνήση WH Treg NA28 ] ἀπαρνήση RP \* 14:2 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † 14:3 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 14:3 τόπον ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν τόπον RP § 14:4 τὴν ὁδόν WH Treg NA28 ] καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε RP \* 14:5 πῶς WH Treg NA28 ] καὶ πῶς RP † 14:5 δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι NA28 RP ] οἴδαμεν τὴν ὁδὸν WH Treg ‡ 14:6 ὁ Treg NA28 RP ] - WH § 14:7 ἐγνώκειτέ WH Treg NIV RP ] ἐγνώκατέ NA28 \* 14:7 ἂν ἤδειτε WH Treg NIV ] ἐγνώκειτε ἂν RP; γνώσεσθε NA28 † 14:7 ἀπ' WH Treg ] καὶ ἀπ' NA28 RP ‡ 14:7 αὐτόν Treg NA28 RP ] - WH § 14:9 Τοσοῦτω χρόνῳ NA28 ] Τοσοῦτον χρόνον WH Treg RP \* 14:9 πῶς WH NA28 ] καὶ πῶς Treg RP † 14:10 λέγω WH Treg NA28 ] λαλῶ RP ‡ 14:10 πατὴρ WH NA28 ] + ὁ Treg RP § 14:10 μένων WH Treg NA28 ] + αὐτὸς RP \* 14:10 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 14:11 πιστεύετε WH NA28 ] + μοι Treg RP ‡ 14:12 πατέρα WH Treg NA28 ] + μου RP § 14:14 με WH NA28 RP ] - Treg \* 14:14 ἐγὼ Treg NA28 RP ] τοῦτο WH † 14:15 τηρήσετε WH Treg NA28 ] τηρήσατε RP ‡ 14:16 ἦ WH Treg ] - NA28; + μένη RP § 14:16 αἰῶνα WH Treg RP ] + ἦ NA28 \* 14:17 γινώσκει WH NA28 ] + αὐτό Treg RP † 14:17 ὑμεῖς WH NA28 ] + δὲ Treg RP ‡ 14:17 ἔσται NA28 RP ] ἐστὶν WH Treg

18 Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς, ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. 19 ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ καὶ ὑμεῖς ζήσετε. 20 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἄγνοήσατε ὑμεῖς\* ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κάγω ἐν ὑμῖν. 21 ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, κάγω ἀγαπήσω αὐτὸν καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτὸν. 22 λέγει αὐτῷ Ἰούδας, οὐχ ὁ Ἰσκαριώτης· Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; 23 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐάν τις ἀγαπᾷ με τὸν λόγον μου τηρήσει, καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. 24 ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμὸς ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς.

25 Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων· 26 ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. 27 εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν. μὴ ταρασάσθητε ὑμῶν ἡ καρδία μηδὲ δειλιάτω. 28 ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἠγαπᾶτέ με ἐχάρητε ἅν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα, ὅτι ὁ πατήρ με μείζων μου ἐστιν. 29 καὶ νῦν εἶρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. 30 οὐκέτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν, 31 ἀλλ' ἵνα γινῶ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατο μοι ὁ πατήρ οὕτως ποιῶ. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν.

## 15

1 Ἐγὼ εἶμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστιν. 2 πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἶρει αὐτό, καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον καθαίρει αὐτό ἵνα ἄκαρπον πλείονα\* φέρῃ. 3 ἤδη ὑμεῖς καθαροὶ ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. 4 μείνατε ἐν ἐμοί, κάγω ἐν ὑμῖν. καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ ἐὰν μὴ ἴσθῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ ἴσθητε. 5 ἐγὼ εἶμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. ὁ μένων ἐν ἐμοὶ κάγω ἐν αὐτῷ οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. 6 ἐὰν μὴ τις ἴσθῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα καὶ ἐξηράνθη, καὶ συναγούσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν καὶ καίεται. 7 ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνη, ὁ ἐὰν θέλητε ἰατηθήσασθε\* καὶ γενήσεται ὑμῖν. 8 ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε καὶ ἰατηθήσασθε ἐμοὶ μαθηταί. 9 καθὼς ἠγάπησέν με ὁ πατήρ, κάγω ὑμᾶς ἠγάπησα, μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. 10 ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου, καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολάς τοῦ πατρὸς μου ἰατήρηκα καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. 11 ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ἴσθῃ καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.

12 Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς. 13 μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. 14 ὑμεῖς φίλοι μου ἐστε ἐὰν ποιῆτε ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. 15 οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδεν τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἶρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν. 16 οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν φέρητε καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένη, ἵνα ὅτι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου δῶ ὑμῖν. 17 ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

18 Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν ἠμισήκεν. 19 εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου,

§ 14:19 ζήσετε WH Treg NA28 ] ζήσεσθε RP \* 14:20 γνώσεσθε ὑμεῖς NA28 RP ] ὑμεῖς γνώσεσθε WH Treg † 14:22 τί WH Treg ] καὶ τί NA28 RP ‡ 14:23 ποιησόμεθα WH Treg NA28 ] ποιήσομεν RP § 14:26 ὑμῖν Treg RP ] + ἐγὼ WH NA28 \* 14:28 ὅτι WH Treg NA28 ] + εἶπον RP † 14:28 πατήρ WH Treg NA28 ] + μου RP ‡ 14:31 ἐνετείλατο NA28 RP ] ἐντολὴν ἔδωκέν WH Treg \* 15:2 καρπὸν πλείονα WH Treg NA28 ] πλείονα καρπὸν RP † 15:4 μένη WH NA28 ] μείνη Treg RP ‡ 15:4 μείνητε WH Treg NA28 ] μείνητε RP § 15:6 μένη WH Treg NA28 ] μείνη RP \* 15:7 αἰτήσασθε WH Treg NA28 ] αἰτήσεσθε RP † 15:8 γενήσθε WH Treg NA28 ] γενήσεσθε RP ‡ 15:9 ὑμᾶς ἠγάπησα WH Treg NA28 ] ἠγάπησα ὑμᾶς RP § 15:10 τὰς ἐντολάς τοῦ πατρὸς μου Treg NA28 RP ] τοῦ πατρὸς τὰς ἐντολάς WH \* 15:11 ἢ WH Treg NA28 ] μείνη RP † 15:14 ἃ Treg NA28 ] ὁ WH; ὅσα RP ‡ 15:15 λέγω ὑμᾶς WH Treg NA28 ] ὑμᾶς λέγω RP § 15:18 ὑμῶν WH Treg RP NA28 ] - NIV

διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. <sup>20</sup> μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἔστιν δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. <sup>21</sup> ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν· εἰς ὑμᾶς\* διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. <sup>22</sup> εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἀμαρτίαν οὐκ εἶχονσαν† νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἀμαρτίας αὐτῶν. <sup>23</sup> ὁ ἐμὲ μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. <sup>24</sup> εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν‡ ἀμαρτίαν οὐκ εἶχονσαν§ νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ μεμισήκασιν καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. <sup>25</sup> ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος\* ὅτι Ἐμίσησάν με δωρεάν.

<sup>26</sup> Ὅταν‡ ἔλθῃ ὁ παράκλητος ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ· <sup>27</sup> καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἔστε.

## 16

<sup>1</sup> Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. <sup>2</sup> ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξη λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ. <sup>3</sup> καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. <sup>4</sup> ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα ἁυτῶν\* μνημονεύητε ἁυτῶν† ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν.

Ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην. <sup>5</sup> νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· Ποῦ ὑπάγεις; <sup>6</sup> ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. <sup>7</sup> ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω. ἐὰν γὰρ‡ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος ὅ μὴ ἔλθῃ§ πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. <sup>8</sup> καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἀμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· <sup>9</sup> περὶ ἀμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· <sup>10</sup> περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν ἁπατέρα\* ὑπάγω καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· <sup>11</sup> περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.

<sup>12</sup> Ἔτι πολλὰ ἔχω ὑμῖν λέγειν†, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι· <sup>13</sup> ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάση‡, οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἁκούσει§ λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. <sup>14</sup> ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήμψεται καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. <sup>15</sup> πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατήρ ἐμὰ ἔστιν· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

<sup>16</sup> Μικρὸν καὶ ὁ οὐκέτι\* θεωρεῖτέ με† καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με. <sup>17</sup> εἶπαν οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· Τί ἐστὶν τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; καὶ ἁῖ· Ὅτι‡ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; <sup>18</sup> ἔλεγον οὖν· Ἐπί ἐστιν τοῦτο§ ὃ λέγει\* μικρόν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. <sup>19</sup> ἔγνω† Ἰησοῦς ὅτι ἠθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων ὅτι εἶπον· Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ ὄψεσθέ με; <sup>20</sup> ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς‡ ὃ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὁ ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται. <sup>21</sup> ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. <sup>22</sup> καὶ ὑμεῖς οὖν ἁνῦν μὲν λύπην§ ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ

\* **15:21** εἰς ὑμᾶς WH Treg NA28 ] ὑμῖν RP † **15:22** εἶχονσαν WH Treg NA28 ] εἶχον RP ‡ **15:24** ἐποίησεν WH Treg NA28 ] πεποίηκεν RP § **15:24** εἶχονσαν WH Treg NA28 ] εἶχον RP \* **15:25** ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν γεγραμμένος WH Treg NA28 ] γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν RP † **15:26** Ὅταν WH NA28 ] + δὲ Treg RP \* **16:4** ἁυτῶν WH Treg NA28 ] - NIV RP † **16:4** ἁυτῶν WH Treg RP NA28 ] - NIV ‡ **16:7** γὰρ WH Treg NA28 ] + ἐγὼ RP § **16:7** οὐ μὴ ἔλθῃ WH Treg ] οὐκ ἐλεύσεται NA28 RP \* **16:10** πατέρα WH Treg NA28 ] + μου RP † **16:12** ὑμῖν λέγειν WH Treg NA28 ] λέγειν ὑμῖν RP ‡ **16:13** ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάση NA28 ] εἰς τὴν ἀλήθειαν πᾶσαν WH Treg; εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν RP § **16:13** ἀκούσει Treg NA28 ] ἀκούει WH; ἀν ἀκούσῃ RP \* **16:16** οὐκέτι WH Treg NA28 ] οὐ RP † **16:16** με WH Treg NA28 ] + ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα RP ‡ **16:17** Ὅτι WH Treg NA28 ] + Ἐγὼ RP § **16:18** Τί ἐστὶν τοῦτο WH Treg NA28 ] Τοῦτο τί ἐστὶν RP \* **16:18** λέγει WH Treg ] + τὸ NA28 RP † **16:19** ἔγνω WH Treg ] + ὁ NA28; + οὖν ὁ RP ‡ **16:20** ὑμεῖς WH Treg NA28 ] + δὲ RP § **16:22** νῦν μὲν λύπην WH Treg NA28 ] λύπην μὲν νῦν RP

τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς ἀίρει\* ἀφ' ὑμῶν. <sup>23</sup> καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν· ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι† αἰτήσητε τὸν πατέρα ἴδωσι ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου‡. <sup>24</sup> ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδέν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε καὶ λήμψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη.

<sup>25</sup> Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ἡ ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν ἀλλὰ παρρησία περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ\* ὑμῖν. <sup>26</sup> ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε, καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· <sup>27</sup> αὐτὸς γὰρ ὁ πατήρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ† ἐξῆλθον. <sup>28</sup> ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφήμι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

<sup>29</sup> Λέγουσιν σοὶ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ἴδε νῦν ἐν\* παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις. <sup>30</sup> νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. <sup>31</sup> ἀπεκρίθη αὐτοῖς† Ἰησοῦς· Ἄρτι πιστεύετε; <sup>32</sup> ἴδου ἔρχεται ὥρα ἡ καὶ ἐλήλυθεν ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια κάμῃ μόνον ἀφήτε· καὶ οὐκ εἰμί μόνος, ὅτι ὁ πατήρ μετ' ἐμοῦ ἐστίν. <sup>33</sup> ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε· ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε, ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.

## 17

<sup>1</sup> Ταῦτα ἐλάλησεν\* Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν†· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα† ὁ υἱὸς ἴδωσίν σε, <sup>2</sup> καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ δώσῃ\* αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. <sup>3</sup> αὕτη δέ ἐστίν ἡ αἰώνιος ζωὴ ἵνα γινώσκωσι σὲ τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν. <sup>4</sup> ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον ἡ τελειώσας† ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· <sup>5</sup> καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ἡ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί.

<sup>6</sup> Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου. σοὶ ἦσαν κάμοι αὐτοὺς ἔδωκας ἡ καὶ τὸν λόγον σου τετήρηκαν. <sup>7</sup> νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα ἔδωκάς μοι παρὰ σοῦ εἰσὶν† <sup>8</sup> ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. <sup>9</sup> ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ εἰσὶν, <sup>10</sup> καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστίν καὶ τὰ σὰ ἐμά, καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς. <sup>11</sup> καὶ οὐκέτι εἰμί ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ αὐτοὶ ἔσονται ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶν, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι. πάτερ ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ὧσιν ἐν ἡμῖν. <sup>12</sup> ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου ὃ δέδωκάς μοι, ἡ καὶ ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ. <sup>13</sup> νῦν δὲ πρὸς σὲ ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ ἵνα ἔχωσιν τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς\* <sup>14</sup> ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου. <sup>15</sup> οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ. <sup>16</sup> ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου†. <sup>17</sup> ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ‡ ὁ λόγος

\* 16:22 ἀίρει NA28 RP ] ἀρεῖ WH Treg † 16:23 ἂν τι WH Treg NA28 ] ὅτι ὅσα ἂν RP ‡ 16:23 δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου WH Treg ] ἐν τῷ ὀνόματί μου δώσει ὑμῖν NA28 RP § 16:25 ἔρχεται WH Treg NA28 ] ἀλλ' ἔρχεται RP

\* 16:25 ἀπαγγελῶ WH Treg NA28 ] ἀναγγελῶ RP † 16:27 Θεοῦ NA28 RP ] πατρὸς WH Treg ‡ 16:28 ἐκ WH Treg ] παρὰ NA28 RP § 16:29 Λέγουσιν WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP \* 16:29 ἐν WH Treg NA28 ] - RP † 16:31 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 16:32 καὶ WH Treg NA28 ] νῦν RP \* 17:1 ἐλάλησεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 17:1 ἐπάρας τοὺς ... οὐρανὸν εἶπεν WH Treg NA28 ] ἐπήρην τοὺς ... οὐρανὸν καὶ εἶπεν RP ‡ 17:1 ἵνα WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 17:1 υἱὸς WH Treg NA28 ] + σου RP \* 17:2 δώση Treg NA28 ] δώσει WH RP † 17:4 τελειώσας WH Treg NA28 ] ἐτελείωσα RP ‡ 17:6 πᾶς WH Treg NA28 ] δέδωκάς RP § 17:6 πᾶς WH Treg NA28 ] δέδωκάς RP \* 17:7 δέδωκάς Treg NA28 RP ] ἔδωκάς WH † 17:7 εἰσὶν WH Treg NA28 ] ἐστίν RP ‡ 17:8 ἔδωκάς WH Treg NA28 ] δέδωκάς RP § 17:11 αὐτοὶ WH NA28 ] οὗτοι Treg RP \* 17:11 καθὼς WH NA28 RP ] + καὶ Treg † 17:12 αὐτῶν WH Treg NA28 ] + ἐν τῷ κόσμῳ RP ‡ 17:12 ὃ WH Treg NA28 ] οὓς RP § 17:12 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 17:13 ἑαυτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς RP † 17:16 οὐκ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου WH Treg NA28 ] ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί RP ‡ 17:17 ἀληθείᾳ WH Treg NA28 ] + σου RP

ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστιν. <sup>18</sup> καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον· <sup>19</sup> καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτόν, ἵνα ὧσιν καὶ αὐτοὶ § ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

<sup>20</sup> Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, <sup>21</sup> ἵνα πάντες ἐν ὧσιν, καθὼς σύ, ἴνα πατέρα\* ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν† ὧσιν, ἵνα ὁ κόσμος πιστεῦῃ‡ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. <sup>22</sup> καὶ γὰρ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὧσιν ἐν καθὼς ἡμεῖς ἐν § <sup>23</sup> ἐγὼ ἐν αὐτοῖς καὶ σὺ ἐν ἐμοί, ἵνα\* ὧσιν τετελειωμένοι εἰς ἓν, ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας. <sup>24</sup> ἴνα† ἴνα δὲ δέδωκάς § μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμί ἐγὼ κάκεινοι ὧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσιν τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου.

<sup>25</sup> ἴνα† Πάτερ\* δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δὲ σε ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας, <sup>26</sup> καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου καὶ γνωρίσω, ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ἦ καὶ ἐν αὐτοῖς.

## 18

<sup>1</sup> Ταῦτα εἰπὼν\* Ἰησοῦς ἐξῆλθεν σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ† πέραν τοῦ χειμάρρου τοῦ Κεδρῶν ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. <sup>2</sup> ἤδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν τὸν τόπον, ὅτι πολλὰ κίβδη ἔσχετο Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. <sup>3</sup> ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν καὶ ἐκ τῶν § ἀρχιερέων καὶ ἐκ τῶν Φαρισαίων ὑπηρέτας ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων. <sup>4</sup> Ἰησοῦς οὖν\* εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν ἐξῆλθεν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνα ζητεῖτε;† <sup>5</sup> ἀπεκρίθησαν αὐτῶ· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς‡ Ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτὸν μετ' αὐτῶν. <sup>6</sup> ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς § Ἐγὼ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἔπασαν χαμαί. <sup>7</sup> πάλιν οὖν ἐπηρώτησεν αὐτούς\*. Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπαν· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. <sup>8</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγὼ εἰμι· εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν· <sup>9</sup> ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν ὅτι Οὐδὲ δέδωκάς μοι οὐκ ἀπόλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. <sup>10</sup> Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἰλκυσε αὐτὴν καὶ ἔπαισεν τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον† τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος. <sup>11</sup> εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· Βάλε τὴν μάχαιραν‡ εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέν μοι ὁ πατήρ οὐ μὴ πῖω αὐτό; <sup>12</sup> Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτὸν <sup>13</sup> καὶ ἤγαγον § πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου· <sup>14</sup> ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἓνα ἄνθρωπον ἀποθανεῖν\* ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. <sup>15</sup> Ἦκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος καὶ ἄλλος μαθητῆς. ὁ δὲ μαθητῆς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεὶ καὶ συνεισῆλθεν τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως, <sup>16</sup> ὃ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῆς θύρας ἔξω. ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητῆς ὁ ἄλλος ὁ γνωστὸς τοῦ ἀρχιερέως § καὶ εἶπεν τῇ θυρωρῷ καὶ εἰσῆγαγεν τὸν Πέτρον. <sup>17</sup> λέγει οὖν τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός\*. Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέγει ἐκεῖνος· Οὐκ εἰμί. <sup>18</sup> εἰστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποικότες, ὅτι ψυχὸς ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν† ἐστὼς

§ 17:19 ὧσιν καὶ αὐτοὶ WH Treg NA28 ] καὶ αὐτοὶ ὧσιν RP \* 17:21 πατέρα WH NA28 RP ] πατήρ Treg † 17:21 ἡμῖν WH Treg NA28 ] + ἐν RP ‡ 17:21 πιστεῦῃ WH Treg NA28 ] πιστεύση RP § 17:22 ἐν WH Treg NA28 ] + ἐσμεν RP \* 17:23 ἵνα WH Treg NA28 ] καὶ ἵνα RP † 17:24 πατέρα WH NA28 RP ] Πατήρ Treg ‡ 17:24 ὃ WH Treg NA28 ] οὐς RP § 17:24 δέδωκάς WH Treg NA28 ] ἔδωκάς RP \* 17:25 Πάτερ WH NA28 RP ] Πατήρ Treg \* 18:1 εἰπὼν WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 18:1 τοῦ Treg NA28 ] τῶν WH RP ‡ 18:2 συνήχθη WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 18:3 ἐκ τῶν WH Treg NA28 ] - RP \* 18:4 οὖν WH NA28 RP ] δὲ Treg † 18:4 ἐξῆλθεν καὶ λέγει WH Treg NA28 ] ἐξεληθὼν εἶπεν RP ‡ 18:5 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ὁ Ἰησοῦς RP § 18:6 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ὅτι RP \* 18:7 ἐπηρώτησεν αὐτούς WH Treg NA28 ] αὐτούς ἐπηρώτησεν RP † 18:10 ὠτάριον WH Treg NA28 ] ὠτίον RP ‡ 18:11 μάχαιραν WH Treg NA28 ] + σου RP § 18:13 ἤγαγον WH Treg NA28 ] ἀπήγαγον αὐτὸν RP \* 18:14 ἀποθανεῖν WH Treg NA28 ] ἀπολέσθαι RP † 18:15 καὶ WH NA28 ] + ὁ Treg RP ‡ 18:16 ὃ WH Treg NA28 ] ὃς ἦν RP § 18:16 τοῦ ἀρχιερέως WH Treg NA28 ] τῷ ἀρχιερεὶ RP \* 18:17 τῷ Πέτρῳ ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός WH Treg NA28 ] ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρός τῷ Πέτρῳ RP † 18:18 καὶ ὁ Πέτρος μετ' αὐτῶν WH Treg NA28 ] μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος RP

καὶ θερμαινόμενος. <sup>19</sup> Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησεν τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. <sup>20</sup> ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· Ἐγὼ παρρησίᾳ λέλάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν· <sup>21</sup> τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκηκόοντας τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. <sup>22</sup> ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς παρεστηκῶς τῶν ὑπηρετῶν ἔδωκεν ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών· Οὕτως ἀποκρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; <sup>23</sup> ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; <sup>24</sup> ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα. <sup>25</sup> Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστὼς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος καὶ εἶπεν· Οὐκ εἰμί. <sup>26</sup> λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενῆς ὢν οὗ ἀπέκοψεν Πέτρος τὸ ὠτίον· Οὐκ ἐγὼ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ; <sup>27</sup> πάλιν οὖν ἠρνήσατο Πέτρος· καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. <sup>28</sup> Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ πρωΐ· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶσιν ἀλλὰ σφάγωσιν τὸ πάσχα. <sup>29</sup> ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος ἔξω πρὸς αὐτοὺς καὶ φησὶν· Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; <sup>30</sup> ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν αὐτῷ· Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακὸν ποιῶν, οὐκ ἄν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν. <sup>31</sup> εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· <sup>32</sup> ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ ὃν εἶπεν σημαίνων ποῖω θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν. <sup>33</sup> εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος καὶ ἐφώνησεν τὸν Ἰησοῦν καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; <sup>34</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἀπὸ σεαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις ἢ ἄλλοι εἶπόν σοι περὶ ἐμοῦ; <sup>35</sup> ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος· Μῆτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; <sup>36</sup> ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ, οἱ ὑπηρετοὶ οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἄν, ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν. <sup>37</sup> εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σὺ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμί· ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. <sup>38</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Τί ἐστὶν ἀλήθεια; καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθεν πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἐγὼ οὐδεμίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν· <sup>39</sup> ἔστιν δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἓνα ἀπολύσω ὑμῖν ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; <sup>40</sup> ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες· Μὴ τοῦτον ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

## 19

<sup>1</sup> Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν καὶ ἐμαστίγωσεν. <sup>2</sup> καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν, <sup>3</sup> καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ ἔλεγον· Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ῥάπισματα. <sup>4</sup> καὶ ἐξῆλθεν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἴδε ἄγω ὑμῖν αὐτόν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι οὐδεμίαν

‡ 18:20 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 18:20 λελάληκα WH Treg NA28 ] ἐλάλησα RP \* 18:20 πάντες WH Treg NA28 ] πάντοτε RP † 18:21 ἐρωτᾷς; ἐρώτησον WH Treg NA28 ] ἐπερωτᾷς; Ἐπερώτησον RP ‡ 18:22 παρεστηκῶς τῶν ὑπηρετῶν WH Treg NA28 ] τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκῶς RP § 18:23 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* 18:24 οὖν WH Treg NA28 ] - RP † 18:25 ἠρνήσατο WH Treg NA28 ] + οὖν RP ‡ 18:27 ἠρνήσατο WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 18:28 ἀλλὰ WH Treg NA28 ] ἀλλ' ἵνα RP \* 18:29 ἔξω WH Treg NA28 ] - RP † 18:29 φησὶν WH Treg NA28 ] εἶπεν RP ‡ 18:29 κατὰ Treg NA28 RP ] - WH § 18:30 κακὸν ποιῶν WH Treg NA28 ] κακοποιός RP \* 18:31 ὁ Treg NA28 RP ] - WH † 18:31 εἶπον WH Treg NA28 ] + οὖν RP ‡ 18:33 πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον WH Treg NA28 ] εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν RP § 18:34 ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] + αὐτῷ ὁ RP \* 18:34 Ἀπὸ σεαυτοῦ WH Treg NA28 ] Ἀφ' ἑαυτοῦ RP † 18:34 εἶπόν σοι WH Treg NA28 ] σοι εἶπόν RP ‡ 18:36 οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἄν WH Treg NA28 ] ἄν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο RP § 18:37 ὁ WH Treg NA28 ] - RP \* 18:37 εἰμί WH Treg NA28 ] + ἐγώ RP † 18:38 εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν WH Treg NA28 ] αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ RP ‡ 18:39 ἄπολύσω ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν ἀπολύσω RP § 18:39 ἄπολύσω ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν ἀπολύσω RP \* 18:40 πάλιν WH NA28 ] + πάντες Treg RP \* 19:3 ἤρχοντο πρὸς αὐτόν καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 19:4 καὶ ἐξῆλθεν WH Treg NA28 ] Ἐξῆλθεν οὖν RP

αίτιαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ. <sup>5</sup> ἔξηλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθινον στέφανον καὶ τὸ πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἰδοὺ <sup>§</sup> ἄνθρωπος. <sup>6</sup> ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται ἐκραύγασαν λέγοντες· Σταύρωσον· σταύρωσον\* λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώσατε, ἐγὼ γὰρ οὐχ εὐρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. <sup>7</sup> ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησεν.

<sup>8</sup> Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη, <sup>9</sup> καὶ εἰσήλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ. <sup>10</sup> λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω ἀπολύσαι σε καὶ ἐξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε; <sup>11</sup> ἀπεκρίθη αὐτῷ Ἰησοῦς· Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν· κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν† εἰ μὴ ἦν δεδομένον σοι ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς με σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. <sup>12</sup> ἐκ τούτου ὁ Πιλάτος ἐζήτει\* ἀπολύσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἐκραύγασαν λέγοντες· Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσης, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασιλεὺς ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι.

<sup>13</sup> Ὅτε οὖν Πιλάτος ἀκούσας τῶν λόγων τούτων ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήματος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστί δὲ Γαββαθα. <sup>14</sup> ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα ἦν ὡς\* ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. <sup>15</sup> ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι· Ἄρον ἄρον, σταύρωσον αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τὸν βασιλεὺς ὑμῶν σταυρώσω; ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· Οὐκ ἔχομεν βασιλεῖα εἰ μὴ Καίσαρα. <sup>16</sup> τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ. §

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν. <sup>17</sup> καὶ βαστάζων αὐτῷ τὸν σταυρὸν\* ἔξηλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου Τόπον, Ἑβραϊστί Γολγοθα, <sup>18</sup> ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. <sup>19</sup> ἔγραψεν δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον· Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. <sup>20</sup> τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, Ῥωμαϊστί, Ἑλληνιστί. § <sup>21</sup> ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· Μὴ γράφῃ· Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων εἰμί\*. <sup>22</sup> ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος· Ὁ γέγραφα γέγραφα. <sup>23</sup> οἱ οὖν στρατιῶται ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρατιώτῃ μέρος, καὶ τὸν χιτῶνα. ἦν δὲ ὁ χιτῶν ἄραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὄλου. <sup>24</sup> εἶπαν οὖν πρὸς ἀλλήλους· Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτοῦ τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἢ λέγουσα· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου ἑαυτοῖς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κληρὸν. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

<sup>25</sup> Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. <sup>26</sup> Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα λέγει τῇ μητρί· Γύναι, ἴδε υἱός σου. <sup>27</sup> εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· Ἴδε ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν ὁ μαθητὴς αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια.

‡ 19:4 οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω ἐν αὐτῷ WH Treg NA28 ] ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὐρίσκω RP § 19:5 Ἰδοὺ WH Treg NA28 ] ἴδε RP \* 19:6 σταύρωσον WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP † 19:7 νόμον WH Treg NA28 ] + ἡμῶν RP ‡ 19:7 υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν WH Treg NA28 ] ἑαυτὸν υἱὸν θεοῦ RP § 19:10 ἀπολύσαι σε ... ἔχω σταυρώσαι WH Treg NA28 ] σταυρώσαι σε ... ἔχω ἀπολύσαι RP \* 19:11 αὐτῷ WH Treg NA28 ] - RP † 19:11 κατ' ἐμοῦ οὐδεμίαν WH Treg NA28 ] οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ RP ‡ 19:11 δεδομένον σοι WH Treg NA28 ] σοι δεδομένον RP § 19:11 παραδούς WH NA28 ] παραδιδούς Treg RP \* 19:12 ὁ Πιλάτος ἐζήτει WH Treg NA28 ] ἐζήτει ὁ Πιλάτος RP † 19:12 ἐκραύγασαν WH Treg NA28 ] ἐκραζον RP ‡ 19:13 τῶν λόγων τούτων WH Treg NA28 ] τοῦτον τὸν λόγον RP § 19:13 ἐπὶ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP \* 19:14 ἦν ὡς WH Treg NA28 ] δὲ ὡσεὶ RP † 19:15 ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι WH Treg NA28 ] Οἱ δὲ ἐκραύγασαν RP ‡ 19:16 οὖν WH Treg NA28 ] δὲ RP § 19:16 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] + καὶ ἠγαγον RP \* 19:17 αὐτῷ τὸν σταυρὸν WH Treg ] ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν NA28; τὸν σταυρὸν αὐτοῦ RP † 19:17 τὸν WH Treg NA28 ] τόπον RP ‡ 19:17 ὁ WH Treg NA28 ] ὅς RP § 19:20 Ῥωμαϊστί Ἑλληνιστί WH Treg NA28 ] Ἑλληνιστί Ῥωμαϊστί RP \* 19:21 τῶν Ἰουδαίων εἰμί WH Treg ] εἰμί τῶν Ἰουδαίων NA28 RP † 19:24 ἡ λέγουσα Treg NA28 RP ] - WH ‡ 19:26 μητρί WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP § 19:26 ἴδε WH Treg NA28 ] ἰδοὺ RP \* 19:27 ἴδε WH Treg NA28 ] ἴδοὺ RP

28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς†ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤδη πάντα‡ τετέλεσται ἵνα τελειωθῆ ἡ γραφή λέγει· Διψῶ. 29 Ἦσκευος§ ἔκειτο ὄξους μεστὸν· σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ\* ὄξους ἑσώσωπ† περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι. 30 ὅτε οὖν ἔλαβεν τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Τετέλεσται, καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκεν τὸ πνεῦμα.

31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνη ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ σαββάτου, ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ σκέλη καὶ ἀρθῶσιν.‡ 32 ἤλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. 33 ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον ἤδη αὐτὸν§ τεθηκῶτα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη, 34 ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγγη αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξεν, καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς\* αἷμα καὶ ὕδωρ. 35 καὶ ὁ ἑωρακῶς μεμαρτύρηκεν, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστίν† ἡ μαρτυρία, καὶ‡ ἐκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα† καὶ ὑμεῖς πιστεύητε§ 36 ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφή πληρωθῆ· Ὅσοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ\* 37 καὶ πάλιν ἑτέρα γραφή λέγει· Ὅψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38 Μετὰ δὲ† ταῦτα ἠρώτησεν τὸν Πιλάτον Ἰωσήφ ἀπὸ‡ Ἀριμαθαίας, ὧν μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψε τὸν Πιλάτος, ἤλθεν οὖν καὶ ἦρεν τὸ σῶμα αὐτοῦ§ 39 ἤλθεν δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν\* νυκτὸς τὸ πρῶτον, φέρων μίγμα† συμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. 40 ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔδησαν αὐτὸ‡ ὀθονίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων, καθὼς ἔθος ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. 41 ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἦν τεθειμένος§. 42 ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

## 20

1 Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρῶτ' σκοτίας ἔτι οὔσης εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου. 2 τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἦραν τὸν κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. 3 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. 4 ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμεν τάχιον τοῦ Πέτρου καὶ ἤλθεν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, 5 καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ μέντοι εἰσῆλθεν. 6 ἔρχεται οὖν καὶ\* Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, 7 καὶ τὸ σουδάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον· 8 τότε οὖν εἰσῆλθεν καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδεν καὶ ἐπίστευσεν· 9 οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. 10 ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς αὐτοὺς† οἱ μαθηταί. 11 Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα‡. ὡς οὖν ἔκλαιεν παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, 12 καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 13 καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐτοῖς ὅτι Ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. 14 ταῦτα§ εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ οὐκ

† 19:28 εἰδὼς WH Treg NA28 ] ιδὼν RP ‡ 19:28 ἤδη πάντα WH Treg NA28 ] πάντα ἤδη RP § 19:29 σκευὸς WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 19:29 σπόγγον οὖν μεστὸν τοῦ WH Treg NA28 ] οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον RP † 19:29 ὕσσωπ WH Treg NA28 ] καὶ ὕσσωπ RP ‡ 19:31 ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν ἵνα ... σαββάτῳ WH Treg NA28 ] ἵνα ... σαββάτῳ ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν RP § 19:33 ἤδη αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὸν ἤδη RP \* 19:34 ἐξῆλθεν εὐθὺς WH Treg NA28 ] εὐθέως ἐξῆλθεν RP † 19:35 αὐτοῦ ἐστίν WH Treg NA28 ] ἐστίν αὐτοῦ RP ‡ 19:35 καὶ WH Treg NA28 ] - RP § 19:35 πιστεύητε WH Treg ] πιστεύητε NA28 RP \* 19:36 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἀπ' αὐτοῦ RP † 19:38 δὲ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 19:38 ἀπὸ WH Treg ] ὁ ἀπὸ NA28 RP § 19:38 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ Ἰησοῦ RP \* 19:39 αὐτὸν WH Treg NA28 ] τὸν Ἰησοῦν RP † 19:39 μίγμα Treg NA28 RP ] ἔλιγμα WH ‡ 19:40 αὐτὸ WH Treg NA28 ] + ἐν RP § 19:41 ἦν τεθειμένος WH NA28 ] ἐτέθη Treg RP \* 20:6 καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 20:10 αὐτοὺς WH ] αὐτοὺς Treg NA28; ἑαυτοὺς RP ‡ 20:11 τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα WH Treg NA28 ] τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω RP § 20:14 ταῦτα WH Treg NA28 ] Καὶ ταῦτα RP



ἤδει ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. <sup>15</sup> λέγει αὐτῇ\* Ἰησοῦς· Γύναι, τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστίν λέγει αὐτῷ· Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ ἔθηκας αὐτόν, καὶ γὰρ αὐτόν ἀρῶ. <sup>16</sup> λέγει αὐτῇ† Ἰησοῦς· Μαριάμ‡ στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ § Ἑβραϊστί¶ Ραββουνι (ὃ λέγεται Διδάσκαλε). <sup>17</sup> λέγει αὐτῇ\* Ἰησοῦς· Μὴ μου ἄπτου, οὐπὼ γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα† πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου καὶ εἰπέ αὐτοῖς· Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν καὶ θεόν μου καὶ θεὸν ὑμῶν. <sup>18</sup> ἔρχεται Μαριάμ‡ ἡ Μαγδαληνὴ ἄγγέλλουσα § τοῖς μαθηταῖς ὅτι ¶ Ἐώρακα\* τὸν κύριον καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ. <sup>19</sup> Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ† σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταῖ‡ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν. <sup>20</sup> καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν § τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς\* ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν κύριον. <sup>21</sup> εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς† πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. <sup>22</sup> καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐνεφύσησεν καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον. <sup>23</sup> ἂν τινων ἀφήτε τὰς ἀμαρτίας ἀφέωνται‡ αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε κεκράτηνται. <sup>24</sup> Θωμᾶς δὲ εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν § Ἰησοῦς. <sup>25</sup> ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταὶ· Ἐωράκαμεν τὸν κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων καὶ βάλω μου τὴν χεῖρα\* εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω. <sup>26</sup> Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτώ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν. <sup>27</sup> εἶτα λέγει τῷ Θωμᾶ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου καὶ βάλε εἰς τὴν πλευρὰν μου, καὶ μὴ γίνου ἄπιστος ἀλλὰ πιστός. <sup>28</sup> ἀπεκρίθη† Θωμᾶς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ κύριός μου καὶ ὁ θεός μου. <sup>29</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι ἔώρακάς με πεπίστευκας; μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες καὶ πιστεύσαντες. <sup>30</sup> Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν‡ ἃ οὐκ ἔστιν γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. <sup>31</sup> ταῦτα δὲ γέγραπται ἵνα πιστεύητε § ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

## 21

<sup>1</sup> Μετὰ ταῦτα ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ\* Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφάνερωσεν δὲ οὕτως. <sup>2</sup> ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο. <sup>3</sup> λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· Ὑπάγω ἀλιεύειν· λέγουσιν αὐτῷ· Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξῆλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον† καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. <sup>4</sup> Πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης‡ ἔστη § Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστίν. <sup>5</sup> λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ\* Ἰησοῦς· Παιδιά, μὴ τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Οὐ. <sup>6</sup> ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυον† ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. <sup>7</sup> λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· Ὁ κύριός ἐστιν. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ κύριός ἐστιν, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο, ἦν γὰρ γυμνός, καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. <sup>8</sup> οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον, οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς

\* **20:15** αὐτῇ WH Treg NA28 ] + ὁ RP † **20:16** αὐτῇ WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ **20:16** Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρία RP § **20:16** Ἑβραϊστί WH Treg NA28 ] - RP \* **20:17** αὐτῇ WH Treg NA28 ] + ὁ RP † **20:17** πατέρα WH Treg NA28 ] + μου RP ‡ **20:18** Μαριάμ WH Treg NA28 ] Μαρία RP § **20:18** ἀγγέλλουσα WH Treg NA28 ] ἀπαγγέλλουσα RP \* **20:18** Ἐώρακα WH Treg NA28 ] ἐώρακεν RP † **20:19** μιᾷ WH Treg NA28 ] + τῶν RP ‡ **20:19** μαθηταὶ WH Treg NA28 ] + συνηγμένοι RP § **20:20** ἔδειξεν NA28 ] + καὶ WH Treg; + αὐτοῖς RP \* **20:20** αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP † **20:21** ὁ Ἰησοῦς WH NA28 RP ] - Treg ‡ **20:23** ἀφέωνται WH Treg NA28 ] ἀφιένται RP § **20:24** ἦλθεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* **20:25** μου τὴν χεῖρα WH Treg NA28 ] τὴν χεῖρά μου RP † **20:28** ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] Καὶ ἀπεκρίθη RP ‡ **20:30** μαθητῶν WH Treg ] + αὐτοῦ NA28 RP § **20:31** πιστεύητε WH ] πιστεύσητε Treg NA28 RP \* **21:1** ὁ NA28 RP ] - WH Treg † **21:3** πλοῖον WH Treg NA28 ] + εὐθύς RP ‡ **21:4** γενομένης NA28 RP ] γινομένης WH Treg § **21:4** ἔστη WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* **21:5** ὁ Treg NA28 RP ] - WH † **21:6** ἴσχυον WH Treg NA28 ] ἴσχυσαν RP

γῆς ἀλλὰ ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων, σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων. <sup>9</sup> Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν βλέπουσιν ἀνθρακιὰν κειμένην καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον καὶ ἄρτον. <sup>10</sup> λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. <sup>11</sup> ἀνέβη ὁ οὖν Σίμων Πέτρος καὶ εἵλκυσε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν § μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντήκοντα τριῶν· καὶ τοσοῦτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δίκτυον. <sup>12</sup> λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς γὰρ δὲ\* ἐτόλμα τῶν μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν· Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ κύριός ἐστιν. <sup>13</sup> ἔρχεται† ὁ Ἰησοῦς καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως. <sup>14</sup> τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς\* ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. <sup>15</sup> Ὅτε οὖν ἠρίστησαν λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωάννου† ἀγαπᾷς με πλέον τούτων; λέγει αὐτῷ· Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· Βόσκε τὰ ἄρνια μου. <sup>16</sup> λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωάννου‡ ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ· Ναί, κύριε, σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ· Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. <sup>17</sup> λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον· Σίμων Ἰωάννου§ φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν\* αὐτῷ τὸ τρίτον· Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, πάντα σὺ† οἶδας, σὺ γινώσκεις ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Βόσκε τὰ πρόβατά μου. <sup>18</sup> ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, ἐζώννυες σεαυτὸν καὶ περιεπάτεις ὅπου ἠθελες· ὅταν δὲ γηράσης, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει\* καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις. <sup>19</sup> τοῦτο δὲ εἶπεν σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ· Ἀκολουθε μοι. <sup>20</sup> Ἐπιστραφεὶς† ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δεῖπνῳ ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ καὶ εἶπεν· Κύριε, τίς ἐστὶν ὁ παραδιδούς σε; <sup>21</sup> τοῦτον ὁ οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, οὗτος δὲ τίς; <sup>22</sup> λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ μοι ἀκολουθεῖ§. <sup>23</sup> ἐξῆλθεν οὖν οὗτος ὁ λόγος\* εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει. οὐκ εἶπεν δὲ† αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει ἀλλ'· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; <sup>24</sup> Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων καὶ ὁ γράψας ταῦτα, καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν§. <sup>25</sup> ἔστιν δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ\* ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἓν, οὐδ' αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν† τὰ γραφόμενα βιβλία‡ /book'

‡ 21:11 οὖν WH Treg NA28 ] - RP § 21:11 εἰς τὴν γῆν WH Treg NA28 ] ἐπὶ τῆς γῆς RP \* 21:12 δὲ Treg NA28 RP ] - WH † 21:13 ἔρχεται WH Treg NA28 ] + οὖν RP ‡ 21:13 ὁ RP ] - WH Treg NA28 § 21:14 ὁ RP ] - WH Treg NA28 \* 21:14 μαθηταῖς WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 21:15 Ἰωάννου WH Treg NA28 ] Ἰωνᾶ RP ‡ 21:16 Ἰωάννου WH Treg NA28 ] Ἰωνᾶ RP § 21:17 Ἰωάννου WH Treg NA28 ] Ἰωνᾶ RP \* 21:17 εἶπεν WH Treg RP ] λέγει NA28 † 21:17 πάντα σὺ WH Treg NA28 ] σὺ πάντα RP ‡ 21:17 ὁ NA28 RP ] - WH Treg § 21:17 πρόβατά WH NA28 RP ] προβάτιά Treg \* 21:18 σε ζώσει NA28 RP ] ζώσει σε WH Treg † 21:20 Ἐπιστραφεὶς WH Treg NA28 ] + δὲ RP ‡ 21:21 οὖν WH Treg NA28 ] - RP § 21:22 μοι ἀκολουθεῖ WH Treg NA28 ] ἀκολουθεῖ μοι RP \* 21:23 οὗτος ὁ λόγος WH Treg NA28 ] ὁ λόγος οὗτος RP † 21:23 οὐκ εἶπεν δὲ WH Treg NA28 ] καὶ οὐκ εἶπεν RP ‡ 21:24 ὁ WH Treg NA28 ] - RP § 21:24 αὐτοῦ ἡ μαρτυρία ἐστίν WH Treg NA28 ] ἐστὶν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ RP \* 21:25 ἃ WH Treg NA28 ] ὅσα RP † 21:25 χωρήσειν WH Treg ] χωρῆσαι NA28 RP ‡ 21:25 βιβλία WH Treg NA28 ] + Ἀμὴν RP

## ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

<sup>1</sup> Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ\* Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν <sup>2</sup> ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο ἀνελήμφθη· <sup>3</sup> οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσεράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ· <sup>4</sup> καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρὸς ἣν ἠκούσατέ μου· <sup>5</sup> ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε† ἀγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

<sup>6</sup> Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἠρώτων#αὐτὸν λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ; <sup>7</sup> εἶπεν ὁ δὲ§ πρὸς αὐτούς· Οὐχ ὑμῶν ἐστὶν γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ, <sup>8</sup> ἀλλὰ λήμψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε ἡμῶν\* μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. <sup>9</sup> καὶ ταῦτα εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. <sup>10</sup> καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἑσθήσεσι λευκαῖς†, <sup>11</sup> οἱ καὶ εἶπαν· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες#εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναλημφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

<sup>12</sup> Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶνος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ σαββάτου ἔχον ὁδόν. <sup>13</sup> καὶ ὅτε εἰσῆλθον, εἰς τὸ ὑπερῶον ἀνέβησαν§ οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος\* καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Μαθθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ ζηλωτῆς καὶ Ἰούδας Ἰακώβου. <sup>14</sup> οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ ἁπροσευχη†σὺν γυναιξὶν καὶ Μαριὰμ#τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἁσὺν§ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

<sup>15</sup> Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν ἁδελφῶν\* εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἁὼς† ἑκατὸν εἴκοσι)· <sup>16</sup> Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν ἁγραφὴν#ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσιν ἁἸησοῦν§ <sup>17</sup> ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν\* ἡμῖν καὶ ἔλαχεν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.— <sup>18</sup> Οὗτος μὲν οὖν ἐκτήσατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς ἀδικίας, καὶ πρηνῆς γενόμενος ἐλάκησεν μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. <sup>19</sup> καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἁιδίᾳ†διαλέκτῳ αὐτῶν ἁΚελδαμάχ, τοῦτ' ἐστὶν Χωρίον Αἵματος.— <sup>20</sup> γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν· Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ἁλαβέτω#ἕτερος. <sup>21</sup> δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ἁὼ§σειῆλθεν καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ κύριος Ἰησοῦς, <sup>22</sup> ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήμφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ ἁσὺν ἡμῖν γενέσθαι\* ἕνα τούτων. <sup>23</sup> καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος, καὶ Μαθθίαν. <sup>24</sup> καὶ προσευξάμενοι εἶπαν Σὺ κύριε καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω, ἐκ τούτων τῶν δύο

\* **1:1** ὁ NA28 RP ] - WH Treg † **1:5** ἐν πνεύματι βαπτισθήσεσθε WH Treg NA28 ] βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι RP ‡ **1:6** ἠρώτων WH Treg NA28 ] ἐπρώτων RP § **1:7** δὲ NA28 RP ] - WH Treg \* **1:8** μου WH Treg NA28 ] μοι RP † **1:10** ἐσθήσεσι λευκαῖς WH Treg NA28 ] ἐσθῆτι λευκῇ RP ‡ **1:11** βλέποντες WH Treg ] ἐμβλέποντες NA28 RP § **1:13** εἰς τὸ ὑπερῶον ἀνέβησαν WH Treg NA28 ] ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶον RP \* **1:13** Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος WH Treg NA28 ] Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης RP † **1:14** προσευχῇ WH Treg NA28 ] + καὶ τῇ δεήσει RP ‡ **1:14** Μαριὰμ WH Treg NA28 ] Μαρία RP § **1:14** σὺν WH Treg RP ] - NA28 \* **1:15** ἀδελφῶν WH Treg NA28 ] μαθητῶν RP † **1:15** ὡς WH Treg RP ] ὡσεὶ NA28 ‡ **1:16** γραφὴν WH Treg NA28 ] + ταύτην RP § **1:16** Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] τὸν Ἰησοῦν RP \* **1:17** ἐν WH Treg NA28 ] σὺν RP † **1:19** ἰδίᾳ Treg RP NA28 ] - WH NIV ‡ **1:20** λαβέτω WH Treg NA28 ] λάβοι RP § **1:21** ὼ WH Treg NA28 ] ἐν ὼ RP \* **1:22** σὺν ἡμῖν γενέσθαι WH Treg NA28 ] γενέσθαι σὺν ἡμῖν RP

ένα, <sup>25</sup> λαβεῖν τὸν τόπον† τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἄφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. <sup>26</sup> καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτοῖς§ καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων.

## 2

<sup>1</sup> Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς ἦσαν πάντες ὁμοῦ\* ἐπὶ τὸ αὐτό, <sup>2</sup> καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὡσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι, <sup>3</sup> καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλώσσαι ὡσεὶ πυρός, καὶ ἐκάθισεν† ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν, <sup>4</sup> καὶ ἐπλήσθησαν πάντες‡ πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς§.

<sup>5</sup> Ἦσαν δὲ ἐν\* Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν· <sup>6</sup> γενομένης δὲ τῆς φωνῆς ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον† εἰς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν· <sup>7</sup> ἐξίσταντο δὲ‡ καὶ ἐθαύμαζον λέγοντες§ Ὁὐχ\* ἰδοὺ πάντες† οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; <sup>8</sup> καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ἧ' ἐγεννήθημεν; <sup>9</sup> Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, <sup>10</sup> Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, <sup>11</sup> Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρήτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. <sup>12</sup> ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν‡ ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· Τί θέλει§ τοῦτο εἶναι; <sup>13</sup> ἕτεροι δὲ διαχλευάζοντες\* ἔλεγον ὅτι Γλεύκουσ μεμεστωμένοι εἰσίν.

<sup>14</sup> Σταθεῖς δὲ ὁ† Πέτρος σὺν τοῖς ἕνδεκα ἐπῆρεν τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἀπεφθέγγετο αὐτοῖς· Ἄνδρες Ἰουδαῖοι καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλὴμ πάντες‡ τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. <sup>15</sup> οὐ γὰρ ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε οὗτοι μεθύουσιν, ἔστιν γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, <sup>16</sup> ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ· <sup>17</sup> Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὀράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις§ ἐνυπνιασθήσονται· <sup>18</sup> καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσιν. <sup>19</sup> καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· <sup>20</sup> ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα πρὶν ἢ\* ἐλθεῖν† ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ. <sup>21</sup> καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἐὰν‡ ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.

<sup>22</sup> Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους. Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ§ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις οἷς ἐποίησεν δι' αὐτοῦ ὁ θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς\* αὐτοὶ οἴδατε, <sup>23</sup> τοῦτον τῇ ὀρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ θεοῦ ἔκδοτον† διὰ χειρὸς‡ ἀνόμων προσπῆξαντες ἀνείλατε, <sup>24</sup> ὃν ὁ θεὸς ἀνέστησεν λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατόν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ· <sup>25</sup> Δαυὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· Προορώμην τὸν κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός, ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστὶν ἵνα μὴ σαλευθῶ. <sup>26</sup> διὰ

† 1:25 τόπον WH Treg NA28 ] κληρον RP ‡ 1:25 ἀφ' WH Treg NA28 ] ἐξ RP § 1:26 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP \* 2:1 πάντες ὁμοῦ WH Treg NA28 ] ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν RP † 2:3 καὶ ἐκάθισεν WH Treg NA28 ] ἐκάθισέν τε RP ‡ 2:4 πάντες WH Treg NA28 ] ἅπαντες RP § 2:4 ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι RP \* 2:5 ἐν WH Treg RP ] εἰς NA28 † 2:6 ἤκουον Treg NA28 RP ] ἤκουσεν WH ‡ 2:7 δὲ WH NA28 ] + πάντες Treg RP § 2:7 λέγοντες WH Treg NA28 ] + πρὸς ἀλλήλους RP \* 2:7 Οὐχ NA28 ] Οὐχὶ WH Treg; Οὐκ RP † 2:7 πάντες WH Treg RP ] ἅπαντες NA28 ‡ 2:12 διηπόρουν NA28 RP ] διηποροῦντο WH Treg § 2:12 θέλει WH Treg NA28 ] ἄν θέλοι RP \* 2:13 διαχλευάζοντες WH Treg NA28 ] χλευάζοντες RP † 2:14 ὁ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 2:14 πάντες WH Treg NA28 ] ἅπαντες RP § 2:17 ἐνυπνίοις WH Treg NA28 ] ἐνύπνια RP \* 2:20 ἢ RP ] - WH Treg NA28 † 2:20 ἐλθεῖν WH Treg NA28 ] + τὴν RP ‡ 2:21 ἐὰν WH Treg ] ἄν NA28 RP § 2:22 ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ θεοῦ WH Treg NA28 ] ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἀποδεδειγμένον RP \* 2:22 καθὼς WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 2:23 ἐκδοτον WH Treg NA28 ] + λαβόντες RP ‡ 2:23 χειρὸς WH Treg NA28 ] χειρῶν RP

τοῦτο ἠυφράνθη ἡ καρδία μου<sup>§</sup> καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· <sup>27</sup> ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ᾄδην\* οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. <sup>28</sup> ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς, πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

<sup>29</sup> Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαυίδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησεν καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνήμα αὐτοῦ ἔστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης· <sup>30</sup> προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκω ὤμοσεν αὐτῷ ὁ θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ† καθίσει ἐπὶ τὸν θρόνον‡ αὐτοῦ, <sup>31</sup> προῖδὼν ἐλάλησεν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ χριστοῦ ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη<sup>§</sup> εἰς ᾄδην\* οὔτε† ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδεν διαφθοράν. <sup>32</sup> τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες. <sup>33</sup> τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ θεοῦ ὑψωθεὶς τὴν τε ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου‡ λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξέχεεν τοῦτο ᾧ ὁ ἡμεῖς\* βλέπετε καὶ ἀκούετε. <sup>34</sup> οὐ γὰρ Δαυὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ αὐτός· Εἶπεν ᾧ κύριος τῷ κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, <sup>35</sup> ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. <sup>36</sup> ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ὅτι καὶ κύριον αὐτὸν καὶ χριστὸν‡ ἐποίησεν ὁ θεός<sup>§</sup>, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

<sup>37</sup> Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν\*, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· Τί ποιήσωμεν† ἄνδρες ἀδελφοί; <sup>38</sup> Πέτρος δὲ πρὸς αὐτούς· Μετανοήσατε‡, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν\* ἁμαρτιῶν ὑμῶν† καὶ λήμψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος· <sup>39</sup> ὑμῖν γὰρ ἔστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν ὄσους ἂν προσκαλέσεται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. <sup>40</sup> ἑτέροις τε λόγοις πλείοσιν διεμαρτύρατο, καὶ παρεκάλει αὐτούς‡ λέγων· Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης. <sup>41</sup> οἱ μὲν οὖν<sup>§</sup> ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν, καὶ προσετέθησαν ἐν\* τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ τρισχίλιαι. <sup>42</sup> ἦσαν δὲ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ† τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς.

<sup>43</sup> Ἐγένετο‡ δὲ πάση ψυχῇ φόβος, πολλά τε<sup>§</sup> τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγένετο. <sup>44</sup> πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες\* ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ† εἶχον ἅπαντα κοινά, <sup>45</sup> καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσιν καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν· <sup>46</sup> καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, <sup>47</sup> αἰνοῦντες τὸν θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό‡.

### 3

<sup>1</sup> Πέτρος δὲ\* καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην, <sup>2</sup> καὶ τις ἀνὴρ χλωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν λεγομένην Ὠραίαν τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερὸν, <sup>3</sup> ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν† <sup>4</sup> ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ εἶπεν· Βλέψον εἰς ἡμᾶς. <sup>5</sup> ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι

§ 2:26 ἡ καρδία μου NA28 RP ] μου ἡ καρδία WH Treg \* 2:27 ἄδην WH Treg NA28 ] ᾄδου RP † 2:30 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν χριστόν RP ‡ 2:30 τὸν θρόνον WH Treg NA28 ] τοῦ θρόνου RP § 2:31 οὔτε ἐγκατελείφθη WH Treg NA28 ] οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ RP \* 2:31 ἄδην WH NA28 ] ᾄδου Treg; ᾄδου RP † 2:31 οὔτε WH Treg NA28 ] οὐδὲ RP ‡ 2:33 πνεύματος τοῦ ἁγίου WH Treg NA28 ] ἁγίου πνεύματος RP § 2:33 ὁ WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 2:33 ὑμεῖς Treg NIV RP ] + καὶ WH NA28 † 2:34 ὁ NA28 RP ] - WH Treg ‡ 2:36 αὐτὸν καὶ χριστόν WH Treg NA28 ] καὶ χριστόν αὐτόν RP § 2:36 ἐποίησεν ὁ θεός WH NA28 ] ὁ θεὸς ἐποίησεν Treg RP \* 2:37 τὴν καρδίαν WH Treg NA28 ] τῇ καρδίᾳ RP † 2:37 ποιήσωμεν WH Treg NA28 ] ποιήσομεν RP ‡ 2:38 πρὸς αὐτούς· Μετανοήσατε WH Treg ] πρὸς αὐτούς Μετανοήσατε φησὶν NA28; ἔφη πρὸς αὐτούς Μετανοήσατε RP § 2:38 ἐπὶ NA28 RP ] ἐν WH Treg \* 2:38 τῶν WH Treg NA28 ] - RP † 2:38 ὑμῶν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 2:40 αὐτούς WH Treg NA28 ] - RP § 2:41 οὖν WH Treg NA28 ] + ἀσμένως RP \* 2:41 ἐν WH Treg NA28 ] - RP † 2:42 κοινωνία WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 2:43 Ἐγένετο WH Treg NA28 ] Ἐγένετο RP § 2:43 τε Treg NA28 RP ] δὲ WH \* 2:44 πιστεύοντες Treg NA28 RP ] πιστεύσαντες WH † 2:44 ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ Treg NA28 RP ] ἐπὶ τὸ αὐτό WH ‡ 2:47 ἐπὶ τὸ αὐτό WH Treg NA28 ] τῇ ἐκκλησίᾳ RP \* 3:1 Πέτρος δὲ WH Treg NA28 ] Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος RP † 3:3 λαβεῖν WH Treg NA28 ] - RP

παρ' αὐτῶν λαβεῖν. <sup>6</sup> εἶπεν δὲ Πέτρος· Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι, ὃ δὲ ἔχω τοῦτό σοι δίδωμι· ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου περιπάτει· <sup>7</sup> καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐτόν· παραχρῆμα δὲ ἐστερεώθησαν αἱ βάσεις αὐτοῦ\* καὶ τὰ σφυδρά· <sup>8</sup> καὶ ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιπάτει, καὶ εἰσῆλθεν σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερόν περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν θεόν. <sup>9</sup> καὶ εἶδεν πᾶς ὁ λαὸς αὐτόν· περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν θεόν, <sup>10</sup> ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτόν ὅτι οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθημένος ἐπὶ τῇ Ὠραία Πύλῃ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

<sup>11</sup> Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην συνέδραμεν πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτούς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. <sup>12</sup> ἰδὼν δὲ ὁ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν· Ἄνδρες Ἰσραηλίται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσιν τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; <sup>13</sup> ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασεν τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρεδώκατε καὶ ἠρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν. <sup>14</sup> ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε καὶ ἠτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, <sup>15</sup> τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνετε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. <sup>16</sup> καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἶδατε ἐστερέωσεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν.

<sup>17</sup> Καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὡσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. <sup>18</sup> ὁ δὲ θεὸς ἄπροκατήγγειλεν διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν παθεῖν τὸν χριστὸν αὐτοῦ ἐπλήρωσεν οὕτως. <sup>19</sup> μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἀμαρτίας, <sup>20</sup> ὅπως ἂν ἔλθωσιν καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν χριστὸν Ἰησοῦν, <sup>21</sup> ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δεξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν. <sup>22</sup> Μωϋσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς. <sup>23</sup> ἔσται δὲ πᾶσα ψυχὴ ἣτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. <sup>24</sup> καὶ πάντες δὲ οἱ προφητῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς ὅσοι ἐλάλησαν καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας. <sup>25</sup> ὑμεῖς ἐστε οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγων πρὸς Ἀβραάμ· Καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. <sup>26</sup> ὑμῖν πρῶτον ἀναστήσας ὁ θεὸς τὸν παῖδα αὐτοῦ ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.

## 4

<sup>1</sup> Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς\* καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, <sup>2</sup> διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτούς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν, <sup>3</sup> καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον, ἦν γὰρ ἐσπέρα ἡδη. <sup>4</sup> πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν, καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν

‡ **3:6** περιπάτει WH NIV ] ἔγειρε καὶ περιπάτει Treg NA28; ἔγειραι καὶ περιπάτει RP § **3:7** αὐτόν WH Treg NA28 ] - RP  
 \* **3:7** αἱ βάσεις αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ αἱ βάσεις RP † **3:7** σφυδρά WH NA28 ] σφυρά Treg RP ‡ **3:9** πᾶς ὁ λαὸς αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν πᾶς ὁ λαὸς RP § **3:10** δὲ WH Treg NA28 ] τε RP \* **3:10** οὗτος WH Treg RP ] αὐτός NA28 † **3:11** αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ ἱαθέντος χωλοῦ RP ‡ **3:11** τὸν WH Treg NA28 ] - RP § **3:11** πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτούς WH Treg NA28 ] πρὸς αὐτούς πᾶς ὁ λαὸς RP \* **3:12** ὁ WH Treg NA28 ] - RP † **3:13** Ἰσαὰκ καὶ WH Treg NIV RP ] ὁ θεὸς Ἰσαὰκ καὶ ὁ θεὸς NA28 ‡ **3:13** μὲν WH Treg RP NA28 ] - NIV § **3:13** ἠρνήσασθε WH NA28 ] + αὐτόν Treg RP \* **3:16** ἐπὶ Treg NA28 RP ] - WH † **3:18** προφητῶν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ **3:18** αὐτοῦ WH Treg NA28 ] - RP § **3:19** πρὸς WH ] εἰς Treg NA28 RP \* **3:21** στόματος WH Treg NA28 ] + πάντων RP † **3:21** ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν WH Treg NA28 ] αὐτοῦ προφητῶν ἀπ' αἰῶνος RP ‡ **3:22** μὲν WH Treg NA28 ] + γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας RP § **3:22** θεὸς WH ] + ὑμῶν Treg NA28; + ἡμῶν RP \* **3:23** ἂν WH Treg ] ἐὰν NA28 RP † **3:25** οἱ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **3:25** διέθετο ὁ θεὸς Treg NA28 RP ] ὁ θεὸς διέθετο WH § **3:25** ὑμῶν WH Treg NA28 ] ἡμῶν RP \* **3:25** ἐνευλογηθήσονται Treg NA28 RP ] εὐλογηθήσονται WH † **3:26** ἀναστήσας ὁ θεὸς WH NA28 ] ὁ θεὸς ἀναστήσας Treg RP ‡ **3:26** αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦν RP \* **4:1** ἱερεῖς Treg NA28 RP ] ἀρχιερεῖς WH † **4:2** τὴν ἐκ WH Treg NA28 ] τῶν RP ‡ **4:4** ὁ Treg NA28 RP ] - WH

άνδρων ὡς ὄχιλιάδες πέντε.

<sup>5</sup> Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς\* πρεσβυτέρους καὶ τοὺς† γραμματεῖς ἐν‡ Ἱερουσαλήμ <sup>6</sup> (καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος § καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους ἀρχιερατικοῦ), <sup>7</sup> καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ\* μέσῳ ἐπυρθάνοντο· Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; <sup>8</sup> τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι† <sup>9</sup> εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται, <sup>10</sup> γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραὴλ ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. <sup>11</sup> οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδόμων‡ ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. <sup>12</sup> καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία, οὐδὲ § γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν\* τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

<sup>13</sup> Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου καὶ καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράμματοί εἰσιν καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν, <sup>14</sup> τὸν τε† ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἐστώτα τὸν τεθεραπευμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. <sup>15</sup> κελύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους <sup>16</sup> λέγοντες· Τί ποιήσωμεν‡ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονεν δι' αὐτῶν πᾶσιν τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλήμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι § <sup>17</sup> ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ἀπειλησώμεθα\* αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων. <sup>18</sup> καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ† καθόλου μὴ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. <sup>19</sup> ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες εἶπον πρὸς αὐτούς‡· Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνατε, <sup>20</sup> οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς ἂ εἶδαμεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. <sup>21</sup> οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται § αὐτούς, διὰ τὸν λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι· <sup>22</sup> ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσεράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν γέγονε\* τὸ σημεῖον τοῦτο τῆς ἰάσεως.

<sup>23</sup> Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπαν. <sup>24</sup> οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν θεὸν καὶ εἶπαν· Δέσποτα, σὺ† ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, <sup>25</sup> ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν‡ διὰ πνεύματος ἁγίου § στόματος Δαυὶδ παιδός σου εἰπών· Ἰνατί ἐφρύαζαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; <sup>26</sup> παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ. <sup>27</sup> συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ\* ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος σὺν ἔθνεσιν καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ, <sup>28</sup> ποιῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή† προώρισεν γενέσθαι. <sup>29</sup> καὶ τὰ νῦν, κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, <sup>30</sup> ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου‡ ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. <sup>31</sup> καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ ἁγίου πνεύματος §, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ μετὰ παρρησίας.

§ 4:4 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP \* 4:5 [τοὺς WH Treg NA28 ] - RP † 4:5 [τοὺς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 4:5 ἐν WH Treg NA28 ] εἰς RP § 4:6 Ἄννας ὁ ἀρχιερεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος WH Treg NA28 ] Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα καὶ Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον RP \* 4:7 τῷ WH Treg NA28 ] - RP † 4:8 πρεσβύτεροι WH Treg NA28 ] + τοῦ Ἰσραὴλ RP ‡ 4:11 οἰκοδόμων WH Treg NA28 ] οἰκοδομούντων RP § 4:12 οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε RP \* 4:12 ὑπὸ τὸν οὐρανὸν WH Treg NA28 ] - RP † 4:14 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP ‡ 4:16 ποιήσωμεν WH Treg NA28 ] ποιήσομεν RP § 4:16 ἀρνεῖσθαι WH Treg NA28 ] ἀρνήσασθαι RP \* 4:17 ἀπειλησώμεθα WH Treg NA28 ] ἀπειλῇ ἀπειλησόμεθα RP † 4:18 τὸ Treg NA28 ] - WH; αὐτοῖς τὸ RP ‡ 4:19 εἶπον πρὸς αὐτούς WH Treg NA28 ] πρὸς αὐτούς εἶπον RP § 4:21 κολάσωνται WH Treg NA28 ] κολάσονται RP \* 4:22 γέγονε WH Treg NA28 ] ἐγγέγονε RP † 4:24 σὺ WH Treg NA28 ] + ὁ θεός RP ‡ 4:25 τοῦ πατρὸς ἡμῶν WH Treg NA28 ] - RP § 4:25 πνεύματος ἁγίου WH Treg NA28 ] - RP \* 4:27 ἐν τῇ πόλει ταύτῃ WH Treg NA28 ] - RP † 4:28 βουλή WH ] + σου Treg NA28 RP ‡ 4:30 σου NA28 RP ] - WH Treg § 4:31 τοῦ ἁγίου πνεύματος WH Treg NA28 ] πνεύματος ἁγίου RP

32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδιά\* καὶ ψυχὴ†μία, καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶ\*ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς πάντα§σκοινά. 33 καὶ δυνάμει μεγάλη\* ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ†, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς. 34 οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν\*ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων 35 καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδετο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν. 36 Ἰωσήφ§δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρναβᾶς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων, ὃ ἐστὶν μεθερμηνευόμενον υἱὸς παρακλήσεως, Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει, 37 ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκεν τὸ χρῆμα καὶ ἔθηκεν παρὰ\* τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

## 5

1 Ἀνὴρ δὲ τις Ἀνανίας ὀνόματι σὺν Σαπφίρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησεν κτῆμα 2 καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίης καὶ τῆς γυναικός\* καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. 3 εἶπεν δὲ ὁ†Πέτρος· Ἀνανία, διὰ τί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ νοσφίσασθαι‡ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; 4 οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενον καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχεν; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις ἀλλὰ τῷ θεῷ. 5 ἀκούων δὲ ὁ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους πεσὼν ἐξέψυξεν· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας§ 6 ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

7 Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονός εἰσηλθεν. 8 ἀπεκρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν\* Ἰπέρτος† Εἰπέ μοι, εἰ τοσοῦτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; ἡ δὲ εἶπεν· Ναί, τοσοῦτου. 9 ὁ δὲ Ἰπέρτος‡πρὸς αὐτὴν· Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ καὶ ἐξοίσουσίν σε. 10 ἔπεσεν δὲ παραχρῆμα πρὸς§τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. 11 καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐπολλά ἐν τῷ λαῷ\*. καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες†ἐν τῇ Στοᾷ Σολομῶντος. 13 τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς, ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτούς ὁ λαός, 14 μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ κυρίῳ πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν. 15 ὥστε καὶ εἰς‡ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων§καὶ κραβάττων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιά ἐπισκιάσῃ\* τινὲς αὐτῶν. 16 συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν πῆριξ πόλεων†Ἱερουσαλήμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων, οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

17 Ἀναστάς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων, ἐπλήσθησαν ζήλου 18 καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας‡ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔθεντο αὐτούς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. 19 ἄγγελος δὲ κυρίου δια§δυνακτὸς ἤνοιξε\* τὰς θύρας τῆς φυλακῆς ἐξαγαγὼν τε αὐτούς εἶπεν· 20 Πορεύεσθε καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. 21 ἀκούσαντες δὲ εἰσηλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν καὶ ἐδίδασκον.

Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμοτήριον ἀχθῆναι αὐτούς. 22 οἱ δὲ παραγενόμενοι

\* 4:32 καρδιά WH Treg NA28 ] ἡ καρδιά RP † 4:32 ψυχὴ WH Treg NA28 ] ἡ ψυχὴ RP ‡ 4:32 αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP § 4:32 πάντα WH ] ἅπαντα Treg NA28 RP \* 4:33 δυνάμει μεγάλη WH Treg NA28 ] μεγάλη δυνάμει RP † 4:33 τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Treg NA28 RP ] τοῦ κυρίου Ἰησοῦ τῆς ἀναστάσεως WH ‡ 4:34 ἦν WH Treg NA28 ] ὑπῆρχεν RP § 4:36 Ἰωσήφ WH Treg NA28 ] Ἰωσήφ RP \* 4:37 παρὰ WH Treg RP ] πρὸς NA28 \* 5:2 γυναικός WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 5:3 ὁ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 5:3 νοσφίσασθαι WH Treg NA28 ] + σε RP § 5:5 ἀκούοντας WH Treg NA28 ] + ταῦτα RP \* 5:8 πρὸς αὐτὴν WH Treg NA28 ] αὐτῇ RP † 5:8 Πέτρος WH Treg NA28 ] ὁ Πέτρος RP ‡ 5:9 Πέτρος WH Treg NA28 ] + εἶπεν RP § 5:10 πρὸς WH Treg NA28 ] παρὰ RP \* 5:12 πολλὰ ἐν τῷ λαῷ WH Treg NA28 ] ἐν τῷ λαῷ πολλὰ RP † 5:12 ἅπαντες NA28 RP ] πάντες WH Treg ‡ 5:15 καὶ εἰς WH Treg NA28 ] κατὰ RP § 5:15 κλιναρίων WH Treg NA28 ] κλινῶν RP \* 5:15 ἐπισκιάσῃ NA28 RP ] ἐπισκιάσει WH Treg † 5:16 πόλεων WH Treg NA28 ] + εἰς RP ‡ 5:18 χεῖρας WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP § 5:19 διὰ WH Treg NA28 ] + τῆς RP \* 5:19 ἠνοιξε WH Treg RP ] ἀνοίξας NA28



ὕπνεται† οὐχ εὔρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ, ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν <sup>23</sup> λέγοντες ὅτι τὸ δέσποτῶν εὔρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ἀσφαλείᾳ καὶ τοὺς φύλακας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν, ἀνοίξαντες δὲ ἔσω οὐδένα εὔρομεν. <sup>24</sup> ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὁ ἄρχιερέως στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν τί ἂν γένοιτο τοῦτο. <sup>25</sup> παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἰδοὺ οἱ ἄνδρες οὐς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν. <sup>26</sup> τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρεταῖς ἤγαγεν† αὐτούς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν.

<sup>27</sup> Ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. καὶ ἐπρωτότησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς <sup>28</sup> λέγων Παραγγεῖλαι παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ, καὶ ἰδοὺ πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλήμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου. <sup>29</sup> ἀποκριθεὶς δὲ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν· Πειθαρχεῖν δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. <sup>30</sup> ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. <sup>31</sup> τοῦ ὄντος ὁ θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὑψωσεν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, τὸ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. <sup>32</sup> καὶ ἡμεῖς ἔσμεν† μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ὃ ἔδωκεν ὁ θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

<sup>33</sup> Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς. <sup>34</sup> ἀναστὰς δὲ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδάσκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ\* τοὺς ἀνθρώπους† ποιῆσαι, <sup>35</sup> εἶπέν τε πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες Ἰσραηλίται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις τί μέλλετε πράσσειν. <sup>36</sup> πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ὃν προσεκλήθη† ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνηρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. <sup>37</sup> μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς καὶ ἀπέστησε λαὸν\* ὀπίσω αὐτοῦ· κάκεῖνος ἀπώλετο καὶ πάντες ὅσοι ἐπέιθοντο αὐτῷ διεσκορπίσθησαν. <sup>38</sup> καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων καὶ ἄφετε† αὐτούς· (ὅτι ἐὰν ἡ ἐξ ἀνθρώπων ἢ βουλή† αὐτῆ† ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται, <sup>39</sup> εἰ δὲ ἐκ θεοῦ ἐστίν, οὐ δύνησεσθε καταλυθῆσαι αὐτούς\*) μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε. ἐπέισθησαν δὲ αὐτῷ, <sup>40</sup> καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπέλυσαν† <sup>41</sup> οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος† ἀτιμασθῆναι. <sup>42</sup> πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν.

## 6

<sup>1</sup> Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν ἐγένετο γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. <sup>2</sup> προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπαν· Οὐκ ἀρεστὸν ἐστίν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ θεοῦ διακοπεῖν τραπέζαις. <sup>3</sup> ἐπισκέψασθε δὲ\* ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπὶ πλήρεις πνεύματος† καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν† ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. <sup>4</sup> ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. <sup>5</sup> καὶ ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλῆθους,

† 5:22 παραγενόμενοι ὑπνεται WH Treg NA28 ] ὑπνεται παραγενόμενοι RP ‡ 5:23 Τὸ WH Treg NA28 ] + μὲν RP § 5:23 ἐπὶ WH Treg NA28 ] πρὸ RP \* 5:24 τε WH Treg NA28 ] + ἱερεὺς καὶ ὁ RP † 5:26 ἤγαγεν Treg RP ] ἤγεν WH NA28 ‡ 5:26 μὴ WH Treg NA28 ] ἴνα μὴ RP § 5:28 λέγων WH Treg NIV ] + οὐ RP NA28 \* 5:31 τοῦ WH NA28 ] - Treg RP † 5:32 ἔσμεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 5:32 πνεῦμα WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 5:33 ἀκούσαντες WH Treg NA28 ] ἀκούοντες RP \* 5:34 βραχὺ WH Treg NA28 ] + τι RP † 5:34 ἀνθρώπους WH Treg NA28 ] ἀποστόλους RP ‡ 5:36 προσεκλήθη WH Treg NA28 ] προσεκλήθη RP § 5:36 ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς WH Treg NA28 ] ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ RP \* 5:37 λαόν WH Treg NA28 ] + ἱκανὸν RP † 5:38 ἄφετε WH Treg NA28 ] ἐάσατε RP ‡ 5:38 αὐτῆ WH Treg NA28 ] - RP § 5:39 δύνησεσθε WH Treg NA28 ] δύνασθε RP \* 5:39 αὐτούς WH Treg NA28 ] αὐτό RP † 5:40 ἀπέλυσαν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 5:41 κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος WH Treg NA28 ] ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ κατηξιώθησαν RP § 5:42 τὸν χριστὸν Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] Ἰησοῦν τὸν χριστὸν RP \* 6:3 δὲ WH NA28 ] οὖν Treg RP † 6:3 πνεύματος WH Treg NA28 ] + ἁγίου RP ‡ 6:3 καταστήσομεν WH Treg NA28 ] καταστήσωμεν RP

καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα ἁπλῆς πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον καὶ Πρόχορον καὶ Νικάνορα καὶ Τίμωνα καὶ Παρμενᾶν καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα, <sup>6</sup> οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων, καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

<sup>7</sup> Καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἠύξανεν, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα, πολὺς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

<sup>8</sup> Στέφανος δὲ ἁπλῆς χάριτος\* καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. <sup>9</sup> ἀνέστησαν δὲ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων καὶ Κυρηναίων καὶ Ἀλεξανδρέων καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ, <sup>10</sup> καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει. <sup>11</sup> τότε ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωϋσῆν καὶ τὸν θεόν. <sup>12</sup> συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον, <sup>13</sup> ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας· Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ἁλαλῶν ῥήματα<sup>†</sup> κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου<sup>‡</sup> καὶ τοῦ νόμου, <sup>14</sup> ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. <sup>15</sup> καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες<sup>§</sup> δοῖ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου.

## 7

<sup>1</sup> Εἶπεν δὲ ὁ ἀρχιερεὺς· Εἰ<sup>\*</sup> ταῦτα οὕτως ἔχει; <sup>2</sup> ὁ δὲ ἔφη· Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε· Ὁ θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραάμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν, <sup>3</sup> καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Ἐξελθε ἐκ<sup>†</sup> τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν<sup>‡</sup> γῆν ἣν ἄν σοι δεῖξω. <sup>4</sup> τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατώκησεν ἐν Χαρράν. κάκειθεν μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ μετώκησεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, <sup>5</sup> καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ οὐδὲ βῆμα ποδός, καὶ ἐπηγγείλατο δοῦναι αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. <sup>6</sup> ἐλάλησεν δὲ<sup>§</sup> οὕτως ὁ θεὸς ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἄλλοτρία, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια· <sup>7</sup> καὶ τὸ ἔθνος ᾧ<sup>‡</sup> ἔὰν<sup>\*</sup> δουλεύουσιν<sup>†</sup> κρινῶ ἐγώ, ὁ θεὸς εἶπεν<sup>‡</sup>, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται καὶ λατρεύουσίν μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. <sup>8</sup> καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησεν τὸν Ἰσαὰκ καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ, καὶ<sup>§</sup> Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ<sup>\*</sup> Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.

<sup>9</sup> Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσήφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ θεὸς μετ' αὐτοῦ, <sup>10</sup> καὶ<sup>†</sup> ἐξείλατο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραῶ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. <sup>11</sup> ἦλθεν δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν Αἴγυπτον<sup>‡</sup> καὶ Χανάαν καὶ θλίψις μεγάλη, καὶ οὐχ ἠῦρισκον χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. <sup>12</sup> ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὄντα σιτία εἰς Αἴγυπτον<sup>§</sup> ἐξαπέστειλεν τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. <sup>13</sup> καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ<sup>†</sup> ἀνεγνωρίσθη<sup>\*</sup> Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραῶ τὸ γένος<sup>†</sup> Ἰωσήφ. <sup>14</sup> ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ μετεκαλέσατο Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ<sup>‡</sup> καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν ἐν ψυχαῖς ἐβδομήκοντα πέντε, <sup>15</sup> καὶ κατέβη<sup>§</sup> Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον. καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, <sup>16</sup> καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ<sup>\*</sup> ὠνήσατο Ἀβραάμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμώρ ἐν<sup>†</sup> Συχέμ.

§ 6:5 πλήρης NA28 RP ] πλήρη WH Treg \* 6:8 χάριτος WH Treg NA28 ] πίστεως RP † 6:13 λαλῶν ῥήματα WH Treg NA28 ] ῥήματα βλάσφημα λαλῶν RP ‡ 6:13 ἁγίου Treg RP ] + τούτου WH NA28 § 6:15 πάντες WH Treg NA28 ] ἅπαντες RP \* 7:1 Εἰ WH Treg NA28 ] + ἄρα RP † 7:3 ἐκ NA28 RP ] - WH Treg ‡ 7:3 τὴν WH Treg NA28 ] - RP § 7:6 δὲ WH Treg RP NA28 ] + αὐτῷ NIV \* 7:7 ἐὰν NA28 RP ] ἄν WH Treg † 7:7 δουλεύουσιν WH Treg NA28 ] δουλεύουσιν RP ‡ 7:7 ὁ θεὸς εἶπεν WH Treg NA28 ] εἶπεν ὁ θεὸς RP § 7:8 [καὶ WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* 7:8 [καὶ WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 7:10 καὶ WH Treg NIV RP ] + ἐφ' NA28 ‡ 7:11 Αἴγυπτον WH Treg NA28 ] γῆν Αἰγύπτου RP § 7:12 σιτία εἰς Αἴγυπτον WH Treg NA28 ] σῖτα ἐν Αἰγύπτῳ RP \* 7:13 ἀνεγνωρίσθη NA28 RP ] γνωρίσθη WH Treg † 7:13 γένος WH Treg ] + τοῦ NA28 RP ‡ 7:14 Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰακώβ RP § 7:15 καὶ κατέβη Treg NA28 ] κατέβη δὲ WH RP \* 7:16 ᾧ WH Treg NA28 ] ὁ RP † 7:16 ἐν WH Treg NA28 ] τοῦ RP

17 Καθώς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὤμολόγησεν ὁ θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ἠύξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ, 18 ἄχρι οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ. 19 οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσεν τοὺς πατέρας τοῦ ποιεῖν τὰ βρέφη ἐκθεταὶ αὐτῶν εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι. 20 ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωϋσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ θεῷ· ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς· 21 ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν. 22 καὶ ἐπαιδεύθη Μωϋσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων, ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ\*

23 Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετῆς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ τοὺς υἱούς Ἰσραήλ. 24 καὶ ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο καὶ ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. 25 ἐνόμιζεν δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφούς ὅτι ὁ θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν σωτηρίαν αὐτοῖς, οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. 26 τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις καὶ συνήλασσαν αὐτούς εἰς εἰρήνην εἰπών· Ἄνδρες, ἀδελφοί ἔστε ἵνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; 27 ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώσατο αὐτὸν εἰπών· Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν; 28 μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις ὄν τρόπον ἀνείλες ἐχθὲς τὸν Αἰγύπτιον; 29 ἔφυγεν δὲ Μωϋσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῆ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱούς δύο.

30 Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου· 31 ὁ δὲ Μωϋσῆς ἰδὼν ἐθαύμασεν τὸ ὄραμα. προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο φωνὴ κυρίου· 32 Ἐγὼ ὁ θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ θεὸς Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωϋσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι. 33 εἶπεν δὲ αὐτῷ ὁ κύριος· Λύσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου, ὁ γὰρ τόπος ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. 34 ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτοῦ ἤκουσα, καὶ κατέβην ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον.

35 Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν, ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες· Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν, τοῦτον ὁ θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. 36 οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῆ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ Θαλάσσῃ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα. 37 οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἶπας τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ· Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. 38 οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλὰ ἀπώσαντο καὶ ἐστράφησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, 40 εἰπόντες τῷ Ἀαρών· Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορεύονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος, ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἶδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. 41 καὶ ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδῶλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. 42 ἔστρεψεν δὲ ὁ θεὸς καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεῦν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν·

‡ 7:17 ὤμολόγησεν WH Treg NA28 ] ὤμοσεν RP § 7:18 ἐπ' Αἴγυπτον WH Treg NA28 ] - RP \* 7:19 πατέρας WH Treg ] + ἡμῶν NA28 RP † 7:19 τὰ βρέφη ἐκθετα WH Treg NA28 ] ἐκθετα τὰ βρέφη RP ‡ 7:21 ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ ἀνείλατο αὐτὸν WH Treg NA28 ] Ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν ἀνείλετο RP § 7:22 Μωϋσῆς WH RP ] + ἐν Treg NA28 \* 7:22 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 7:25 ἀδελφούς WH Treg ] + αὐτοῦ NA28 RP ‡ 7:25 σωτηρίαν αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς σωτηρίαν RP § 7:26 συνήλασσαν WH Treg NA28 ] συνήλασεν RP \* 7:26 ἔστε WH Treg NA28 ] + ὑμεῖς RP † 7:27 ἡμῶν WH Treg NA28 ] ἡμᾶς RP ‡ 7:28 ἐχθὲς WH Treg NA28 ] χθὲς RP § 7:30 ἄγγελος WH Treg NA28 ] + κυρίου RP \* 7:31 ἐθαύμασεν WH Treg ] ἐθαύμαζεν NA28 RP † 7:31 κυρίου WH Treg NA28 ] + πρὸς αὐτόν RP ‡ 7:32 [καὶ WH Treg NA28 ] + ὁ θεὸς RP § 7:32 [καὶ WH Treg NA28 ] + ὁ θεὸς RP \* 7:33 ἐφ' WH Treg NA28 ] ἐν RP † 7:34 αὐτοῦ WH Treg ] αὐτῶν NA28 RP ‡ 7:34 ἀποστείλω WH Treg NA28 ] ἀποστελῶ RP § 7:35 καὶ WH Treg NA28 ] - NIV RP \* 7:35 ἀπέσταλκεν σὺν WH Treg NA28 ] ἀπέστειλεν ἐν RP † 7:36 γῆ NA28 RP ] τῇ WH Treg ‡ 7:37 εἶπας WH Treg NA28 ] εἰπὼν RP § 7:37 ὁ θεὸς WH Treg NA28 ] κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν RP \* 7:38 λόγια WH Treg NA28 ] λόγον RP † 7:38 ἡμῖν Treg NA28 RP ] ὑμῖν WH ‡ 7:39 ἐν ταῖς καρδίαις WH Treg NA28 ] τῇ καρδίᾳ RP § 7:40 ἐγένετο WH Treg NA28 ] γέγονεν RP

Μὴ σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσεράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ; <sup>43</sup> καὶ ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ\*†<sup>†</sup>Ραιφάν† τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος.

<sup>44</sup> Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωϋσῇ ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἔωράκει, <sup>45</sup> ἦν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν ὧν ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν ἕως τῶν ἡμερῶν Δαυίδ. <sup>46</sup> ὃς εὗρεν χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ ἠτήσατο εὐρεῖν σκὴνωμα τῷ θεῷ\*†<sup>†</sup>Ἰακώβ. <sup>47</sup> Σολομῶν δὲ οἰκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. <sup>48</sup> ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις§κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφήτης λέγει· <sup>49</sup> Ὁ οὐρανὸς μοι θρόνος, ἢ δὲ\* γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι, λέγει κύριος, ἢ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; <sup>50</sup> οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησεν ταῦτα πάντα;

<sup>51</sup> Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις†καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς ἀεὶ τῷ πνεύματι τῷ ἀγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. <sup>52</sup> τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλευσεως τοῦ δικαίου οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς †<sup>†</sup>ἐγένεσθε; <sup>53</sup> οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

<sup>54</sup> Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. <sup>55</sup> ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἀγίου ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδεν δόξαν θεοῦ καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ θεοῦ, <sup>56</sup> καὶ εἶπεν· Ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς †<sup>†</sup>διηνοιγμένους§καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ θεοῦ. <sup>57</sup> κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν, <sup>58</sup> καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν. καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια †<sup>†</sup>αὐτῶν\* παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου. <sup>59</sup> καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα· Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου· <sup>60</sup> θεὸς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς †<sup>†</sup>ταύτην τὴν ἁμαρτίαν†· καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐκοιμήθη.

## 8

<sup>1</sup> Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας πλὴν τῶν ἀποστόλων. <sup>2</sup> συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς καὶ †<sup>†</sup>ἐποίησαν\* κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ. <sup>3</sup> Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνεται τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

<sup>4</sup> Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον. <sup>5</sup> Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν†πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν χριστόν. <sup>6</sup> προσεῖχον †<sup>†</sup>οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει· <sup>7</sup> †<sup>†</sup>πολλοὶ§γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα βοῶντα φωνῇ μεγάλῃ †<sup>†</sup>ἐξήρχοντο\* πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν· <sup>8</sup> †<sup>†</sup>ἐγένετο δὲ† †<sup>†</sup>πολλὴ χαρὰ‡ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

<sup>9</sup> Ἀνὴρ δὲ τις ὀνόματι Σίμων προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ †<sup>†</sup>ἐξιστάνων§τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν, <sup>10</sup> ὧν προσεῖχον †<sup>†</sup>πάντες\* ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ἡ Δύναμις τοῦ θεοῦ ἢ †<sup>†</sup>καλουμένη†<sup>†</sup>Μεγάλη. <sup>11</sup> προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἰκανῶ χρόνῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακέσαι αὐτούς. <sup>12</sup> ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ †<sup>†</sup>περὶ†<sup>†</sup>τῆς

\* **7:43** θεοῦ WH Treg ] + ὑμῶν NA28 RP † **7:43** †<sup>†</sup>Ραιφάν NA28 ] †<sup>†</sup>Ρομφά WH; †<sup>†</sup>Ρεφάν Treg; †<sup>†</sup>Ρεμφάν RP ‡ **7:46** θεῷ WH Treg NIV RP ] οἴκῳ NA28 § **7:48** χειροποιήτοις WH Treg NA28 ] + ναοῖς RP \* **7:49** ἢ δὲ Treg NA28 RP ] καὶ ἡ WH † **7:51** καρδίαις WH Treg NA28 ] τῇ καρδίᾳ RP ‡ **7:52** ἐγένεσθε WH Treg NA28 ] γεγένησθε RP § **7:56** διηνοιγμένους WH Treg NA28 ] ἀνεωγμένους RP \* **7:58** αὐτῶν WH Treg NA28 ] - RP † **7:60** ταύτην τὴν ἁμαρτίαν WH Treg NA28 ] τὴν ἁμαρτίαν ταύτην RP \* **8:2** ἐποίησαν WH Treg NA28 ] ἐποίησαντο RP † **8:5** τὴν WH NA28 ] - Treg RP ‡ **8:6** δὲ WH Treg NA28 ] τε RP § **8:7** πολλοὶ WH Treg NA28 ] Πολλῶν RP \* **8:7** ἐξήρχοντο WH Treg NA28 ] ἐξήρχετο RP † **8:8** ἐγένετο δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἐγένετο RP ‡ **8:8** πολλὴ χαρὰ WH Treg NA28 ] χαρὰ μεγάλη RP § **8:9** ἐξιστάνων WH Treg NA28 ] ἐξιστῶν RP \* **8:10** πάντες WH Treg NA28 ] - RP † **8:10** καλουμένη WH Treg NA28 ] - RP ‡ **8:12** περὶ WH Treg NA28 ] τὰ περὶ RP

βασιλείας τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. <sup>13</sup> ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσεν, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ, θεωρῶν τε ἑσμεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένης § ἐξίστατο.

<sup>14</sup> Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς \* Πέτρον καὶ Ἰωάννην, <sup>15</sup> οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν ὅπως λάβωσιν πνεῦμα ἅγιον. <sup>16</sup> † οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ † κυρίου † Ἰησοῦ. <sup>17</sup> τότε † ἐπέτιθεσαν † τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον. <sup>18</sup> † ἰδὼν \* δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδεται τὸ † πνεῦμα † προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα <sup>19</sup> λέγων· Δότε κάμοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας λαμβάνη πνεῦμα ἅγιον. <sup>20</sup> Πέτρος δὲ εἶπεν πρὸς αὐτόν· Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἶη εἰς ἀπώλειαν ὅτι τὴν δωρεάν τοῦ θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. <sup>21</sup> οὐκ ἔστιν σοι μερίς οὐδὲ κληρὸς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, ἡ γὰρ καρδιά σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα † ἐναντι † τοῦ θεοῦ. <sup>22</sup> μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ † κυρίου † εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοὶ ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου· <sup>23</sup> εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὄρω σε ὄντα. <sup>24</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπεν· Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν κύριον ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

<sup>25</sup> Οἱ μὲν οὖν διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ κυρίου † ὑπέστρεφον \* εἰς † Ἱεροσόλυμα † πολλὰς τε κώμας τῶν Σαμαριτῶν † εὐηγγελίζοντο †

<sup>26</sup> Ἄγγελος δὲ κυρίου ἐλάλησεν πρὸς Φίλιππον λέγων· Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλήμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. <sup>27</sup> καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης † Κανδάκης † βασιλίσσης Αἰθιοπῶν, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ, <sup>28</sup> ἦν † τε \* ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἄρματος αὐτοῦ καὶ ἀνεγίνωσκεν τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. <sup>29</sup> εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· Πρόσελθε καὶ κολλήθητι τῷ ἄρματι τούτῳ. <sup>30</sup> προσδραμών δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος † Ἡσαΐαν τὸν προφήτην † καὶ εἶπεν· Ἄρα γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; <sup>31</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην ἂν μὴ τις † ὀδηγήσει † με; παρεκάλεσέν τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ. <sup>32</sup> ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἦν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ † κείραντος † αὐτὸν ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ. <sup>33</sup> ἐν τῇ † ταπεινώσει \* ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· † τὴν † γενεάν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἶρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. <sup>34</sup> ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπεν· Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει † τοῦτο † περὶ ἑαυτοῦ ἢ περὶ ἑτέρου τινός; <sup>35</sup> ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. <sup>36</sup> ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον ἐπὶ τι ὕδωρ, καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος· Ἴδου ὕδωρ, τί κωλύει με † βαπτισθῆναι; § <sup>38</sup> καὶ ἐκέλευσεν στήναι τὸ ἄρμα, καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ ὃ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος, καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. <sup>39</sup> ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα κυρίου ἦρπασεν τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων. <sup>40</sup> Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἄζωτον, καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

§ 8:13 σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένης WH Treg NA28 ] δυνάμεις καὶ σημεῖα γινόμενα RP \* 8:14 αὐτοὺς WH Treg NA28 ] + τὸν RP † 8:16 οὐδέπω WH Treg NA28 ] οὐπω RP † 8:16 κυρίου WH Treg NA28 ] χριστοῦ RP § 8:17 ἐπέτιθεσαν WH Treg NA28 ] ἐπέτιθουν RP \* 8:18 ἰδὼν WH Treg NA28 ] Θεασάμενος RP † 8:18 πνεῦμα WH NA28 ] + τὸ ἅγιον Treg RP † 8:21 ἐναντι WH Treg NA28 ] ἐνώπιον RP § 8:22 κυρίου WH Treg NA28 ] θεοῦ RP \* 8:25 ὑπέστρεφον WH Treg NA28 ] ὑπέστρεψαν RP † 8:25 Ἱεροσόλυμα WH Treg NA28 ] Ἱερουσαλήμ RP † 8:25 εὐηγγελίζοντο WH Treg NA28 ] εὐηγγελίσαντο RP § 8:27 Κανδάκης WH Treg NA28 ] + τῆς RP \* 8:28 τε Treg NA28 RP ] δὲ WH † 8:30 Ἡσαΐαν τὸν προφήτην WH Treg NA28 ] τὸν προφήτην Ἡσαΐαν RP † 8:31 ὀδηγήσει WH Treg NA28 ] ὀδηγήσῃ RP § 8:32 κείραντος WH NA28 ] κείροντος Treg RP \* 8:33 ταπεινώσει WH Treg ] + αὐτοῦ NA28 RP † 8:33 τὴν WH Treg NA28 ] + δὲ RP † 8:34 τοῦτο WH Treg RP NA28 ] - NIV § 8:36 βαπτισθῆναι; WH Treg NA28 RP ] + 37 εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν· ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε· Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. TR

## 9

1 Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ 2 ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἐάν τινας εὔρη τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. 3 ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ, ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν\* φῶς ἐκ† τοῦ οὐρανοῦ, 4 καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; 5 εἶπεν δέῃ: Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. 6 ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι ὅ τίς σε δεῖ ποιεῖν. 7 οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνοδεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς μηδένα δὲ θεωροῦντες. 8 ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος\* ἀπὸ τῆς γῆς, ἀνεωγμένων τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν βλεπεῖν· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν. 9 καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. 10 Ἦν δὲ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐν ὀράματι ὁ κύριος· Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν· Ἴδου ἐγώ, κύριε. 11 ὁ δὲ κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀναστάς\* πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην Εὐθεΐαν καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι Ταρσέα, ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται, 12 καὶ εἶδεν ἄνδρα ἐν ὀράματι Ἀνανίαν ὀνόματι† εἰσελθόντα καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρας ὅπως ἀναβλέψῃ. 13 ἀπεκρίθη δὲ Ἀνανίας· Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ τοῖς ἀγίοις σου ἐποίησεν\* ἐν Ἱερουσαλήμ. 14 καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. 15 εἶπεν δὲ πρὸς αὐτόν ὁ κύριος· Πορεύου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς ἐστίν μοι† οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἔθνων† τε καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραὴλ, 16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν. 17 ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσηλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπεν· Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ κύριος ἀπέσταλκέν με, Ἰησοῦς\* ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἧ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῆς πνεύματος ἀγίου. 18 καὶ εὐθέως ἀπέπεσαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν† ὡς λείδες, ἀνέβλεψέν τε καὶ ἀναστάς ἐβαπτίσθη, 19 καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν. 20 Ἐγένετο δὲ\* μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινὰς, 20 καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσεν τὸν Ἰησοῦν† ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ. 21 ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν† Ἱερουσαλήμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς; 22 Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο καὶ συνέχυνεν† τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός. 23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν. 24 ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλή αὐτῶν. ἔπαυον δὲ καὶ† τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσιν. 25 λαβόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ† νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτόν. 26 χαλάσαντες ἐν σπυρίδι. 26 Παραγενόμενος δὲ εἰς\* Ἱερουσαλήμ ἐπέιραζεν† κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶν μαθητῆς. 27 Βαρναβᾶς δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτόν ἤγαγεν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδεν τὸν κύριον καὶ ὅτι

\* 9:3 ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιήστραψεν WH Treg NA28 ] καὶ ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτόν RP † 9:3 ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP ‡ 9:5 δέ WH Treg NA28 ] + κύριος εἶπεν RP § 9:6 ὁ τί Treg NA28 ] ὅτι WH; τί RP \* 9:8 Σαῦλος WH Treg NA28 ] ὁ Σαῦλος RP † 9:8 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP ‡ 9:8 οὐδὲν WH Treg NA28 ] οὐδένα RP § 9:10 ἐν ὀράματι ὁ κύριος WH Treg NA28 ] ὁ κύριος ἐν ὀράματι RP \* 9:11 Ἀναστάς Treg NA28 RP ] Ἀνάστα WH † 9:12 ἄνδρα ἐν ὀράματι Ἀνανίαν ὀνόματι WH Treg NA28 ] ἐν ὀράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν RP ‡ 9:12 χεῖρας Treg ] τὰς χεῖρας WH NA28; χεῖρα RP § 9:13 ἤκουσα WH Treg NA28 ] ἀκήκοα RP \* 9:13 τοῖς ἀγίοις σου ἐποίησεν WH Treg NA28 ] ἐποίησεν τοῖς ἀγίοις σου RP † 9:15 ἐστίν μοι WH Treg NA28 ] μοι ἐστίν RP ‡ 9:15 ἔθνων Treg NA28 RP ] τῶν ἔθνων WH § 9:15 τε WH Treg NA28 ] – RP \* 9:17 Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] – RP † 9:18 αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν WH Treg NA28 ] ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ RP ‡ 9:18 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP § 9:19 ἐνίσχυσεν Treg NA28 RP ] ἐνισχύθη WH \* 9:19 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ Σαῦλος RP † 9:20 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] χριστόν RP ‡ 9:21 ἐν WH Treg RP ] εἰς NA28 § 9:22 συνέχυνεν WH NA28 ] συνέχυνεν Treg RP \* 9:22 τοὺς Treg NA28 RP ] – WH † 9:24 παρετηροῦντο δὲ καὶ WH Treg NA28 ] Παρετήρουν τε RP ‡ 9:25 οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτὸν οἱ μαθηταὶ RP § 9:25 διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτόν WH Treg NA28 ] καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους RP \* 9:26 εἰς WH Treg NA28 ] ὁ Σαῦλος ἐν RP † 9:26 ἐπέιραζεν WH Treg NA28 ] ἐπειράτο RP

ἐλάλησεν αὐτῷ καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. <sup>28</sup> καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος § εἰς Ἱερουσαλήμ\* παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου† <sup>29</sup> ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτόν. <sup>30</sup> ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτόν εἰς Καισάρειαν καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτόν εἰς Ταρσό. <sup>31</sup> Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη, καὶ πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνετο §. <sup>32</sup> Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδα. <sup>33</sup> εὔρεν δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπον τινα ὀνόματι Αἰνέαν\* ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραβάττου† ὃς ἦν παραλελυμένος. <sup>34</sup> καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰάταί σε Ἰησοῦς Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ· καὶ εὐθέως ἀνέστη. <sup>35</sup> καὶ εἶδαν αὐτόν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδα καὶ τὸν Σαρῶνα § οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν κύριον. <sup>36</sup> Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἢ διερμηνευομένη λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἔργων ἀγαθῶν\* καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει. <sup>37</sup> ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ ἔθηκαν αὐτὴν† ἐν ὑπερώῳ. <sup>38</sup> ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδας τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας· πρὸς αὐτόν παρακαλοῦντες· Μὴ ὀκνήσης § διελθεῖν ἕως ἡμῶν\* <sup>39</sup> ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερώον, καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὕσα ἢ Δορκάς. <sup>40</sup> ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ† θείεις τὰ γόνατα προσηύξατο, καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπεν· Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἢ δὲ ἤνοιξεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισεν. <sup>41</sup> δούς δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν, φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. <sup>42</sup> γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης, καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ § ἐπὶ τὸν κύριον. <sup>43</sup> ἐγένετο δὲ\* ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι† ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

## 10

<sup>1</sup> Ἄνῆρ δὲ τις\* ἐν Καισαρεία ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ σπειρίας τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, <sup>2</sup> εὐσεβῆς καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν† ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ καὶ δεόμενος τοῦ θεοῦ διὰ παντός, <sup>3</sup> εἶδεν ἐν ὀράματι φανερώς ὡσεὶ περιῶραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας ἄγγελον τοῦ θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτόν καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Κορνήλιε. <sup>4</sup> ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἔμφοβος γενόμενος εἶπεν· Τί ἐστίν, κύριε; εἶπεν δὲ αὐτῷ· Αἰ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν § τοῦ θεοῦ. <sup>5</sup> καὶ νῦν πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην\* καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινά ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος†. <sup>6</sup> οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ὃς ἐστὶν οἰκία παρὰ θάλασσαν. <sup>7</sup> ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ· φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν § καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ <sup>8</sup> καὶ ἐξηγησάμενος ἅπαντα αὐτοῖς\* ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

‡ 9:27 τοῦ NA28 RP ] - WH Treg § 9:28 καὶ ἐκπορευόμενος WH Treg NA28 ] - RP \* 9:28 Ἱερουσαλήμ WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 9:28 κυρίου WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦ RP ‡ 9:29 ἀνελεῖν αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν ἀνελεῖν RP § 9:31 Ἡ ... ἐκκλησία ... εἶχεν ... οἰκοδομουμένη ... πορευομένη ... ἐπληθύνετο WH Treg NA28 ] Αἱ ... ἐκκλησίαι ... εἶχον ... οἰκοδομουμένη ... πορευομένη ... ἐπληθύνοντο RP \* 9:33 ὀνόματι Αἰνέαν WH Treg NA28 ] Αἰνέαν ὀνόματι RP † 9:33 κραβάττου WH Treg NA28 ] κραβάτω RP ‡ 9:34 Χριστός WH Treg NA28 ] ὁ χριστός RP § 9:35 Σαρῶνα WH Treg NA28 ] Ἀσσάρωνα RP \* 9:36 ἔργων ἀγαθῶν WH Treg NA28 ] ἀγαθῶν ἔργων RP † 9:37 ἔθηκαν αὐτὴν Treg NA28 ] αὐτὴν ἔθηκαν RP; ἔθηκαν WH ‡ 9:38 δύο ἄνδρας WH Treg NA28 ] - RP § 9:38 ὀκνήσης WH Treg NA28 ] ὀκνήσαι RP \* 9:38 ἡμῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶν RP † 9:40 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 9:42 τῆς Treg NA28 RP ] - WH § 9:42 ἐπίστευσαν πολλοὶ WH Treg NA28 ] πολλοὶ ἐπίστευσαν RP \* 9:43 δὲ WH NA28 RP ] + αὐτόν Treg † 9:43 μεῖναι WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP \* 10:1 τις WH Treg NA28 ] + ἦν RP † 10:2 ποιῶν WH Treg NA28 ] + τε RP ‡ 10:3 περιὶ WH Treg NA28 ] - RP § 10:4 ἔμπροσθεν WH Treg NA28 ] ἐνώπιον RP \* 10:5 ἄνδρας εἰς Ἰόππην WH Treg NA28 ] εἰς Ἰόππην ἄνδρας RP † 10:5 τινά ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος WH Treg NA28 ] τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον RP ‡ 10:7 αὐτῷ WH Treg NA28 ] τῷ Κορνηλίῳ RP § 10:7 οἰκετῶν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 10:8 ἅπαντα αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς ἅπαντα RP

9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἕκτην. 10 ἐγένετο δὲ πρόσπεινος καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν†ἐγένετο‡ἐπ' αὐτὸν ἕκστασις, 11 καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον καὶ καταβαῖνον Σκευῶς τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς\* καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς, 12 ἐν ᾧ ὑπῆρχεν πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἔρπετὰ τῆς γῆς καὶ† πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. 13 καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε. 14 ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν· Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ‡ἀκάθαρτον. 15 καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· Ἄ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου. 16 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ εὐθὺς ἀνελήμφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.

17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ὄραμα ὃ εἶδεν, ἰδοὺ\* οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ† τοῦ‡ Κορνηλίου διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν τοῦ Σίμωνος ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, 18 καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο Σεί Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. 19 τοῦ δὲ Πέτρου διενθυμούμενου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα\*. Ἴδου ἄνδρες† ζητοῦντές‡ σε. 20 ἀλλὰ ἀναστάς κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, ὅτι Σέγῳ ἀπέσταλκα αὐτούς. 21 καταβάς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν· Ἴδου ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε; 22 οἱ δὲ εἶπαν· Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν θεὸν μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὄλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἀγίου μεταπέμψασθαι σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. 23 εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτούς ἐξένισεν.\*

Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστάς ἐξῆλθεν σὺν αὐτοῖς, καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν τῶν ἀπὸ Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. 24 τῇ δὲ† ἐπαύριον εἰσῆλθεν‡ εἰς τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. 25 ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας προσεκύνησεν. 26 ὁ δὲ Πέτρος ἤγειρεν αὐτὸν Σ λέγων· Ἀνάστηθι· καὶ ἐγώ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. 27 καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθεν, καὶ εὗρίσκει συναληλυθότας πολλούς, 28 ἔφη τε πρὸς αὐτούς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι ἄλλοφύλῳ· κάμοι ὁ θεὸς ἔδειξεν μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον. 29 διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθεῖς. πυνθάνομαι οὖν τίني λόγῳ μετεπέμψασθέ με.

30 Καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη· Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἤμην\* τὴν ἐνάτην† προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἕστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ 31 καὶ φησί· Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. 32 πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν‡ 33 ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σέ, σύ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ κυρίου Σ

34 Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν· Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστιν προσωπολήπτῃς ὁ θεός, 35 ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστιν. 36 τὸν λόγον ὃν\* ἀπέστειλεν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστιν πάντων κύριος. 37 ὑμεῖς οἴδατε τὸ γινόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας,

† 10:10 αὐτῶν WH Treg NA28 ] ἐκείνων RP ‡ 10:10 ἐγένετο WH Treg NA28 ] ἐπέπεσεν RP § 10:11 καταβαῖνον WH Treg NA28 ] + ἐπ' αὐτὸν RP \* 10:11 ἀρχαῖς WH Treg NA28 ] + δεδεμένον καὶ RP † 10:12 καὶ ἔρπετὰ τῆς γῆς καὶ WH Treg NA28 ] τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετὰ καὶ τὰ RP ‡ 10:14 καὶ WH Treg NA28 ] ἢ RP § 10:16 εὐθὺς WH Treg NA28 ] πάλιν RP \* 10:17 ἰδοὺ WH Treg NA28 ] καὶ ἰδοὺ RP † 10:17 ὑπὸ WH NA28 ] ἀπὸ Treg RP ‡ 10:17 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP § 10:18 ἐπυνθάνοντο Treg NA28 RP ] ἐπύθοντο WH \* 10:19 αὐτῷ τὸ πνεῦμα NA28 RP ] τὸ πνεῦμα αὐτῷ Treg; τὸ πνεῦμα WH † 10:19 ἄνδρες RP ] + τρεῖς Treg NA28; + δύο WH ‡ 10:19 ζητοῦντές WH NA28 ] ζητοῦσίν Treg RP § 10:20 ὅτι WH Treg NA28 ] διότι RP \* 10:23 ἀναστάς WH Treg NA28 ] ὁ Πέτρος RP † 10:24 τῇ δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ τῇ RP ‡ 10:24 εἰσῆλθεν WH Treg NA28 ] εἰσῆλθον RP § 10:26 ἤγειρεν αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὸν ἤγειρεν RP \* 10:30 ἤμην WH Treg NA28 ] + νηστεύων καὶ RP † 10:30 ἐνάτην WH Treg NA28 ] + ὥραν RP ‡ 10:32 θάλασσαν WH Treg NA28 ] + ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι RP § 10:33 κυρίου WH Treg NA28 ] θεοῦ RP \* 10:36 ὃν Treg NA28 RP ] - WH



ἄρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, <sup>38</sup> Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρέθ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ θεὸς πνεύματι ἀγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διήλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. <sup>39</sup> καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἱερουσαλήμ· ὃν καὶ ἀνεῖλαν κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. <sup>40</sup> τοῦτον ὁ θεὸς ἤγειρεν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι, <sup>41</sup> οὐ παντὶ τῷ λαῷ ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστήναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. <sup>42</sup> καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὠρισμένος ὑπὸ τοῦ θεοῦ κριτῆς ζώντων καὶ νεκρῶν. <sup>43</sup> τούτῳ πάντες οἱ προφηῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεςιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

<sup>44</sup> Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. <sup>45</sup> καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνήλθαν τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται. <sup>46</sup> ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις καὶ μεγαλυνόντων τὸν θεόν. τότε ἀπεκρίθη Πέτρος· <sup>47</sup> Μῆτι τὸ ὕδωρ δύναται κωλύσαι τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; <sup>48</sup> προσέταξεν δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς.

## 11

<sup>1</sup> Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. <sup>2</sup> ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱερουσαλήμ διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς <sup>3</sup> λέγοντες ὅτι εἰσήλθες πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. <sup>4</sup> ἄρξάμενος δὲ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων· <sup>5</sup> Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὄραμα, καταβαῖνον σκευὸς τι ὡς ὀθόνην μεγάλην τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρι ἐμοῦ. <sup>6</sup> εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. <sup>7</sup> ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι· Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε. <sup>8</sup> εἶπον δέ· Μηδαμῶς, κύριε, ὅτι κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσήλθεν εἰς τὸ στόμα μου. <sup>9</sup> ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Ἄ ὁ θεὸς ἐκαθάρισεν σὺ μὴ κοίνου. <sup>10</sup> τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς, καὶ ἀνεσπάσθη πάλιν ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. <sup>11</sup> καὶ ἰδοὺ ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ἧ ἤμην ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρὸς με. <sup>12</sup> εἶπεν δὲ τὸ πνεῦμά μοι συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἐξ ἀδελφοῦ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός. <sup>13</sup> ἀπήγγειλεν δὲ ἡμῖν πῶς εἶδεν τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον, <sup>14</sup> ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς σὲ ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. <sup>15</sup> ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς ὡσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. <sup>16</sup> ἐμνήσθη δὲ τοῦ ῥήματος τοῦ κυρίου ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν

† 10:37 ἄρξάμενος WH Treg NA28 ] ἀρξάμενον RP † 10:39 ἡμεῖς WH Treg NA28 ] + ἔσμεν RP § 10:39 καὶ WH Treg ] + ἐν NA28 RP \* 10:40 τῇ WH Treg RP ] ἐν τῇ NA28 † 10:42 οὗτός WH Treg NA28 ] αὐτός RP † 10:45 ὅσοι Treg NA28 RP ] οἱ WH § 10:45 ἁγίου πνεύματος Treg NA28 RP ] πνεύματος τοῦ ἁγίου WH \* 10:46 ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] + ὁ RP † 10:47 δύναται κωλύσαι WH Treg NA28 ] κωλύσαι δύναται RP † 10:47 ὡς WH Treg NA28 ] καθὼς RP § 10:48 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP \* 10:48 ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι WH Treg NA28 ] βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου RP \* 11:2 ὅτε δὲ WH Treg NA28 ] Καὶ ὅτε RP † 11:2 Ἱερουσαλήμ WH Treg NA28 ] Ἱεροσόλυμα RP † 11:3 εἰσήλθες πρὸς ... ἔχοντας καὶ συνέφαγες NA28 ] Πρὸς ... ἔχοντας εἰσήλθες καὶ συνέφαγες RP; εἰσήλθεν πρὸς ... ἔχοντας καὶ συνέφαγεν WH Treg § 11:4 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* 11:7 καὶ WH Treg NA28 ] – RP † 11:8 ὅτι WH Treg NA28 ] + πᾶν RP † 11:9 φωνὴ ἐκ δευτέρου Treg NA28 ] ἐκ δευτέρου φωνὴ WH; μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου RP § 11:10 ἀνεσπάσθη πάλιν WH Treg NA28 ] πάλιν ἀνεσπάσθη RP \* 11:11 ἤμην WH Treg NA28 ] ἤμην NIV RP † 11:12 τὸ πνεῦμά μοι WH Treg NA28 ] μοι τὸ πνεῦμά RP † 11:12 διακρίναντα WH Treg NA28 ] διακρινόμενον RP § 11:13 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP \* 11:13 εἰπόντα WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP † 11:13 Ἰόππην WH Treg NA28 ] + ἄνδρας RP † 11:16 τοῦ WH Treg NA28 ] – RP

πνεύματι αγίω. <sup>17</sup> εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἔγωγε τίς ἡμῖν δυνατὸς κωλύσαι τὸν θεόν; <sup>18</sup> ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἠσύχασαν καὶ ἔδόξασαν\* τὸν θεὸν λέγοντες· Ἔρα† καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ θεὸς τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν‡.

<sup>19</sup> Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ διήλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. <sup>20</sup> ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἔλθόντες§ εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν † καὶ\* πρὸς τοὺς † Ἑλληνιστάς† εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν. <sup>21</sup> καὶ ἦν χεὶρ κυρίου μετ' αὐτῶν, πολὺς τε ἀριθμὸς ὁ‡πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν κύριον. <sup>22</sup> ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς † οὔσης§ ἐν Ἱερουσαλήμ\* περὶ αὐτῶν, καὶ ἐξαπέστειλαν † Βαρναβᾶν† ἕως Ἀντιοχείας· <sup>23</sup> ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν‡ χάριν † τὴν τοῦ θεοῦ, ἐχάρη καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας † προσμένειν§ τῷ κυρίῳ, <sup>24</sup> ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἀγίου καὶ πίστεως, καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ κυρίῳ. <sup>25</sup> ἐξῆλθεν δὲ εἰς † Ταρσὸν\* ἀναζητῆσαι Σαῦλον, <sup>26</sup> καὶ εὐρῶν † ἤγαγεν† εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ‡ ἐν§ αὐτὸν ὄλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίσαι τε † πρώτως\* ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητάς Χριστιανούς.

<sup>27</sup> Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφητῆται εἰς Ἀντιόχειαν· <sup>28</sup> ἀναστάς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἀγαβὸς ἐσήμανεν διὰ τοῦ πνεύματος λιμὸν † μεγάλην† μέλλειν ἔσσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· † ἦτις‡ ἐγένετο ἐπὶ † Κλαυδίου§ <sup>29</sup> τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς εὐπορεῖτο τις ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· <sup>30</sup> ὃ καὶ ἐποίησαν ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρναβᾶ καὶ Σαύλου.

## 12

<sup>1</sup> Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. <sup>2</sup> ἀνεῖλεν δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρη. <sup>3</sup> ἰδὼν δὲ\* ὅτι ἀρεστὸν ἐστὶν τοῖς Ἰουδαίοις προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον (ἦσαν † δὲ† ἡμέραι τῶν ἀζύμων), <sup>4</sup> ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδούς τέσσαρσιν τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτόν τῷ λαῷ. <sup>5</sup> ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἔκτενωσ‡ γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν θεὸν † περὶ§ αὐτοῦ.

<sup>6</sup> Ὅτε δὲ ἤμελλεν † προαγαγεῖν αὐτόν\* ὁ Ἡρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξύ δύο στρατιωτῶν δεδεμένος ἀλύσειν δυσίν, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακὴν. <sup>7</sup> καὶ ἰδοὺ ἄγγελος κυρίου ἐπέστη, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκίῳ· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου ἤγειρεν αὐτόν λέγων· Ἀνάστα ἐν τάχει· καὶ ἐξέπεσαν αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν. <sup>8</sup> εἶπεν † δὲ† ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· † Ζῶσαι‡ καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου· ἐποίησεν δὲ οὕτως. καὶ λέγει αὐτῷ· Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι. <sup>9</sup> καὶ ἐξελθὼν † ἠκολούθει§ καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθὲς ἐστὶν τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὄραμα βλέπειν. <sup>10</sup> διελθόντες δὲ πρῶτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἦτις αὐτομάτῃ ἠνοίγη αὐτοῖς, καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθέως ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ. <sup>11</sup> καὶ ὁ Πέτρος

§ 11:17 ἐγὼ WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 11:18 ἐδόξασαν WH Treg NA28 ] ἐδόξαζον RP † 11:18 Ἔρα WH Treg NA28 ] + γε RP ‡ 11:18 εἰς ζωὴν ἔδωκεν WH Treg NA28 ] ἔδωκεν εἰς ζωὴν RP § 11:20 ἐλθόντες WH Treg NA28 ] εἰσελθόντες RP \* 11:20 καὶ WH Treg NA28 ] - RP † 11:20 Ἑλληνιστάς WH RP NA28 ] Ἑλληνας Treg NIV ‡ 11:21 ὁ WH Treg NA28 ] - RP § 11:22 οὔσης WH Treg NA28 ] - RP \* 11:22 Ἱερουσαλήμ WH Treg NA28 ] Ἱεροσολύμοις RP † 11:22 Βαρναβᾶν WH Treg NIV ] + διελθεῖν RP NA28 ‡ 11:23 τὴν WH Treg NA28 ] - RP § 11:23 προσμένειν Treg NA28 RP ] + ἐν WH \* 11:25 Ταρσὸν WH Treg NA28 ] + ὁ Βαρνάβας RP † 11:26 ἤγαγεν WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP ‡ 11:26 αὐτοῖς καὶ WH Treg NA28 ] αὐτοὺς RP § 11:26 ἐν WH Treg NA28 ] - RP \* 11:26 πρώτως WH Treg NA28 ] πρῶτον RP † 11:28 μεγάλην WH Treg NA28 ] μέγαν RP ‡ 11:28 ἦτις WH Treg NA28 ] ὅστις καὶ RP § 11:28 Κλαυδίου WH Treg NA28 ] + Καίσαρος RP \* 12:3 ἰδὼν δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἰδὼν RP † 12:3 δὲ WH Treg ] + αἱ NA28 RP ‡ 12:5 ἐκτενωσ WH Treg NA28 ] ἐκτενῆς RP § 12:5 περὶ WH Treg NA28 ] ὑπὲρ RP \* 12:6 προαγαγεῖν αὐτόν NA28 ] προαγαγεῖν αὐτόν WH; προάγειν αὐτόν Treg; αὐτόν προάγειν RP † 12:8 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP ‡ 12:8 Ζῶσαι WH Treg NA28 ] Περίζωσαι RP § 12:9 ἠκολούθει WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP

ἐν ἑαυτῷ γενόμενος\* εἶπεν· Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλεν ὁ κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλατό με ἐκ χειρὸς Ἡρώδου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων.

12 Συνιδὼν τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. 13 κρούσαντος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσῆλθε παιδίσκη ὑπακούσαι ὀνόματι Ῥόδη, 14 καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξεν τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος. 15 οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπαν· Μαίνη. ἡ δὲ διίσχυριζετο οὕτως ἔχειν. οἱ δὲ ἔλεγον· Ὁ ἄγγελός ἐστιν αὐτοῦ\*. 16 ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδαν αὐτὸν καὶ ἐξέστησαν. 17 κατασεύσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπεν τῷ Ἀπαγγείλατε Ἰακώβω καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον.

18 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. 19 Ἡρώδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν καὶ μὴ εὐρῶν ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι, καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Καισάρειαν διέτριβεν.

20 Ἦν δὲ Ἰουδαίων καὶ Σιδωνίων ὁμοθυμαδὸν δὲ παρήσαν πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασιλέως ἠτοῦντο εἰρήνην διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς. 21 τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλικὴν καὶ καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς· 22 ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. 23 παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν αὐτὸν ἄγγελος κυρίου ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκεν τὴν δόξαν τῷ θεῷ, καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξεν.

24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ἤρξανεν καὶ ἐπληθύνετο. 25 Βαρναβᾶς δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν, εἰς Ἱερουσαλὴμ πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μᾶρκον.

## 13

1 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὔσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι ὃ τε Βαρναβᾶς καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναὴν τε Ἡρώδου τοῦ τετραάρχου σύντροφος καὶ Σαῦλος. 2 λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ καὶ νηστευόντων εἶπεν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρναβᾶν καὶ Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. 3 τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.

4 Αὐτοὶ μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος κατήλθον εἰς Σελεύκειαν, ἐκεῖθεν τῷ ἀπέπλευσαν εἰς Κύπρον, 5 καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμίῳ κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. 6 διελθόντες δὲ ὄλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὔρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον ᾧ ὄνομα Βαρισησοῦ 7 ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρναβᾶν καὶ Σαῦλον ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· 8 ἀντίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, οὕτως γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. 9 Σαῦλος δὲ, ὁ καὶ Παῦλος, πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου ἀτενίσας εἰς αὐτὸν 10 εἶπεν· ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύση διαστρέφων τὰς ὁδοὺς κυρίου τὰς εὐθείας; 11 καὶ νῦν

\* 12:11 ἐν ἑαυτῷ γενόμενος WH Treg NA28 ] γενόμενος ἐν ἑαυτῷ RP † 12:11 ὁ WH NA28 ] – Treg RP ‡ 12:12 τῆς WH Treg NA28 ] – RP § 12:13 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ Πέτρου RP \* 12:15 ἐστιν αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ ἐστιν RP † 12:17 τε WH Treg NA28 ] δέ RP ‡ 12:19 εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP § 12:20 δέ WH Treg NA28 ] + ὁ Ἡρώδης RP \* 12:21 καὶ Treg NA28 RP ] – WH † 12:22 Θεοῦ φωνὴ WH Treg NA28 ] φωνὴ Θεοῦ RP ‡ 12:23 τὴν WH Treg NA28 ] – RP § 12:24 Θεοῦ Treg NA28 RP ] κυρίου WH \* 12:25 εἰς WH RP NA28 ] ἐξ Treg; ἀπὸ NIV † 12:25 συμπαραλαβόντες WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 13:1 δέ WH Treg NA28 ] + τινες RP † 13:2 καὶ WH Treg NA28 ] + τὸν RP ‡ 13:4 Αὐτοὶ WH Treg NA28 ] Οὗτοι RP § 13:4 ἁγίου πνεύματος WH Treg NA28 ] πνεύματος τοῦ ἁγίου RP \* 13:4 [εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP † 13:4 τε WH Treg NA28 ] δέ RP ‡ 13:4 [εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP § 13:6 ὄλην WH Treg NA28 ] – RP \* 13:6 ἄνδρα WH Treg NA28 ] – RP † 13:6 Βαρισησοῦ NA28 ] Βαρισησοῦς WH Treg RP ‡ 13:9 ἁγίου WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 13:10 ὁδοὺς Treg RP ] + τοῦ WH NA28

ίδου χεὶρ κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔση τυφλὸς μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ\*† ἔπεσεν† ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς. <sup>12</sup> τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονός ἐπίστευσεν ἐκπλησσομένου ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ κυρίου.

<sup>13</sup> Ἀναθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ ἑπεὶ Παῦλον ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. <sup>14</sup> αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν§, καὶ εἰσελθόντες\* εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. <sup>15</sup> μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυναγωγοὶ πρὸς αὐτοὺς λέγοντες· Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τίς† ἐστὶν ἐν ὑμῖν λόγος‡ παρακλήσεως πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. <sup>16</sup> ἀναστὰς δὲ Παῦλος καὶ κατασεύσας τῇ χειρὶ εἶπεν· Ἄνδρες Ἰσραηλίται καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν θεόν, ἀκούσατε. <sup>17</sup> ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ§ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὑψώσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῆ Ἀιγύπτου\* καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς, <sup>18</sup> καί, ὡς τεσσερακονταετὴ χρόνον ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, <sup>19</sup> καὶ† καθελῶν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῆ Χανάν κατεκληρονόμησεν‡ τὴν γῆν αὐτῶν <sup>20</sup> ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα. καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου. §\* <sup>21</sup> κάκειθεν ἠτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσεράκοντα. <sup>22</sup> καὶ μεταστῆσας αὐτὸν ἤγειρεν τὸν Δαυὶδ αὐτοῖς† εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπεν μαρτυρήσας· Εὐρον Δαυὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. <sup>23</sup> τούτου ὁ θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγαγεν τῷ Ἰσραὴλ ἑσωτήρα Ἰησοῦν‡, <sup>24</sup> προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας ἑ παντὶ τῷ λαῷ§ Ἰσραὴλ. <sup>25</sup> ὡς δὲ ἐπλήρου Ἰωάννης\* τὸν δρόμον, ἔλεγεν· Τί ἐμέ† ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοὺ ἔρχεται μετ' ἐμέ οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.

<sup>26</sup> Ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους Ἀβραάμ καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν θεόν, ἡμῖν‡ ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἔξαπεστάλη§ <sup>27</sup> οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρωσαν, <sup>28</sup> καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὐρόντες ἠτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτόν. <sup>29</sup> ὡς δὲ ἐτέλεσαν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. <sup>30</sup> ὁ δὲ θεὸς ἤγειρεν αὐτόν ἐκ νεκρῶν. <sup>31</sup> ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἵτινες ἔνυν\* εἰσὶ μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν. <sup>32</sup> καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην <sup>33</sup> ὅτι ταύτην ὁ θεὸς ἐκπεπλήρωκεν τοῖς τέκνοις ἡμῶν† ἀναστήσας Ἰησοῦν, ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ‡· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. <sup>34</sup> ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτόν ἐκ νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἶρηκεν ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαυὶδ τὰ πιστά. <sup>35</sup> διότι§ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· Οὐ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. <sup>36</sup> Δαυὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη καὶ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ καὶ εἶδεν διαφθοράν, <sup>37</sup> ὃν δὲ ὁ θεὸς ἤγειρεν οὐκ εἶδεν διαφθοράν. <sup>38</sup> γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἀμαρτιῶν καταγγέλλεται, καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν\* νόμῳ Μωϋσέως δικαιοθῆναι <sup>39</sup> ἐν τούτῳ

\* **13:11** δὲ WH Treg RP ] τε NA28 † **13:11** ἔπεσεν WH Treg NA28 ] ἐπέπεσεν RP ‡ **13:13** περὶ WH Treg NA28 ] + τὸν RP § **13:14** τὴν Πισιδίαν WH Treg NA28 ] τῆς Πισιδίας RP \* **13:14** εἰσελθόντες NA28 RP ] ἐλθόντες WH Treg † **13:15** τίς WH Treg NA28 ] – RP ‡ **13:15** ἐν ὑμῖν λόγος WH Treg NA28 ] λόγος ἐν ὑμῖν RP § **13:17** Ἰσραὴλ WH Treg NA28 ] – RP \* **13:17** Αἰγύπτου WH Treg NA28 ] Αἰγύπτῳ RP † **13:19** καὶ Treg NA28 RP ] – WH ‡ **13:19** κατεκληρονόμησεν WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP § **13:20** ὡς ... πεντήκοντα καὶ μετὰ ταῦτα WH Treg NA28 ] καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ... πεντήκοντα RP \* **13:20** τοῦ NA28 RP ] – WH Treg † **13:22** τὸν Δαυὶδ αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς τὸν Δαυὶδ RP ‡ **13:23** σωτήρα Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] σωτηρίαν RP § **13:24** παντὶ τῷ λαῷ WH Treg NA28 ] τῷ RP \* **13:25** Ἰωάννης WH Treg NA28 ] ὁ Ἰωάννης RP † **13:25** Τί ἐμέ WH Treg NA28 ] Τίνα με RP ‡ **13:26** ἡμῖν WH NA28 ] ὑμῖν Treg RP § **13:26** ἐξαπεστάλη WH Treg NA28 ] ἀπεστάλη RP \* **13:31** οὖν WH Treg NA28 ] – RP † **13:33** ἡμῶν WH Treg ] αὐτῶν ἡμῖν NA28 RP ‡ **13:33** ψαλμῷ γέγραπται τῷ δευτέρῳ WH NA28 ] ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται RP; πρώτῳ ψαλμῷ γέγραπται Treg § **13:35** διότι WH Treg NA28 ] διὸ RP \* **13:38** ἐν WH Treg NA28 ] + τῷ RP

πᾶς ὁ πιστεύων δικαιούται. <sup>40</sup> βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις· <sup>41</sup> ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον· οὐ μὴ πιστεύσητε ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

<sup>42</sup> Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα· <sup>43</sup> λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρναβᾶ, οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσμένειν τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ.

<sup>44</sup> Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου· <sup>45</sup> ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθησαν ζήλου καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ Παύλου ἡλαλούμενοις βλασφημοῦντες· <sup>46</sup> παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρναβᾶς εἶπαν· Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· ἐπειδὴ ἀπωθεῖσθε αὐτὸν καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη· οὕτως γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ κύριος· Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. <sup>48</sup> ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον· <sup>49</sup> διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. <sup>50</sup> οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως καὶ ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ Βαρναβᾶν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. <sup>51</sup> οἱ δὲ ἐκτιναζάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ἐπ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ἰκόνιον, <sup>52</sup> οἱ τε μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἀγίου.

## 14

<sup>1</sup> Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. <sup>2</sup> οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. <sup>3</sup> ἰκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν. <sup>4</sup> ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. <sup>5</sup> ὡς δὲ ἐγένετο ὀρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς, <sup>6</sup> συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας Λύστραν καὶ Δέρβην καὶ τὴν περίχωρον, <sup>7</sup> κάκει εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν·.

<sup>8</sup> Καὶ τις ἀνὴρ ἀδύνατος ἐν Λύστροις τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν· οὗτος ἤκουσεν τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ καὶ ἰδὼν ὅτι ἔχει πίστιν τοῦ σωθῆναι <sup>10</sup> εἶπεν μεγάλη φωνῇ· Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός καὶ ἤλατο καὶ περιεπάτει. <sup>11</sup> οἱ τε ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες· Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς <sup>12</sup> ἐκάλουν τε

† 13:40 ἐπέλθῃ WH Treg NA28 ] + ἐφ' ὑμᾶς RP ‡ 13:41 ἐργάζομαι ἐγὼ WH Treg NA28 ] ἐγὼ ἐργάζομαι RP § 13:41 ἔργον WH Treg NA28 ] - RP \* 13:42 αὐτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς NIV; ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων RP † 13:42 παρεκάλουν WH Treg NA28 ] + τὰ ἔθνη RP ‡ 13:42 ταῦτα WH Treg NA28 ] - RP § 13:43 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] - RP \* 13:43 προσμένειν WH Treg NA28 ] ἐπιμένειν RP † 13:44 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP ‡ 13:44 κυρίου Treg NA28 ] θεοῦ WH RP § 13:45 ὑπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP \* 13:45 ἡλαλούμενοις WH Treg NA28 ] λεγομένοις RP † 13:45 βλασφημοῦντες WH Treg NA28 ] ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες RP ‡ 13:46 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP § 13:46 ἐπειδὴ WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 13:48 ἔχαιρον WH Treg NA28 ] ἔχαιρεν RP † 13:48 κυρίου Treg NA28 RP ] θεοῦ WH ‡ 13:50 γυναῖκας WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 13:50 καὶ WH Treg NA28 ] + τὸν RP \* 13:51 ποδῶν WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP † 13:52 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 14:2 ἀπειθήσαντες WH Treg NA28 ] ἀπειθοῦντες RP † 14:3 τῷ WH Treg RP ] ἐπὶ τῷ NA28 ‡ 14:7 εὐαγγελιζόμενοι ἦσαν WH Treg NA28 ] ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι RP § 14:8 ἀδύνατος ἐν Λύστροις WH NA28 ] ἐν Λύστροις ἀδύνατος Treg RP \* 14:8 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ὑπάρχων RP † 14:8 περιεπάτησεν WH Treg NA28 ] περιεπατήκει RP ‡ 14:9 ἤκουσεν Treg NA28 RP ] ἤκουεν WH § 14:9 ἔχει πίστιν WH Treg NA28 ] πίστιν ἔχει RP \* 14:10 μεγάλη WH Treg NA28 ] + τῇ RP † 14:10 ὀρθός WH Treg NA28 ] ὀρθῶς RP ‡ 14:10 ἤλατο WH Treg NA28 ] ἤλλετο RP § 14:11 τε WH NA28 ] δὲ Treg RP \* 14:11 ἐποίησεν WH Treg NA28 ] + ὁ RP

† τὸν† Βαρναβᾶν Δία, τὸν δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. <sup>13</sup> ὁ† τε† ἱερεὺς τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως § σταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελεν θύειν. <sup>14</sup> ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρναβᾶς καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν \* ἐξεπήδησαν† εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες <sup>15</sup> καὶ λέγοντες· Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ † θεὸν † ζῶντα ὃς ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. <sup>16</sup> ὃς ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς εἶασεν πάντα τὰ ἔθνη πορευέσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. <sup>17</sup> † καίτοι § οὐκ ἀμάρτυρον αὐτὸν \* ἀφῆκεν ἄγαθουργῶν† οὐρανόθεν ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ἡμῶν † <sup>18</sup> καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

<sup>19</sup> Ἐπῆλθαν δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίζοντες § αὐτὸν τεθνηκένοι. <sup>20</sup> κυκλωσάντων δὲ τῶν μαθητῶν αὐτὸν \* ἀναστάς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθεν σὺν τῷ Βαρναβᾶ εἰς Δέρβην.

<sup>21</sup> Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ μαθητεύσαντες ἱκανοὺς ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς† Ἰκόνιον καὶ εἰς† Ἀντιόχειαν, <sup>22</sup> ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμένειν τῇ πίστει καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. <sup>23</sup> χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς † κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους § προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν παρέθεντο αὐτοὺς τῷ κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. <sup>24</sup> καὶ διελθόντες τὴν \* Πισιδίαν ἦλθον εἰς τὴν Παμφυλίαν, <sup>25</sup> καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀττάλειαν, <sup>26</sup> κάκειθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. <sup>27</sup> παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν ἄνήγγελλον† ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν καὶ ὅτι ἤνοιξεν τοῖς ἔθνεσιν θύραν πίστεως. <sup>28</sup> διέτριβον † δὲ † χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

## 15

<sup>1</sup> Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς ὅτι Ἐὰν μὴ † περιτμηθῆτε \* τῷ † ἔθει τῷ Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. <sup>2</sup> γενομένης † δὲ † στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρναβᾶ πρὸς αὐτοὺς ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρναβᾶν καὶ τινὰς ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. <sup>3</sup> οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες § ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας διήρχοντο τὴν † τε Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς. <sup>4</sup> παραγενόμενοι δὲ εἰς † Ἱεροσόλυμα \* † παρεδέχθησαν† ἀπὸ † τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ θεὸς ἐποίησεν μετ' αὐτῶν. <sup>5</sup> ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.

<sup>6</sup> Συνήχθησαν † τε § οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου. <sup>7</sup> πολλῆς δὲ † ζητήσεως \* γενομένης ἀναστάς Πέτρος εἶπεν πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς † διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ

† 14:12 τὸν WH Treg NA28 ] + μὲν RP † 14:13 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP § 14:13 πόλεως WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP \* 14:14 αὐτῶν Treg NA28 RP ] ἐαυτῶν WH † 14:14 ἐξεπήδησαν WH Treg NA28 ] εἰσπήδησαν RP † 14:15 θεὸν WH Treg NA28 ] τὸν θεὸν τὸν RP § 14:17 καίτοι WH Treg NA28 ] καίτοιγε RP \* 14:17 αὐτὸν WH ] ἐαυτὸν RP; αὐτὸν Treg NA28 † 14:17 ἀγαθουργῶν WH Treg NA28 ] ἀγαθοποιῶν RP † 14:17 ὑμῶν WH Treg NA28 ] ἡμῶν RP § 14:19 νομίζοντες WH Treg NA28 ] νομίσαντες RP \* 14:20 τῶν μαθητῶν αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτὸν τῶν μαθητῶν RP † 14:21 [εἰς WH Treg NA28 ] - RP † 14:21 [εἰς WH Treg NA28 ] - RP § 14:23 κατ' ἐκκλησίαν πρεσβυτέρους WH Treg NA28 ] πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν RP \* 14:24 τὴν WH Treg NA28 ] - RP † 14:27 ἀνήγγελλον WH Treg NA28 ] ἀνήγγειλαν RP † 14:28 δὲ WH Treg NA28 ] + ἐκεῖ RP \* 15:1 περιτμηθῆτε WH Treg NA28 ] περιτέμνησθε RP † 15:1 τῷ WH Treg NA28 ] - RP † 15:2 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP § 15:3 τε WH Treg NA28 ] - RP \* 15:4 Ἱεροσόλυμα Treg ] Ἱερουσαλὴμ WH NA28 RP † 15:4 παρεδέχθησαν WH Treg NA28 ] ἀπεδέχθησαν RP † 15:4 ἀπὸ WH Treg NA28 ] ὑπὸ RP § 15:6 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 15:7 ζητήσεως WH Treg NA28 ] συζητήσεως RP † 15:7 ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο ὁ θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν ἐξελέξατο RP

εὐαγγελίου καὶ πιστεῦσαι, <sup>8</sup> καὶ ὁ καρδιογνώστης θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς ἡ δούξῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καθὼς καὶ ἡμῖν, <sup>9</sup> καὶ οὐθὲν <sup>§</sup>διέκρινεν μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθάρισας τὰς καρδίας αὐτῶν. <sup>10</sup> νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι; <sup>11</sup> ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι.

<sup>12</sup> Ἐσίγησεν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρναβᾶ καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσιν δι' αὐτῶν. <sup>13</sup> μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου. <sup>14</sup> Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἔθνων ἡ λαὸν \* τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. <sup>15</sup> καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται· <sup>16</sup> Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ τὴν πεπτωκυῖαν καὶ τὰ ἑκατεσκαμμένα† αὐτῆς ἀνοικοδομήσω καὶ ἀνορθώσω αὐτήν, <sup>17</sup> ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοῦ, λέγει ὁ κύριος ἡ ποιῶν ταῦτα <sup>§</sup> <sup>18</sup> γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος\* <sup>19</sup> διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἔθνων ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν θεόν, <sup>20</sup> ἀλλὰ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι† τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος· <sup>21</sup> Μωϋσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

<sup>22</sup> Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ <sup>§</sup> Παύλῳ καὶ Βαρναβᾶ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον \* Βαρσαββᾶν καὶ Σιλᾶν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, <sup>23</sup> γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν† Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοί τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἔθνων χαίρειν. <sup>24</sup> ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν ἐξεληθόντες <sup>§</sup> ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν\* οἷς οὐ διεστειλάμεθα, <sup>25</sup> ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν ἐκλεξαμένοις† ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρναβᾶ καὶ Παύλῳ, <sup>26</sup> ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>27</sup> ἀπεστάλακαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σιλᾶν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά. <sup>28</sup> ἔδοξεν γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ† καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τούτων τῶν ἐπάναγκες <sup>§</sup>, <sup>29</sup> ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν\* καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.

<sup>30</sup> Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατήλθον† εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ συναγαγόντες τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν· <sup>31</sup> ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει. <sup>32</sup> Ἰούδας τε καὶ Σιλᾶς, καὶ αὐτοὶ προφητῆται ὄντες, διὰ λόγου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς καὶ ἐπεστήριξαν· <sup>33</sup> ποιήσαντες δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς†. <sup>35</sup> Παῦλος δὲ καὶ Βαρναβᾶς διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ κυρίου.

<sup>36</sup> Μετὰ δὲ τινὰς ἡμέρας εἶπεν πρὸς Βαρναβᾶν Παῦλος <sup>§</sup>· Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς\* κατὰ πόλιν πᾶσαν† ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πῶς ἔχουσιν.

‡ 15:8 δούξῃ WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP § 15:9 οὐθὲν WH Treg NA28 ] οὐδὲν RP \* 15:14 λαὸν WH Treg NA28 ] + ἐπὶ RP † 15:16 κατεσκαμμένα NA28 RP ] κατεστραμμένα WH Treg ‡ 15:17 κύριος WH Treg NA28 ] + ὁ RP § 15:17 ταῦτα WH Treg NA28 ] + πάντα RP \* 15:18 αἰῶνος WH Treg NA28 ] + ἐστὶν τῷ θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ RP † 15:20 ἀπέχεσθαι WH Treg NA28 ] + ἀπὸ RP ‡ 15:20 τοῦ NA28 RP ] - WH Treg § 15:22 τῷ WH Treg NA28 ] - RP \* 15:22 καλούμενον WH Treg NA28 ] ἐπικαλούμενον RP † 15:23 αὐτῶν WH Treg NA28 ] + τὰδε RP ‡ 15:23 πρεσβύτεροι WH Treg NA28 ] + καὶ οἱ RP § 15:24 ἐξεληθόντες Treg NA28 RP ] - WH \* 15:24 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον RP † 15:25 ἐκλεξαμένοις WH Treg NA28 ] ἐκλεξαμένους RP ‡ 15:28 πνεύματι τῷ ἁγίῳ WH Treg NA28 ] ἁγίῳ πνεύματι RP § 15:28 τούτων τῶν ἐπάναγκες WH Treg NA28 ] τῶν ἐπάναγκες τούτων RP \* 15:29 πνικτῶν WH Treg NA28 ] πνικτοῦ RP † 15:30 κατήλθον WH Treg NA28 ] ἦλθον RP ‡ 15:33 ἀποστείλαντας αὐτούς WH Treg NA28 ] + ἀποστόλους RP; + 34 ἔδοξε δὲ τῷ Σίλα ἐπιμεῖναι αὐτοῦ TR § 15:36 πρὸς Βαρναβᾶν Παῦλος WH Treg NA28 ] Παῦλος πρὸς Βαρναβᾶν RP \* 15:36 ἀδελφούς WH Treg NA28 ] + ἡμῶν RP † 15:36 πόλιν πᾶσαν WH Treg NA28 ] πᾶσαν πόλιν RP

37 Βαρναβᾶς δὲ ἐβούλετο συμπααραλαβεῖν καὶ τὸν Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μᾶρκον· 38 Παῦλος δὲ ἤξιου, τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπααραλαμβάνειν\* τοῦτον. 39 ἐγένετο δὲ παροξυσμὸς ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τὸν τε Βαρναβᾶν παραλαβόντα τὸν Μᾶρκον ἐκπεῦσαι εἰς Κύπρον, 40 Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σιλᾶν ἐξῆλθεν παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν, 41 διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ τὴν Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

## 16

1 Κατήντησεν δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν. καὶ ἰδοὺ μαθητῆς τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἑλλήνος, 2 ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν· 3 τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις, ἥδειςαν γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἕλλην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. 4 ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδοσαν\* αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις· 5 αἱ μὲν οὖν ἐκκλησῖαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει καὶ ἐπερίσσεον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν. 6 Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ, 7 ἐλθόντες δὲ κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι καὶ οὐκ εἶασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα Ἰησοῦ· 8 παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέβησαν εἰς Τρωάδα. 9 καὶ ὄραμα διὰ νυκτὸς τῷ Παύλῳ ὤφθη, ἀνὴρ Μακεδῶν τις ἦν ἐστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων· Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. 10 ὡς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελεῖν εἰς Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς. 11 Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, 12 κάκειθεν δὲ εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶν πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις, κολωνία. ἤμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. 13 τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πύλης παρὰ ποταμὸν οὗ ἐνομιζομεν προσευχὴν εἶναι, καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξιν. 14 καὶ τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων σεβομένη τὸν θεόν, ἤκουεν, ἥς ὁ κύριος διήνοιξεν τὴν καρδίαν προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου. 15 ὡς δὲ ἐβαπτίσθη καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσεν λέγουσα· Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου μένετε καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς. 16 Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχὴν παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχεν τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη· 17 αὕτη κατακολουθοῦσα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζεν λέγουσα· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δοῦλοι τοῦ θεοῦ

‡ 15:37 ἐβούλετο WH Treg NA28 ] ἐβουλεύσατο RP § 15:37 καὶ WH Treg NA28 ] – RP \* 15:38 συμπααραλαμβάνειν WH Treg NA28 ] συμπααραλαβεῖν RP † 15:39 δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP ‡ 15:40 κυρίου WH Treg NA28 ] θεοῦ RP § 15:41 τὴν WH NA28 ] – Treg RP \* 16:1 καὶ WH Treg NA28 ] – RP † 16:1 εἰς WH Treg NA28 ] – RP ‡ 16:1 γυναικὸς WH Treg NA28 ] + τινος RP § 16:3 ὅτι Ἕλλην ὁ πατὴρ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλην RP \* 16:4 παρεδίδοσαν WH Treg NA28 ] παρεδίδουν RP † 16:4 καὶ WH Treg NA28 ] + τῶν RP ‡ 16:4 Ἱεροσολύμοις WH Treg NA28 ] Ἱερουσαλήμ RP § 16:6 Διῆλθον WH Treg NA28 ] Διελθόντες RP \* 16:6 καὶ WH Treg NA28 ] + τὴν RP † 16:7 δὲ WH Treg NA28 ] – RP ‡ 16:7 εἰς WH Treg NA28 ] κατὰ RP § 16:7 πορευθῆναι WH Treg NA28 ] πορευέσθαι RP \* 16:7 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] – RP † 16:9 διὰ WH Treg ] + τῆς NA28 RP ‡ 16:9 τῷ Παύλῳ ὤφθη WH Treg NA28 ] ὤφθη τῷ Παύλῳ RP § 16:9 Μακεδῶν τις ἦν WH Treg NA28 ] τις ἦν Μακεδῶν RP \* 16:9 καὶ WH Treg NA28 ] – RP † 16:10 εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP ‡ 16:10 θεὸς WH Treg NA28 ] κύριος RP § 16:11 οὖν WH Treg RP ] δὲ NA28 \* 16:11 ἀπὸ WH Treg NA28 ] + τῆς RP † 16:11 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP ‡ 16:11 Νέαν Πόλιν WH Treg NA28 ] Νεάπολιν RP § 16:12 κάκειθεν WH Treg NA28 ] ἐκεῖθεν τε RP \* 16:12 πρώτη τῆς μερίδος WH Treg NIV ] πρώτη τῆς μερίδος τῆς RP; πρώτης μερίδος τῆς em NA28 † 16:12 ταύτῃ WH Treg NA28 ] αὐτῇ RP ‡ 16:13 πύλης WH Treg NA28 ] πόλεως RP § 16:13 ἐνομιζομεν προσευχὴν WH Treg NA28 ] ἐνομιζέτο προσευχή RP \* 16:14 τοῦ NA28 RP ] – WH Treg † 16:15 μένετε WH Treg NA28 ] μείνετε RP ‡ 16:16 τὴν WH Treg NA28 ] – RP § 16:16 πύθωνα WH Treg NA28 ] Πύθωνος RP \* 16:16 ὑπαντῆσαι WH Treg NA28 ] ἀπαντῆσαι RP † 16:17 κατακολουθοῦσα WH Treg NA28 ] κατακολουθήσασα RP



τοῦ ὑψίστου εἰσίν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ἡμῖν\* ὁδὸν σωτηρίας. 18 τοῦτο δὲ ἔποιε ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ Παῦλος καὶ ἐπιστρέψας τῷ πνεύματι εἶπεν· Παραγγέλλω σοι ἐν\* ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξελεῖν ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ. 19 Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σιλᾶν εἴλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, 20 καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς εἶπαν· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες, 21 καὶ καταγγέλλουσιν ἕθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσιν. 22 καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ περιήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίζειν, 23 πολλὰς τε\* ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· 24 ὃς παραγγέλιαν τοιαύτην ἑλαβὼν\* ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν καὶ τοὺς πόδας ἠσφαλίσατο αὐτῶν ὧς εἰς τὸ ξύλον. 25 Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σιλᾶς προσευχόμενοι ὕμνουσαν τὸν θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ δέσμιοι· 26 ἄφνω δὲ\* σεισμὸς ἐγένετο μέγας ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου, ἠνεώχθησαν δὲ παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. 27 ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς σπασάμενος τὴν\* μάχαιραν ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους. 28 ἐφώνησεν δὲ ἄφωνῃ μεγάλῃ ὁ Παῦλος\* λέγων· Μηδὲν πράξης σεαυτῷ κακόν, ἅπαντες γὰρ ἔσμεν ἐνθάδε. 29 αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησεν καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσεν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σιλᾶ, 30 καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη· Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; 31 οἱ δὲ εἶπαν· Πίστευσον ἐπὶ τὸν κύριον Ἰησοῦν\* καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. 32 καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ κυρίου\* σὺν\* πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. 33 καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἔβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες\* παραχρῆμα, 34 ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον\* παρέθηκεν τράπεζαν καὶ ἠγαλλίασατο\* πανοικεῖ πεπιστευκῶς τῷ θεῷ. 35 Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους λέγοντες· Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. 36 ἀπήγγειλεν δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους\* πρὸς τὸν Παῦλον, ὅτι Ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ ἵνα ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. 37 ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· Δείραντες ἡμᾶς ὁδοποιεῖν ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλαν εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν λάθρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ, ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν. 38 ἀπήγγειλαν\* δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ\* ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, 39 καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἄπελθεῖν ἀπὸ\* τῆς πόλεως. 40 ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ\* τῆς φυλακῆς εἰσήλθον πρὸς τὴν Λυδίαν, καὶ ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς\* καὶ ἐξῆλθαν.

## 17

1 Διοδεύσαντες δὲ τὴν\* Ἀμφίπολιν καὶ τὴν Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν\* συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. 2 κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσήλθεν πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν, 3 διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ χριστός, ὁ \* Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. 4 καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπέισθησαν καὶ προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σιλᾶ, τῶν τε σεβομένων

‡ 16:17 ὑμῖν WH Treg NA28 ] ἡμῖν RP § 16:18 δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ RP \* 16:18 ἐν WH Treg NA28 ] + τῷ RP † 16:23 τε Treg NA28 RP ] δὲ WH ‡ 16:24 λαβὼν WH Treg NA28 ] εἰληφώς RP § 16:24 ἠσφαλίσατο αὐτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶν ἠσφαλίσατο RP \* 16:26 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP † 16:27 τὴν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 16:28 φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος RP ] φωνῇ μεγάλῃ Παῦλος Treg; μεγάλη φωνῇ ὁ Παῦλος NA28; Παῦλος μεγάλη φωνῇ WH § 16:29 τῷ NA28 RP ] - WH Treg \* 16:31 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] + χριστόν RP † 16:32 κυρίου Treg NA28 RP ] θεοῦ WH ‡ 16:32 σὺν WH Treg NA28 ] καὶ RP § 16:33 πάντες Treg NA28 RP ] ἅπαντες WH \* 16:34 οἶκον WH NA28 ] + αὐτοῦ Treg RP † 16:34 ἠγαλλίασατο WH Treg NA28 ] ἠγαλλίατο RP ‡ 16:36 τούτους RP NA28 ] - WH Treg § 16:37 ἡμᾶς WH Treg NA28 ] - RP \* 16:38 ἀπήγγειλαν WH Treg NA28 ] Ἀνήγγειλαν RP † 16:38 ἐφοβήθησαν δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἐφοβήθησαν RP ‡ 16:39 ἀπελθεῖν ἀπὸ WH Treg NA28 ] ἐξελεῖν RP § 16:40 ἀπὸ WH NA28 ] ἐκ Treg RP \* 16:40 παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς WH Treg NA28 ] τοὺς ἀδελφούς παρεκάλεσαν αὐτούς RP \* 17:1 τὴν WH Treg NA28 ] - RP † 17:1 ἦν WH Treg NA28 ] + ἡ RP ‡ 17:3 ὁ χριστός, ὁ WH NA28 ] χριστός Treg; ὁ χριστός RP

Ἑλλήνων πλῆθος πολὺς γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγα. <sup>5</sup> ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ προσλαβόμενοι\* τῶν ἀγοραίων ἄνδρας τινὰς† πονηροὺς καὶ ὀχλοποιήσαντες ἐθορύβουν τὴν πόλιν, καὶ ἐπιστάντες‡ τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος ἐζήτουν αὐτοὺς ἑξαγαγεῖν§ εἰς τὸν δῆμον. <sup>6</sup> μὴ εὐρόντες δὲ αὐτοὺς ἔσυρον\* Ἰάσονα καὶ τινὰς ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας, βοῶντες ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεσιν, <sup>7</sup> οὐς ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσαρος πράσσοι, βασιλέα ἕτερον λέγοντες† εἶναι Ἰησοῦν. <sup>8</sup> ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα, <sup>9</sup> καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.

<sup>10</sup> οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως ἑδύνακτοσ ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν Σιλᾶν εἰς Βέροιαν, οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων ἀπήεσαν§. <sup>11</sup> οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸ\* λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. <sup>12</sup> πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσημόνων καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι. <sup>13</sup> ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ἦλθον κάκεῖ σαλεύοντες καὶ ταρασσόντες† τοὺς ὄχλους. <sup>14</sup> εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἔξω‡ ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμεινάν τε§ ὁ τε Σιλᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. <sup>15</sup> οἱ δὲ καθιστάνοντες\* τὸν Παῦλον ἤγαγον† ἔξω Ἀθηνῶν, καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν‡ Σιλᾶν καὶ τὸν Τιμόθεον ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσιν πρὸς αὐτὸν ἐξήεσαν.

<sup>16</sup> Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου, παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος§ κατείδωλον οὔσαν τὴν πόλιν. <sup>17</sup> διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. <sup>18</sup> τινὲς δὲ καὶ\* τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στοικῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ, καὶ τινες ἔλεγον· τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δὲ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο. <sup>19</sup> ἐπιλαβόμενοί † τε† αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον ἤγαγον, λέγοντες· Δυνάμεθα γινῶναι τίς ἢ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδασχῆ; <sup>20</sup> ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα οὖν γινῶναι τίνα θέλει‡ ταῦτα εἶναι. <sup>21</sup> Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον ἠκούον ἢ § λέγειν τι\* ἢ ἀκούειν † τι καινότερον.

<sup>22</sup> Σταθεῖς † δὲ† Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἔφη· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ· <sup>23</sup> διερχόμενος γάρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὔρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο· Ἄγνωστω θεῷ. ὁ‡ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτο§ ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. <sup>24</sup> ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς ὑπάρχων κύριος\* οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ <sup>25</sup> οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων† θεραπεύεται προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ‡ πάντα· <sup>26</sup> ἐποίησέν τε ἐξ ἑνὸς§ πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου\* τῆς γῆς, ὀρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς

§ 17:4 πλῆθος πολὺ WH Treg NA28 ] πολὺ πλῆθος RP \* 17:5 ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ προσλαβόμενοι WH Treg NA28 ] Προσλαβόμενοι δὲ οἱ Ἰουδαῖοι οἱ ἀπειθοῦντες RP † 17:5 ἄνδρας τινὰς WH Treg NA28 ] τινὰς ἄνδρας RP ‡ 17:5 καὶ ἐπιστάντες WH Treg NA28 ] ἐπιστάντες τε RP § 17:5 προαγαγεῖν WH Treg NA28 ] ἀγαγεῖν RP \* 17:6 ἔσυρον WH Treg NA28 ] + τὸν RP † 17:7 ἕτερον λέγοντες WH Treg NA28 ] λέγοντες ἕτερον RP ‡ 17:10 διὰ WH Treg NA28 ] + τῆς RP § 17:10 τῶν Ἰουδαίων ἀπήεσαν WH Treg NA28 ] ἀπήεσαν τῶν Ἰουδαίων RP \* 17:11 τὸ WH RP ] - Treg NA28 † 17:13 καὶ ταρασσόντες WH Treg NA28 ] - RP ‡ 17:14 ἔξω WH Treg NA28 ] ὡς RP § 17:14 ὑπέμεινάν τε WH Treg NA28 ] ὑπέμενον δὲ RP \* 17:15 καθιστάνοντες WH Treg NA28 ] καθιστώντες RP † 17:15 ἤγαγον WH Treg NA28 ] + αὐτὸν RP ‡ 17:15 τὸν WH Treg NA28 ] - RP § 17:16 θεωροῦντος WH Treg NA28 ] θεωροῦντι RP \* 17:18 καὶ WH Treg NA28 ] + τῶν RP † 17:19 τε NA28 RP ] δὲ WH Treg ‡ 17:20 τίνα θέλει WH Treg NA28 ] τί ἂν θέλοι RP § 17:21 ἢ WH Treg NA28 ] καὶ RP \* 17:21 τι WH Treg NA28 ] - RP † 17:22 δὲ WH Treg ] + ὁ NA28 RP ‡ 17:23 ὁ WH Treg NA28 ] ὁ RP § 17:23 τοῦτο WH Treg NA28 ] τοῦτον RP \* 17:24 ὑπάρχων κύριος WH Treg NA28 ] κύριος ὑπάρχων RP † 17:25 ἀνθρωπίνων WH Treg NA28 ] ἀνθρώπων RP ‡ 17:25 καὶ τὰ WH Treg NA28 ] κατὰ RP § 17:26 ἐνὸς WH Treg NA28 ] + αἵματος RP \* 17:26 παντὸς προσώπου WH Treg NA28 ] πᾶν τὸ πρόσωπον RP

κατοικίας αὐτῶν, <sup>27</sup> ζητεῖν τὸν θεὸν† εἶ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὗροιεν, καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα. <sup>28</sup> ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν, ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασιν· Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. <sup>29</sup> γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. <sup>30</sup> τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ θεὸς τὰ νῦν ἑπαγγέλλει† τοῖς ἀνθρώποις ἑπάνατας ὅσπανταχοῦ μετανοεῖν, <sup>31</sup> καθότι \* ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἧ ἔμελλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισεν, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

<sup>32</sup> Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον οἱ δὲ εἶπαν Ἀκουσόμεθά σου ἑπερὶ τούτου καὶ πάλιν†. <sup>33</sup> οὕτως† ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν· <sup>34</sup> τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς.

## 18

<sup>1</sup> Μετὰ\* ταῦτα ἑχωρισθεῖς† ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον. <sup>2</sup> καὶ εὗρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ διὰ τὸ ἑδιατεταχέναι† κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἑἀπὸ† τῆς Ῥώμης, προσῆλθεν αὐτοῖς, <sup>3</sup> καὶ διὰ τὸ ὁμοτέχνον εἶναι ἔμενεν παρ' αὐτοῖς καὶ ἠργάζετο\* ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῆ τέχνη†. <sup>4</sup> διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθὲν τε Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας. <sup>5</sup> Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σιλᾶς καὶ ὁ Τιμόθεος, συνέιχετο τῷ λόγῳ† ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις ἑεἶναι† τὸν χριστὸν Ἰησοῦν. <sup>6</sup> ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια εἶπεν πρὸς αὐτούς· Τὸ αἶμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. <sup>7</sup> καὶ μεταβάς ἐκεῖθεν ἑεἰσῆλθεν\* εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τιτίου† Ἰούστου σεβομένου τὸν θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. <sup>8</sup> Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσεν τῷ κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. <sup>9</sup> εἶπεν δὲ ὁ κύριος ἑἐν νυκτὶ δι' ὀράματος† τῷ Παύλῳ· Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσης, <sup>10</sup> διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοὶ τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. <sup>11</sup> ἐκάθισεν ἑδὲ† ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἕξ διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ. <sup>12</sup> Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπάτου ὄντος\* τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι† τῷ Παύλῳ καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, <sup>13</sup> λέγοντες ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ἀναπαίθει οὗτος† τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν θεόν. <sup>14</sup> μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· Εἰ ἑμὲν† ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥαδιούργημα πονηρόν, ὧ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἀνεσχόμην ὑμῶν· <sup>15</sup> εἰ δὲ ἑζητήματά\* ἐστὶν περὶ λόγου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοῖ· ἑκριτῆς† ἐγώ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. <sup>16</sup> καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. <sup>17</sup> ἐπιλαβόμενοι δὲ ἑπάντες† Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν § <sup>18</sup> Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανὰς τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος ἑἐν Κερχραεῖς

† 17:27 θεὸν WH Treg NA28 ] κύριον RP † 17:30 παραγγέλλει Treg NA28 RP ] ἀπαγγέλλει WH § 17:30 πάντας WH Treg NA28 ] πᾶσιν RP \* 17:31 καθότι WH Treg NA28 ] διότι RP † 17:32 περὶ τούτου καὶ πάλιν WH Treg NA28 ] πάλιν περὶ τούτου RP † 17:33 οὕτως WH Treg NA28 ] καὶ οὕτως RP \* 18:1 Μετὰ WH Treg NA28 ] + δὲ RP † 18:1 χωρισθεῖς WH Treg NA28 ] + ὁ Παῦλος RP † 18:2 διατεταχέναι WH Treg NA28 ] τεταχέναι RP § 18:2 ἀπὸ WH Treg NA28 ] ἐκ RP \* 18:3 ἠργάζετο Treg NA28 RP ] ἠργάζοντο WH † 18:3 τῆ τέχνη WH Treg NA28 ] τὴν τέχνην RP † 18:5 λόγῳ WH Treg NA28 ] πνεύματι RP § 18:5 εἶναι WH Treg NA28 ] - RP \* 18:7 εἰσῆλθεν NA28 ] ἦλθεν WH Treg RP † 18:7 Τιτίου WH Treg NA28 ] - RP † 18:9 ἐν νυκτὶ δι' ὀράματος WH Treg NA28 ] δι' ὀράματος ἐν νυκτὶ RP § 18:11 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP \* 18:12 ἀνθυπάτου ὄντος WH Treg NA28 ] ἀνθυπατεύοντος RP † 18:12 ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι Treg NA28 RP ] οἱ Ἰουδαῖοι ὁμοθυμαδὸν WH † 18:13 ἀναπαίθει οὗτος WH Treg NA28 ] οὗτος ἀναπαίθει RP § 18:14 μὲν WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 18:15 ζητήματά WH Treg NA28 ] ζητήμά RP † 18:15 κριτῆς WH Treg NA28 ] + γὰρ RP † 18:17 πάντες WH Treg NA28 ] + οἱ Ἑλληνας RP § 18:17 ἐμελεν WH Treg NA28 ] ἐμελεν RP

τὴν κεφαλὴν\*, εἶχεν γὰρ εὐχήν. 19 ἠκατήνησαν†δὲ εἰς Ἔφεσον, κάκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ, αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέξατο‡τοῖς Ἰουδαίοις. 20 ἐρωτῶντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον ἠμεῖναι‡οὐκ ἐπένευσεν, 21 ἄλλὰ ἀποταξάμενος καὶ\* εἰπὼν† Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ θεοῦ θέλοντος ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου,‡ 22 καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβάς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν, 23 καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθεν, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἠστηρίζων‡πάντας τοὺς μαθητάς. 24 Ἰουδαῖος δὲ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ λόγιος, κατήνησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. 25 οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ κυρίου, καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ\* ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου. 26 οὗτος τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ· ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας† προσελάβοντο αὐτὸν καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ‡. 27 βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσιν διὰ τῆς χάριτος· 28 εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγετο δημοσίᾳ ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν χριστὸν Ἰησοῦν.

## 19

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔλθεῖν\* εἰς Ἔφεσον καὶ εὐρεῖν†τινας μαθητάς, 2 εἶπέν ἠτε‡πρὸς αὐτούς· Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ‡πρὸς αὐτόν· Ἄλλ' οὐδ' εἰ πνεῦμα ἅγιον ἔστιν ἠκούσαμεν. 3 εἶπέν ἠτε\* Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπαν· Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. 4 εἶπεν δὲ Παῦλος· Ἰωάννης†ἐβάπτισεν βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν‡ἐρχόμενον μετ' αὐτόν ἵνα πιστεύσωσιν, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν. 5 ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· 6 καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου‡σχεῖρας ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ἐλάλουν ἠε γλώσσαις καὶ ἐπροφήτευσαν. 7 ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ ἠδῶδεκα\* 8 εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ ἠπειθὼν‡περὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. 9 ὡς δὲ τινες ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπειθὼν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστάς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισεν τοὺς μαθητάς, καθ' ἠμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ σχολῇ ἠΤυράννου‡ 10 τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὡστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ κυρίου‡ Ἰουδαίους ἠε καὶ ἠΕλληνας. 11 Δυνάμεις ἠε οὐ τὰς τυχοῦσας ὁ θεὸς ἐποίει\* διὰ τῶν χειρῶν Παύλου, 12 ὡστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἠαποφέρεσθαι†ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἠε σιμικίνθια καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν τὰς νόσους, τὰ ἠε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἠἐκπορεύεσθαι‡ 13 ἐπεχείρησαν δὲ τινες ἠκαὶ‡τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ λέγοντες· ἠΟρκίζω\* ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὄν†Παῦλος κηρύσσει. 14 ἦσαν δὲ ἠτινος‡Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἠπτά ἠυιοῖ‡τοῦτο ποιοῦντες. 15 ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν ἠαὐτοῖς\* ἠΤὸν†Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον

\* 18:18 ἐν Κεγχραεῖς τὴν κεφαλὴν WH Treg NA28 ] τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχραεῖς RP † 18:19 κατήνησεν WH Treg NA28 ] Κατήνησεν RP ‡ 18:19 διελέξατο WH Treg NA28 ] διελέχθη RP § 18:20 μεῖναι WH Treg NA28 ] + παρ' αὐτοῖς RP \* 18:21 ἀλλὰ ἀποταξάμενος καὶ WH Treg NA28 ] ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς RP † 18:21 εἰπὼν WH Treg NA28 ] + Δεῖ με πάντως τὴν ἠορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς ἠΙεροσόλυμα RP ‡ 18:21 Πάλιν WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 18:23 ἠστηρίζων WH Treg ] ἐπιστηρίζων NA28 RP \* 18:25 ἠΙησοῦ WH Treg NA28 ] κυρίου RP † 18:26 Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας WH Treg NA28 ] Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα RP ‡ 18:26 ὁδὸν τοῦ θεοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ θεοῦ ὁδὸν RP \* 19:1 ἐλθεῖν WH Treg RP ] κατελθεῖν NA28 † 19:1 εὐρεῖν WH Treg NA28 ] εὐρών RP ‡ 19:2 ἠτε WH Treg NA28 ] - RP § 19:2 δὲ WH Treg NA28 ] + εἶπον RP \* 19:3 ἠτε WH Treg NA28 ] + πρὸς αὐτούς RP † 19:4 ἠΙωάννης WH Treg NA28 ] + μὲν RP ‡ 19:4 τὸν WH Treg NA28 ] + χριστὸν RP § 19:6 Παύλου WH Treg ] + τὰς NA28 RP \* 19:7 δῶδεκα WH Treg NA28 ] δεκαδύο RP † 19:8 ἠπειθὼν WH Treg ] + τὰ NA28 RP ‡ 19:9 ἠΤυράννου WH Treg NA28 ] + τινός RP § 19:10 κυρίου WH Treg NA28 ] + ἠΙησοῦ RP \* 19:11 ὁ θεὸς ἐποίει WH Treg NA28 ] ἐποίει ὁ θεὸς RP † 19:12 ἀποφέρεσθαι WH Treg NA28 ] ἐπιφέρεσθαι RP ‡ 19:12 ἐκπορεύεσθαι WH Treg NA28 ] ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν RP § 19:13 καὶ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP \* 19:13 ἠΟρκίζω WH Treg NA28 ] ἠΟρκίζομεν RP † 19:13 ὄν WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ 19:14 τινος WH Treg NA28 ] τινες υἱοὶ RP § 19:14 υἱοὶ WH Treg NA28 ] οἱ RP \* 19:15 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] - RP † 19:15 Τὸν Treg RP ] + μὲν WH NA28

ἐπίσταμαι, ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ; <sup>16</sup> καὶ ἔφαλόμενος<sup>‡</sup> ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς<sup>§</sup> ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν κατακυριεύσας ἀμφοτέρων\* ἴσχυεν κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. <sup>17</sup> τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τοῖς κατοικοῦσιν τὴν Ἔφεσον, καὶ ἔπέπεσεν<sup>†</sup> φόβος ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. <sup>18</sup> πολλοὶ τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν. <sup>19</sup> ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραζάντων συνενέγκαντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν καὶ εὔρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. <sup>20</sup> οὕτως κατὰ κράτος τοῦ κυρίου ὁ λόγος<sup>‡</sup> ἠϋξάνεν καὶ ἴσχυεν. <sup>21</sup> Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα<sup>§</sup> εἰπὼν ὅτι Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. <sup>22</sup> ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἐραστον, αὐτὸς ἐπέσχευεν χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν. <sup>23</sup> Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ. <sup>24</sup> Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος παρείχετο τοῖς τεχνίταις ὀλίγην ἐργασίαν\*, <sup>25</sup> οὓς συναθροίσας καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας εἶπεν· Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν<sup>†</sup> ἐστίν, <sup>26</sup> καὶ θεωρεῖτε καὶ ἀκούετε ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι. <sup>27</sup> οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν<sup>‡</sup> εἰς οὐθὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε<sup>§</sup> καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος\* αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. <sup>28</sup> Ἀκούσαντες δὲ καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ ἔκραζον λέγοντες· Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. <sup>29</sup> καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις<sup>†</sup> τῆς συγχύσεως, ὠρμησάν τε ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ θέατρον συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους Παύλου. <sup>30</sup> Παύλου δὲ<sup>‡</sup> βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί· <sup>31</sup> τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον. <sup>32</sup> ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον, ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκα συνεληλύθεισαν. <sup>33</sup> ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν<sup>§</sup> Ἀλέξανδρον προβαλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων, ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασεύσας τὴν χεῖρα ἠθέλην ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ. <sup>34</sup> ἐπιγνόντες δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστιν φωνῆ ἐγένετο μία ἐκ πάντων ὥς\* ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων· Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων. <sup>35</sup> καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον<sup>†</sup> φησὶν· Ἄνδρες Ἐφεσίοι, τίς γὰρ ἐστὶν ἀνθρώπων<sup>‡</sup> ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης<sup>§</sup> Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ διοπετοῦς; <sup>36</sup> ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν καὶ μηδὲν προπετὲς πράσσειν. <sup>37</sup> ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱεροσύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν\* <sup>38</sup> εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται ἔχουσιν πρὸς τινα λόγον, ἀγοραῖοι ἄγονται καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν, ἐγκαλεῖτωσαν ἀλλήλοις. <sup>39</sup> εἰ δὲ τι περαιτέρω<sup>†</sup> ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. <sup>40</sup> καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ οὐ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι<sup>‡</sup> λόγον περὶ<sup>§</sup> τῆς συστροφῆς ταύτης. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσεν τὴν ἐκκλησίαν.

‡ 19:16 ἐφαλόμενος WH Treg NA28 ] ἐφαλλόμενος RP § 19:16 ὁ ἄνθρωπος ἐπ' αὐτούς WH Treg NA28 ] ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος RP \* 19:16 κατακυριεύσας ἀμφοτέρων WH Treg NA28 ] καὶ κατακυριεύσαν αὐτῶν RP † 19:17 ἐπέπεσεν WH NA28 RP ] ἔπεσεν Treg ‡ 19:20 τοῦ κυρίου ὁ λόγος WH Treg NA28 ] ὁ λόγος τοῦ κυρίου RP § 19:21 Ἱεροσόλυμα WH Treg NA28 ] Ἱερουσαλήμ RP \* 19:24 οὐκ ὀλίγην ἐργασίαν WH Treg NA28 ] ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην RP † 19:25 ἡμῖν WH Treg NA28 ] ἡμῶν RP ‡ 19:27 Ἀρτέμιδος ἱερὸν WH Treg NA28 ] ἱερὸν Ἀρτέμιδος RP § 19:27 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 19:27 τῆς μεγαλειότητος WH Treg NA28 ] τὴν μεγαλειότητα RP † 19:29 πόλις WH Treg NA28 ] + ὅλη RP ‡ 19:30 Παύλου δὲ WH Treg NA28 ] τοῦ δὲ Παύλου RP § 19:33 συνεβίβασαν WH Treg NA28 ] προεβίβασαν RP \* 19:34 ὡς Treg NA28 RP ] ὡσεὶ WH † 19:35 ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον Treg NA28 RP ] τὸν ὄχλον ὁ γραμματεὺς WH ‡ 19:35 ἀνθρώπων WH Treg NA28 ] ἄνθρωπος RP § 19:35 μεγάλης WH Treg NA28 ] + θεᾶς RP \* 19:37 ἡμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP † 19:39 περαιτέρω WH Treg NA28 ] περὶ ἐτέρων RP ‡ 19:40 ἀποδοῦναι WH Treg NA28 ] δοῦναι RP § 19:40 περὶ WH Treg NA28 ] - RP

## 20

<sup>1</sup> Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον ἠμετεπεψάμενος\* ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ παρακαλέσας† ἀσπασάμενος ἐξῆλθεν ἠπορεύεσθαι† εἰς Μακεδονίαν. <sup>2</sup> διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα <sup>3</sup> ποιήσας τε μῆνας τρεῖς· γενομένης ἐπιβουλῆς αὐτῷ\* ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν ἐγένετο ἠγνώμης† τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. <sup>4</sup> συνείπετο δὲ αὐτῷ Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος, Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος, καὶ Γαῖος Δερβαιοὺς καὶ Τιμόθεος, Ἀσιανοὶ δὲ Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος· <sup>5</sup> οὗτοι δὲ\* προσελθόντες ἔμμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι· <sup>6</sup> ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρι ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτὰ.

<sup>7</sup> Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων συνηγμένων ἡμῶν Σκλάσαι ἄρτον ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλον ἐξίεναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινεν τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου. <sup>8</sup> ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερώῳ οὗ ἦμεν συνηγμένοι· <sup>9</sup> καθεζόμενος\* δὲ τις νεανίας ὀνόματι Εὐτυχὸς ἐπὶ τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὑπὸ βαθεῖ διαλεγόμενου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστεγού κάτω καὶ ἦρθη νεκρός. <sup>10</sup> καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ καὶ συμπεριλαβὼν εἶπεν· Μὴ θορυβεῖσθε, ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἔστιν. <sup>11</sup> ἀναβὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος ἔφ' ἱκανόν τε ὁμίλησας ἄχρι αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. <sup>12</sup> ἦγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ μετρίως.

<sup>13</sup> Ἡμεῖς δὲ προσελθόντες† ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνήχθημεν ἐπὶ τὴν Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον, οὕτως γὰρ διατεταγμένος ἦν\* μέλλον αὐτὸς πεζεῦειν. <sup>14</sup> ὡς δὲ συνέβαλλεν† ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἦλθομεν εἰς Μιτυλήνην, <sup>15</sup> κάκειθεν ἀποπλεύσαντες τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἄντικρυς Χίου, τῇ δὲ ἑτέρᾳ παρεβάλομεν εἰς Σάμον Σ τῇ δὲ\* ἔχομένη ἦλθομεν εἰς Μίλητον· <sup>16</sup> κεκρίκει† γὰρ ὁ Παῦλος παραπλεῦσαι τὴν Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἔσπευδεν γὰρ εἰ δυνατόν εἶη αὐτῷ τὴν ἡμέραν τῆς πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

<sup>17</sup> Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας. <sup>18</sup> ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, <sup>19</sup> δουλεύων τῷ κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ Σδακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· <sup>20</sup> ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμφερόντων τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους, <sup>21</sup> διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλήσιν τὴν εἰς\* θεὸν μετάνοιαν καὶ πίστιν† εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν· <sup>22</sup> καὶ νῦν ἰδοὺ δεδεμένος ἐγὼ Σ τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι\* μὴ εἰδώς, <sup>23</sup> πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρεται μοι† λέγον ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις με† μένουσιν· <sup>24</sup> ἀλλ' οὐδενὸς λόγου Σ ποιῶμαι\* τὴν

\* **20:1** μεταπεψάμενος WH Treg NA28 ] προσκαλεσάμενος RP † **20:1** παρακαλέσας WH Treg NA28 ] - RP ‡ **20:1** πορεύεσθαι WH Treg NA28 ] πορευθῆναι RP § **20:1** εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP \* **20:3** ἐπιβουλῆς αὐτῷ WH Treg NA28 ] + αὐτῷ ἐπιβουλῆς RP † **20:3** γνώμης WH Treg NA28 ] γνώμη RP ‡ **20:4** αὐτῷ WH NA28 ] + ἄχρι τῆς Ἀσίας Treg RP § **20:4** Πύρρου WH Treg NA28 ] - RP \* **20:5** δὲ WH Treg NA28 ] - RP † **20:5** προσελθόντες WH Treg RP ] προσελθόντες NA28 ‡ **20:6** οὗ WH Treg RP ] ὅπου NA28 § **20:7** ἡμῶν WH Treg NA28 ] τῶν μαθητῶν RP \* **20:9** καθεζόμενος WH Treg NA28 ] Καθήμενος RP † **20:11** τὸν WH Treg NA28 ] - RP ‡ **20:13** προσελθόντες WH Treg NA28 ] προσελθόντες RP § **20:13** ἐπὶ WH Treg NA28 ] εἰς RP \* **20:13** διατεταγμένος ἦν WH Treg NA28 ] ἦν διατεταγμένος RP † **20:14** συνέβαλλεν WH Treg NA28 ] συνέβαλεν RP ‡ **20:15** ἄντικρυς WH Treg NA28 ] ἀντικρὺ RP § **20:15** Σάμον WH Treg NA28 ] + καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλλίῳ RP \* **20:15** δὲ WH Treg NA28 ] - RP † **20:16** κεκρίκει WH Treg NA28 ] ἔκρινεν RP ‡ **20:16** εἶη WH Treg NA28 ] ἦν RP § **20:19** καὶ WH Treg NA28 ] + πολλῶν RP \* **20:21** εἰς WH Treg NA28 ] + τὸν RP † **20:21** πίστιν WH Treg NA28 ] + τὴν RP ‡ **20:21** Ἰησοῦν WH NA28 RP ] + χριστόν Treg § **20:22** δεδεμένος ἐγὼ WH Treg NA28 ] ἐγὼ δεδεμένος RP \* **20:22** μοι Treg NA28 RP ] ἐμοὶ WH † **20:23** μοι WH Treg NA28 ] - RP ‡ **20:23** καὶ θλίψεις με WH Treg NA28 ] με καὶ θλίψεις RP § **20:24** λόγου WH Treg NA28 ] λόγον RP \* **20:24** ποιῶμαι WH Treg NA28 ] + οὐδὲ ἔχω RP

† ψυχὴν† τιμίαν ἑμαυτῷ ὡς† τελειῶσαι‡ τὸν δρόμον† μου§ και τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ.

25 Καὶ νῦν ἰδοὺ ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες ἐν οἷς διήλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν\* 26 †διότι† μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς †εἰμι‡ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων, 27 οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι †πᾶσαν τὴν βουλήν τοῦ θεοῦ ὑμῖν§. 28 †προσέχετε\* ἑαυτοῖς και παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ †θεοῦ† ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ †αἵματος τοῦ ἰδίου‡. 29 ἐγὼ †οἶδα§ ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, 30 και ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω †ἑαυτῶν\* 31 διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα και ἡμέραν οὐκ ἔπαυσάμην μετὰ δακρῶν νοουθετῶν ἕνα ἕκαστον. 32 και τὰ νῦν παρατίθεμαι †ὑμᾶς† τῷ †θεῷ‡ και τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, τῷ δυναμένῳ †οἰκοδομῆσαι§ και δοῦναι †τὴν\* κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. 33 ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. 34 αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρεῖαις μου και τοῖς οὔσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐταί. 35 πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν ὅτι οὕτως κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ὅτι αὐτὸς εἶπεν Μακάριόν ἐστιν μάλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

36 Καὶ ταῦτα εἰπὼν θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο. 37 ἱκανὸς δὲ †κλαυθμὸς ἐγένετο† πάντων, και ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν, 38 ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει ὅτι οὐκέτι μέλλουσιν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτόν εἰς τὸ πλοῖον.

## 21

1 Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ\* τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, κάκειθεν εἰς Πάταρα. 2 και εὐρόντες πλοῖον διαπερῶν εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες ἀνήχθημεν. 3 †ἀναφάναντες† δὲ τὴν Κύπρον και καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, και †κατήλθομεν‡ εἰς Τύρον, ἐκεῖσε γὰρ †τὸ πλοῖον ἦν§ ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. 4 †ἀνευρόντες δὲ τοὺς\* μαθητὰς ἐπεμείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτὰ, οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος μὴ †ἐπιβαίνειν† εἰς †Ἱεροσόλυμα‡ 5 ὅτε δὲ ἐγένετο †ἐξαρτίσαι ἡμᾶς§ τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ και τέκνοις ἕως ἕξω τῆς πόλεως, και θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν †προσευξάμενοι\* 6 †ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, και† ἐνέβημεν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.†† 7 Ἡμεῖς δὲ τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαῖδα, και ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφούς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς. 8 τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες †ἤλθομεν§ εἰς Καισάρειαν, και εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. 9 τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες †τέσσαρες παρθένοι\* προφητεύουσαι.

† 20:24 ψυχὴν WH Treg NA28 ] + μου RP ‡ 20:24 τελειῶσαι NA28 RP ] τελειώσω WH Treg § 20:24 μου WH Treg NA28 ] + μετὰ χαρᾶς RP \* 20:25 βασιλείαν WH Treg NA28 ] + τοῦ θεοῦ RP † 20:26 διότι WH NA28 RP ] διὸ Treg ‡ 20:26 εἰμι WH Treg NA28 ] ἐγὼ RP § 20:27 πᾶσαν ... θεοῦ ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν πᾶσαν ... θεοῦ RP \* 20:28 προσέχετε WH Treg NA28 ] + οὖν RP † 20:28 θεοῦ WH NA28 ] κυρίου Treg; κυρίου και θεοῦ RP ‡ 20:28 αἵματος τοῦ ἰδίου WH Treg NA28 ] ἰδίου αἵματος RP § 20:29 οἶδα WH Treg NA28 ] γὰρ οἶδα τοῦτο RP \* 20:30 ἑαυτῶν WH Treg ] αὐτῶν NA28 RP † 20:32 ὑμᾶς WH Treg NA28 ] + ἀδελφοί RP ‡ 20:32 θεῷ Treg NA28 RP ] κυρίῳ WH § 20:32 οἰκοδομῆσαι WH Treg NA28 ] ἐποικοδομῆσαι RP \* 20:32 τὴν WH Treg NA28 ] ὑμῖν RP † 20:37 κλαυθμὸς ἐγένετο WH Treg NA28 ] ἐγένετο κλαυθμὸς RP \* 21:1 Κῶ WH Treg NA28 ] Κῶν RP † 21:3 ἀναφάναντες WH NA28 ] ἀναφανέντες Treg RP ‡ 21:3 κατήλθομεν WH Treg NA28 ] κατήχθημεν RP § 21:3 τὸ πλοῖον ἦν WH Treg NA28 ] ἦν τὸ πλοῖον RP \* 21:4 ἀνευρόντες δὲ τοὺς WH Treg NA28 ] και ἀνευρόντες RP † 21:4 ἐπιβαίνειν WH Treg NA28 ] ἀναβαίνειν RP ‡ 21:4 Ἱεροσόλυμα WH Treg NA28 ] Ἱερουσαλήμ RP § 21:5 ἐξαρτίσαι ἡμᾶς WH Treg ] ἡμᾶς ἐξαρτίσαι NA28 RP \* 21:5 προσευξάμενοι WH Treg NA28 ] προσηυξάμεθα RP † 21:6 ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους και WH Treg NA28 ] και ἀσπασάμενοι ἀλλήλους RP ‡ 21:6 ἐνέβημεν WH Treg ] ἀνέβημεν NA28; ἐπέβημεν RP § 21:8 ἤλθομεν WH Treg NA28 ] οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἤλθον RP \* 21:9 τέσσαρες παρθένοι WH Treg NA28 ] παρθένοι τέσσαρες RP

10 ἐπιμενόντων ἡμέρας πλείους κατήλθεν τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος, 11 καὶ ἔλθων πρὸς ἡμᾶς καὶ ἄρας τὴν ζώνην τοῦ Παύλου δήσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπεν· Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸν ἄνδρα οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτως δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλήμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν. 12 ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. 13 τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· Τί ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. 14 μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰπόντες· Τοῦ κυρίου τὸ θέλημα γινέσθω. 15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα. 16 συνήλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ὧν ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ. 17 Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. 18 τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον, πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. 19 καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξηγεῖτο καθ' ἕνα ἕνα ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. 20 οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν θεόν· εἶπόν τε αὐτῷ· Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευκότων, καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσιν. 21 κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωϋσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσιν περιπατεῖν. 22 τί οὖν ἐστίν; πάντως ἀκούσονται ὅτι ἐλήλυθας. 23 τοῦτο οὖν ποίησον ὅ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἀφ' ἑαυτῶν. 24 τούτους παραλαβὼν ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς ἵνα ξυρήσονται τὴν κεφαλὴν, καὶ γινώσκονται πάντες ὅτι σὺν κατήχηται περὶ σοῦ οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς φυλάσσω τὸν νόμον. 25 περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἀπεστείλαμεν κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τὸ τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν καὶ πορνείαν. 26 τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἐκάστου αὐτῶν ἢ προσφορά. 27 Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας, 28 κράζοντες· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχῇ διδάσκων, ἔτι τε καὶ Ἑλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν καὶ κεκοίνωκεν τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον. 29 ἦσαν γὰρ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. 30 ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου εἶλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ, καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι. 31 ζητούντων αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπειρῆς ὅτι ὅλη συγχύννεται Ἱερουσαλήμ, 32 ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχας κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς, οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλιάρχον καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον. 33 τότε ἐγγίσας ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσει δισί, καὶ ἐπυθάνετο τίς εἶη καὶ τί ἐστὶν πεποιηκώς. 34 ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ·

† 21:10 δὲ WH Treg NA28 ] + ἡμῶν RP ‡ 21:11 ἑαυτοῦ WH Treg NA28 ] τε αὐτοῦ RP § 21:13 τότε ἀπεκρίθη WH Treg NA28 ] ἀπεκρίθη τότε RP \* 21:14 Τοῦ κυρίου τὸ θέλημα WH Treg NA28 ] τὸ θέλημα τοῦ κυρίου RP † 21:14 γινέσθω WH Treg NA28 ] γενέσθω RP ‡ 21:15 Ἱεροσόλυμα WH Treg NA28 ] Ἱερουσαλήμ RP § 21:17 ἀπεδέξαντο WH Treg NA28 ] ἐδέξαντο RP \* 21:20 θεόν WH Treg NA28 ] κύριον RP † 21:20 εἶπόν τε WH Treg NA28 ] εἰπόντες RP ‡ 21:20 ἐν τοῖς Ἰουδαίοις WH Treg NA28 ] Ἰουδαίων RP § 21:22 ἀκούσονται WH Treg NA28 ] δεῖ πλῆθος συνελθεῖν ἀκούσονται γὰρ RP \* 21:23 ἀφ' WH ] ἐφ' Treg NA28 RP † 21:24 ξυρήσονται WH Treg NA28 ] ξυρήσονται RP ‡ 21:24 γινώσκονται WH Treg NA28 ] γινώσιν RP § 21:24 φυλάσσω τὸν νόμον WH Treg NA28 ] τὸν νόμον φυλάσσω RP \* 21:25 ἀπεστείλαμεν WH Treg ] ἐπεστείλαμεν NA28 RP † 21:25 κρίναντες WH Treg NA28 ] + μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτούς εἰ μὴ RP ‡ 21:25 καὶ WH Treg NA28 ] + τὸ RP § 21:27 ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας WH Treg NA28 ] τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν RP \* 21:28 πανταχῇ WH Treg NA28 ] πανταχοῦ RP † 21:29 προεωρακότες WH Treg NA28 ] ἐωρακότες RP ‡ 21:31 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP § 21:31 συγχύννεται WH Treg NA28 ] συγκέχυται RP \* 21:33 τότε ἐγγίσας WH Treg NA28 ] ἐγγίσας δὲ RP † 21:33 τίς WH Treg NA28 ] + ἄν RP ‡ 21:34 ἐπεφώνουν WH Treg NA28 ] ἐβόων RP



μη ἔδυναμένου δὲ αὐτοῦ§ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. <sup>35</sup> ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βασιτάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου, <sup>36</sup> ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἑκράζοντες\* Αἶρε αὐτόν. <sup>37</sup> Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν ὁ Παῦλος λέγει τῷ χιλιάρχῳ· Εἰ ἔξυστί μοι εἰπεῖν ἑπὶ πρὸς σέ; ὁ δὲ ἔφη· Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; <sup>38</sup> οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων; <sup>39</sup> εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος· Ἐγὼ ἄνθρωπος μὲν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δὲ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν. <sup>40</sup> ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦλος ἐστῶς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ, πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης ἑπροσεφώνησεν†τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ λέγων

## 22

<sup>1</sup> Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας. <sup>2</sup> Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν. καὶ φησὶν· <sup>3</sup> Ἐγὼ\* εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πεπαιδευμένος κατὰ ἀκριβείαν τοῦ πατρῷου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ θεοῦ καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον, <sup>4</sup> ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, <sup>5</sup> ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλήμ ἵνα τιμωρηθῶσιν. <sup>6</sup> Ἐγένετο δὲ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράψαι φῶς ἰκανὸν περὶ ἐμέ, <sup>7</sup> ἔπεσά τε εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι· Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; <sup>8</sup> ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Τίς εἶ, κύριε; εἶπέν τε πρὸς ἑμέ† Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώκεις. <sup>9</sup> οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἑθεάσαντο†τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. <sup>10</sup> εἶπον δέ· Τί ποιήσω, κύριε; ὁ δὲ κύριος εἶπεν πρὸς με· Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν, κάκει σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι. <sup>11</sup> ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ τῆς δόξης τοῦ φωτός ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι ἤλθον εἰς Δαμασκόν. <sup>12</sup> Ἀνανίας δὲ τις ἀνὴρ εὐλαβῆς§κατὰ τὸν νόμον μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων, <sup>13</sup> ἐλθὼν πρὸς ἑμέ\* καὶ ἐπιστὰς εἶπέν μοι· Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον· κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. <sup>14</sup> ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, <sup>15</sup> ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἐώρακας καὶ ἤκουσας. <sup>16</sup> καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα ἑαυτοῦ† <sup>17</sup> Ἐγένετο δὲ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει <sup>18</sup> καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι· Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ, διότι οὐ παραδέξονται ἑσου†μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. <sup>19</sup> κἀγὼ εἶπον· Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ. <sup>20</sup> καὶ ὅτε ἔξεχύννετο§τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ\* αὐτὸς ἤμην ἐφεστῶς καὶ συνευδοκῶν ἑκαὶ φυλάσσω τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν. <sup>21</sup> καὶ εἶπεν πρὸς με· Πορεύου, ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε. <sup>22</sup> Ἦκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν λέγοντες· Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον, οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν. <sup>23</sup> ἑκραυγαζόντων†ἑαὐτῶν καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, <sup>24</sup> ἐκέλευσεν ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι αὐτὸν§ εἰς τὴν παρεμβολήν, ἑεῖπας\* μᾶστιξιν ἀνετάζεσθαι αὐτόν ἵνα ἐπιγνῶ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. <sup>25</sup> ὡς δὲ

§ 21:34 δυναμένου δὲ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] δυνάμενος δὲ RP \* 21:36 κρίζοντες WH Treg NA28 ] κρίζον RP  
† 21:37 τι WH Treg NA28 ] - RP † 21:40 προσεφώνησεν WH Treg NA28 ] προσεφώνει RP \* 22:3 Ἐγὼ WH Treg NA28 ] + μὲν RP † 22:8 ἐμέ WH Treg ] με NA28 RP † 22:9 ἐθεάσαντο WH Treg NA28 ] + καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο RP  
§ 22:12 εὐλαβῆς WH Treg NA28 ] εὐσεβῆς RP \* 22:13 ἐμέ WH Treg ] με NA28 RP † 22:16 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ κυρίου RP † 22:18 σου WH Treg NA28 ] + τὴν RP § 22:20 ἐξεχύννετο WH Treg NA28 ] ἐξεχέτο RP  
\* 22:20 καὶ WH Treg NA28 ] τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ RP † 22:23 κραυγαζόντων WH Treg NA28 ] Κραζόντων RP  
† 22:23 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP § 22:24 ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν ὁ χιλιάρχος εἰσάγεσθαι RP \* 22:24 εῖπας WH Treg NA28 ] εἰπὼν RP

† προέτειναν† αὐτὸν τοῖς ἰμαῖσιν εἶπεν πρὸς τὸν ἐστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος· Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; <sup>26</sup> ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατοντάρχης προσελθὼν τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν‡ λέγων· Τί§ μέλλεις ποιεῖν; ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστιν. <sup>27</sup> προσελθὼν δὲ ὁ χιλιάρχος εἶπεν αὐτῷ· Λέγε μοι, ἢ σὺ\* Ῥωμαῖός εἶ; ὁ δὲ ἔφη· Naί. <sup>28</sup> ἀπεκρίθη ἢ δὲ† ὁ χιλιάρχος· Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου τὴν πολιτείαν ταύτην ἔκτησάμην. ὁ δὲ Παῦλος ἔφη· Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι. <sup>29</sup> εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλιάρχος δὲ ἐφοβήθη ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν καὶ ὅτι αὐτὸν ἦν‡ δεδεκώς. <sup>30</sup> Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γινῶναι τὸ ἀσφαλές τὸ τί κατηγορεῖται ἢ ὑπὸ§ τῶν Ἰουδαίων ἔλυσεν αὐτόν\* καὶ ἐκέλευσεν ἢ συνελθεῖν† τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἢ πᾶν‡ τὸ ἢ συνέδριον§ καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον ἔστησεν εἰς αὐτούς.

## 23

<sup>1</sup> ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ\* εἶπεν· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας. <sup>2</sup> ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξεν τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα. <sup>3</sup> τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπεν· Τύπτειν σε μέλλει ὁ θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθη κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι; <sup>4</sup> οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπαν· Τὸν ἀρχιερέα τοῦ θεοῦ λοιδορεῖς; <sup>5</sup> ἔφη τε ὁ Παῦλος· Οὐκ ἤδεις, ἀδελφοί, ὅτι† ἐστὶν ἀρχιερεὺς· γέγραπται γὰρ ὅτι Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

<sup>6</sup> Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἐν μέρος ἐστὶν Σαδδουκαίων τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων ἢ ἔκραζεν‡ ἐν τῷ συνεδρίῳ· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς ἢ Φαρισαίων§ περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἢ ἐγὼ\* κρίνομαι. <sup>7</sup> τοῦτο δὲ αὐτοῦ ἢ λαλοῦντος† ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων ἢ καὶ Σαδδουκαίων‡, καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος. <sup>8</sup> Σαδδουκαῖοι ἢ μὲν§ γὰρ λέγουσιν μὴ εἶναι ἀνάστασιν ἢ μήτε\* ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσιν τὰ ἀμφοτέρα. <sup>9</sup> ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη, καὶ ἀναστάντες ἢ τινὲς τῶν γραμματέων† τοῦ μέρους τῶν Φαρισαίων διεμάχοντο λέγοντες· Οὐδὲν κακὸν εὐρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἢ ἄγγελος‡ <sup>10</sup> πολλῆς δὲ ἢ γινομένης§ στάσεως ἢ φοβηθεῖς\* ὁ χιλιάρχος μὴ διασπασθῆ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν ἐκέλευσεν τὸ στρατεύμα ἢ καταβὰν† ἀρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν ἢ τε‡ εἰς τὴν παρεμβολήν.

<sup>11</sup> Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ κύριος εἶπεν· Θάρσει§ ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλὴμ οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

<sup>12</sup> Γενομένης δὲ ἢ ἡμέρας ποιήσαντες ἢ συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι\* ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἢ ἀποκτείνωσιν τὸν Παῦλον. <sup>13</sup> ἦσαν δὲ πλείους τεσσεράκοντα οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ἢ ποιησάμενοι† <sup>14</sup> οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσιν καὶ τοῖς πρεσβυτέροις εἶπαν· Ἄναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἢ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον. <sup>15</sup> νῦν οὖν ὑμεῖς ἢ ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ ἢ ὅπως‡ ἢ καταγάγη αὐτὸν εἰς§ ὑμᾶς ὡς μέλλοντας

† 22:25 προέτειναν WH Treg NA28 ] προέτεινεν RP ‡ 22:26 τῷ χιλιάρχῳ ἀπήγγειλεν WH Treg NA28 ] ἀπήγγειλεν τῷ χιλιάρχῳ RP § 22:26 τί WH Treg NA28 ] Ὅρα τί RP \* 22:27 σὺ WH Treg NA28 ] εἰ σὺ RP † 22:28 δὲ WH Treg NA28 ] τε RP ‡ 22:29 αὐτὸν ἦν WH Treg NA28 ] ἦν αὐτὸν RP § 22:30 ὑπὸ WH Treg NA28 ] παρὰ RP \* 22:30 αὐτόν WH Treg NA28 ] + ἀπὸ τῶν δεσμῶν RP † 22:30 συνελθεῖν WH Treg NA28 ] ἐλθεῖν RP ‡ 22:30 πᾶν WH Treg NA28 ] ὅλον RP § 22:30 συνέδριον WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP \* 23:1 ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ NA28 RP ] Παῦλος τῷ συνεδρίῳ WH; τῷ συνεδρίῳ ὁ Παῦλος Treg † 23:5 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP ‡ 23:6 ἔκραζεν WH Treg NA28 ] ἔκραζεν RP § 23:6 Φαρισαίων WH Treg NA28 ] Φαρισαίου RP \* 23:6 ἐγὼ NA28 RP ] - WH Treg † 23:7 λαλοῦντος WH ] εἰπόντος NA28 Treg; λαλήσαντος RP ‡ 23:7 καὶ Σαδδουκαίων WH Treg NA28 ] - RP § 23:8 μὲν Treg NA28 RP ] - WH \* 23:8 μήτε WH Treg NA28 ] μηδὲ RP † 23:9 τινὲς τῶν γραμματέων WH Treg NA28 ] οἱ γραμματεῖς RP ‡ 23:9 ἄγγελος WH Treg NA28 ] + μὴ θεομαχῶμεν RP § 23:10 γινομένης WH NA28 ] γενομένης Treg RP \* 23:10 φοβηθεῖς WH Treg NA28 ] εὐλαβηθεῖς RP † 23:10 καταβὰν WH Treg NA28 ] καταβῆναι καὶ RP ‡ 23:10 τε Treg NA28 RP ] - WH § 23:11 Θάρσει WH Treg NA28 ] + Παῦλε RP \* 23:12 συστροφὴν οἱ Ἰουδαῖοι WH Treg NA28 ] τινες τῶν Ἰουδαίων συστροφὴν RP † 23:13 ποιησάμενοι WH Treg NA28 ] πεποικότες RP ‡ 23:15 ὅπως WH Treg NA28 ] + αὔριον RP § 23:15 καταγάγη αὐτὸν εἰς WH Treg NA28 ] αὐτὸν καταγάγη πρὸς RP

διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτοῦ· ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ ἐγγίσει αὐτὸν ἔτοιμοὶ ἔσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.

<sup>16</sup> Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλου ἑνὴν ἐνάδραν\* παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἀπήγγειλεν τῷ Παύλῳ. <sup>17</sup> προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατονταρχῶν ἔφη· Τὸν νεανίαν τοῦτον ἄπαγε†πρὸς τὸν χιλιάρχον, ἔχει γὰρ ἄπαγγεῖλαί τι‡ αὐτῷ. <sup>18</sup> ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγεν πρὸς τὸν χιλιάρχον καὶ φησὶν· Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησεν τοῦτον τὸν νεανίαν§ἀγαγεῖν πρὸς σέ, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι. <sup>19</sup> ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλιάρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν ἐπυνθάνετο· Τί ἐστὶν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι; <sup>20</sup> εἶπεν δὲ ὅτι Οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον\* ὡς ἔμελλον†τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ. <sup>21</sup> σὺ οὖν μὴ πεισθῆς αὐτοῖς, ἐνεδρεύουσιν γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσεράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μῆτε φαγεῖν μῆτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν, καὶ νῦν εἰσὶν ἔτοιμοι‡ προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν. <sup>22</sup> ὁ μὲν οὖν χιλιάρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίσκον§παραγγείλας μηδενὶ ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρὸς ἔμέ\*

<sup>23</sup> Καὶ προσκαλεσάμενός τις δύο† τῶν ἑκατονταρχῶν εἶπεν· Ἐτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἵππεῖς ἑβδομήκοντα καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός, <sup>24</sup> κτήνη τε παραστήσαι ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα, <sup>25</sup> γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσαν‡τὸν τύπον τοῦτον. <sup>26</sup> Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. <sup>27</sup> τὸν ἄνδρα τοῦτον συλλημφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἔξειλάμην§ μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστιν, <sup>28</sup> βουλόμενός τε\*ἔπιγνῶναι†τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον‡εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. <sup>29</sup> ὃν εὔρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲ§ δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔχοντα ἔγκλημα\*. <sup>30</sup> μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα†ἔσεσθαι ἔξαυτῆς‡ἔπεμψα πρὸς σέ, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγοροῖς ἔλεγειν§πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σου\*

<sup>31</sup> Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ†νυκτός εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα. <sup>32</sup> τῇ δὲ ἐπαύριον ἔασαντες τοὺς ἵππεῖς ἀπέρχεσθαι‡σὺν αὐτῷ ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν. <sup>33</sup> οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισαρείαν καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. <sup>34</sup> ἀναγνοὺς δὲ§καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἑπαρχείας\* ἐστὶν καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας, <sup>35</sup> Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατηγοροὶ σου παραγένηνται· κελεύσας†ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ‡Ἡρώδου φυλάσσεσθαι αὐτόν§

## 24

<sup>1</sup> Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ πρεσβυτέρων τινῶν\* καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου. <sup>2</sup> κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος λέγων· Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ καὶ διορθωμάτων†γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας <sup>3</sup> πάντη τε καὶ πανταχοῦ ἀποδεχόμεθα, κράτιστε Φήλιξ, μετὰ

\* **23:16** τὴν ἐνάδραν WH Treg NA28 ] τὸ ἔνεδρον RP † **23:17** ἄπαγε WH Treg ] ἀπάγαγε NA28 RP ‡ **23:17** ἀπαγγεῖλαί τι WH Treg NA28 ] τι ἀπαγγεῖλαί RP § **23:18** νεανίαν WH RP ] νεανίσκον NA28 Treg \* **23:20** τὸν Παῦλον καταγάγῃς εἰς τὸ συνέδριον WH Treg NA28 ] εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον RP † **23:20** μέλλον NA28 ] μέλλον WH Treg; μέλλοντά RP ‡ **23:21** εἰσὶν ἔτοιμοι WH Treg NA28 ] ἔτοιμοι εἰσὶν RP § **23:22** νεανίσκον WH Treg NA28 ] νεανίαν RP \* **23:22** ἐμέ WH Treg ] με NA28 RP † **23:23** τινας δύο WH Treg ] δύο τινας NA28 RP ‡ **23:25** ἔχουσαν WH Treg NA28 ] περιέχουσαν RP § **23:27** ἐξειλάμην WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP \* **23:28** τε WH Treg NA28 ] δὲ RP † **23:28** ἐπιγνῶναι WH Treg NA28 ] γνῶναι RP ‡ **23:28** κατήγαγον WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP § **23:29** δὲ WH Treg NA28 ] - RP \* **23:29** ἔχοντα ἔγκλημα WH Treg NA28 ] ἔγκλημα ἔχοντα RP † **23:30** ἄνδρα WH Treg NA28 ] + μέλλειν RP ‡ **23:30** ἔξαυτῆς WH NA28 ] ἐξ αὐτῶν Treg; ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων ἔξαυτῆς RP § **23:30** λέγειν WH Treg ] + τὰ NA28 RP \* **23:30** σοῦ WH Treg NA28 ] + Ἑρρωσο RP † **23:31** διὰ WH Treg NA28 ] + τῆς RP ‡ **23:32** ἀπέρχεσθαι WH Treg NA28 ] πορεύεσθαι RP § **23:34** δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ ἡγεμών RP \* **23:34** ἐπαρχείας WH NA28 ] ἐπαρχίας Treg RP † **23:35** κελεύσας WH Treg NA28 ] Ἐκέλευσέν τε αὐτόν RP ‡ **23:35** τοῦ WH Treg NA28 ] - RP § **23:35** αὐτόν WH Treg NA28 ] - RP \* **24:1** πρεσβυτέρων τινῶν WH Treg NA28 ] τῶν πρεσβυτέρων RP † **24:2** διορθωμάτων WH Treg NA28 ] κατορθωμάτων RP

πάσης εὐχαριστίας. <sup>4</sup> ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῆ ἐπιεικείᾳ. <sup>5</sup> εὐρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν καὶ κινουῖντα ἑστάσεις†πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην πρωτοστάτην τε τῆς τῶν Ναζωραίων αἰρέσεως, <sup>6</sup> ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπέειπεν βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἑκρατήσαμεν § <sup>8</sup> παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. <sup>9</sup> συνεπέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

<sup>10</sup> Ἀπεκρίθη ἑτέ\* ὁ Παῦλος νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν· Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος ἑυθύμως†τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, <sup>11</sup> δυναμένου σου ἑπιγνῶναι‡ ὅτι οὐ πλείους εἰσὶν μοι ἡμέραι ἡδὲκα § ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἑἰς\* Ἱερουσαλήμ, <sup>12</sup> καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον ἢ ἐπίστασιν†ποιοῦντα ὄχλου οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς οὔτε κατὰ τὴν πόλιν, <sup>13</sup> οὐδὲ‡ παραστήσαι § δύνανταί σοι\* περὶ ὧν ἑννι†κατηγοροῦσίν μου. <sup>14</sup> ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἴρεσιν οὕτως λατρεύω τῷ πατρώῳ θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ τοῖς ἐν‡ τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, <sup>15</sup> ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσσεσθαι § δικαίων τε καὶ ἀδίκων· <sup>16</sup> ἐν τούτῳ καὶ\* αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν†πρὸς τὸν θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός. <sup>17</sup> δι' ἐτῶν δὲ πλείονων ἑλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην‡ καὶ προσφοράς, <sup>18</sup> ἐν αἷς § εὐρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ θορύβου, <sup>19</sup> τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι, οὓς ἔδει\* ἐπὶ σοῦ παρεῖναι καὶ κατηγορεῖν εἰ τι ἔχοιεν πρὸς ἑμέ† <sup>20</sup> ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν τί ἑῦρον‡ ἀδίκημα στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου <sup>21</sup> ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς ἧς ἐκέκραξα ἐν αὐτοῖς ἐστῶς § ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἑφ'\* ὑμῶν.

<sup>22</sup> Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ†, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, ἑἴπας‡ Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῆ διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς· <sup>23</sup> διαταξάμενος § τῷ ἑκατοντάρχη τηρεῖσθαι αὐτὸν\* ἔχειν τε ἄνεσιν καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν†αὐτῷ.

<sup>24</sup> Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ‡ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαία μετεπέμψατο τὸν Παῦλον καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν § πίστεως. <sup>25</sup> διαλεγόμενος δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος\* ἔμφορος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη· Τὸ νῦν ἔχον πορεύου, καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαί σε· <sup>26</sup> ἅμα καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου† διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμίλει αὐτῷ.

<sup>27</sup> Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβεν διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε ἑχάρिता‡ καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

## 25

<sup>1</sup> Φῆστος οὖν ἐπιβάς τῇ ἐπαρχείᾳ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας,

‡ **24:5** στάσεις WH Treg NA28 ] στάσιν RP § **24:6** ἐκρατήσαμεν WH Treg NA28 RP ] + καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠεληήσαμεν κρίνειν. 7 παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, 8 κελύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· TR \* **24:10** τε WH Treg NA28 ] δὲ RP † **24:10** εὐθύμως WH Treg NA28 ] εὐθυμότερον RP ‡ **24:11** ἐπιγνῶναι WH Treg NA28 ] γνῶναι RP § **24:11** δώδεκα WH Treg NA28 ] δεκαδύο RP \* **24:11** εἰς WH Treg NA28 ] ἐν RP † **24:12** ἐπίστασιν WH Treg NA28 ] ἐπισύστασιν RP ‡ **24:13** οὐδὲ WH NA28 ] οὔτε Treg RP § **24:13** παραστήσαι WH Treg NA28 ] + με RP \* **24:13** σοι WH Treg NA28 ] - RP † **24:13** νυνὶ WH Treg NA28 ] νῦν RP ‡ **24:14** τοῖς ἐν WH Treg NA28 ] - RP § **24:15** ἔσσεσθαι WH Treg NA28 ] + νεκρῶν RP \* **24:16** καὶ WH Treg NA28 ] δὲ RP † **24:16** ἔχειν WH Treg NA28 ] ἔχων RP ‡ **24:17** ἐλεημοσύνας ... μου παρεγενόμην WH Treg NA28 ] παρεγενόμην ἐλεημοσύνας ... μου RP § **24:18** αἷς WH Treg NA28 ] οἷς RP \* **24:19** ἔδει WH Treg NA28 ] δεῖ RP † **24:19** ἐμέ WH Treg NA28 ] με RP ‡ **24:20** εῦρον WH NA28 ] + ἐν ἐμοὶ Treg RP § **24:21** ἐν αὐτοῖς ἐστῶς WH Treg NA28 ] ἐστῶς ἐν αὐτοῖς RP \* **24:21** ἐφ' WH Treg NA28 ] ὑφ' RP † **24:22** Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ WH Treg NA28 ] Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ ἀνεβάλετο αὐτούς RP ‡ **24:22** εἴπας WH Treg NA28 ] εἰπὼν RP § **24:23** διαταξάμενος WH Treg NA28 ] + τε RP \* **24:23** αὐτὸν WH Treg NA28 ] τὸν Παῦλον RP † **24:23** ὑπηρετεῖν WH Treg NA28 ] + ἢ προσέρχεσθαι RP ‡ **24:24** ἰδίᾳ WH Treg NA28 ] - RP § **24:24** Ἰησοῦν WH NA28 ] - Treg RP \* **24:25** μέλλοντος WH Treg NA28 ] + ἔσσεσθαι RP † **24:26** Παύλου WH Treg NA28 ] + ὅπως λύση αὐτόν RP ‡ **24:27** χάριτα WH Treg NA28 ] χάριτας RP

2 ἐνεφάνισάν τ'ε\* αὐτῶ οἱ ἀρχιερεῖς† καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν 3 αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιούντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. 4 ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισάρειαν‡, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. 5 Οἱ οὖν ἐν ὑμῖν, φησίν, δυνατοὶ συγκαταβάλλοντες εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ. §\* 6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλείους ὀκτῶ† ἢ δέκα, καταβάς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσεν τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. 7 παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν‡ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες § ἀ οὐκ ἴσχυον ἀποδειξάσαι, 8 τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου\* ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἤμαρτον. 9 ὁ Φῆστος δὲ θέλων τοῖς Ἰουδαίοις† χάριν καταθέσθαι ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπεν· θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβάς ἐκεῖ περὶ τούτων κριθῆναι‡ ἐπ' ἐμοῦ; 10 εἶπεν δὲ ὁ Παῦλος· Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἐστῶς § εἶμι, οὐ με δεῖ κρίνεσθαι. Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα\* ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. 11 εἰ μὲν οὖν† ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδὲν ἐστὶν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσίν μου, οὐδεὶς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. 12 τότε ὁ Φῆστος συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου ἀπεκρίθη· Καίσαρα ἐπικέκλησαι, ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ. 13 Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον. 14 ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον‡ ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων· Ἄνὴρ τίς ἐστιν καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος, 15 περὶ οὗ γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ καταδικῆναι § 16 πρὸς οὓς ἀπεκρίθη ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινὰ ἄνθρωπον\* πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. 17 συνελθόντων οὖν† ἐνθάδε ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα. 18 περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἔφερον‡ ὧν ἐγὼ ὑπενόουν § πονηρῶν\* 19 ζητήματα δὲ τινὰ περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν καὶ περὶ τίνος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. 20 ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων† ζήτησιν ἔλεγον εἰ βούλοιο πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα‡ ἀκαεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. 21 τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω § αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. 22 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον\* ἔβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὖριον† φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ. 23 Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τ'ε‡ χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσιν τοῖς κατ' ἐξοχὴν § τῆς πόλεως καὶ κελεύσαντος τοῦ Φῆστου ἦχθη ὁ Παῦλος. 24 καὶ φησιν ὁ Φῆστος· Ἀγρίππα βασιλεῦ καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον περὶ οὗ ἅπαν\* τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν† μοι ἐν τε Ἱεροσολύμοις καὶ

\* 25:2 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP † 25:2 οἱ ἀρχιερεῖς WH Treg NA28 ] ὁ ἀρχιερεὺς RP ‡ 25:4 εἰς Καισάρειαν WH Treg NA28 ] ἐν Καισαρείᾳ RP § 25:5 ἐν ὑμῖν φησίν δυνατοὶ WH Treg NA28 ] δυνατοὶ ἐν ὑμῖν φησίν RP \* 25:5 ἄτοπον WH Treg NA28 ] τοῦτω RP † 25:6 οὐ πλείους ὀκτῶ WH Treg NA28 ] πλείους RP; ὀκτῶ NIV ‡ 25:7 αὐτὸν WH Treg NA28 ] – RP § 25:7 καταφέροντες WH Treg NA28 ] φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου RP \* 25:8 τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου WH Treg NA28 ] ἀπολογουμένου αὐτοῦ RP † 25:9 θέλων τοῖς Ἰουδαίοις WH Treg NA28 ] τοῖς Ἰουδαίοις θέλων RP ‡ 25:9 κριθῆναι WH Treg NA28 ] κρίνεσθαι RP § 25:10 Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἐστῶς Treg NA28 RP ] Ἐστῶς ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός WH \* 25:10 ἠδίκησα NA28 RP ] ἠδίκηκα WH Treg † 25:11 οὖν WH Treg NA28 ] γὰρ RP ‡ 25:14 διέτριβον WH Treg NA28 ] διέτριβεν RP § 25:15 καταδικῆναι WH Treg NA28 ] δίκην RP \* 25:16 ἄνθρωπον WH Treg NA28 ] + εἰς ἀπώλειαν RP † 25:17 οὖν WH ] + αὐτῶν Treg NA28 RP ‡ 25:18 ἔφερον WH Treg NA28 ] ἐπέφερον RP § 25:18 ἐγὼ ὑπενόουν WH Treg NA28 ] ὑπενόουν ἐγὼ RP \* 25:18 πονηρῶν WH Treg NA28 ] – RP † 25:20 τούτων WH Treg NA28 ] τούτου RP ‡ 25:20 Ἱεροσόλυμα WH Treg NA28 ] Ἱερουσαλήμ RP § 25:21 ἀναπέμψω WH Treg NA28 ] πέμψω RP \* 25:22 Φῆστον WH Treg NA28 ] + ἔφη RP † 25:22 Αὖριον WH Treg NA28 ] Ὁ δὲ Αὖριον RP ‡ 25:23 τε WH Treg NA28 ] + τοῖς RP § 25:23 ἐξοχὴν WH Treg NA28 ] + οὖσιν RP \* 25:24 ἅπαν WH Treg NA28 ] πᾶν RP † 25:24 ἐνέτυχόν Treg NA28 RP ] ἐνέτυχέν WH

ἐνθάδε, βρωῶντες‡ μὴ δεῖν αὐτὸν ζῆν § μηκέτι. <sup>25</sup> ἐγὼ δὲ ἑκατελαβόμεν\* μὴδὲν ἄξιον αὐτὸν θανάτου† πεπραχέναι, αὐτοῦ‡ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν ἔκρινα ἑπέμπειν § <sup>26</sup> περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω· διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω\* <sup>27</sup> ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

## 26

<sup>1</sup> Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· Ἐπιτρέπεται σοι ὑπὲρ\* σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἔκτεινας τὴν χεῖρα ἀπελογοῖτο†. <sup>2</sup> Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἡγήμαι ἐμαυτὸν μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογοῦσθαι‡, <sup>3</sup> μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἑθῶν § τε καὶ ζητημάτων· διὸ ἑδέομαι\* μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. <sup>4</sup> Τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν† ἐκ νεότητος τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε‡ Ἱεροσολύμοις ἴσασι πάντες § Ἰουδαῖοι, <sup>5</sup> προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἴρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος. <sup>6</sup> καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς\* τοὺς πατέρας ἡμῶν† ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔστηκα κρινόμενος, <sup>7</sup> εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενεῖα νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζει καταντῆσαι· περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ·‡ <sup>8</sup> τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; <sup>9</sup> Ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι· <sup>10</sup> ὁ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ πολλοὺς τε § τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν\* φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβὼν, ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον, <sup>11</sup> καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἕξω πόλεις. <sup>12</sup> Ἐν οἷς† πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς‡ τῶν ἀρχιερέων <sup>13</sup> ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους· <sup>14</sup> πάντων τε § καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγουσαν\* πρὸς με† τῆ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ· Σαοὺλ Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. <sup>15</sup> ἐγὼ δὲ εἶπα· Τίς εἶ, κύριε; ὁ δὲ κύριος‡ εἶπεν· Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· <sup>16</sup> ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε ὑπηρετήν καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδες με § ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, <sup>17</sup> ἐξαιρούμενός σε ἐκ\* τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε† <sup>18</sup> ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι‡ ἀπὸ σκότους εἰς φῶς καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ κληρὸν ἐν τοῖς ἁγιασμένοις πίστει τῆ εἰς ἐμέ. <sup>19</sup> Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθῆς τῆ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ, <sup>20</sup> ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτόν τε § καὶ Ἱεροσολύμοις, πᾶσάν\* τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν ἀπήγγελλον† μετανοεῖν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. <sup>21</sup> Ἔνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι‡

‡ 25:24 βρωῶντες WH Treg NA28 ] ἐπιβρωῶντες RP § 25:24 αὐτὸν ζῆν WH Treg NA28 ] ζῆν αὐτὸν RP \* 25:25 κατελαβόμεν WH Treg NA28 ] καταλαβόμενος RP † 25:25 αὐτὸν θανάτου WH Treg NA28 ] θανάτου αὐτὸν RP ‡ 25:25 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] καὶ αὐτοῦ RP § 25:25 πέμπειν WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP \* 25:26 γράψω WH Treg NA28 ] γράψαι RP \* 26:1 ὑπὲρ WH RP ] περὶ Treg NA28 † 26:1 ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογοῖτο WH Treg NA28 ] ἀπελογοῖτο ἐκτείνας τὴν χεῖρα RP ‡ 26:2 σήμερον ἀπολογοῦσθαι WH Treg NA28 ] ἀπολογοῦσθαι σήμερον RP § 26:3 ἐθῶν WH Treg NA28 ] ἡθῶν RP \* 26:3 δέομαι WH Treg NA28 ] + σου RP † 26:4 τὴν NA28 RP ] - WH Treg ‡ 26:4 τε WH Treg NA28 ] - RP § 26:4 πάντες WH Treg ] + οἱ NA28 RP \* 26:6 εἰς WH Treg NA28 ] πρὸς RP † 26:6 ἡμῶν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 26:7 ὑπὸ Ἰουδαίων βασιλεῦ WH Treg NA28 ] βασιλεῦ Ἀγρίππα ὑπὸ Ἰουδαίων RP § 26:10 τε WH Treg NA28 ] - RP \* 26:10 ἐν WH Treg NA28 ] - RP † 26:12 οἷς WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 26:12 τῆς WH Treg NA28 ] + παρὰ RP § 26:14 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 26:14 λέγουσαν WH Treg NA28 ] λαλοῦσαν RP † 26:14 με WH Treg NA28 ] + καὶ λέγουσαν RP ‡ 26:15 κύριος WH Treg NA28 ] - RP § 26:16 με WH NA28 ] - Treg RP \* 26:17 ἐκ WH Treg NA28 ] - RP † 26:17 ἀποστέλλω σε WH Treg NA28 ] σε ἀποστέλλω RP ‡ 26:18 ἐπιστρέψαι WH Treg NA28 ] ὑποστρέψαι RP § 26:20 τε WH Treg NA28 ] - RP \* 26:20 πᾶσάν WH Treg NA28 ] εἰς πᾶσάν RP † 26:20 ἀπήγγελλον WH Treg NA28 ] ἀπαγγέλλων RP ‡ 26:21 με Ἰουδαῖοι WH Treg NA28 ] οἱ Ἰουδαῖοι με RP

ῥ συλλαβόμενοι § ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. <sup>22</sup> ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς ῥ ἀπὸ \* τοῦ θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἔστηκα μαρτυρούμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφήται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωϋσῆς, <sup>23</sup> εἰ παθητὸς ὁ χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ ῥ τε† λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσιν. <sup>24</sup> Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῆ φωνῇ ῥ φησιν‡ Μαίνη, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. <sup>25</sup> ὁ δὲ ῥ Παῦλος § Οὐ μαίνομαι, φησίν, κράτιστε Φῆστε, ἀλλὰ ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. <sup>26</sup> ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν ῥ καὶ \* παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ ῥ αὐτὸν† τούτων οὐ πείθομαι ῥ οὐθέν‡ οὐ γὰρ ῥ ἐστιν § ἐν γωνία πεπραγμένον τοῦτο. <sup>27</sup> πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις. <sup>28</sup> ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν ῥ Παῦλον \* Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ῥ ποιῆσαι† <sup>29</sup> ὁ δὲ ῥ Παῦλος‡ Εὐξαίμην ἂν τῷ θεῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν ῥ μεγάλῳ § οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι τοιούτους ὁποῖος καὶ ἐγὼ εἶμι παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων. <sup>30</sup> ῥ Ἀνέστη \* ῥ τε† ὁ βασιλεύς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἢ τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμενοι αὐτοῖς, <sup>31</sup> καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες ὅτι Οὐδὲν θανάτου ἢ δεσμῶν ἄξιον‡ ῥ τι § πρᾶσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. <sup>32</sup> Ἀγρίππας δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη· Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

## 27

<sup>1</sup> Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἱταλίαν, παρεδίδουν τὸν τε Παῦλον καὶ τινὰς ἐτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχη ὀνόματι Ἰουλίῳ σπειρῆς Σεβαστῆς. <sup>2</sup> ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ ῥ μέλλοντι \* πλεῖν ῥ εἰς† τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους ἀνήχθημεν ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνοιο Θεσσαλονικέως. <sup>3</sup> τῆ τε ἐτέρα κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα, φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψεν πρὸς τοὺς φίλους ῥ πορευθέντι‡ ἐπιμελείας τυχεῖν. <sup>4</sup> κάκειθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους, <sup>5</sup> τὸ τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας. <sup>6</sup> κάκει εὐρῶν ὁ ῥ ἑκατοντάρχης § πλοῖον Ἀλεξανδρινὸν πλέον εἰς τὴν Ἱταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. <sup>7</sup> ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις βραδυπλοοῦντες καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην, <sup>8</sup> μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἦλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Καλοὺς Λιμένας ὧ ἐγγὺς ἦν πόλις \* ῥ Λασαία†

<sup>9</sup> Ἰκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρήνει ὁ Παῦλος <sup>10</sup> λέγων αὐτοῖς· Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσσεσθαι τὸν πλοῦν. <sup>11</sup> ὁ δὲ ἑκατοντάρχης τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ ῥ μᾶλλον ἐπέιθετο‡ ἢ τοῖς ῥ ὑπὸ § Παύλου λεγομένοισι. <sup>12</sup> ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένου ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείονες ἔθεντο βουλήν ἀναχθῆναι ῥ ἐκέιθεν \* εἴ πως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.

<sup>13</sup> Ὑποπνεύσαντος δὲ νότου δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι ἄραντες ἄσπον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. <sup>14</sup> μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος ῥ Εὐρακύλων†

§ 26:21 συλλαβόμενοι WH Treg RP ] + ὄντα NA28 \* 26:22 ἀπὸ WH Treg NA28 ] παρὰ RP † 26:23 τε WH Treg NA28 ] - RP ‡ 26:24 φησιν WH Treg NA28 ] ἔφη RP § 26:25 Παῦλος WH Treg NA28 ] - RP \* 26:26 καὶ Treg NA28 RP ] - WH † 26:26 αὐτὸν WH ] + τι Treg NA28 RP ‡ 26:26 οὐθέν WH Treg NA28 ] οὐδέν RP § 26:26 ἐστιν WH Treg NA28 ] - RP \* 26:28 Παῦλον WH Treg NA28 ] + ἔφη RP † 26:28 ποιῆσαι WH Treg NA28 ] γενέσθαι RP ‡ 26:29 Παῦλος WH Treg NA28 ] + εἶπεν RP § 26:29 μεγάλῳ WH Treg NA28 ] πολλῶ RP \* 26:30 Ἀνέστη WH Treg NA28 ] Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ ἀνέστη RP † 26:30 τε WH Treg NA28 ] - RP ‡ 26:31 ἢ δεσμῶν ἄξιον WH Treg NA28 ] ἄξιον ἢ δεσμῶν RP § 26:31 τι NA28 ] - WH Treg RP \* 27:2 μέλλοντι WH Treg NA28 ] μέλλοντες RP † 27:2 εἰς WH Treg NA28 ] - RP ‡ 27:3 πορευθέντι WH Treg NA28 ] πορευθέντα RP § 27:6 ἑκατοντάρχης WH Treg NA28 ] ἑκατόνταρχος RP \* 27:8 ἦν πόλις WH Treg RP ] πόλις ἦν NA28 † 27:8 Λασαία WH NA28 RP ] Λαοέα Treg ‡ 27:11 μᾶλλον ἐπέιθετο WH Treg NA28 ] ἐπέιθετο μᾶλλον RP § 27:11 ὑπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP \* 27:12 ἐκέιθεν WH Treg NA28 ] κάκειθεν RP † 27:14 Εὐρακύλων WH Treg NA28 ] Εὐροκλύδων RP

15 συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ ἐπιδόντες ἐφερόμεθα. 16 νησίον δέ τι ὑποδραμόντες καλούμενον Καῦδα<sup>‡</sup> ἰσχύσαμεν μόλις<sup>§</sup> περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης, 17 ἦν ἄραντες βοηθείαις ἐχρῶντο ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσιν, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. 18 σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο, 19 καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου ἔρριψαν\* 20 μῆτε δὲ ἡλίου μῆτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιηρεῖτο ἔλπις πᾶσα<sup>†</sup> τοῦ σῶζεσθαι ἡμᾶς.

21 Πολλῆς<sup>‡</sup> τε<sup>‡</sup> ἀσιτίας ὑπαρχούσης τότε σταθεῖς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· Ὅφρα μὲν, ὦ ἄνδρες, πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης κερδησαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. 22 καὶ τὰ νῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν, ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν πλήν τοῦ πλοίου· 23 παρέστη γάρ μοι ταύτῃ τῇ νυκτὶ<sup>§</sup> τοῦ θεοῦ, οὗ<sup>†</sup> εἰμι\* ὧ καὶ λατρεύω, ἄγγελος<sup>†</sup> 24 λέγων· Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι, καὶ ἰδοὺ κεχαρίσταί σοι ὁ θεὸς πάντας τοὺς πλείοντας μετὰ σοῦ. 25 διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι. 26 εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ νυξ ἐγένετο διαφορομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρία, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν. 28 καὶ βολίσαντες εὗρον ὄργυιᾶς εἴκοσι, βραχὺ δὲ διαστήσαντες καὶ πάλιν βολίσαντες εὗρον ὄργυιᾶς δεκαπέντε· 29 φοβούμενοί τε μὴ που κατὰ<sup>‡</sup> τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ἤρχοντο ἡμέραν γενέσθαι. 30 τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν προφάσει ὡς ἐκ πρῶρης ἀγκύρας μελλόντων<sup>§</sup> ἐκτείνειν, 31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχη καὶ τοῖς στρατιώταις· Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. 32 τότε ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται\* τὰ σχοινία τῆς σκάφης καὶ εἶσαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

33 Ἄχρι δὲ οὗ ἡμέρα ἡμελλεν<sup>†</sup> γίνεσθαι παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς λέγων· Τεσσαρεσκαίδεκάτῃν σήμερον ἡμέραν προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηθὲν προσλαβόμενοι· 34 διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς μεταλαβεῖν<sup>‡</sup> τροφῆς, τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρῖξ ἀπὸ<sup>§</sup> τῆς κεφαλῆς ἀπολείται\* 35 εἶπας<sup>†</sup> δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαρίστησεν τῷ θεῷ ἐνώπιον πάντων καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν. 36 εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς. 37 μεθὰ δὲ αἰ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ<sup>†</sup> διακόσισαι<sup>§</sup> ἑβδόμηκοντα ἕξ. 38 κορεσθέντες δὲ\* τροφῆς ἐκούφιζον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.

39 Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον, κόλπον δὲ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν εἰς ὃν ἐβουλεύοντο<sup>†</sup> εἰ δύναιντο<sup>‡</sup> ἐξῶσαι<sup>§</sup> τὸ πλοῖον. 40 καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες εἶων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων, καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα τῇ πνεύσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. 41 περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν\* τὴν ναῦν, καὶ ἡ μὲν πρῶρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας<sup>†</sup> 42 τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλή ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσιν, μὴ τις ἐκκολυμβήσας διαφύγῃ· 43 ὁ δὲ ἑκατοντάρχης<sup>‡</sup> βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέν τε

<sup>‡</sup> 27:16 Καῦδα WH Treg NA28 ] κλαύδην RP    § 27:16 ἰσχύσαμεν μόλις WH Treg NA28 ] μόλις ἰσχύσαμεν RP  
 \* 27:19 ἔρριψαν WH Treg NA28 ] ἔρριψαμεν RP    † 27:20 ἐλπις πᾶσα WH Treg NA28 ] πᾶσα ἐλπις RP    ‡ 27:21 τε WH Treg NA28 ] δὲ RP    § 27:23 νυκτὶ WH Treg NA28 ] + ἄγγελος RP    \* 27:23 εἰμι WH Treg RP ] + ἐγὼ NA28    † 27:23 ἄγγελος WH Treg NA28 ] - RP    ‡ 27:29 μὴ που κατὰ WH Treg NA28 ] μήπως εἰς RP    § 27:30 ἀγκύρας μελλόντων WH Treg NA28 ] μελλόντων ἀγκύρας RP    \* 27:32 ἀπέκοψαν οἱ στρατιῶται WH Treg NA28 ] οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν RP    † 27:33 ἡμέρα ἡμελλεν WH Treg NA28 ] ἡμελλεν ἡμέρα RP    ‡ 27:34 μεταλαβεῖν WH Treg NA28 ] προσλαβεῖν RP    § 27:34 ἀπὸ WH Treg NA28 ] ἐκ RP    \* 27:34 ἀπολείται WH Treg NA28 ] πεσεῖται RP    † 27:35 εἶπας WH Treg NA28 ] εἶπων RP    ‡ 27:37 αἰ πᾶσαι ψυχαὶ ἐν τῷ πλοίῳ WH Treg NA28 ] ἐν τῷ πλοίῳ αἰ πᾶσαι ψυχαὶ RP    § 27:37 διακόσισαι Treg NA28 RP ] ὡς WH    \* 27:38 δὲ WH Treg NA28 ] + τῆς RP    † 27:39 ἐβουλεύοντο WH Treg NA28 ] ἐβουλεύσαντο RP    ‡ 27:39 δύναιντο WH Treg NA28 ] δυνατόν RP    § 27:39 ἐξῶσαι Treg NA28 RP ] ἐκῶσαι WH    \* 27:41 ἐπέκειλαν WH Treg NA28 ] ἐπόκειλαν RP    † 27:41 βίας WH ] + τῶν κυμάτων Treg NA28 RP    ‡ 27:43 ἑκατοντάρχης WH Treg NA28 ] ἐκατόνταρχος RP



τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι, <sup>44</sup> καὶ τοὺς λοιποὺς οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου· καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

## 28

<sup>1</sup> Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν\* ὅτι Ἐμελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. <sup>2</sup> οἱ τε βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν, ἄψαντες ὧν πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφροσῶτα καὶ διὰ τὸ ψῦχος. <sup>3</sup> συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων ἔτι\* πλῆθος καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θερμῆς ἐξεληθοῦσα καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ. <sup>4</sup> ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον ὅτι Πάντως φονεὺς ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος οὗτος ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἶασεν. <sup>5</sup> ὁ μὲν οὖν ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. <sup>6</sup> οἱ δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφρων νεκρόν. ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων καὶ θεωρούντων μηδὲν ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλόμενοι\* ἔλεγον αὐτὸν εἶναι θεόν†. <sup>7</sup> Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχεν χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου ὀνόματι Ποπλίω, ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας‡ φιλοφρόνως ἐξένισεν. <sup>8</sup> ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι, πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν καὶ προσευξάμενος ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἰάσατο αὐτόν. <sup>9</sup> τούτου ἔτι\* γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας† προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο, <sup>10</sup> οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρείας‡. <sup>11</sup> Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἔν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ νήσῳ Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. <sup>12</sup> καὶ καταθέντες εἰς Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς, <sup>13</sup> ὅθεν περιελόντες\* κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτιόλους, <sup>14</sup> οὗ εὐρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθημεν παρ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἐπτὰ· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθαμεν. <sup>15</sup> κάκειθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν ἤλθαν εἰς ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρι Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν, οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ θεῷ ἔλαβε θάρσος. <sup>16</sup> Ὅτε δὲ εἰσήλθομεν εἰς Ῥώμην, ἐπετράπη τῷ Παύλῳ\* μένειν καθ' ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ. <sup>17</sup> ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγεν πρὸς αὐτούς· Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρώοις δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων,‡ <sup>18</sup> οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. <sup>19</sup> ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορεῖν § <sup>20</sup> διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ προσλαλήσαι, ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἄλυσιν ταύτην περικείμεαι. <sup>21</sup> οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπαν· Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέν τι περὶ σοῦ πονηρόν. <sup>22</sup> ἀξιούμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς, περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως ταύτης γνωστὸν ἡμῖν ἐστὶν\* ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται. <sup>23</sup> Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἤκον† πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες,

\* **28:1** ἐπέγνωμεν WH Treg NA28 ] ἐπέγνωσαν RP † **28:1** Μελίτη Treg NA28 RP ] Μελιτήνη WH ‡ **28:2** τε WH Treg NA28 ] δὲ RP § **28:2** ἄψαντες WH Treg NA28 ] ἀνάψαντες RP \* **28:3** τι WH Treg NA28 ] – RP † **28:3** ἀπὸ WH Treg NA28 ] ἐκ RP ‡ **28:3** ἐξεληθοῦσα WH Treg NA28 ] διεξεληθοῦσα RP § **28:4** πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον WH Treg NA28 ] ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους RP \* **28:6** μεταβαλόμενοι WH Treg NA28 ] μεταβαλλόμενοι RP † **28:6** αὐτὸν εἶναι θεόν WH Treg NA28 ] θεὸν αὐτὸν εἶναι RP ‡ **28:7** τρεῖς ἡμέρας Treg NA28 RP ] ἡμέρας τρεῖς WH § **28:8** δυσεντερίῳ WH Treg NA28 ] δυσεντερίῳ RP \* **28:9** δὲ WH Treg NA28 ] οὖν RP † **28:9** ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας WH Treg NA28 ] ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ RP ‡ **28:10** τὰς χρείας WH Treg NA28 ] τὴν χρεῖαν RP § **28:11** ἀνήχθημεν WH Treg NA28 ] ἤχθημεν RP \* **28:13** περιελόντες WH NA28 ] περιελθόντες Treg RP † **28:14** παρ' WH Treg NA28 ] ἐπ' RP ‡ **28:15** ἤλθαν WH Treg NA28 ] ἐξήλθον RP § **28:16** εἰσήλθομεν WH Treg NA28 ] ἤλθομεν RP \* **28:16** ἐπετράπη τῷ Παύλῳ WH Treg NA28 ] ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκεν τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη RP † **28:17** αὐτὸν WH Treg NA28 ] τὸν Παῦλον RP ‡ **28:17** Ἐγώ ἄνδρες ἀδελφοί WH Treg NA28 ] Ἄνδρες ἀδελφοί ἐγώ RP § **28:19** κατηγορεῖν WH Treg NA28 ] κατηγορῆσαι RP \* **28:22** ἡμῖν ἐστὶν WH Treg NA28 ] ἐστὶν ἡμῖν RP † **28:23** ἤκον RP ] ἤλθον WH Treg NA28

οἷς ἐξετίθετο διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ πείθων τε ἑαυτούς<sup>‡</sup> περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωϋσέως καὶ τῶν προφητῶν ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἑσπέρας. <sup>24</sup> καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις οἱ δὲ ἠπίστουν, <sup>25</sup> ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν ὅτι Καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἑμῶν § <sup>26</sup> λέγων\* Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπόν· Ἄκοῃ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε. <sup>27</sup> Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσιν τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσιν καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσιν καὶ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. <sup>28</sup> γινωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν<sup>†</sup> ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη ἑαυτοῦ<sup>‡</sup> τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ· αὐτοὶ καὶ ἰσχυροῦσιν § <sup>30</sup> Ἐνέμεινεν\* ἑαυτοῦ<sup>‡</sup> διείπεν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, <sup>31</sup> κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως. **‘/book’**

‡ **28:23** αὐτούς WH Treg NA28 ] + τὰ RP    § **28:25** ὑμῶν WH Treg NA28 ] ἡμῶν RP    \* **28:26** λέγων WH Treg NA28 ] λέγον RP    † **28:28** ἔστω ὑμῖν Treg NA28 RP ] ὑμῖν ἔστω WH    ‡ **28:28** τοῦτο WH Treg NA28 ] – RP    § **28:28** ἀκούσονται WH Treg NA28 ] + 29 Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν. RP  
\* **28:30** Ἐνέμεινεν WH Treg NA28 ] ἔμεινεν RP    † **28:30** δὲ WH Treg NA28 ] + ὁ Παῦλος RP

## ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ

<sup>1</sup> Παῦλος δούλος Ἰησοῦ\*, κλητὸς ἀπόστολος, ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον θεοῦ <sup>2</sup> ὃ προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἀγίαις <sup>3</sup> περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαυὶδ κατὰ σάρκα, <sup>4</sup> τοῦ ὀρισθέντος υἱοῦ θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἀγιωσύνης ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν, <sup>5</sup> δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς ἔθνεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, <sup>6</sup> ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>7</sup> πᾶσιν τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς θεοῦ, κλητοῖς ἀγίοις· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>8</sup> Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄπερ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. <sup>9</sup> μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ θεός, ὃς λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνησθῆναι ὑμῶν ποιῶμαι <sup>10</sup> πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, δεόμενος εἰ πως ἤδη ποτὲ εὐδοθήσομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. <sup>11</sup> ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς, <sup>12</sup> τοῦτο δὲ ἐστὶν συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. <sup>13</sup> οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθη ἄχρι τοῦ δεῦρο, ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν. <sup>14</sup> Ἕλλησίν τε καὶ βαρβάρους, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί· <sup>15</sup> οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι. <sup>16</sup> Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις γὰρ θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι· <sup>17</sup> δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν, καθὼς γέγραπται· Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται. <sup>18</sup> ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσεβείαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων, <sup>19</sup> διότι τὸ γνωστὸν τοῦ θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς, ὁ θεὸς γὰρ αὐτοῖς ἐφάνέρωσεν. <sup>20</sup> τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασιν νοούμενα καθοράται, ἢ τε ἀίδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ θειότης, εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ἀναπολογήτους, <sup>21</sup> διότι γνόντες τὸν θεὸν οὐχ ὡς θεὸν ἐδόξασαν ἢ ἠυχάριστησαν, ἀλλὰ ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά· <sup>22</sup> φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν, <sup>23</sup> καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνας φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν. <sup>24</sup> διὸ\* παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς· <sup>25</sup> οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. <sup>26</sup> διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἱ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, <sup>27</sup> ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς· ἀπολαμβάνοντες. <sup>28</sup> καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, <sup>29</sup> πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ· σπονηρία πλεονεξία κακία, μεστοὺς φθόνου φόνου ἔριδος δόλου κακοηθείας, ψιθυριστάς, <sup>30</sup> καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, <sup>31</sup> ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους\* ἀνελεήμονας· <sup>32</sup> οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιῶσιν ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσιν τοῖς πράσσουσιν.

## 2

<sup>1</sup> διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὃ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις,

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ WH RP † **1:8** περὶ WH Treg NA28 ] ὑπὲρ RP ‡ **1:16** εὐαγγέλιον WH Treg NA28 ] + τοῦ χριστοῦ RP § **1:19** θεὸς γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ θεὸς RP \* **1:24** διὸ WH Treg NA28 ] + καὶ RP † **1:24** αὐτοῖς WH Treg NA28 ] ἑαυτοῖς RP ‡ **1:27** ἑαυτοῖς Treg NA28 RP ] αὐτοῖς WH § **1:29** ἀδικία WH Treg NA28 ] + πορνεία RP \* **1:31** ἀστόργους WH Treg NA28 ] + ἀσπόνδους RP

τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων· <sup>2</sup> οἶδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ ἐστὶν κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας. <sup>3</sup> λογίζη δὲ τοῦτο, ὡ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; <sup>4</sup> ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει; <sup>5</sup> κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἄποκαλύψεως\* δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, <sup>6</sup> ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· <sup>7</sup> τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσιν ζωὴν αἰώνιον· <sup>8</sup> τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας καὶ ἄπειθοῦσι† τῇ ἀληθείᾳ πειθόμενοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ ὀργὴ καὶ θυμός‡, <sup>9</sup> θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἑλλήνος· <sup>10</sup> δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· <sup>11</sup> οὐ γὰρ ἐστὶν προσωποληψία παρὰ τῷ θεῷ.

<sup>12</sup> Ὅσοι γὰρ ἀνόμως ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται· <sup>13</sup> οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ ἑνόμου§ δίκαιοι παρὰ τῷ\* θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ ἑνόμου† δικαιοθήσονται. <sup>14</sup> ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ἑποιῶσιν‡ οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσὶν νόμος· <sup>15</sup> οἵτινες ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως καὶ μεταξύ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν κατηγορούντων ἢ καὶ ἀπολογουμένων, <sup>16</sup> ἐν ἡμέρᾳ ὅτε§ κρίνει\* ὁ θεὸς τὰ κρυπτά τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ†.

<sup>17</sup> Εἰ δὲ‡ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ καὶ ἐπαναπαύῃ ἑνόμου§ καὶ καυχᾶσαι ἐν θεῷ <sup>18</sup> καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου, <sup>19</sup> πέποιθᾶς τε σεαυτὸν ὀδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, <sup>20</sup> παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ— <sup>21</sup> ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν κλέπτεις; <sup>22</sup> ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἰδῶλα ἱεροσυλεῖς; <sup>23</sup> ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν θεὸν ἀτιμάζεις; <sup>24</sup> τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται.

<sup>25</sup> Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ ἐὰν νόμον πράσσης· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾦς, ἡ περιτομὴ σου ἀκροβυστία γέγονεν. <sup>26</sup> ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσῃ, οὐχ\* ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται; <sup>27</sup> καὶ κρίνει ἢ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου. <sup>28</sup> οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαῖός ἐστιν, οὐδὲ ἢ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομὴ· <sup>29</sup> ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι οὐ γράμματι, οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐκ τοῦ θεοῦ.

### 3

<sup>1</sup> Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; <sup>2</sup> πολὺ κατὰ πάντα τρόπον. πρῶτον μὲν γὰρ\* ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ θεοῦ. <sup>3</sup> τί γάρ; εἰ ἠπίστησάν τινες, μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ θεοῦ καταργήσῃ; <sup>4</sup> μὴ γένοιτο· γινέσθω δὲ ὁ θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς† γέγραπται· Ὅπως ἂν δικαιωθῆς ἐν τοῖς λόγοις σου καὶ νικήσεις‡ ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. <sup>5</sup> εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησιν, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργὴν; κατὰ ἄνθρωπον λέγω. <sup>6</sup> μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρίνει ὁ θεὸς τὸν κόσμον; <sup>7</sup> εἰ δὲ§ ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι, <sup>8</sup> καὶ μὴ καθὼς βλασφημούμεθα καὶ καθὼς φασίν τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι Ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ; ὣν τὸ κρίμα ἐνδικόν ἐστιν.

\* **2:5** ἀποκαλύψεως WH Treg NA28 ] + καὶ RP † **2:8** ἀπειθοῦσι WH Treg NA28 ] + μὲν RP ‡ **2:8** ὀργὴ καὶ θυμός WH Treg NA28 ] θυμός καὶ ὀργή RP § **2:13** ἑνόμου WH Treg NA28 ] τοῦ νόμου RP \* **2:13** τῷ WH NA28 RP ] – Treg † **2:13** ἑνόμου WH Treg NA28 ] τοῦ νόμου RP ‡ **2:14** ποιῶσιν WH Treg NA28 ] ποιῇ RP § **2:16** ἡμέρᾳ ὅτε Treg NA28 RP ] ἢ ἡμέρᾳ WH \* **2:16** κρίνει WH NA28 ] κρινεῖ Treg RP † **2:16** Ἰησοῦ WH NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ Treg NIV RP ‡ **2:17** Εἰ δὲ WH Treg NA28 ] ἦδε RP § **2:17** νόμῳ WH Treg NA28 ] τῷ νόμῳ RP \* **2:26** οὐχ WH Treg NA28 ] οὐχί RP \* **3:2** γὰρ WH NA28 RP ] – Treg † **3:4** καθὼς NA28 RP ] καθάπερ WH Treg ‡ **3:4** νικήσεις WH NA28 ] νικήσης Treg RP § **3:7** δὲ WH NA28 ] γὰρ Treg RP

<sup>9</sup> Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως, προητιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἑλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, <sup>10</sup> καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ ἔστιν δίκαιος οὐδὲ εἷς, <sup>11</sup> οὐκ ἔστιν ὁ\* συνίων, οὐκ ἔστιν ὁ† ἐκζητῶν τὸν θεόν· <sup>12</sup> πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρεώθησαν· οὐκ ἔστιν ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός. <sup>13</sup> τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιοῦσαν, ἰὸς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν, <sup>14</sup> ὧν τὸ στόμα ἀρᾶς καὶ πικρίας γέμει· <sup>15</sup> ὄξεις οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέει αἷμα, <sup>16</sup> σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, <sup>17</sup> καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν. <sup>18</sup> οὐκ ἔστιν φόβος θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

<sup>19</sup> Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν στόμα φραγῆ καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ θεῷ· <sup>20</sup> διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

<sup>21</sup> Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, <sup>22</sup> δικαιοσύνη δὲ θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ἅπαντας τοὺς πιστεύοντας, οὐ γὰρ ἔστιν διαστολή. <sup>23</sup> πάντες γὰρ ἡμαρτον καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ, <sup>24</sup> δικαιοῦμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· <sup>25</sup> ὃν προέθετο ὁ θεὸς ἰλαστήριον διὰ\* πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων <sup>26</sup> ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν† ἐνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.

<sup>27</sup> Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως. <sup>28</sup> λογιζόμεθα γὰρ† δικαιοῦσθαι πίστεϊ§ ἄνθρωπον χωρὶς ἔργων νόμου. <sup>29</sup> ἢ Ἰουδαίων ὁ θεὸς μόνον; γοῦχι\* καὶ ἐθνῶν; ναὶ καὶ ἐθνῶν, <sup>30</sup> γοῦχι† εἶπερ εἷς ὁ θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως καὶ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως. <sup>31</sup> νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; μὴ γένοιτο, ἀλλὰ νόμον ἱστάνομεν†

## 4

<sup>1</sup> Τί οὖν ἐροῦμεν εὐρηκέναι\* Ἀβραὰμ τὸν ἑπαγγεῖαν† ἡμῶν‡ κατὰ σάρκα; <sup>2</sup> εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα· ἀλλ' οὐ γὰρ πρὸς§ θεόν, <sup>3</sup> τί γὰρ ἡ γραφή λέγει; Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ θεῷ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. <sup>4</sup> τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς οὐ λογίζεται κατὰ χάριν ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα· <sup>5</sup> τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην, <sup>6</sup> καθάπερ καὶ Δαυὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὁ θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων· <sup>7</sup> Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι, <sup>8</sup> μακάριος ἀνὴρ ὁ οὐ\* οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν.

<sup>9</sup> Ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομὴν ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γὰρ† Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. <sup>10</sup> πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· <sup>11</sup> καὶ σημεῖον ἔλαβεν περιτομῆς, σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ ἰσχυροῦσθαι αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην, <sup>12</sup> καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσιν τοῖς ἴχνεσιν τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως§ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.

<sup>13</sup> Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι\* κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως· <sup>14</sup> εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις

\* **3:11** [ὁ Treg NA28 RP] - WH † **3:11** [ὁ Treg NA28 RP] - WH ‡ **3:12** ἔστιν WH Treg RP ] + ὁ NA28 § **3:22** πάντας WH Treg NA28 ] καὶ ἐπὶ πάντας RP \* **3:25** διὰ WH Treg ] + τῆς NA28 RP † **3:26** τὴν WH Treg NA28 ] - RP ‡ **3:28** γὰρ WH Treg NA28 ] οὖν RP § **3:28** δικαιοῦσθαι πίστεϊ WH Treg NA28 ] πίστεϊ δικαιοῦσθαι RP \* **3:29** οὐχὶ WH Treg NA28 ] + δὲ RP † **3:30** εἶπερ WH Treg NA28 ] ἐπέπερ RP ‡ **3:31** ἱστάνομεν WH Treg NA28 ] ἰστώμεν RP \* **4:1** εὐρηκέναι Treg NA28 ] - WH RP † **4:1** ἑπαγγεῖαν WH Treg NA28 ] πατέρα RP ‡ **4:1** ἡμῶν WH Treg NA28 ] + εὐρηκέναι RP § **4:2** πρὸς WH Treg NA28 ] + τὸν RP \* **4:8** οὐ WH Treg NA28 ] ‡ RP † **4:9** γὰρ WH Treg NA28 ] + ὅτι RP ‡ **4:11** λογίσηται WH Treg NIV ] + καὶ RP NA28 § **4:12** ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως WH Treg NA28 ] πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ RP \* **4:13** εἶναι WH Treg NA28 ] + τοῦ RP

καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία· <sup>15</sup> ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται, οὗ δὲ οὐκ ἔστιν νόμος, οὐδὲ παράβασις.

<sup>16</sup> Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ (ὅς ἐστιν πατὴρ πάντων ἡμῶν, <sup>17</sup> καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε), κατέναντι οὗ ἐπίστευσεν θεοῦ τοῦ ζῶοντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα· <sup>18</sup> ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον· Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου· <sup>19</sup> καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησεν τὸ ἑαυτοῦ σῶμα ὡς νεκρωμένον, ἑκατονταετῆς που ὑπάρχων, καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας, <sup>20</sup> εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ ἀλλὰ ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δούς δόξαν τῷ θεῷ <sup>21</sup> καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ ἐπήγγελται δυνατός ἐστιν καὶ ποιῆσαι. <sup>22</sup> διὸ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. <sup>23</sup> Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, <sup>24</sup> ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς οἷς μέλλει λογιζέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, <sup>25</sup> ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

## 5

<sup>1</sup> Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν\* πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>2</sup> δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχίκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ἣ ἑστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ· <sup>3</sup> οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, <sup>4</sup> ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα. <sup>5</sup> ἡ δὲ ἐλπίς οὐ κατασχύνει· ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.

<sup>6</sup> Ἐτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανεν. <sup>7</sup> μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν· <sup>8</sup> συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς ὅτι ἔτι ἀμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν. <sup>9</sup> πολλῶ οὖν μᾶλλον δικαιοθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. <sup>10</sup> εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλάγημεν τῷ θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῶ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· <sup>11</sup> οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμενοι ἐν τῷ θεῷ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

<sup>12</sup> Διὰ τοῦτο ὡσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν καὶ διὰ τῆς ἀμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον— <sup>13</sup> ἄχρι γὰρ νόμου ἀμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ, ἀμαρτία δὲ οὐκ ἔλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου, <sup>14</sup> ἀλλὰ ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδάμ μέχρι Μωϋσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἀμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστιν τύπος τοῦ μέλλοντος.

<sup>15</sup> Ἄλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτως καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῶ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσεν. <sup>16</sup> καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἀμαρτήσαντος τὸ δώρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. <sup>17</sup> εἰ γὰρ τῷ ἐνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσεν διὰ τοῦ ἐνός, πολλῶ μᾶλλον οἱ τὴν περισσεῖαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασιλεύσουσιν διὰ τοῦ ἐνός Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>18</sup> Ἄρα οὖν ὡς δι' ἐνός παραπτώματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτως καὶ δι' ἐνός δικαίωματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς· <sup>19</sup> ὡσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου ἀμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτως καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. <sup>20</sup> νόμος δὲ παρεῖσθαι ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν

† 4:15 δὲ WH Treg NA28 ] γὰρ RP † 4:19 πίστει WH Treg NA28 ] + οὐ RP § 4:19 σῶμα Holmes WHmarg ] + ἥδη WH Treg NA28 RP \* 4:22 διὸ Holmes WHmarg ] + καὶ WH Treg NA28 RP \* 5:1 ἔχομεν NA28 RP ] ἔχωμεν WH Treg † 5:3 καυχώμεθα WH NA28 RP ] καυχώμενοι Treg † 5:6 Ἐτι γὰρ Treg NA28 RP ] Εἰ γε WH § 5:6 ἔτι WH Treg NA28 ] - RP

ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις, <sup>21</sup> ἵνα ὡσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτως καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

## 6

<sup>1</sup> Τί οὖν ἐροῦμεν; ἔπιμένωμεν\* τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; <sup>2</sup> μὴ γένοιτο· οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; <sup>3</sup> ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; <sup>4</sup> συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον, ἵνα ὡσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

<sup>5</sup> Εἰ γὰρ σύμφυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα· <sup>6</sup> τοῦτο γινώσκοντες ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ, <sup>7</sup> ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας. <sup>8</sup> εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ· <sup>9</sup> εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· <sup>10</sup> ὁ γὰρ ἀπέθανεν, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· ὁ δὲ ζῆ, ζῆ τῷ θεῷ. <sup>11</sup> οὕτως καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς εἶναι νεκροὺς μὲν† τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ‡

<sup>12</sup> Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι εἰς τὸ ὑπακούειν σταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ, <sup>13</sup> μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡσεὶ\* ἐκ νεκρῶν ζῶντας καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ. <sup>14</sup> ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει, οὐ γὰρ ἔστε ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν.

<sup>15</sup> Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν† ὅτι οὐκ ἔσμεν ὑπὸ νόμον ἀλλὰ ὑπὸ χάριν; μὴ γένοιτο· <sup>16</sup> οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοι ἔστε ᾧ ὑπακούετε, ἢτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην; <sup>17</sup> χάρις δὲ τῷ θεῷ ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς, <sup>18</sup> ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ· <sup>19</sup> ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὡσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτως νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.

<sup>20</sup> Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. <sup>21</sup> τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος· <sup>22</sup> νυνὶ δέ, ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας δουλωθέντες δὲ τῷ θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. <sup>23</sup> τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

## 7

<sup>1</sup> Ἦ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, γινώσκουσιν γὰρ νόμον λαλῶ, ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῆ; <sup>2</sup> ἢ γὰρ ὑπανδρὸς γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήρηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός. <sup>3</sup> ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρός μοιχαλὶς χρηματίζει ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ.

<sup>4</sup> Ὡστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ θεῷ. <sup>5</sup> ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρποφορήσαι τῷ θανάτῳ· <sup>6</sup> νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

<sup>7</sup> Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνωμεν εἰ μὴ διὰ νόμου, τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἤδιδεν εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· οὐκ ἐπιθυμήσεις· <sup>8</sup> ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ

\* **6:1** ἐπιμένωμεν WH Treg NA28 ] Ἐπιμένομεν RP † **6:11** εἶναι νεκροὺς μὲν WH Treg NA28 ] νεκροὺς μὲν εἶναι RP; νεκροὺς μὲν NIV ‡ **6:11** Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + τῷ κυρίῳ ἡμῶν RP § **6:12** ὑπακούειν WH Treg NA28 ] + αὐτῇ ἐν RP \* **6:13** ὡσεὶ WH Treg NA28 ] ὡς RP † **6:15** ἁμαρτήσωμεν WH Treg NA28 ] Ἀμαρτήσομεν RP

ἀμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν, χωρὶς γὰρ νόμου ἀμαρτία νεκρά. <sup>9</sup> ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς ἡ ἀμαρτία ἀνέζησεν, <sup>10</sup> ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὐρέθη μοι ἡ ἐντολή ἢ εἰς ζωὴν αὕτη εἰς θάνατον. <sup>11</sup> ἡ γὰρ ἀμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς ἐξηπάτησέν με καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. <sup>12</sup> ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολή ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή.

<sup>13</sup> Τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο\* θάνατος; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ἡ ἀμαρτία, ἵνα φανῇ ἀμαρτία διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον· ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἀμαρτωλὸς ἡ ἀμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.

<sup>14</sup> Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σαρκινός†εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν. <sup>15</sup> ὁ γὰρ κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὁ μισῶ τοῦτο ποιῶ. <sup>16</sup> εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. <sup>17</sup> νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα‡ ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία. <sup>18</sup> οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ§ <sup>19</sup> οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλὰ ὁ οὐ θέλω κακὸν τοῦτο πράσσω. <sup>20</sup> εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω\* τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ ἀλλὰ ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἀμαρτία.

<sup>21</sup> Εὐρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλὸν ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται· <sup>22</sup> συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, <sup>23</sup> βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν† τοῖς μέλεσίν μου ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου καὶ αἰχμαλωτίζοντά με ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἀμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσίν μου. <sup>24</sup> ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος· τίς με ρύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;

<sup>25</sup> Ἐχαρίς‡ τῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

Ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῖ δουλεύω νόμῳ θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἀμαρτίας.

## 8

<sup>1</sup> Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ\* Ἰησοῦ<sup>2</sup> ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσέν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου. <sup>3</sup> τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἀμαρτίας καὶ περὶ ἀμαρτίας κατέκρινε τὴν ἀμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί, <sup>4</sup> ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα· <sup>5</sup> οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν, οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα τὰ τοῦ πνεύματος. <sup>6</sup> τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκὸς θάνατος, τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος ζωὴ καὶ εἰρήνη· <sup>7</sup> διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς ἔχθρα εἰς θεόν, τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται, οὐδὲ γὰρ δύναται. <sup>8</sup> οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες θεῷ ἀρέσονται οὐ δύνανται.

<sup>9</sup> Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ ἀλλὰ ἐν πνεύματι, εἶπερ πνεῦμα θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ. <sup>10</sup> εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἀμαρτίαν, τὸ δὲ πνεῦμα ζωὴ διὰ δικαιοσύνην. <sup>11</sup> εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγγείραντος ἡμᾶς Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰκεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγγείρας ἐκ νεκρῶν Χριστὸν Ἰησοῦν§ ζωοποιήσεται καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα\* ἐν ὑμῖν.

<sup>12</sup> Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμέν, οὐ τῇ σαρκὶ τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν, <sup>13</sup> εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε μέλλετε ἀποθνήσκειν, εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε. <sup>14</sup> ὅσοι γὰρ πνεύματι θεοῦ ἄγονται, οὗτοι υἱοὶ εἰσιν θεοῦ†. <sup>15</sup> οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλὰ ἐλάβετε πνεῦμα υἰοθεσίας ἐν ᾧ κρᾶζομεν· Ἀββα ὁ πατήρ. <sup>16</sup> αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμέν τέκνα θεοῦ.

\* 7:13 ἐγένετο WH Treg NA28 ] γέγονεν RP † 7:14 σαρκινός WH Treg NA28 ] σαρκικός RP ‡ 7:17 οἰκοῦσα Treg NA28 RP ] ἐνοικοῦσα WH § 7:18 οὐ WH Treg NA28 ] + οὐχ εὐρίσκω RP \* 7:20 θέλω WH Treg ] + ἐγὼ NA28 RP † 7:23 ἐν WH Treg NA28 ] – RP ‡ 7:25 χάρις Treg ] χάρις δὲ WH NA28; εὐχαριστῶ RP \* 8:1 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα RP † 8:2 σε WH NA28 ] με Treg NIV RP ‡ 8:11 τὸν WH Treg NA28 ] – RP § 8:11 ἐκ νεκρῶν Χριστὸν Ἰησοῦν WH ] χριστὸν ἐκ νεκρῶν Treg NA28; τὸν χριστὸν ἐκ νεκρῶν RP

\* 8:11 τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα Treg RP ] τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος WH NA28 † 8:14 υἱοὶ εἰσιν θεοῦ Treg ] υἱοὶ θεοῦ εἰσιν WH NA28; εἰσιν υἱοὶ θεοῦ RP



17 εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν θεοῦ, συγκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ, εἴπερ συμπάσχομεν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

18 Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. 19 ἢ γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. 20 τῇ γὰρ ματαιότητι ἢ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκοῦσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἕφ' ἑλπίδι 21 ὅτι καὶ αὐτὴ ἢ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. 22 οἶδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἢ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. 23 οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες ἡμεῖς καὶ\* αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἰοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. 24 τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς, ὃ γὰρ βλέπει τίς ἐλπίζει; 25 εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

26 Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα ἄκαθὸ δεῖ οὐκ οἶδαμεν, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πνεῦμα ὑπερεντυγχάνει\* στεναγμοῖς ἀλαλήτοις, 27 ὃ δὲ ἔραυνῶν τὰς καρδίας οἶδεν τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.

28 Οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὔσιν. 29 ὅτι οὐς προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνας τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς. 30 οὐς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὐς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὐς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν.

31 Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; 32 ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται; 33 τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; θεὸς ὁ δικαίων. 34 τίς ὁ κατακρινῶν Χριστὸς ἀποθανόντων, μᾶλλον ἢ ἐγερθεῖς ὅς καὶ ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. 35 τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα; 36 καθὼς γέγραπται ὅτι Ἐνεκεν σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. 37 ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. 38 πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις 39 οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τίς κτίσις ἕτερα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

## 9

1 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ, 2 ὅτι λύπη μοὶ ἔστιν μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου. 3 ἠύχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ\* ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, 4 οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλίται, ὧν ἡ υἰοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθήκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, 5 ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὃ ὦν ἐπὶ πάντων, θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

6 Οὐχ οἶον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ. 7 οὐδ' ὅτι εἰσὶν σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα, ἀλλ'· Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα. 8 τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς ταῦτα τέκνα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. 9 ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγος οὗτος· Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι καὶ ἔσται τῇ Σάρρα υἱός. 10 οὐ μόνον δέ,

‡ 8:20 ἕφ' WH NA28 ] ἐπ' RP Treg § 8:23 καὶ αὐτοὶ WH Treg RP NA28 ] – NIV \* 8:23 ἡμεῖς καὶ WH Treg NA28 ] καὶ ἡμεῖς RP † 8:24 τίς WH NA28 ] + τί Treg; + τί καὶ RP ‡ 8:26 τῇ ἀσθενείᾳ WH Treg NA28 ] ταῖς ἀσθενείαις RP § 8:26 προσευξόμεθα WH Treg NA28 ] προσευξόμεθα RP \* 8:26 ὑπερεντυγχάνει WH Treg NA28 ] + ὑπὲρ ἡμῶν RP † 8:28 συνεργεῖ Treg NA28 RP ] + ὁ θεὸς WH ‡ 8:34 κατακρινῶν WH NA28 ] κατακρίνων Treg RP § 8:34 Χριστὸς Treg RP ] + Ἰησοῦς WH NA28 \* 8:34 δὲ WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 8:34 ἐγερθεῖς Treg NA28 RP ] + ἐκ νεκρῶν WH ‡ 8:34 καὶ Treg NA28 RP ] – WH § 8:38 ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις WH Treg NA28 ] δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα RP \* 9:3 ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ WH Treg NA28 ] αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι RP

ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν· <sup>11</sup> μήπω γὰρ γεννηθέντων μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ ῥαυλον† ἵνα ἢ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ θεοῦ μένη, <sup>12</sup> οὐκ ἐξ ἔργων ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρέθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι· <sup>13</sup> καθὼς‡ γέγραπται· Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαῦ ἐμίσησα.

<sup>14</sup> Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ θεῷ; μὴ γένοιτο· <sup>15</sup> τῷ Ἰωυσεὶ γὰρ§ λέγει· Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτιρήσω ὃν ἂν οἰκτίρω· <sup>16</sup> ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος οὐδὲ τοῦ τρέχοντος ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος θεοῦ· <sup>17</sup> λέγει γὰρ ἡ γραφή τῷ Φαραῶ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῆ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ τῇ γῆ· <sup>18</sup> ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει.

<sup>19</sup> Ἐρεῖς ἴμοι οὖν\*· Τί οὖν† ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκεν; <sup>20</sup> ὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε' σὺ τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ θεῷ; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι Τί με ἐποίησας οὕτως;‡ <sup>21</sup> ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ φουράματος ποιῆσαι ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκευὸς ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν; <sup>22</sup> εἰ δὲ θέλων ὁ θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ ἠνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, <sup>23</sup> καὶ§ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκευὴ ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν, <sup>24</sup> οὐς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν;— <sup>25</sup> ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηε λέγει· Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην ἠγαπημένην· <sup>26</sup> καὶ ἔσται ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη ἑαυτοῖς\* Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.

<sup>27</sup> Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ· Ἐὰν ἦ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα† σωθήσεται· <sup>28</sup> λόγον γὰρ συντελών καὶ συντέμνων‡ ποιήσει κύριος ἐπὶ τῆς γῆς· <sup>29</sup> καὶ καθὼς προείρηκεν Ἡσαΐας· Εἰ μὴ κύριος Σαβαώθ ἐγκατέλειπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὠμοιώθημεν.

<sup>30</sup> Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβεν δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως· <sup>31</sup> Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον§ δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασεν· <sup>32</sup> διὰ τί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων\* ἑπροσέκοψαν† τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, <sup>33</sup> καθὼς γέγραπται· Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ‡ πέτραν σκανδάλου, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχυνθήσεται.

## 10

<sup>1</sup> Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ ἑδέσεις\* πρὸς τὸν θεὸν ὑπὲρ ἑαυτῶν† εἰς σωτηρίαν· <sup>2</sup> μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον θεοῦ ἔχουσιν· ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν, <sup>3</sup> ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν‡ ζητοῦντες στήσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν· <sup>4</sup> τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.

<sup>5</sup> Μωϋσεῖς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου§ ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ·\*†‡ <sup>6</sup> ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτως λέγει· Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Τίς ἀναβήσεται εἰς τὸν οὐρανόν; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν καταγαγεῖν· <sup>7</sup> ἢ· Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; τοῦτ' ἔστιν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν· <sup>8</sup> ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστίν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τοῦτ' ἔστιν τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν· <sup>9</sup> ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς§ ἐν τῷ στόματί σου\* κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ θεὸς αὐτὸν ἠγειρεν ἐκ νεκρῶν,

† **9:11** φαῦλον WH Treg NA28 ] κακόν RP ‡ **9:13** καθὼς Treg NA28 RP ] καθάπερ WH § **9:15** Μωϋσεὶ γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ Μωϋσεὶ RP \* **9:19** μοι οὖν WH Treg NA28 ] οὖν μοι RP † **9:19** οὖν NA28 ] – WH Treg RP ‡ **9:20** ὦ ἄνθρωπε μενοῦνγε WH Treg NA28 ] μενοῦνγε ὦ ἄνθρωπε RP § **9:23** καὶ Treg NA28 RP ] – WH \* **9:26** αὐτοῖς WH NA28 RP ] – Treg † **9:27** ὑπόλειμμα WH Treg NA28 ] κατάλειμμα RP ‡ **9:28** συντέμνων WH Treg NA28 ] + ἐν δικαιοσύνῃ ὅτι λόγον συντετημένον RP § **9:31** νόμον WH Treg NA28 ] + δικαιοσύνης RP \* **9:32** ἔργων WH Treg NA28 ] + νόμου RP † **9:32** προσέκοψαν WH Treg NA28 ] + γὰρ RP ‡ **9:33** καὶ WH Treg NA28 ] + πᾶς RP \* **10:1** δέσεις WH Treg NA28 ] + ἡ RP † **10:1** αὐτῶν WH Treg NA28 ] τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν RP ‡ **10:3** ἰδίαν WH Treg ] + δικαιοσύνην NA28 RP § **10:5** ὅτι τὴν ... νόμου WH ] τὴν ... νόμου ὅτι Treg NA28 RP \* **10:5** τοῦ NA28 RP ] – WH Treg † **10:5** ποιήσας WH ] + αὐτὰ Treg NA28 RP ‡ **10:5** αὐτῇ WH Treg ] αὐτοῖς NA28 RP § **10:9** ὁμολογήσῃς Treg NA28 RP ] + τὸ ῥῆμα WH \* **10:9** σου Treg NA28 RP ] + ὅτι WH

σωθήση· <sup>10</sup> καρδιά γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· <sup>11</sup> λέγει γὰρ ἡ γραφή· Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. <sup>12</sup> οὐ γὰρ ἐστὶν διαστολή Ἰουδαίου τε καὶ Ἑλλήνου, ὁ γὰρ αὐτὸς κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· <sup>13</sup> Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομα κυρίου σωθήσεται.

<sup>14</sup> Πῶς οὖν ἐπικαλέσονται†εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; πῶς δὲ ἰσχυροῦσιν‡οὐ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσιν§χωρὶς κηρύσσοντος; <sup>15</sup> πῶς δὲ κηρύξωσιν\* ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσιν; καθὼς†γέγραπται· Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων‡τὰ§ἀγαθὰ. <sup>16</sup> ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ· Ἡσαΐας γὰρ λέγει· Κύριε, τίς ἐπίστευσεν τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; <sup>17</sup> ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἢ δὲ ἀκοῇ διὰ ῥήματος Ἰησοῦ\*

<sup>18</sup> Ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε· εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. <sup>19</sup> ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω†; πρῶτος Μωϋσῆς λέγει· Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνεϊ, ἐπ' ἔθνεϊ ἀσυνέτῳ παροργιῷ ὑμᾶς. <sup>20</sup> Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει· Εὐρέθην ἐν‡τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς ἐγενόμην§τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. <sup>21</sup> πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει· Ὁλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

## 11

<sup>1</sup> Λέγω οὖν, μὴ ἀπόσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο· καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν. <sup>2</sup> οὐκ ἀπόσατο ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἡλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ\* <sup>3</sup> Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ†θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσιν τὴν ψυχὴν μου. <sup>4</sup> ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαυτῷ ἐπτακισχιλίους ἄνδρας, οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. <sup>5</sup> οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ λείμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν· <sup>6</sup> εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων, ἐπεὶ ἡ χάρις‡οὐκέτι γίνεται ἡ χάρις.

<sup>7</sup> τί οὖν; ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν, ἢ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν, <sup>8</sup> καθὼς§γέγραπται· Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. <sup>9</sup> καὶ Δαυὶδ λέγει· Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα καὶ εἰς θήραν καὶ εἰς σκάνδαλον καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς, <sup>10</sup> σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διὰ παντὸς σύγκαμψον.

<sup>11</sup> Λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν ἵνα πέσωσιν; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἢ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώσαι αὐτούς. <sup>12</sup> εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλουτὸς κόσμου καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλουτὸς ἐθνῶν, πόσω μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν.

<sup>13</sup> Ὑμῖν δὲ\* λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν†εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω, <sup>14</sup> εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα καὶ σώσω τινὰς ἐξ αὐτῶν. <sup>15</sup> εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ κόσμου, τίς ἢ πρόσλημις εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; <sup>16</sup> εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.

<sup>17</sup> εἰ δὲ τινες τῶν κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς καὶ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης‡τῆς πίοτητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, <sup>18</sup> μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις ἀλλὰ ἡ ῥίζα σέ. <sup>19</sup> ἐρεῖς οὖν· Ἐξεκλάσθησαν κλάδοι ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ. <sup>20</sup> καλῶς τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας. μὴ ὑψηλὰ φρόνει§,

† 10:14 ἐπικαλέσονται WH Treg NA28 ] ἐπικαλέσονται RP ‡ 10:14 πιστεύσωσιν WH Treg NA28 ] πιστεύσουσιν RP § 10:14 ἀκούσωσιν WH Treg NA28 ] ἀκούσουσιν RP \* 10:15 κηρύξωσιν WH Treg NA28 ] κηρύξουσιν RP † 10:15 καθὼς Treg NA28 RP ] καθάπερ WH ‡ 10:15 εὐαγγελιζομένων WH Treg NA28 ] + εἰρήνην τῶν εὐαγγελιζομένων RP § 10:15 τὰ NA28 RP ] - WH Treg \* 10:17 Χριστοῦ WH Treg NA28 ] θεοῦ RP † 10:19 Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω WH Treg NA28 ] οὐκ ἔγνω Ἰσραὴλ RP ‡ 10:20 ἐν Treg NA28 ] - WH RP § 10:20 ἐγενόμην WH NA28 RP ] + ἐν Treg \* 11:2 Ἰσραὴλ WH Treg NA28 ] + λέγων RP † 11:3 τὰ WH Treg NA28 ] καὶ τὰ RP ‡ 11:6 χάρις WH Treg NA28 ] + εἰ δὲ ἐξ ἔργων οὐκέτι ἐστὶν χάρις ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον RP § 11:8 καθὼς NA28 RP ] καθάπερ WH Treg \* 11:13 δὲ WH Treg NA28 ] γὰρ RP † 11:13 οὖν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 11:17 ῥίζης WH NA28 ] + καὶ Treg RP § 11:20 ὑψηλὰ φρόνει WH Treg NA28 ] ὑψηλοφρόνει RP

ἀλλὰ φοβοῦ· <sup>21</sup> εἰ γὰρ ὁ θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, ἢ οὐδὲ\* σοῦ φείσεται. <sup>22</sup> ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομία† θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἄποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ ἄποτομίας θεοῦ‡, ἐὰν ἐπιμένῃς§ τῇ χρηστότητι, ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃς. <sup>23</sup> κἀκεῖνοι δέ, ἐὰν μὴ ἐπιμένωσι\* τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γὰρ ἔστιν ὁ θεὸς† πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς. <sup>24</sup> εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσω μᾶλλον οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ.

<sup>25</sup> Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ ἦτε‡ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πῶρως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν ἄχρι οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ, <sup>26</sup> καὶ οὕτως πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται· καθὼς γέγραπται· Ἦξει ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος§ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ. <sup>27</sup> καὶ αὕτη αὐτοῖς ἢ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἀμαρτίας αὐτῶν. <sup>28</sup> κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς, κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας· <sup>29</sup> ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ θεοῦ. <sup>30</sup> ὥσπερ γὰρ\* ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, <sup>31</sup> οὕτως καὶ οἱ νῦν ἠπειθήσαν τῷ ὑμετέρῳ ἑλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι ἐλεηθῶσιν· <sup>32</sup> συνέκλεισεν γὰρ ὁ θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπειθειαν ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

<sup>33</sup> Ὡς βᾶθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως θεοῦ· ὡς ἀνεξεραύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. <sup>34</sup> Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; <sup>35</sup> ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; <sup>36</sup> ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα αὐτῷ ἢ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

## 12

<sup>1</sup> Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρῶν τοῦ θεοῦ παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν ἐυάρεστον τῷ θεῷ\*, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν· <sup>2</sup> καὶ μὴ συσχηματίζεσθε† τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε‡ τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς§ εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

<sup>3</sup> Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἐκάστω ὡς ὁ θεὸς ἐμέρισεν μέτρον πίστεως. <sup>4</sup> καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι ἄλλα μέλη\* ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, <sup>5</sup> οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώματι ἔσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη. <sup>6</sup> ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν διάφορα, εἴτε προφητείαν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, <sup>7</sup> εἴτε διακονίαν ἐν τῇ διακονίᾳ, εἴτε ὁ διδάσκων ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, <sup>8</sup> εἴτε ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ παρακλήσει, ὁ μεταδιδούς ἐν ἀπλότητι, ὁ προϊστάμενος ἐν σπουδῇ, ὁ ἐλεῶν ἐν ἰλαρότητι.

<sup>9</sup> Ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ· <sup>10</sup> τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, <sup>11</sup> τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ πνεύματι ζέοντες, τῷ κυρίῳ δουλεύοντες, <sup>12</sup> τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, <sup>13</sup> ταῖς χρείαις τῶν ἀγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. <sup>14</sup> εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας‡ εὐλογεῖτε καὶ μὴ καταρᾶσθε. <sup>15</sup> χαίρειν μετὰ χαιρόντων§ κλαίειν μετὰ κλαίωντων. <sup>16</sup> τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες, μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς. <sup>17</sup> μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοοῦμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· <sup>18</sup> εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· <sup>19</sup> μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί, ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ, γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ

\* **11:21** οὐδὲ WH Treg NIV ] μήπως οὐδέ RP NA28 † **11:22** ἀποτομία WH Treg NA28 ] ἀποτομίαν RP ‡ **11:22** χρηστότης θεοῦ WH Treg NA28 ] χρηστότητα RP § **11:22** ἐπιμένῃς WH Treg NA28 ] ἐπιμείνης RP \* **11:23** ἐπιμένωσι WH Treg NA28 ] ἐπιμείνωσιν RP † **11:23** ἔστιν ὁ θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ θεὸς ἔστιν RP ‡ **11:25** ἦτε Holmes ] + ἐν WH Treg; + παρ' NA28 RP § **11:26** ῥυόμενος WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* **11:30** γὰρ WH Treg NA28 ] + καὶ RP † **11:31** νῦν WH NA28 ] - Treg RP \* **12:1** εὐάρεστον τῷ θεῷ Treg NA28 RP ] τῷ θεῷ εὐάρεστον WH † **12:2** συσχηματίζεσθε WH Treg NA28 ] συσχηματίζεσθαι RP ‡ **12:2** μεταμορφοῦσθε WH Treg NA28 ] μεταμορφοῦσθαι RP § **12:2** νοός WH Treg NA28 ] + ὑμῶν RP \* **12:4** πολλὰ μέλη WH Treg NA28 ] μέλη πολλὰ RP † **12:5** τὸ WH Treg NA28 ] ὁ RP ‡ **12:14** διώκοντας WH ] + ὑμᾶς Treg NA28 RP § **12:15** χαιρόντων WH Treg NA28 ] + καὶ RP

άνταποδώσω, λέγει κύριος, <sup>20</sup> ἀλλὰ ἐὰν\* πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. <sup>21</sup> μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν.

## 13

<sup>1</sup> Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω, οὐ γὰρ ἔστιν ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ θεοῦ, αἱ δὲ ῥοῦσαι\* ὑπὸ θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν. <sup>2</sup> ὥστε ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν, οἱ δὲ ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήμψονται. <sup>3</sup> οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶν φόβος τῷ ἀγαθῷ ἔργω‡ ἀλλὰ τῷ κακῷ§. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· <sup>4</sup> θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῆς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ· θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. <sup>5</sup> διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν, <sup>6</sup> διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε, λειτουργοὶ γὰρ θεοῦ εἰσὶν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. <sup>7</sup> ἀπόδοτε\* πᾶσι τὰς ὀφειλάς, τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν.

<sup>8</sup> Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀλλήλους ἀγαπᾶν†· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκεν. <sup>9</sup> τὸ γάρ· Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἕτερα ἐντολή, ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ‡ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ§ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. <sup>10</sup> ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

<sup>11</sup> Καὶ τοῦτο εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἤδη ὑμᾶς\* ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι, νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία ἢ ὅτε ἐπιστεύσαμεν. <sup>12</sup> ἡ νύξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποβαλώμεθα† οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυσώμεθα δὲ‡ τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. <sup>13</sup> ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσωμεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ, <sup>14</sup> ἀλλὰ ἐνδύσασθε τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιῆσθε εἰς ἐπιθυμίαν.

## 14

<sup>1</sup> Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν. <sup>2</sup> ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει. <sup>3</sup> ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενεῖτω, ὁ δὲ\* μὴ ἐσθίων τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω, ὁ θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. <sup>4</sup> σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει· σταθήσεται δέ, δυνατεῖ γὰρ† ὁ κύριος‡ στήσαι αὐτόν.

<sup>5</sup> Ὃς μὲν§ κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοῦ πληροφορεῖσθω· <sup>6</sup> ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ φρονεῖ\* καὶ ὁ ἐσθίων κυρίῳ ἐσθίει, εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ θεῷ.

<sup>7</sup> Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῆ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει· <sup>8</sup> ἐὰν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ κυρίῳ ζῶμεν, ἐὰν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ κυρίῳ ἀποθνήσκομεν. ἐὰν τε οὖν ζῶμεν ἐὰν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ κυρίου ἐσμέν. <sup>9</sup> εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς† ἀπέθανεν‡ καὶ ἔζησεν ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.

\* **12:20** ἀλλὰ ἐὰν WH Treg NA28 ] Ἐὰν οὖν RP \* **13:1** οῦσαι WH Treg NA28 ] + ἐξουσίαι RP † **13:1** ὑπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP ‡ **13:3** τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ WH Treg NA28 ] τῶν ἀγαθῶν ἔργων RP § **13:3** τῷ κακῷ WH Treg NA28 ] τῶν κακῶν RP \* **13:7** ἀπόδοτε WH Treg NA28 ] + οὖν RP † **13:8** ἀλλήλους ἀγαπᾶν WH Treg NA28 ] ἀγαπᾶν ἀλλήλους RP ‡ **13:9** τῷ λόγῳ τούτῳ WH Treg NA28 ] τούτῳ τῷ λόγῳ RP § **13:9** ἐν τῷ WH Treg RP NA28 ] - NIV \* **13:11** ἡδὴ ὑμᾶς WH NA28 ] ἡδὴ ἡμᾶς Treg; ἡμᾶς ἡδὴ RP † **13:12** ἀποβαλώμεθα Holmes ] ἀποθώμεθα WH Treg NA28 RP ‡ **13:12** ἐνδυσώμεθα δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ἐνδυσώμεθα RP \* **14:3** ὁ δὲ WH Treg NA28 ] καὶ ὁ RP † **14:4** δυνατεῖ γὰρ WH Treg NA28 ] δυνατὸς γὰρ ἐστὶν RP ‡ **14:4** κύριος WH Treg NA28 ] θεὸς RP § **14:5** μὲν Treg NIV RP ] + γὰρ WH NA28 \* **14:6** φρονεῖ WH Treg NA28 ] + καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ RP † **14:9** Χριστὸς WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ **14:9** ἀπέθανεν WH Treg NA28 ] + καὶ ἀνέστη RP

10 Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ ἑαυτοῦ § 11 γέγραπται γάρ· Ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ ἅπαντα γλῶσσα ἐξομολογήσεται \* τῷ θεῷ. 12 ἄρα ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον ἑαυτοῦ †

13 Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. 14 οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ § εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκεῖνῳ κοινόν. 15 εἰ γὰρ \* διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματι σου ἐκείνῳ ἀπόλλυε ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν. 16 μὴ βλασφημεῖσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν. 17 οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 18 ὁ γὰρ ἐν τούτῳ † δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. 19 ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. 20 μὴ ἔνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ, ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι. 21 καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέα μηδὲ πιεῖν οἶνον μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ †. 22 σὺ πίστιν ἔχεις κατὰ σεαυτὸν ἔχει ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. 23 ὁ δὲ διακρινόμενος ἐὰν φάγη κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως ἀμαρτία ἑστίν \*

## 15

1 Ὁφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. 2 ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. 3 καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· Οἱ ὄνειδισμοὶ τῶν ὄνειδιζόντων σε ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. 4 ὅσα γὰρ προεγράφη, ἑστίν \* τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἑγράφη † ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν. 5 ὁ δὲ θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δώη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Ἰησοῦν †, 6 ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν θεὸν καὶ πατέρα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. 7 Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ἡμᾶς § εἰς δόξαν τοῦ \* θεοῦ. 8 λέγω γὰρ † Χριστὸν † διάκονον γεγενῆσθαι § περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων, 9 τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν θεόν· καθὼς γέγραπται· Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαι σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ. 10 καὶ πάλιν λέγει· Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. 11 καὶ πάλιν· Αἰνεῖτε, ἅπαντα τὰ ἔθνη, τὸν κύριον, καὶ ἑπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ λαοί. \* † 12 καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει· Ἔσται ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν. 13 ὁ δὲ θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρῶσαι ἡμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεῦναι, εἰς τὸ περισσεύειν ἡμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου. 14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης † γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους § νουθετεῖν. 15 τολμηρότερον \* δὲ ἔγραψα ὑμῖν † ἀπὸ μέρους, ὡς ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς,

§ 14:10 θεοῦ WH Treg NA28 ] χριστοῦ RP \* 14:11 πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται WH NA28 RP ] ἐξομολογήσεται πᾶσα γλῶσσα Treg † 14:12 ἄρα Treg ] + οὖν WH NA28 RP † 14:12 δώσει Holmes WH marg ] + τῷ θεῷ WH NA28 RP; ἀποδώσει τῷ θεῷ Treg § 14:14 ἑαυτοῦ WH NA28 ] αὐτοῦ Treg RP \* 14:15 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP † 14:18 τούτῳ WH Treg NA28 ] τούτοις RP † 14:21 ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ Treg RP ] - WH NA28 § 14:22 ἦν WH Treg NA28 ] - RP \* 14:23 ἐστίν WH Treg NA28 ] + 24 τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίζαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σσειημένου, 25 φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, 26 μόνῳ σοφῷ θεῷ, διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. RP \* 15:4 εἰς Treg NA28 RP ] πάντα εἰς WH † 15:4 ἐγράφη WH Treg NA28 ] προεγράφη RP † 15:5 Χριστὸν Ἰησοῦν WH NA28 RP ] Ἰησοῦν Χριστὸν Treg § 15:7 ὑμᾶς Treg NA28 RP ] ἡμᾶς WH \* 15:7 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP † 15:8 γὰρ WH Treg NA28 ] δέ RP † 15:8 Χριστὸν WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦν RP § 15:8 γεγενῆσθαι WH NA28 RP ] γένεσθαι Treg \* 15:11 πάντα τὰ ἔθνη τὸν κύριον WH Treg NA28 ] τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη RP † 15:11 ἐπαινεσάτωσαν WH Treg NA28 ] ἐπαινέσατε RP † 15:14 πάσης Treg RP ] + τῆς WH NA28 § 15:14 ἀλλήλους WH Treg NA28 ] ἄλλους RP \* 15:15 τολμηρότερον NA28 RP ] τολμηρότερος WH Treg † 15:15 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ἀδελφοί RP

διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ <sup>16</sup> εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ. <sup>17</sup> ἔχω οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν θεόν. <sup>18</sup> οὐ γὰρ τολμήσω ἵτι λαλεῖν ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, <sup>19</sup> ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλήμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, <sup>20</sup> οὕτως δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ, <sup>21</sup> ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· Ὅτις οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ ὄψονται\*, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασιν συνήσουσιν. <sup>22</sup> Διὸ καὶ ἐνεκοπτὸμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. <sup>23</sup> νυνὶ δὲ μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ ἱκανῶν ἐτῶν, <sup>24</sup> ὡς ἀνπορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ—<sup>25</sup> νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. <sup>26</sup> εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωσίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ. <sup>27</sup> εὐδόκησαν γὰρ, καὶ ὀφείλεται εἰσὶν αὐτῶν\*· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσιν καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. <sup>28</sup> τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς Σπανίαν. <sup>29</sup> οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χριστοῦ ἐλεύσομαι. <sup>30</sup> Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος συναγωνίσασθαι μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν θεόν, <sup>31</sup> ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλήμ εὐπρόσδεκτος τοῖς ἁγίοις γένηται\*, <sup>32</sup> ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος θεοῦ συναναπαύσωμαι ὑμῖν. <sup>33</sup> ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν.

## 16

<sup>1</sup> Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν καὶ διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς, <sup>2</sup> ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῆσιμὸν πράγματι, καὶ γὰρ αὐτὴ προστάτις πολλῶν ἐγενήθη καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ.

<sup>3</sup> Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, <sup>4</sup> οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον υπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, <sup>5</sup> καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητὸν μου, ὃς ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. <sup>6</sup> ἀσπάσασθε Μαριάμ ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς <sup>7</sup> ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνιαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινες εἰσὶν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἱ καὶ πρὸ ἐμοῦ γέγοναν ἐν Χριστῷ. <sup>8</sup> ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγαπητὸν μου ἐν κυρίῳ. <sup>9</sup> ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητὸν μου. <sup>10</sup> ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ἀριστοβούλου. <sup>11</sup> ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα τὸν συγγενῆ μου. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου τοὺς ὄντας ἐν κυρίῳ. <sup>12</sup> ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περίδα τὴν ἀγαπητὴν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν κυρίῳ. <sup>13</sup> ἀσπάσασθε Ροῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν κυρίῳ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ.

‡ 15:15 ὑπὸ NA28 RP ] ἀπὸ WH Treg § 15:16 Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP \* 15:17 τὴν WH Treg NA28 ] – RP † 15:18 τι λαλεῖν WH Treg NA28 ] λαλεῖν τι RP ‡ 15:19 πνεύματος NIV ] + ἁγίου WH Treg; + θεοῦ RP NA28 § 15:20 φιλοτιμούμενον WH NA28 RP ] φιλοτιμούμαι Treg \* 15:21 Οἷς ... αὐτοῦ ὄψονται Treg NA28 RP ] ὄψονται οἷς ... αὐτοῦ WH † 15:23 ἱκανῶν WH Treg ] πολλῶν NA28 RP ‡ 15:24 ἂν WH Treg NA28 ] ἐὰν RP § 15:24 Σπανίαν WH Treg NA28 ] + ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς RP \* 15:27 εἰσὶν αὐτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶν εἰσὶν RP † 15:28 εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP ‡ 15:29 εὐλογίας WH Treg NA28 ] + τοῦ εὐαγγελίου τοῦ RP § 15:31 καὶ WH Treg NA28 ] + ἵνα RP \* 15:31 τοῖς ἁγίοις γένηται WH Treg NA28 ] γένηται τοῖς ἁγίοις RP † 15:32 ἐλθὼν WH NA28 ] ἔλθω Treg RP ‡ 15:32 θεοῦ WH NA28 ] + καὶ Treg RP \* 16:1 καὶ WH NA28 ] – Treg RP † 16:2 αὐτὴν προσδέξησθε NA28 RP ] προσδέξησθε αὐτὴν WH Treg ‡ 16:2 ἐμοῦ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ ἐμοῦ RP § 16:5 Ἀσίας WH Treg NA28 ] Ἀχαΐας RP \* 16:6 Μαριάμ RP ] Μαρίαν WH Treg NA28 † 16:6 ὑμᾶς WH Treg NA28 ] ἡμᾶς RP ‡ 16:7 Ἰουνιαν WH Treg RP ] Ἰουνιᾶν NA28 § 16:7 γέγοναν WH Treg NA28 ] γεγόνασιν RP \* 16:8 Ἀμπλιᾶτον WH NA28 Treg ] Ἀμπλιᾶν RP † 16:11 συγγενῆ WH NA28 RP ] συγγενῆν Treg

14 ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατροβᾶν, Ἑρμᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς.‡  
 15 ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἀγίους. 16 Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι ἁπάσαι τοῦ Χριστοῦ.

17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας, καὶ ἐκκλίνετε\* ἀπ' αὐτῶν. 18 οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ κυρίῳ ἡμῶν†Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ, καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. 19 ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο· ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω‡, θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς§εῖν εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. 20 ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ\* μεθ' ὑμῶν.

21 Ἀσπάζεται† ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. 22 ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν κυρίῳ. 23 ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάιος ὁ ξένος μου καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας‡. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

24 Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν§, Ἡμῖν\* ἄμην /' /book'

‡ 16:14 Ἑρμῆν Πατροβᾶν Ἑρμᾶν WH Treg NA28 ] Ἑρμᾶν Πατρόβαν Ἑρμῆν RP § 16:16 ἁπάσαι WH Treg NA28 ] – RP  
 \* 16:17 ἐκκλίνετε WH Treg NA28 ] ἐκκλίνατε RP † 16:18 ἡμῶν WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦ RP ‡ 16:19 ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω WH Treg NA28 ] Χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν RP § 16:19 σοφοὺς Treg NA28 ] + μὲν WH RP \* 16:20 Χριστοῦ Treg RP ] – WH NA28 † 16:21 Ἀσπάζεται WH Treg NA28 ] Ἀσπάζονται RP ‡ 16:23 ὅλης τῆς ἐκκλησίας WH Treg NA28 ] τῆς ἐκκλησίας ὅλης RP § 16:24 Ἡ χάρις ... ὑμῶν RP ] – WH Treg NA28 \* 16:24 Ἀμην RP ] 25 τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίζαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνις αἰωνίοις σεσιγημένου, 26 φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος, 27 μόνῳ σοφῷ θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. WH Treg NA28



## ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α

<sup>1</sup> Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ\* διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφὸς <sup>2</sup> τῆ ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, κλητοῖς ἀγίοις, σὺν πᾶσιν τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ αὐτῶν καὶ ἡμῶν·†‡ <sup>3</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>4</sup> Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ ἡμῶν πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, <sup>5</sup> ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, <sup>6</sup> καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν, <sup>7</sup> ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· <sup>8</sup> ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>9</sup> πιστὸς ὁ θεὸς δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

<sup>10</sup> Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾗ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἥτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. <sup>11</sup> ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσιν. <sup>12</sup> λέγω δὲ τοῦτο ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει· Ἐγὼ μὲν εἶμι Παῦλος, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. <sup>13</sup> μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; <sup>14</sup> εὐχαριστῶ\* ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον, <sup>15</sup> ἵνα μὴ τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτίσθητε† <sup>16</sup> ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα. <sup>17</sup> οὐ γὰρ ἀπέστειλὲν με Χριστὸς βαπτίζειν ἀλλὰ εὐαγγελίζεσθαι, οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

<sup>18</sup> Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστίν, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις θεοῦ ἐστίν. <sup>19</sup> γέγραπται γάρ· Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. <sup>20</sup> ποῦ σοφός; ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἰῶνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανεν ὁ θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου;† <sup>21</sup> ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν θεόν, εὐδόκησεν ὁ θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σώσαι τοὺς πιστεύοντας. <sup>22</sup> ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖα Σαίτουσιν καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν· <sup>23</sup> ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον\* ἐθνέσιν\* δὲ μωρίαν, <sup>24</sup> αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησιν, Χριστὸν θεοῦ δύναμιν καὶ θεοῦ σοφίαν. <sup>25</sup> ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων\* ἐστίν, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων.

<sup>26</sup> Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· <sup>27</sup> ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνη τοὺς σοφούς,† καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρά, <sup>28</sup> καὶ τὰ ἄγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός, τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, <sup>29</sup> ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. <sup>30</sup> ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν\* ἀπὸ θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις, <sup>31</sup> ἵνα καθὼς γέγραπται· Ὁ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω.

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ WH RP † **1:2** ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ Treg ] τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ WH NA28 RP ‡ **1:2** αὐτῶν WH Treg NA28 ] + τε RP § **1:4** μου Treg NA28 RP ] - WH \* **1:14** εὐχαριστῶ WH NIV ] + τῷ θεῷ Treg RP NA28 † **1:15** ἐβαπτίσθητε WH Treg NA28 ] ἐβάπτισα RP ‡ **1:20** κόσμου WH Treg NA28 ] + τούτου RP § **1:22** σημεῖα WH Treg NA28 ] σημεῖον RP \* **1:23** ἐθνέσιν WH Treg NA28 ] Ἕλλησιν RP † **1:25** ἀνθρώπων WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP ‡ **1:27** καταισχύνη τοὺς σοφούς WH Treg NA28 ] τοὺς σοφούς καταισχύνη RP § **1:28** τὰ Treg NA28 ] καὶ τὰ WH RP \* **1:30** σοφία ἡμῖν WH Treg NA28 ] ἡμῖν σοφία RP

## 2

<sup>1</sup> Κάγώ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον\* τοῦ θεοῦ. <sup>2</sup> οὐ γὰρ ἔκρινά 'τι εἰδέναι† ἐν ὑμῖν εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον. <sup>3</sup> κάγώ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῶ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς, <sup>4</sup> καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν 'πειθοῖ σοφίας‡ ἀλλ' ἐν ἀποδείξει πνεύματος καὶ δυνάμεως, <sup>5</sup> ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾗ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων ἀλλ' ἐν δυνάμει θεοῦ.

<sup>6</sup> Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις, σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων. <sup>7</sup> ἀλλὰ λαλοῦμεν 'θεοῦ σοφίαν§ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν. <sup>8</sup> ἦν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. <sup>9</sup> ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· 'Α ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδεν καὶ οὐκ ἤκουσεν καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ὅσα\* ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. <sup>10</sup> ἡμῖν γὰρ† ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς‡ διὰ τοῦ πνεύματος§ τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐραυνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ θεοῦ. <sup>11</sup> τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτως καὶ τὰ τοῦ θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν\* εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ. <sup>12</sup> ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν. <sup>13</sup> ἃ καὶ λαλοῦμεν οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος† πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες.

<sup>14</sup> Ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ θεοῦ, μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν, καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. <sup>15</sup> ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει τὰ‡ πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται. <sup>16</sup> τίς γὰρ ἔγνω νοῦν κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

## 3

<sup>1</sup> Κάγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλήσαι ὑμῖν\* ὡς πνευματικοῖς ἀλλ' ὡς σαρκίνοις† ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ. <sup>2</sup> γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, ὡς βρῶμα, οὐπω γὰρ ἐδύνασθε. ἀλλ' ὡς οὐδὲ§ εἶτι νῦν δύνασθε, <sup>3</sup> εἶτι γὰρ σαρκικοί ἐστε. ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις\* οὐχὶ σαρκικοί ἐστε καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; <sup>4</sup> ὅταν γὰρ λέγη τις· 'Εγὼ μὲν εἰμι Παύλου, ἕτερος δέ· 'Εγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἀνθρωποί† ἐστε;

<sup>5</sup> Τί# οὖν ἐστὶν 'Απολλῶς; τί δὲ ἐστὶν Παῦλος; διακονοὶ δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστῳ ὡς ὁ κύριος ἔδωκεν. § <sup>6</sup> ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠύξανε. <sup>7</sup> ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶν τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων θεός. <sup>8</sup> ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσιν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήμψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον, <sup>9</sup> θεοῦ γὰρ ἐσμεν συνεργοί· θεοῦ γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε.

<sup>10</sup> Κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι ὡς σοφὸς ἀρχιτέκτων θεμέλιον ἔθηκα† ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ. ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ. <sup>11</sup> θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός. <sup>12</sup> εἰ δὲ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον# χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, § <sup>13</sup> ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται, ἢ γὰρ ἡμέρα δηλώσει· ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται, καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστιν τὸ πῦρ

\* **2:1** μαρτύριον Treg NIV RP ] μυστήριον WH NA28 † **2:2** τι εἰδέναι WH Treg NA28 ] τοῦ εἰδέναι τι RP ‡ **2:4** πειθοῖ σοφίας Holmes ] πειθοῖς σοφίας λόγοις WH Treg NA28; πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις RP § **2:7** θεοῦ σοφίαν WH Treg NA28 ] σοφίαν θεοῦ RP \* **2:9** ὅσα WH Treg ] ἃ NA28 RP † **2:10** γὰρ WH ] δὲ Treg NA28 RP ‡ **2:10** ἀπεκάλυψεν ὁ θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ θεὸς ἀπεκάλυψεν RP § **2:10** πνεύματος WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* **2:11** ἔγνωκεν WH Treg NA28 ] οἶδεν RP † **2:13** πνεύματος WH Treg NA28 ] + ἀγίου RP ‡ **2:15** τὰ NA28 ] μὲν WH Treg RP \* **3:1** λαλήσαι ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν λαλήσαι RP † **3:1** σαρκίνοις WH Treg NA28 ] σαρκικοῖς RP ‡ **3:2** οὐ WH Treg NA28 ] καὶ οὐ RP § **3:2** οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε RP \* **3:3** ἔρις WH Treg NA28 ] + καὶ διχοστασίαι RP † **3:4** οὐκ ἀνθρωποί WH Treg NA28 ] οὐχὶ σαρκικοί RP ‡ **3:5** Τί WH Treg NA28 ] Τίς RP § **3:5** Ἀπολλῶς τί δὲ ἐστὶν Παῦλος WH Treg NA28 ] Παῦλος τίς δὲ Ἀπολλῶς RP \* **3:5** διακονοὶ WH Treg NA28 ] ἀλλ' ἢ διακονοὶ RP † **3:10** ἔθηκα WH Treg NA28 ] τέθεικα RP ‡ **3:12** θεμέλιον WH Treg NA28 ] + τοῦτον RP § **3:12** χρυσόν ἄργυρον WH NA28 RP ] χρυσόν ἀργύριον Treg

ἡ αὐτὸ\* δοκιμάσει. <sup>14</sup> εἴ τις τὸ ἔργον μενεῖ ὃ ἐποικοδόμησεν, μισθὸν λήμψεται. <sup>15</sup> εἴ τις τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται, αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

<sup>16</sup> Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς θεοῦ ἐστε καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν†; <sup>17</sup> εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινες ἐστε ὑμεῖς.

<sup>18</sup> Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός, <sup>19</sup> ἢ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου μωρία παρὰ τῷ θεῷ ἐστίν· γέγραπται γάρ· Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· <sup>20</sup> καὶ πάλιν· Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν ὅτι εἰσὶν μάταιοι. <sup>21</sup> ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστίν, <sup>22</sup> εἴτε Παῦλος εἴτε Ἀπολλῶς εἴτε Κηφᾶς εἴτε κόσμος εἴτε ζωὴ εἴτε θάνατος εἴτε ἐνεστῶτα εἴτε μέλλοντα, πάντα ἡμῶν‡ <sup>23</sup> ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ, Χριστὸς δὲ θεοῦ.

#### 4

<sup>1</sup> Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων θεοῦ. <sup>2</sup> Ὡς\* λοιπὸν ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις ἵνα πιστός τις εὐρεθῇ. <sup>3</sup> ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν, ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἑμαυτὸν ἀνακρίνω· <sup>4</sup> οὐδὲν γὰρ ἑμαυτῷ σύνοιδα, ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι, ὃ δὲ ἀνακρίνων με κύριός ἐστιν. <sup>5</sup> ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ κύριος, ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν, καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἐκάστῳ ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

<sup>6</sup> Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἑμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶν† δι' ὑμᾶς, ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τό· Μὴ ὑπὲρ ἡμῶν γέγραπται ὅτι ἵνα μὴ εἰς ὑπὲρ τοῦ ἐνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἐτέρου. <sup>7</sup> τίς γὰρ σε διακρίνει; τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβῶν;

<sup>8</sup> Ἦδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν ἐβασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν. <sup>9</sup> δοκῶ γὰρ\* ὁ θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐσχάτους ἀπέδειξεν ὡς ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, <sup>10</sup> ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι. <sup>11</sup> ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινώμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνιτεύομεν καὶ κολαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν <sup>12</sup> καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν, διωκόμενοι ἀνεχόμεθα, <sup>13</sup> ἡδυσφημούμενοι† παρακαλοῦμεν· ὡς περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων περίφημα ἕως ἄρτι.

<sup>14</sup> Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ ἡμῶν‡ <sup>15</sup> ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. <sup>16</sup> παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε. <sup>17</sup> διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὃς ἐστὶν ἡμῶν τέκνον ἡμῶν ἀγαπητὸν καὶ πιστὸν ἐν κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδοὺς μου τὰς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ\* καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω. <sup>18</sup> ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς ἐφυσιώθησάν τινες· <sup>19</sup> ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων ἀλλὰ τὴν δύναμιν, <sup>20</sup> οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει. <sup>21</sup> τί θέλετε; ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματι τε πραΰτητος;

#### 5

<sup>1</sup> Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν\* ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν. <sup>2</sup> καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστέ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἄρθῃ† ἐκ μέσου ὑμῶν ὃ τὸ ἔργον τοῦτο ἡμῶν ποιήσας‡

<sup>3</sup> Ἐγὼ μὲν γάρ, ἁπλῶν ἡμῶν σώματι παρῶν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρῶν τὸν οὕτως

\* **3:13** αὐτὸ WH Treg NA28 ] - NIV RP † **3:16** οἰκεῖ ἐν ὑμῖν Treg NA28 RP ] ἐν ὑμῖν οἰκεῖ WH ‡ **3:22** ὑμῶν WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP \* **4:2** ὥδε WH Treg NA28 ] ὁ δὲ RP † **4:6** Ἀπολλῶν WH Treg NA28 ] Ἀπολλῶ RP ‡ **4:6** ἄ WH Treg NA28 ] ὁ RP § **4:6** γέγραπται WH Treg NA28 ] + φρονεῖν RP \* **4:9** γὰρ WH Treg NA28 ] + ὅτι NIV RP † **4:13** δυσφημούμενοι WH NA28 ] βλασφημούμενοι Treg RP ‡ **4:14** νοουθετῶν WH NA28 ] νοουθετῶ Treg RP § **4:17** μου τέκνον WH Treg NA28 ] τέκνον μου RP \* **4:17** Ἰησοῦ WH NA28 ] - Treg RP \* **5:1** ἔθνεσιν WH Treg NA28 ] + ὀνομάζεται RP † **5:2** ἀρθῇ WH Treg NA28 ] ἐξαρθῇ RP ‡ **5:2** ποιήσας Treg RP ] πράξας WH NA28 § **5:3** ἁπλῶν WH Treg NA28 ] ὡς ἁπλῶν RP

τοῦτο κατεργασάμενον <sup>4</sup> ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ\* συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἔμοῦ πνεύματος σὺν τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ† <sup>5</sup> παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾶ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου‡

<sup>6</sup> Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν. οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; <sup>7</sup> ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν§ ἐτύθη Χριστός· <sup>8</sup> ὥστε ἐορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.

<sup>9</sup> Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις, <sup>10</sup> οὐ\* πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου ἢ τοῖς πλεονέκταις †καὶ‡ ἄρπαξιν ἢ εἰδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε‡ ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελεθῆν. <sup>11</sup> νῦν δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι ἐὰν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ πόρνος ἢ πλεονέκτης ἢ εἰδωλολάτρης ἢ λοιδορὸς ἢ μέθυσος ἢ ἄρπαξ, τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. <sup>12</sup> τί γάρ †μοῖ§ τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε, <sup>13</sup> τοὺς δὲ ἔξω ὁ θεὸς †κρίνει\* †ἐξάρατε‡ τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.

## 6

<sup>1</sup> Τοιμᾶ τις ὑμῶν πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; <sup>2</sup> †ἡ\* οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων; <sup>3</sup> οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτιγε βιωτικά; <sup>4</sup> βιωτικά μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε; <sup>5</sup> πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔνι ἐν ὑμῖν †οὐδεις σοφός† ὃς δυνήσεται διακρίναι ἀνά μέσον τοῦ †ἀδελφοῦ‡ αὐτοῦ, <sup>6</sup> ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; <sup>7</sup> ἤδη μὲν †οὖν§ ὁδῶς ἤττημα ὑμῖν ἐστὶν ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διὰ τί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; <sup>8</sup> ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ †τοῦτο\* ἀδελφούς.

<sup>9</sup> Ἡ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι †θεοῦ βασιλείαν† οὐ κληρονομήσουσιν; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι οὔτε εἰδωλολάτραι οὔτε μοιχοὶ οὔτε μαλακοὶ οὔτε ἀρσενικοῖται <sup>10</sup> οὔτε †κλέπται οὔτε πλεονέκται‡, †οὐ§ μέθυσοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν †θεοῦ\* κληρονομήσουσιν. <sup>11</sup> καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιασθητε, ἀλλὰ ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ† καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

<sup>12</sup> Πάντα μοι ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν· ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. <sup>13</sup> τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ κυρίῳ, καὶ ὁ κύριος τῷ σώματι. <sup>14</sup> ὁ δὲ θεὸς καὶ τὸν κύριον ἠγειρεν καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. <sup>15</sup> οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνης μέλη; μὴ γένοιτο. <sup>16</sup> †ἡ‡ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνη ἐν σώμα ἐστίν; Ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. <sup>17</sup> ὁ δὲ κολλώμενος τῷ κυρίῳ ἐν πνευμᾷ ἐστίν. <sup>18</sup> φεύγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἀμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστίν, ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἀμαρτάνει. <sup>19</sup> ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματος ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ θεοῦ; καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν, <sup>20</sup> ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν§

\* 5:4 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP † 5:4 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP ‡ 5:5 κυρίου WH NA28 ] + Ἰησοῦ Treg RP § 5:7 ἡμῶν WH Treg NA28 ] + ὑπὲρ ἡμῶν RP \* 5:10 οὐ WH Treg NA28 ] καὶ οὐ RP † 5:10 καὶ WH Treg NA28 ] ἢ RP ‡ 5:10 ὠφείλετε WH Treg NA28 ] ὀφείλετε RP § 5:12 μοι WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 5:13 κρίνει WH Treg ] κρινεῖ NA28 RP † 5:13 ἐξάρατε WH Treg NA28 ] καὶ ἐξαρεῖτε RP \* 6:2 ἢ WH Treg NA28 ] – RP † 6:5 οὐδεις σοφός WH Treg NA28 ] σοφός οὐδὲ εἰς RP ‡ 6:5 ἀδελφοῦ WH Treg NA28 RP ] + καὶ τοῦ ἀδελφοῦ em Holmes § 6:7 οὖν WH Treg RP NA28 ] – NIV \* 6:8 τοῦτο WH Treg NA28 ] ταῦτα RP † 6:9 θεοῦ βασιλείαν WH Treg NA28 ] βασιλείαν θεοῦ RP ‡ 6:10 κλέπται οὔτε πλεονέκται WH Treg NA28 ] πλεονέκται οὔτε κλέπται RP § 6:10 οὐ WH Treg NA28 ] οὔτε RP \* 6:10 θεοῦ WH Treg NA28 ] + οὐ RP † 6:11 Ἰησοῦ RP ] Ἰησοῦ Χριστοῦ Treg NA28; ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ WH ‡ 6:16 ἢ WH Treg NA28 ] – RP § 6:20 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν ἅτινα ἐστὶν τοῦ θεοῦ RP

## 7

1 Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε\* καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἄπτεσθαι. 2 διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἕκαστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. 3 τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν† ἀποδιδότω, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρὶ. 4 ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ὁ ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει ἀλλὰ ἡ γυνή. 5 μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς καιρὸν ἵνα ἴνα ἴνα σχολάσητε‡ τῇ ἁποστολῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἴνα ἴνα ἴνα μὴ πειράζη ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. 6 τοῦτο δὲ λέγω κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. 7 θέλω δὲ† πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἑμαυτόν· ἀλλὰ ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα‡ ἐκ θεοῦ, ὁ ὅσῳ μὲν οὕτως, ὁ ὅσῳ δὲ οὕτως.

8 Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν ἑαυτοῖς† ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ. 9 εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν, κρεῖττον γάρ ἐστιν ἡ γαμῆσαι‡ ἢ πυροῦσθαι.

10 Τοῖς δὲ γεγαμηκόσιν παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ ἀλλὰ ὁ κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι — 11 ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγῆτω — καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

12 Τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ ὁ ὁ κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν. 13 καὶ γυνὴ εἴ τις\* ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ ὁ οὗτος† συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω τὸν ἄνδρα‡. 14 ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικί, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ ὅτι ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστιν, νῦν δὲ ἁγία ἐστίν. 15 εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωρίζεσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιοῦτοις, ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡ ἡμᾶς\* ὁ θεός. 16 τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;

17 Εἰ μὴ ἐκάστῳ ὡς ἐμέρισεν† ὁ κύριος‡ ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ θεός ὅτι οὕτως περιπατεῖτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. 18 περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω· ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληται τις\*; μὴ περιτεμνέσθω. 19 ἡ περιτομὴ οὐδὲν ἐστίν, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδὲν ἐστίν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. 20 ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἢ ἐκλήθη ἐν ταύτῃ μενέτω.

21 Δοῦλος ἐκλήθη; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι. 22 ὁ γὰρ ἐν κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπελεύθερος κυρίου ἐστίν· ὁμοίως† ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλος ἐστίν Χριστοῦ. 23 τιμῆς ἡγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. 24 ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ θεῶν.

25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν κυρίου οὐκ ἔχω, γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἡλεημένος ὑπὸ κυρίου πιστὸς εἶναι. 26 νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι. 27 δέδεσαι γυναικί; μὴ ζητεῖ λύσιν· λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζητεῖ γυναῖκα. 28 ἐὰν δὲ καὶ ἡ γαμήσις‡ οὐχ ἡμαρτες. καὶ ἐὰν γήμη ἢ παρθένος, οὐχ ἡμαρτεν. θλίψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἐξουσιάζουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν φεῖδομαι. 29 τοῦτο δὲ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς συνεσταλμένος ἐστίν· τὸ λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ᾧσιν, § 30 καὶ οἱ κλαίοντες ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, § 31 καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον\* ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.

\* 7:1 ἐγράψατε WH NA28 ] + μοι Treg RP † 7:3 ὀφειλὴν WH Treg NA28 ] ὀφειλομένην εὐνοίαν RP ‡ 7:5 σχολάσητε WH Treg NA28 ] σχολάζητε RP § 7:5 τῇ WH Treg NA28 ] + νηστεία καὶ τῇ RP \* 7:5 ἴνα WH Treg NA28 ] συνέρησθε RP † 7:7 δὲ WH Treg NA28 ] γὰρ RP ‡ 7:7 ἔχει χάρισμα WH Treg NA28 ] χάρισμα ἔχει RP § 7:7 □ ὅ WH Treg NA28 ] ὅς RP \* 7:7 □ ὅ WH Treg NA28 ] ὅς RP † 7:8 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP ‡ 7:9 γαμῆσαι Treg NA28 RP ] γαμῆν WH § 7:12 λέγω ἐγώ WH Treg NA28 ] ἐγὼ λέγω RP \* 7:13 εἴ τις NA28 ] ἢ τις WH Treg RP † 7:13 οὗτος WH Treg NA28 ] αὐτὸς RP ‡ 7:13 τὸν ἄνδρα WH Treg NA28 ] αὐτόν RP § 7:14 ἀδελφῷ WH Treg NA28 ] ἀνδρὶ RP \* 7:15 ἡμᾶς Treg NIV RP ] ὑμᾶς WH NA28 † 7:17 ἐμέρισεν NA28 RP ] μεμέρικεν WH Treg ‡ 7:17 κύριος WH Treg NA28 ] θεός RP § 7:17 θεός WH Treg NA28 ] κύριος RP \* 7:18 κέκληται τις WH Treg NA28 ] τις ἐκλήθη RP † 7:22 ὁμοίως WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 7:28 γαμήσις WH Treg NA28 ] γήμις RP § 7:29 ἐστίν τὸ λοιπὸν WH Treg NA28 ] τὸ λοιπὸν ἐστίν RP \* 7:31 τὸν κόσμον WH Treg NA28 ] τῷ κόσμῳ τούτῳ RP

32 Θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, πῶς ἁρέσῃ τῷ κυρίῳ. 33 ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἁρέσῃ τῇ γυναικί, 34 καὶ ὁ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἢ ἄγαμος\* καὶ ἡ παρθένος† μεριμνᾷ τὰ τοῦ κυρίου, ἵνα ἡ ἅγια καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι. ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἁρέσῃ τῷ ἀνδρί. 35 τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον λέγω, οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπάρεδρον τῷ κυρίῳ ἀπερισπάστως.

36 Εἰ δὲ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθένον αὐτοῦ νομίζει ἐὰν ἢ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὁ θέλει ποιεῖτω· οὐχ ἀμαρτάνει· γαμεῖτωσαν. 37 ὃς δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐδραῖος ὁ μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ\*, τῆρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιήσει. 38 ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν παρθένον ἑαυτοῦ\* καλῶς ποιεῖ, καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρεῖσσον ποιήσει.

39 Γυνὴ δέδεται ἕφ' ὅσον χρόνον ζῆ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἧ θέλει γαμηθῆναι, μόνον ἐν κυρίῳ. 40 μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν ἐὰν οὕτως μείνη, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, δοκῶ δὲ καγὼ πνεῦμα θεοῦ ἔχειν.

## 8

1 Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γινώσκοντες ἔχομεν. ἡ γινῶσις φυσιοῦ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. 2 εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὐπω ἔγνω σκαθῶς δεῖ γινῶναι. 3 εἰ δὲ τις ἀγαπᾷ τὸν θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ.

4 Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἶδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς θεὸς εἰ μὴ εἷς. 5 καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶν λεγόμενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὡσπερ εἰσὶν θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι πολλοί, 6 ἀλλ' ἡμῖν εἷς θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.

7 Ἄλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γινῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσιν, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενῆς οὕσα μολύνεται. 8 βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ θεῷ· οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα\*. 9 βλέπετε δὲ μή πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν† 10 ἐὰν γὰρ τις ἴδῃ σὲ τὸν ἔχοντα γινῶσιν ἐν εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθута ἐσθίειν; 11 ἀπόλλυται γὰρ ὁ ἀσθενῶν ἐν τῇ σῆ γνώσει, ὁ ἀδελφὸς\* δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν. 12 οὕτως δὲ ἀμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν εἰς Χριστὸν ἀμαρτάνετε. 13 διόπερ εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

† 7:32 ἁρέση WH Treg NA28 ] ἁρέσει RP † 7:33 ἁρέση WH Treg NA28 ] ἁρέσει RP § 7:34 καὶ WH Treg NA28 ] - RP  
 \* 7:34 ἡ ἄγαμος WH Treg NA28 ] - RP † 7:34 παρθένος WH Treg NA28 ] + ἡ ἄγαμος RP † 7:34 τῷ WH Treg NA28 ] - RP § 7:34 τῷ WH Treg NA28 ] - RP \* 7:34 ἁρέση WH Treg NA28 ] ἁρέσει RP † 7:35 σύμφορον WH Treg NA28 ] συμφέρον RP † 7:35 εὐπάρεδρον WH Treg NA28 ] εὐπρόσεδρον RP § 7:37 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐδραῖος WH Treg NA28 ] ἐδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ RP \* 7:37 ἰδίᾳ καρδίᾳ WH Treg NA28 ] καρδίᾳ αὐτοῦ RP † 7:37 τῆρεῖν WH Treg NA28 ] τοῦ τῆρεῖν RP † 7:37 ποιήσει WH Treg NA28 ] ποιεῖ RP § 7:38 γαμίζων WH Treg NA28 ] ἐγκαμίζων RP \* 7:38 τὴν παρθένον ἑαυτοῦ Treg ] τὴν ἑαυτοῦ παρθένον WH NA28; - RP † 7:38 καὶ ὁ WH Treg NA28 ] ὁ δὲ RP † 7:38 γαμίζων WH Treg NA28 ] ἐγκαμίζων RP § 7:38 ποιήσει WH Treg NA28 ] ποιεῖ RP \* 7:39 δέδεται WH Treg NA28 ] + νόμῳ RP † 7:39 δὲ WH Treg NA28 ] + καί RP † 7:40 δὲ Treg NA28 RP ] γὰρ WH \* 8:2 εἷ WH Treg NA28 ] + δέ RP † 8:2 ἐγνωκέναι WH Treg NA28 ] εἰδέναι RP † 8:2 οὐπω WH Treg NA28 ] οὐδέπω οὐδὲν RP § 8:2 ἔγνω WH Treg NA28 ] ἔγνωκεν RP \* 8:4 θεὸς WH Treg NA28 ] + ἕτερος RP † 8:7 συνηθείᾳ WH Treg NA28 ] συνειδήσει RP † 8:7 ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου WH Treg NA28 ] τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι RP § 8:8 παραστήσει WH Treg NA28 ] παρίστησιν RP \* 8:8 γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα RP ] ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν WH NA28; ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεθα Treg † 8:9 ἀσθενέσιν WH Treg NA28 ] ἀσθενοῦσιν RP † 8:11 ἀπόλλυται γὰρ WH Treg NA28 ] καὶ ἀπολείται RP § 8:11 ἐν WH Treg NA28 ] ἀδελφὸς ἐπὶ RP \* 8:11 ὁ ἀδελφὸς WH Treg NA28 ] - RP

## 9

1 Οὐκ εἰμι ἐλεύθερος; οὐκ εἰμι ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν κύριον ἡμῶν ἐόρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ;\* † 2 εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμι ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμι, ἢ γὰρ σφραγίς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ.

3 Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν ἐστὶν αὕτη§. 4 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πεῖν\* 5 μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ κυρίου καὶ Κηφᾶς; 6 ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρναβᾶς οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἡμᾶς ἐργάζεσθαι; 7 τίς στρατεύεται ἰδίῳις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπελῶνα καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; τίς ποιμαίνει ποίμνην καὶ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει;

8 Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; 9 ἐν γὰρ τῷ Μωϋσέως νόμῳ γέγραπται· Οὐ κημώσεις βροῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ θεῷ, 10 ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ἄροτριῶν ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν§. 11 εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; 12 εἰ ἄλλοι τῆς ὑμῶν ἐξουσίας\* μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς;†

Ἄλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ἀλλὰ πάντα στέγομεν ἵνα μὴ ἕνα ἐγκοπὴν δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. 13 οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσιαστηρίῳ συμμερίζονται; 14 οὕτως καὶ ὁ κύριος διέταξεν τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν.

15 Ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ\* τούτων. οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα ἵνα οὕτως γένηται ἐν ἐμοί, καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν ἢ— τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσει†. 16 ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστιν μοι καύχημα, ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ γὰρ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίσωμαι§ 17 εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. 18 τίς οὖν μου\* ἐστὶν ὁ μισθός; ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον† εἰς τὸ μὴ καταχρησασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

19 Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἑμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· 20 καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· 21 τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ ἅλλ' ἔνομος Χριστοῦ\* ἵνα κερδάνω† τοὺς ἀνόμους· 22 ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ἄσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα\* πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω. 23 πάντα† δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι.

24 Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτως τρέχετε ἵνα καταλάβητε. 25 πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται, ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. 26 ἐγὼ τοίνυν οὕτως τρέχω ὡς οὐκ ἀδήλωτος, οὕτως πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· 27 ἀλλὰ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μὴ πως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι.

\* 9:1 ἐλεύθερος οὐκ εἰμι ἀπόστολος WH Treg NA28 ] ἀπόστολος οὐκ εἰμι ἐλεύθερος RP † 9:1 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] + Χριστὸν RP ‡ 9:2 μου τῆς WH Treg NA28 ] τῆς μου RP § 9:3 ἐστὶν αὕτη WH Treg NA28 ] αὕτη ἐστὶν RP \* 9:4 πεῖν WH NA28 ] πιεῖν Treg RP † 9:6 μὴ WH Treg NA28 ] τοῦ μὴ RP ‡ 9:7 τὸν καρπὸν WH Treg NA28 ] ἐκ τοῦ καρποῦ RP § 9:7 τίς Holmes Tregmarg ] ἢ τίς WH Treg NA28 RP \* 9:8 καὶ ... ταῦτα οὐ WH Treg NA28 ] οὐχὶ καὶ ... ταῦτα RP † 9:9 κημώσεις Treg NA28 ] φημώσεις WH RP ‡ 9:10 ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι WH Treg NA28 ] ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει RP § 9:10 ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν WH Treg NA28 ] τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι RP \* 9:12 ὑμῶν ἐξουσίας WH Treg NA28 ] ἐξουσίας ὑμῶν RP † 9:12 τινα ἐγκοπὴν WH Treg NA28 ] ἐγκοπὴν τινα RP ‡ 9:13 τὰ WH Treg NA28 ] - RP § 9:13 παρεδρεύοντες WH Treg NA28 ] προσεδρεύοντες RP \* 9:15 οὐ κέχρημαι οὐδενὶ WH Treg NA28 ] οὐδενὶ ἐχρησάμην RP † 9:15 οὐδεὶς κενώσει WH Treg NA28 ] ἵνα τις κενώσῃ RP ‡ 9:16 γὰρ WH Treg NA28 ] δέ RP § 9:16 εὐαγγελίσωμαι WH Treg NA28 ] εὐαγγελίζωμαι RP \* 9:18 μου WH Treg NA28 ] μοί RP † 9:18 εὐαγγέλιον WH Treg NA28 ] + τοῦ Χριστοῦ RP ‡ 9:20 μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον WH Treg NA28 ] - RP § 9:21 θεοῦ WH Treg NA28 ] θεῷ RP \* 9:21 Χριστοῦ WH Treg NA28 ] Χριστῷ RP † 9:21 κερδάνω WH Treg NA28 ] κερδήσω RP ‡ 9:21 τοὺς WH Treg NA28 ] - RP § 9:22 ἀσθενέσιν WH Treg NA28 ] + ὡς RP \* 9:22 γέγονα WH Treg NA28 ] + τὰ RP † 9:23 πάντα WH Treg NA28 ] Τοῦτο RP

## 10

1 Οὐ θέλω γὰρ\* ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλῃν ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον, 2 καὶ πάντες εἰς τὸν Μωϋσῆν ἔβαπτίσαντο† ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσει, 3 καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν βρῶμα‡ ἔφαγον 4 καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα§, ἔπιον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ πέτρα δὲ\* ἦν ὁ Χριστός. 5 ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν ἠυδόκησεν ὁ θεός, κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ.

6 Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κάκεῖνοι ἐπεθύμησαν. 7 μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν ὡσπερ γέγραπται· Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίζειν. 8 μηδὲ πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπесαν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες. 9 μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν† καθὼς‡ τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλλυντο§ 10 μηδὲ γογγύζετε, καθάπερ\* τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. 11 ταῦτα δὲ† τυπικῶς συνέβαινε‡ ἐκείνοις, ἐγράφη δὲ πρὸς νοουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων καθήντηκεν§ 12 ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέση, 13 πειρασμός ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ θεός, ὃς οὐκ ἔασει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι\* ὑπενεγκεῖν.

14 Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρίας. 15 ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὁ φημι. 16 τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ†; τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν; 17 ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν, οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν. 18 βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοινωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσίν; 19 τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τί ἐστὶν, ἢ ὅτι εἰδωλόν§ τί ἐστὶν; 20 ἀλλ' ὅτι ἃ θύουσιν\* δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ θύουσιν†, οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. 21 οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. 22 ἢ παραζηλοῦμεν τὸν κύριον; μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

23 Πάντα‡ ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. Πάντα§ ἔξεστιν· ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ. 24 μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου\* 25 πᾶν τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνειδήσιν, 26 τοῦ κυρίου γὰρ† ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. 27 εἴ‡ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνειδήσιν· 28 ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπη· Τοῦτο ἱερόθυτόν§ ἐστὶν, μὴ ἐσθίετε δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν συνειδήσιν\* 29 συνειδήσιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου· ἵνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; 30 εἰ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ;

31 Εἴτε οὖν ἐσθίετε εἴτε πίνετε εἴτε τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιεῖτε. 32 ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε† καὶ Ἑλλησιν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, 33 καθὼς καγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφερον‡ ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσιν.

\* 10:1 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP † 10:2 ἔβαπτίσαντο WH Treg RP ] ἐβαπτίσθησαν NA28 ‡ 10:3 πνευματικὸν βρῶμα WH Treg NA28 ] βρῶμα πνευματικὸν RP § 10:4 πνευματικὸν ἔπιον πόμα WH Treg NA28 ] πόμα πνευματικὸν ἔπιον RP \* 10:4 πέτρα δὲ WH Treg NA28 ] δὲ πέτρα RP † 10:9 Χριστόν RP NA28 ] κύριον WH Treg NIV ‡ 10:9 καθὼς WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 10:9 ἀπώλλυντο WH Treg NA28 ] ἀπώλοντο RP \* 10:10 καθάπερ WH Treg NA28 ] καθὼς καὶ RP † 10:11 δὲ WH Treg NA28 ] + πάντα RP ‡ 10:11 τυπικῶς συνέβαινε WH Treg NA28 ] τύποι συνέβαινον RP § 10:11 καθήντηκεν WH Treg NA28 ] καθήντησεν RP \* 10:13 δύνασθαι WH Treg NA28 ] + ὑμᾶς RP † 10:16 ἐστὶν τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστὶν RP ‡ 10:18 οὐχ WH NA28 ] οὐχὶ RP Treg § 10:19 εἰδωλόθυτόν τί ... ὅτι εἰδωλόν WH Treg NA28 ] εἰδωλόν τί ... ὅτι εἰδωλόθυτόν RP \* 10:20 θύουσιν NA28 ] θύουσιν τὰ ἔθνη WH Treg; θύει τὰ ἔθνη RP † 10:20 καὶ οὐ θεῷ θύουσιν WH Treg NA28 ] θύει καὶ οὐ θεῷ RP ‡ 10:23 Πάντα WH Treg NA28 ] + μοι RP § 10:23 Πάντα WH Treg NA28 ] + μοι RP \* 10:24 ἑτέρου WH Treg NA28 ] + ἕκαστος RP † 10:26 κυρίου γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ κυρίου RP ‡ 10:27 εἴ WH Treg NA28 ] + δέ RP § 10:28 ἱερόθυτόν WH Treg NA28 ] εἰδωλόθυτόν RP \* 10:28 συνειδήσιν WH Treg NA28 ] + Τοῦ γὰρ κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς RP † 10:32 καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε WH Treg NA28 ] γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις RP ‡ 10:33 συμφερον WH Treg NA28 ] συμφέρον RP



## 11

<sup>1</sup> μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καγὼ Χριστοῦ.

<sup>2</sup> Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς\* ὅτι πάντα μου μέμνησθε καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. <sup>3</sup> θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστίν, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ δὲ τοῦ†Χριστοῦ ὁ θεός. <sup>4</sup> πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. <sup>5</sup> πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτω τῇ κεφαλῇ καταισχύνει τὴν κεφαλὴν ἁυτῆς‡ ἐν γὰρ ἐστίν καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ. <sup>6</sup> εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. <sup>7</sup> ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων· ἡ§γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρὸς ἐστίν. <sup>8</sup> οὐ γὰρ ἐστίν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός· <sup>9</sup> καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα. <sup>10</sup> διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ τοὺς ἀγγέλους. <sup>11</sup> πλὴν οὔτε ἡγυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός\* ἐν κυρίῳ. <sup>12</sup> ὡσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτως καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ. <sup>13</sup> ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέπον ἐστίν γυναικα ἀκατακάλυπτον τῷ θεῷ προσεύχεσθαι; <sup>14</sup> ἡοὐδὲ†ἡ φύσις αὐτῆς‡ διδάσκει ὑμᾶς ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾶ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστίν, <sup>15</sup> γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾶ, δόξα αὐτῇ ἐστίν; ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου ἡδεδόται§ <sup>16</sup> εἰ δὲ τις δοκεῖ φιλόνηκος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ θεοῦ.

<sup>17</sup> Τοῦτο δὲ ἡ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ\* ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖσσον ἀλλὰ εἰς τὸ ἡσσον συνέρχεσθε. <sup>18</sup> πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν, καὶ μέρος τι πιστεύω. <sup>19</sup> δεῖ γὰρ καὶ†αἰρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα ἡκαὶ οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν. <sup>20</sup> συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστιν κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν, <sup>21</sup> ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὅς μὲν πεινᾷ, ὅς δὲ μεθύει. <sup>22</sup> μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἶπω ὑμῖν‡; ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ.

<sup>23</sup> Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ ἡπαρεδίδετο§ἔλαβεν ἄρτον <sup>24</sup> καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασεν καὶ εἶπεν\* Τοῦτό μου ἐστίν τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν† τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. <sup>25</sup> ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστίν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡσὰκς ἡἐὰν‡πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. <sup>26</sup> ὡσὰκς γὰρ ἡἐὰν§ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον\* πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρι ἡοὐ†ἔλθη.

<sup>27</sup> Ὡστε ὅς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον‡ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἡἀναξίως§ ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. <sup>28</sup> δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. <sup>29</sup> ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων\* κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει μὴ διακρίνων τὸ ἡσῶμα† <sup>30</sup> διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοὶ καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. <sup>31</sup> εἰ ἡδὲ‡ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα. <sup>32</sup> κρινόμενοι δὲ ἡὑπὸ§κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.

\* **11:2** ὑμᾶς WH Treg NA28 ] + ἀδελφοί RP † **11:3** τοῦ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **11:5** αὐτῆς WH Treg NA28 ] ἑαυτῆς RP § **11:7** ἡ WH Treg NA28 ] - RP \* **11:11** γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικός WH Treg NA28 ] ἀνὴρ χωρὶς γυναικός οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς RP † **11:14** οὐδὲ WH Treg NA28 ] ἢ οὐδὲ RP ‡ **11:14** ἡ φύσις αὐτῆς WH Treg NA28 ] αὐτῆς ἢ φύσις RP § **11:15** δέδοται RP ] + αὐτῇ WH Treg NA28 \* **11:17** παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ WH NA28 RP ] παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν Treg † **11:19** καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **11:22** εἶπω ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν εἶπω RP § **11:23** παρεδίδοτο WH Treg NA28 ] παρεδίδοτο RP \* **11:24** εἶπεν WH Treg NA28 ] + λάβετε φάγετε RP † **11:24** ὑμῶν WH Treg NA28 ] + κλῶμενον RP ‡ **11:25** ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP § **11:26** ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP \* **11:26** ποτήριον WH Treg NA28 ] + τοῦτο RP † **11:26** οὐ WH Treg NA28 ] + ἂν RP ‡ **11:27** ἄρτον WH Treg NA28 ] + τοῦτον RP § **11:27** ἀναξίως WH Treg NA28 ] + τοῦ κυρίου RP \* **11:29** πίνων WH Treg NA28 ] + ἀναξίως RP † **11:29** σῶμα WH Treg NA28 ] + τοῦ κυρίου NIV RP ‡ **11:31** δὲ WH Treg NA28 ] γὰρ RP § **11:32** ὑπὸ RP ] + τοῦ WH Treg NA28

<sup>33</sup> Ὡστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν ἀλλήλους ἐκδέχεσθε. <sup>34</sup> εἴ\* τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

## 12

<sup>1</sup> Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. <sup>2</sup> οἴδατε ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἶδωλα τὰ ἄφωνα ὡς ἂν ἤγεσθε ἀπαγόμενοι. <sup>3</sup> διὸ γνωρίζω ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι θεοῦ λαλῶν λέγει· Ἀνάθεμα Ἦσοῦς\* καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν· Κύριος Ἦσοῦς† εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἀγίῳ.

<sup>4</sup> Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσίν, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα· <sup>5</sup> καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσίν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· <sup>6</sup> καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν, ὁ δὲ† αὐτὸς θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. <sup>7</sup> ἐκάστῳ δὲ δίδεται ἢ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. <sup>8</sup> ὦ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδεται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, <sup>9</sup> ἑτέρῳ\* πίστις ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι, ἄλλῳ† χαρίσματα ἰαμάτων ἐν τῷ ἐνὶ πνεύματι, <sup>10</sup> ἄλλῳ§ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ\* προφητεία, <sup>11</sup> ἄλλῳ† διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ‡ γένη γλωσσῶν, <sup>2</sup> ἄλλῳ§ ἐρμηνεῖα γλωσσῶν· <sup>11</sup> πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, διαιροῦν ἰδίᾳ ἐκάστῳ καθὼς βούλεται.

<sup>12</sup> Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἐν ἔστιν καὶ μέλη ἄλλα ἔχει\*, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος† πολλὰ ὄντα ἐν ἔστιν σῶμα, οὕτως καὶ ὁ Χριστός· <sup>13</sup> καὶ γὰρ ἐν ἐνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες‡ εἰς ἐν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δούλοι εἴτε ἐλεύθεροι, καὶ πάντες ἐν πνεύμα ἐποτίσθημεν.

<sup>14</sup> Καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέρος ἀλλὰ πολλά. <sup>15</sup> ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς· Ὅτι οὐκ εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος; <sup>16</sup> καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς· Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος· <sup>17</sup> εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; <sup>18</sup> νυνὶ§ δὲ ὁ θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἐν ἕκαστον αὐτῶν, ἐν τῷ σώματι καθὼς ἠθέλησεν. <sup>19</sup> εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέρος, ποῦ τὸ σῶμα; <sup>20</sup> νῦν δὲ πολλά μὲν\* μέλη, ἐν δὲ σῶμα. <sup>21</sup> οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ· Χρεῖαν σου οὐκ ἔχω, ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσίν· Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω· <sup>22</sup> ἀλλὰ πολλῶ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστιν, <sup>23</sup> καὶ ἃ δοκοῦμεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν, καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει, <sup>24</sup> τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει† ἀλλὰ ὁ θεὸς συνεκέρασεν τὸ σῶμα, τῷ ὑστεροῦντι‡ περισσοτέραν δούς τιμὴν, <sup>25</sup> ἵνα μὴ ἦ ἰσχύματα§ ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. <sup>26</sup> καὶ εἴτε\* πάσχει ἐν μέρος† συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἡ μέρος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.

<sup>27</sup> Ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ καὶ μέλη ἐκ μέρους. <sup>28</sup> καὶ οὖς μὲν ἔθετο ὁ θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα‡ δυνάμεις, ἔπειτα χαρίσματα ἰαμάτων, ἀντιλήμψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. <sup>29</sup> μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδασκαλοὶ; μὴ πάντες δυνάμεις; <sup>30</sup> μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσιν; μὴ πάντες διερμηνεύουσιν; <sup>31</sup> ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ μείζονα§ καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

\* **11:34** εἴ WH Treg NA28 ] + δέ RP \* **12:3** Ἦσοῦς WH Treg NA28 ] Ἦσοῦν RP † **12:3** Κύριος Ἦσοῦς WH Treg NA28 ] Κύριον Ἦσοῦν RP ‡ **12:6** ὁ δὲ Treg NA28 RP ] καὶ ὁ WH § **12:6** αὐτὸς WH Treg NA28 ] + ἐστιν RP \* **12:9** ἑτέρῳ WH Treg NA28 ] + δὲ RP † **12:9** ἄλλῳ Holmes ] + δὲ WH Treg NA28 RP ‡ **12:9** ἐνὶ WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP § **12:10** ἄλλῳ Holmes ] + δὲ WH Treg NA28 RP \* **12:10** ἄλλῳ Treg ] + δὲ WH NA28 RP † **12:10** □<sup>1</sup> ἄλλῳ Treg ] + δὲ WH NA28 RP ‡ **12:10** ἑτέρῳ WH Treg NA28 ] + δὲ RP § **12:10** □<sup>2</sup> ἄλλῳ Holmes ] + δὲ WH Treg NA28 RP \* **12:12** πολλὰ ἔχει WH Treg NA28 ] ἔχει πολλὰ RP † **12:12** σώματος WH Treg NA28 ] + τοῦ ἐνός RP ‡ **12:13** πάντες WH Treg NA28 ] + εἰς RP § **12:18** νυνὶ NA28 RP ] νῦν WH Treg \* **12:20** μὲν Treg NA28 RP ] - WH † **12:24** ἔχει WH Treg RP NA28 ] + τιμῆς NIV ‡ **12:24** ὑστεροῦντι RP ] ὑστερουμένῳ WH Treg NA28 § **12:25** ἰσχύματα WH Treg NA28 ] ἰσχύματα RP \* **12:26** εἴτε WH NA28 RP ] εἴ τι Treg † **12:26** μέρος WH Treg ] ἐν μέρος NA28 RP ‡ **12:28** ἔπειτα WH Treg NA28 ] εἴτα RP § **12:31** μείζονα WH Treg NA28 ] κρείττονα RP

## 13

<sup>1</sup> Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἡχῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. <sup>2</sup> καὶ ἐὰν\* ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν† ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη ἱμεθιστάναι‡ ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθέν εἰμι. <sup>3</sup> καὶ ἐὰν§ ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν\* παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα ἱκαυθῆσομαι† ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.

<sup>4</sup> Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται ἡ ἀγάπη‡ οὐ ζηλοῖ ἡ ἀγάπη, οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, <sup>5</sup> οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, <sup>6</sup> οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ. <sup>7</sup> πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

<sup>8</sup> Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει§ εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθήσονται· εἴτε γλῶσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται. <sup>9</sup> ἐκ μέρους ἡ γὰρ\* γινώσκωμεν καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν. <sup>10</sup> ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ† τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. <sup>11</sup> ὅτε ἤμην νήπιος, ἐλάλουν ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος‡· ὅτε§ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. <sup>12</sup> βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη. <sup>13</sup> νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη· τὰ τρία ταῦτα, μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.

## 14

<sup>1</sup> Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. <sup>2</sup> ὁ γὰρ λαλῶν γλῶσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ ἡ ἀλλὰ\* θεῷ, οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. <sup>3</sup> ὁ δὲ προφητεύων ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. <sup>4</sup> ὁ λαλῶν γλῶσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. <sup>5</sup> θέλω δὲ† πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων ἡ δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ ἡ διερμηνεύη‡ ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ.

<sup>6</sup> Ἡ Νῦν§ δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; <sup>7</sup> ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολὴν τοῖς φθόγγοις μὴ ἡ δῶ\* πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; <sup>8</sup> καὶ γὰρ ἐὰν ἄδηλον ἡ φωνὴν σάλπιγγος† δῶ, τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; <sup>9</sup> οὕτως καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἄερα λαλοῦντες. <sup>10</sup> τοσαῦτα εἰ τύχοι γένη φωνῶν ἡ εἰσιν‡ ἐν κόσμῳ, καὶ ἡ οὐδὲν§ ἄφωνον· <sup>11</sup> ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. <sup>12</sup> οὕτως καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε.

<sup>13</sup> Ἡ Διὸ\* ὁ λαλῶν γλῶσση προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. <sup>14</sup> ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλῶσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστιν. <sup>15</sup> τί οὖν ἐστίν; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοῖ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοῖ. <sup>16</sup> ἐπεὶ ἐὰν ἡ εὐλογῆς† ἡ πνεύματι‡ ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ Ἀμήν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδεν· <sup>17</sup> σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται. <sup>18</sup> εὐχαριστῶ τῷ θεῷ§ πάντων

\* **13:2** [καὶ ἐὰν] Treg NA28 RP ] κἂν WH † **13:2** [καὶ ἐὰν] NA28 RP ] κἂν WH Treg ‡ **13:2** μεθιστάναι Treg NA28 ] μεθιστάνειν WH RP § **13:3** [καὶ ἐὰν] RP ] κἂν WH Treg NA28 \* **13:3** [καὶ ἐὰν] Treg NA28 RP ] κἂν WH † **13:3** καυθῆσομαι NIV ] καυθήσομαι Treg RP; καυχῆσομαι WH NA28 ‡ **13:4** ἡ ἀγάπη Treg NA28 RP ] - WH § **13:8** πίπτει WH Treg NA28 ] ἐκπίπτει RP \* **13:9** γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP † **13:10** τὸ WH Treg NA28 ] τότε τὸ RP ‡ **13:11** ἐλάλουν ... ἐλογιζόμην ὡς νήπιος WH Treg NA28 ] ὡς νήπιος ἐλάλουν ... ἐλογιζόμην RP § **13:11** ὅτε WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* **14:2** ἀλλὰ WH Treg NA28 ] + τῷ RP † **14:5** δὲ WH Treg NA28 ] γὰρ RP ‡ **14:5** διερμηνεύῃ WH Treg NA28 ] διερμηνεύει RP § **14:6** Νῦν WH Treg NA28 ] νυνὶ RP \* **14:7** δῶ WH Treg NA28 ] διδῶ RP † **14:8** φωνὴν σάλπιγγος Treg RP ] σάλπιγγος φωνὴν WH NA28 ‡ **14:10** εἰσιν WH Treg NA28 ] ἐστίν RP § **14:10** οὐδὲν WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP \* **14:13** Διὸ WH Treg NA28 ] Διόπερ RP † **14:16** εὐλογῆς WH Treg NA28 ] εὐλογῆσης RP ‡ **14:16** πνεύματι Treg ] ἐν πνεύματι WH NA28; τῷ πνεύματι RP § **14:18** θεῷ WH Treg NA28 ] + μου RP

ὕμῶν μᾶλλον ἢ γλώσσαις\* ἢ λαλῶ† 19 ἀλλὰ ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους ἢ τῷ νοί‡ μου λαλήσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση.

20 Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, ταῖς δὲ φρεσίν τέλειοι γίνεσθε. 21 ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερογλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἑτέρων § λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μου, λέγει κύριος. 22 ὥστε αἱ γλώσσαις εἰς σημεῖον εἰσὶν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις, ἢ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. 23 ἔὰν οὖν συνέλθῃ ἢ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ πάντες ἢ λαλῶσιν γλώσσαις\*, εἰσέλθωσιν δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἔροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; 24 ἔὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δὲ τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, 25 ἢ τὰ† κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται, καὶ οὕτως πεσῶν ἐπὶ πρόσωπον προσκυνήσῃ τῷ θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι Ὅντως ὁ θεὸς‡ ἐν ὑμῖν ἐστίν.

26 Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἢ ἕκαστος § ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, ἢ ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν ἔχει, ἢ ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γινέσθω.\* 27 εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνά μέρος, καὶ εἰς διερμηνευέτω. 28 ἔὰν δὲ μὴ ἢ ἢ διερμηνευτής† σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ θεῷ. 29 προφηῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. 30 ἔὰν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. 31 δύνασθε γὰρ καθ' ἓνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσιν καὶ πάντες παρακαλῶνται 32 (καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται, 33 οὐ γὰρ ἐστίν ἀκαταστασίας ὁ θεὸς ἀλλὰ εἰρήνης), ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.

34 Αἱ ἢ γυναῖκες‡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν, οὐ γὰρ ἢ ἐπιτρέπεται § αὐταῖς λαλεῖν· ἀλλὰ ἢ ὑποτασσέσθωσαν\* καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. 35 εἰ δέ τι ἢ μαθεῖν† θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοῦς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν, αἰσχρὸν γὰρ ἐστίν ἢ γυναῖκα ἢ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ‡. 36 ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐξηλήθεν, ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήνησεν;

37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικὸς, ἐπιγινωσκέτω ἢ γράφω ὑμῖν ὅτι κυρίου ἢ ἐστίν § 38 εἰ δὲ τις ἢ ἀγνοεῖ, ἢ ἀγνοεῖται\* 39 ὥστε, ἀδελφοί ἢ μου† ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν ἢ μὴ κωλύετε γλώσσαις‡. 40 πάντα ἢ δὲ § εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.

## 15

1 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, 2 δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἢ ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε.

3 Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς, 4 καὶ ὅτι ἐτάφη, καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ ἢ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ\* κατὰ τὰς γραφάς, 5 καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ, εἴτα τοῖς δώδεκα. 6 ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ ἢ πλείονες† μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς ἢ δὲ‡ ἐκοιμήθησαν. 7 ἔπειτα ὤφθη ἢ Ἰακώβῳ, εἴτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν. 8 ἔσχατον δὲ πάντων ὡσπερὶ τῷ ἐκτρώματι ὤφθη κάμοι. 9 ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὅς οὐκ εἰμι ἢ ἰκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ. 10 χάριτι δὲ θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι, καὶ ἢ ἢ χάρις αὐτοῦ ἢ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσώτερον αὐτῶν πάντων

\* 14:18 γλώσσαις WH NA28 RP ] γλώσση Treg † 14:18 λαλῶ WH Treg NA28 ] λαλῶν RP ‡ 14:19 τῷ νοί WH Treg NA28 ] διὰ τοῦ νοός RP § 14:21 ἑτέρων WH Treg NA28 ] ἑτέροις RP \* 14:23 λαλῶσιν γλώσσαις WH Treg NA28 ] γλώσσαις λαλῶσιν RP † 14:25 τὰ WH Treg NA28 ] καὶ οὕτως τὰ RP ‡ 14:25 Ὅντως ὁ θεὸς WH Treg NA28 ] Ὁ θεὸς ὄντως RP § 14:26 ἕκαστος WH Treg NA28 ] + ὑμῶν RP \* 14:26 ἀποκάλυψιν ἔχει γλώσσαν WH Treg NA28 ] γλώσσαν ἀποκάλυψιν ἔχει RP † 14:28 διερμηνευτής WH NA28 RP ] ἑρμηνευτής Treg ‡ 14:34 γυναῖκες WH Treg NA28 ] + ὑμῶν RP § 14:34 ἐπιτρέπεται WH Treg NA28 ] ἐπιτέτραπται RP \* 14:34 ὑποτασσέσθωσαν WH Treg NA28 ] ὑποτάσσεσθαι RP † 14:35 μαθεῖν Treg NA28 RP ] μανθάνειν WH ‡ 14:35 λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ WH Treg NA28 ] ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν RP § 14:37 ἐστίν Holmes ] ἐστίν ἐντολή WH Treg NA28; εἰσὶν ἐντολαί RP \* 14:38 ἀγνοεῖται WH NA28 ] ἀγνοεῖτω Treg RP † 14:39 μου WH Treg NA28 ] - RP ‡ 14:39 μὴ κωλύετε γλώσσαις WH Treg NA28 ] γλώσσαις μὴ κωλύετε RP § 14:40 δὲ WH Treg NA28 ] - RP \* 15:4 ἢ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ WH Treg NA28 ] τρίτῃ ἢ ἡμέρᾳ RP † 15:6 πλείονες WH Treg NA28 ] πλείους RP ‡ 15:6 δὲ WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 15:10 ἢ NA28 RP ] - WH Treg

έκοπίασα, οὐκ ἐγὼ δὲ ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ ἢ σὺν ἐμοί. <sup>11</sup> εἴτε οὖν ἐγὼ εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτως κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

<sup>12</sup> Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν ἐν ὑμῖν τινες\* ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; <sup>13</sup> εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. <sup>14</sup> εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα† τὸ κήρυγμα ἡμῶν, ἡ κενὴ‡ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν. <sup>15</sup> εὐρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ θεοῦ ὅτι ἤγειρεν τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἤγειρεν εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. <sup>16</sup> εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται. <sup>17</sup> εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν\* ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἀμαρτίαις ὑμῶν. <sup>18</sup> ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλοντο. <sup>19</sup> εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμὲν† μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.

<sup>20</sup> Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν ἡκειομημένων‡ <sup>21</sup> ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ἡ θάνατος. <sup>22</sup> ὡς περὶ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτως καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. <sup>23</sup> ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. <sup>24</sup> εἴτα τὸ τέλος, ὅταν ἡ παραδιδῶ\* τὴν βασιλείαν τῷ θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν, <sup>25</sup> δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρι ἡ οὐρανῶν πάντας τοὺς ἐχθρούς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. <sup>26</sup> ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος, <sup>27</sup> πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. <sup>28</sup> ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, ἴσως αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα. <sup>29</sup> ἵνα ἡ ὁ θεὸς ἴσως πάντα ἐν πᾶσιν.

<sup>29</sup> Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν\* <sup>30</sup> τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; <sup>31</sup> καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν† ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. <sup>32</sup> εἰ κατὰ ἀνθρώπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὐριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. <sup>33</sup> μὴ πλανᾶσθε· φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὀμιλίας κακαί. <sup>34</sup> ἐκνήψατε δικαίως καὶ μὴ ἀμαρτάνετε, ἀγνωσίαν γὰρ θεοῦ τινες ἔχουσιν· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν ἡ λαλῶ‡

<sup>35</sup> Ἀλλὰ ἐρεῖ τις· Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί, ποῖο δὲ σώματι ἔρχονται; <sup>36</sup> ἄφρων. <sup>37</sup> σὺ δὲ σπεῖρεις, οὐ ζωοποιεῖται ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ. <sup>38</sup> καὶ ὁ σπεῖρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον σπεῖρεις ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον εἰ τύχοι σίτου ἢ τίνος τῶν λοιπῶν. <sup>39</sup> ὁ δὲ θεὸς δίδωσιν αὐτῷ\* σῶμα καθὼς ἠθέλησεν, καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον† σῶμα. <sup>40</sup> οὐ πᾶσα σὰρξ ἡ αὐτὴ σὰρξ, ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ σὰρξ πτηνῶν‡, ἄλλη δὲ ἰχθύων. <sup>41</sup> καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλὰ ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων. <sup>42</sup> ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων, ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.

<sup>43</sup> Οὕτως καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν. σπεῖρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθορίᾳ. <sup>44</sup> σπεῖρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπεῖρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει. <sup>45</sup> σπεῖρεται ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. Ἐἴ\* ἔστιν σῶμα ψυχικόν, ἔστιν καὶ† πνευματικόν. <sup>46</sup> οὕτως καὶ γέγραπται· Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἀνθρώπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. <sup>47</sup> ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν. <sup>48</sup> ὁ πρῶτος ἀνθρώπος ἐκ γῆς χοϊκός, ὁ δεύτερος ἀνθρώπος ἐξ οὐρανοῦ. <sup>49</sup> οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί,

\* **15:12** ἐν ὑμῖν τινες WH Treg NA28 ] τινες ἐν ὑμῖν RP † **15:14** ἄρα WH Treg RP ] + καὶ NA28 ‡ **15:14** κενὴ WH Treg NA28 ] + δὲ RP § **15:14** ὑμῶν Treg NA28 RP ] ἡμῶν WH \* **15:17** ὑμῶν Treg NA28 RP ] + ἐστίν WH † **15:19** ἐν Χριστῷ ἠλπικότες ἐσμὲν WH Treg NA28 ] ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ RP ‡ **15:20** κειομημένων WH Treg NA28 ] + ἐγένετο RP § **15:21** θάνατος WH Treg NA28 ] ὁ θάνατος RP \* **15:24** παραδιδῶ WH NA28 ] παραδιδῶ Treg; παραδῶ RP † **15:25** οὐ WH Treg NA28 ] + ἄν RP ‡ **15:28** τότε Treg NIV ] + καὶ WH RP NA28 § **15:28** πάντα WH Treg NIV ] τὰ πάντα RP NA28 \* **15:29** αὐτῶν WH Treg NA28 ] τῶν νεκρῶν RP † **15:31** καύχησιν RP ] + ἀδελφοί WH Treg NA28 ‡ **15:34** λαλῶ WH Treg NA28 ] λέγω RP § **15:36** ἄφρων WH Treg NA28 ] ἄφρων RP \* **15:38** δίδωσιν αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῷ δίδωσιν RP † **15:38** ἴδιον WH Treg NA28 ] τὸ ἴδιον RP ‡ **15:39** σὰρξ πτηνῶν WH Treg NA28 ] ἰχθύων RP § **15:39** ἰχθύων WH Treg NA28 ] πτηνῶν RP \* **15:44** Εἰ WH Treg NA28 ] - RP † **15:44** ἔστιν καὶ WH Treg NA28 ] καὶ ἔστιν σῶμα RP ‡ **15:47** ἀνθρώπος WH Treg NA28 ] + ὁ κύριος RP

καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· <sup>49</sup> καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, ἠφορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανοῦ.

<sup>50</sup> Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομήσαι οὐ δύναται\* οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. <sup>51</sup> Ἴδου μυστήριον ὑμῖν λέγω· ἅπαντες†οὐ κοιμηθησόμεθα πάντες δὲ ἀλλαγούμεθα, <sup>52</sup> ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλπίζει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἀφθαρτοί, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγούμεθα. <sup>53</sup> δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. <sup>54</sup> ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν§ τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος. <sup>55</sup> ποῦ σου, θάνατε, τὸ νίκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον;\* <sup>56</sup> τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία, ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· <sup>57</sup> τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>58</sup> Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστιν κενὸς ἐν κυρίῳ.

## 16

<sup>1</sup> Περὶ δὲ τῆς λογεΐας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους, ὡς περ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτως καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. <sup>2</sup> κατὰ μίαν ἡμερᾶν\* ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἐαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὅ τι ἐὰν†εὐδοῶται, ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογεΐαι γίνωνται. <sup>3</sup> ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὐς ἐὰν†δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ· <sup>4</sup> ἐὰν δὲ ἄξιον ἦ § τοῦ κάμει πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται. <sup>5</sup> Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω, Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι, <sup>6</sup> πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ\* ἢ καὶ† παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὐ ἐὰν πορεύωμαι. <sup>7</sup> οὐ θέλω γὰρ†ὑμᾶς ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν, ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ κύριος ἐπιτρέψῃ§ <sup>8</sup> ἐπιμενῶ\* δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς· <sup>9</sup> οὐρα γάρ μοι ἀνέωγεν μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. <sup>10</sup> Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς, τὸ γὰρ ἔργον κυρίου ἐργάζεται ὡς ἐγώ† <sup>11</sup> μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς ἐμὲ† ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. <sup>12</sup> Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ. <sup>13</sup> Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. <sup>14</sup> πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω. <sup>15</sup> Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί· οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἀγίοις ἔταξαν ἑαυτούς· <sup>16</sup> ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιοῦτοις καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι. <sup>17</sup> χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαΐκοῦ, ὅτι τὸ ὑμέτερον§ ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν, <sup>18</sup> ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιοῦτους. <sup>19</sup> Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἄσπάζεται\* ὑμᾶς ἐν κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα† σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ. <sup>20</sup> ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγίῳ. <sup>21</sup> Ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ Παύλου. <sup>22</sup> εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν κύριον† ἤτω ἀνάθεμα. Μαράνα θά§. <sup>23</sup> ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ\* μεθ' ὑμῶν. <sup>24</sup> ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ† /book'

§ 15:49 φορέσομεν NA28 ] φορέσωμεν WH Treg RP \* 15:50 δύναται WH Treg NA28 ] δύνανται RP † 15:51 πάντες WH Treg NA28 ] + μὲν RP ‡ 15:54 φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ τὸ Treg NA28 RP ] – WH

§ 15:54 ἀθανασίαν Treg NA28 RP ] τὴν ἀθανασίαν WH \* 15:55 νίκος ποῦ σου θάνατε τὸ κέντρον WH Treg NA28 ] κέντρον Ποῦ σου Ἄιδη τὸ νίκος RP \* 16:2 σαββάτου WH Treg NA28 ] σαββάτων RP † 16:2 ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP ‡ 16:3 ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg § 16:4 ἄξιον ἦ WH Treg NA28 ] ἢ ἄξιον RP \* 16:6 παραμενῶ Treg NA28 RP ] καταμενῶ WH † 16:6 καὶ Treg NA28 RP ] – WH ‡ 16:7 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP

§ 16:7 ἐπιτρέψη WH Treg NA28 ] ἐπιτρέπη RP \* 16:8 ἐπιμενῶ Treg NA28 RP ] ἐπιμένω WH † 16:10 ἐγώ NA28 Treg RP ] ἐγὼ WH ‡ 16:11 με WH NA28 RP ] ἐμέ Treg § 16:17 ὑμέτερον WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP \* 16:19 ἀσπάζεται WH NA28 ] ἀσπάζονται Treg RP † 16:19 Πρίσκα WH Treg NA28 ] Πρίσκιλλα RP ‡ 16:22 κύριον WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦν Χριστόν RP § 16:22 Μαράνα θά NA28 ] Μαράν ἀθά WH Treg RP \* 16:23 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP † 16:24 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Ἀμὴν RP

## ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β

<sup>1</sup> Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ\* διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἀγίοις πᾶσιν τοῖς οὔσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ· <sup>2</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>3</sup> Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ θεὸς πάσης παρακλήσεως, <sup>4</sup> ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ. <sup>5</sup> ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. <sup>6</sup> εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως† τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν, <sup>7</sup> καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν‡ εἰδότες ὅτι ὡς§κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. <sup>8</sup> Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ἡ ὑπὲρ\* τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης† ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν ἐβαρῆθημεν‡, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· <sup>9</sup> ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχίκαμεν, ἵνα μὴ πεποιοῦτες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς· <sup>10</sup> ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται§ εἰς ὃν ἠλπικαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται, <sup>11</sup> συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν\* τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν. <sup>12</sup> Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστίν, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀγιότητι† καὶ εἰλικρινείᾳ ἡ τοῦ‡θεοῦ, οὐκ§ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ' ἐν χάριτι θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς· <sup>13</sup> οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε, ἐλπίζω δὲ ὅτι\* ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε, <sup>14</sup> καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν† ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ. <sup>15</sup> Καὶ ταύτη τῇ πεποιοῦσθαι ἐβουλόμην ἄπρότερον πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν‡, ἵνα δευτέραν ἡμῶν§σχῆτε\* <sup>16</sup> καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν. <sup>17</sup> τοῦτο οὖν βουλόμενος† μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ Ναὶ ναὶ καὶ τὸ Οὐ οὐ; <sup>18</sup> πιστὸς δὲ ὁ θεὸς ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἔστιν‡Ναὶ καὶ Οὐ. <sup>19</sup> ὁ τοῦ θεοῦ γὰρ§ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς\* ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο Ναὶ καὶ Οὐ, ἀλλὰ Ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν· <sup>20</sup> ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ Ναὶ· διὸ† καὶ δι' αὐτοῦ‡ τὸ Ἀμήν τῷ θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. <sup>21</sup> ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν καὶ χρίσας ἡμᾶς θεός, <sup>22</sup> ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς καὶ δούς τὸν ἄρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. <sup>23</sup> Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. <sup>24</sup> οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοὶ ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν, τῇ γὰρ πίστει ἐστήκατε.

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:6** εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως WH NA28 ] - Treg RP ‡ **1:7** ὑμῶν WH NA28 ] + εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας Treg RP § **1:7** ὡς WH Treg NA28 ] ὡσπερ RP \* **1:8** ὑπὲρ WH NA28 RP ] περὶ Treg † **1:8** γενομένης WH Treg NA28 ] + ἡμῖν RP ‡ **1:8** ὑπὲρ δύναμιν ἐβαρῆθημεν WH Treg NA28 ] ἐβαρῆθημεν ὑπὲρ δύναμιν RP § **1:10** ῥύσεται WH Treg NA28 ] ῥύεται RP \* **1:11** ἡμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP † **1:12** ἀγιότητι WH Treg NIV ] ἀπλότητι RP NA28 ‡ **1:12** τοῦ WH Treg NA28 ] - RP § **1:12** οὐκ Treg NIV RP ] καὶ οὐκ WH NA28 \* **1:13** ὅτι WH Treg NA28 ] + καὶ RP † **1:14** ἡμῶν WH NA28 ] - Treg NIV RP ‡ **1:15** πρότερον πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν WH Treg NA28 ] ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς τὸ πρότερον RP § **1:15** χάριν Treg NA28 RP ] χαρὰν WH \* **1:15** σχῆτε WH Treg NA28 ] ἐχῆτε RP † **1:17** βουλόμενος WH Treg NA28 ] βουλεύομενος RP ‡ **1:18** ἔστιν WH Treg NA28 ] ἐγένετο RP § **1:19** τοῦ θεοῦ γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ τοῦ θεοῦ RP \* **1:19** Ἰησοῦς Χριστὸς Treg NA28 RP ] Χριστὸς Ἰησοῦς WH † **1:20** διὸ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **1:20** δι' αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἐν αὐτῷ RP

## 2

<sup>1</sup> ἔκρινα γὰρ\* ἑμαυτῶ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν· <sup>2</sup> εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς† ὁ εὐφραίνων με εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ; <sup>3</sup> καὶ ἔγραψα† τοῦτο αὐτὸ ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην ἰσῶσάφ' ὧν ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν. <sup>4</sup> ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

<sup>5</sup> Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμέ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς. <sup>6</sup> ἰκανὸν τῷ τοιοῦτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων, <sup>7</sup> ὥστε τὸναντίον ἡμᾶς\* χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι, μὴ πως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος. <sup>8</sup> διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην· <sup>9</sup> εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. <sup>10</sup> ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγὼ· καὶ γὰρ ἐγὼ ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι† κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, <sup>11</sup> ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

<sup>12</sup> Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ θύρας μοι ἀνεωγμένης ἐν κυρίῳ, <sup>13</sup> οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου τῷ μὴ εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου, ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

<sup>14</sup> Τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ· <sup>15</sup> ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμέν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, <sup>16</sup> οἷς μὲν ὁσμὴ ἑκ†θανάτου εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ἑκ†ζωῆς εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἰκανός; <sup>17</sup> οὐ γὰρ ἐσμεν ὡς οἱ πολλοὶ\* καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὡς ἐκ θεοῦ κατέναντι†θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

## 3

<sup>1</sup> Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς ἰσυστάνειν\* ἡ†μὴ χρῆζομεν ὡς τινες συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν‡ <sup>2</sup> ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· <sup>3</sup> φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ πνεύματι θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξίν λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξίν καρδίαις σαρκίναίς. <sup>4</sup> Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν θεόν. <sup>5</sup> οὐχ ὅτι ἄφ' ἑαυτῶν ἰκανοὶ ἐσμεν§ λογίσασθαι τι ὡς ἐξ αὐτῶν\* ἀλλ' ἡ ἰκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ θεοῦ, <sup>6</sup> ὃς καὶ ἰκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος ἀλλὰ πνεύματος, τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτένει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. <sup>7</sup> Εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν† ἐντετυπωμένη‡ λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωϋσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, <sup>8</sup> πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ; <sup>9</sup> εἰ γὰρ τῇ διακονίᾳ§ τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης\* δόξη. <sup>10</sup> καὶ γὰρ οὐ δεδοξασται τὸ δεδοξαμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει εἵνεκεν† τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης· <sup>11</sup> εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον ἐν δόξῃ. <sup>12</sup> Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα, <sup>13</sup> καὶ οὐ καθάπερ Μωϋσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ‡ πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου. <sup>14</sup> ἀλλὰ ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν. ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας§ τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι\* ἐν Χριστῷ

\* 2:1 γὰρ WH NA28 ] δὲ Treg RP † 2:2 τίς WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP ‡ 2:3 ἔγραψα WH Treg NA28 ] + ὑμῖν RP § 2:3 σχῶ WH Treg NA28 ] ἔχω RP \* 2:7 μᾶλλον Treg NA28 RP ] - WH † 2:10 ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι WH Treg NA28 ] εἴ τι κεχάρισμαι ᾧ RP ‡ 2:16 [ἐκ WH Treg NA28 ] - RP § 2:16 [ἐκ WH Treg NA28 ] - RP \* 2:17 πολλοὶ WH Treg NA28 ] λοιποὶ RP † 2:17 κατέναντι WH Treg NA28 ] κατενώπιον τοῦ RP \* 3:1 συσυστάνειν WH NA28 RP ] συσυστάν Treg † 3:1 ἡ WH Treg NA28 ] εἰ RP ‡ 3:1 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + συστατικῶν RP § 3:5 ἄφ' ἑαυτῶν ἰκανοὶ ἐσμεν WH Treg NA28 ] ἰκανοὶ ἐσμεν ἄφ' ἑαυτῶν RP \* 3:5 αὐτῶν WH ] αὐτῶν Treg; ἑαυτῶν NA28 RP † 3:7 γράμμασιν WH NA28 RP ] γράμματι Treg ‡ 3:7 ἐντετυπωμένη WH Treg NA28 ] + ἐν RP § 3:9 τῇ διακονίᾳ Treg NA28 ] ἡ διακονία WH RP \* 3:9 δικαιοσύνης WH Treg NA28 ] + ἐν RP † 3:10 εἵνεκεν WH Treg NA28 ] ἔνεκεν RP ‡ 3:13 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] ἑαυτοῦ RP § 3:14 ἡμέρας WH Treg NA28 ] - RP \* 3:14 ὅτι WH Treg NA28 ] ὅ τι RP



καταργεῖται, <sup>15</sup> ἀλλ' ἕως σήμερον ἡνίκα ἂν ἀναγινώσκηται† Μωϋσῆς κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται. <sup>16</sup> ἡνίκα δὲ ἐὰν‡ ἐπιστρέψῃ πρὸς κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. <sup>17</sup> ὁ δὲ κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα ἱεραίου§ ἐλευθερία. <sup>18</sup> ἡμεῖς δὲ πάντες ἀνακεκαλυμμένω προσώπῳ τὴν δόξαν κυρίου κατοπτριζόμενοι τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος.

#### 4

<sup>1</sup> Διὰ τοῦτο, ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν\* <sup>2</sup> ἀλλὰ ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας ἱσχυρίζομεν† ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. <sup>3</sup> εἰ δὲ καὶ ἔστιν κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶν κεκαλυμμένον, <sup>4</sup> ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσεν τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ ἀυγάσαι‡ τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ. <sup>5</sup> οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν§ κύριον, ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν. <sup>6</sup> ὅτι ὁ θεὸς ὁ εἰπών· Ἐκ σκότους φῶς ἰλάμψαι\* ὅς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ θεοῦ ἐν προσώπῳ Χριστοῦ†

<sup>7</sup> Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἡ τοῦ θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν. <sup>8</sup> ἐν παντὶ θλιβόμενοι ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι, ἀπορούμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι, <sup>9</sup> διωκόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλείπομενοι, καταβαλλόμενοι ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι, <sup>10</sup> πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ† Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. <sup>11</sup> αἰὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. <sup>12</sup> ὥστε ὁ§ θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

<sup>13</sup> Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν, <sup>14</sup> εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν\* Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς ἱσχυρίζομεν† Ἰησοῦ ἐγερῆ καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. <sup>15</sup> τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ.

<sup>16</sup> Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν‡ ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν§ ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. <sup>17</sup> τὸ γὰρ παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν\* καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βῆρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, <sup>18</sup> μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

#### 5

<sup>1</sup> Οἶδαμεν γὰρ ὅτι ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνου καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ θεοῦ ἔχομεν οἰκίαν ἀχειροποίητον αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. <sup>2</sup> καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες, <sup>3</sup> εἴ γε\* καὶ ἑνδυσάμενοι† οὐ γυμνοὶ εὐρεθησόμεθα. <sup>4</sup> καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνῷ στενάζομεν βαρούμενοι ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. <sup>5</sup> ὁ‡ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο θεός, ὁ δὲ δὸς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.

<sup>6</sup> Θαρροῦντες οὖν πάντοτε καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου, <sup>7</sup> διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἰδους— <sup>8</sup> θαρροῦμεν δὲ καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημησά

† 3:15 ἂν ἀναγινώσκηται WH Treg NA28 ] ἀναγινώσκειται RP ‡ 3:16 δὲ ἐὰν WH NA28 ] δὲ ἂν Treg RP § 3:17 κυρίου WH Treg NA28 ] + ἐκεῖ RP \* 4:1 ἐγκακοῦμεν WH Treg NA28 ] ἐκκακοῦμεν RP † 4:2 συνιστάνοντες WH NA28 ] συνιστάντες Treg; συνιστῶντες RP ‡ 4:4 αὐγάσαι WH Treg NA28 ] + αὐτοῖς RP § 4:5 Χριστὸν Ἰησοῦν WH Treg RP ] Ἰησοῦν Χριστὸν NA28 \* 4:6 λάμψαι WH Treg NA28 ] λάμψαι RP † 4:6 Χριστοῦ WH Treg NIV ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP NA28 ‡ 4:10 τοῦ WH Treg NA28 ] + κυρίου RP § 4:12 ὁ WH Treg NA28 ] + μὲν RP \* 4:14 τὸν Holmes WH marg ] + κύριον WH Treg NA28 RP † 4:14 σὺν WH Treg NA28 ] διὰ RP ‡ 4:16 ἐγκακοῦμεν WH Treg NA28 ] ἐκκακοῦμεν RP § 4:16 ἔσω ἡμῶν WH Treg NA28 ] ἔσωθεν RP \* 4:17 ἡμῶν Treg NA28 RP ] – WH \* 5:3 εἴ γε WH NA28 RP ] εἴ περ Treg † 5:3 ἐνδυσάμενοι WH Treg NIV RP ] ἐκδυσάμενοι NA28 ‡ 5:5 ὁ WH Treg NA28 ] + καὶ RP

ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν κύριον· <sup>9</sup> διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. <sup>10</sup> τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπροσθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσῃται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος πρὸς ἃ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον·

<sup>11</sup> Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν, θεῷ δὲ πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερῶσθαι. <sup>12</sup> οὐ\* πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχωμένους καὶ ἢ ἐν† καρδίᾳ. <sup>13</sup> εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε σωφρονοῦμεν, ὑμῖν. <sup>14</sup> ἢ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο ὅτι· εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν· ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· <sup>15</sup> καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.

<sup>16</sup> Ὡστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν κατὰ σάρκα· εἶδκαὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. <sup>17</sup> ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονεν καινά\* <sup>18</sup> τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, <sup>19</sup> ὡς ὅτι θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ, μὴ λογιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς. <sup>20</sup> ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καταλλάγητε τῷ θεῷ. <sup>21</sup> τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ.

## 6

<sup>1</sup> Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς· <sup>2</sup> λέγει γάρ· Καιρῷ δεκτῷ ἐπήκουσά σου καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ νῦν ἡμέρα σωτηρίας· <sup>3</sup> μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπὴν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία, <sup>4</sup> ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστάνοντες\* ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι· ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν στενοχωρίαις, <sup>5</sup> ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, <sup>6</sup> ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, <sup>7</sup> ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει θεοῦ· διὰ τῶν ὄπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, <sup>8</sup> διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐφημίας· ὡς πλάνοι καὶ ἀληθεῖς, <sup>9</sup> ὡς ἀγνοοῦμενοι καὶ ἐπιγινωσκόμενοι, ὡς ἀποθνήσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι, <sup>10</sup> ὡς λυπούμενοι ἀεὶ δὲ χαίροντες, ὡς πτωχοὶ πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες.

<sup>11</sup> Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγεν πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται· <sup>12</sup> οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν· <sup>13</sup> τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω, πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

<sup>14</sup> Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνομία, ἢ τίς† κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; <sup>15</sup> τίς δὲ συμφώνησις Χριστοῦ πρὸς Βελιάρ, ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; <sup>16</sup> τίς δὲ συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἔσμεν· καθὼς εἶπεν ὁ θεὸς ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μου\* λαός. <sup>17</sup> διὸ ἐξέλθατε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε· κἀγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς· <sup>18</sup> καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

§ 5:10 φαῦλον WH Treg NA28 ] κακόν RP \* 5:12 οὐ WH Treg NA28 ] + γὰρ RP † 5:12 μὴ ἐν WH Treg NA28 ] οὐ RP ‡ 5:14 ὅτι WH Treg NA28 ] + εἰ RP § 5:16 εἰ WH Treg NA28 ] + δὲ RP \* 5:17 καινά WH Treg NA28 ] + τὰ πάντα RP † 5:18 διὰ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦ RP ‡ 5:21 τὸν WH Treg NA28 ] + γὰρ RP \* 6:4 συνιστάνοντες WH ] συνιστάντες NA28 Treg; συνιστώντες RP † 6:14 ἢ τίς WH Treg NA28 ] τίς δὲ RP ‡ 6:15 Χριστοῦ WH Treg NA28 ] Χριστῷ RP § 6:16 ἡμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἔσμεν WH Treg NA28 ] Ὑμεῖς γὰρ ναὸς θεοῦ ἔστε RP \* 6:16 μου WH Treg NA28 ] μοι RP

## 7

<sup>1</sup> ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθарίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ θεοῦ.

<sup>2</sup> Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν. <sup>3</sup> ἔπρὸς κατάκρισιν οὐ\* λέγω, προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. <sup>4</sup> πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

<sup>5</sup> Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν† ἄνεσιν ἢ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι— ἔξωθεν μάχαι, ἔξωθεν φόβοι— <sup>6</sup> ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου· <sup>7</sup> οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ἣ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι. <sup>8</sup> ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι· εἰ καὶ μετεμελόμην (βλέπω‡ ὅτι ἡ ἐπιστολή ἐκείνη εἰ καὶ πρὸς ὥραν ἐλύπησεν ὑμᾶς), <sup>9</sup> νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν, ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν. <sup>10</sup> ἢ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται§ ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. <sup>11</sup> ἴδου γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ θεὸν ἑλυπηθῆναι\* πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδὴν, ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλὰ ἐκδίκησιν· ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἀγνοὺς ἐῖναι† τῷ πράγματι. <sup>12</sup> ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ ἔνεκεν‡ τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ§ ἔνεκεν\* τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' ἑνεκεν† τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. <sup>13</sup> διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα.‡

Ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν· <sup>14</sup> ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατησχύνθη, ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλάλησαμεν ὑμῖν, οὕτως καὶ ἡ Σκαύχησις ἡμῶν ἢ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. <sup>15</sup> καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστὶν ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν, ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. <sup>16</sup> χαίρω ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

## 8

<sup>1</sup> Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας, <sup>2</sup> ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἢ περισσειᾷ τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἢ κατὰ βάθους πτωχεῖα αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸ πλοῦτος\* τῆς ἀπλότητος αὐτῶν· <sup>3</sup> ὅτι κατὰ δύναμιν, μαρτυρῶ, καὶ ἑπάρᾳ† δύναμιν, ἀυθαίρετοι <sup>4</sup> μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους— <sup>5</sup> καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος θεοῦ, <sup>6</sup> εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον ἵνα καθὼς προενήρξατο οὕτως καὶ ἐπιτελέσει εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην· <sup>7</sup> ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει καὶ λόγῳ καὶ γνώσει καὶ πάσῃ σπουδῇ καὶ τῇ ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν‡ ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.

<sup>8</sup> Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω ἀλλὰ διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων· <sup>9</sup> γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσεν πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχεῖα πλουτήσητε. <sup>10</sup> καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρουσι· <sup>11</sup> νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως καθάπερ ἢ προθυμία τοῦ θέλειν οὕτως καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. <sup>12</sup> εἰ γὰρ ἢ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν ἔξη§ εὐπρόδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. <sup>13</sup> οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ἄνεσις, ἑμῖν\* θλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος <sup>14</sup> ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν περίσσευμα εἰς

\* 7:3 πρὸς κατάκρισιν οὐ WH Treg NA28 ] Οὐ πρὸς κατάκρισιν RP † 7:5 ἔσχηκεν WH NA28 RP ] ἔσχεν Treg

‡ 7:8 βλέπω WH Treg ] βλέπων WHapp; βλέπω γὰρ NA28 RP § 7:10 ἐργάζεται WH Treg NA28 ] κατεργάζεται RP

\* 7:11 λυπηθῆναι WH Treg NA28 ] + ὑμᾶς RP † 7:11 εἶναι WH Treg NA28 ] + ἐν RP ‡ 7:12 ἔνεκεν WH Treg NA28 ] εἶνεκεν RP § 7:12 οὐδὲ Treg NA28 RP ] ἀλλ' οὐδὲ WH \* 7:12 ἔνεκεν WH Treg NA28 ] εἶνεκεν RP † 7:12

□<sup>1</sup> ἔνεκεν WH Treg NA28 ] εἶνεκεν RP ‡ 7:13 ἡμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP § 7:14 ἢ Treg NA28 RP ] – WH

\* 8:2 τὸ πλοῦτος WH Treg NA28 ] τὸν πλοῦτον RP † 8:3 παρὰ WH Treg NA28 ] ὑπὲρ RP ‡ 8:7 ἡμῶν ἐν ὑμῖν WH NA28 ] ὑμῶν ἐν ἡμῖν Treg NIV RP § 8:12 ἔχη WH Treg NA28 ] + τις RP \* 8:13 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + δὲ RP

τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης· <sup>15</sup> καθὼς γέγραπται· Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασεν, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν.

<sup>16</sup> Χάρις δὲ τῷ θεῷ τῷ διδόντι† τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου, <sup>17</sup> ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων ἀυθαίρετος ἐξῆλθεν πρὸς ὑμᾶς. <sup>18</sup> συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν— <sup>19</sup> οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκδημος ἡμῶν† σὺν† τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ‡ τοῦ κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν— <sup>20</sup> στελλόμενοι τοῦτο μὴ τις ἡμᾶς μωμήσῃται ἐν τῇ ἀδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένη ὑφ' ἡμῶν, <sup>21</sup> †προνοοῦμεν γὰρ\* καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων. <sup>22</sup> συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ὃν ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. <sup>23</sup> εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ. <sup>24</sup> τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς †ἐνδεικνύμενοι† εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

## 9

<sup>1</sup> Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἀγίους περισσόν μοί ἐστιν τὸ γράφειν ὑμῖν, <sup>2</sup> οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχώμαι Μακεδόσιν ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι, καὶ τὸ\* ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. <sup>3</sup> ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ, ἵνα καθὼς ἔλεγον παρεσκευασμένοι ἦτε, <sup>4</sup> μὴ πως ἐὰν ἔλθωσιν σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες καὶ εὐρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους καταισχυρθώμεν ἡμεῖς, ἵνα μὴ λέγωμεν† ὑμεῖς, ἐν τῇ ὑποστάσει †ταύτῃ‡ ἄναγκαῖον οὖν ἠγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς ἵνα προέλθωσιν †εἰς‡ ὑμᾶς καὶ προκαταρτίσωσι τὴν †προεπηγγελμένην\* εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν καὶ μὴ ὡς πλεονεξίαν. <sup>6</sup> Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. <sup>7</sup> ἕκαστος καθὼς †προήρηται† τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἰλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ θεός, <sup>8</sup> †δυνατεῖ† δὲ ὁ θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν· <sup>9</sup> (καθὼς γέγραπται· Ἐσκόρπισεν, ἔδωκεν τοῖς πένησιν, ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα· <sup>10</sup> ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν †σπόρον‡ τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν †χορηγήσει\* καὶ †πληθυνεῖ† τὸν σπόρον ὑμῶν καὶ †αὐξήσει† τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·) <sup>11</sup> ἐν παντὶ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ θεῷ— <sup>12</sup> ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶν προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἀγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ θεῷ— <sup>13</sup> διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας, <sup>14</sup> καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν υπερβάλλουσαν χάριν τοῦ θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. <sup>15</sup> †χάρις‡ τῷ θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγῆτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ.

## 10

<sup>1</sup> Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραΰτητος καὶ ἐπιεικειᾶς τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· <sup>2</sup> δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ἢ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινὰς τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας. <sup>3</sup> ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα— <sup>4</sup> τὰ γὰρ ὄπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικὰ ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων— λογισμοὺς καθαιροῦντες <sup>5</sup> καὶ πᾶν

† 8:16 διδόντι WH Treg RP ] δόντι NA28 ‡ 8:19 σὺν NA28 RP ] ἐν WH Treg § 8:19 αὐτοῦ NA28 RP ] - WH Treg  
 \* 8:21 προνοοῦμεν γὰρ WH Treg NA28 ] προνοοῦμενοι RP † 8:24 ἐνδεικνύμενοι Treg NA28 ] ἐνδείξαθε WH RP  
 \* 9:2 τὸ WH Treg NA28 ] ὁ ἐξ RP † 9:4 λέγωμεν WH Treg RP ] λέγω NA28 ‡ 9:4 ταύτῃ WH Treg NA28 ] + τῆς καυχήσεως RP § 9:5 εἰς WH NA28 RP ] πρὸς Treg \* 9:5 προεπηγγελμένην WH Treg NA28 ] προκατηγγελμένην RP  
 † 9:7 προήρηται WH Treg NA28 ] προαιρεῖται RP ‡ 9:8 δυνατεῖ WH Treg NA28 ] δυνατὸς RP § 9:10 σπόρον Treg NA28 ] σπέρμα WHP \* 9:10 χορηγήσει WH Treg NA28 ] χορηγήσαι RP † 9:10 πληθυνεῖ WH Treg NA28 ] πληθύναι RP ‡ 9:10 αὐξήσει WH Treg NA28 ] αὐξήσαι RP § 9:15 χάρις WH Treg NA28 ] + δὲ RP

ὑψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, <sup>6</sup> καὶ ἐν ἐτοιμίῳ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

<sup>7</sup> Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἐφ’\* ἑαυτοῦ ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ οὕτως καὶ ἡμεῖς† <sup>8</sup> ἐάν τε‡ γὰρ § περισσότερον τι καυχῶμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ κύριος\* εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι, <sup>9</sup> ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. <sup>10</sup> ὅτι Αἱ ἐπιστολαὶ μὲν†, φησὶν, βαρεῖται καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενῆς καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. <sup>11</sup> τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἰοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι’ ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.

<sup>12</sup> Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρίναι ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισιν τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιασιν. <sup>13</sup> ἡμεῖς δὲ † οὐκ‡ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ θεὸς μέτρον, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν— <sup>14</sup> οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκτείνομεν ἑαυτοὺς, ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ— <sup>15</sup> οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες ἀξαναμένους τῆς πίστεως ὑμῶν ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, <sup>16</sup> εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα καυχῆσασθαι. <sup>17</sup> Ὁ δὲ καυχώμενος ἐν κυρίῳ καυχάσθω. <sup>18</sup> οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν § συνιστάνων § ἐκεῖνός ἐστιν δόκιμος, ἀλλὰ ὃν ὁ κύριος συνίστησιν.

## 11

<sup>1</sup> Ὅφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν † τι\* ἀφροσύνης† ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου. <sup>2</sup> ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς θεοῦ ζηλῶ, ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνήν παραστῆσαι τῷ Χριστῷ. <sup>3</sup> φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς ὁ ὄφις ἐξηπάτησεν Εὐαν‡ ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῆ§ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἀπλότητος † καὶ τῆς ἀγνότητος\* τῆς εἰς τὸν Χριστόν. <sup>4</sup> εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς † ἀνέχεσθε† <sup>5</sup> λογιζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκεῖν τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων. <sup>6</sup> εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ’ οὐ τῇ γνώσει, ἀλλ’ ἐν παντὶ † φανερώσαντες‡ ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. <sup>7</sup> Ἡ ἀμαρτίαν ἐποίησα ἑμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν; <sup>8</sup> ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν, <sup>9</sup> καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατενάρκησα οὐθενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῆ † ἑμαυτὸν ὑμῖν § ἐτήρησα καὶ τηρήσω. <sup>10</sup> ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. <sup>11</sup> διὰ τί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ θεὸς οἶδεν. <sup>12</sup> Ὁ δὲ ποιῶ καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὐρεθῶσιν καθὼς καὶ ἡμεῖς. <sup>13</sup> οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. <sup>14</sup> καὶ οὐ † θαῦμα\* αὐτὸς γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. <sup>15</sup> οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης, ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. <sup>16</sup> Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξη ἄφρονα εἶναι— εἰ δὲ μή γε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχῶμαι. <sup>17</sup> ὃ λαλῶ οὐ † κατὰ κύριον λαλῶ†, ἀλλ’ ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως. <sup>18</sup> ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται † κατὰ‡ σάρκα, κἀγὼ καυχῶμαι. <sup>19</sup> ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· <sup>20</sup> ἀνέχεσθε γὰρ εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις εἰς

\* **10:7** ἐφ’ WH Treg NA28 ] ἀφ’ RP † **10:7** ἡμεῖς WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP ‡ **10:8** τε WH NA28 RP ] – Treg § **10:8** γὰρ WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* **10:8** κύριος WH Treg NA28 ] + ἡμῖν RP † **10:10** ἐπιστολαὶ μὲν WH Treg NA28 ] μὲν ἐπιστολαὶ RP ‡ **10:13** οὐκ WH Treg NA28 ] οὐχὶ RP § **10:18** συνιστάνων WH Treg NA28 ] συνιστῶν RP \* **11:1** τι WH Treg NA28 ] – RP † **11:1** ἀφροσύνης WH Treg NA28 ] τῇ ἀφροσύνῃ RP ‡ **11:3** ἐξηπάτησεν Εὐαν WH Treg NA28 ] Εὐαν ἐξηπάτησεν RP § **11:3** φθαρῆ WH Treg NA28 ] οὕτως φθαρῆ RP \* **11:3** καὶ τῆς ἀγνότητος WH Treg NA28 ] – RP † **11:4** ἀνέχεσθε WH NA28 ] ἠνείχεσθε RP; ἀνείχεσθε Treg ‡ **11:6** φανερώσαντες WH Treg NA28 ] φανερωθέντες RP § **11:9** ἑμαυτὸν ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν ἑμαυτὸν RP \* **11:14** θαῦμα WH Treg NA28 ] θαυμαστόν RP † **11:17** κατὰ κύριον λαλῶ WH Treg NA28 ] λαλῶ κατὰ κύριον RP ‡ **11:18** κατὰ Treg NA28 ] + τὴν WH RP

πρόσωπον ὑμᾶς<sup>§</sup> δέρει. <sup>21</sup> κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήκαμεν\* ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, ἐν ἀφροσύνη λέγω, τολμῶ καγώ. <sup>22</sup> Ἐβραῖοί εἰσιν; καγώ. Ἰσραηλιταί εἰσιν; καγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσιν; καγώ. <sup>23</sup> διάκονοι Χριστοῦ εἰσιν; παραφρονῶν λαλῶ, ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως†, ἐν θανάτοις πολλάκις. <sup>24</sup> ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσεράκοντα παρὰ μίαν ἔλαβον, <sup>25</sup> τρὶς ἐραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρὶς ἐναυάγησα, νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκα. <sup>26</sup> ὁδοιπορίας πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, κινδύνοις ληστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἔθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις, <sup>27</sup> ἄκωπῃ\* καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι. <sup>28</sup> χωρὶς τῶν παρεκτὸς ἢ ἐπίστασίς<sup>§</sup> μοι\* ἢ καθ' ἡμέραν, ἢ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν. <sup>29</sup> τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται καὶ οὐκ ἐγώ πυροῦμαι; <sup>30</sup> εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχῆσομαι. <sup>31</sup> ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ\* οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι. <sup>32</sup> ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν πόλιν Δαμασκηνῶν‡ πιάσαι με<sup>§</sup> <sup>33</sup> καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην διὰ τοῦ τείχους καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

## 12

<sup>1</sup> Καυχᾶσθαι δεῖ\* οὐ συμφέρον μέν†, ἐλεύσομαι δὲ‡ εἰς ὄπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις κυρίου. <sup>2</sup> οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων— εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν— ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. <sup>3</sup> καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον— εἴτε ἐν σώματι εἴτε ἄχωρίς<sup>§</sup> τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ θεὸς οἶδεν— <sup>4</sup> ὅτι ἠρπάγη εἰς τὸν παράδεισον καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. <sup>5</sup> ὑπὲρ τοῦ τοιοῦτου καυχῆσομαι, ὑπὲρ δὲ ἑαυτοῦ οὐ καυχῆσομαι εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις\* <sup>6</sup> ἐὰν γὰρ θελήσω καυχῆσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ· φεῖδομαι δέ, μὴ τι† εἰς ἐμὲ λογίσθαι ὑπὲρ ὃ βλέπει με ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ, <sup>7</sup> καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων. διὸ‡ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Ἰατανᾶ<sup>§</sup> ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι\*. <sup>8</sup> ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν κύριον παρεκάλεσα ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ. <sup>9</sup> καὶ εἶρηκέν μοι· Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις† ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται‡ ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχῆσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου<sup>§</sup> ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. <sup>10</sup> διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς καὶ\* στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατὸς εἶμι.

<sup>11</sup> Γέγονα ἄφρων† ὑμεῖς με ἠναγκάσατε· ἐγώ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι. οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδὲν εἶμι. <sup>12</sup> τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ‡ σημεῖοις τε<sup>§</sup> καὶ τέρασιν καὶ δυνάμεσιν. <sup>13</sup> τί γὰρ ἐστὶν ὃ ἠσώσθητε\* ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγώ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

<sup>14</sup> Ἴδου τρίτον τοῦτο† ἐτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω‡ οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν ἀλλὰ ὑμᾶς, οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσιν θησαυρίζειν, ἀλλὰ οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. <sup>15</sup> ἐγώ δὲ ἥδιστα δαπανήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ<sup>§</sup> περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν\*

§ 11:20 εἰς πρόσωπον ὑμᾶς WH Treg NA28] ὑμᾶς εἰς πρόσωπον RP \* 11:21 ἠσθενήκαμεν WH Treg NA28] ἠσθενήσαμεν RP † 11:23 φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλλόντως WH Treg NA28] πληγαῖς ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως RP ‡ 11:27 κόπῳ WH Treg NA28] ἐν κόπῳ RP § 11:28 ἐπίστασίς WH Treg NA28] ἐπισύστασίς RP \* 11:28 μοι WH Treg NA28] μου RP † 11:31 Ἰησοῦ WH Treg NA28] + Χριστοῦ RP ‡ 11:32 πόλιν Δαμασκηνῶν WH Treg NA28] Δαμασκηνῶν πόλιν RP § 11:32 με WH Treg NA28] + θέλων RP \* 12:1 δεῖ WH Treg NA28] δὴ RP † 12:1 συμφέρον μέν WH Treg NA28] συμφέρει μοι RP ‡ 12:1 δὲ WH Treg NA28] γὰρ RP § 12:3 χωρὶς WH Treg NA28] ἐκτὸς RP \* 12:5 ἀσθενείαις WH Treg NA28] + μου RP † 12:6 τι NA28 RP] - WH Treg ‡ 12:7 διὸ WH Treg NA28] - RP § 12:7 Σατανᾶ WH Treg NA28] Σατᾶν RP \* 12:7 ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι WH NA28 RP] - Treg † 12:9 δύναμις WH Treg NA28] + μου RP ‡ 12:9 τελεῖται WH Treg NA28] τελειοῦται RP § 12:9 μου Treg NA28 RP] - WH \* 12:10 καὶ WH NA28] ἐν Treg RP † 12:11 ἄφρων WH Treg NA28] + καυχώμενος RP ‡ 12:12 ὑπομονῇ WH Treg NA28] + ἐν RP § 12:12 τε WH NA28] - Treg RP \* 12:13 ἠσώσθητε WH Treg NA28] ἠτήθητε RP † 12:14 τοῦτο WH Treg NA28] - RP ‡ 12:14 καταναρκήσω WH Treg NA28] + ὑμῶν RP § 12:15 εἰ WH Treg NA28] + καὶ RP \* 12:15 ἀγαπῶν Treg NA28 RP] ἀγαπῶ WH

ἦσσαν ἀγαπῶμαι; <sup>16</sup> ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. <sup>17</sup> μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; <sup>18</sup> παρεκάλεσα Τίτον καὶ συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν· μήτι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσιν;

<sup>19</sup> Ἰάλαι†δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; ἱκατέναντι‡θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς, <sup>20</sup> φοβοῦμαι γὰρ μή πως ἐλθὼν οὐχ οἶους θέλω εὐρῶ ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὐρεθῶ ὑμῖν οἶον οὐ θέλετε, μή πως ἔρις§ ἱζῆλος\* θυμοί, ἐριθειά, καταλαλιά, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασία. <sup>21</sup> μή πάλιν ἐλθόντος μου† ἱταπεινώση‡με§ ὁ θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήθω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἢ ἔπραξαν.

### 13

<sup>1</sup> Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. <sup>2</sup> προεῖρηκα καὶ προλέγω ὡς παρὼν τὸ δεύτερον καὶ ἀπὼν ἱνῦν\* τοῖς προημαρτηκόσιν καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν οὐ φείσομαι, <sup>3</sup> ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ· ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν, <sup>4</sup> καὶ ἱγὰρ†ἔσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῆ ἐκ δυνάμεως θεοῦ. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ἱζήσομεν‡σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως θεοῦ εἰς ὑμᾶς.

<sup>5</sup> Ἐαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς ὅτι ἱἸησοῦς Χριστὸς§ ἐν ἱύμῖν\* εἰ μήτι ἀδόκιμοί ἐστε. <sup>6</sup> ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδόκιμοι. <sup>7</sup> ἱεὐχόμεθα†δὲ πρὸς τὸν θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὤμεν. <sup>8</sup> οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. <sup>9</sup> χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· ἱτοῦτο‡καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. <sup>10</sup> διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ κύριος ἔδωκέν μοι§, εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

<sup>11</sup> Λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε, καὶ ὁ θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν. <sup>12</sup> ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ φιλήματι. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες. <sup>13</sup> ἢ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἢ ἀγάπη τοῦ θεοῦ καὶ ἢ κοινωνία τοῦ ἀγίου πνεύματος μετὰ πάντων ἱύμῶν\* ἱρ / ἱbook

† 12:19 Πάλαι WH Treg NA28 ] Πάλιν RP ‡ 12:19 κατέναντι WH Treg NA28 ] Κατενώπιον τοῦ RP § 12:20 ἔρις WH NA28 ] ἔρεις Treg RP \* 12:20 ζῆλος WH Treg NA28 ] ζῆλοι RP † 12:21 ἐλθόντος μου WH Treg NA28 ] ἐλθόντα με RP ‡ 12:21 ταπεινώση WH NA28 ] ταπεινώσει Treg RP § 12:21 με WH Treg NA28 ] – RP \* 13:2 νῦν WH Treg NA28 ] + γράφω RP † 13:4 γὰρ WH Treg NA28 ] + εἰ RP ‡ 13:4 ζήσομεν WH Treg NA28 ] ζησόμεθα RP § 13:5 Ἰησοῦς Χριστὸς WH RP NA28 ] Χριστὸς Ἰησοῦς Treg NIV \* 13:5 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP † 13:7 εὐχόμεθα WH Treg NA28 ] Εὐχόμαι RP ‡ 13:9 τοῦτο WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 13:10 ὁ κύριος ἔδωκέν μοι WH Treg NA28 ] ἔδωκέν μοι ὁ κύριος RP \* 13:13 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμήν RP

## ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ

<sup>1</sup> Παῦλος ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, <sup>2</sup> καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας· <sup>3</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν\* Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>4</sup> τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ† τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ὅπως ἐξέλθῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος‡ πονηροῦ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, <sup>5</sup> ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

<sup>6</sup> Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, <sup>7</sup> ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο· εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσόντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. <sup>8</sup> ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται§ ὑμῖν\* παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. <sup>9</sup> ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

<sup>10</sup> Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; † εἶ† ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.

<sup>11</sup> Γνωρίζω † γὰρ‡ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον· <sup>12</sup> οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε§ ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>13</sup> Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπόρθουν αὐτήν, <sup>14</sup> καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, περισσοτέρως ζηλωτῆς ὑπάρχων τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων. <sup>15</sup> ὅτε δὲ εὐδόκησεν\* ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ <sup>16</sup> ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι, <sup>17</sup> οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.

<sup>18</sup> Ἐπειτα μετὰ ἔτη τρία† ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα ἰστορήσαι † Κηφᾶν‡ καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε· <sup>19</sup> ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. <sup>20</sup> ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. <sup>21</sup> ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας. <sup>22</sup> ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ, <sup>23</sup> μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει, <sup>24</sup> καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν.

## 2

<sup>1</sup> Ἐπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρναβᾶ συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον· <sup>2</sup> ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν· καὶ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μὴ πως εἰς κενὸν τρέχω ἢ ἔδραμον. <sup>3</sup> ἄλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλληνας ὢν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι· <sup>4</sup> διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους ψευδαδέλφους, οἵτινες παρεισῆλθον κατασκοπεῖν τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς † καταδουλώσουσιν\* <sup>5</sup> οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἶξαμεν τῇ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς. <sup>6</sup> ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι— ὅποιοί ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι διαφέρει· πρόσωπον † θεοῦ‡ ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει— ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσανέθεντο, <sup>7</sup> ἀλλὰ τὸναντίον ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς, <sup>8</sup> ὃ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς

\* **1:3** καὶ κυρίου ἡμῶν Treg RP ] ἡμῶν καὶ κυρίου WH NA28 † **1:4** ὑπὲρ WH NA28 ] περὶ Treg RP ‡ **1:4** αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος WH Treg NA28 ] ἐνεστῶτος αἰῶνος RP § **1:8** εὐαγγελίζηται Treg NA28 RP ] εὐαγγελίσηται WH \* **1:8** ὑμῖν WH Treg RP NA28 ] – NIV † **1:10** εἰ WH Treg NA28 ] + γὰρ RP ‡ **1:11** γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP § **1:12** οὔτε WH NA28 RP ] οὐδὲ Treg \* **1:15** εὐδόκησεν Holmes WH marg ] + ὁ θεὸς WH Treg NA28 RP † **1:18** ἔτη τρία Treg NA28 RP ] τρία ἔτη WH ‡ **1:18** Κηφᾶν WH Treg NA28 ] Πέτρον RP \* **2:4** καταδουλώσουσιν WH Treg NA28 ] καταδουλώσονται RP † **2:6** θεὸς Treg RP ] ὁ θεὸς WH NA28



ἐνήργησεν καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη, <sup>9</sup> καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰακώβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρναβᾶ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς<sup>‡</sup> εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν· <sup>10</sup> μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι. <sup>11</sup> Ὅτε δὲ ἦλθεν Ἐπισημοὶ Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῶ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν· <sup>12</sup> πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον\* ὑπέστελλεν καὶ ἀφώριζεν ἑαυτὸν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. <sup>13</sup> καὶ<sup>†</sup> συνυπεκρίθησαν αὐτῶ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρναβᾶ συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει. <sup>14</sup> ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῶ Ἐπισημῶ ἐμπροσθεν πάντων· Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς ζῆς<sup>§</sup>, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαίσειν;\*<sup>†</sup> <sup>15</sup> Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἀμαρτωλοί, <sup>16</sup> εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ<sup>§</sup>, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου, ὅτι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται\* πᾶσα σὰρξ. <sup>17</sup> εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῶ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἀμαρτωλοί, ἄρα Χριστὸς ἀμαρτίας διάκονος; μὴ γένοιτο· <sup>18</sup> εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἑμαυτὸν ἔσυστάνω<sup>†</sup> <sup>19</sup> ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον ἵνα θεῶ ζήσω· Χριστῶ συνεσταύρωμαι· <sup>20</sup> ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ<sup>‡</sup> τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. <sup>21</sup> οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν.

### 3

<sup>1</sup> Ὡ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν\* οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς Χριστὸς προεγράφη<sup>†</sup> ἐσταυρωμένος; <sup>2</sup> τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; <sup>3</sup> οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε; <sup>4</sup> τοσαῦτα ἐπάθετε εἰκῆ; εἴ γε καὶ εἰκῆ. <sup>5</sup> ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; <sup>6</sup> καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῶ θεῶ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῶ εἰς δικαιοσύνην. <sup>7</sup> Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοι υἱοὶ εἰσιν<sup>‡</sup> Ἀβραάμ. <sup>8</sup> προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφή ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ θεὸς προευηγγελίσατο τῶ Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. <sup>9</sup> ὥστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῶ πιστῶ Ἀβραάμ. <sup>10</sup> Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσιν ὑπὸ κατάραν εἰσίν, γέγραπται γὰρ ὅτι<sup>§</sup> Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει\* πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῶ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆσαι αὐτά. <sup>11</sup> ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῶ θεῶ δῆλον, ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται, <sup>12</sup> ὃ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ'· Ὁ ποιήσας αὐτὰ<sup>†</sup> ζήσεται ἐν αὐτοῖς. <sup>13</sup> Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κἀνάρα, ὅτι γέγραπται<sup>‡</sup>· Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμάμενος ἐπὶ ξύλου, <sup>14</sup> ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν Χριστῶ Ἰησοῦ<sup>§</sup>, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως. <sup>15</sup> Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὁμοῦς ἀνθρώπου κεκυρωμένην διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. <sup>16</sup> τῶ δὲ Ἀβραάμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι καὶ τῶ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει· Καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός· Καὶ τῶ σπέρματί σου, ὅς ἐστιν Χριστός. <sup>17</sup> τοῦτο δὲ λέγω· διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ θεοῦ\* ὃ μετὰ τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη<sup>†</sup> γεγωνώς

‡ 2:9 ἡμεῖς WH Treg NA28 ] + μὲν RP § 2:11 Κηφᾶς WH Treg NA28 ] Πέτρος RP \* 2:12 ἦλθον WH NA28 RP ] ἦλθεν Treg † 2:13 καὶ WH Treg RP NA28 ] - NIV ‡ 2:14 Κηφᾶ WH Treg NA28 ] Πέτρῳ RP § 2:14 καὶ ... Ἰουδαϊκῶς ζῆς WH Treg NA28 ] ζῆς καὶ ... Ἰουδαϊκῶς RP \* 2:14 οὐκ WH Treg RP ] οὐχὶ NA28 † 2:14 πῶς WH Treg NA28 ] τί RP ‡ 2:16 δὲ WH Treg NA28 ] - RP § 2:16 Ἰησοῦ Χριστοῦ NA28 RP ] Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg \* 2:16 ὅτι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται WH Treg NA28 ] διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου RP † 2:18 συνιστάνω WH Treg NA28 ] συνίστημι RP ‡ 2:20 υἱοῦ τοῦ θεοῦ WH NA28 RP ] θεοῦ καὶ Χριστοῦ Treg \* 3:1 ἐβάσκανεν WH Treg NA28 ] + τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι RP † 3:1 προεγράφη WH Treg NA28 ] + ἐν ὑμῖν RP ‡ 3:7 υἱοὶ εἰσιν WH Treg NA28 ] εἰσιν υἱοὶ RP § 3:10 ὅτι WH Treg NA28 ] - RP \* 3:10 ἐμμένει WH Treg NA28 ] + ἐν RP † 3:12 αὐτὰ WH Treg NA28 ] + ἄνθρωπος RP ‡ 3:13 ὅτι γέγραπται WH Treg NA28 ] γέγραπται γάρ RP § 3:14 Χριστῶ Ἰησοῦ NA28 RP ] Ἰησοῦ Χριστῶ WH Treg \* 3:17 θεοῦ WH Treg NA28 ] + εἰς Χριστὸν RP † 3:17 τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη WH Treg NA28 ] ἔτη τετρακόσια καὶ τριάκοντα RP

νόμος οὐκ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. <sup>18</sup> εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ θεός. <sup>19</sup> Τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου· <sup>20</sup> ὁ δὲ μεσίτης ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστιν. <sup>21</sup> Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; μὴ γένοιτο· εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἐκ νόμου ἂν ἦν ἡ δικαιοσύνη. <sup>22</sup> ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν. <sup>23</sup> Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκλειόμενοι\* εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. <sup>24</sup> ὥστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν· <sup>25</sup> ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν. <sup>26</sup> πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἔστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. <sup>27</sup> ὅσοι γὰρ εἰς Χριστόν ἐβαπτίσθητε, Χριστόν ἐνεδύσασθε· <sup>28</sup> οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. <sup>29</sup> εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραάμ σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

#### 4

<sup>1</sup> Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νηπίος ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου κύριος πάντων ὢν, <sup>2</sup> ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. <sup>3</sup> οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἤμεθα\* δεδουλωμένοι· <sup>4</sup> ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, <sup>5</sup> ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. <sup>6</sup> ὅτι δὲ ἔστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν† κρᾶζον· Αββα ὁ πατήρ. <sup>7</sup> ὥστε οὐκέτι εἶ δούλος ἀλλὰ υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ θεοῦ‡.

<sup>8</sup> Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ οὔσι θεοῖς· <sup>9</sup> νῦν δὲ γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν\* θέλετε; <sup>10</sup> ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς. <sup>11</sup> φοβοῦμαι ὑμᾶς μή πως εἰκὴ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

<sup>12</sup> Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν. οὐδὲν με ἡδίκησατε· <sup>13</sup> οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον, <sup>14</sup> καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν† ἐν τῇ σαρκὶ μου οὐκ ἐξουθενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλὰ ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν. <sup>15</sup> ποῦ† οὖν§ ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι εἰ δυνατόν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες\* ἐδώκατέ μοι. <sup>16</sup> ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; <sup>17</sup> ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλεῖσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. <sup>18</sup> καλὸν δὲ† ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς, <sup>19</sup> τέκνα† μου, οὐς πάλιν ὠδίνω ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν· <sup>20</sup> ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

<sup>21</sup> Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; <sup>22</sup> γέγραπται γὰρ ὅτι Ἀβραάμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρης· <sup>23</sup> ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρης δι'\* ἐπαγγελίας. <sup>24</sup> ἅτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα· αὗται γὰρ εἰσιν δύο διαθηκαί, μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἀγάρ, <sup>25</sup> τὸ δὲ† Ἀγάρ† Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ, δουλεῖ γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς· <sup>26</sup> ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶν μήτηρ§ ἡμῶν· <sup>27</sup> γέγραπται γάρ·

‡ 3:19 οὗ Treg NA28 RP ] ἂν WH § 3:21 ἐκ νόμου ἂν Treg NA28 ] ἐν νόμῳ ἂν WH; ἂν ἐκ νόμου RP \* 3:23 συγκλειόμενοι WH Treg NA28 ] συγκεκλεισμένοι RP † 3:28 πάντες WH NA28 RP ] ἅπαντες Treg ‡ 3:29 κατ' WH Treg NA28 ] καὶ κατ' RP \* 4:3 ἡμεθα WH NA28 ] ἡμεν Treg RP † 4:6 ἡμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP ‡ 4:7 διὰ θεοῦ WH Treg NA28 ] θεοῦ διὰ Χριστοῦ RP § 4:8 φύσει μὴ WH Treg NA28 ] μὴ φύσει RP \* 4:9 δουλεύειν NA28 RP ] δουλεύσαι WH Treg † 4:14 ὑμῶν WH Treg NA28 ] μου τὸν RP ‡ 4:15 ποῦ WH Treg NA28 ] τίς RP § 4:15 οὖν WH Treg NA28 ] + ἦν RP \* 4:15 ἐξορύξαντες WH Treg NA28 ] + ἂν RP † 4:18 δὲ WH Treg NA28 ] + τὸ RP ‡ 4:19 τέκνα Treg NA28 ] τεκνία WH RP § 4:19 μέχρις WH Treg NA28 ] ἄχρι RP \* 4:23 δι' WH Treg NA28 ] διὰ τῆς RP † 4:25 δὲ WH NA28 ] γὰρ RP Treg ‡ 4:25 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP § 4:26 μήτηρ WH Treg NA28 ] + πάντων RP

Εὐφράνθητι, στεῖρα ἢ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον, ἢ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. <sup>28</sup> ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα ἐστέ\*. <sup>29</sup> ἀλλ' ὡσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίδωκε τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. <sup>30</sup> ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἔκβαλε τὴν παιδίσκη καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσει† ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. <sup>31</sup> διό‡ ἀδελφοί, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.

## 5

<sup>1</sup> τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν· στήκετε οὖν καὶ μὴ πάλιν ζυγῶ δουλείας ἐνέχεσθε.\*

<sup>2</sup> Ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. <sup>3</sup> μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὄλον τὸν νόμον ποιῆσαι. <sup>4</sup> κατηργήθητε ἀπὸ† Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε, τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. <sup>5</sup> ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. <sup>6</sup> ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

<sup>7</sup> Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν τῇ‡ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; <sup>8</sup> ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. <sup>9</sup> μικρὰ ζύμη ὄλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. <sup>10</sup> ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσω ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἐὰν§ ἦ. <sup>11</sup> ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ. <sup>12</sup> ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

<sup>13</sup> Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῆ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις. <sup>14</sup> ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἑπεπλήρωται\* ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν† <sup>15</sup> εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.

<sup>16</sup> Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. <sup>17</sup> ἡ γὰρ‡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται§, ἵνα μὴ ἂ ἐὰν\* θέλητε ταῦτα ποιῆτε. <sup>18</sup> εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. <sup>19</sup> φανερὰ δὲ ἐστὶν† τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅτινά ἐστιν πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, <sup>20</sup> εἰδωλολατρία, φαρμακεία, ἔχθρα, ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθειαι, διχοστασίαι, αἰρέσεις,‡ <sup>21</sup> φθόνοι§ μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν καθὼς\* προεῖπον ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.

<sup>22</sup> Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, <sup>23</sup> πραῦτης, ἐγκράτεια· κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. <sup>24</sup> οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ† τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. <sup>25</sup> εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. <sup>26</sup> μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, ἀλλήλους προκαλούμενοι, ἀλλήλοις φθονοῦντες.

## 6

<sup>1</sup> Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προλημφθῆ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραΰτητος, σκοπῶν σεαυτόν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. <sup>2</sup> ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσετε\* τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. <sup>3</sup> εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι μὴδὲν ὦν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν†· <sup>4</sup> τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτόν μόνον τὸ καύχημα ἔξει καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον, <sup>5</sup> ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

\* **4:28** ὑμεῖς δέ ... τέκνα ἐστέ Treg NA28 ] ἡμεῖς δέ ... τέκνα ἐσμὲν WH RP † **4:30** κληρονομήσει WH Treg NA28 ] κληρονομήση RP ‡ **4:31** διό WH Treg NA28 ] Ἄρα RP \* **5:1** ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσεν στήκετε οὖν WH Treg NA28 ] οὖν ἢ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν στήκετε RP † **5:4** ἀπὸ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP ‡ **5:7** τῇ NA28 RP ] - WH Treg § **5:10** ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP \* **5:14** πεπλήρωται WH Treg NA28 ] πληροῦται RP † **5:14** σεαυτόν WH Treg NA28 ] ἑαυτόν RP ‡ **5:17** γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP § **5:17** ἀλλήλοις ἀντίκειται WH Treg NA28 ] ἀντίκειται ἀλλήλοις RP \* **5:17** ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP † **5:19** ἐστὶν WH Treg NA28 ] + μοιχείᾳ RP ‡ **5:20** ἔρις ζῆλος WH Treg NA28 ] ἔρεις ζῆλοι RP § **5:21** φθόνοι WH NA28 ] + φθόνοι Treg RP \* **5:21** καθὼς WH Treg NA28 ] + καὶ RP † **5:24** Χριστοῦ RP ] + Ἰησοῦ WH Treg NA28 \* **6:2** ἀναπληρώσετε Treg NA28 ] ἀναπληρώσατε WH RP † **6:3** φρεναπατᾷ ἑαυτόν WH Treg NA28 ] ἑαυτόν φρεναπατᾷ RP

<sup>6</sup> Κοινωνείτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς. <sup>7</sup> μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὁ γὰρ ἔάν†σπείρη ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει· <sup>8</sup> ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. <sup>9</sup> τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἔγκακῶμεν§ καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν μὴ ἐκλυόμενοι. <sup>10</sup> ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν\* ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

<sup>11</sup> Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. <sup>12</sup> ὅσοι θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα†τῷ σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ†μη§διώκωνται· <sup>13</sup> οὐδὲ γὰρ οἱ ἑπιτεμνόμενοι\* αὐτοὶ νόμον φυλάσσουν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶσινται. <sup>14</sup> ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται ἑκάγῳ†κόσμῳ. <sup>15</sup> οὔτε γὰρ‡ περιτομή τί ἔστιν§οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. <sup>16</sup> καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

<sup>17</sup> Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω, ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα ἑαυτοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

<sup>18</sup> Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί· ἀμήν. ‘p’ / ‘book’

‡ 6:7 ἔάν WH NA28 RP ] ἂν Treg § 6:9 ἐγκακῶμεν WH Treg NA28 ] ἐκκακῶμεν RP \* 6:10 ἔχομεν Treg NA28 RP ] ἔχωμεν WH † 6:12 ἵνα WH Treg NA28 ] + μὴ RP ‡ 6:12 Χριστοῦ NA28 Treg RP ] + Ἰησοῦ WH § 6:12 μὴ WH Treg NA28 ] – RP \* 6:13 περιτεμνόμενοι WH Treg NA28 ] περιτετμημένοι RP † 6:14 ἐκάγῳ WH Treg NA28 ] + τῷ RP ‡ 6:15 οὔτε γὰρ WH Treg NA28 ] ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε RP § 6:15 ἔστιν WH Treg NA28 ] ἰσχύει RP \* 6:17 τοῦ WH Treg NA28 ] + κυρίου RP

## ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ

<sup>1</sup> Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ\* διὰ θελήματος θεοῦ τοῖς ἀγίοις τοῖς οὖσιν [ἐν Ἐφέσῳ†] καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· <sup>2</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>3</sup> Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογία πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ, <sup>4</sup> καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, <sup>5</sup> προορίσας ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, <sup>6</sup> εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἡγαπημένῳ, <sup>7</sup> ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος § τῆς χάριτος αὐτοῦ <sup>8</sup> ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει <sup>9</sup> γινώσκων ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ <sup>10</sup> εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν αὐτῷ, <sup>11</sup> ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, <sup>12</sup> εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ· <sup>13</sup> ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ, <sup>14</sup> ὃ\* ἐστὶν ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

<sup>15</sup> Διὰ τοῦτο ἀγάω, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην τὴν† εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, <sup>16</sup> οὐ πάρομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν ἡμεῖς ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, <sup>17</sup> ἵνα ὁ θεὸς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δώῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, <sup>18</sup> πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς καρδίας ὑμῶν εἰς τὸ εἶδέναι ὑμᾶς τίς § ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις, <sup>19</sup> καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ <sup>20</sup> ἣν ἐνήργηκεν\* ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ† νεκρῶν, καὶ καθίσας ‡ ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις <sup>21</sup> ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· <sup>22</sup> καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῆ ἐκκλησία, <sup>23</sup> ἣτις ἐστὶν τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσιν πληρουμένου.

## 2

<sup>1</sup> Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν καὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν\* <sup>2</sup> ἐν αἷσι ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἰοῖς τῆς ἀπειθείας· <sup>3</sup> ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημεν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἡμεθα† τέκνα φύσει ὀργῆς ὡς καὶ οἱ λοιποί· <sup>4</sup> ὁ δὲ θεὸς πλοῦσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἦν ἡγάπησεν ἡμᾶς, <sup>5</sup> καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν συνεζωοποίησεν τῷ Χριστῷ— χάριτί ἐστε σεσωσμένοι— <sup>6</sup> καὶ συνήγειρεν καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, <sup>7</sup> ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσιν τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος ‡ τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. <sup>8</sup> τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ § πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:1** ἐν Ἐφέσῳ WH Treg NA28 RP ] - WHapp ‡ **1:6** ἧς WH Treg NA28 ] ἐν ἧ RP § **1:7** τὸ πλοῦτος WH Treg NA28 ] τὸν πλοῦτον RP \* **1:14** ὃ WH NA28 ] ὅς Treg RP † **1:15** ἀγάπην τὴν Treg NA28 RP ] - WH ‡ **1:16** μνεῖαν WH Treg NA28 ] + ὑμῶν RP § **1:18** τίς WH Treg NA28 ] καὶ τίς RP \* **1:20** ἐνήργηκεν WH ] ἐνήργησεν Treg NA28 RP † **1:20** ἐκ WH Treg NA28 ] + τῶν RP ‡ **1:20** καθίσας WH Treg NA28 ] ἐκάθισεν RP \* **2:1** ὑμῶν WH Treg NA28 ] - RP † **2:3** ἡμεθα WH Treg NA28 ] ἡμεν RP ‡ **2:7** τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος WH Treg NA28 ] τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον RP § **2:8** διὰ WH Treg NA28 ] + τῆς RP

ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον·<sup>9</sup> οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχῆσθαι. <sup>10</sup> αὐτοῦ γὰρ ἔσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς οἷς προητοίμασεν ὁ θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

<sup>11</sup> Διὸ μνημονεύετε ὅτι ἴποτε ὑμεῖς\* τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, <sup>12</sup> ὅτι ἦτε† τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. <sup>13</sup> νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτε ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγύς‡ ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. <sup>14</sup> αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, <sup>15</sup> τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασιν καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ§ εἷς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον ποιῶν εἰρήνην, <sup>16</sup> καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρωθεν ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ· <sup>17</sup> καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην\* ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην τοῖς ἐγγύς· <sup>18</sup> ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφοτέρωθεν ἐν ἐνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. <sup>19</sup> ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ† ξένοι καὶ πάροικοι, ἀλλὰ ἔστε συμπολίται τῶν ἀγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ θεοῦ, <sup>20</sup> ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ‡, <sup>21</sup> ἐν ᾧ ἡ πᾶσα§ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὕξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, <sup>22</sup> ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι.

### 3

<sup>1</sup> Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν— <sup>2</sup> εἴ γε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς· <sup>3</sup> κατὰ\* ἀποκάλυψιν ἔγνωρίσθη† μοι τὸ μυστήριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, <sup>4</sup> πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν συνέσιν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, <sup>5</sup> ὃ ἐτέραις γενεαῖς οὐκ ἔγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι, <sup>6</sup> εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμετόχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ‡ διὰ τοῦ εὐαγγελίου, <sup>7</sup> οὗ ἔγενήθη‡ διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ τῆς δοθείσης\* μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ— <sup>8</sup> ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἀγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη— ἵνα τοῖς† ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος‡ τοῦ Χριστοῦ, <sup>9</sup> καὶ φωτίσαι ἅπαντας§ τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι\* <sup>10</sup> ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, <sup>11</sup> κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ† Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, <sup>12</sup> ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ‡ προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. <sup>13</sup> διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἔγκακεῖν§ ἐν ταῖς θλίψεσίν μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶν δόξα ὑμῶν.

<sup>14</sup> Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα\* <sup>15</sup> ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, <sup>16</sup> ἵνα δῶ† ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦτος‡ τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἕσω ἄνθρωπον, <sup>17</sup> κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ· ἑρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι, <sup>18</sup> ἵνα ἐξιχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσιν τοῖς ἀγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μήκος καὶ ὕψος καὶ βάθος§, <sup>19</sup> γινῶναι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ θεοῦ.

\* **2:11** ποτε ὑμεῖς WH Treg NA28 ] ὑμεῖς ποτε RP † **2:12** ἦτε WH Treg NA28 ] + ἐν RP ‡ **2:13** ἐγενήθητε ἐγγύς WH Treg NA28 ] ἐγγύς ἐγενήθητε RP § **2:15** αὐτῷ WH ] αὐτῷ Treg NA28; ἑαυτῷ NIV RP \* **2:17** εἰρήνην WH Treg NA28 ] - RP † **2:19** ἐστὲ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **2:20** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP § **2:21** πᾶσα WH Treg RP NA28 ] + ἡ NIV \* **3:3** κατὰ Holmes WH marg ] ὅτι κατὰ WH Treg NA28 RP † **3:3** ἐγνωρίσθη WH Treg NA28 ] ἐγνωρίσεν RP ‡ **3:6** ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ ἐν τῷ Χριστῷ RP § **3:7** ἐγενήθη WH Treg NA28 ] ἐγενόμην RP \* **3:7** τῆς δοθείσης WH Treg NA28 ] τὴν δοθεῖσάν RP † **3:8** τοῖς WH Treg NA28 ] ἐν τοῖς RP ‡ **3:8** τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος WH Treg NA28 ] τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον RP § **3:9** πάντας Treg NA28 RP ] - WH \* **3:9** κτίσαντι WH Treg NA28 ] + διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **3:11** τῷ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **3:12** καὶ WH Treg NA28 ] + τὴν RP § **3:13** ἐγκακεῖν WH Treg NA28 ] ἐκκακεῖν RP \* **3:14** πατέρα WH Treg NA28 ] + τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **3:16** δῶ WH Treg NA28 ] δῶη RP ‡ **3:16** τὸ πλοῦτος WH Treg NA28 ] τὸν πλοῦτον RP § **3:18** ὕψος καὶ βάθος WH Treg NA28 ] βάθος καὶ ὕψος RP

<sup>20</sup> Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, <sup>21</sup> αὐτῷ ἢ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἡ καὶ\* ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων· ἀμήν.

#### 4

<sup>1</sup> Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν κυρίῳ ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, <sup>2</sup> μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραύτητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, <sup>3</sup> σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· <sup>4</sup> ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν· <sup>5</sup> εἰς κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα· <sup>6</sup> εἰς θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν ἅσιν\*

<sup>7</sup> Ἐνὶ δὲ ἐκάστῳ ἡ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. <sup>8</sup> διὸ λέγει· Ἀναβάς εἰς ὕψος ἡχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκεν δόματα τοῖς ἀνθρώποις. <sup>9</sup> τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ ἡ κατέβη· εἰς τὰ κατώτερα μέρη τῆς γῆς; <sup>10</sup> ὁ καταβάς αὐτός ἐστιν καὶ ὁ ἀναβάς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα. <sup>11</sup> καὶ αὐτὸς ἔδωκεν τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, <sup>12</sup> πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, <sup>13</sup> μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, <sup>14</sup> ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης, <sup>15</sup> ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ ἀυξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, ἡ Χριστός\* <sup>16</sup> ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἐκάστου μέρους τὴν αὐξήσιν τοῦ σώματος ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

<sup>17</sup> Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν καθὼς καὶ ἡ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοῦς αὐτῶν, <sup>18</sup> ἔσκοτωμένοι τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν, <sup>19</sup> οἵτινες ἀπηληγότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ. <sup>20</sup> ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν, <sup>21</sup> εἴ γε αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθὼς ἐστὶν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ, <sup>22</sup> ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, <sup>23</sup> ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοῦς ὑμῶν, <sup>24</sup> καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

<sup>25</sup> Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ, ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. <sup>26</sup> ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἀμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἡ ἐπὶ Σπαροργισμῶ ὑμῶν, <sup>27</sup> μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ. <sup>28</sup> ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιᾷτῳ ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὸ ἀγαθόν\*, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι. <sup>29</sup> πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρεῖας, ἵνα δῶ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. <sup>30</sup> καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. <sup>31</sup> πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. <sup>32</sup> γίνεσθε εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὖσπλαγχοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρισατο ἡμῖν‡

#### 5

<sup>1</sup> γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά, <sup>2</sup> καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς\* καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν† προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ θεῷ εἰς ὁσμὴν

\* **3:21** καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* **4:6** πᾶσιν WH Treg NA28 ] + ἡμῖν RP † **4:7** ἡ WH NA28 RP ] - Treg ‡ **4:8** ἔδωκεν NA28 ] καὶ ἔδωκεν WH Treg RP § **4:9** κατέβη WH Treg NA28 ] + πρῶτον RP \* **4:15** Χριστός WH Treg NA28 ] ὁ Χριστός RP † **4:17** τὰ WH Treg NA28 ] + λοιπὰ RP ‡ **4:18** ἔσκοτωμένοι WH Treg NA28 ] ἐσκοτισμένοι RP § **4:26** ἐπὶ WH Treg ] + τῷ NA28 RP \* **4:28** ταῖς ἰδίαις χερσὶν τὸ ἀγαθόν Treg NA28 ] ταῖς χερσὶν τὸ ἀγαθόν WH; τὸ ἀγαθόν ταῖς χερσὶν RP † **4:32** γίνεσθε Holmes WHmarg ] + δὲ WH Treg NA28 RP ‡ **4:32** ὑμῖν WH Treg NA28 ] ἡμῖν RP \* **5:2** ἡμᾶς RP NA28 ] ὑμᾶς WH Treg † **5:2** ἡμῶν RP NA28 Treg ] ὑμῶν WH

εὐωδίας.

<sup>3</sup> Πορνεία δὲ καὶ ἄκαθαρσία πᾶσα‡ ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἀγίοις, <sup>4</sup> καὶ αἰσχροῦτης καὶ μωρολογία ἢ εὐτραπελία, ἃ οὐκ ἀνήκεν§, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. <sup>5</sup> τοῦτο γὰρ ἴστε\* γινώσκοντες ὅτι πᾶς πόρνος ἢ ἀκάθαρτος ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ.

<sup>6</sup> Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις, διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. <sup>7</sup> μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν. <sup>8</sup> ἦτε γὰρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε, <sup>9</sup> ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ φωτὸς‡ ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ, <sup>10</sup> δοκιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ κυρίῳ. <sup>11</sup> καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, <sup>12</sup> τὰ γὰρ κρυφῆ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρὸν ἐστὶν καὶ λέγειν. <sup>13</sup> τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦνται, <sup>14</sup> πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστὶν. διὸ λέγει· Ἐγειρε, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάσει σοι ὁ Χριστός.

<sup>15</sup> Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς§ περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, <sup>16</sup> ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσιν. <sup>17</sup> διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέτε\* τί τὸ θέλημα τοῦ κυρίου. <sup>18</sup> καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι, <sup>19</sup> λαλοῦντες ἑαυτοῖς‡ ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες‡ τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ κυρίῳ, <sup>20</sup> εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ θεῷ καὶ πατρί, <sup>21</sup> ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ.

<sup>22</sup> Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἄνδράσιν§ ὡς τῷ κυρίῳ, <sup>23</sup> ὅτι ἀνὴρ ἐστὶν κεφαλὴ τῆς γυναικὸς ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς\* σωτὴρ τοῦ σώματος. <sup>24</sup> ἀλλὰ ὡς‡ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτως καὶ αἱ γυναῖκες τῷ Χριστῷ ἐν παντί.

<sup>25</sup> Οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας§ καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς, <sup>26</sup> ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι, <sup>27</sup> ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς\* ἑαυτῷ ἕνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾦ ἁγία καὶ ἄμωμος. <sup>28</sup> οὕτως ὀφείλουσιν καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα· ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ, <sup>29</sup> οὐδεὶς γὰρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς‡ τὴν ἐκκλησίαν, <sup>30</sup> ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ§ <sup>31</sup> ἀντὶ τούτου καταλείπει ἄνθρωπος τὸν\* πατέρα‡ καὶ τὴν‡ μητέρα καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ§ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. <sup>32</sup> τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν, ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. <sup>33</sup> πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἢ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

## 6

<sup>1</sup> Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν κυρίῳ, τοῦτο γὰρ ἐστὶν δίκαιον· <sup>2</sup> τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα, ἧτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ, <sup>3</sup> ἵνα εὖ σοι γένηται καὶ ἔσῃ μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.

<sup>4</sup> Καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ κυρίου.

<sup>5</sup> Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς ἑκατὰ σάρκα κυρίοις\* μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἀπλότῃ τῆς

‡ 5:3 ἀκαθαρσία πᾶσα WH Treg NA28 ] πᾶσα ἀκαθαρσία RP § 5:4 ἃ οὐκ ἀνήκεν WH Treg NA28 ] τὰ οὐκ ἀνήκοντα RP \* 5:5 ἴστε WH Treg NA28 ] ἔστε RP † 5:5 ὅ WH Treg NA28 ] ὅς RP ‡ 5:9 φωτὸς WH Treg NA28 ] πνεύματος RP § 5:15 ἀκριβῶς πῶς WH NA28 ] πῶς ἀκριβῶς Treg RP \* 5:17 συνιέτε WH Treg NA28 ] συνιέντες RP † 5:19 ἑαυτοῖς WH Treg RP ] + ἐν NA28 ‡ 5:19 ψάλλοντες WH NA28 ] + ἐν Treg RP § 5:22 ἀνδράσιν WH NA28 ] + ὑποτασέσθωσαν Treg; + ὑποτάσσεσθε RP \* 5:23 αὐτὸς WH Treg NA28 ] καὶ αὐτὸς ἐστὶν RP † 5:24 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσπερ RP ‡ 5:24 τοῖς WH Treg NA28 ] + ἰδίοις RP § 5:25 γυναῖκας WH Treg NA28 ] + ἑαυτῶν RP \* 5:27 αὐτὸς WH Treg NA28 ] αὐτήν RP † 5:28 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 5:29 Χριστὸς WH Treg NA28 ] κύριος RP § 5:30 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ RP \* 5:31 τὸν WH NA28 RP ] - Treg † 5:31 πατέρα WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 5:31 τὴν WH NA28 RP ] - Treg § 5:31 τῇ γυναικὶ Treg ] πρὸς τὴν γυναῖκα WH NA28 RP \* 6:5 κατὰ σάρκα κυρίοις WH Treg NA28 ] κυρίοις κατὰ σάρκα RP



καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, <sup>6</sup> μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλίαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι ἀλλ' ὡς ἑδούλοι† Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἐκ ψυχῆς <sup>7</sup> μετ' εὐνοίας δουλεύοντες, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, <sup>8</sup> εἰδότες ὅτι ἕκαστος, ὃ ἂν ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο ἑκομίζεται ἑκαστοῦ κυρίου, εἴτε δούλος εἴτε ἐλεύθερος.‡§\*

<sup>9</sup> Καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτούς, ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν† ὁ κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστιν παρ' αὐτῷ.

<sup>10</sup> Τοῦ λοιποῦ‡ ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ. <sup>11</sup> ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. <sup>12</sup> ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ ἑσκότους§ τοῦτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. <sup>13</sup> διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἵνα δυναθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στήναι. <sup>14</sup> στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὄσφυν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, <sup>15</sup> καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, <sup>16</sup> ἑν\* πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ ἑκπονηροῦ† πεπυρωμένα σβέσαι. <sup>17</sup> καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου ἑδέξασθε‡ καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστιν ῥῆμα θεοῦ, <sup>18</sup> διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως, προσευχόμενοι ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ§ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερήσει καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἀγίων, <sup>19</sup> καὶ ὑπὲρ ἑμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου, ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου <sup>20</sup> ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρησιάσωμαι ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

<sup>21</sup> Ἴνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς\* τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ἑγνωρίσει ὑμῖν† Τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν κυρίῳ, <sup>22</sup> ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέση τὰς καρδίας ὑμῶν.

<sup>23</sup> Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>24</sup> ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἑαφθαρσίᾳ‡ ἑρ' / ἑbook'

† **6:6** δοῦλοι WH Treg NA28 ] + τοῦ RP ‡ **6:8** ἕκαστος ὃ ἂν Treg ] ἕκαστος ἐάν τι WH NA28; ὃ ἐάν τι ἕκαστος RP § **6:8** κομίζεται WH Treg NA28 ] κομίζεται RP \* **6:8** παρὰ WH Treg NA28 ] + τοῦ RP † **6:9** αὐτῶν καὶ ὑμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν αὐτῶν RP ‡ **6:10** Τοῦ λοιποῦ WH Treg NA28 ] Τὸ λοιπὸν ἀδελφοί μου RP § **6:12** σκότους WH Treg NA28 ] + τοῦ αἰῶνος RP \* **6:16** ἐν WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP † **6:16** πονηροῦ Holmes WHmarg Tregmarg ] + τὰ WH Treg NA28 RP ‡ **6:17** ἑδέξασθε WH Treg NA28 ] ἑδέξασθαι RP § **6:18** αὐτὸ WH Treg NA28 ] + τοῦτο RP \* **6:21** εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς WH NA28 RP ] καὶ ὑμεῖς εἰδῆτε Treg † **6:21** γνωρίσει ὑμῖν WH Treg NA28 ] ὑμῖν γνωρίσει RP ‡ **6:24** ἀφθαρσίᾳ WH Treg NA28 ] + Ἀμήν RP

## ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

<sup>1</sup> Παῦλος καὶ Τιμόθεος δούλοι Ἰησοῦ\* Ἰησοῦ\* πᾶσιν τοῖς ἀγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις· <sup>2</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>3</sup> Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνεῖα ὑμῶν <sup>4</sup> πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, <sup>5</sup> ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς† πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν, <sup>6</sup> πεποιθῶς αὐτὸ τοῦτο ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν ἐπιτελέσει ἄχρι ἡμέρας Ἰησοῦ Ἰησοῦ‡. <sup>7</sup> καθὼς ἐστὶν δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου συγκοινωνοῦς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας· <sup>8</sup> μάρτυς γάρ μου§ θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Ἰησοῦ\*. <sup>9</sup> καὶ τοῦτο προσεύχομαι ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, <sup>10</sup> εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, <sup>11</sup> πεπληρωμένοι ἄκαρπον δικαιοσύνης τὸν† διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον θεοῦ.

<sup>12</sup> Γινώσκεις δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, <sup>13</sup> ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὄλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, <sup>14</sup> καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν ἄλογον‡ λαλεῖν.

<sup>15</sup> Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν· <sup>16</sup> οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κείμεαι,§\* <sup>17</sup> οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνως, οἰόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου'. <sup>18</sup> τί γάρ; πλὴν ὅτι† παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται, καὶ ἐν τούτῳ χαίρω· ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι, <sup>19</sup> οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>20</sup> κατὰ τὴν ἀποκαρδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παρησῖα ὡς πάντοτε καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου. <sup>21</sup> ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. <sup>22</sup> εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου— καὶ τί αἰρήσομαι οὐ γνωρίζω· <sup>23</sup> συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶν γὰρ‡ μᾶλλον κρεῖσσον, <sup>24</sup> τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν§ τῇ σαρκὶ ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς. <sup>25</sup> καὶ τοῦτο πεποιθῶς οἶδα ὅτι μενῶ καὶ παραμενῶ\* πᾶσιν ὑμῖν εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως, <sup>26</sup> ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

<sup>27</sup> Μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν ἄκούω† τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συναθροῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, <sup>28</sup> καὶ μὴ πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων (ἦτις ἐστὶν αὐτοῖς‡ ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν§ δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ θεοῦ, <sup>29</sup> ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν), <sup>30</sup> τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἶδετε ἐν ἐμοὶ καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:5** τῆς WH Treg NA28 ] - RP ‡ **1:6** Χριστοῦ Ἰησοῦ Treg NA28 RP ] Ἰησοῦ Χριστοῦ WH § **1:8** μου WH Treg NA28 ] + ἐστὶν RP \* **1:8** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:11** καρπὸν δικαιοσύνης τὸν WH Treg NA28 ] καρπῶν δικαιοσύνης τῶν RP ‡ **1:14** λόγον RP NA28 ] + τοῦ θεοῦ WH Treg NIV § **1:16** 16-17 ἀγάπης ... κείμεαι WH Treg NA28 ] ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνως, οἰόμενοι θλίψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου RP \* **1:16** ἐριθείας ... δεσμοῖς μου WH Treg NA28 ] ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κείμεαι RP † **1:18** ὅτι WH Treg NA28 ] - RP ‡ **1:23** γὰρ WH Treg NA28 ] - RP § **1:24** ἐν Treg NA28 RP ] - WH \* **1:25** παραμενῶ WH Treg NA28 ] συμπαραμενῶ RP † **1:27** ἀκούω WH Treg NA28 ] ἀκούσω RP ‡ **1:28** ἐστὶν αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτοῖς μὲν ἐστὶν RP § **1:28** ὑμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῖν RP

## 2

1 Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις κοινωνία πνεύματος, εἴ τις σπλάγχνα καὶ οἰκτιρμοί, <sup>2</sup> πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι, τὸ ἐν φρονοῦντες, <sup>3</sup> μηδὲν κατ' ἐριθείαν ἢ μηδὲ κατὰ\* κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἠγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, <sup>4</sup> μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι† σκοποῦντες‡ ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ἕκαστοι§ <sup>5</sup> τοῦτο φρονεῖτε\* ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, <sup>6</sup> ὃς ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων οὐχ ἀρπαγμὸν ἠγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ, <sup>7</sup> ἀλλὰ ἑαυτὸν ἐκένωσεν μορφὴν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι εὐρέθεις ὡς ἄνθρωπος <sup>8</sup> ἑταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ· <sup>9</sup> διὸ καὶ ὁ θεὸς αὐτὸ† υπερύψωσεν, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα, <sup>10</sup> ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, <sup>11</sup> καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσῃται ὅτι κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν θεοῦ πατρὸς.

<sup>12</sup> Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον ἀλλὰ νῦν πολλῶ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε, <sup>13</sup> θεὸς‡ γὰρ ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.

<sup>14</sup> Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, <sup>15</sup> ἵνα γένησθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα θεοῦ ἄμωμα μέσον§ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ <sup>16</sup> λόγον ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἔμοι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. <sup>17</sup> ἀλλὰ εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν· <sup>18</sup> τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι.

<sup>19</sup> Ἐλπίζω δὲ ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα καγὼ εὐψυχῶ γνοῦς τὰ περὶ ὑμῶν. <sup>20</sup> οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον ὅστις γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει, <sup>21</sup> οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν ζητοῦσιν, οὐ τὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ\*. <sup>22</sup> τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον σὺν ἔμοι ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. <sup>23</sup> τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι ὡς ἂν ἀφίδω τὰ περὶ ἐμὲ ἐξαυτῆς· <sup>24</sup> πέποιθα δὲ ἐν κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι.

<sup>25</sup> Ἀναγκαῖον δὲ ἠγήσαμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, <sup>26</sup> ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς† καὶ ἀδημονῶν διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησεν. <sup>27</sup> καὶ γὰρ ἠσθένησεν παραπλήσιον θανάτῳ‡ ἀλλὰ ὁ θεὸς ἠλέησεν αὐτόν§, οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ. <sup>28</sup> σπουδαιότερος οὖν ἔπεμψα αὐτὸν ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρῆτε καγὼ ἀλυπότερος ὢ. <sup>29</sup> προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιοῦτους ἐντίμους ἔχετε, <sup>30</sup> ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ\* μέχρι θανάτου ἠγγισεν, παραβουλευσάμενος† τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας.

## 3

1 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἔμοι μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.

<sup>2</sup> Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομὴν. <sup>3</sup> ἡμεῖς γὰρ ἔσμεν ἢ περιτομή, οἱ πνεύματι θεοῦ λατρεύοντες καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες, <sup>4</sup> καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποιθήσιν καὶ ἐν σαρκί.

Εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· <sup>5</sup> περιτομῆ ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, <sup>6</sup> κατὰ ῥζῆλος\* διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος.

\* **2:3** μηδὲ κατὰ WH Treg NA28 ] ἢ RP † **2:4** [ἕκαστοι WH Treg ] ἕκαστος NA28 RP ‡ **2:4** σκοποῦντες WH Treg NA28 ] σκοπεῖτε RP § **2:4** [ἕκαστοι WH Treg NA28 ] ἕκαστος RP \* **2:5** φρονεῖτε WH Treg NA28 ] γὰρ φρονεῖσθω RP † **2:9** τὸ WH Treg NA28 ] - RP ‡ **2:13** θεὸς WH Treg NA28 ] ὁ θεὸς RP § **2:15** ἄμωμα μέσον WH Treg NA28 ] ἀμώμητα ἐν μέσῳ RP \* **2:21** Ἰησοῦ Χριστοῦ Treg NA28 ] Χριστοῦ Ἰησοῦ WH RP † **2:26** ὑμᾶς Treg NA28 RP ] + ιδεῖν WH ‡ **2:27** θανάτῳ Treg NA28 RP ] θανάτου WH § **2:27** ἠλέησεν αὐτόν WH Treg NA28 ] αὐτόν ἠλέησεν RP \* **2:30** Χριστοῦ Treg NA28 ] Κυρίου WH; τοῦ Χριστοῦ RP † **2:30** παραβουλευσάμενος WH Treg NA28 ] παραβουλευσάμενος RP \* **3:6** ρζῆλος WH Treg NA28 ] ρζῆλον RP

7 Ἀλλὰ ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. 8 ἀλλὰ ἡμεοῦνγε† καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου μου δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι ἑσὺ σκύβαλα‡ εἶναι Χριστὸν κερδήσω 9 καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει, 10 τοῦ γινῶναι αὐτὸν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ ἑκοινωνίαν§ παθημάτων αὐτοῦ, ἑσυμμορφιζόμενος\* τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, 11 εἴ πως καταστήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν ἑτὴν ἐκ† νεκρῶν.

12 Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον ἢ ἤδη τετελειώμαι, διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήμφθην ὑπὸ ἑΧριστοῦ‡ 13 ἀδελφοί, ἐγὼ ἑμαυτὸν ἑοῦ§ λογίζομαι κατειληφέναι· ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ ἑμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, 14 κατὰ σκοπὸν διώκω ἑεἰς\* τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 15 ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει· 16 πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ ἑστοιχεῖν†

17 Συμμιμηταὶ μοι γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπατοῦντας καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς· 18 πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν οὐς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, 19 ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἢ κοιλία καὶ ἢ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες. 20 ἡμῶν γὰρ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, 21 ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἑἡμῶν‡ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαὐτῷ§ τὰ πάντα.

## 4

1 ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτως στήκετε ἐν κυρίῳ, ἀγαπητοί.

2 Εὐδοκίαν παρακαλῶ καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν κυρίῳ. 3 ναι ἐρωτῶ καὶ σέ, ἑγνήσιε σύζυγε\*, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

4 Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. 5 τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις, ὁ κύριος ἐγγύς· 6 μηδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετ' εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν θεόν· 7 καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ ἢ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφήμα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἑπαινος, ταῦτα λογίζεσθε· 9 ἂ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἡκούσατε καὶ εἶδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

10 Ἐχάρην δὲ ἐν κυρίῳ μεγάλως ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε ἡκαιρεῖσθε δέ. 11 οὐχ ὅτι καθ' ὑστέρησιν λέγω, ἐγὼ γὰρ ἑμαυθὸν ἐν οἷς εἰμι αὐτάρκης εἶναι· 12 οἶδα καὶ ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσιν μεμύημαι, καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι· 13 πάντα ἑσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί ἑμε† 14 πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνήσαντές μοι τῇ θλίψει.

15 Οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππησίοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήμψεως εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι, 16 ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκη καὶ ἄπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρεῖαν μοι ἐπέμψατε. 17 οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλὰ ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν. 18 ἀπέχω δὲ πάντα καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι δεξάμενος παρὰ ἑΕπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ θεῷ. 19 ὁ

† 3:8 μενοῦνγε WH NA28 ] μὲν οὖν Treg RP ‡ 3:8 σκύβαλα WH Treg NA28 ] + εἶναι RP § 3:10 κοινωνίαν WH Treg ] τὴν κοινωνίαν τῶν NA28 RP \* 3:10 συμμορφιζόμενος WH Treg NA28 ] συμμορφούμενος RP † 3:11 τὴν ἐκ WH Treg NA28 ] τῶν RP ‡ 3:12 Χριστοῦ Treg ] Χριστοῦ Ἰησοῦ WH NA28; τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ RP § 3:13 οὐ Treg RP NA28 ] οὐπω WH NIV \* 3:14 εἰς WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP † 3:16 στοιχεῖν WH Treg NA28 ] + κανόνι τὸ αὐτὸ φρονεῖν RP ‡ 3:21 ἡμῶν WH Treg NA28 ] + εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ RP § 3:21 αὐτῷ WH ] αὐτῷ Treg NA28; ἑαυτῷ RP \* 4:3 γνήσιε σύζυγε WH Treg NA28 ] σύζυγε γνήσιε RP † 4:13 με WH Treg NA28 ] + Χριστῷ RP

δὲ θεὸς μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ ἔτος πλοῦτος<sup>‡</sup> αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. <sup>20</sup> τῷ  
 δὲ θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

<sup>21</sup> Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. <sup>22</sup> ἀσπάζονται  
 ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας. <sup>23</sup> ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ  
 ἡμῶν. <sup>§</sup> ὑμῶν \* 'p /' /book'

---

<sup>‡</sup> **4:19** τὸ πλοῦτος WH Treg NA28 ] τὸν πλοῦτον RP **§** **4:23** τοῦ πνεύματος WH Treg NA28 ] πάντων RP \* **4:23**  
 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + ἄμην RP

## ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ

<sup>1</sup> Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ\* διὰ θελήματος θεοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς <sup>2</sup> τοῖς ἐν ἸΚολοσσαῖς†ἀγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν‡

<sup>3</sup> Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ§πατρὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάντοτε ἡμεῖς\* ἐπεὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, <sup>4</sup> ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε† εἰς πάντας τοὺς ἀγίους <sup>5</sup> διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου <sup>6</sup> τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ‡ἐστὶν καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ· <sup>7</sup> καθὼς§ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν\* ὅς ἐστιν πιστὸς ὑπὲρ ἡμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, <sup>8</sup> ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.

<sup>9</sup> Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, <sup>10</sup> ἡ περιπατῆσαι†ἀξίως τοῦ κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρεσκείαν ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπίγνωσιν‡ τοῦ θεοῦ, <sup>11</sup> ἐν πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς, <sup>12</sup> εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανῶσαντι ὑμᾶς§εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί, <sup>13</sup> ὅς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, <sup>14</sup> ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν· <sup>15</sup> ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, <sup>16</sup> ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα\* ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὄρατα καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· <sup>17</sup> καὶ αὐτός ἐστιν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν, <sup>18</sup> καὶ αὐτός ἐστιν‡ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας· ὅς ἐστὶν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων, <sup>19</sup> ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι <sup>20</sup> καὶ δι' αὐτοῦ§ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, [δι' αὐτοῦ]· εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν\* τοῖς οὐρανοῖς· <sup>21</sup> καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς— <sup>22</sup> νυνὶ δὲ†ἀποκατηλλάγητε‡ ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θανάτου— παραστῆσαι ὑμᾶς ἀγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ, <sup>23</sup> εἴ γε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι καὶ μὴ μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν ἡμῖν‡κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

<sup>24</sup> Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία, <sup>25</sup> ἣς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, <sup>26</sup> τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν,— ἡ νῦν§δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ, <sup>27</sup> οἷς ἠθέλησεν ὁ θεὸς γνωρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὃ\* ἐστὶν Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης· <sup>28</sup> ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:2** Κολοσσαῖς WH NA28 ] Κολοσσαῖς Treg RP ‡ **1:2** ἡμῶν WH Treg NA28 ] + καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ RP § **1:3** θεῷ WH NA28 ] + καὶ Treg RP \* **1:3** περὶ WH NA28 RP ] ὑπὲρ Treg † **1:4** ἣν ἔχετε WH Treg NA28 ] τὴν RP ‡ **1:6** κόσμῳ WH Treg NA28 ] + καὶ RP § **1:7** καθὼς WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* **1:7** ἡμῶν WH Treg NIV ] ὑμῶν RP NA28 † **1:10** περιπατῆσαι WH Treg NA28 ] + ὑμᾶς RP ‡ **1:10** τῇ ἐπίγνωσιν WH Treg NA28 ] εἰς τὴν ἐπίγνωσιν RP § **1:12** ὑμᾶς WH NA28 ] ἡμᾶς Treg RP \* **1:16** πάντα WH Treg NA28 ] + τὰ RP † **1:16** καὶ WH NA28 ] + τὰ Treg RP ‡ **1:18** ἐστὶν Treg NA28 RP ] + ἡ WH § **1:20** δι' αὐτοῦ WH RP NA28 ] - Treg NIV \* **1:20** ἐν WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP † **1:22** ἀποκατηλλάγητε Holmes ] ἀποκατήλλαξεν WH Treg NA28 RP ‡ **1:23** πάσῃ WH Treg NA28 ] + τῇ RP § **1:26** νῦν WH Treg NA28 ] νυνὶ RP \* **1:27** ὃ WH Treg NA28 ] ὅς RP

τέλειον ἐν Ἰησοῦ 29 εἰς ὃ καὶ κοπιῶ ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

## 2

1 Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἶδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ\* ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ ὅσοι οὐχ ἑώρακαν τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, 2 ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, Ἰσχυροὶ ἐν ἀγάπῃ καὶ εἰς πᾶν πλοῦτος † τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου τοῦ Θεοῦ § Χριστοῦ, 3 ἐν ᾧ εἰσιν πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ\* γνώσεως ἀπόκρυφοι. 4 τοῦτο λέγω ἵνα Ἰσχυροὶ ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ. 5 εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

6 Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε, 7 ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ καὶ Ἰσχυροὶ § τῇ πίστει καθὼς ἐδιδάχθητε, Ἰσχυροὶ\* ἐν εὐχαριστίᾳ.

8 Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου καὶ οὐ κατὰ Χριστόν. 9 ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, 10 καὶ ἐστὲ ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, 11 ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειροποιήτῳ ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος † τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ, 12 συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτισμῷ † ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. 13 καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν\* τοῖς παραπτώμασιν καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ· χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, 14 ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἤρκεν ἐκ τοῦ μέσου προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ. 15 ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδειγμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

16 Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ νοουμηνίας ἢ σαββάτων, 17 ἃ ἐστὶν σκιά τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. 18 μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιοῦμενος ὑπὸ τοῦ νοῦς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, 19 καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον αὖξει τὴν αὖξιν τοῦ Θεοῦ.

20 Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε; 21 Μὴ ἄψη μηδὲ γεύση μηδὲ θίγης, 22 ἃ ἐστὶν πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων; 23 ἃτινὰ ἐστὶν λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθελοθησκίᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλησμονὴν τῆς σαρκός.

## 3

1 Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος; 2 τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, 3 ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. 4 ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ὑμῶν\* τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

5 Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη † τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρία, 6 δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας †. 7 ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε ὅτε ἐζήτε ἐν τούτοις § 8 νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ

† 1:28 Χριστῷ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦ RP \* 2:1 ὑπὲρ WH Treg NA28 ] περι RP † 2:2 συμβιβασθέντες WH Treg NA28 ] συμβιβασθέντων RP ‡ 2:2 πᾶν πλοῦτος WH NA28 ] πᾶν τὸ πλοῦτος Treg; πάντα πλοῦτον RP § 2:2 Θεοῦ WH Treg NA28 ] + καὶ πατρός καὶ τοῦ RP \* 2:3 καὶ WH Treg NA28 ] + τῆς RP † 2:4 τοῦτο WH NA28 ] + δὲ Treg RP ‡ 2:4 μηδεὶς WH Treg NA28 ] μή τις RP § 2:7 βεβαιούμενοι WH Treg NA28 ] + ἐν RP \* 2:7 περισσεύοντες Treg NA28 ] + ἐν αὐτῇ WH RP † 2:11 σώματος WH Treg NA28 ] + τῶν ἀμαρτιῶν RP ‡ 2:12 βαπτισμῷ Treg NA28 ] βαπτίσματι WH RP § 2:12 ἐκ WH Treg NA28 ] + τῶν RP \* 2:13 ἐν NA28 RP ] - WH Treg † 2:16 ἡ Treg RP ] καὶ WH NA28 ‡ 2:17 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP § 2:18 ἃ WH Treg NA28 ] + μὴ RP \* 3:4 ὑμῶν Treg NA28 ] ἡμῶν WH RP † 3:5 μέλη WH Treg NA28 ] + ὑμῶν NIV RP ‡ 3:6 ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας RP NA28 ] - WH Treg NIV § 3:7 τούτοις WH Treg NA28 ] αὐτοῖς RP

πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρολογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· <sup>9</sup> μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους· ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, <sup>10</sup> καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν, <sup>11</sup> ὅπου οὐκ ἔστι Ἕλληνας καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσιν Χριστός.

<sup>12</sup> Ἐνδύσασθε οὖν ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραύτητα, μακροθυμίαν, <sup>13</sup> ἀνεχόμενοι ἀλλήλων καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς ἕαν τις πρὸς τινα ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ κύριος ἔχαρισάτο ὑμῖν οὕτως καὶ ὑμεῖς· <sup>14</sup> ἐπὶ πᾶσιν δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἧς ἔστιν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. <sup>15</sup> καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βραβεύετω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. <sup>16</sup> ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτοὺς ἠψαλμοῖς\* ὕμνοις† ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι, ᾄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ θεῷ\* <sup>17</sup> καὶ πᾶν ὅ τι ἔαν ποιῆτε ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

<sup>18</sup> Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνήκεν ἐν κυρίῳ. <sup>19</sup> οἱ ἄνδρες, ἀγαπάτε τὰς γυναῖκας καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς.

<sup>20</sup> Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν ἐν κυρίῳ. <sup>21</sup> οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν. <sup>22</sup> οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλίαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ, φοβούμενοι τὸν κύριον ὅτι ἔαν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις, <sup>24</sup> εἰδότες ὅτι ἀπὸ κυρίου ἀπολήμψεσθε τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε· <sup>25</sup> ὁ γὰρ ἀδικῶν κομίζεται ὁ ἠδίκησεν, καὶ οὐκ ἔστιν προσωποληψία.

## 4

<sup>1</sup> οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ\*

<sup>2</sup> Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ, <sup>3</sup> προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλήσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, <sup>4</sup> ἵνα φανερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλήσαι.

<sup>5</sup> Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἕξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. <sup>6</sup> ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

<sup>7</sup> Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικός ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν κυρίῳ, <sup>8</sup> ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν, <sup>9</sup> σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωρίσουσιν τὰ ᾧδε.

<sup>10</sup> Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ Μάρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρναβᾶ (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς, ἕαν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς δέξασθε αὐτόν), <sup>11</sup> καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰουστὸς, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς, οὗτοι μόνον συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. <sup>12</sup> ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν, δοῦλος Χριστοῦ πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς

\* 3:11 τὰ Treg NA28 RP ] - WH † 3:13 κύριος WH Treg NA28 ] Χριστὸς RP ‡ 3:14 ὁ WH Treg NA28 ] ἦτις RP § 3:15 Χριστοῦ WH Treg NA28 ] θεοῦ RP \* 3:16 ψαλμοῖς WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 3:16 ὕμνοις WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 3:16 ἐν WH RP ] + τῇ Treg NA28 § 3:16 ταῖς καρδίαις WH Treg NA28 ] τῇ καρδίᾳ RP \* 3:16 θεῷ WH Treg NA28 ] κυρίῳ RP † 3:17 ὅ τι Treg NA28 RP ] ὅτι WH ‡ 3:17 ἕαν WH Treg NA28 ] ἂν RP § 3:17 θεῷ WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 3:18 τοῖς WH Treg NA28 ] + ἰδίοις RP † 3:20 εὐάρεστόν ἐστιν WH Treg NA28 ] ἐστιν εὐάρεστον RP ‡ 3:22 ὀφθαλμοδουλίαις WH Treg RP ] ὀφθαλμοδουλίᾳ NA28 § 3:22 κύριον WH Treg NA28 ] θεόν RP \* 3:23 ὁ WH Treg NA28 ] καὶ πᾶν ὁ τι RP † 3:24 ἀπολήμψεσθε WH Treg NA28 ] λήψεσθε RP ‡ 3:24 τῷ WH Treg NA28 ] + γὰρ RP § 3:25 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 4:1 οὐρανῷ WH Treg NA28 ] οὐρανοῖς RP † 4:8 γνῶτε WH Treg NA28 ] γνῶ RP ‡ 4:8 ἡμῶν WH Treg NA28 ] ὑμῶν RP § 4:12 Χριστοῦ RP ] + Ἰησοῦ WH Treg NA28



προσευχαῖς, ἵνα ἴσταθῆτε\* τέλειοι καὶ ἴπεπληροφορημένοι† ἐν παντὶ θελήματι τοῦ θεοῦ. <sup>13</sup> μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει ἴπολὺν πόνον‡ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἰεραπόλει. <sup>14</sup> ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἴατρος ὁ ἀγαπητὸς καὶ Δημᾶς. <sup>15</sup> ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφούς καὶ Νύμφαν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῆς§ ἐκκλησίαν. <sup>16</sup> καὶ ὅταν ἀναγνωσθῆ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ ἴΛαοδικέων\* ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῆ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε. <sup>17</sup> καὶ εἶπατε ἸΑρχίππῳ· Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

<sup>18</sup> Ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ Παύλου. μνημονεύετέ μου τῶν δεσμῶν. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν† ἴρ / ἴ book'

\* **4:12** σταθῆτε WH Treg NA28 ] στητε RP † **4:12** πεπληροφορημένοι WH Treg NA28 ] πεπληρωμένοι RP ‡ **4:13** πολὺν πόνον WH Treg NA28 ] ζῆλον πολὺν RP § **4:15** Νύμφαν καὶ ... οἶκον αὐτῆς WH NA28 ] Νυμφᾶν καὶ ... οἶκον αὐτῶν Treg; Νυμφᾶν καὶ ... οἶκον αὐτοῦ RP \* **4:16** Λαοδικέων WH Treg NA28 ] Λαοδικαίων RP † **4:18** ὑμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμῖν RP

## ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Α

<sup>1</sup> Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη\* <sup>2</sup> Εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν ἡμεῖς ἡμεῖς ποιοῦμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως <sup>3</sup> μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, <sup>4</sup> εἰδότες, ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ θεοῦ† τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν, <sup>5</sup> ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν πνεύματι ἀγίῳ καὶ πληροφορίᾳ πολλῇ, καθὼς οἴδατε οἳ οἳ ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς <sup>6</sup> καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἀγίου, <sup>7</sup> ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς ἡμεῖς ὡς ἡμεῖς ἡμεῖς τῶν πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. <sup>8</sup> ἄφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ' ἐν παντὶ τόπῳ ἢ πίστις ὑμῶν ἢ πρὸς τὸν θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς† λαλεῖν τι <sup>9</sup> αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὅποιαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, <sup>10</sup> καὶ ἀναμένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.

## 2

<sup>1</sup> Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, <sup>2</sup> ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες καθὼς οἴδατε ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. <sup>3</sup> ἢ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ ἐκ πλάνης οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας οὐδὲ ἐν δόλῳ, <sup>4</sup> ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσαμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον οὕτως λαλοῦμεν, οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες ἀλλὰ θεῷ† τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας ἡμῶν. <sup>5</sup> οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς, <sup>6</sup> οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, <sup>7</sup> δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ἀλλὰ ἐγενήθημεν ἡμεῖς ἡμεῖς ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἐὰν\* τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα· <sup>8</sup> οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε†

<sup>9</sup> Μνημονεύετε γὰρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· ἡμεῖς ἡμεῖς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τίνα ὑμῶν ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ. <sup>10</sup> ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ θεός, ὡς ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν, <sup>11</sup> καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ <sup>12</sup> παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρούμενοι, εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς ἀξίως τοῦ θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.

<sup>13</sup> Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ θεοῦ ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων ἀλλὰ καθὼς ἀληθῶς ἐστὶν† λόγον θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. <sup>14</sup> ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων <sup>15</sup> τῶν καὶ τὸν κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ

\* **1:1** εἰρήνη WH Treg NA28 ] + ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:2** μνεῖαν WH Treg NA28 ] + ὑμῶν RP ‡ **1:4** θεοῦ Treg RP ] τοῦ θεοῦ WH NA28 § **1:5** καὶ WH ] + ἐν Treg NA28 RP \* **1:5** ἐν Treg NA28 RP ] - WH † **1:7** τύπον WH Treg NA28 ] τύπους RP ‡ **1:7** ἐν WH Treg NA28 ] - RP § **1:8** καὶ WH Treg ] + ἐν τῇ NA28 RP \* **1:8** ἀλλ' WH Treg NA28 ] ἀλλὰ καὶ RP † **1:8** ἔχειν ἡμᾶς WH Treg NA28 ] ἡμᾶς ἔχειν RP ‡ **1:10** ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP \* **2:3** οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε RP † **2:4** θεῷ WH Treg NA28 ] τῷ θεῷ RP ‡ **2:5** ἐν Treg NA28 RP ] - WH § **2:7** ἡπιοι Treg NIV RP ] νήπιοι WH NA28 \* **2:7** ἐὰν WH Treg NA28 ] ἂν RP † **2:8** ἐγενήθητε WH Treg NA28 ] γεγένησθε RP ‡ **2:9** νυκτὸς WH Treg NA28 ] + γὰρ RP § **2:12** περιπατεῖν WH Treg NA28 ] περιπατήσαι RP \* **2:13** Καὶ WH Treg NA28 ] - RP † **2:13** ἀληθῶς ἐστὶν WH ] ἐστὶν ἀληθῶς Treg NA28 RP

† τοὺς‡προφήτας καὶ ἡμᾶς ἐκδιωζάντων, καὶ θεῶ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, <sup>16</sup> κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσιν λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε. ἔφθασεν δὲ ἐπ’ αὐτοὺς ἡ ὄργη‡ εἰς τέλος.

<sup>17</sup> Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ’ ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ οὐ καρδία, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ. <sup>18</sup> διότι\* ἠθελήσαμεν ἔλθειν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ μὲν Παῦλος καὶ ἄπαξ καὶ δῖς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. <sup>19</sup> τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως— ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς— ἔμπροσθεν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; <sup>20</sup> ὑμεῖς γὰρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρὰ.

### 3

<sup>1</sup> Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι, <sup>2</sup> καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ συνεργὸν\* τοῦ θεοῦ† ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑπὲρ‡ τῆς πίστεως ὑμῶν <sup>3</sup> τὸ μηδένα σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσιν ταύταις. αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. <sup>4</sup> καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οἴδατε. <sup>5</sup> διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν, μὴ πως ἐπέiraσεν ὑμᾶς ὁ πειράζων καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν.

<sup>6</sup> Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ’ ὑμῶν καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνησίαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς, <sup>7</sup> διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ’ ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ ἀνάγκῃ καὶ θλίψει‡ ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως, <sup>8</sup> ὅτι νῦν ζῶμεν ἐὰν ὑμεῖς στήκετε ἐν κυρίῳ. <sup>9</sup> τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ἢ χαίρομεν δι’ ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, <sup>10</sup> νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;

<sup>11</sup> Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς\* κατευθῆναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς. <sup>12</sup> ὑμᾶς δὲ ὁ κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς, <sup>13</sup> εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιωσύνῃ ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ† μετὰ πάντων τῶν ἀγίων † αὐτοῦ‡

### 4

<sup>1</sup> Λοιπὸν οὖν\* ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ, ἵνα† καθὼς παρελάβετε παρ’ ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν θεῷ, † καθὼς καὶ περιπατεῖτε‡, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον. <sup>2</sup> οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. <sup>3</sup> τοῦτο γὰρ ἐστὶν θέλημα τοῦ θεοῦ, ὁ ἀγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας, <sup>4</sup> εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἀγιασμῷ καὶ τιμῇ, <sup>5</sup> μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν θεόν, <sup>6</sup> τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, διότι ἔκδικος † κύριος‡ περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. <sup>7</sup> οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ ἀλλ’ ἐν ἀγιασμῷ. <sup>8</sup> τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἄνθρωπον ἀθετεῖ ἀλλὰ τὸν θεὸν τὸν † καὶ\* διδόντα† τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ὑμᾶς.

<sup>9</sup> Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν, αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς θεοδίδακτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους. <sup>10</sup> καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφούς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον, <sup>11</sup> καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν καὶ πράσσειν

‡ 2:15 τοὺς WH Treg NA28 ] + ἰδίους RP § 2:16 ὄργη WH Treg RP NA28 ] + τοῦ θεοῦ NIV \* 2:18 διότι WH Treg NA28 ] διό RP \* 3:2 συνεργὸν NA28 ] διάκονον WH Treg RP † 3:2 θεοῦ WH Treg NA28 ] + καὶ συνεργὸν ἡμῶν RP ‡ 3:2 ὑπὲρ WH Treg NA28 ] ὑμᾶς περὶ RP § 3:7 ἀνάγκη καὶ θλίψει WH Treg NA28 ] θλίψει καὶ ἀνάγκη RP \* 3:11 Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] + Χριστός RP † 3:13 Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP ‡ 3:13 αὐτοῦ WH Treg NIV RP ] + ἀμὴν NA28 \* 4:1 οὖν Treg NA28 RP ] - WH † 4:1 ἵνα WH Treg NA28 ] - RP ‡ 4:1 καθὼς καὶ περιπατεῖτε WH Treg NA28 ] - RP § 4:6 κύριος WH Treg NA28 ] ὁ κύριος RP \* 4:8 καὶ NA28 RP ] - WH Treg † 4:8 διδόντα WH Treg NA28 ] δόντα RP

τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ἡ ταῖς<sup>‡</sup>χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, <sup>12</sup> ἵνα περιπατῆτε εὐσημῶνως πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε.

<sup>13</sup> Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν ἡκοιμωμένων<sup>§</sup> ἵνα μὴ λυπησθε καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. <sup>14</sup> εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη, οὕτως καὶ ὁ θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. <sup>15</sup> τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ κυρίου οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας· <sup>16</sup> ὅτι αὐτὸς ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ, καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, <sup>17</sup> ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου εἰς ἄερα· καὶ οὕτως πάντοτε σὺν κυρίῳ ἔσόμεθα. <sup>18</sup> ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις.

## 5

<sup>1</sup> Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι, <sup>2</sup> αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἶδατε ὅτι ἡμέρα κυρίου ὡς κλέπτῃς ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. <sup>3</sup> ὅταν<sup>†</sup>λέγωσιν· Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος ὡσπερ ἡ ὕδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν. <sup>4</sup> ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτῃς<sup>‡</sup>καταλάβῃ, <sup>5</sup> πάντες γὰρ<sup>§</sup>ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας. οὐκ ἐσμέν νυκτὸς οὐδὲ σκότους· <sup>6</sup> ἄρα οὐ μὴ καθεύδωμεν ὡς<sup>\*</sup>οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. <sup>7</sup> οἱ γὰρ καθεύδοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν· <sup>8</sup> ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας· <sup>9</sup> ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς ὀργὴν ἀλλὰ εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>10</sup> τοῦ ἀποθανόντος ὑπερὶ ἡμῶν ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν εἴτε καθεύδωμεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. <sup>11</sup> διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

<sup>12</sup> Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, <sup>13</sup> καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ<sup>‡</sup>ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς<sup>§</sup> <sup>14</sup> παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους, παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας. <sup>15</sup> ὁρᾶτε μὴ τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῶ, ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε<sup>\*</sup> εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. <sup>16</sup> πάντοτε χαίρετε, <sup>17</sup> ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, <sup>18</sup> ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς. <sup>19</sup> τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, <sup>20</sup> προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε· <sup>21</sup> πάντα δὲ δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, <sup>22</sup> ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

<sup>23</sup> Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὀλοτελεῖς, καὶ ὀλόκληρον ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθεῖ. <sup>24</sup> πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.

<sup>25</sup> Ἀδελφοί, προσεύχεσθε<sup>†</sup>περὶ ἡμῶν. <sup>26</sup> ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ. <sup>27</sup> ἐννοκίζω<sup>‡</sup>ὑμᾶς τὸν κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσιν ἡ τοῖς<sup>§</sup>ἀδελφοῖς. <sup>28</sup> ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν<sup>\*</sup> ἡ ἡ/ἡ'book

‡ 4:11 ταῖς WH Treg NIV ] + ἰδίαις RP NA28 § 4:13 κοιμωμένων WH Treg NA28 ] κεκοιμημένων RP \* 5:2 ὅτι WH Treg NA28 ] + ἡ RP † 5:3 ὅταν WH Treg NA28 ] + γὰρ RP ‡ 5:4 κλέπτῃς Treg NA28 RP ] κλέπτῃς WH § 5:5 γὰρ WH Treg NA28 ] - RP \* 5:6 ὡς WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 5:10 περὶ WH Treg ] ὑπὲρ NA28 RP ‡ 5:13 ὑπερεκπερισσοῦ WH NA28 RP ] ὑπερεκπερισσῶς Treg § 5:13 ἑαυτοῖς WH NA28 RP ] αὐτοῖς Treg \* 5:15 διώκετε WH Treg ] + καὶ NA28 RP † 5:25 προσεύχεσθε Treg RP ] + καὶ WH NA28 ‡ 5:27 ἐννοκίζω WH Treg NA28 ] Ὀρκίζω RP § 5:27 τοῖς WH Treg NA28 ] + ἀγίοις RP \* 5:28 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμῆν RP

## ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ Β

<sup>1</sup> Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων ἐν θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· <sup>2</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς\* καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>3</sup> Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, <sup>4</sup> ὥστε αὐτοὺς ἡμᾶς† ἐν ὑμῖν ἐγκαυχᾶσθαι‡ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ πίστεως ἐν πᾶσιν τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε, <sup>5</sup> ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε, <sup>6</sup> εἶπερ δίκαιον παρὰ θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν <sup>7</sup> καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ <sup>8</sup> ἐν φλογὶ πυρός§, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσιν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, <sup>9</sup> οἵτινες δίκην τίσουσιν ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, <sup>10</sup> ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσιν τοῖς πιστεύουσιν, ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. <sup>11</sup> εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιῶσῃ τῆς κλήσεως ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει, <sup>12</sup> ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

## 2

<sup>1</sup> Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν, <sup>2</sup> εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς ἡμῶν\* ἢ θροεῖσθαι μήτε διὰ πνεύματος μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου† <sup>3</sup> μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας‡ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, <sup>4</sup> ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτόν εἰς τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ§ καθίσει ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἔστιν θεός. <sup>5</sup> οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; <sup>6</sup> καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτόν ἐν τῷ ἑαυτοῦ\* καιρῷ· <sup>7</sup> τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται. <sup>8</sup> καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ κύριος Ἰησοῦς† ἀνελεῖ‡ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ καταργήσῃ τὴν ἐπιφανεῖα τῆς παρουσίας αὐτοῦ, <sup>9</sup> οὗ ἔστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημείοις καὶ τέρασιν ψεύδους <sup>10</sup> καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἄδικίας§ τοῖς ἀπολλυμένοις, ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς· <sup>11</sup> καὶ διὰ τοῦτο πέμπει\* αὐτοῖς ὁ θεὸς ἐνέργειαν πλάνης εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει, <sup>12</sup> ἵνα κριθῶσιν πάντες† οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ ἀλλὰ εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.

<sup>13</sup> Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι εἶλατο ὑμᾶς ὁ θεὸς ἀπαρχὴν§ εἰς σωτηρίαν ἐν ἀγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας, <sup>14</sup> εἰς ὃ\* ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>15</sup> ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

<sup>16</sup> Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ θεὸς† ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δούς

\* **1:2** πατρὸς WH NIV ] + ἡμῶν Treg RP NA28 † **1:4** αὐτοὺς ἡμᾶς WH Treg NA28 ] ἡμᾶς αὐτοὺς RP ‡ **1:4** ἐγκαυχᾶσθαι WH Treg NA28 ] καυχᾶσθαι RP § **1:8** φλογὶ πυρός Treg ] πυρὶ φλογός WH NA28 RP \* **2:2** μηδὲ WH Treg NA28 ] μήτε RP † **2:2** κυρίου WH Treg NA28 ] Χριστοῦ RP ‡ **2:3** ἀνομίας WH Treg NA28 ] ἀμαρτίας RP § **2:4** θεοῦ WH Treg NA28 ] + ὡς θεὸν RP \* **2:6** ἑαυτοῦ NA28 RP ] αὐτοῦ WH Treg † **2:8** Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] - RP ‡ **2:8** ἀνελεῖ WH Treg NA28 ] ἀναλώσει RP § **2:10** ἀδικίας WH Treg NA28 ] τῆς ἀδικίας ἐν RP \* **2:11** πέμπει WH Treg NA28 ] πέμψει RP † **2:12** πάντες WH Treg NA28 ] ἅπαντες RP ‡ **2:12** τῇ WH Treg NA28 ] ἐν τῇ RP § **2:13** ἀπαρχὴν NA28 ] ἀπ' ἀρχῆς WH Treg NIV RP \* **2:14** ὃ WH Treg RP ] + καὶ NA28 † **2:16** θεὸς Treg ] ὁ θεὸς WH NA28 RP ‡ **2:16** ὁ WH Treg NA28 ] καὶ RP

παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι, <sup>17</sup> παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ ἱστηρίξαι <sup>§</sup> ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ\* ἀγαθῶ.

### 3

<sup>1</sup> Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ κυρίου τρέχη καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, <sup>2</sup> καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων, οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. <sup>3</sup> πιστὸς δὲ ἐστὶν ὁ κύριος, ὃς ἱστηρίζει ὑμᾶς καὶ φυλάζει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. <sup>4</sup> πεποιθήσαμεν δὲ ἐν κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂν παραγγέλλομεν\* καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε. <sup>5</sup> ὁ δὲ κύριος κατευθύνει ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

<sup>6</sup> Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν† Ἰησοῦ Χριστοῦ στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρελάβοσαν‡ παρ' ἡμῶν. <sup>7</sup> αὐτοὶ γὰρ οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν <sup>8</sup> οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ ἡμεῶς§ ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν. <sup>9</sup> οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς. <sup>10</sup> καὶ γὰρ ὅτε ἤμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι μηδὲ ἐσθιέτω. <sup>11</sup> ἀκούομεν γὰρ τινὰς περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους ἀλλὰ περιεργαζομένους. <sup>12</sup> τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν καὶ παρακαλοῦμεν ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ\* ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν. <sup>13</sup> ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε† καλοποιοῦντες.

<sup>14</sup> Εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειοῦσθε, μὴ‡ συναναμίγνυσθαι§ αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῆ. <sup>15</sup> καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν.

<sup>16</sup> Αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς εἰρήνης δώη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

<sup>17</sup> Ὁ ἀσπασμὸς τῆ ἐμῆ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω. <sup>18</sup> ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ἡμῶν\* 'p /' /book'

§ 2:17 στηρίξαι WH Treg NA28 ] + ὑμᾶς RP \* 2:17 ἔργῳ καὶ λόγῳ WH Treg NA28 ] λόγῳ καὶ ἔργῳ RP \* 3:4 παραγγέλλομεν WH Treg NA28 ] + ὑμῖν RP † 3:6 ἡμῶν Treg RP NA28 ] - WH NIV ‡ 3:6 παρελάβοσαν NA28 ] παρελάβετε WH Treg NIV; παρέλαβον RP § 3:8 νυκτὸς καὶ ἡμέρας WH Treg NA28 ] νύκτα καὶ ἡμέραν RP \* 3:12 ἐν κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ WH Treg NA28 ] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † 3:13 ἐγκακήσητε WH Treg NA28 ] ἐκκακήσητε RP ‡ 3:14 μὴ WH Treg NA28 ] καὶ μὴ RP § 3:14 συναναμίγνυσθαι WH Treg NA28 ] συναναμίγνυσθε RP \* 3:18 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμῖν RP

## ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Α

<sup>1</sup> Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ\* κατ' ἐπιταγὴν θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Ἰησοῦ† τῆς ἐλπίδος ἡμῶν <sup>2</sup> Τιμοθέω γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ ἑπατρὸς‡ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

<sup>3</sup> Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλης τισὶν μὴ ἕτεροδιδασκαλεῖν <sup>4</sup> μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις§ παρέχουσι μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν θεοῦ τὴν ἐν πίστει— <sup>5</sup> τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου, <sup>6</sup> ὧν τινες ἀστοχῆσαντες ἐξετράπησαν εἰς ματαιολογίαν, <sup>7</sup> θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἂ λέγουσιν μήτε περὶ τίνων διαβεβαίουνται.

<sup>8</sup> Οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται, <sup>9</sup> εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοιοι δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἀμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ βεβήλοις, πατρολώαις καὶ μητρολώαις, ἀνδροφόνοις, <sup>10</sup> πόρνοις, ἀρσενοκοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, <sup>11</sup> κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ.

<sup>12</sup> Ἐγὼ ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἠγήσατο θέμενος εἰς διακονίαν, <sup>13</sup> τὸ ἄπρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλὰ ἠλεήθη, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ἀπιστίᾳ, <sup>14</sup> ὑπερεπλέονασεν δὲ ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Ἰησοῦ. <sup>15</sup> πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἀμαρτωλοὺς σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ, <sup>16</sup> ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθη, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρῶτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς τὴν ἄπασαν μακροθυμίαν, πρὸς ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεῦναι ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. <sup>17</sup> τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, ἑμῷ\* θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

<sup>18</sup> Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς προαγούσας ἐπὶ σὲ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν, <sup>19</sup> ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπώσαμενοι περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν· <sup>20</sup> ὧν ἐστὶν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

## 2

<sup>1</sup> Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, <sup>2</sup> ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσυχίον βίον διάγωμεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. <sup>3</sup> τούτο\* καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, <sup>4</sup> ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. <sup>5</sup> εἷς γὰρ θεός, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, <sup>6</sup> ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίους· <sup>7</sup> εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος— ἀλήθειαν λέγω† οὐ ψεύδομαι— διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.

<sup>8</sup> Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ ἑμισησῶν· <sup>9</sup> ὡσαύτως ἑμισησῶν ἐν καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν ἑμισησῶν καὶ χρυσίῳ† ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, <sup>10</sup> ἀλλ' ὃ πρέπει

\* **1:1** Ἰησοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ RP ‡ **1:2** πατὴρ WH Treg NA28 ] + ἡμῶν RP § **1:4** ἐκζητήσεις WH Treg NA28 ] ζητήσεις RP \* **1:12** Χάριν WH Treg NA28 ] καὶ χάριν RP † **1:13** τὸ WH Treg NA28 ] τὸν RP ‡ **1:16** Χριστὸς Ἰησοῦς WH Treg NA28 ] Ἰησοῦς Χριστὸς RP § **1:16** ἄπασαν WH Treg NA28 ] πᾶσαν RP \* **1:17** μόνῳ WH Treg NA28 ] + σοφῷ RP † **1:18** στρατεύῃ WH NA28 RP ] στρατεύσῃ Treg \* **2:3** τοῦτο WH Treg NA28 ] + γὰρ RP † **2:7** λέγω WH Treg NA28 ] + ἐν Ἰησοῦ RP ‡ **2:8** διαλογισμοῦ Treg NA28 RP ] διαλογισμῶν WH § **2:9** καὶ Treg NA28 ] - WH; + τὰς RP \* **2:9** καὶ WH Treg NA28 ] ἢ RP † **2:9** χρυσίῳ WH NA28 ] χρυσοῦ Treg RP

γυναιξίν επαγγελλομέναις θεοσέβειαν, δι' ἔργων ἀγαθῶν. <sup>11</sup> γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ· <sup>12</sup> διδάσκειν δὲ γυναικὶ οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ ἀυθεντεῖν ἄνδρος, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. <sup>13</sup> Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐά· <sup>14</sup> καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ ἔξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονεν. <sup>15</sup> σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῶ μετὰ σωφροσύνης.

### 3

<sup>1</sup> Πιστὸς ὁ λόγος· εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ. <sup>2</sup> δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίλημπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφάλιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν, <sup>3</sup> μὴ πάροινον, μὴ ἁπλήκτην\* ἀλλὰ ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον, <sup>4</sup> τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊστάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· <sup>5</sup> (εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδεν, πῶς ἐκκλησίας θεοῦ ἐπιμελήσεται;) <sup>6</sup> μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου. <sup>7</sup> δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἕξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὄνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.

<sup>8</sup> Διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς, μὴ διλόγους, μὴ οἴνω πολλῶ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, <sup>9</sup> ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. <sup>10</sup> καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονεῖτωσαν ἀνεγκλητοὶ ὄντες. <sup>11</sup> γυναικας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πᾶσιν. <sup>12</sup> διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων· <sup>13</sup> οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν περιποιῶνται καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

<sup>14</sup> Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σὲ ἐν τάχει, <sup>15</sup> ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῆς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας· <sup>16</sup> καὶ ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶν τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Ὅς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήμφθη ἐν δόξῃ.

### 4

<sup>1</sup> Τὸ δὲ πνεῦμα ῥητῶς λέγει ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων <sup>2</sup> ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυστηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν, <sup>3</sup> κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ θεὸς ἔκτισεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν. <sup>4</sup> ὅτι πᾶν κτίσμα θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον, <sup>5</sup> ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου θεοῦ καὶ ἐντεύξεως.

<sup>6</sup> Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔση διάκονος Ἰησοῦ\*, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἧ παρηκολούθησας, <sup>7</sup> τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· <sup>8</sup> ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος ἐστίν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. <sup>9</sup> πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, <sup>10</sup> εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ὄνειδιζόμεθα ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστὶν σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

<sup>11</sup> Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε. <sup>12</sup> μηδεὶς σου τῆς νεότητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. <sup>13</sup> ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. <sup>14</sup> μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. <sup>15</sup> ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ\* πᾶσιν. <sup>16</sup> ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· ἐπίμενε αὐτοῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

‡ 2:12 διδάσκειν δὲ γυναικὶ WH Treg NA28 ] Γυναικὶ δὲ διδάσκειν RP § 2:14 ἔξαπατηθεῖσα WH Treg NA28 ] ἀπατηθεῖσα RP \* 3:3 πλήκτην WH Treg NA28 ] + μὴ αἰσχροκερδῆ RP † 3:7 δὲ WH Treg NA28 ] + αὐτὸν RP ‡ 3:14 ἐν τάχει WH Treg NA28 ] τάχιον RP § 3:16 Ὅς WH Treg NA28 ] θεὸς RP \* 4:6 Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † 4:10 γὰρ WH Treg NA28 ] + καὶ RP ‡ 4:10 ὄνειδιζόμεθα RP ] ἀγωνιζόμεθα WH Treg NA28 § 4:12 ἀγάπη WH Treg NA28 ] + ἐν πνεύματι RP \* 4:15 ἧ WH Treg NA28 ] + ἐν RP



## 5

<sup>1</sup> Πρεσβυτέρω μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους ὡς ἀδελφούς, <sup>2</sup> πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ ἀγνεΐᾳ.

<sup>3</sup> Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. <sup>4</sup> εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν καὶ ἀμοιβὰς ἀποδιδόναι τοῖς προγόνοις, τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. <sup>5</sup> ἢ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἤλπιεν ἐπὶ θεὸν\* καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσιν καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας· <sup>6</sup> ἢ δὲ σπαταλώσα ζῶσα τέθνηκεν. <sup>7</sup> καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίλημπτοι ᾧσιν· <sup>8</sup> εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα†οικείων οὐ προνοεῖ‡ τὴν πίστιν ἤρηται καὶ ἐστὶν ἀπίστου χείρων.

<sup>9</sup> Χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξήκοντα γεγονυῖα, ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή, <sup>10</sup> ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξενοδόχησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἐνιψεν, εἰ θλιβομένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησεν. <sup>11</sup> νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσιν τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν, <sup>12</sup> ἔχουσαι κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν· <sup>13</sup> ἅμα δὲ καὶ ἀργαί μανθάνουσιν, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαί ἀλλὰ καὶ φλύαροι καὶ περιέργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. <sup>14</sup> βούλομαι οὖν νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· <sup>15</sup> ἤδη γὰρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ. <sup>16</sup> εἴ τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω\* αὐταῖς, καὶ μὴ βαρεῖσθω ἢ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

<sup>17</sup> Οἱ καλῶς προσετώτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ· <sup>18</sup> λέγει γὰρ ἡ γραφή· Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις, καί· Ἄξιός ἐστιν ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. <sup>19</sup> κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων· <sup>20</sup> τὸς ἀμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσιν. <sup>21</sup> διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ‡ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξης χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. <sup>22</sup> χείρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἀμαρτίας ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἀγνὸν τήρει.

<sup>23</sup> μηκέτι ὑδροπότει, ἀλλὰ οἴνω ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον‡ καὶ τὰς πυκνάς σου ἀσθενείας.

<sup>24</sup> Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἀμαρτίαι πρόδηλοί εἰσιν, προάγουσαι εἰς κρίσιν, τισὶν δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν· <sup>25</sup> ὡσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ\* πρόδηλα† καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβῆναι οὐ δύνανται.

## 6

<sup>1</sup> Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότης πάσης τιμῆς ἀξίους ἠγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται. <sup>2</sup> οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότης μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι ἀδελφοὶ εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοὶ εἰσιν καὶ ἀγαπητοὶ οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβάνόμενοι.

Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει. <sup>3</sup> εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις, τοῖς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, <sup>4</sup> τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομαχίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, <sup>5</sup> διαπαρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν\* <sup>6</sup> ἐστὶν δὲ πορισμὸς μέγας ἢ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειᾶς· <sup>7</sup> οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· <sup>8</sup> ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα. <sup>9</sup> οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς

\* 5:5 θεὸν NA28 ] τὸν θεὸν WH Treg RP † 5:8 μάλιστα WH Treg NA28 ] + τῶν RP ‡ 5:8 προνοεῖ WH NA28 RP ] προνοεῖται Treg § 5:16 τις WH Treg NA28 ] + πιστὸς ἢ RP \* 5:16 ἐπαρκείτω WH NA28 RP ] ἐπαρκείσθω Treg † 5:20 τοὺς Treg NA28 RP ] + δὲ WH ‡ 5:21 Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ RP § 5:23 στόμαχον WH Treg NA28 ] + σου RP \* 5:25 ἔργα τὰ καλὰ WH Treg NA28 ] καλὰ ἔργα RP † 5:25 πρόδηλα WH Treg NA28 ] + ἐστίν RP \* 6:5 εὐσέβειαν WH Treg NA28 ] + Ἀρίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων RP † 6:7 ὅτι WH Treg NA28 ] δῆλον ὅτι RP

ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν· <sup>10</sup> ῥίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύνας πολλαῖς.

<sup>11</sup> Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ<sup>‡</sup> ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, ῥαυπαθίαν<sup>§</sup> <sup>12</sup> ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὁμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. <sup>13</sup> παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωογονοῦντος\* τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, <sup>14</sup> τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον ἀνεπίλημπτον μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>15</sup> ἦν καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, <sup>16</sup> ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ὧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον· ἀμήν.

<sup>17</sup> Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ<sup>†</sup> πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐπὶ Θεῷ<sup>‡</sup> παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, <sup>18</sup> ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, <sup>19</sup> ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως<sup>§</sup> ζωῆς.

<sup>20</sup> Ὡ Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, <sup>21</sup> ἦν τινες ἐπαγγελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν.\*

Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. 'p' / 'book'

<sup>‡</sup> **6:11** Θεοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ Θεοῦ RP    **§ 6:11** ραυπαθίαν WH Treg NA28 ] πραότητα RP    \* **6:13** ζωογονοῦντος WH Treg NA28 ] ζωοποιοῦντος RP    † **6:17** ἐπὶ WH Treg NA28 ] ἐν τῷ RP    <sup>‡</sup> **6:17** Θεῷ WH Treg NA28 ] + τῷ ζῶντι RP    **§ 6:19** ὄντως WH Treg NA28 ] αἰωνίου RP    \* **6:21** μεθ' ὑμῶν WH Treg NA28 ] μετὰ σοῦ Ἀμήν RP

## ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ Β

<sup>1</sup> Παῦλος ἀπόστολος Ἰησοῦ\* διὰ θελήματος θεοῦ κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ <sup>2</sup> Τιμοθέε ἀγαπητῷ τέκνω· χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν.

<sup>3</sup> Χάριν ἔχω τῷ θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησίαν ἐν ταῖς δεήσεσίν μου, νυκτὸς καὶ ἡμέρας <sup>4</sup> ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ <sup>5</sup> ὑπόμνησιν Ἰαβὼν† τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις ἐνώκησεν πρῶτον ἐν τῇ μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκη, πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοὶ. <sup>6</sup> δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου· <sup>7</sup> οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ σωφρονισμοῦ.

<sup>8</sup> Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῆς τὸ μαρτύριον τοῦ κυρίου ἡμῶν μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ, ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύνάμιν θεοῦ, <sup>9</sup> τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἀγία, οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν, τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰώνιων, <sup>10</sup> φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ‡, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, <sup>11</sup> εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κηρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος § <sup>12</sup> δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω, ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα, καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατὸς ἐστὶν τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν. <sup>13</sup> ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· <sup>14</sup> τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

<sup>15</sup> Οἶδας τοῦτο ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστὶν Φύγελος καὶ Ἐρμογένης. <sup>16</sup> δῶν ἔλεος ὁ κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ, ὅτι πολλακίς με ἀνέψυξεν, καὶ τὴν ἄλυσίν μου οὐκ ἐπαισχύνθη· <sup>17</sup> ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ Ἰσπουδαίως\* ἐζήτησέν με καὶ εὔρεν— <sup>18</sup> δῶν αὐτῷ ὁ κύριος εὐρεῖν ἔλεος παρὰ κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ— καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διεκόνησεν, βέλτιον σὺ γινώσκεις.

## 2

<sup>1</sup> Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, <sup>2</sup> καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι. <sup>3</sup> Ἰσσυγκακοπάθησον\* ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ†. <sup>4</sup> οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματεῖαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· <sup>5</sup> ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῆ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ· <sup>6</sup> τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. <sup>7</sup> νόει Ἰδᾶ λέγω· Ἰδώσει § γὰρ σοὶ ὁ κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσιν.

<sup>8</sup> Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαυὶδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου· <sup>9</sup> ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν ὡς κακοῦργος. ἀλλὰ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ οὐ δέδεται· <sup>10</sup> διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσιν τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. <sup>11</sup> πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· <sup>12</sup> εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ Ἰἀρνησόμεθα\* κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· <sup>13</sup> εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· Ἰἀρνήσασθαι† ἑαυτὸν οὐ δύναται.

<sup>14</sup> Ταῦτα ὑπομίμησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Ἰκυρίου‡ μὴ λογομαχεῖν, Ἰἐπ' Ἰσοῦδὲν χρήσιμον, ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. <sup>15</sup> σπουδάσον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ θεῷ,

\* **1:1** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP † **1:5** λαβὼν WH Treg NA28 ] λαμβάνων RP ‡ **1:10** Ἰησοῦ Χριστοῦ RP ] Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 § **1:11** διδάσκαλος WH NA28 ] + ἐθνῶν Treg RP \* **1:17** σπουδαίως WH Treg NA28 ] σπουδαιότερον RP \* **2:3** συγκακοπάθησον WH Treg NA28 ] Σὺ οὖν κακοπάθησον RP † **2:3** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ χριστοῦ RP ‡ **2:7** Ἰδ WH Treg NA28 ] Ἰδ RP § **2:7** Ἰδώσει WH Treg NA28 ] δῶν RP \* **2:12** ἀρνησόμεθα WH Treg NA28 ] ἀρνούμεθα RP † **2:13** ἀρνήσασθαι RP ] + γὰρ WH Treg NA28 ‡ **2:14** κυρίου RP ] θεοῦ WH Treg NA28 § **2:14** ἐπ' WH Treg NA28 ] εἰς RP

ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. <sup>16</sup> τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περιίτασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, <sup>17</sup> καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς γάγγραινα νομὴν ἔξει· ὧν ἔστιν Ὑμέναιος καὶ Φίλητος, <sup>18</sup> οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, ἰλέγοντες\* ἀνάστασιν ἥδη γεγονέαι, καὶ ἀνατρέπουσιν τὴν τινῶν πίστιν. <sup>19</sup> ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ θεοῦ ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην· Ἔγνω κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ, καί· Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα κυρίου.

<sup>20</sup> Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστιν μόνον σκευὴ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ὀστράκινα, καὶ ἂ μὲν εἰς τιμὴν ἂ δὲ εἰς ἀτιμίαν· <sup>21</sup> ἔαν οὖν τις ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκευὸς εἰς τιμὴν, ἡγιασμένος, εὐχρηστον† τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένος. <sup>22</sup> τὰς δὲ νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. <sup>23</sup> τὰς δὲ μωρὰς καὶ ἀπαιδέτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσι μάχας· <sup>24</sup> δοῦλον δὲ κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλὰ ἡπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν, ἀνεξίκακον, <sup>25</sup> ἐν πραϋτητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε ἴδωῃ αὐτοῖς ὁ θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, <sup>26</sup> καὶ ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα.

### 3

<sup>1</sup> Τοῦτο δὲ γίνωσκε ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλεποί· <sup>2</sup> ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, <sup>3</sup> ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, <sup>4</sup> προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, <sup>5</sup> ἔχοντες μόρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρηνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. <sup>6</sup> ἐκ τούτων γὰρ εἰσὶν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες\* γυναικάρια σεσωρευμένα ἀμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, <sup>7</sup> πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα. <sup>8</sup> ὃν τρόπον δὲ Ἰάννης καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωϋσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν. <sup>9</sup> ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον, ἢ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

<sup>10</sup> Σὺ δὲ παρηκολούθησάς† μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, <sup>11</sup> τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα· καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ κύριος. <sup>12</sup> καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες ζῆν εὐσεβῶς‡ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται· <sup>13</sup> πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. <sup>14</sup> σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνων§ ἔμαθες, <sup>15</sup> καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους ἱερὰ\* γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· <sup>16</sup> πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγμόν† πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ, <sup>17</sup> ἵνα ἄρτιος ᾦ ὁ τοῦ θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος.

### 4

<sup>1</sup> Διαμαρτύρομαι\* ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ Ἰησοῦ†, τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· <sup>2</sup> κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ. <sup>3</sup> ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας§ ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν, <sup>4</sup> καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν

\* **2:18** λέγοντες WH Treg ] + τὴν NA28 RP † **2:21** εὐχρηστον WH Treg NA28 ] καὶ εὐχρηστον RP ‡ **2:25** δῶν NA28 ] δῶν WH Treg; δῶ RP \* **3:6** αἰχμαλωτίζοντες WH Treg NA28 ] αἰχμαλωτεύοντες RP † **3:10** παρηκολούθησάς WH Treg NA28 ] παρηκολούθηκάς RP ‡ **3:12** ζῆν εὐσεβῶς WH Treg ] εὐσεβῶς ζῆν NA28 RP § **3:14** τίνων WH Treg NA28 ] τίνος RP \* **3:15** ἱερὰ WH ] τὰ ἱερὰ Treg NA28 RP † **3:16** ἐλεγμόν WH Treg NA28 ] ἔλεγχον RP \* **4:1** Διαμαρτύρομαι WH Treg NA28 ] + οὖν ἐγὼ RP † **4:1** Ἰησοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ RP ‡ **4:1** καὶ WH Treg NA28 ] κατὰ RP § **4:3** ἰδίας ἐπιθυμίας WH Treg NA28 ] ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας RP

ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. <sup>5</sup> σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσιν, κακοπάθησον, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον.

<sup>6</sup> Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου\* ἐφέστηκεν. <sup>7</sup> τὸν ἄκαλόν ἀγῶνα† ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα. <sup>8</sup> λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής, οὐ μόνον δὲ ἐμοὶ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

<sup>9</sup> Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως. <sup>10</sup> Δημᾶς γάρ με ἔγκατέλειπεν‡ ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν. <sup>11</sup> Λουκᾶς ἐστὶν μόνος μετ' ἐμοῦ. Μᾶρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ, ἔστιν γάρ μοι εὐχρηστος εἰς διακονίαν, <sup>12</sup> Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον. <sup>13</sup> τὸν φαιλόνην, ὃν ἄπέλιπον§ ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς μεμβράνας. <sup>14</sup> Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο— ἄποδώσει\* αὐτῷ ὁ κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ— <sup>15</sup> ὃν καὶ σὺ φυλάσσου, λίαν γὰρ ἀντέστη† τοῖς ἡμετέροις λόγοις.

<sup>16</sup> Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογία οὐδεὶς μοι παρεγένετο‡ ἀλλὰ πάντες με ἔγκατέλειπον§ μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν— <sup>17</sup> ὁ δὲ κύριός μοι παρέστη καὶ ἐνεδυνάμωσέν με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ καὶ ἰακούσωσιν\* πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. <sup>18</sup> ῥύσεται† με ὁ κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

<sup>19</sup> Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. <sup>20</sup> Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ, Τρόφιμον δὲ ἄπέλιπον‡ ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα. <sup>21</sup> Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεται σε Εὐβουλος καὶ Πούδης καὶ Λίνος καὶ Κλαυδία καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

<sup>22</sup> Ὁ κύριος§ μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν\* ‘p /’ /book’

\* **4:6** ἀναλύσεώς μου WH Treg NA28 ] ἐμῆς ἀναλύσεως RP † **4:7** καλὸν ἀγῶνα WH Treg NA28 ] ἀγῶνα τὸν καλὸν RP ‡ **4:10** ἐγκατέλειπεν Treg NA28 RP ] ἐγκατέλειπεν WH § **4:13** ἀπέλιπον Treg NA28 RP ] ἀπέλειπον WH \* **4:14** ἀποδώσει WH Treg NA28 ] ἀποδῶν RP † **4:15** ἀντέστη WH Treg NA28 ] ἀνθέστηκεν RP ‡ **4:16** παρεγένετο WH Treg NA28 ] συμπαρέγενετο RP § **4:16** ἐγκατέλειπον Treg NA28 RP ] ἐγκατέλειπον WH \* **4:17** ἀκούσωσιν WH Treg NA28 ] ἀκούσῃ RP † **4:18** ῥύσεται WH Treg NA28 ] καὶ ῥύσεται RP ‡ **4:20** ἀπέλιπον Treg NA28 RP ] ἀπέλειπον WH § **4:22** κύριος WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦς χριστὸς RP \* **4:22** ὑμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμήν RP

## ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ

<sup>1</sup> Παῦλος δοῦλος θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν <sup>2</sup> ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς θεὸς πρὸ χρόνων αἰώνιων <sup>3</sup> ἐφάνερωσεν δὲ καιροῖς ἰδίοις, τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπίστεύθη ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, <sup>4</sup> τίτω γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινήν πίστιν· χάρις ἔχει καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς καὶ Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

<sup>5</sup> Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διεταξάμην, <sup>6</sup> εἴ τίς ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. <sup>7</sup> δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγκλητον εἶναι ὡς θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, <sup>8</sup> ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῆ, <sup>9</sup> ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

<sup>10</sup> Εἰσὶν γὰρ πολλοὶ καὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ τῆς περιτομῆς, <sup>11</sup> οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν, οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέπουσιν διδάσκοντες ἅ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. <sup>12</sup> εἶπέν τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρήτες αἰεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί· <sup>13</sup> ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής· δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, <sup>14</sup> μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν. <sup>15</sup> πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιαμμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ μεμιάνται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις. <sup>16</sup> θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

## 2

<sup>1</sup> Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ. <sup>2</sup> πρεσβύτας νηφαλίους εἶναι, σεμνοῦς, σώφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ.

<sup>3</sup> Πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους ἢ μηδὲ οἴνω πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, <sup>4</sup> ἵνα σωφρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, <sup>5</sup> σώφρονας, ἀγνάς, οἰκουργούς ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ βλασφημηται.

<sup>6</sup> Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν· <sup>7</sup> περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν <sup>8</sup> σεμνότητα <sup>8</sup> λόγον ὑγιῆ ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῆ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον.

<sup>9</sup> Δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι ἐν πᾶσιν, εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας, <sup>10</sup> μὴ νοσοφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

<sup>11</sup> Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις <sup>12</sup> παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, <sup>13</sup> προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>14</sup> ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας καὶ καθάρσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

\* **1:4** καὶ WH Treg NA28 ] ἔλεος RP † **1:4** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] κυρίου Ἰησοῦ χριστοῦ RP ‡ **1:5** ἀπέλιπόν Treg NA28 ] ἀπέλειπόν WH; κατέλιπόν RP § **1:10** καὶ RP NA28 ] - WH Treg NIV \* **1:10** τῆς WH Treg NA28 ] - RP † **1:15** πάντα WH Treg NA28 ] + μὲν RP \* **2:3** μηδὲ WH Treg ] μὴ NA28 RP † **2:4** σωφρονίζωσι WH NA28 RP ] σωφρονίζουσιν Treg ‡ **2:5** οἰκουργούς WH Treg NA28 ] οἰκουρούς RP § **2:7** ἀφθορίαν WH Treg NA28 ] ἀδιαφθορίαν RP \* **2:7** σεμνότητα WH Treg NA28 ] + ἀφθορίαν RP † **2:8** λέγειν περὶ ἡμῶν WH Treg NA28 ] περὶ ἡμῶν λέγειν RP ‡ **2:10** πᾶσαν πίστιν WH Treg NA28 ] πίστιν πᾶσαν RP § **2:10** τὴν WH Treg NA28 ] - RP \* **2:11** θεοῦ WH Treg NA28 ] + ἡ RP † **2:13** Ἰησοῦ Χριστοῦ NA28 RP ] Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg

15 Ταῦτα λάλει καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς· μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

### 3

1 Ὑπομίμησθε αὐτοὺς ἄρχαῖς\* ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, 2 μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραῦτητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους. 3 ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους, 4 ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ φιλάνθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν θεοῦ, 5 οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ἅ† ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος‡ ἔσωσεν ἡμᾶς διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως πνεύματος ἁγίου, 6 οὗ ἔξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν, 7 ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι ἡμεῖς ᾤμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

8 Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσιν καλῶν ἔργων προϊστασθαι οἱ πεπιστευκότες θεῷ. ταῦτά ἔστιν\* καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· 9 μωρὰς δὲ ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις† καὶ μάχας νομικὰς περιίστασο, εἰσὶν γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. 10 αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ, 11 εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ ἀμαρτάνει, ὧν αὐτοκατάκριτος.

12 Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με εἰς Νικόπολιν, ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. 13 Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶν‡ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπη. 14 μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προϊστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15 Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. ἡ χάρις μετὰ πάντων ἡμῶν§ ῥ / ' /book'

\* 3:1 ἀρχαῖς WH Treg NA28 ] + καὶ RP † 3:5 ἅ WH Treg NA28 ] ὧν RP ‡ 3:5 τὸ αὐτοῦ ἔλεος WH Treg NA28 ] τὸν αὐτοῦ ἔλεον RP § 3:7 γεννηθῶμεν WH Treg NA28 ] γενώμεθα RP \* 3:8 ἐστιν WH Treg NA28 ] + τὰ RP † 3:9 ἔρεις Treg NA28 RP ] ἔριν WH ‡ 3:13 Ἀπολλῶν WH NA28 ] Ἀπολλῶ Treg RP § 3:15 ὡμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμήν RP

## ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

<sup>1</sup> Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν <sup>2</sup> καὶ Ἀπφία τῇ ἄδελφῇ\* καὶ Ἀρχίππῳ τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· <sup>3</sup> χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>4</sup> Εὐχαριστῶ τῷ θεῷ μου πάντοτε μνειῖαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, <sup>5</sup> ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς† τὸν κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, <sup>6</sup> ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ‡ ἐν ἡμῖν εἰς Χριστόν§ <sup>7</sup> ἡ χάριν\* γὰρ πολλὴν ἔσχον† καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαιται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

<sup>8</sup> Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοὶ τὸ ἀνήκον, <sup>9</sup> διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύτερος νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ— <sup>10</sup> παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς§ Ὀνήσιμον, <sup>11</sup> τὸν ποτέ σοι ἄχρηστον νυνὶ ἄρδῃ\* σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, <sup>12</sup> ὃν ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ' ἔστιν τὰ ἐμὰ σπλάγχνα†. <sup>13</sup> ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῆ‡ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου, <sup>14</sup> χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ἦ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον· <sup>15</sup> τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, <sup>16</sup> οὐκέτι ὡς δοῦλον ἀλλὰ ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσω δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν κυρίῳ.

<sup>17</sup> Εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτόν ὡς ἐμέ. <sup>18</sup> εἰ δέ τι ἠδίκησέν σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα§ <sup>19</sup> ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοὶ ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσοφείλεις. <sup>20</sup> ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀφείμι ἐν κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Χριστῷ\* <sup>21</sup> πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ἄλλῶν ποιήσεις. <sup>22</sup> ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν, ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

<sup>23</sup> Ἄσπάζεται† σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, <sup>24</sup> Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου.

<sup>25</sup> Ἡ χάρις τοῦ κυρίου§ Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ἡμῶν\* ῥ' / 'book'

\* **1:2** ἀδελφῆ WH Treg NA28 ] ἀγαπητῆ RP † **1:5** πρὸς NA28 RP ] εἰς WH Treg ‡ **1:6** τοῦ WH NA28 RP ] - Treg § **1:6** Χριστόν WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦν RP \* **1:7** χάριν WH Treg NA28 ] Χάριν RP † **1:7** πολλὴν ἔσχον WH Treg NA28 ] ἔχομεν πολλὴν RP ‡ **1:9** Χριστοῦ Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] Ἰησοῦ Χριστοῦ RP § **1:10** δεσμοῖς WH Treg NA28 ] + μου RP \* **1:11** δὲ WH Treg RP ] + καὶ NA28 † **1:12** σοὶ αὐτόν ... σπλάγχνα WH Treg NA28 ] οὐ δὲ αὐτόν ... σπλάγχνα προσλαβοῦ RP ‡ **1:13** μοι διακονῆ WH Treg NA28 ] διακονῆ μοι RP § **1:18** ἐλλόγα WH Treg NA28 ] ἐλλόγει RP \* **1:20** Χριστῷ WH Treg NA28 ] κυρίῳ RP † **1:21** ἄ WH Treg NA28 ] ὁ RP ‡ **1:23** Ἀσπάζεται WH Treg NA28 ] Ἀσπάζονταί RP § **1:25** κυρίου WH NA28 ] + ἡμῶν Treg RP \* **1:25** ὑμῶν WH Treg NA28 ] + Ἀμῖν RP



## ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

<sup>1</sup> Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις <sup>2</sup> ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ, ὃν ἔθηκεν κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας\*. <sup>3</sup> ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτήρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως, 'δι' αὐτοῦ† καθαρισμόν τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος‡ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, <sup>4</sup> τοσοῦτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

<sup>5</sup> Τίτι γὰρ εἶπέν ποτε τῶν ἀγγέλων· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, καὶ πάλιν· Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; <sup>6</sup> ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. <sup>7</sup> καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· <sup>8</sup> πρὸς δὲ τὸν υἱόν· Ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, 'καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος§ ῥάβδος τῆς βασιλείας ρ σου\* <sup>9</sup> ἠγάπησας δικαιοσύνην καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέν σε ὁ θεός, ὁ θεός σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου· <sup>10</sup> καί· Σὺ κατ' ἀρχάς, κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ οὐρανοί· <sup>11</sup> αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται, <sup>12</sup> καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, 'ὡς ἱμάτιον† καὶ ἀλλαγῆσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσιν. <sup>13</sup> πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέν ποτε· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; <sup>14</sup> οὐχὶ πάντες εἰσὶν λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

## 2

<sup>1</sup> Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως 'προσέχειν ἡμᾶς\* τοῖς ἀκουσθεῖσιν, μήποτε παραρυῶμεν. <sup>2</sup> εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν, <sup>3</sup> πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας, ἥτις, ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, <sup>4</sup> συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασιν καὶ ποικίλαις δυνάμεσιν καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐτοῦ θέλησιν;

<sup>5</sup> Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξεν τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν· <sup>6</sup> διεμαρτύρατο δὲ πού τις λέγων· Τί ἐστὶν ἄνθρωπος ὅτι μιμνήσκη αὐτοῦ, ἢ υἱὸς ἀνθρώπου ὅτι ἐπισκέπτη αὐτόν; <sup>7</sup> ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους, δόξη καὶ τιμῇ ἑστεφάνωσας αὐτόν† <sup>8</sup> πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ· ἐν τῷ γὰρ‡ ὑποτάξαι§ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα· <sup>9</sup> τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξη καὶ τιμῇ ἑστεφανωμένον, ὅπως ἄχωρίς\* θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσεται θανάτου.

<sup>10</sup> Ἐπρεπεν γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. <sup>11</sup> ὅ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν, <sup>12</sup> λέγων· Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε· <sup>13</sup> καὶ πάλιν· Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ· καὶ πάλιν· Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ θεός.

\* **1:2** ἐποίησεν τοὺς αἰῶνας WH Treg NA28 ] τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν RP † **1:3** δι' αὐτοῦ Holmes ] αὐτοῦ WH Treg NA28; αὐτοῦ δι' ἑαυτοῦ RP ‡ **1:3** τῶν ἁμαρτιῶν ποιησάμενος WH Treg NA28 ] ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν RP § **1:8** καὶ ἡ ῥάβδος τῆς εὐθύτητος WH Treg NA28 ] ῥάβδος εὐθύτητος ἡ RP \* **1:8** σου Treg NA28 RP ] αὐτοῦ WH † **1:12** ὡς ἱμάτιον WH Treg NA28 ] - RP \* **2:1** προσέχειν ἡμᾶς WH Treg NA28 ] ἡμᾶς προσέχειν RP † **2:7** αὐτόν NA28 RP ] + καὶ κατέστησας αὐτόν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου WH Treg ‡ **2:8** τῷ γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ τῷ RP § **2:8** ὑποτάξαι Holmes WHmarg ] + αὐτῷ WH Treg NA28 RP \* **2:9** χωρὶς Holmes ] χάριτι WH Treg NA28 RP

14 Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδιά κεκοινώνηκεν αἵματος καὶ σαρκός†, καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχευ τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, 15 καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας. 16 οὐ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραάμ ἐπιλαμβάνεται. 17 ὅθεν ὤφειλεν κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν θεόν, εἰς τὸ ἰλάσκεσθαι τὰς ἀμαρτίας τοῦ λαοῦ. 18 ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

### 3

1 Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν\* 2 πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν ὡς καὶ Μωϋσῆς ἐν† τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. 3 πλείονος γὰρ οὗτος δόξης‡ παρὰ Μωϋσῆν ἠξίωται καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. 4 πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινος, ὁ δὲ ὅσπαντα κατασκευάσας θεός. 5 καὶ Μωϋσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ὡς θεράπων εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων, 6 Χριστὸς δὲ ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ. ὅς\* οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν† τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος‡ κατάσχωμεν.

7 Διό, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, 8 μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, 9 οὐ ἐπείρασαν ὁμοίως πατέρες ὑμῶν ἐν δοκιμασίᾳ\* καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου 10 τεσσεράκοντα ἔτη διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ταύτῃ† καὶ εἶπον· Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου. 11 ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. 12 βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἐν τινὶ ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ θεοῦ ζῶντος, 13 ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ Σήμερον καλεῖται, ἵνα μὴ σκληρυνθῆ τις ἐξ ὑμῶν‡ ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας. 14 μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ γεγονάμεν§, ἐάνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. 15 ἐν τῷ λέγεσθαι· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, Μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. 16 τίνες γὰρ ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξεληθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωϋσέως; 17 τίσιν δὲ προσώχθισεν τεσσεράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἀμαρτήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; 18 τίσιν δὲ ὤμοσεν μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; 19 καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

### 4

1 Φοβηθῶμεν οὖν μήποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ δοκῆ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι. 2 καὶ γὰρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι καθάπερ κάκεῖνοι, ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνους, μὴ συγκεκρασμένους\* τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. 3 εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς† κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν· Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων, 4 εἶρηκεν γὰρ πού περὶ τῆς ἐβδόμης οὕτως· Καὶ κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, 5 καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου. 6 ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τινὰς εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσηλθον δι' ἀπειθειαν, 7 πάλιν τινὰ ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον, ἐν Δαυίδ λέγων μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς προεῖρηται‡ Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν. 8 εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης

† 2:14 αἵματος καὶ σαρκός WH Treg NA28 ] σαρκός καὶ αἵματος RP \* 3:1 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] + Χριστόν RP  
† 3:2 ἐν Holmes WHmarg ] + ὅλῳ WH Treg NA28 RP ‡ 3:3 οὗτος δόξης WH Treg NA28 ] δόξης οὗτος RP § 3:4  
δὲ WH Treg NA28 ] + τὰ RP \* 3:6 ὅς Holmes ] οὐ WH Treg NA28 RP † 3:6 ἐὰν WH Treg ] ἐάνπερ NA28 RP ‡ 3:6  
ἐλπίδος NA28 ] + μέχρι τέλους βεβαίαν WH Treg RP § 3:9 ἐπείρασαν WH Treg NA28 ] + με RP \* 3:9 ἐν δοκιμασίᾳ  
WH Treg NA28 ] ἐδοκιμασάν με RP † 3:10 ταύτη WH Treg NA28 ] ἐκέλη RP ‡ 3:13 τις ἐξ ὑμῶν WH Treg NA28 ] ἐξ  
ὑμῶν τις RP § 3:14 τοῦ Χριστοῦ γεγονάμεν WH Treg NA28 ] γεγονάμεν τοῦ Χριστοῦ RP \* 4:2 συγκεκρασμένους  
WH Treg RP NA28 ] συγκεκρασμένους NIV † 4:3 εἰς Holmes WHmarg ] + τὴν WH Treg NA28 RP ‡ 4:7 προεῖρηται  
WH Treg NA28 ] εἶρηται RP

ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. <sup>9</sup> ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. <sup>10</sup> ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ ὡσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. <sup>11</sup> σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέση τῆς ἀπειθείας.

<sup>12</sup> Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ ὁ ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον καὶ διίκνουμένος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἀρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. <sup>13</sup> καὶ οὐκ ἔστιν κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

<sup>14</sup> Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. <sup>15</sup> οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθεῖν ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, ἡπειρασμένον\* δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. <sup>16</sup> προσερχώμεθα οὖν μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν.

## 5

<sup>1</sup> Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν, <sup>2</sup> μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν, <sup>3</sup> καὶ δι' αὐτὴν\* ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτως καὶ περὶ αὐτοῦ† προσφέρειν ἡμεῖς ἁμαρτιῶν. <sup>4</sup> καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ἡ καθὼς περὶ καὶ Ἀαρῶν.

<sup>5</sup> Οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασεν γεννηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν. Υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. <sup>6</sup> καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει. Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ, <sup>7</sup> ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἰκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρῦων προσενέγκας καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, <sup>8</sup> καίπερ ὢν υἱός, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθεν τὴν ὑπακοήν, <sup>9</sup> καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο ἡ πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ\* αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, <sup>10</sup> προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ.

<sup>11</sup> Περὶ οὗ πολλὸς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμηνευτός λέγειν, ἐπεὶ νωθοὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. <sup>12</sup> καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ἡμᾶς ἡ τινα† τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος, ἡ οὐ† στερεᾶς τροφῆς. <sup>13</sup> πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γάρ ἐστιν. <sup>14</sup> τελείων δὲ ἐστὶν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ.

## 6

<sup>1</sup> Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, <sup>2</sup> βαπτισμῶν ἡ διδασχῆν\* ἐπιθέσεώς τε ἡ χειρῶν, ἀναστάσεώς ἡ τε νεκρῶν καὶ κρίματος αἰωνίου. <sup>3</sup> καὶ τοῦτο ἡ ποιήσομεν† ἐάνπερ ἐπιτρέπη ὁ θεός. <sup>4</sup> Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἄπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου καὶ μετόχους γεννηθέντας πνεύματος ἁγίου <sup>5</sup> καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ἡ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, <sup>6</sup> καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας. <sup>7</sup> γῆ γὰρ ἡ πιουσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλὰκις ἡ ὑέτόν, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις δι' οὐς καὶ γεωργεῖται,

§ 4:12 καὶ WH Treg NA28 ] τε καὶ RP \* 4:15 ἡπειρασμένον WH Treg NA28 ] ἡπειραμένον RP \* 5:3 δι' αὐτὴν WH Treg NA28 ] διὰ ταύτην RP † 5:3 αὐτοῦ Holmes ] ἑαυτοῦ WH Treg RP; αὐτοῦ NA28 ‡ 5:3 περὶ WH Treg NA28 ] ὑπὲρ RP § 5:4 καθὼς περ WH Treg NA28 ] καθάπερ RP \* 5:9 πᾶσιν τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ WH Treg NA28 ] τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν RP † 5:12 τινα WH NA28 ] τίνα Treg RP ‡ 5:12 οὐ WH ] καὶ οὐ Treg NA28 RP \* 6:2 διδασχῆν WH ] διδασχῆς Treg NA28 RP † 6:2 τε Treg NA28 RP ] – WH ‡ 6:3 ποιήσομεν WH Treg NA28 ] ποιήσωμεν RP § 6:7 ἐρχόμενον πολλὰκις WH Treg NA28 ] πολλὰκις ἐρχόμενον RP

μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ· <sup>8</sup> ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἥς τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

<sup>9</sup> Πειπίσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείσσονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτως λαλοῦμεν· <sup>10</sup> οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν· καὶ \* τῆς ἀγάπης ἥς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες. <sup>11</sup> ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους, <sup>12</sup> ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

<sup>13</sup> Τῷ γὰρ Ἀβραάμ ἐπαγγελάμενος ὁ θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχεν μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσεν κατ' ἑαυτοῦ, <sup>14</sup> λέγων· Ἐὶ†μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε· <sup>15</sup> καὶ οὕτως μακροθυμήσας ἐπέτυχεν τῆς ἐπαγγελίας. <sup>16</sup> ἄνθρωποι‡γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσιν, καὶ πάσης αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὅρκος· <sup>17</sup> ἐν ᾧ περισσότερο βουλόμενος ὁ θεὸς ἐπιδειξάτω τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ, <sup>18</sup> ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι ἑαυτὸν ὁ ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος· <sup>19</sup> ἦν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς, ἄσφαλῆ\* τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, <sup>20</sup> ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσηλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα.

## 7

<sup>1</sup> Οὗτος γὰρ ὁ \* Μελχισέδεκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραάμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς κοπῆς τῶν βασιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, <sup>2</sup> ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ, πρῶτον μὲν ἐρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ, ὁ ἐστὶν βασιλεὺς εἰρήνης, <sup>3</sup> ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές.

<sup>4</sup> †εωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος ᾧ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκροθινίων ὁ πατριάρχης. <sup>5</sup> καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τοῦτ' ἔστιν τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ· <sup>6</sup> ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ‡ καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκεν. <sup>7</sup> χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. <sup>8</sup> καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῆ. <sup>9</sup> καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, δι' Ἀβραάμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται, <sup>10</sup> ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν ὅτε συνήντησεν αὐτῷ Ἐλχισέδεκ§

<sup>11</sup> Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευιτικῆς ἱερωσύνης ἦν, ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῆς\* †νενομοθέτηται† τίς ἔτι χρεία κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρῶν λέγεσθαι; <sup>12</sup> μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γίνεται. <sup>13</sup> ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκεν τῷ θυσιαστηρίῳ· <sup>14</sup> πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν †περὶ ἱερέων οὐδὲν‡ Μωϋσῆς ἐλάλησεν.

<sup>15</sup> Καὶ περισσότερο ἔτι κατάδηλόν ἐστίν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα Μελχισέδεκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, <sup>16</sup> ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς †σαρκίνης§ γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου, <sup>17</sup> †μαρτυρεῖται\* γὰρ ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισέδεκ. <sup>18</sup> ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνωφελές, <sup>19</sup> οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος, ἐπεισαγωγῆ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ θεῷ.

\* **6:10** καὶ WH Treg NA28 ] + τοῦ κόπου RP † **6:14** Εἰ WH Treg NA28 ] ἦ RP ‡ **6:16** ἄνθρωποι WH Treg NA28 ] + μὲν RP § **6:18** θεόν WH Treg RP ] τὸν θεόν NA28 \* **6:19** ἀσφαλῆ WH NA28 RP ] ἀσφαλὴν Treg \* **7:1** ὁ WH NA28 RP ] ὁς Treg † **7:4** ᾧ WH Treg ] + καὶ NA28 RP ‡ **7:6** Ἀβραάμ WH Treg NA28 ] τὸν Ἀβραάμ RP § **7:10** Μελχισέδεκ WH Treg NA28 ] ὁ Μελχισέδεκ RP \* **7:11** αὐτῆς WH Treg NA28 ] αὐτῆ RP † **7:11** νενομοθέτηται WH Treg NA28 ] νενομοθέτητο RP ‡ **7:14** περὶ ἱερέων οὐδὲν WH Treg NA28 ] οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης RP § **7:16** σαρκίνης WH Treg NA28 ] σαρκικῆς RP \* **7:17** μαρτυρεῖται WH Treg NA28 ] μαρτυρεῖ RP

<sup>20</sup> Καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, <sup>21</sup> ὁ δὲ μετὰ ὀρκωμοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· Ὡμοσεν κύριος, καὶ οὐ μεταμεληθήσεται, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα†, <sup>22</sup> κατὰ τὸ τοσοῦτο‡ κρείττονος § διαθήκης γέγονεν ἕγγυος Ἰησοῦς.

<sup>23</sup> Καὶ οἱ μὲν πλείονες εἰσὶν γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· <sup>24</sup> ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτόν εἰς τὸν αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην· <sup>25</sup> ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

<sup>26</sup> Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν καὶ\* ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἀμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος· <sup>27</sup> ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἀμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ (τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ ἑαυτὸν ἀνελέγκας)· <sup>28</sup> ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον υἱόν, εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

## 8

<sup>1</sup> Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, <sup>2</sup> τῶν ἁγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ κύριος, οὐκ\* ἄνθρωπος. <sup>3</sup> πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ. <sup>4</sup> εἰ μὲν οὖν† ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὄντων‡ τῶν προσφερόντων κατὰ νόμον § τὰ δῶρα· <sup>5</sup> (οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσιν τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχημάτισται Μωϋσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνὴν, Ὅρα γάρ, φησὶν, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει)· <sup>6</sup> ἔνυι\* δὲ διαφορωτέρας τέτυχεν λειτουργίας, ὅσω καὶ κρείττονος ἐστὶν διαθήκης μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νενομοθέτηται.

<sup>7</sup> Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος· <sup>8</sup> μεμφόμενος γὰρ αὐτοὺς† λέγει· Ἴδου ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινὴν, <sup>9</sup> οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει κύριος. <sup>10</sup> ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει κύριος, διδούς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν. <sup>11</sup> καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων· Γνωθὶ τὸν κύριον, ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ‡ ἕως μεγάλου αὐτῶν. <sup>12</sup> ὅτι ἴλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν § καὶ τῶν ἀμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. <sup>13</sup> ἐν τῷ λέγειν Καινὴν πεπαλαίωκεν τὴν πρώτην, τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

## 9

<sup>1</sup> Εἶχε μὲν οὖν\* ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τό τε ἅγιον κοσμικόν. <sup>2</sup> σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἢ πρώτη ἐν ἧ ἢ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἥτις λέγεται Ἁγία· <sup>3</sup> μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἢ λεγομένη Ἁγία Ἁγίων†, <sup>4</sup> χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν ἧ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ράβδος Ἀαρὼν ἢ βλαστήσασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, <sup>5</sup> ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶν δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστιν νῦν λέγειν κατὰ μέρος.

<sup>6</sup> Τούτων δὲ οὕτως κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διὰ παντὸς εἰσίστασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, <sup>7</sup> εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων, <sup>8</sup> τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου,

† 7:21 αἰῶνα WH Treg NA28 ] + κατὰ τὴν τάξιν Μελχισηδέκ RP ‡ 7:22 τοσοῦτο WH Treg NA28 ] τοσοῦτον RP § 7:22 κρείττονος Treg RP ] καὶ κρείττονος WH NA28 \* 7:26 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 8:2 οὐκ WH Treg NA28 ] καὶ οὐκ RP † 8:4 οὖν WH Treg NA28 ] γὰρ RP ‡ 8:4 ὄντων WH Treg NA28 ] + τῶν ἱερέων RP § 8:4 νόμον WH Treg NA28 ] τὸν νόμον RP \* 8:6 νυὶ Treg NA28 RP ] νῦν WH † 8:8 αὐτοὺς WH NA28 ] αὐτοῖς RP Treg ‡ 8:11 μικροῦ WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP § 8:12 αὐτῶν WH Treg NA28 ] + καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν RP \* 9:1 οὖν Holmes WH marg ] + καὶ WH Treg NA28 RP † 9:3 Ἁγία Ἁγίων WH NA28 RP ] τὰ ἅγια τῶν ἁγίων Treg

μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἀγίων ὁδὸν ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν, <sup>9</sup> ἣτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν ἐνεστηκότα, καθ' ἣν δῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, <sup>10</sup> μόνον ἐπὶ βρώμασιν καὶ πόμασιν καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, δικαιώματα σαρκὸς μέχρι καιροῦ διορθώσεως ἐπικείμενα.

<sup>11</sup> Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν γενομένων ἀγαθῶν διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ ταύτης τῆς κτίσεως, <sup>12</sup> οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος, εἰσήλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐράμενος. <sup>13</sup> εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα, <sup>14</sup> πόσω μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ἡμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν θεῷ ζῶντι.

<sup>15</sup> Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἔστιν, ὅπως θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. <sup>16</sup> ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. <sup>17</sup> διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, ἐπεὶ μήποτε σισχύει ὅτε ζῆ ὁ διαθέμενος. <sup>18</sup> ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται. <sup>19</sup> λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων μετὰ ὕδατος καὶ ἐρίου κοκκίνου καὶ ὑσώπου αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐράντισεν, <sup>20</sup> λέγων. Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ θεός. <sup>21</sup> καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐράντισεν. <sup>22</sup> καὶ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς αἵματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεις.

<sup>23</sup> Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις καθαρίζεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας. <sup>24</sup> οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα εἰσήλθεν ἅγια Χριστός, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. <sup>25</sup> οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὡσπερ ὁ ἀρχιερεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἄλλοτρίῳ, <sup>26</sup> ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται. <sup>27</sup> καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, <sup>28</sup> οὕτως καὶ ὁ Χριστός, ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

## 10

<sup>1</sup> Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκές οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι. <sup>2</sup> ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ ἁγιασμένους. <sup>3</sup> ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν, <sup>4</sup> ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. <sup>5</sup> διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον λέγει. Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι. <sup>6</sup> ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας. <sup>7</sup> τότε εἶπον. Ἴδου ἦκω, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, τοῦ ποιῆσαι, ὁ θεός, τὸ θέλημά σου. <sup>8</sup> ἀνώτερον λέγων ὅτι Ἐθυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας, αἵτινες κατὰ τὸν νόμον προσφέρονται, <sup>9</sup> τότε εἶρηκεν. Ἴδου ἦκω τοῦ ποιῆσαι τὸ θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον

‡ 9:9 ἦν WH Treg NA28 ] ὄν RP § 9:10 δικαιώματα WH NA28 ] καὶ δικαιώματα Treg; καὶ δικαιώμασιν RP \* 9:11 γενομένων WH NA28 ] μελλόντων Treg RP † 9:13 τράγων καὶ ταύρων WH Treg NA28 ] ταύρων καὶ τράγων RP ‡ 9:14 ἡμῶν WH NA28 ] ὑμῶν Treg RP § 9:17 μήποτε Treg NA28 RP ] μὴ τότε WH \* 9:19 τὸν WH Treg NA28 ] - RP † 9:19 μόσχων NIV ] + καὶ τῶν τράγων WH Treg NA28; καὶ τράγων RP ‡ 9:24 εἰσήλθεν ἅγια WH Treg NA28 ] ἅγια εἰσήλθεν ὁ RP § 9:26 νυνὶ WH Treg NA28 ] νῦν RP \* 9:26 ἁμαρτίας NIV RP ] τῆς ἁμαρτίας WH Treg NA28 \* 10:1 δύναται NA28 ] δύνανται WH Treg RP † 10:2 κεκαθαρισμένους WH Treg NA28 ] κεκαθαμένους RP ‡ 10:8 Θυσίας καὶ προσφορὰς WH Treg NA28 ] Θυσίαν καὶ προσφορὰν RP § 10:8 νόμον WH Treg NA28 ] τὸν νόμον RP \* 10:9 ποιῆσαι WH Treg NA28 ] + ὁ θεός RP

ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. <sup>10</sup> ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἔσμεν<sup>†</sup> διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

<sup>11</sup> Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκεν καθ' ἡμέραν λειτουργῶν καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας. <sup>12</sup> οὗτος<sup>‡</sup> δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, <sup>13</sup> τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ, <sup>14</sup> μιᾶ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. <sup>15</sup> μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι<sup>§</sup> <sup>16</sup> Αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει κύριος, διδούς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν\* αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, <sup>17</sup> καὶ<sup>†</sup> τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ ἡμνησθήσομαι<sup>‡</sup> ἔτι. <sup>18</sup> ὅπου δὲ ἄφεις τούτων, οὐκέτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

<sup>19</sup> Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ, <sup>20</sup> ἦν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστιν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, <sup>21</sup> καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ, <sup>22</sup> προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς καὶ λελουσμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ. <sup>23</sup> κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος ἀκλινῆ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος. <sup>24</sup> καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, <sup>25</sup> μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.

<sup>26</sup> Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, <sup>27</sup> φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζήλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους, <sup>28</sup> ἀθετήσας τις νόμον Μωϋσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶν μάρτυσιν ἀποθνήσκει. <sup>29</sup> πὸς ὧ δοκεῖτε χεῖρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἶμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος ἐν ᾧ ἡγιασθή, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας. <sup>30</sup> οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἄνταποδώσω<sup>§</sup> καὶ πάλιν· Ἐκρινεῖ κύριος\* τὸν λαὸν αὐτοῦ. <sup>31</sup> φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος.

<sup>32</sup> Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολλὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, <sup>33</sup> τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσιν θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γεννηθέντες. <sup>34</sup> καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς<sup>†</sup> συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἑαυτοὺς<sup>‡</sup> κρείττονα ὑπαρξίν<sup>§</sup> καὶ μένουσαν. <sup>35</sup> μὴ ἀποβάλητε οὖν τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μέγαλην μισθαποδοσίαν\*, <sup>36</sup> ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρεῖαν ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. <sup>37</sup> ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ χρονίσει. <sup>38</sup> ὁ δὲ δίκαιός μου<sup>†</sup> ἐκ πίστεως ζήσεται, καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. <sup>39</sup> ἡμεῖς δὲ οὐκ ἔσμεν ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

## 11

<sup>1</sup> Ἔστιν δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων. <sup>2</sup> ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. <sup>3</sup> πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὸ βλεπόμενον\* γεγονέναι.

<sup>4</sup> Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάιν προσήνεγκεν τῷ θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τοῦ θεοῦ<sup>†</sup>, καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανῶν ἔτι λαλεῖ<sup>‡</sup> <sup>5</sup> Πίστει

† **10:10** ἐσμεν WH Treg NA28 ] + οἱ RP ‡ **10:12** οὗτος WH Treg NA28 ] αὐτός RP § **10:15** εἰρηκέναι WH Treg NA28 ] προειρηκέναι RP \* **10:16** τὴν διάνοιαν WH Treg NA28 ] τῶν διανοιῶν RP † **10:17** καὶ WH Treg RP NA28 ] ὑστερον λέγει καὶ NIV ‡ **10:17** μνησθήσομαι WH Treg NA28 ] μνησθῶ RP § **10:30** ἀνταποδώσω WH Treg NA28 ] + λέγει κύριος RP \* **10:30** Κρινεῖ κύριος WH Treg NA28 ] κύριος κρινεῖ RP † **10:34** δεσμοῖς WH Treg NA28 ] δεσμοῖς μου RP ‡ **10:34** ἑαυτοὺς WH Treg NA28 ] ἑαυτοῖς RP § **10:34** ὑπαρξίν WH Treg NA28 ] + ἐν οὐρανοῖς RP \* **10:35** μέγαλην μισθαποδοσίαν WH Treg NA28 ] μισθαποδοσίαν μέγαλην RP † **10:38** μου WH Treg NA28 ] - RP \* **11:3** τὸ βλεπόμενον WH Treg NA28 ] τὰ βλεπόμενα RP † **11:4** τοῦ θεοῦ WH NA28 RP ] τῷ θεῷ Treg ‡ **11:4** λαλεῖ WH Treg NA28 ] λαλεῖται RP

Ἐνώχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ ἠύρισκετο διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ θεός· πρὸ γὰρ τῆς ἁμεμαρτύρηται εὐαρεστηκέναι τῷ θεῷ, <sup>6</sup> χωρὶς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστηῆσαι, πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ ὅτι ἔστιν καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδοτῆς γίνεται. <sup>7</sup> Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασεν κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινεν τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος.

<sup>8</sup> Πίστει\* καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελεῖν εἰς τόπον†ὸν ἠμελλεν λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθεν μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται. <sup>9</sup> Πίστει παρώκησεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς. <sup>10</sup> Ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ θεός. <sup>11</sup> Πίστει καὶ αὐτῇ Σάρρα‡ δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβεν καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας§ ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον. <sup>12</sup> διὸ καὶ ἄφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἢ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἢ ἀναρίθμητος.

<sup>13</sup> Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες\* τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. <sup>14</sup> οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν. <sup>15</sup> καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἡμνημονεύουσιν†ἄφ' ἧς ἐξέβησαν‡ εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. <sup>16</sup> νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανοῦ. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ θεὸς θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν, ἠτοίμασεν γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

<sup>17</sup> Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερον ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, <sup>18</sup> πρὸς ὃν ἐλαλήθη ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα, <sup>19</sup> λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. <sup>20</sup> Πίστει ἁκαὶ§ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαῦ. <sup>21</sup> Πίστει Ἰακώβ ἀποθήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησεν, καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ράβδου αὐτοῦ. <sup>22</sup> Πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσεν, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

<sup>23</sup> Πίστει Μωϋσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. <sup>24</sup> Πίστει Μωϋσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραῶ, <sup>25</sup> μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν, <sup>26</sup> μείζονα πλοῦτον ἠγασάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ, ἀπέβλεπεν γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. <sup>27</sup> Πίστει κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως, τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄρων ἐκαρτέρησεν. <sup>28</sup> Πίστει πεποίηκεν τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν.

<sup>29</sup> Πίστει διέβησαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς\* ἧς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν. <sup>30</sup> Πίστει τὰ τεῖχη Ἱεριχὼ ἐπέσαν†κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. <sup>31</sup> Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

<sup>32</sup> Καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει ἡμεῖς γὰρ‡ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών§ Ἰεφθάε, Δαυὶδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν, <sup>33</sup> οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν στόματα λεόντων, <sup>34</sup> ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα ἁμαρτίας\* ἐδυναμώθησαν†ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. <sup>35</sup> ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. <sup>36</sup> ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν καὶ μαστιγῶν πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς. <sup>37</sup> ἐλιθάσθησαν, ἐπίσθησαν‡

§ 11:5 μεταθέσεως WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 11:8 Πίστει WH NA28 RP ] + ὁ Treg † 11:8 τόπον WH Treg NA28 ] τὸν τόπον RP ‡ 11:11 αὐτῇ Σάρρα Holmes WH marg ] αὐτῇ Σάρρα WH Treg RP; αὐτῇ Σάρρα στεῖρα NA28

§ 11:11 ἡλικίας WH Treg NA28 ] + ἔτεκεν RP \* 11:13 λαβόντες NA28 RP ] κομισάμενοι WH Treg † 11:15 μνημονεύουσιν Treg ] ἐμνημόνευον WH NA28 RP ‡ 11:15 ἐξέβησαν WH Treg NA28 ] ἐξῆλθον RP § 11:20 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 11:29 γῆς WH Treg NA28 ] - RP † 11:30 ἔπεσαν WH Treg NA28 ] ἔπεσεν RP ‡ 11:32 με γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ με RP § 11:32 Σαμψών WH Treg NA28 ] τε καὶ Σαμψών καὶ RP \* 11:34 μαχαίρης WH Treg NA28 ] μαχαίρας RP † 11:34 ἐδυναμώθησαν WH Treg NA28 ] ἐνεδυναμώθησαν RP ‡ 11:37 ἐπίσθησαν Treg NA28 ] ἐπειράσθησαν ἐπίσθησαν WH; ἐπίσθησαν ἐπειράσθησαν RP



ἐν φόνω μαχαίρης ἀπέθανον, περιήλθον ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακουχούμενοι, <sup>38</sup> ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος ἐπὶ ἔρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὄπαῖς τῆς γῆς· <sup>39</sup> καὶ πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἔκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, <sup>40</sup> τοῦ θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττον τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσιν.

## 12

<sup>1</sup> Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, <sup>2</sup> ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινεν σταυρὸν αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ κεκάθικεν.

<sup>3</sup> Ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἑαυτοῦς ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. <sup>4</sup> οὐπω μέχρις αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι, <sup>5</sup> καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἣτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγῶρει παιδείας κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· <sup>6</sup> ὃν γὰρ ἀγαπᾷ κύριος παιδεύει, μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. <sup>7</sup> εἰς παιδείαν ὑπομένετε· ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; <sup>8</sup> εἰ δὲ χωρὶς ἐστε παιδείας ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ υἱοὶ ἐστε. <sup>9</sup> εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἶχομεν παιδευτὰς καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μαῖλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων καὶ ζήσομεν; <sup>10</sup> οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς ἐπαίδευον, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. <sup>11</sup> πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι ἀλλὰ λύπης, ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσιν δικαιοσύνης.

<sup>12</sup> Διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, <sup>13</sup> καὶ τροχιάς ὀρθὰς ποιεῖτε τοῖς ποσίν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῆ, ἰαθῆ δὲ μαῖλλον.

<sup>14</sup> Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἀγιασμόν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν κύριον, <sup>15</sup> ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῆ καὶ δι' αὐτῆς μιανθῶσιν πολλοί· <sup>16</sup> μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδετο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ· <sup>17</sup> ἵστε γὰρ ὅτι καὶ μετέπειτα θέλων κληρονομησαὶ τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη, μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὔρεν, καίπερ μετὰ δακρῶν ἐκζητήσας αὐτήν.

<sup>18</sup> Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ καὶ γνόφῳ καὶ ζόφῳ καὶ θυέλλῃ <sup>19</sup> καὶ σάλπιγγος ἤχῳ καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· <sup>20</sup> οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ διαστελλόμενον· Κἂν θηρίον θίγη τοῦ ὄρους, λιθοβοληθήσεται· <sup>21</sup> καί, οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωϋσῆς εἶπεν· Ἐκφοβός εἰμι καὶ ἔντρομος. <sup>22</sup> ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει καὶ πόλει θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων, πανηγύρει <sup>23</sup> καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, <sup>24</sup> καὶ διαθήκης νέας μεσίτη Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ.

<sup>25</sup> Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μαῖλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· <sup>26</sup> οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλειυσεν τότε, νῦν δὲ ἐπήγγελαται λέγων· Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σεῖσω οὐ μόνον τὴν γῆν ἀλλὰ

§ 11:37 μαχαίρης WH Treg NA28 ] μαχαίρας RP \* 11:38 ἐπὶ WH Treg NA28 ] ἐν RP † 11:39 καὶ Holmes ] + οὔτοι WH Treg NA28 RP \* 12:3 ἑαυτοῦς WH ] ἑαυτὸν NA28 Treg; αὐτὸν RP † 12:7 γὰρ WH Treg NA28 ] + ἐστιν RP ‡ 12:8 καὶ οὐχ υἱοὶ ἐστε WH Treg NA28 ] ἐστε καὶ οὐχ υἱοὶ RP § 12:9 πολὺ WH Treg ] πολὺ δὲ NA28; πολλῶ RP \* 12:11 δὲ Treg NA28 RP ] μὲν WH † 12:13 ποιεῖτε WH Treg NA28 ] ποιήσατε RP ‡ 12:15 δι' αὐτῆς WH NA28 ] διὰ ταύτης Treg RP § 12:15 πολλοί NA28 RP ] οἱ πολλοί WH Treg \* 12:16 ἑαυτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP † 12:18 ψηλαφωμένῳ WH Treg NA28 ] + ὄρει RP ‡ 12:18 ζόφῳ WH Treg NA28 ] σκότῳ RP § 12:19 μὴ Treg NA28 RP ] – WH \* 12:23 ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς WH Treg NA28 ] ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων RP † 12:25 ἐξέφυγον WH Treg NA28 ] ἔφυγον RP ‡ 12:25 ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν WH Treg NA28 ] τὸν ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι RP § 12:25 πολὺ WH Treg NA28 ] πολλῶ RP \* 12:26 σεῖσω WH Treg NA28 ] σεῖω RP

καὶ τὸν οὐρανόν. <sup>27</sup> τὸ δὲ Ἔτι ἅπαξ δηλοῖ τῶν σαλευομένων† μετὰθεσιν ὡς πεπονημένων, ἵνα μείνη τὰ μὴ σαλευόμενα. <sup>28</sup> διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς ἑλατρεύμεν#εὐαρέστως τῷ θεῷ μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους§, <sup>29</sup> καὶ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον.

### 13

<sup>1</sup> Ἡ φιλαδελφία μενέτω. <sup>2</sup> τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. <sup>3</sup> μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχομένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. <sup>4</sup> τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος, πόρνους γὰρ\* καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ θεός. <sup>5</sup> ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν· οὐ μὴ σε ἀνώ οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω† <sup>6</sup> ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν· Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ#φοβηθήσομαι· τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος; <sup>7</sup> Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμεῖσθε τὴν πίστιν. <sup>8</sup> Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. <sup>9</sup> διδασκαίς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατοῦντες§ <sup>10</sup> ἔχομεν θυσιαστήριον ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. <sup>11</sup> ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς· <sup>12</sup> διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἀγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθεν. <sup>13</sup> τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. <sup>14</sup> οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν· <sup>15</sup> δι' αὐτοῦ οὖν\* ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διὰ παντός τῷ θεῷ, τοῦτ' ἔστιν καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. <sup>16</sup> τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε, τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ θεός. <sup>17</sup> Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε, αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες, ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσιν καὶ μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελεῆς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. <sup>18</sup> Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν, πειθόμεθα†γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσιν καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. <sup>19</sup> περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν. <sup>20</sup> Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, <sup>21</sup> καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ#ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ἡμῖν§τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας\* ἀμήν. <sup>22</sup> Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως, καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. <sup>23</sup> γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν†Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ ἔαν τάχιον ἔρχηται ὄψομαι ὑμᾶς. <sup>24</sup> ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς ἀγίους, ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας. <sup>25</sup> ἡ χάρις μετὰ πάντων ἡμῶν# /book

† 12:27 τῶν σαλευομένων Holmes WHmarg ] τῶν σαλευομένων WH Treg NA28; τῶν σαλευομένων τὴν RP ‡ 12:28 λατρεύομεν WH Treg NA28 ] λατρεύομεν RP § 12:28 εὐλαβείας καὶ δέους WH Treg NA28 ] αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας RP \* 13:4 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP † 13:5 ἐγκαταλίπω WH Treg NA28 ] ἐγκαταλείπω RP ‡ 13:6 οὐ WH ] καὶ οὐ Treg NA28 RP § 13:9 περιπατοῦντες WH Treg NA28 ] περιπατήσαντες RP \* 13:15 οὖν Treg NA28 RP ] – WH † 13:18 πειθόμεθα WH Treg NA28 ] πεποιθήμεν RP ‡ 13:21 παντὶ WH NA28 ] + ἔργῳ Treg RP § 13:21 ἡμῖν WH NA28 ] ὑμῖν Treg RP \* 13:21 αἰῶνας Holmes ] + τῶν αἰώνων WH Treg NA28 RP † 13:23 ἡμῶν WH Treg NA28 ] – RP ‡ 13:25 ὑμῶν WH NA28 ] + ἀμήν Treg RP

## ΙΑΚΩΒΟΥ

<sup>1</sup> Ἰάκωβος θεοῦ καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.

<sup>2</sup> Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, <sup>3</sup> γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν· <sup>4</sup> ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὀλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

<sup>5</sup> Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ ἄμειβοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ· <sup>6</sup> αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος, ὁ γὰρ διακρινόμενος ἕξει κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ· <sup>7</sup> μὴ γὰρ οἴεσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήμψεται τι παρὰ τοῦ κυρίου· <sup>8</sup> ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

<sup>9</sup> Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ, <sup>10</sup> ὁ δὲ πλούσιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. <sup>11</sup> ἀνέτειλεν γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· οὕτως καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

<sup>12</sup> Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν, ὅτι δοκιμὸς γενόμενος λήμψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἔπηγγεῖλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. <sup>13</sup> μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἄπο θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ θεὸς ἀπειραστός ἐστιν κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα. <sup>14</sup> ἕκαστος δὲ πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξεκόμενος καὶ δελεαζόμενος· <sup>15</sup> εἴτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν, ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκύει θάνατον. <sup>16</sup> μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.

<sup>17</sup> Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστιν, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἐνὶ παραλλαγῇ ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα. <sup>18</sup> βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

<sup>19</sup> Ἰστε ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω ἡ δὲ ἅπας ἄνθρωπος ταχύς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδύς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδύς εἰς ὀργήν, <sup>20</sup> ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς δικαιοσύνην θεοῦ οὐκ ἐργάζεται\*. <sup>21</sup> διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν καὶ περισσεῖαν κακίας ἐν πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν δυνάμενον σώσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

<sup>22</sup> Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου καὶ μὴ ἄκροαταὶ μόνον† παραλογιζόμενοι ἑαυτοῦς. <sup>23</sup> ὅτι εἴ τις ἄκροατὴς λόγου ἐστὶν καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἕξει ἄνδρι κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ, <sup>24</sup> κατενόησεν γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθεν καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὅποιος ἦν. <sup>25</sup> ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ παραμείνας, οὐκ ἄκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενόμενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

<sup>26</sup> Εἴ τις δοκεῖ θρησκὸς εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλῶσσαν αὐτοῦ\* ἀλλὰ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ† τούτου μάταιος ἢ θρησκεία. <sup>27</sup> θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρφανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου.

## 2

<sup>1</sup> Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης; <sup>2</sup> ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς\* συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι, <sup>3</sup> ἐπιβλέψῃτε δὲ† ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν καὶ εἶπητε‡ Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἶπητε· Σὺ στήθῃ ἢ κάθου ἐκεῖ§ ὑπὸ τὸ ὑποπόδιον

\* **1:5** μὴ WH Treg NA28 ] οὐκ RP † **1:12** ἐπηγγεῖλατο WH Treg NA28 ] + ὁ κύριος RP ‡ **1:19** ἴστε WH Treg NA28 ] ὡστε RP § **1:19** δὲ WH Treg NA28 ] - RP \* **1:20** οὐκ ἐργάζεται WH Treg NA27 ] οὐ κατεργάζεται NA28 RP † **1:22** ἀκροαταὶ μόνον WH Treg ] μόνον ἀκροαταὶ NA28 RP ‡ **1:25** οὐκ WH Treg NA28 ] οὗτος οὐκ RP § **1:26** εἶναι WH Treg NA28 ] + ἐν ὑμῖν RP \* **1:26** αὐτοῦ Treg NA28 RP ] ἑαυτοῦ WH † **1:26** αὐτοῦ Treg NA28 RP ] ἑαυτοῦ WH ‡ **1:27** τῷ WH Treg NA28 ] - RP \* **2:2** εἰς WH Treg NA28 ] + τὴν RP † **2:3** ἐπιβλέψῃτε δὲ WH NA28 ] καὶ ἐπιβλέψῃτε Treg RP ‡ **2:3** εἶπητε WH Treg NA28 ] + αὐτῷ RP § **2:3** ἢ κάθου ἐκεῖ WH NA28 ] ἐκεῖ ἢ κάθου Treg NA27; ἐκεῖ ἢ κάθου ὧδε RP

μου, <sup>4</sup> οὐ\* διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν; <sup>5</sup> ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ† πλουσίους ἐν πίστει καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; <sup>6</sup> ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια; <sup>7</sup> οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσιν τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς;

<sup>8</sup> Εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν κατὰ τὴν γραφὴν Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· <sup>9</sup> εἰ δὲ προσωπολημπτεῖτε, ἀμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. <sup>10</sup> ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τῆρησῆ, πταίσῃ† δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος.‡ <sup>11</sup> ὁ γὰρ εἰπὼν· Μὴ μοιχεύσης§ εἶπεν καὶ· Μὴ φονεύσης\* εἰ δὲ οὐ μοιχεύεις φονεύεις† δέ, γεγονός παραβάτης νόμου. <sup>12</sup> οὕτως λαλεῖτε καὶ οὕτως ποιεῖτε ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. <sup>13</sup> ἡ γὰρ κρίσις ἀνέλεος τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος‡ κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.

<sup>14</sup> Τί§ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν ἔργα δὲ μὴ ἔχη; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; <sup>15</sup> ἐὰν\* ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχουσιν καὶ λειπόμενοι† τῆς ἐφημέρου τροφῆς, <sup>16</sup> εἴπη δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί‡ ὄφελος; <sup>17</sup> οὕτως καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔχη ἔργα§, νεκρά ἐστίν καθ' ἑαυτήν.

<sup>18</sup> Ἄλλ' ἐρεῖ τις· Σὺ πίστιν ἔχεις κἀγὼ ἔργα ἔχω. δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἄχωρίς\* τῶν ἔργων† κἀγὼ σοὶ δεῖξω‡ ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν§ <sup>19</sup> σὺ πιστεύεις ὅτι εἷς ἐστὶν ὁ θεός\*; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσιν καὶ φρίσσουν. <sup>20</sup> θέλεις δὲ γνῶναι, ὧ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργή† ἐστίν; <sup>21</sup> Ἀβραάμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; <sup>22</sup> βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, <sup>23</sup> καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραάμ τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. <sup>24</sup> ὁρᾶτε‡ ὅτι ἐξ ἔργων δικαιούται ἄνθρωπος καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. <sup>25</sup> ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαββὴ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐτέρα ὁδῶ ἐκβαλοῦσα; <sup>26</sup> ὡσπερ γὰρ§ τὸ σῶμα χωρὶς\* πνεύματος νεκρὸν ἐστίν, οὕτως καὶ ἡ πίστις ἄχωρίς ἔργων νεκρά ἐστίν.

### 3

<sup>1</sup> Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μεῖζον κρίμα λημψόμεθα· <sup>2</sup> πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα. <sup>3</sup> εἰ δὲ\* τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς† τὰ στόματα βάλλομεν ἑῖς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. <sup>4</sup> ἰδοὺ καὶ τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ ἀνέμων σκληρῶν‡ ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἡ ὀρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται§· <sup>5</sup> οὕτως καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶν καὶ μέγала ἀύχεϊ\*·†

Ἴδου ἡ ἥλικον πῦρ ἡλικὴν ὕλην ἀνάπτει· <sup>6</sup> καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας‡ ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης. <sup>7</sup> πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν ἐρπετῶν τε καὶ ἐναλίω δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· <sup>8</sup> τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δαμάσαι δύναται

\* 2:4 οὐ WH Treg NA27 ] καὶ οὐ NA28 RP † 2:5 τῷ κόσμῳ WH Treg NA28 ] τοῦ κόσμου RP ‡ 2:10 τηρήσῃ πταίσῃ WH Treg NA28 ] τηρήσει πταίσει RP § 2:11 μοιχεύσης WH Treg NA28 ] μοιχεύσεις RP \* 2:11 φονεύσης WH Treg NA28 ] φονεύσεις RP † 2:11 μοιχεύεις φονεύεις WH Treg NA28 ] μοιχεύσεις φονεύσεις RP ‡ 2:13 ἔλεος WH Treg NA28 ] ἔλεον RP § 2:14 τί WH ] + τὸ Treg NA28 RP \* 2:15 ἐὰν WH Treg NA28 ] + δὲ RP † 2:15 λειπόμενοι WH Treg NA27 ] + ὧσιν NA28 RP ‡ 2:16 τί WH ] + τὸ Treg NA28 RP § 2:17 ἔχη ἔργα WH Treg NA28 ] ἔργα ἔχη RP \* 2:18 χωρὶς WH Treg NA28 ] ἐκ RP † 2:18 ἔργων WH Treg NA28 ] + σου RP ‡ 2:18 σοὶ δεῖξω WH Treg NA28 ] δεῖξω σοὶ RP § 2:18 πίστιν WH Treg NA28 ] + μου RP \* 2:19 εἷς ἐστὶν ὁ θεός Treg NA28 ] εἷς θεός ἐστὶν WH; ὁ θεός εἷς ἐστὶν RP † 2:20 ἀργή WH Treg NA28 ] νεκρά RP ‡ 2:24 ὁρᾶτε WH Treg NA28 ] + τοῖνον RP § 2:26 γὰρ Treg NA28 RP ] - WH \* 2:26 χωρὶς WH NA28 ] + τῶν Treg RP \* 3:3 εἰ δὲ WH Treg NA28 ] ἴδε RP † 3:3 εἰς WH Treg NA28 ] πρὸς RP ‡ 3:4 ἀνέμων σκληρῶν WH Treg NA28 ] σκληρῶν ἀνέμων RP § 3:4 ἡ ... βούλεται WH Treg NA28 ] ἂν ἡ ... βούληται RP \* 3:5 μέγала ἀύχεϊ WH Treg NA28 ] μεγαλαυχεῖ RP † 3:5 ἡλικὸν WH Treg NA28 ] ὀλίγον RP ‡ 3:6 ἀδικίας WH Treg NA28 ] + οὕτως RP

ἀνθρώπων § ἀκατάστατον\* κακόν, μεστή ἰοῦ θανατηφόρου. <sup>9</sup> ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν κύριον† καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν θεοῦ γεγονότας. <sup>10</sup> ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτως γίνεσθαι. <sup>11</sup> μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; <sup>12</sup> μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι ἢ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἄλυκόν‡ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

<sup>13</sup> Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραύτητι σοφίας. <sup>14</sup> εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας. <sup>15</sup> οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλὰ ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. <sup>16</sup> ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα. <sup>17</sup> ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστή ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος § ἀνυπόκριτος. <sup>18</sup> καρπὸς δὲ\* δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπεύρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

#### 4

<sup>1</sup> Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν\* μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; <sup>2</sup> ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε. οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς. <sup>3</sup> αἰτεῖτε καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε. <sup>4</sup> μοιχαλίδες† οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἐχθρὰ τοῦ θεοῦ ἐστίν; ὃς ἐὰν‡ οὖν βουληθῆ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ θεοῦ καθίσταται. <sup>5</sup> ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει· Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατώκισεν § ἐν ἡμῖν; <sup>6</sup> μείζονα δὲ δίδωσιν χάριν· διὸ λέγει· Ὁ θεὸς ὑπερηφάνους ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. <sup>7</sup> ὑποτάγητε οὖν τῷ θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. <sup>8</sup> ἐγγίσατε τῷ θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ\* ὑμῖν. καθαρῖσατε χεῖρας, ἀμαρτωλοί, καὶ ἀγνίσσατε καρδίας, δίψυχοι. <sup>9</sup> τάλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μετατραπήτω† καὶ ἡ χαρὰ εἰς κατήφειαν. <sup>10</sup> ταπεινώθητε ἐνώπιον κυρίου‡ καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

<sup>11</sup> Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ ἢ § κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ καταλαλεῖ νόμου καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου ἀλλὰ κριτής. <sup>12</sup> εἴς ἔστιν\* νομοθέτης καὶ κριτής†, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ, ὁ κρίνων‡ τὸν πλησίον §

<sup>13</sup> Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· Σήμερον ἢ\* αὔριον πορευσόμεθα† εἰς τήνδε τὴν πόλιν καὶ ποιήσομεν‡ ἐκεῖ ἐνιαυτὸν § καὶ ἐμπορευσόμεθα\* καὶ κερδήσομεν† <sup>14</sup> οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ‡ τῆς αὔριον ποία § ἡ ζωὴ ὑμῶν· ἀτμὶς γάρ ἐστε\* ἢ† πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα‡ καὶ ἀφανιζομένη. <sup>15</sup> ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· Ἐὰν ὁ κύριος θελήσῃ § καὶ ζήσομεν\* καὶ ποιήσομεν† τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. <sup>16</sup> νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη πονηρὰ ἐστίν. <sup>17</sup> εἰδότε οὖν καλὸν ποιεῖν καὶ μὴ ποιοῦντι, ἀμαρτία αὐτῷ ἐστίν.

§ 3:8 δαμάσαι δύναται ἀνθρώπων WH Treg NA28 ] δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι RP \* 3:8 ἀκατάστατον WH Treg NA28 ] ἀκατάσχετον RP † 3:9 κύριον WH Treg NA28 ] θεὸν RP ‡ 3:12 οὔτε ἄλυκόν WH Treg NA28 ] οὔτως οὐδεμία πηγὴ ἄλυκόν καὶ RP § 3:17 ἀδιάκριτος WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 3:18 δὲ WH Treg NA28 ] + τῆς RP \* 4:1 πόθεν WH Treg NA28 ] - RP † 4:4 μοιχαλίδες WH Treg NA28 ] Μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες RP ‡ 4:4 ἐὰν WH NA28 ] ἂν Treg RP § 4:5 κατώκισεν WH Treg NA28 ] κατώκησεν RP \* 4:8 ἐγγιεῖ Treg NA28 RP ] ἐγγίσει WH † 4:9 μετατραπήτω WH NA28 ] μεταστραφήτω Treg RP ‡ 4:10 κυρίου WH Treg NA27 ] τοῦ κυρίου NA28 RP § 4:11 ἢ WH Treg NA28 ] καὶ RP \* 4:12 ἐστίν WH ] + ὁ Treg NA28 RP † 4:12 καὶ κριτής WH Treg NA28 ] - RP ‡ 4:12 ὁ κρίνων WH Treg NA28 ] ὃς κρίνεις RP § 4:12 πλησίον WH Treg NA28 ] ἕτερον RP \* 4:13 ἢ WH Treg NA28 ] καὶ RP † 4:13 πορευσόμεθα WH Treg NA28 ] πορευσώμεθα RP ‡ 4:13 ποιήσομεν WH NA28 ] ποιήσωμεν Treg RP § 4:13 ἐνιαυτὸν WH Treg NA28 ] + ἕνα RP \* 4:13 ἐμπορευσόμεθα WH Treg NA28 ] ἐμπορευσώμεθα RP † 4:13 κερδήσομεν WH Treg NA28 ] κερδήσωμεν RP ‡ 4:14 τὸ Treg NA28 RP ] - WH § 4:14 ποία WH NA28 ] + γὰρ Treg RP \* 4:14 ἐστε WH Treg NA28 ] ἔσται RP † 4:14 ἢ Treg NA28 RP ] - WH ‡ 4:14 ἔπειτα WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 4:15 θελήσῃ Treg NA28 RP ] θέληῃ WH \* 4:15 ζήσομεν WH Treg NA28 ] ζήσωμεν RP † 4:15 ποιήσομεν WH Treg NA28 ] ποιήσωμεν RP

## 5

1 Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. 2 ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπεν, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν, 3 ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν· ὡς πῦρ ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. 4 ἰδοὺ ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἄφυστερημένος\* ἄφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαώθ εἰσεληλύθασιν† 5 ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐσπαταλήσατε, ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν‡ ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. 6 κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον. οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν;

7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου. ἰδοὺ ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ§ ἕως ἁβῆ\* πρόϊμον καὶ ὄψιμον. 8 μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἤγγικεν. 9 μὴ στεναάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἰδοὺ ὁ κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἔστηκεν.† 10 ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί‡ τῆς κακοπαθίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ προφήτου, οἱ ἐλάλησαν ἐν§ τῷ ὀνόματι κυρίου. 11 ἰδοὺ μακαρίζομεν τοὺς ὑπομείναντας\* τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος κυρίου εἶδετε† ὅτι πολὺσπλαγχνὸς ἐστὶν ὁ κύριος‡ καὶ οἰκτίρμων.

12 Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανὸν μήτε τὴν γῆν μήτε ἄλλον τινα ὄρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ Ναὶ ναὶ καὶ τὸ Οὐ οὐ, ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν§ πέσητε.

13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω. 14 ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν\* ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου. 15 καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ κύριος· κὰν ἁμαρτίας ἢ πεπονηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ. 16 ἐξομολογεῖσθε ἑαυτοῖς ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας‡ καὶ εὐχεσθε§ ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. 17 Ἡλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῆ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἑνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. 18 καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ἕτερον ἔδωκεν\* καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησεν τὸν καρπὸν αὐτῆς.

19 Ἀδελφοί μου† ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῆ ἀπὸ τῆς ἀληθείας καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, 20 γινωσκέτω‡ ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ§ σώσει ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ θανάτου καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. 'p' /'book'

\* 5:4 ἀφυστερημένος WH Treg ] ἀπεστερημένος NA28 RP † 5:4 εἰσεληλύθασιν NA28 RP ] εἰσελήλυθαν WH Treg ‡ 5:5 ὑμῶν WH Treg NA28 ] + ὡς RP § 5:7 αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτόν RP \* 5:7 ἁβῆ WH Treg NA28 ] + ὑετὸν RP † 5:9 ἀδελφοί κατ' ἀλλήλων WH Treg NA28 ] κατ' ἀλλήλων ἀδελφοί RP ‡ 5:10 ἀδελφοί WH Treg NA28 ] + μου RP § 5:10 ἐν WH Treg NA28 ] - RP \* 5:11 ὑπομείναντας WH Treg NA28 ] ὑπομένοντας RP † 5:11 εἶδετε WH Treg NA28 ] ἴδετε RP ‡ 5:11 ὁ κύριος WH Treg NA28 ] - RP § 5:12 ὑπὸ κρίσιν WH Treg NA28 ] εἰς ὑπὸ κρίσιν RP \* 5:14 αὐτόν Treg NA28 RP ] - WH † 5:16 οὖν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 5:16 τὰς ἁμαρτίας WH Treg NA28 ] τὰ παραπτώματα RP § 5:16 εὐχεσθε Treg NA28 RP ] προσεύχεσθε WH \* 5:18 ὑετὸν ἔδωκεν WH NA28 RP ] ἔδωκεν ὑετὸν Treg † 5:19 μου WH Treg NA28 ] - RP ‡ 5:20 γινωσκέτω Treg NA28 RP ] γινώσκετε WH § 5:20 αὐτοῦ WH NA28 ] - Treg RP

## ΠΕΤΡΟΥ Α

<sup>1</sup> Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας, <sup>2</sup> κατὰ πρόγνωσιν θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθεῖη.

<sup>3</sup> Εὐλογητὸς ὁ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζώσαν δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, <sup>4</sup> εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς <sup>5</sup> τοὺς ἐν δυνάμει θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. <sup>6</sup> ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ ῥδέον\* ῥλυπηθέντες† ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, <sup>7</sup> ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως ῥπολυτιμότερον‡ χρυσοῦ τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὕρεθῆ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν§ ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>8</sup> ὃν οὐκ ῥιδόντες\* ἀγαπάτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες δὲ ῥαγαλλιᾶσθε† χαρᾶ ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξαμένῳ, <sup>9</sup> κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ῥὐμῶν‡ σωτηρίαν ψυχῶν.

<sup>10</sup> Περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφηταὶ οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες, <sup>11</sup> ἐραυνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ προμαρτυρούμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας· <sup>12</sup> οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά, ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ῥὐμᾶς§ πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

<sup>13</sup> Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες τελείως, ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>14</sup> ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, <sup>15</sup> ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, <sup>16</sup> διότι γέγραπται ὅτι\* ῥἅγιοι ῥἔσεσθε† ὅτι ἐγὼ ῥἅγιος‡

<sup>17</sup> Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε· <sup>18</sup> εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, <sup>19</sup> ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, <sup>20</sup> προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ῥἐσχάτου§ τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς <sup>21</sup> τοὺς δι' αὐτοῦ ῥπιστοὺς\* εἰς θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς θεόν.

<sup>22</sup> Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ῥἀληθείας† εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον ῥἐκ‡ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, <sup>23</sup> ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος θεοῦ καὶ ῥμένοντος§ <sup>24</sup> διότι πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ῥαὐτῆς\* ὡς ἄνθος‡ χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ῥἄνθος ἐξέπεσεν· <sup>25</sup> τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

## 2

<sup>1</sup> Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ῥὕποκρίσεις\* καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς, <sup>2</sup> ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε

\* **1:6** ῥδέον WH Treg ] + ἐστίν NA28 RP † **1:6** λυπηθέντες WH Treg NA27 RP ] λυπηθέντας NA28 ‡ **1:7** πολυτιμότερον WH Treg NA28 ] πολὺ τιμιώτερον RP § **1:7** δόξαν καὶ τιμὴν WH Treg NA28 ] τιμὴν καὶ εἰς δόξαν RP \* **1:8** εἰδότες WH Treg NA28 ] εἰδότες RP † **1:8** ἀγαλλιᾶσθε Treg NA28 RP ] ἀγαλλιᾶτε WH ‡ **1:9** ὑμῶν Treg NA28 RP ] – WH § **1:12** ὑμᾶς WH Treg ] + ἐν NA28 RP \* **1:16** ὅτι WH NA27 ] – Treg NA28 RP † **1:16** ἔσεσθε WH Treg NA28 ] γίνεσθε RP ‡ **1:16** ἅγιος WH Treg NA28 ] + εἰμι NA27 RP § **1:20** ἐσχάτου WH Treg NA28 ] ἐσχάτων RP \* **1:21** πιστοὺς WH Treg NA28 ] πιστεύοντας RP † **1:22** ἀληθείας WH Treg NA28 ] + διὰ πνεύματος RP ‡ **1:22** ἐκ WH Treg NIV ] + καθαρᾶς RP NA28 § **1:23** μένοντος WH Treg NA28 ] + εἰς τὸν αἰῶνα RP \* **1:24** αὐτῆς WH Treg NA28 ] ἀνθρώπου RP † **1:24** ἄνθος WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* **2:1** ὑποκρίσεις Treg NA28 RP ] ὑπόκρισιν WH

εἰς σωτηρίαν†, <sup>3</sup>εἰ#ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος.

<sup>4</sup> Πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ θεῶ ἐκλεκτὸν ἔντιμον <sup>5</sup> καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς εἰς Σιέρατευμα ἅγιον, ἀνεύγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους\* θεῶ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. <sup>6</sup> διότι περιέχει ἐν†γραφῇ Ἰδοῦ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαίον ἐκλεκτὸν‡ ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασυχυθη. <sup>7</sup> ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν§ δὲ λίθος\* ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας <sup>8</sup> καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου· οἱ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες· εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν.

<sup>9</sup> Ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτὸν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκοτῶν ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. <sup>10</sup> οἱ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς θεοῦ, οἱ οὐκ ἠλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες. <sup>11</sup> Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς. <sup>12</sup> τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν†, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες‡ δοξάσωσι τὸν θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

<sup>13</sup> Ὑποτάγητε Δπάση ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν κύριον· εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι, <sup>14</sup> εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν <sup>15</sup> (ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, ἀγαθοποιῶντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν). <sup>16</sup> ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς θεοῦ δοῦλοι\*. <sup>17</sup> πάντας τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε† τὸν θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

<sup>18</sup> Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπεικέσις ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. <sup>19</sup> τοῦτο γὰρ χάρις εἰ διὰ συνείδησιν θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως· <sup>20</sup> ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἀμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιῶντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ θεῶ. <sup>21</sup> εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν‡ ὑμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ. <sup>22</sup> ὃς ἀμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν οὐδὲ εὐρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. <sup>23</sup> ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπεῖλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως. <sup>24</sup> ὃς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μῶλωπι Σιάθητε. <sup>25</sup> ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα ἁπλάνωμενοι\* ἀλλὰ ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

### 3

<sup>1</sup> Ὅμοίως\* γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ†εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται <sup>2</sup> ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνήν ἀναστροφὴν ὑμῶν. <sup>3</sup> ὣν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, <sup>4</sup> ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πρᾶεως καὶ ἡσυχίου‡ πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πολυτελής. <sup>5</sup> οὕτως γὰρ ποτε καὶ αἱ ἅγαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς§θεὸν ἐκόσμου ἐαυτὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, <sup>6</sup> ὡς Σάρρα ὑπήκουσεν\* τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἧς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιῶσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.

† 2:2 εἰς σωτηρίαν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 2:3 εἰ WH Treg NA28 ] εἶπερ RP § 2:5 εἰς WH Treg NA28 ] - RP \* 2:5 εὐπροσδέκτους WH Treg NA28 ] + τῷ NA27 RP † 2:6 ἐν WH Treg NA28 ] + τῇ RP ‡ 2:6 ἀκρογωνιαίον ἐκλεκτὸν Treg NA28 RP ] ἐκλεκτὸν ἀκρογωνιαίον WH § 2:7 ἀπιστοῦσιν WH Treg NA28 ] ἀπειθοῦσιν RP \* 2:7 λίθος WH Treg NA28 ] λίθον RP † 2:12 ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν WH Treg NA28 ] ἔχοντες καλήν ἐν τοῖς ἔθνεσιν RP ‡ 2:12 ἐποπτεύοντες WH Treg NA28 ] ἐποπτεύσαντες RP § 2:13 Ὑποτάγητε WH Treg NA28 ] + οὖν RP \* 2:16 θεοῦ δοῦλοι WH Treg NA28 ] δοῦλοι θεοῦ RP † 2:17 ἀγαπάτε WH Treg NA28 ] ἀγαπήσατε RP ‡ 2:21 ὑμῶν WH Treg NA28 ] ἡμῶν RP § 2:24 μῶλωπι WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP \* 2:25 πλάνωμενοι WH Treg NA28 ] πλάνωμενα RP \* 3:1 Ὅμοίως WH Treg ] + αἱ NA28 RP † 3:1 καὶ Treg NA28 RP ] - WH ‡ 3:4 πρᾶεως καὶ ἡσυχίου Treg NA28 RP ] ἡσυχίου καὶ πρᾶεως WH § 3:5 εἰς WH Treg NA28 ] ἐπὶ RP \* 3:6 ὑπήκουσεν Treg NA28 RP ] ὑπήκουεν WH



<sup>7</sup> Οἱ ἄνδρες ὁμοίως συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρω σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ Ἑσκληρονόμοις<sup>†</sup> χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

<sup>8</sup> Τὸ δὲ τέλος πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγχνοι, ἑταπεινόφρονες<sup>‡</sup> <sup>9</sup> μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας τούναντίον δὲ εὐλογοῦντες<sup>§</sup> ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. <sup>10</sup> ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς παυσάτω τὴν ἑγλώσσαν\* ἀπὸ κακοῦ καὶ ἑχέλι<sup>†</sup> τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον, <sup>11</sup> ἐκκλινάτω ἑδὲ<sup>‡</sup> ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν. <sup>12</sup> ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίου καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

<sup>13</sup> Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ἑζηλωταὶ<sup>§</sup> γένησθε; <sup>14</sup> ἀλλ' εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε, <sup>15</sup> κύριον δὲ τὸν ἑχριστὸν\* ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, ἑτοιμοὶ<sup>†</sup> αἰεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, <sup>16</sup> ἄλλὰ<sup>‡</sup> μετὰ πραύτητος καὶ φόβου, συνειδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ᾧ ἑκαταλαλεῖσθε<sup>§</sup> καταισχυρθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν ἑχριστῷ ἀναστροφῆν. <sup>17</sup> κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ, πάσχειν ἢ κακοποιοῦντας. <sup>18</sup> ὅτι καὶ ἑχριστὸς ἄπαξ περὶ ἀμαρτιῶν ἑπάθεν\* δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς<sup>†</sup> προσαγάγῃ τῷ θεῷ, θανατωθεῖς μὲν σαρκὶ ζωοποιηθεῖς δὲ πνεύματι. <sup>19</sup> ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεῖς ἐκήρυξεν, <sup>20</sup> ἀπειθήσασίν ποτε ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε κατασκευαζομένης κιβωτοῦ εἰς ἣν ὀλίγοι<sup>‡</sup> τοῦτ' ἔστιν ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος. <sup>21</sup> ὁ ἑκαὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν<sup>§</sup> σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ ἑχριστοῦ, <sup>22</sup> ὅς ἐστιν ἐν ἑδεξιᾷ\* θεοῦ πορευθεῖς εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων.

#### 4

<sup>1</sup> ἑχριστοῦ οὖν ἑπαθόντος\* σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ ἑπαθὼν<sup>†</sup> σαρκὶ πέπαυται ἑαμαρτίας<sup>‡</sup> <sup>2</sup> εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. <sup>3</sup> ἀρκετὸς ἑγὰρ<sup>§</sup> παρεληλυθῶς ἑχρόνος\* τὸ βούλημα<sup>†</sup> τῶν ἐθνῶν ἑκατειργάσθαι<sup>‡</sup> πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις, πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρίαις. <sup>4</sup> ἐν ᾧ ἑξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες. <sup>5</sup> οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ ἐτοίμως ἑχοντι κρῖναι<sup>§</sup> ζῶντας καὶ νεκρούς. <sup>6</sup> εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ ζῶσι δὲ κατὰ θεὸν πνεύματι. <sup>7</sup> Πάντων δὲ τὸ τέλος ἡγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε ἑίς\* προσευχὰς. <sup>8</sup> πρὸ πάντων<sup>†</sup> τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἑκτενῆ ἑχοντες, ὅτι ἀγάπη ἑκαλύπτει<sup>‡</sup> πλῆθος ἑαμαρτιῶν. <sup>9</sup> φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ ἑγογγυσμοῦ<sup>§</sup> <sup>10</sup> ἑκαστος καθὼς ἑλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. <sup>11</sup> εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια θεοῦ. εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἑσχύος ἑῆς\* χορηγεῖ ὁ θεός. ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ θεὸς διὰ Ἰησοῦ ἑχριστοῦ, ᾧ ἔστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. <sup>12</sup> Ἀγαπητοί, μὴ ἑξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν

† 3:7 συκληρονόμοις WH Treg NA28 ] συκληρονόμοι RP ‡ 3:8 ταπεινόφρονες WH Treg NA28 ] φιλόφρονες RP § 3:9 εὐλογοῦντες WH Treg NA28 ] + εἰδότες RP \* 3:10 γλώσσαν WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP † 3:10 χέλι WH Treg NA28 ] + αὐτοῦ RP ‡ 3:11 δὲ WH Treg NA28 ] - RP § 3:13 ζηλωταὶ WH Treg NA28 ] μιμηταὶ RP \* 3:15 ἑχριστὸν WH Treg NA28 ] θεὸν RP † 3:15 ἑτοιμοὶ WH Treg NA28 ] + δὲ RP ‡ 3:16 ἀλλὰ WH Treg NA28 ] - RP § 3:16 καταλαλεῖσθε WH NA28 ] καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν Treg RP \* 3:18 ἑπάθεν RP NA28 ] ἀπέθανεν WH Treg NIV † 3:18 ὑμᾶς WH NA28 RP ] ἡμᾶς Treg ‡ 3:20 ὀλίγοι WH Treg NA28 ] ὀλίγοι RP § 3:21 καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν WH Treg NA28 ] ἀντίτυπον νῦν καὶ ἡμᾶς RP \* 3:22 δεξιᾷ WH Treg ] + τοῦ NA28 RP \* 4:1 παθόντος WH Treg NA28 ] + ὑπὲρ ἡμῶν RP † 4:1 παθὼν WH Treg NA28 ] + ἐν RP ‡ 4:1 ἑαμαρτίας Treg NA28 RP ] ἑαμαρτίας WH § 4:3 γὰρ WH Treg NA28 ] + ἡμῖν RP \* 4:3 ἑχρόνος WH Treg NA28 ] + τοῦ βίου RP † 4:3 βούλημα WH Treg NA28 ] θέλημα RP ‡ 4:3 κατειργάσθαι WH Treg NA28 ] κατεργάσασθαι RP § 4:5 ἑχοντι κρῖναι Treg NA28 RP ] κρῖνοντι WH \* 4:7 εἰς WH Treg NA28 ] + τὰς RP † 4:8 πάντων WH Treg NA28 ] + δὲ RP ‡ 4:8 καλύπτει WH Treg NA28 ] καλύψει RP § 4:9 γογγυσμοῦ WH Treg NA28 ] + γογγυσμῶν RP \* 4:11 ἑς WH Treg NA28 ] ὡς RP

ὑμῖν γινομένη ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος, <sup>13</sup> ἀλλὰ καθὼς κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι. <sup>14</sup> εἰ ὀνειδίξεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται† <sup>15</sup> μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὡς ἀλλοτριεπίσκοπος. <sup>16</sup> εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι†τούτῳ. <sup>17</sup> ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ θεοῦ εὐαγγελίῳ; <sup>18</sup> καὶ εἰ ὁ Ὅδίκαιος μόλις σῶζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; <sup>19</sup> ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ\* πιστῶ κτίστη παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς ἑαυτῶν†ἐν ἀγαθοποιίᾳ.

## 5

<sup>1</sup> Πρεσβυτέρους ὄν\* ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός, <sup>2</sup> ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποιμνιον τοῦ θεοῦ, ἑπισκοποῦντες†μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως ἑκατὰ θεόν†, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως, <sup>3</sup> μὴδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου. <sup>4</sup> καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κοιμηῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. <sup>5</sup> ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἑαλληλοῖς†τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι Ὁ θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν. <sup>6</sup> Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, <sup>7</sup> πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. <sup>8</sup> νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν ἑτινα\*καταπιεῖν† <sup>9</sup> ὃ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ†κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. <sup>10</sup> ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ† ὀλίγον παθόντας αὐτὸς ἑκαταρτίσει\* στηρίξει, σθενώσει, ἑμελιώσει† <sup>11</sup> αὐτῷ†τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων†. ἀμήν. <sup>12</sup> Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ θεοῦ· εἰς ἣν ἑστήτε\* <sup>13</sup> ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μᾶρκος ὁ υἱός μου. <sup>14</sup> ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ† /book

† **4:14** ἀναπαύεται WH Treg NA28 ] + κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξαζέται RP † **4:16** ὀνόματι WH Treg NA27 ] μέρει NA28 RP § **4:18** ὁ Treg NA28 RP ] + δὲ WH \* **4:19** θεοῦ WH Treg NA28 ] + ὡς RP † **4:19** αὐτῶν Treg NA28 RP ] - WH \* **5:1** οὖν WH Treg NA27 ] τοὺς NA28 RP † **5:2** ἐπισκοποῦντες Treg NA28 RP ] - WH † **5:2** κατὰ θεόν Treg NA28 ] - WH RP § **5:5** ἀλληλοῖς WH Treg NA28 ] + ὑποτασσόμενοι RP \* **5:8** τινα NA28 ] τίνα RP; - WH Treg † **5:8** καταπιεῖν WH Treg NA28 ] καταπίη RP † **5:9** τῷ WH Treg NA27 ] - NA28 RP § **5:10** Χριστῷ WH NA28 ] + Ἰησοῦ Treg NA27 RP \* **5:10** καταρτίσει WH Treg NA28 ] καταρτίσαι ὑμᾶς RP † **5:10** ἑμελιώσει NA28 RP ] - WH Treg † **5:11** αὐτῷ WH Treg NA28 ] + ἡ δόξα καὶ RP § **5:11** τῶν αἰώνων Treg NIV RP ] - WH NA28 \* **5:12** στήτε WH Treg NA28 ] ἐστήκατε RP † **5:14** Χριστῷ WH Treg NA28 ] + Ἰησοῦ ἀμήν RP

## ΠΕΤΡΟΥ Β

1 Ἐν Συμεῶν\* Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἰσοτίμοις ἡμῖν λαχοῦσιν πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθεῖσιν ἐν ἐπιγνώσει τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν. 3 Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ†, 4 δι' ὧν τὰ τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν‡ ἐπαγγέλματα δεδωρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ δόξῃ ἐπιθυμίας φθορᾶς. 5 καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδῆν πάσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν, 6 ἐν δὲ τῇ γνῶσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατεῖᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν, 7 ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην. 8 ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν. 9 ὧ γὰρ μὴ πάρεστιν ταῦτα, τυφλός ἐστιν μυωπάζων, λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτημάτων\* 10 διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιούντες οὐ μὴ πταισῆτέ ποτε. 11 οὕτως γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. 12 Διὸ μελλήσω† αἰεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκω περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείας. 13 δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμι ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, 14 εἰδὼς ὅτι ταχινή ἐστὶν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέν μοι. 15 σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιεῖσθαι. 16 Οὐ γὰρ σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπτει γεννηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος. 17 λαβὼν γὰρ παρὰ θεοῦ πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαῦδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης· Ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός μου οὗτός ἐστιν‡, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα— 18 καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει§. 19 καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ὧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες ὡς λύχνω φαίνοντι ἐν ἀύχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. 20 τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται, 21 οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ἡ προφητεία ποτέ\*, ἀλλὰ ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ θεοῦ ἄνθρωποι.

## 2

1 Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἰρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν. 2 καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. 3 καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει\*

4 Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἀγγέλων ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ σειραῖς† ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν τηρουμένους, 5 καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξεν, κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας, 6 καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας

\* 1:1 Συμεῶν Treg NA28 RP ] Σιμων WH † 1:3 ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ Treg NA28 ] διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς WH RP ‡ 1:4 τίμια καὶ μέγιστα ἡμῖν WH NA28 ] μέγιστα καὶ τίμια ἡμῖν Treg; τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα RP § 1:4 τῷ WH Treg NA28 ] - RP

\* 1:9 ἁμαρτημάτων Treg ] ἁμαρτιῶν WH NA28 RP † 1:12 μελλήσω WH Treg NA28 ] οὐκ ἀμελήσω RP ‡ 1:17 Ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός μου οὗτός ἐστιν WH NA28 ] οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός Treg RP § 1:18 ἀγίῳ ὄρει WH Treg NA28 ] ὄρει τῷ ἀγίῳ RP \* 1:21 προφητεία ποτέ WH Treg NA28 ] ποτέ προφητεία RP † 1:21 ἀπὸ WH NA28 ] ἄγιοι Treg RP \* 2:3 νυστάζει WH Treg NA28 ] νυστάξει RP † 2:4 σειραῖς RP NA28 ] σιροῖς WH Treg NIV

τεφρώσας ἡ καταστροφὴ κατέκρινεν, ὑπόδειγμα μελλόντων ἄσεβέσιν ὡς τεθεικώς, <sup>7</sup> καὶ δίκαιον ἰσχυρῶς καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρρύσατο — <sup>8</sup> βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις ἐβασάνιζεν — <sup>9</sup> οἶδεν κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ῥύεσθαι, ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν, <sup>10</sup> μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ μiasμοῦ πορευομένους καὶ κυριότητος καταφρονούντας.

Τολμηταί, αὐθάδεις, δόξας οὐ τρέμουσιν, βλασφημοῦντες, <sup>11</sup> ὅπου ἄγγελοι ἰσχυροὶ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες οὐ φέρουσιν κατ' αὐτῶν βλάσφημον κρίσιν. <sup>12</sup> οὗτοι δέ, ὡς ἄλογα ζῶα γεγεννημένα φυσικὰ εἰς ἄλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσιν βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν καὶ φθαρήσονται, <sup>13</sup> ἀδικούμενοι μισθὸν ἀδικίας· ἡδονὴν ἠγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ μῶμοι ἐντροφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν συνευωχούμενοι ὑμῖν, <sup>14</sup> ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος καὶ ἀκαταπαύστους ἀμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα, <sup>15</sup> καταλιπόντες εὐθείαν ὁδὸν ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσοῦ ὅς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν <sup>16</sup> ἔλεγχιν δὲ ἔσχεν ἰδίας παρανομίας· ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου παραφρονίαν.

<sup>17</sup> Οὗτοι εἰσιν πηγαὶ ἄνυδροι καὶ ὀμίχλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκοτεινοῦ τετήρηται. <sup>18</sup> ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς ἀσελγείαις τοὺς ὀλίγως ἀποφεύγοντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους, <sup>19</sup> ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ὧ γὰρ τις ἤττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. <sup>20</sup> εἰ γὰρ ἀποφυγόντες τὰ μιάσματα τοῦ κόσμου ἐπιγνώσει τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ἠττώνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χεῖρονα τῶν πρώτων. <sup>21</sup> κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης ἢ ἐπιγνοῦσιν ὑποστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἀγίας ἐντολῆς. <sup>22</sup> συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὄφις λουσαμένη εἰς κυλισμὸν βορβοῦρου.

### 3

<sup>1</sup> Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῆ διάνοιαν, <sup>2</sup> μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἀγίων προφητῶν καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος, <sup>3</sup> τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐμπαιμονῆ ἐμπαίικται κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι <sup>4</sup> καὶ λέγοντες· Ποῦ ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτως διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. <sup>5</sup> λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι καὶ γῆ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα τῷ θεῷ λόγῳ, <sup>6</sup> δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο. <sup>7</sup> οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶν πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

‡ 2:6 καταστροφὴ Treg NA28 RP ] - WH NIV § 2:6 ἀσεβέσιν WH NA27 ] ἀσεβεῖν Treg NA28 RP \* 2:8 ὁ Treg NA28 RP ] - WH † 2:11 αὐτῶν Holmes WHmarg ] + παρὰ κυρίῳ WH Treg NA28 RP; + παρὰ κυρίου NA27 ‡ 2:12 γεγεννημένα φυσικὰ WH Treg NA28 ] φυσικὰ γεγεννημένα RP § 2:12 καὶ φθαρήσονται WH Treg NA28 ] καταφθαρήσονται RP \* 2:13 ἀδικούμενοι WH NA28 ] κομιοῦμενοι Treg RP † 2:13 ἀπάταις WH NA28 RP ] ἀγάπαις Treg ‡ 2:14 ἀκαταπαύστους Treg NA28 RP ] ἀκαταπάστους WH § 2:15 καταλιπόντες Treg NA28 RP ] καταλείποντες WH NA27 \* 2:15 Βοσοῦ Treg RP NA28 ] Βεῶρ WH NIV † 2:17 καὶ ὀμίχλαι WH Treg NA28 ] νεφέλαι RP ‡ 2:17 σκοτεινοῦ WH Treg NA28 ] + εἰς αἰῶνα RP § 2:18 ὀλίγως WH Treg NA27 ] ὄντως NA28 RP \* 2:18 ἀποφεύγοντας WH Treg NA28 ] ἀποφυγόντας RP † 2:19 καὶ Treg RP ] - WH NA28 ‡ 2:20 κυρίου WH Treg NA28 RP ] + ἡμῶν NA27 § 2:21 ὑποστρέψαι WH Treg NA28 ] ἐπιστρέψαι RP \* 2:22 συμβέβηκεν WH Treg NA28 ] + δὲ RP † 2:22 κυλισμὸν WH Treg NA28 ] κύλισμα RP \* 3:3 ἐσχάτων WH Treg NA28 ] ἐσχάτου RP † 3:3 ἐν ἐμπαιμονῇ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 3:6 δι' ὧν WH Treg NA27 RP ] δι' ὄν NA28 § 3:7 αὐτῷ WH NA28 ] αὐτοῦ Treg RP

8 Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία. 9 οὐ βραδύνει ἡ κύριος\* τῆς ἐπαγγελίας, ὡς τινες βραδύτητα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ὑμᾶς† μὴ βουλόμενός τινος ἀπολέσθαι ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι. 10 ἤξει δὲ ἡμέρα‡ κυρίου ὡς κλέπτῃ§ ἐν ἧ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα ἡλυθήσεται\* καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα εὐρεθήσεται†

11 Τούτων οὕτως‡ πάντων λυομένων ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, 12 προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι ἡλυθήσονται καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται. 13 καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ, 15 καὶ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν σωτηρίαν ἡγεῖσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν ἑδοθεῖσαν αὐτῷ§ σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν, 16 ὡς καὶ ἐν πάσαις ἑταῖς\* ἐπιστολαῖς λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν αἷς† ἐστὶν δυσνόητά τινα, ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι ἑστρεβλοῦσιν‡ ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. 17 ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες φυλάσσεσθε ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ, 18 ἀξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. ἁμὴν§ ῥ / ' /book'

\* 3:9 κύριος WH Treg NA28 ] ὁ κύριος RP † 3:9 ὑμᾶς WH Treg NA28 ] ἡμᾶς RP ‡ 3:10 ἡμέρα WH Treg NA28 ] ἡμέρα RP § 3:10 κλέπτῃ WH Treg NA28 ] + ἐν νυκτί RP \* 3:10 ἡλυθήσεται WH Treg NA28 ] ἡλυθήσονται RP † 3:10 εὐρεθήσεται WH Treg NA27 ] κατακαήσεται RP; οὐχ εὐρεθήσεται em NA28 ‡ 3:11 οὕτως WH NA28 ] οὕν Treg RP § 3:15 δοθεῖσαν αὐτῷ WH Treg NA28 ] αὐτῷ δοθεῖσαν RP \* 3:16 ταῖς NA28 RP ] - WH Treg NA27 † 3:16 αἷς WH Treg NA28 ] οἷς RP ‡ 3:16 ἑστρεβλοῦσιν WH Treg NA27 RP ] ἑστρεβλώσουσιν NA28 § 3:18 ἁμὴν Treg NA27 RP ] - WH NA28

## ΙΩΑΝΝΟΥ Α

<sup>1</sup> Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς— <sup>2</sup> καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἐωράκαμεν καὶ μαρτυροῦμεν καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν— <sup>3</sup> ὃ ἐωράκαμεν καὶ\* ἀκηκόαμεν ἀπαγγέλλομεν ἔτι καὶ ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· <sup>4</sup> καὶ ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾗ πεπληρωμένη.

<sup>5</sup> Καὶ ἔστιν αὕτη ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ θεὸς φῶς ἐστὶν καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία. <sup>6</sup> ἔάν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ καὶ ἐν τῷ σκοτεῖ περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν· <sup>7</sup> ἔάν ἡμεῖς ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν ὡς αὐτὸς ἐστὶν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων καὶ τὸ αἶμα Ἰησοῦ\* τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας. <sup>8</sup> ἔάν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν†. <sup>9</sup> ἔάν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶν καὶ δίκαιος ἵνα ἀφῆ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας καὶ καθάρσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. <sup>10</sup> ἔάν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

## 2

<sup>1</sup> Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν ἵνα μὴ ἀμάρτητε. καὶ ἔάν τις ἀμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον, <sup>2</sup> καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστὶν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

<sup>3</sup> Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἔάν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. <sup>4</sup> ὁ λέγων ὅτι\* Ἐγνώκα αὐτόν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν ψεύστης ἐστίν, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· <sup>5</sup> ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ τετελειώται. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἔσμεν· <sup>6</sup> ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένει ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησεν καὶ αὐτὸς† περιπατεῖν.

<sup>7</sup> Ἄγαπητοί‡ οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιὰν ἣν εἶχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιὰ ἐστὶν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε§ <sup>8</sup> πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστὶν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν ὑμῖν, ὅτι ἡ σκοτία παράγεται καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει. <sup>9</sup> ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι. <sup>10</sup> ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν· <sup>11</sup> ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδεν ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσεν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

<sup>12</sup> Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· <sup>13</sup> γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. <sup>14</sup> ἔγραψα\* ὑμῖν, παιδιά, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα· ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε καὶ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν.

<sup>15</sup> Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἔάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ· <sup>16</sup> ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ ἐκ τοῦ κόσμου ἐστίν· <sup>17</sup> καὶ ὁ κόσμος παράγεται καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ, ὃ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

<sup>18</sup> Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστίν, καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι† ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. <sup>19</sup> ἔξ ἡμῶν ἐξήλθαν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ

\* **1:3** καὶ WH Treg NA28 ] - RP † **1:4** ἡμεῖς WH Treg NA28 ] ὑμῖν RP ‡ **1:5** ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν NA28 RP ] οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ WH Treg § **1:7** δὲ WH Treg NA27 RP ] - NA28 \* **1:7** Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP † **1:8** οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν WH NA28 RP ] ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν Treg \* **2:4** ὅτι WH Treg NA28 ] - RP † **2:6** αὐτὸς WH Treg ] + οὕτως NA28 RP ‡ **2:7** Ἀγαπητοί WH Treg NA28 ] Ἀδελφοί RP § **2:7** ἠκούσατε WH Treg NA28 ] + ἀπ' ἀρχῆς RP \* **2:14** ἔγραψα WH Treg NA28 ] Γράφω RP † **2:18** ὅτι WH Treg NA28 ] + ὁ RP

ἡμῶν· εἰ γὰρ ἐξ ἡμῶν ἦσαν †, μεμενήκεισαν ἄν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶν πάντες ἐξ ἡμῶν. <sup>20</sup> καὶ ὁμοιογραφία ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου † καὶ οἴδατε † πάντες \* <sup>21</sup> οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστιν. <sup>22</sup> τίς ἐστὶν ὁ ψεύστης εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν. <sup>23</sup> πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει †. <sup>24</sup> ὁμοιογραφία ὑμεῖς † ὁμοιογραφία ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω· ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνη ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἡκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. <sup>25</sup> καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

<sup>26</sup> Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανῶντων ὑμᾶς. <sup>27</sup> καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ † μένει ἐν ὑμῖν †, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ † αὐτοῦ \* χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστὶν καὶ οὐκ ἔστιν ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, † μένετε † ἐν αὐτῷ.

<sup>28</sup> Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ, ἵνα † ἐὰν † φανερωθῇ † σχῶμεν † παρρησίαν καὶ μὴ αἰσχυρθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. <sup>29</sup> ἐὰν εἰδῆτε ὅτι \* δίκαιός ἐστιν, γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

### 3

<sup>1</sup> ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ ἵνα τέκνα θεοῦ κληθῶμεν, † καὶ ἐσμέν \*. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει † ἡμᾶς † ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν. <sup>2</sup> ἀγαπητοί, νῦν τέκνα θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα. † οἴδαμεν † ὅτι ἐὰν φανερωθῇ ὁμοιογραφία αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁψόμεθα αὐτόν καθὼς ἐστὶν. <sup>3</sup> καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτὸν καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστὶν.

<sup>4</sup> Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. <sup>5</sup> καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη ἵνα τὰς ἁμαρτίας † ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. <sup>6</sup> πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων οὐχ ἐώρακεν αὐτόν οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. <sup>7</sup> † τεκνία \* μηδεὶς πλανᾷ ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. <sup>8</sup> ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. <sup>9</sup> πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται. <sup>10</sup> ἐν τούτῳ φανερά ἐστὶν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

<sup>11</sup> Ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἡκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. <sup>12</sup> οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν καὶ ἔσφαξεν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια. <sup>13</sup> † μὴ † θαυμάζετε, † ἀδελφοί † εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. <sup>14</sup> ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς· ὁ μὴ † ἀγαπῶν † μένει ἐν τῷ θανάτῳ. <sup>15</sup> πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστίν, καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν † αὐτῷ \* μένουσαν. <sup>16</sup> ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκεν· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς † θεῖναι † <sup>17</sup> ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

† 2:19 ἐξ ἡμῶν ἦσαν WH Treg NA28 ] ἦσαν ἐξ ἡμῶν RP § 2:20 καὶ Treg NA28 RP ] - WH \* 2:20 πάντες WH NA28 ] πάντα Treg RP † 2:23 ὁ ὁμολογῶν ... ἔχει WH Treg NA28 ] - RP † 2:24 ὑμεῖς WH Treg NA28 ] + οὖν RP § 2:27 μένει ἐν ὑμῖν WH Treg NA28 ] ἐν ὑμῖν μένει RP \* 2:27 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτὸ RP † 2:27 μένετε WH Treg NA28 ] μενεῖτε RP † 2:28 ἐὰν WH Treg NA28 ] ὅταν RP § 2:28 σχῶμεν WH Treg NA28 ] ἔχωμεν RP \* 2:29 ὅτι WH RP ] + καὶ NA28 Treg \* 3:1 καὶ ἐσμέν WH Treg NA28 ] - RP † 3:1 ἡμᾶς WH Treg NA28 ] ὑμᾶς RP † 3:2 οἴδαμεν WH Treg NA28 ] + δὲ RP § 3:5 ἁμαρτίας WH Treg NA28 ] + ἡμῶν RP \* 3:7 τεκνία WH Treg NA27 RP ] παιδία NA28 WHmarg † 3:13 μὴ WH Treg RP ] καὶ μὴ NA28 † 3:13 ἀδελφοί WH Treg NA28 ] + μου RP § 3:14 ἀγαπῶν WH Treg NA28 ] + τὸν ἀδελφόν RP \* 3:15 αὐτῷ WH Treg NA28 ] ἑαυτῷ RP † 3:16 θεῖναι WH Treg NA28 ] τιθεῖναι RP

18 Ἐκτεκνία<sup>‡</sup> μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσει ἀλλὰ ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. 19 Ἐν<sup>§</sup>τούτῳ γινώσκόμεθα\* ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὴν καρδίαν<sup>†</sup> ἡμῶν 20 ὅτι ἐὰν καταγινώσκη ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν καὶ γινώσκει πάντα. 21 ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία μὴ καταγινώσκη ἡμῶν<sup>‡</sup>, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν θεόν, 22 καὶ ὁ ἐὰν<sup>§</sup>δαίτῳμεν λαμβάνομεν ἀπ'<sup>\*</sup> αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ τηροῦμεν καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. 23 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν<sup>†</sup> τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολήν ἡμῖν<sup>‡</sup> 24 καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.

#### 4

1 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφητὰ ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. 2 ἐν τούτῳ γινώσκετε\* τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, 3 καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν<sup>†</sup> Ἰησοῦν<sup>‡</sup> ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστίν· καὶ τοῦτό ἐστίν τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη. 4 Ὑμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. 5 αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσίν· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσιν καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει. 6 ἡμεῖς ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν θεὸν ἀκούει ἡμῶν, ὃς οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.

7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν, καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν θεόν. 8 ὁ μὴ ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν θεόν, ὅτι ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν. 9 ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. 10 ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήκαμεν<sup>§</sup> τὸν θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς καὶ ἀπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν. 11 ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. 12 θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν μένει καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ ἐν ἡμῖν τετελειωμένη ἐστίν\*.

13 Ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. 14 καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκεν τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου. 15 ὃς ἐὰν<sup>†</sup> ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς<sup>‡</sup> ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει καὶ αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ. 16 καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν. §

Ὁ θεὸς ἀγάπη ἐστίν, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ θεῷ μένει καὶ ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ μένει. 17 ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστίν καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. 18 φόβος οὐκ ἐστὶν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. 19 ἡμεῖς ἀγαπῶμεν\* ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. 20 ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι ἀγαπῶ τὸν θεόν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἐώρακεν, τὸν θεὸν ὃν οὐ<sup>†</sup> ἐώρακεν οὐ δύναται ἀγαπᾶν. 21 καὶ ταύτην τὴν ἐντολήν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

‡ 3:18 Τεκνία WH Treg NA28 ] + μου RP § 3:19 ἐν WH ] καὶ ἐν Treg NA28 RP \* 3:19 γινώσκόμεθα WH Treg NA28 ] γινώσκομεν RP † 3:19 τὴν καρδίαν WH NA28 ] τὰς καρδίας Treg RP ‡ 3:21 μὴ καταγινώσκη ἡμῶν Treg ] μὴ καταγινώσκη WH; ἡμῶν μὴ καταγινώσκη NA28; ἡμῶν μὴ καταγινώσκη ἡμῶν RP § 3:22 ἐὰν Treg NA28 RP ] ἂν WH \* 3:22 ἀπ' WH Treg NA28 ] παρ' RP † 3:23 πιστεύσωμεν WH NA28 RP ] πιστεύωμεν Treg ‡ 3:23 ἡμῖν WH Treg NA28 ] - RP \* 4:2 γινώσκετε WH Treg NA28 ] γινώσκειται RP † 4:3 τὸν WH Treg NA28 ] - RP ‡ 4:3 Ἰησοῦν WH Treg NA28 ] + Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα RP § 4:10 ἠγαπήκαμεν WH NA28 ] ἠγαπήσαμεν Treg RP \* 4:12 ἐν ἡμῖν τετελειωμένη ἐστίν NA28 ] τετελειωμένη ἐν ἡμῖν ἐστίν WH Treg; τετελειωμένη ἐστίν ἐν ἡμῖν RP † 4:15 ἐὰν WH NA28 ] ἂν Treg RP ‡ 4:15 Ἰησοῦς Treg NA28 RP ] + Χριστός WH § 4:16 μένει WH NA28 RP ] - Treg \* 4:19 ἀγαπῶμεν WH Treg NA28 ] + αὐτόν RP † 4:20 οὐ WH Treg NA28 ] πῶς RP



## 5

1 Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ χριστὸς ἐκ τοῦ θεοῦ γεγέννηται, καὶ\* πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ. 2 ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ, ὅταν τὸν θεὸν ἀγαπῶμεν καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν† 3 αὕτη γὰρ ἐστὶν ἡ ἀγάπη τοῦ θεοῦ ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν, καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν, 4 ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. 5 τίς δέ ἐστιν‡ ὁ νικῶν τὸν κόσμον εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ;

6 Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐνστῶ ὕδατι μόνον ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστὶν τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστὶν ἡ ἀλήθεια. 7 ὅτι τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες, 8 τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἶμα, καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν. 9 εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ μείζων ἐστίν, ὅτι\* αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ θεοῦ ὅτι μεμαρτύρηκεν περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. 10 ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ† ὁ μὴ πιστεύων τῷ θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. 11 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ὁ θεὸς ἡμῖν‡, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστὶν. 12 ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

13 Ταῦτα ἔγραψα ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον\*, ἵνα τοῖς πιστεύουσιν† εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. 14 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτῶμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀκούει ἡμῶν. 15 καὶ ἐὰν‡ οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ ἐάν αἰτῶμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν ἀπ' αὐτοῦ. 16 ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀμαρτάνοντα ἀμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, αἰτήσῃ, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἀμαρτάνουσιν μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἀμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. 17 πᾶσα ἀδικία ἀμαρτία ἐστίν, καὶ ἔστιν ἀμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

18 Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ οὐχ ἀμαρτάνει, ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ τηρεῖ αὐτόν\* καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ. 19 οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται. 20 οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν† τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμὲν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος.

21 Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων‡ 'p' / 'book'

\* 5:1 καὶ Treg NA28 RP ] - WH † 5:2 ποιῶμεν WH Treg NA28 ] τηρῶμεν RP ‡ 5:5 δέ ἐστὶν Treg NA28 ] ἐστὶν δὲ WH; ἐστὶν RP § 5:6 ἐν WH Treg NA28 ] - RP \* 5:9 ὅτι WH Treg NA28 ] ἦν RP † 5:10 αὐτῷ WH ] αὐτῷ Treg NA28 RP; ἑαυτῷ NA27 ‡ 5:11 ὁ θεὸς ἡμῖν WH ] ἡμῖν ὁ θεὸς Treg NA28 RP § 5:13 ὑμῖν WH Treg NA28 ] + τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ RP \* 5:13 ἔχετε αἰώνιον WH Treg NA28 ] αἰώνιον ἔχετε RP † 5:13 τοῖς πιστεύουσιν WH Treg NA28 ] καὶ ἵνα πιστεύητε RP ‡ 5:15 ἐὰν WH NA28 RP ] ἂν Treg § 5:15 ἀπ' WH Treg NA28 ] παρ' RP \* 5:18 αὐτόν WH Treg NA27 ] ἑαυτόν NA28 RP † 5:20 γινώσκωμεν NA28 RP ] γινώσκομεν WH Treg ‡ 5:21 εἰδώλων WH Treg NA28 ] + Ἀμὴν RP

## ΙΩΑΝΝΟΥ Β

<sup>1</sup> Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῆ κυρία καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, <sup>2</sup> διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· <sup>3</sup> ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις ἔλεος εἰρήνη παρὰ\* θεοῦ πατρός, καὶ ἴσως παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

<sup>4</sup> Ἐχάρην λίαν ὅτι εὑρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. <sup>5</sup> καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν ἴσως ἀλλὰ ἵνα εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. <sup>6</sup> καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἡ ἐντολὴ ἐστίν, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε. <sup>7</sup> ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. <sup>8</sup> βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσητε\* ἀεὶ εἰργασάμεθα† ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε‡ <sup>9</sup> πᾶς ὁ προάγων § καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ\* τοῦ Χριστοῦ θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. <sup>10</sup> εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· <sup>11</sup> ὁ λέγων γὰρ† αὐτῷ χαίρειν κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

<sup>12</sup> Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἐβουλήθη διὰ χάρτου καὶ μέλανος, ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι‡ πρὸς ὑμᾶς καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν § πεπληρωμένη ᾖ\*. <sup>13</sup> Ἀσπάζεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς† 'p' / 'book'

\* **1:3** παρὰ WH Treg NA28 ] + κυρίου RP † **1:5** καινήν γράφων σοι Treg NA27 ] γράφων σοι καινήν WH NA28 RP ‡ **1:6** ἡ ἐντολὴ ἐστίν WH Treg NA28 ] ἐστίν ἡ ἐντολὴ RP § **1:7** ἐξῆλθον WH Treg NA28 ] εἰσῆλθόν RP \* **1:8** ἀπολέσητε WH Treg NA28 ] ἀπολέσωμεν RP † **1:8** εἰργασάμεθα WH RP NA28 ] εἰργάσαθε Treg NIV ‡ **1:8** ἀπολάβητε WH Treg NA28 ] ἀπολάβωμεν RP § **1:9** προάγων WH Treg NA28 ] παραβαίνων RP \* **1:9** διδαχῇ WH Treg NA28 ] + τοῦ Χριστοῦ RP † **1:11** λέγων γὰρ WH Treg NA28 ] γὰρ λέγων RP ‡ **1:12** γενέσθαι WH Treg NA28 ] ἐλθεῖν RP § **1:12** ὑμῶν WH Treg ] ἡμῶν NA28 RP \* **1:12** πεπληρωμένη ᾖ WH NA27 ] ἢ πεπληρωμένη Treg NA28 RP † **1:13** ἐκλεκτῆς WH Treg NA28 ] + Ἀμὴν RP

## ΙΩΑΝΝΟΥ Γ

<sup>1</sup> Ὁ πρεσβύτερος Γαίῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.

<sup>2</sup> Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ υἰγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχὴ.

<sup>3</sup> Ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. <sup>4</sup> μειζότεραν τούτων οὐκ ἔχω ἡχαράν\* ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ†ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

<sup>5</sup> Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τῷτο‡ξένους, <sup>6</sup> οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας, οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ θεοῦ. <sup>7</sup> ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἑθνικῶν§ <sup>8</sup> ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμβάνειν\* τοὺς τοιοῦτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.

<sup>9</sup> Ἐγραψά τι†τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρέφης οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. <sup>10</sup> διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς, καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

<sup>11</sup> Ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἐώρακεν τὸν θεόν. <sup>12</sup> Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων καὶ ὑπὸ αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ ἴδασ‡ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστίν.

<sup>13</sup> Πολλὰ εἶχον ἄγραψαι σοι§, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι ἄγραφειν\* <sup>14</sup> ἐλπίζω δὲ εὐθέως σε ἰδεῖν†, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν.

<sup>15</sup> Εἰρήνη σοι. ἀσπάζονται σε οἱ φίλοι. ἀσπάζου τοὺς φίλους κατ' ὄνομα. 'ρ /' /book'

\* **1:4** χαράν Treg NA28 RP ] χάριν WH † **1:4** τῇ WH Treg NA27 ] - NA28 RP ‡ **1:5** τοῦτο WH Treg NA28 ] εἰς τοὺς RP § **1:7** ἑθνικῶν WH Treg NA28 ] ἑθνῶν RP \* **1:8** ὑπολαμβάνειν WH Treg NA28 ] ἀπολαμβάνειν RP † **1:9** τι WH Treg NA28 ] - RP ‡ **1:12** ἴδασ WH Treg NA28 ] ἴδατε RP § **1:13** ἄγραψαι σοι WH Treg NA28 ] ἄγραφειν RP \* **1:13** ἄγραφειν WH Treg NA28 ] ἄγραψαι RP † **1:14** σε ἰδεῖν WH Treg NA28 ] ἰδεῖν σε RP

## ΙΟΥΔΑ

1 Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς ἐν θεῷ πατρὶ ἠγαπημένοις\* καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς· 2 ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθεῖη. 3 Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς ἡμῶν†σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἀπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἀγίοις πίστει. 4 παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ θεοῦ ἡμῶν χάριτα μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν καὶ τὸν μόνον ἁγίον†καὶ κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι. 5 Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ὑμᾶς ἀπαξ§ ἅπαντα\* ὅτι Ἰησοῦς†λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν, 6 ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν· 7 ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις‡ ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκεινται δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου δίκην ὑπέχουσαι. 8 Ὅμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν μαιίνουσιν, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσιν, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. 9 ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωϋσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησεν κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλὰ εἶπεν· Ἐπιτιμήσαι σοι κύριος. 10 οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασιν βλασφημοῦσιν, ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς τὰ ἄλογα ζῶα ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται. 11 οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάιν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κόρε ἀπώλοντο. 12 οὗτοί εἰσιν ὁἱ§ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλᾶδες συνευωχούμενοι, ἀφόβως ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες, νεφέλαι ἄνυδροι ὑπὸ ἀνέμων παραφερόμεναι, δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα δις ἀποθανόντα ἐκριζωθέντα, 13 κύματα ἄγρια θαλάσσης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας, ἀστέρες πλανῆται οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. 14 Προεφήτευσεν δὲ καὶ τούτοις ἔβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ λέγων· Ἴδου ἦλθεν κύριος ἐν ἀγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, 15 ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων καὶ ἐλέγξει ἅπαντας τοὺς ἀσεβεῖς\* περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. 16 οὗτοί εἰσιν γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας ἑαυτῶν†πορευόμενοι, καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν. 17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· 18 ὅτι ἔλεγον ὑμῖν‡ Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου§ ἔσονται ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. 19 οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί, πνεῦμα μὴ ἔχοντες. 20 ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει\*, ἐν πνεύματι ἀγίῳ προσευχόμενοι, 21 ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ θεοῦ τηρήσατε προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. 22 καὶ οὓς μὲν ἔλεᾶτε ἁγιασμένους,†‡ 23 οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα. 24 Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς§ ἀπταίστους καὶ στήσαι κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλίασει 25 ἁμῶν\* θεῷ

\* **1:1** ἠγαπημένοις WH Treg NA28 ] ἠγίασμένοις RP † **1:3** ἡμῶν WH Treg NA28 ] - RP ‡ **1:4** δεσπότην WH Treg NA28 ] + θεόν RP § **1:5** ὑμᾶς ἀπαξ NA28 RP ] ἀπαξ ὑμᾶς NIV; ἀπαξ WH Treg; ὑμᾶς NA27 \* **1:5** πάντα WH Treg NA28 ] τοῦτο RP † **1:5** Ἰησοῦς NA28 ] κύριος WH Treg; ὁ κύριος NIV RP; ὁ κύριος ἀπαξ NA27 ‡ **1:7** τρόπον τούτοις WH Treg NA28 ] τούτοις τρόπον RP § **1:12** οἱ WH Treg NA28 ] - RP \* **1:15** πάντας τοὺς ἀσεβεῖς WH Treg NIV ] + αὐτῶν RP; πᾶσαν ψυχὴν NA28 † **1:16** αὐτῶν WH Treg RP ] ἑαυτῶν NA28 ‡ **1:18** ὑμῖν WH NA28 ] + ὅτι Treg NA27 RP § **1:18** Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου WH Treg NA28 ] Ἐπ' ἐσχάτου τοῦ χρόνου NA27; ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ RP \* **1:20** ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει WH Treg NA28 ] τῇ ἀγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς RP † **1:22** 22-23 ἐλεᾶτε WH NA28 ] ἐλεεῖτε RP; ἐλέγχετε Treg ‡ **1:22** διακρινόμενους οὓς δὲ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ Treg NA28 ] διακρινόμενους σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ WH; διακρινόμενοι οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες RP § **1:24** ὑμᾶς WH Treg NA28 ] αὐτούς RP \* **1:25** μόνῳ WH Treg NA28 ] + σοφῷ RP

σωτήρι ἡμῶν ἑδὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν<sup>†</sup> ἑδόξα<sup>‡</sup>μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία ἑπρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος<sup>§</sup> καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. *‘book’*

---

<sup>†</sup> 1:25 διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν WH Treg NA28 ] - RP    <sup>‡</sup> 1:25 δόξα WH Treg NA28 ] + καὶ RP    <sup>§</sup> 1:25 πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος WH Treg NA28 ] - RP

## ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ

1 Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει, καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, <sup>2</sup> ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδεν. <sup>3</sup> μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα, ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς. <sup>4</sup> Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἄπὸ\* ὧν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, <sup>5</sup> καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. Τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς καὶ ἴψαντι ἡμᾶς ἔκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ— <sup>6</sup> καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ— αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων § ἀμήν. <sup>7</sup> Ἴδου ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν. <sup>8</sup> Ἐγὼ εἰμι τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὡ, λέγει κύριος, ὁ θεός, ὁ ὧν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ. <sup>9</sup> Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνός\* ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ § ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. <sup>10</sup> ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν\* μεγάλην ὡς σάλπιγγος <sup>11</sup> λεγούσης· Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν καὶ εἰς Λαοδίκειαν. <sup>12</sup> Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσαῖς, <sup>13</sup> καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώνην χρυσαῖν. <sup>14</sup> Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χιών, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός, <sup>15</sup> καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης\* καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν, <sup>16</sup> καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χεῖρὶ αὐτοῦ ἄστέρας ἑπτὰ, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη, καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. <sup>17</sup> Καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκεν τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων· Μὴ φοβοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, <sup>18</sup> καὶ ὁ ζῶν— καὶ ἐγενόμην νεκρὸς καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ θανάτου καὶ τοῦ ἄδου. <sup>19</sup> γράψον οὖν ἃ εἶδες καὶ ἃ εἰσὶν καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι § μετὰ ταῦτα. <sup>20</sup> τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων ὅους\* εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσαῖς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶν, καὶ αἱ λυχνίαι αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσὶν.

## 2

1 Τῷ ἀγγέλῳ τῆς\* ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν. <sup>2</sup> Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακοὺς, καὶ ἐπέρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους· καὶ οὐκ εἰσὶν, καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς. <sup>3</sup> καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακες §. <sup>4</sup> ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκες.

\* **1:4** ἀπὸ WH Treg NA28 ] + θεοῦ RP † **1:5** λύσαντι WH Treg NA28 ] λούσαντι RP ‡ **1:5** ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP § **1:6** τῶν αἰώνων Treg NA28 RP ] - WH \* **1:9** συγκοινωνός WH Treg NA28 ] κοινῶνός RP † **1:9** ἐν WH Treg NA28 ] + Χριστῷ RP ‡ **1:9** καὶ WH Treg NA28 ] + διὰ RP § **1:9** Ἰησοῦ WH Treg NA28 ] + Χριστοῦ RP \* **1:10** ὀπίσω μου φωνὴν WH Treg NA28 ] φωνὴν ὀπίσω μου RP † **1:12** Καὶ WH Treg NA28 ] + ἐκεῖ RP ‡ **1:13** τῶν WH NA28 ] + ἑπτὰ Treg RP § **1:13** υἱὸν WH NA28 ] υἱῷ Treg RP \* **1:15** πεπυρωμένης WH Treg NA28 ] πεπυρωμένοι RP † **1:16** χεῖρὶ αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτοῦ χεῖρὶ RP ‡ **1:18** αἰώνων WH Treg NA28 ] + ἀμήν RP § **1:19** γίνεσθαι WH Treg RP ] γενέσθαι NA28 \* **1:20** οὓς WH Treg NA28 ] ὧν RP \* **2:1** τῆς Treg NA28 RP ] τῷ WH † **2:2** κόπον WH Treg NA28 ] + σου RP ‡ **2:2** ἀποστόλους WH Treg NA28 ] + εἶναι RP § **2:3** οὐ κεκοπίακες WH Treg NA28 ] οὐκ ἐκοπίασας RP

5 μνημόνευε οὖν πόθεν ἠπέπτωκας\* καὶ μετανόησον καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι† καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσης. 6 ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. 7 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ‡ 8 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν. 9 Οἶδά σου\* τὴν θλιψὶν καὶ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ πλούσιος εἶ, καὶ τὴν βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγή τοῦ Σατανᾶ. 10 ἠμὴδὲν†φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν‡ ἰδοὺ μέλλει βάλλειν\* ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἔξετε†θλιψὶν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. 11 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῆ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου. 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξειαν. 13 Οἶδα‡ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ, καὶ σκρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις\* Ἀντιπᾶς, ὁ μάρτυς μου† ὁ πιστὸς μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ. 14 ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τῷ‡ Βαλακ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν‡εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. 15 οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν\* Νικολαϊτῶν ὁμοίως. 16 μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου. 17 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ†τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων. 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ. 19 Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν‡ καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. 20 ἀλλὰ ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι ἀφεῖς τὴν γυναῖκα\* Ἰεζάβελ, ἣ λέγουσα†ἑαυτὴν προφητὴν, καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμούς δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα. 21 καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. 22 ἰδοὺ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλιψὶν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν‡ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς. 23 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἔραυνῶν νεφρούς καὶ καρδίας, καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. 24 ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθεῖα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν, οὐ βάλλω ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος. 25 πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρι οὗ ἂν ἴξω. 26 καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν, 27 καὶ ποιμανεῖ αὐτούς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ ὡς τὰ σκευὴ τὰ κεραμικὰ συντριβεται‡ 28 ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου, καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωῖνόν. 29 ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

### 3

1 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας·

\* 2:5 πέπτωκας Treg NA28 RP ] πέπτωκες WH † 2:5 σοι WH Treg NA28 ] + ταχύ RP ‡ 2:7 Θεοῦ WH Treg NA28 ] + μου RP § 2:8 τῆς Treg NA28 RP ] τῷ WH \* 2:9 σου WH Treg NA28 ] + τὰ ἔργα καὶ RP † 2:10 μὴδὲν NA28 RP ] μὴ WH Treg ‡ 2:10 πάσχειν WH Treg NA28 ] παθεῖν RP § 2:10 ἰδοὺ WH Treg NA28 ] + δὴ RP \* 2:10 βάλλειν WH Treg NA28 ] βαλεῖν RP † 2:10 ἔξετε Treg NA28 RP ] ἔχητε WH ‡ 2:13 Οἶδα WH Treg NA28 ] + τὰ ἔργα σου καὶ RP § 2:13 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 2:13 ἡμέραις WH Treg NA28 ] + ἐν αἰς RP † 2:13 μου WH Treg NA28 ] - RP ‡ 2:14 ἐδίδασκεν τῷ WH Treg NA28 ] ἐδίδαξεν τὸν RP § 2:14 φαγεῖν WH Treg NA28 ] καὶ φαγεῖν RP \* 2:15 διδαχὴν WH ] + τῶν Treg NA28 RP † 2:17 αὐτῷ WH Treg NA28 ] + φαγεῖν RP ‡ 2:18 τῆς Treg NA28 RP ] τῷ WH § 2:19 ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν WH NA28 RP ] πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην Treg \* 2:20 γυναῖκα WH Treg NA28 ] + σοῦ RP † 2:20 λέγουσα WH Treg NA28 ] λέγει RP ‡ 2:22 μετανοήσωσιν Treg NA28 RP ] μετανοήσουσιν WH § 2:27 συντριβεται WH Treg NA28 ] συντριβήσεται RP

Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. <sup>2</sup> γίνου γρηγορῶν, καὶ στήρισον τὰ λοιπὰ ἃ ἔμελλον ἀποθανεῖν\*, οὐ γὰρ εὗρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου. <sup>3</sup> μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας καὶ τήρει, καὶ μετανόησον· ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσης, ἤξω<sup>‡</sup> ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς<sup>§</sup> ποίαν ὥραν ἤξω ἐπὶ σέ· <sup>4</sup> ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα\* ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοί εἰσιν. <sup>5</sup> ὁ νικῶν οὕτως<sup>†</sup> περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. <sup>6</sup> ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

<sup>7</sup> Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν<sup>‡</sup> Δαυιδ<sup>‡</sup> ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων<sup>§</sup> καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει\*

<sup>8</sup> Οἶδά σου τὰ ἔργα— ἰδοὺ δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἠνεωγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν— ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. <sup>9</sup> ἰδοὺ διδῶ<sup>†</sup> ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν ἀλλὰ ψεύδονται— ἰδοὺ ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν<sup>‡</sup> ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ<sup>§</sup> ἠγάπησά σε. <sup>10</sup> ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγὼ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. <sup>11</sup> ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. <sup>12</sup> ὁ νικῶν ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι, καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ μου καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ μου, τῆς καινῆς Ἰερουσαλήμ, ἣ καταβαίνουσα\* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. <sup>13</sup> ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

<sup>14</sup> Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ Ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστός καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ·

<sup>15</sup> Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. ὄφελον ψυχρὸς ἢ ἡ ζεστός. <sup>16</sup> οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ καὶ οὔτε<sup>‡</sup> ζεστός οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. <sup>17</sup> ὅτι<sup>§</sup> λέγεις ὅτι Πλούσιός εἰμι καὶ πεπλούτηκα καὶ οὐδὲν\* χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, <sup>18</sup> συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον<sup>‡</sup> πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμάτια λευκὰ ἵνα περιβάλῃ καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχὺνὴ τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἐγχρῖσαι<sup>§</sup> τοὺς ὀφθαλμούς σου ἵνα βλέπῃς. <sup>19</sup> ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε\* οὖν καὶ μετανόησον. <sup>20</sup> ἰδοὺ ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐὰν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δεῖπνήσω μετ' αὐτοῦ καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. <sup>21</sup> ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθῆσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. <sup>22</sup> ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

## 4

<sup>1</sup> Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ θύρα ἠνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων· Ἀνάβα ὧδε, καὶ δεῖξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. μετὰ ταῦτα <sup>2</sup> εὐθέως\* ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν θρόνον

\* **3:2** ἔμελλον ἀποθανεῖν WH Treg NA28 ] ἔμελλες ἀποβάλλειν RP † **3:2** τὰ Treg NA28 RP ] - WH ‡ **3:3** ἤξω WH Treg NA28 ] + ἐπὶ σε RP § **3:3** γνῶς WH NA28 RP ] γνώση Treg \* **3:4** ἔχεις ὀλίγα WH Treg NA28 ] ὀλίγα ἔχεις RP † **3:5** οὕτως WH Treg NA28 ] οὕτως RP ‡ **3:7** Δαυιδ WH Treg NA28 ] τοῦ Δαυιδ RP § **3:7** καὶ κλείων WH Treg NA28 ] αὐτήν εἶ μὴ ὁ ἀνοίγων RP \* **3:7** ἀνοίγει WH Treg NA28 ] ἀνοίξει RP † **3:9** διδῶ WH Treg NA28 ] δίδωμι RP ‡ **3:9** ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν WH Treg NA28 ] ἤξωσιν καὶ προσκυνήσουσιν RP § **3:9** ἐγὼ WH Treg NA28 ] - RP \* **3:12** καταβαίνουσα WH Treg NA28 ] καταβαίνει RP † **3:14** καὶ Treg NA28 RP ] + ὁ WH ‡ **3:16** οὔτε WH Treg NA28 ] οὐ RP § **3:17** ὅτι WH Treg NA28 ] - RP \* **3:17** οὐδὲν WH Treg NA28 ] οὐδενός RP † **3:17** καὶ WH Treg NA28 ] + ὁ RP ‡ **3:18** παρ' ἐμοῦ χρυσίον WH Treg NA28 ] χρυσίον παρ' ἐμοῦ RP § **3:18** ἐγχρῖσαι WH Treg NA28 ] ἵνα ἐγχρῖσῃ RP \* **3:19** ζήλευε WH Treg NA28 ] ζήλωσον RP † **3:20** καὶ NA28 RP ] - WH Treg \* **4:2** εὐθέως WH Treg NA28 ] Καὶ εὐθέως RP



καθήμενος, <sup>3</sup>καὶ ὁ καθήμενος† ὅμοιος ὁράσει λίθω ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ, καὶ ἴρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. <sup>4</sup> καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου ἑξήκοντι τέσσαρες, καὶ ἐπὶ τοὺς ἑξήκοντι τέσσαρας πρεσβυτέρους καθήμενους περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. <sup>5</sup> καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, ἅεισιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, <sup>6</sup> καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνη ὁμοία κρυστάλλῳ.

Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. <sup>7</sup> καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχων\* τὸ πρόσωπον ὡς† ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ πετομένῳ. <sup>8</sup> καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν ἔχων\* ἀνά πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες· Ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. <sup>9</sup> καὶ ὅταν δώσουσιν† τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, <sup>10</sup> πεσοῦνται οἱ ἑξήκοντι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσιν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες· <sup>11</sup> Ἄξιός ἐστι, ὁ κύριος καὶ ὁ θεὸς ἡμῶν λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.

## 5

<sup>1</sup> Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὀπισθεν\* κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτὰ. <sup>2</sup> καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Τίς ἄξιός ἐστι ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; <sup>3</sup> καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. <sup>4</sup> καὶ ἐγὼ\* ἔκλαιον πολὺ ὅτι οὐδεὶς ἄξιός ἐστι εὐρέθῃ ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον οὔτε βλέπειν αὐτό. <sup>5</sup> καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαβὶδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.

<sup>6</sup> Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζῶων καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων ἄρνιον ἑστῆκός ὡς ἔσφαγμένον, ἔχων ὀκτώκροτα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, οἱ εἰσιν τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ θεοῦ, ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. <sup>7</sup> καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. <sup>8</sup> καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ ἑξήκοντι τέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ ἄρνιου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων. <sup>9</sup> καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· Ἄξιός ἐστι λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ, ὅτι ἔσφαγῆς καὶ ἠγόρασας τῷ θεῷ ἡμῶν τὴν φιλίαν σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, <sup>10</sup> καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ θεῷ ἡμῶν βασιλείαν\* καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

† 4:3 καὶ ὁ καθήμενος WH Treg NA28 ] - RP † 4:3 ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ WH Treg NA28 ] ὁμοίως ὁρασις σμαραγδίνων RP § 4:4 θρόνοι WH Treg RP ] θρόνους NA28 \* 4:4 θρόνους WH Treg NA28 ] + τοὺς RP † 4:4 ἐν Treg NA28 RP ] - WH † 4:5 ἅ WH NA28 ] αἱ Treg; αὐτοῦ αἱ RP § 4:5 τὰ WH Treg NA28 ] - RP \* 4:7 ἔχων WH Treg NA28 ] ἔχον RP † 4:7 τὸ πρόσωπον ὡς WH Treg NA28 ] πρόσωπον RP † 4:8 καθ' ἐν WH NA28 RP ] ἕκαστον Treg § 4:8 αὐτῶν WH Treg NA28 ] - RP \* 4:8 ἔχων WH Treg NA28 ] ἔχον RP † 4:9 δώσουσιν WH Treg NA28 ] δώσιν RP † 4:9 τῷ θρόνῳ Treg NA28 ] τοῦ θρόνου WH RP § 4:11 ἡμῶν WH Treg NA28 ] + ὁ ἅγιος RP \* 4:11 τὰ WH Treg NA28 ] - RP \* 5:1 ὀπισθεν WH Treg NA28 ] ἔξωθεν RP † 5:2 ἄξιός WH Treg NA28 ] + ἐστὶν RP † 5:3 οὐρανῷ WH Treg NA28 ] + ἄνω RP § 5:3 οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς οὔτε RP \* 5:4 ἐγὼ WH Treg RP ] - NA28 † 5:5 ἀνοῖξαι WH Treg NA28 ] ὁ ἀνοίγων RP † 5:6 ἐστῆκός WH NA28 RP ] ἐστῆκός Treg § 5:6 ἔχων WH Treg NA28 ] ἔχον RP \* 5:6 οἱ WH Treg NA28 ] ἅ RP † 5:6 ἀπεσταλμένοι WH Treg NA28 ] ἀποστελλόμενα RP † 5:8 αἱ WH Treg NA28 ] - RP § 5:9 θεῷ WH NA28 ] + ἡμᾶς Treg RP \* 5:10 βασιλείαν WH Treg NA28 ] βασιλεῖς RP † 5:10 βασιλεύουσιν WH Treg ] βασιλεύουσιν NA28 RP

11 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κύκλω τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· Ἄξιόν ἐστιν τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ σπλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχύον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. 13 καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης\* καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα† ἤκουσα λέγοντας· Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ‡ καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων§ 14 καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον\* Ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

## 6

1 Καὶ εἶδον ὅτε\* ἤνοιξεν τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἐπτὰ σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνῇ βροντῆς· Ἔρχου† 2 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων τόξον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθεν νικῶν καὶ ἵνα νικήσῃ.‡

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν δευτέραν§, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος· Ἔρχου. 4 καὶ\* ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός, καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκ τῆς γῆς †καὶ ἵνα ἀλλήλους σφάζουσιν† καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος· Ἔρχου. καὶ εἶδον‡ καὶ ἰδοὺ ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 6 καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν· Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῶν\* δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

7 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν† τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος· Ἔρχου‡ 8 καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ ὄνομα αὐτῷ ὁ Θάνατος, καὶ ὁ ἄδης ἠκολούθει (μετ' αὐτοῦ), καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.‡\*†

9 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν‡ ἣν εἶχον. 10 καὶ ἔκραζαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες· Ἔως πότε, ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; 11 καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ λευκὴ, καὶ ἔρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσονται§ ἕτι χρόνον μικρόν\* ἕως πληρωθῶσιν† καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν‡ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες ἀποκτενεσθαι§ ὡς καὶ αὐτοί.

12 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας\* ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, 13 καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει† τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ ἀνέμου μεγάλου σειομένη, 14 καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. 15 καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χιλιάρχοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος ἔκρυσαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων. 16 καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν

‡ 5:11 ἤκουσα WH Treg NA28 ] + ὡς RP § 5:12 καὶ WH Treg NA28 ] + τὸν RP \* 5:13 θαλάσσης Treg NA28 ] + ἐστὶν WH RP † 5:13 πάντα WH Treg NA28 ] πάντας RP ‡ 5:13 τῷ θρόνῳ NA28 ] τοῦ θρόνου WH Treg RP § 5:13 αἰώνων WH Treg NA28 ] + Ἀμήν RP \* 5:14 ἔλεγον WH Treg NA28 ] λέγοντα τὸ RP \* 6:1 ὅτε WH Treg NA28 ] ὅτι RP † 6:1 Ἔρχου WH Treg NA28 ] + καὶ ἴδε RP ‡ 6:2 εἶδον καὶ WH Treg NA28 ] – RP § 6:3 σφραγίδα τὴν δευτέραν WH Treg NA28 ] δευτέραν σφραγίδα RP \* 6:4 καὶ WH Treg NA28 ] – RP † 6:4 σφάζουσιν WH Treg NA28 ] σφάζωσιν RP ‡ 6:5 εἶδον WH Treg NA28 ] ἴδε RP § 6:6 ὡς WH Treg NA28 ] – RP \* 6:6 κριθῶν WH Treg NA28 ] κριθῆς RP † 6:7 φωνὴν WH Treg NA28 ] – RP ‡ 6:7 Ἔρχου WH Treg NA28 ] + καὶ ἴδε RP § 6:8 εἶδον καὶ WH Treg NA28 ] – RP \* 6:8 μετ' αὐτοῦ WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP † 6:8 αὐτοῖς WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP ‡ 6:9 μαρτυρίαν WH Treg NA28 ] + τοῦ ἀρνίου RP § 6:11 ἀναπαύσονται WH Treg NA28 ] ἀναπαύσονται RP \* 6:11 μικρόν WH Treg NA28 ] – RP † 6:11 πληρωθῶσιν WH NA28 ] πληρώσωσιν Treg RP ‡ 6:11 αὐτῶν WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 6:11 ἀποκτενεσθαι WH Treg NA28 ] ἀποκτένεσθαι RP \* 6:12 ἐγένετο μέλας WH Treg NA28 ] μέλας ἐγένετο RP † 6:13 βάλλει WH Treg NA28 ] βαλοῦσα RP

καὶ ταῖς πέτραις· Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου, <sup>17</sup> ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς· αὐτῶν<sup>‡</sup> καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

## 7

<sup>1</sup> Ἐμετὰ\* τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης μήτε ἐπὶ πᾶν<sup>†</sup> δένδρον. <sup>2</sup> καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα θεοῦ ζώντος, καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλη τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, <sup>3</sup> λέγων· Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι<sup>‡</sup> σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

<sup>4</sup> Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν<sup>§</sup> τεσεσεράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἐσφραγισμένοι\* ἐκ πάσης φυλῆς υἰῶν Ἰσραὴλ·

<sup>5</sup> ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι<sup>†</sup>

ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες,

<sup>6</sup> ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Νεφθαλίμ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Μανασσὴ δώδεκα χιλιάδες,

<sup>7</sup> ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Ἰσσαχάρ δώδεκα χιλιάδες,

<sup>8</sup> ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες,<sup>‡</sup>

ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ δώδεκα χιλιάδες,

ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

<sup>9</sup> Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι ἑαυτὸν<sup>§</sup> οὐδεὶς ἐδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες\* ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες<sup>†</sup> ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. <sup>10</sup> καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλη λέγοντες· Ἡ σωτηρία τῷ θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ καὶ τῷ ἀρνίῳ. <sup>11</sup> καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰσπήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, <sup>12</sup> λέγοντες· Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

<sup>13</sup> Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγων μοι· Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς τίνες εἰσὶν καὶ πόθεν ἦλθον; <sup>14</sup> καὶ εἶρηκα<sup>‡</sup> αὐτῷ· Κύριέ μου, σὺ οἶδας. καὶ εἶπέν μοι· Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν ἑαυτὰς<sup>§</sup> ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. <sup>15</sup> διὰ τοῦτο εἰσὶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου\* τοῦ θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ὁ καθημένος ἐπὶ τοῦ θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. <sup>16</sup> οὐ πεινάσουσιν ἔτι οὐδὲ<sup>†</sup> διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέση ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος οὐδὲ πᾶν καῦμα, <sup>17</sup> ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ<sup>‡</sup> αὐτούς, καὶ ὀδηγήσει<sup>§</sup> αὐτούς ἐπὶ ζωῆς πηγᾶς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

‡ 6:17 αὐτῶν WH Treg NA28 ] αὐτοῦ RP \* 7:1 Μετὰ WH NA28 ] Καὶ μετὰ Treg RP † 7:1 πᾶν WH NA28 ] τι Treg RP ‡ 7:3 ἄχρι WH Treg NA28 ] + οὐ RP § 7:4 ἑκατὸν WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 7:4 ἐσφραγισμένοι WH Treg NA28 ] ἐσφραγισμένων RP † 7:5 ἐσφραγισμένοι WH Treg NA28 ] ἐσφραγισμένοι RP ‡ 7:8 ἐσφραγισμένοι WH Treg NA28 ] ἐσφραγισμένοι RP § 7:9 αὐτὸν WH Treg NA28 ] - RP \* 7:9 ἐστῶτες WH Treg NA28 ] ἐστῶτας RP † 7:9 φοίνικες WH Treg NA28 ] φοίνικας RP ‡ 7:14 εἶρηκα WH Treg NA28 ] εἶπον RP § 7:14 αὐτὰς WH Treg NA28 ] - RP \* 7:15 τοῦ θρόνου WH Treg NA28 ] τῷ θρόνῳ RP † 7:16 οὐδὲ WH Treg NA28 ] οὐδ' οὐ RP ‡ 7:17 ποιμανεῖ WH Treg NA28 ] ποιμαίνει RP § 7:17 ὀδηγήσει WH Treg NA28 ] ὀδηγεῖ RP

## 8

<sup>1</sup> Καὶ ὅταν\* ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἑβδόμη, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμῶριον. <sup>2</sup> καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

<sup>3</sup> Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ ἵνα δώσει† ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. <sup>4</sup> καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ θεοῦ. <sup>5</sup> καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

<sup>6</sup> Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἠτοίμασαν ἑαυτοὺς‡ ἵνα σαλπίσωσιν.

<sup>7</sup> Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

<sup>8</sup> Καὶ ὁ δευτέρος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ὡς ὄρος μέγα ἔπεσε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, <sup>9</sup> καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν\* κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν†

<sup>10</sup> Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. <sup>11</sup> καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται· ὁ‡ Ἄψινθος. καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνησαν.

<sup>12</sup> Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνη τὸ τρίτον αὐτῆς§, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

<sup>13</sup> Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ πετομένου ἐν μεσουρανήματι λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· Οὐαὶ οὐαὶ οὐαὶ τοὺς κατοικοῦντας\* ἐπὶ τῆς γῆς ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.

## 9

<sup>1</sup> Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς ἀβύσσου. <sup>2</sup> καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου, καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης\* καὶ ἔσκοτώθη† ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἄηρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. <sup>3</sup> καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξήλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. <sup>4</sup> καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσουσιν‡ τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγίδα τοῦ θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων§ <sup>5</sup> καὶ ἐδόθη αὐτοῖς\* ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσιν† μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου, ὅταν παῖση ἄνθρωπον. <sup>6</sup> καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον καὶ οὐ μὴ εὕρησουσιν αὐτόν, καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν καὶ φεύγει‡ ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν§.

<sup>7</sup> Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἠτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσοῦ\*, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων, <sup>8</sup> καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν, <sup>9</sup> καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς

\* **8:1** ὅταν WH Treg NA28 ] ὅτε RP † **8:3** δώσει WH Treg NA28 ] δώση RP ‡ **8:6** αὐτοὺς WH ] αὐτοὺς Treg NA28; ἑαυτοὺς RP § **8:8** πυρὶ WH Treg NA28 ] - RP \* **8:9** τῶν WH Treg NA28 ] - RP † **8:9** διεφθάρησαν WH Treg NA28 ] διεφάρη RP ‡ **8:11** ὁ WH NA28 RP ] - Treg § **8:12** ἡ ἡμέρα μὴ φάνη τὸ τρίτον αὐτῆς WH Treg NA28 ] τὸ τρίτον αὐτῆς ἡ ἡμέρα μὴ φάνη RP \* **8:13** τοὺς κατοικοῦντας WH Treg NA28 ] τοῖς κατοικοῦσιν RP \* **9:2** μεγάλης WH Treg NA28 ] καιομένης RP † **9:2** ἔσκοτώθη WH NA28 ] ἔσκοτίσθη Treg RP ‡ **9:4** ἀδικήσουσιν WH NA28 ] ἀδικήσωσιν Treg RP § **9:4** μετώπων WH Treg NA28 ] + αὐτῶν RP \* **9:5** αὐτοῖς Treg NA28 ] αὐταῖς WH RP † **9:5** βασανισθῶσιν WH Treg NA28 ] βασανισθῶσιν RP ‡ **9:6** φεύγει WH Treg NA28 ] φεύξεται RP § **9:6** ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν WH Treg NA28 ] ἀπ' αὐτῶν ὁ θάνατος RP \* **9:7** ὅμοιοι χρυσοῦ WH Treg NA28 ] χρυσοῖ RP

πόλεμον· <sup>10</sup> καὶ ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις καὶ κέντρα, καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν ἡ ἐξουσία αὐτῶν† ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε. <sup>11</sup> ἔχουσιν ἐπ’ αὐτῶν βασιλέα τὸν‡ ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῶ Ἐβραϊστὶ Ἀβαδδὼν, καὶ ἐν§ τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.

<sup>12</sup> Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἔρχεται ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.

<sup>13</sup> Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν\* κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, <sup>14</sup> λέγοντα†τῶ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων τὴν σάλπιγγα· Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ. <sup>15</sup> καὶ‡ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἠτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν† καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτόν, ἵνα ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. <sup>16</sup> καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν στρατευμάτων τοῦ ἵππικοῦ§ δισμυριάδες\* μυριάδων· ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. <sup>17</sup> καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὁράσει καὶ τοὺς καθημένους ἐπ’ αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. <sup>18</sup> ἀπὸ τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ† τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. <sup>19</sup> ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστὶν καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν‡ ἔχουσαι κεφαλᾶς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν.

<sup>20</sup> Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, ἠὲ δὲ§ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσιν\* τὰ δαιμόνια καὶ τὰ εἰδῶλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν ἰδύναται† οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν, <sup>21</sup> καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμάκων‡ αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

## 10

<sup>1</sup> Καὶ εἶδον ἄλλον\* ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἴρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν† αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, <sup>2</sup> καὶ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον‡ ἠνεωγμένον. καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, <sup>3</sup> καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλῃ ὡς περ λέων μυκάται. καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. <sup>4</sup> καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, ἤμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· Σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. <sup>5</sup> καὶ ὁ ἄγγελος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἤρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, <sup>6</sup> καὶ ὤμοσεν§ τῶ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται. <sup>7</sup> ἄλλ’ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἐτελέσθῃ τὸ μυστήριον τοῦ θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισεν τοὺς ἑαυτοῦ δούλους\* τοὺς προφήτας.

<sup>8</sup> Καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν ἠλαλοῦσαν† μετ’ ἐμοῦ καὶ λέγουσαν‡ Ὑπαγε λάβε τὸ βιβλίον§ τὸ ἠνεωγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. <sup>9</sup> καὶ ἀπῆλθα\* πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον† καὶ λέγει μοι· Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό, καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ’ ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. <sup>10</sup> καὶ

† 9:10 ἡ ἐξουσία αὐτῶν WH Treg NA28 ] ἐξουσίαν ἔχουσιν τοῦ RP ‡ 9:11 ἔχουσιν ἐπ’ αὐτῶν βασιλέα τὸν WH Treg NA28 ] ἔχουσαι βασιλέα ἐπ’ αὐτῶν RP § 9:11 καὶ ἐν WH Treg NA28 ] ἐν δὲ RP \* 9:13 τῶν WH Treg NIV ] + τεσσάρων RP NA28 † 9:14 λέγοντα WH Treg NA28 ] λέγουσαν RP ‡ 9:15 καὶ WH Treg NA28 ] + εἰς τὴν RP § 9:16 ἵππικοῦ WH Treg NA28 ] ἵππου RP \* 9:16 δισμυριάδες WH NA28 ] δύο μυριάδες Treg; μυριάδες RP † 9:18 ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP ‡ 9:19 ὄφεις WH Treg NA28 ] ὄφειων RP § 9:20 οὐδὲ NA28 ] οὐ WH RP; οὔτε Treg \* 9:20 προσκυνήσουσιν WH Treg NA28 ] προσκυνήσωσιν RP † 9:20 δύνανται WH Treg NA28 ] δύναται RP ‡ 9:21 φαρμάκων WH NA28 ] φαρμακείων Treg RP \* 10:1 ἄλλον WH Treg NA28 ] – RP † 10:1 τὴν κεφαλὴν WH Treg ] τῆς κεφαλῆς NA28 RP ‡ 10:2 βιβλαρίδιον WH Treg NA28 ] βιβλίον RP § 10:6 ὤμοσεν RP ] + ἐν WH Treg NA28 \* 10:7 ἑαυτοῦ δούλους WH Treg NA28 ] δούλους αὐτοῦ RP † 10:8 λαλοῦσαν WH Treg NA28 ] λαλοῦσα RP ‡ 10:8 λέγουσαν WH Treg NA28 ] λέγουσα RP § 10:8 βιβλίον WH Treg NA28 ] βιβλιδάριον RP \* 10:9 ἀπῆλθα WH NA28 ] ἀπῆλθον Treg RP † 10:9 βιβλαρίδιον WH Treg NA28 ] βιβλιδάριον RP

ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον<sup>‡</sup> ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκόν· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου.

**11** Καὶ λέγουσίν μοι· Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς ἄσθνεσιν καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς.

## 11

**1** Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ράβδῳ, λέγων· Ἔγειρε<sup>\*</sup> καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. **2** καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσαράκοντα<sup>‡</sup> δύο. **3** καὶ δώσω τοῖς δυοῖν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, περιβεβλημένοι<sup>§</sup> θάλασσας.

**4** Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ κυρίου τῆς γῆς ἐστῶτες<sup>\*</sup> **5** καὶ εἴ τις αὐτούς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις θέλησῃ αὐτούς<sup>†</sup> ἀδικῆσαι, οὕτως δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. **6** οὗτοι ἔχουσιν τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν<sup>‡</sup>, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν, καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ ὅσακις ἐὰν θελήσωσιν<sup>§</sup>.

**7** Καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον καὶ νικήσει αὐτούς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. **8** καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. **9** καὶ<sup>\*</sup> βλέπουσιν ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὸ πτώμα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσιν<sup>†</sup> τεθῆναι εἰς μνήμα. **10** καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς καὶ εὐφραίνονται<sup>‡</sup> καὶ δῶρα πέμπουσιν<sup>§</sup> ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφηταὶ ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

**11** Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ θεοῦ εἰσηλθεν ἐν αὐτοῖς<sup>\*</sup>, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν<sup>†</sup> ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. **12** καὶ ἤκουσαν<sup>‡</sup> φωνῆς μεγάλης<sup>§</sup> ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης<sup>\*</sup> αὐτοῖς· Ἀνάβατε<sup>†</sup> ὧδε, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. **13** καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ<sup>‡</sup> ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.

**14** Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη<sup>§</sup> ἔρχεται ταχύ.

**15** Καὶ ὁ ἔβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγοντες<sup>\*</sup> Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

**16** Καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καθήμενοι<sup>†</sup> ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ, **17** λέγοντες· Εὐχαριστοῦμέν σοι, κύριε, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας. **18** καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἤλθεν ἡ ὀργή σου καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν

‡ **10:10** βιβλαρίδιον WH Treg NA28 ] βιβλίον RP § **10:11** καὶ WH Treg NA28 ] + ἐπὶ RP \* **11:1** Ἔγειρε WH Treg NA28 ] ἔγειραι RP † **11:2** ἔξωθεν WH Treg NA28 ] ἔξω RP ‡ **11:2** τεσσαράκοντα Treg ] + καὶ WH NA28 RP § **11:3** περιβεβλημένοι NA28 RP ] περιβεβλημένους WH Treg \* **11:4** ἐστῶτες WH Treg NA28 ] ἐστῶσαι RP † **11:5** θελήσῃ αὐτούς WH NA28 ] αὐτούς θελήσῃ Treg; θέλει αὐτούς RP ‡ **11:6** τὴν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν WH Treg NA28 ] τὸν οὐρανόν ἐξουσίαν κλεῖσαι RP § **11:6** ἐν πάσῃ πληγῇ ὅσακις ἐὰν θελήσωσιν WH Treg NA28 ] ὅσακις ἐὰν θελήσωσιν ἐν πάσῃ πληγῇ RP \* **11:9** καὶ WH Treg NA28 ] - RP † **11:9** ἀφίουσιν WH Treg NA28 ] ἀφίσουσιν RP ‡ **11:10** εὐφραίνονται WH Treg NA28 ] εὐφρανθήσονται RP § **11:10** πέμπουσιν WH Treg NA28 ] δώσουσιν RP \* **11:11** ἐν αὐτοῖς WH Treg NA28 ] εἰς αὐτούς RP † **11:11** ἐπέπεσεν WH Treg NA28 ] ἔπεσεν RP ‡ **11:12** ἤκουσαν WH Treg NA28 ] ἤκουσα RP § **11:12** φωνῆς μεγάλης WH Treg NA28 ] φωνῆν μεγάλην RP \* **11:12** λεγούσης WH Treg NA28 ] λέγουσαν RP † **11:12** Ἀνάβατε WH Treg NA28 ] Ἀνάβητε RP ‡ **11:13** ὥρα WH Treg NA28 ] ἡμέρα RP § **11:14** ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη WH Treg NA28 ] ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ RP \* **11:15** λέγοντες WH NA28 ] λέγουσαι Treg RP † **11:16** θεοῦ καθήμενοι WH NA28 ] θεοῦ οἱ κάθηται Treg; θρόνου τοῦ θεοῦ καθήμενοι RP

μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἀγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους‡, καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.

<sup>19</sup> Καὶ ἠνοιγῆ ὁ θναὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὥφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ\* ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς† καὶ χάλαζα μεγάλη.

## 12

<sup>1</sup> Καὶ σημεῖον μέγα ὥφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, <sup>2</sup> καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα· καὶ κράζει\* ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. <sup>3</sup> καὶ ὥφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς†, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα, <sup>4</sup> καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν. καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκη τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγη. <sup>5</sup> καὶ ἔτεκεν υἱόν, ἄρσεν‡ ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἠρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. <sup>6</sup> καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἄπο τοῦ θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν\* αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.

<sup>7</sup> Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ† τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος. καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, <sup>8</sup> καὶ οὐκ ἴσχυσεν‡ οὐδὲ τόπος εὐρέθη αὐτῶν§ ἐν τῷ οὐρανῷ. <sup>9</sup> καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην— ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.

<sup>10</sup> Καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν· Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγωρ† τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτοὺς‡ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. <sup>11</sup> καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. <sup>12</sup> διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. οὐαὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν\*, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς, ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

<sup>13</sup> Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρσενα. <sup>14</sup> καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἰ† δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται‡ ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. <sup>15</sup> καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. <sup>16</sup> καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἠνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. <sup>17</sup> καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. <sup>18</sup> καὶ ἔστάθη§ ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης.

## 13

<sup>1</sup> Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα\* βλασφημίας. <sup>2</sup> καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην.

‡ 11:18 τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους WH Treg NA28 ] τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις RP § 11:19 ὁ WH Treg NA28 ] - RP \* 11:19 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] τοῦ κυρίου RP † 11:19 καὶ σεισμὸς WH Treg NA28 ] - RP \* 12:2 καὶ κράζει WH NA28 ] κράζει Treg; ἔκραζεν RP † 12:3 μέγας πυρρὸς WH NA28 ] πυρρὸς μέγας Treg RP ‡ 12:5 ἄρσεν WH Treg NA28 ] ἄρρενα RP § 12:6 ἀπὸ WH Treg NA28 ] ὑπὸ RP \* 12:6 τρέφωσιν WH NA28 ] τρέφουσιν Treg; ἐκτρέφωσιν RP † 12:7 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 12:8 ἴσχυσεν WH NA28 RP ] ἴσχυσαν Treg § 12:8 αὐτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶ RP \* 12:9 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 12:10 κατήγωρ WH NA28 ] κατήγορος Treg RP ‡ 12:10 αὐτοὺς WH NA28 ] αὐτῶν Treg RP § 12:12 οἱ NA28 ] - WH Treg RP \* 12:12 τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν WH Treg NA28 ] τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσσει RP † 12:14 αἰ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 12:14 ὅπου τρέφεται WH Treg NA28 ] ὅπως τρέφεται RP § 12:18 ἐστάθη WH Treg NA28 ] ἐστάθη RP \* 13:1 ὀνόματα WH Treg RP NA28 ] ὄνομα NIV

<sup>3</sup> καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ἄνω ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἔθεραπεύθη. καὶ ἔθαυμάσθη ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου, <sup>4</sup> καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι ὅτι ἔδωκεν\* τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ λέγοντες· Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ, καὶ τίς δύναται πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ;

<sup>5</sup> Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα\* δύο. <sup>6</sup> καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. <sup>7</sup> καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. <sup>8</sup> καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ\* ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

<sup>9</sup> Εἴ τις ἔχει οὖς ἀκουσάτω. <sup>10</sup> εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι αὐτὸν ἐν μαχαίρῃ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

<sup>11</sup> Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. <sup>12</sup> καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιῆσεν ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσιν\* τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἔθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. <sup>13</sup> καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ\* ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. <sup>14</sup> καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὅς ἔχει\* τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν\*. <sup>15</sup> καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα\* καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου καὶ ποιήσῃ ἵνα ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσιν τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσιν. <sup>16</sup> καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δώσιν\* αὐτοῖς χάραγμα\* ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς ἢ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, <sup>17</sup> καὶ ἵνα μὴ τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. <sup>18</sup> ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ\* ἑξακόσιοι ἐξήκοντα ἕξ†.

## 14

<sup>1</sup> Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ τὸ ἀρνίον ἑστὸς\* ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. <sup>2</sup> καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης, καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἡκουσα ὡς κιθαρῶδων κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. <sup>3</sup> καὶ ἄδουσιν ἄνωθεν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν

† 13:3 ὡς WH Treg NA28 ] ὡσεὶ RP † 13:3 ἔθαυμάσθη WH Treg NA28 ] ἐθαύμασεν RP § 13:3 ὅλη ἡ γῆ WH NA28 RP ] ἐν ὅλῃ τῇ γῇ Treg \* 13:4 ὅτι ἔδωκεν WH Treg NA28 ] τῷ δεδωκότι RP † 13:4 δύναται WH Treg NA28 ] δύνατος RP † 13:5 βλασφημίας WH Treg NA28 ] βλασφημίαν RP § 13:5 ἐξουσία WH Treg NA28 ] + πόλεμον RP \* 13:5 τεσσαράκοντα Treg RP ] + καὶ WH NA28 † 13:6 βλασφημίας WH Treg NA28 ] βλασφημίαν RP † 13:8 αὐτὸν WH Treg NA28 ] αὐτῷ RP § 13:8 οὗ WH Treg NA28 ] ὧν RP \* 13:8 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] – RP † 13:10 εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν WH NA28 ] εἰς αἰχμαλωσίαν Treg; ἔχει αἰχμαλωσίαν RP † 13:10 ἀποκτανθῆναι NA28 ] ἀποκτενεῖ δεῖ WH Treg RP § 13:12 ποιεῖ WH Treg NA28 ] ἐποιεῖ RP \* 13:12 προσκυνήσουσιν WH Treg NA28 ] προσκυνήσωσιν RP † 13:13 ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ WH Treg NA28 ] καὶ πῦρ ἵνα RP † 13:13 καταβαίνειν εἰς WH Treg NA28 ] καταβαίνει ἐπὶ RP § 13:14 τοὺς WH Treg NA28 ] + ἐμοὺς τοὺς RP \* 13:14 ὅς ἔχει WH Treg NA28 ] ὁ εἶχεν RP † 13:14 τῆς μαχαίρης καὶ ἔζησεν WH Treg NA28 ] καὶ ἔζησεν ἀπὸ τῆς μαχαίρης RP † 13:15 αὐτῷ Treg NA28 RP ] αὐτῇ WH § 13:15 δοῦναι πνεῦμα WH Treg NA28 ] πνεῦμα δοῦναι RP \* 13:15 ἵνα WH Treg NA28 ] – RP † 13:16 δώσιν WH Treg NA28 ] δώσωσιν RP † 13:16 χάραγμα WH Treg NA28 ] χαράγματα RP § 13:17 δύνηται WH Treg NA28 ] δύναται RP \* 13:18 αὐτοῦ WH NA28 ] + ἐστὶν Treg RP † 13:18 ἑξακόσιοι ἐξήκοντα ἕξ WH NA28 ] ἑξακόσια ἐξήκοντα ἕξ RP; χξζ' Treg \* 14:1 ἐστὸς WH Treg NA28 ] ἐστηκὸς RP † 14:1 αὐτοῦ WH Treg NA28 ] + ἀριθμὸς RP † 14:3 ὡς WH Treg NA28 ] – NIV RP



πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο μαθεῖν τὴν ὁδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. <sup>4</sup> οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γὰρ εἰσιν· οὗτοι<sup>§</sup>οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγη\* οὗτοι<sup>†</sup>ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀπαρχὴ τῷ θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ, <sup>5</sup> καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη<sup>‡</sup> ψεῦδος· ἄμωμοί<sup>§</sup>εἰσιν.

<sup>6</sup> Καὶ εἶδον ἄλλον\* ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίῳσι ἐπὶ<sup>†</sup>τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, <sup>7</sup> λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Φοβήθητε τὸν θεὸν<sup>‡</sup>καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι<sup>§</sup> τὸν οὐρανὸν καὶ\* τὴν γῆν ἔκαὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.

<sup>8</sup> Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος<sup>†</sup> ἠκολούθησεν λέγων· Ἔπεσεν, ἔπεσεν<sup>‡</sup>Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἡ<sup>§</sup>ἔκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη.

<sup>9</sup> Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, <sup>10</sup> καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέλων ἁγίων\* καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου. <sup>11</sup> καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός, οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

<sup>12</sup> Ὡδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.

<sup>13</sup> Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης· Γράψον· Μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ' ἄρτι. Ἔναί, λέγει<sup>†</sup> τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαήσονται<sup>‡</sup>ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ γὰρ<sup>§</sup>ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

<sup>14</sup> Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενον ὅμοιον υἱὸν\* ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ. <sup>15</sup> καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ κράζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. <sup>16</sup> καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέλης<sup>†</sup> τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

<sup>17</sup> Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ. <sup>18</sup> καὶ ἄλλος ἄγγελος<sup>‡</sup>ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου, ὁ<sup>§</sup>ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησεν φωνῇ\* μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ λέγων· Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξύ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς. <sup>19</sup> καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τὸν μέγαν. <sup>20</sup> καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἐξῶθεν τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.

## 15

<sup>1</sup> Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ θεοῦ.

<sup>2</sup> Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρὶ, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνας αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην,

§ 14:4 οὗτοι WH Treg NA28 ] + εἰσιν RP \* 14:4 ὑπάγη NA28 RP ] ὑπάγει WH Treg † 14:4 οὗτοι WH Treg NA28 ] + ὑπὸ Ἰησοῦ RP ‡ 14:5 ἐν ... αὐτῶν οὐχ εὐρέθη WH Treg NA28 ] οὐχ εὐρέθη ἐν ... αὐτῶν RP § 14:5 ἄμωμοί WH NA28 ] + γὰρ Treg RP \* 14:6 ἄλλον WH Treg NA28 ] - RP † 14:6 ἐπὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 14:7 θεὸν WH Treg NA28 ] κύριον RP § 14:7 τῷ ποιήσαντι WH Treg NA28 ] αὐτὸν τὸν ποιήσαντα RP \* 14:7 καὶ WH Treg NA28 ] + τὴν RP † 14:8 δεύτερος ἄγγελος WH Treg RP ] ἄγγελος δεύτερος NA28 ‡ 14:8 ἔπεσεν WH Treg NA28 ] - RP § 14:8 ἡ WH Treg NA28 ] - RP \* 14:10 ἀγγέλων ἁγίων WH Treg NA28 ] τῶν ἁγίων ἀγγέλων RP † 14:13 ναί, λέγει WH Treg NA28 ] λέγει Ναί RP ‡ 14:13 ἀναπαήσονται WH Treg NA28 ] ἀναπαύσονται RP § 14:13 γὰρ WH Treg NA28 ] δὲ RP \* 14:14 υἱὸν WH NA28 ] υἱῷ Treg RP † 14:16 τῆς νεφέλης WH Treg NA28 ] τὴν νεφέλην RP ‡ 14:18 ἄγγελος Holmes WHmarg ] + ἐξῆλθεν WH Treg NA28 RP § 14:18 ὁ WH NA28 ] - Treg RP \* 14:18 φωνῇ WH Treg NA28 ] κραυγῇ RP

ἔχοντας κιθάρας τοῦ θεοῦ. <sup>3</sup> καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσέως τοῦ δούλου τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἄρνιου λέγοντες· Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου, κύριε, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοὶ σου, ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων\* <sup>4</sup> τίς οὐ μὴ φοβηθῆ† κύριε, καὶ ὁδοξάσει‡ τὸ ὄνομά σου, ὅτι μόνος ὁ ὄσιος§ ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

<sup>5</sup> Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ, <sup>6</sup> καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι\* ἴλινον† καθαρὸν λαμπρὸν καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσαῖς. <sup>7</sup> καὶ ἐν ἑκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις ἑπτὰ φιάλας χρυσαῖς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. <sup>8</sup> καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἄγγέλων.

## 16

<sup>1</sup> Καὶ ἤκουσα ἡμέρας μεγάλης φωνῆς\* ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις· Ὑπάγετε καὶ ἐκχέετε† τὰς ἑπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ θεοῦ εἰς τὴν γῆν.

<sup>2</sup> Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος καὶ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνούντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

<sup>3</sup> Καὶ ὁ δεύτερος‡ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ἠζωῆς§ ἀπέθανεν ἡ τὰ\* ἐν τῇ θαλάσῃ.

<sup>4</sup> Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμούς† καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα. <sup>5</sup> καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· Δίκαιος εἶ, ὁ ἦν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὄσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας, <sup>6</sup> ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκες§ πιεῖν· ἄξιοι εἰσιν. <sup>7</sup> καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· Ναί, κύριε, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

<sup>8</sup> Καὶ ὁ τέταρτος\* ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι† τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί†. <sup>9</sup> καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα· καὶ ἐβλασφήμησαν‡ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν§ ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

<sup>10</sup> Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἔσκοτωμένη, καὶ ἔμασῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, <sup>11</sup> καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

<sup>12</sup> Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν† τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου. <sup>13</sup> καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα ἑπτὰ ἀκάθαρτα† ὡς βάτραχοι· <sup>14</sup> εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμονίων ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας‡ τῆς μεγάλης τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος— <sup>15</sup> Ἴδου ἔρχομαι ὡς κλέπτis· μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ— <sup>16</sup> καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἐβραΐστί Ἀρμαγεδών.

\* **15:3** αἰώνων WH NIV ] ἐθνῶν Treg RP NA28 † **15:4** φοβηθῆ WH Treg NA28 ] + σε RP ‡ **15:4** δοξάσει WH Treg NA28 ] δοξάση RP § **15:4** ὄσιος WH Treg NA28 ] ἄγιος RP \* **15:6** ἐνδεδυμένοι WH Treg NA28 ] οἱ ἦσαν ἐνδεδυμένοι RP † **15:6** ἴλινον NA28 RP ] λίθον WH Treg \* **16:1** μεγάλης φωνῆς WH NA28 ] φωνῆς μεγάλης Treg RP † **16:1** ἐκχέετε WH NA28 ] ἐκχέετε Treg RP ‡ **16:3** δεύτερος WH Treg NA28 ] + ἄγγελος RP § **16:3** ζωῆς WH Treg NA28 ] ζῶσα RP \* **16:3** τὰ WH Treg NA28 ] - RP † **16:4** καὶ WH Treg NA28 ] + εἰς RP ‡ **16:5** ὁ WH NA28 RP ] - Treg § **16:6** δέδωκες WH Treg NA28 ] ἔδωκες RP \* **16:8** τέταρτος WH Treg NA28 ] + ἄγγελος RP † **16:8** τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί WH Treg NA28 ] ἐν πυρί τοὺς ἀνθρώπους RP ‡ **16:9** ἐβλασφήμησαν WH Treg NA28 ] + οἱ ἄνθρωποι RP § **16:9** τὴν WH Treg NA28 ] - RP \* **16:12** τὸν WH Treg NA28 ] - RP † **16:13** ἑπτὰ ἀκάθαρτα WH Treg NA28 ] ἀκάθαρτα τρία RP ‡ **16:14** ἡμέρας WH Treg NA28 ] + ἐκείνης RP

17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα— καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ\* ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα· Γέγονεν— 18 καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί†, καὶ σεισμός ἐγένετο ‡ μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ’ οὗ ἄνθρωποι ἐγένοντο § ἐπὶ τῆς γῆς τηλικούτος σεισμός οὕτω μέγας, 19 καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσαν· καὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· 20 καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. 21 καὶ χάλαζα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.

## 17

1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησεν μετ’ ἐμοῦ λέγων· Δεῦρο, δεῖξω σοὶ τὸ κρίμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων\* πολλῶν, 2 μεθ’ ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. 3 καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι. καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα † ὀνόματα βλασφημίας, ἔχων ‡ κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. 4 καὶ § ἡ γυνὴ ἦν περιβεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη † χρυσίῳ\* καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, 5 καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, μυστήριον, Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. 6 καὶ † εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων † καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ.

Καὶ ἐθαύμασα ἰδὼν αὐτὴν θαῦμα μέγα· 7 καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος· Διὰ τί ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοὶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα· 8 τὸ θηρίον ὃ εἶδες ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει † καὶ † θαυμασθήσονται § οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα\* ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων † τὸ θηρίον ὅτι ἦν † καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται.

9 Ὡδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ ἑπτὰ κεφαλὰὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ’ αὐτῶν. καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσὶν †. 10 οἱ πέντε ἔπεσαν, ὃ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθεν, καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ § μείναι, 11 καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν. καὶ † αὐτὸς\* ὄγδος ἔστιν καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἔστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. 12 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω ἔλαβον, ἀλλὰ ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ θηρίου. 13 οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν †, καὶ † τὴν δύναμιν † καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόνασιν. 14 οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολεμήσουσιν, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἔστιν καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ’ αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.

15 Καὶ λέγει μοι· Τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. 16 καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτήν καὶ † γυμνήν § καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτήν κατακαύσουσιν ἐν πυρὶ· 17 ὁ γὰρ θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι ἑμίαν γνώμην\* καὶ δοῦναι

§ 16:17 ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP \* 16:17 ναοῦ WH Treg NA28 ] + τοῦ οὐρανοῦ RP † 16:18 φωναὶ καὶ βρονταί WH Treg NA28 ] βρονταί καὶ φωναὶ RP ‡ 16:18 ἐγένετο WH Treg NA28 ] - RP § 16:18 ἄνθρωποι ἐγένοντο WH ] οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο RP; ἄνθρωπος ἐγένετο Treg NA28 \* 17:1 ὑδάτων WH Treg NA28 ] τῶν ὑδάτων τῶν RP † 17:3 γέμοντα WH NA28 ] γέμον τὰ Treg; γέμον RP ‡ 17:3 ἔχων WH NA28 ] ἔχον Treg RP § 17:4 καὶ WH Treg NA28 ] - RP \* 17:4 χρυσίῳ WH NA28 RP ] χρυσῷ Treg † 17:6 καὶ WH Treg NA28 ] - RP ‡ 17:8 ὑπάγει WH NA28 ] ὑπάγειν Treg RP § 17:8 θαυμασθήσονται WH NA28 ] θαυμάσονται Treg RP \* 17:8 τὸ ὄνομα WH Treg NA28 ] τὰ ὀνόματα RP † 17:8 τὸ θηρίον ὅτι ἦν WH Treg NA28 ] ὅτι ἦν τὸ θηρίον RP ‡ 17:9 ἑπτὰ εἰσιν WH Treg NA28 ] εἰσιν ἑπτὰ RP § 17:10 αὐτὸν δεῖ WH Treg NA28 ] δεῖ αὐτὸν RP \* 17:11 αὐτὸς WH NA28 RP ] οὗτος Treg † 17:13 γνώμην ἔχουσιν WH Treg NA28 ] ἔχουσιν γνώμην RP ‡ 17:13 καὶ WH Treg NA28 ] + τὴν RP § 17:16 γυμνήν WH Treg NA28 ] + ποιήσουσιν αὐτήν RP \* 17:17 μίαν γνώμην WH Treg NA28 ] γνώμην μίαν RP

τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι ἡ τελεσθῆσονται οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ. <sup>18</sup> καὶ ἡ γυνὴ ἦν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

## 18

<sup>1</sup> Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἔξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. <sup>2</sup> καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων· Ἔπεσεν, ἔπεσεν ἡ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ φυλακὴ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου, <sup>3</sup> ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πέπτωκαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν.

<sup>4</sup> Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· Ἐξέλθατε ὁ λαὸς μου, ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε. <sup>5</sup> ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. <sup>6</sup> ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν, καὶ διπλώσατε τὰ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασεν κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν. <sup>7</sup> ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστηνίασεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμόν καὶ πένθος. ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι Κάθημαι βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. <sup>8</sup> διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἕξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς κύριος ὁ θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν.

<sup>9</sup> Καὶ κλαύσουσιν καὶ κόψονται ἐπ' αὐτήν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στηνίασαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, <sup>10</sup> ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς λέγοντες· Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου.

<sup>11</sup> Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτήν ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι, <sup>12</sup> γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σιρικοῦ καὶ κοκκίνου, καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, <sup>13</sup> καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμωμον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ ρεδῶν καὶ σωματῶν, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. <sup>14</sup> καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπόλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ αὐτὰ εὐρήσουσιν. <sup>15</sup> οἱ ἔμποροι τούτων, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, <sup>16</sup> λέγοντες· Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίτῃ ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος.

Καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων, καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν <sup>18</sup> καὶ ἔκραξαν βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες· Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ; <sup>19</sup> καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραξαν κλαίοντες καὶ

† 17:17 τελεσθῆσονται WH Treg NA28 ] τελεσθῶσιν RP \* 18:2 ἐν WH Treg NA28 ] – RP † 18:2 ἔπεσεν WH NA28 ] – Treg RP † 18:2 δαιμονίων WH Treg NA28 ] δαιμόνων RP § 18:2 καὶ φυλακὴ παντὸς θηρίου ἀκαθάρτου NA28 ] – WH Treg NIV RP \* 18:3 πέπτωκαν WH Treg RP ] πέπωκαν NA28 † 18:4 Ἐξέλθατε WH Treg NA28 ] Ἐξελθε RP † 18:4 ὁ λαὸς μου, ἐξ αὐτῆς WH NA28 ] ἐξ αὐτῆς ὁ λαὸς μου Treg RP § 18:6 διπλώσατε WH Treg NA28 ] + αὐτῇ RP \* 18:6 τὰ WH Treg NA28 ] – RP † 18:11 κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν WH Treg NA28 ] κλαύσουσιν καὶ πενθήσουσιν RP † 18:11 αὐτήν WH Treg NA28 ] αὐτῇ RP § 18:12 μαργαριτῶν WH Treg NA28 ] μαργαρίτου RP \* 18:12 πορφύρας WH Treg NA28 ] πορφυροῦ RP † 18:13 καὶ ἄμωμον WH Treg NA28 ] – RP † 18:13 κτήνη καὶ πρόβατα WH Treg NA28 ] πρόβατα καὶ κτήνη RP § 18:14 σου τῆς ... ψυχῆς WH Treg NA28 ] τῆς ... ψυχῆς σου RP \* 18:14 οὐκέτι WH NA28 RP ] – Treg † 18:14 οὐ μὴ αὐτὰ εὐρήσουσιν WH Treg NA28 ] αὐτὰ οὐ μὴ εὐρης RP † 18:16 λέγοντες WH Treg NA28 ] καὶ λέγοντες RP § 18:16 κεχρυσωμένη Treg RP ] + ἐν WH NA28 \* 18:16 μαργαρίτη WH Treg NA28 ] μαργαρίταις RP † 18:18 ἔκραξαν WH ] ἔκραζον Treg NA28 RP † 18:19 ἔκραξαν WH ] ἔκραζον Treg NA28 RP

Ἰπενθοῦντες § λέγοντες· Οὐαὶ οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ἧ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη.

<sup>20</sup> Εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

<sup>21</sup> Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς ἱμύλινον\* μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων· Οὕτως ὀρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῆ ἔτι. <sup>22</sup> καὶ φωνὴ κιθαρῶδων καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῆ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι, <sup>23</sup> καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνη ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη, <sup>24</sup> καὶ ἐν αὐτῇ ἰαίμα†προφητῶν καὶ ἁγίων εὐρέθη καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

## 19

<sup>1</sup> Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων· Ἀλληλουϊά· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις\* τοῦ θεοῦ ἡμῶν, <sup>2</sup> ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἣτις ἔφθειρεν†τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. <sup>3</sup> καὶ δευτερον εἶρηκαν‡ Ἀλληλουϊά· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. <sup>4</sup> καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ θεῷ τῷ καθήμενῷ ἐπὶ τῷ θρόνῳ § λέγοντες· Ἀμήν, Ἀλληλουϊά.

<sup>5</sup> Καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν λέγουσα· Αἰνεῖτε τῷ θεῷ\* ἡμῶν, πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, ἰαίμα†οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. <sup>6</sup> καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, ἰλεγόντων‡ Ἀλληλουϊά, ὅτι ἐβασίλευσεν κύριος, ὁ θεός § ὁ παντοκράτωρ. <sup>7</sup> χαίρωμεν καὶ ἰγαλλιῶμεν\* καὶ ἰδώσομεν†τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν, <sup>8</sup> καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάλῃται βύσσινον ἰλαμπρόν‡καθαρόν, τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν.

<sup>9</sup> Καὶ λέγει μοι· Γράψον· Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ θεοῦ εἰσιν. <sup>10</sup> καὶ ἔπεσα ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. καὶ λέγει μοι· Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν § Ἰησοῦ· τῷ θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ ἰμαρτυρία Ἰησοῦ ἐστίν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

<sup>11</sup> Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεωγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτόν ἰπιστὸς καλούμενος\* καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. <sup>12</sup> οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ†φλοῦξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, ἰἔχων‡ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, <sup>13</sup> καὶ περιβεβλημένος ἰμάτιον ἰβεβαμμένον § αἷματι, καὶ ἰκέκληται\* τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. <sup>14</sup> καὶ τὰ†στρατεύματα ἰτὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἰἔφοι ἰπποὶς λευκοὶς, ἰένδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καθαρόν. <sup>15</sup> καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἰἐκπορεύεται ἰρόμφοιᾶ‡ὀξεῖα, ἰἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἰἔθνη, καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ἰράβδῳ σιδηρᾶ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. <sup>16</sup> καὶ ἰἔχει ἐπὶ τὸ ἰμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον· Βασιλεὺς βασιλέων καὶ κύριος κυρίων.

§ 18:19 πενθοῦντες WH Treg NA28 ] + καὶ RP \* 18:21 μύλινον WH NA28 ] μύλον Treg RP † 18:24 αἷμα WH Treg NA28 ] αἷματα RP \* 19:1 δόξα καὶ ἡ δύναμις WH Treg NA28 ] δύναμις καὶ ἡ δόξα RP † 19:2 ἰφθειρεν WH Treg NA28 ] διέφθειρεν RP ‡ 19:3 εἶρηκαν WH Treg NA28 ] εἶρηκεν RP § 19:4 τῷ θρόνῳ WH Treg NA28 ] τοῦ θρόνου RP \* 19:5 τῷ θεῷ WH Treg NA28 ] τὸν θεόν RP † 19:5 καὶ Treg NA28 RP ] – WH ‡ 19:6 λεγόντων WH Treg NA28 ] λέγοντες RP § 19:6 θεός Holmes WH marg ] + ἡμῶν WH Treg NA28 RP \* 19:7 ἰγαλλιῶμεν WH Treg NA28 ] ἰγαλλιῶμεθα RP † 19:7 δῶσομεν WH ] δῶσομεν NA28; δῶμεν Treg RP ‡ 19:8 ἰλαμπρόν WH Treg NA28 ] + καὶ RP § 19:10 ἰμαρτυρία WH Treg NA28 ] + τοῦ RP \* 19:11 ἰπιστὸς καλούμενος WH Treg ] καλούμενος ἰπιστὸς NA28 RP † 19:12 αὐτοῦ WH Treg RP ] + ὡς NA28 ‡ 19:12 ἰἔχων WH Treg NA28 ] + ὀνόματα γεγραμμένα καὶ RP § 19:13 ἰβεβαμμένον Treg NA28 RP ] ἰβεραντισμένον WH \* 19:13 κέκληται WH Treg NA28 ] καλεῖται RP † 19:14 τὰ WH NA28 RP ] – Treg ‡ 19:15 ἰρόμφοιᾶ WH Treg NA28 ] + δίστομος RP

17 Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ, καὶ ἔκραξεν \* φωνῇ μεγάλῃ λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· Δεῦτε συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ μέγα τοῦ θεοῦ, 18 ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν† καὶ σάρκας πάντων ἐλευθέρων τε καὶ δούλων καὶ μικρῶν †καὶ μεγάλων. 19 καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. 20 καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ \* ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης† ἐν θείῳ. 21 καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελεύσει ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

## 20

1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν τῆς ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 2 καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος\*, ὅς ἐστιν Διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς† καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, 3 καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ† ἐτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν\* μικρὸν χρόνον.

4 Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ χριστοῦ χίλια ἔτη. 5 †οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. 6 μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

7 Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, 8 καὶ \* ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ †καὶ Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐτούς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν† ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. 9 καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν† τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην. καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ † καὶ κατέφαγεν αὐτούς. 10 καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτούς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης, καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν καὶ τὸν καθημένον ἐπ' αὐτοῦ\*, οὗ ἀπὸ τῶν προσώπων ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. 12 καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ βιβλία ἠνοιχθήσαν· καὶ ἄλλο βιβλίον ἠνοιχθή, ὃ ἐστιν τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. 13 καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκρούς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἔδωκαν τοὺς νεκρούς τοὺς ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. 14 καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν

§ 19:17 ἕνα WH Treg NA28 ] - RP \* 19:17 ἔκραξεν Treg RP ] + ἐν WH NA28 † 19:18 αὐτῶν NA28 RP ] αὐτοῦς WH Treg † 19:18 καὶ WH Treg NA28 ] τε καὶ RP § 19:19 τὸν WH Treg NA28 ] - RP \* 19:20 μετ' αὐτοῦ ὁ WH Treg NA28 ] ὁ μετ' αὐτοῦ RP † 19:20 τῆς καιομένης WH Treg NA28 ] τὴν καιομένην RP \* 20:2 ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος WH Treg NA28 ] τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον RP † 20:2 Σατανᾶς WH Treg NA28 ] + ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην RP † 20:3 πλανήσῃ WH Treg NA28 ] πλανᾷ RP § 20:3 μετὰ WH Treg NA28 ] καὶ μετὰ RP \* 20:3 λυθῆναι αὐτὸν WH NA28 ] αὐτὸν λυθῆναι Treg RP † 20:4 χίλια WH Treg NA28 ] τὰ χίλια RP † 20:5 οἱ WH NA28 ] καὶ οἱ Treg RP § 20:6 χίλια RP ] τὰ χίλια WH Treg NA28 \* 20:8 καὶ WH NA28 ] + τὸν Treg RP † 20:8 αὐτῶν WH Treg NA28 ] - RP † 20:9 ἐκύκλευσαν WH NA28 ] ἐκύκλωσαν Treg RP § 20:9 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ WH NA28 ] ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ Treg; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ RP \* 20:11 ἐπ' αὐτοῦ WH ] ἐπ' αὐτόν NA28 RP; ἐπάνω αὐτοῦ Treg † 20:11 τοῦ WH Treg NA28 ] - RP

λίμνην τοῦ πυρός. οὗτος ὁ ἄνατος ὁ δευτερός‡ ἔστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. <sup>15</sup> καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ βίβλῳ § τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

## 21

<sup>1</sup> Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθαν, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. <sup>2</sup> καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καινὴν εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. <sup>3</sup> καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ἑθρόνου\* λεγούσης· Ἴδου ἡ σκηνὴ τοῦ θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσεται μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ† αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται‡, <sup>4</sup> καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκστῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι· οὔτε πένθος οὔτε κραυγὴ οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι.\* τὰ πρῶτα ἀπῆλθαν.

<sup>5</sup> Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ ἑθρόνῳ· Ἴδου ἡ καινὰ ποιῶ πάντα†. καὶ λέγει‡ Γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ § εἰσιν. <sup>6</sup> καὶ εἶπέν μοι· Γέγοναν. ἐγὼ τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὡ, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.\* <sup>7</sup> ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός. <sup>8</sup> τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις† καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμάκοις καὶ εἰδωλολάτραις καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσιν τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δευτερός.

<sup>9</sup> Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, τῶν γεμόντων‡ τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων· Δεῦρο, δεῖξω σοὶ τὴν νύμφην τὴν γυναῖκα § τοῦ ἀρνίου. <sup>10</sup> καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν πνεύματι ἐπὶ ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν\* τὴν ἁγίαν Ἰερουσαλὴμ καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ θεοῦ, <sup>11</sup> ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὁμοῖος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλλίζοντι. <sup>12</sup> ἔχουσα τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν† ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα ἃ ἔστιν‡ τῶν δώδεκα φυλῶν § υἱῶν Ἰσραὴλ. <sup>13</sup> ἀπὸ ἀνατολῆς\* πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. <sup>14</sup> καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχων† θεμέλιους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.

<sup>15</sup> Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχεν μέτρον κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς. <sup>16</sup> καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον‡ τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησεν τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους § δώδεκα χιλιάδων\* τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἔστιν. <sup>17</sup> καὶ ἐμέτρησεν τὸ τεῖχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἔστιν ἀγγέλου. <sup>18</sup> καὶ† ἡ ἐνδῶμησις τοῦ τείχους αὐτῆς ἰάσπις, καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν ὁμοῖον ὑάλῳ καθαρῷ. <sup>19</sup> οἱ‡ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἰάσπις, ὁ δευτερός σάπφειρος, ὁ τρίτος χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, <sup>20</sup> ὁ πέμπτος σαρδόνυξ, ὁ ἕκτος σάρδιον, ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. <sup>21</sup> καὶ οἱ

‡ 20:14 θάνατος ὁ δευτερός WH NA28 RP ] δευτερός θάνατος Treg § 20:15 τῇ βίβλῳ WH Treg NA28 ] τῷ βιβλίῳ RP

\* 21:3 ἑθρόνου WH NA28 ] οὐρανοῦ Treg RP † 21:3 λαοὶ WH Treg NA28 ] λαὸς RP ‡ 21:3 μετ' αὐτῶν ἔσται WH Treg ] ἔσται μετ' αὐτῶν RP; μετ' αὐτῶν ἔσται αὐτῶν θεός NA28 § 21:4 ἐκ WH Treg NA28 ] ἀπὸ RP \* 21:4 ἔτι. WH ] ἔτι, ὅτι Treg NA28 RP † 21:5 καινὰ ποιῶ πάντα WH Treg NA28 ] πάντα καινὰ ποιῶ RP ‡ 21:5 λέγει WH NA28 ] + μοι Treg RP § 21:5 πιστοὶ καὶ ἀληθινοὶ WH Treg NA28 ] ἀληθινοὶ καὶ πιστοὶ RP \* 21:6 Γέγοναν, ἐγὼ WH ] Γέγοναν ἐγὼ εἰμι Treg NA28; Γέγονα RP † 21:8 ἀπίστοις WH Treg NA28 ] + καὶ ἀμαρτωλοῖς RP ‡ 21:9 τῶν γεμόντων WH Treg NA28 ] γεμούσας RP § 21:9 νύμφην τὴν γυναῖκα WH Treg NA28 ] γυναῖκα τὴν νύμφην RP \* 21:10 πόλιν WH Treg NA28 ] + τὴν μεγάλην RP † 21:12 τοῖς πυλῶσιν WH NA28 RP ] τοὺς πυλῶνας Treg ‡ 21:12 ἔστιν WH ] + τὰ ὀνόματα Treg NA28; + ὀνόματα RP § 21:12 φυλῶν WH Treg NA28 ] + τῶν RP \* 21:13 ἀνατολῆς WH Treg NA28 ] ἀνατολῶν RP † 21:14 ἔχων WH Treg NA28 ] ἔχον RP ‡ 21:16 ὅσον WH Treg RP ] + καὶ NA28 § 21:16 σταδίους Treg RP ] σταδίων WH NA28 \* 21:16 χιλιάδων WH Treg NA28 ] + δώδεκα RP † 21:18 καὶ WH NA28 ] + ἦν Treg RP ‡ 21:19 οἱ WH NA28 RP ] καὶ οἱ Treg

δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται, ἀνά εἷς ἕκαστος τῶν πυλῶνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν ὡς ὕαλος διαυγής.

<sup>22</sup> Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ, ὁ γὰρ κύριος, ὁ θεός, ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστίν, καὶ τὸ ἄρνιον. <sup>23</sup> καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ, ἡ γὰρ δόξα τοῦ θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον. <sup>24</sup> καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν. <sup>25</sup> καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας, νύξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ, <sup>26</sup> καὶ οἴσουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν. <sup>27</sup> καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινὸν καὶ ἱποκρίτων\* βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἄρνιου.

## 22

<sup>1</sup> Καὶ ἔδειξέν μοι ἱποταμὸν\* ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἄρνιου <sup>2</sup> ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς· καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ζύλον ζωῆς ποιοῦν καρπούς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἱποδοιδούν† τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ζύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. <sup>3</sup> καὶ πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι. καὶ ὁ θρόνος τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ ἄρνιου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, <sup>4</sup> καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. <sup>5</sup> καὶ νύξ οὐκ ἔσται ἔτι‡ καὶ οὐκ ἔχουσιν χρεῖαν§ ἱφωτὸς\* λύχνου καὶ ἱφῶς† ἡλίου, ὅτι κύριος ὁ θεὸς φωτίσει ἱἐπ'‡ αὐτούς, καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

<sup>6</sup> Καὶ ἱεῖπέν§ μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί, καὶ ἱό\* κύριος, ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν, ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἱὰ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· <sup>7</sup> καὶ ἱδοὺ ἔρχομαι ταχύ· μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

<sup>8</sup> Καγὼ ἱωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα. καὶ ὅτε ἱήκουσα καὶ ἱβλεψα, ἱεπеса προσκυνῆσαι ἱμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα. <sup>9</sup> καὶ λέγει μοι· Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ θεῷ προσκύνησον.

<sup>10</sup> Καὶ λέγει μοι· Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. <sup>11</sup> ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω† ἔτι, καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἀγιασθήτω ἔτι.

<sup>12</sup> ἱδοὺ ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἱποδοῦναι ἱέκαστῳ ὡς τὸ ἔργον ἱἐστὶν‡ αὐτοῦ. <sup>13</sup> ἐγὼ τὸ ἱἌλφα καὶ τὸ ἱΩ, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἱεσχάτος, ἱἡ§ ἀρχὴ καὶ ἱτὸ\* τέλος.

<sup>14</sup> Μακάριοι οἱ ἱπλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν†, ἱνα ἔσται ἱἱἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ζύλον τῆς ζωῆς καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. <sup>15</sup> ἱἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φάρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἱδωλολάτραι καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

<sup>16</sup> ἱεγὼ ἱἱησοῦς ἱεπεμψα τὸν ἱἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἱἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαυὶδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρός, ὁ πρωϊνός. <sup>17</sup> καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἱἡ νύμφη λέγουσιν· ἱἔρχου· καὶ ὁ ἀκούων εἱπάτω· ἱἔρχου· καὶ ὁ διψῶν ἱἐρχέσθω, ὁ θέλων λαβέτω ἱἕδωρ ζωῆς δωρεάν.

<sup>18</sup> Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ἱἂν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἱἐπιθήσει‡ ὁ θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· <sup>19</sup> καὶ ἱἂν τις ἀφέλῃ ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἱἂφελεῖ§ ὁ θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ζύλου τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἀγίας, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

§ 21:24 τὴν δόξαν αὐτῶν WH Treg NA28 ] αὐτῶ δόξαν καὶ τιμὴν τῶν ἐθνῶν RP \* 21:27 ποιῶν Holmes WHmarg ] ὁ ποιῶν WH Treg NA28; ποιῶν RP \* 22:1 ποταμὸν WH Treg NA28 ] + καθαρὸν RP † 22:2 ἀποδοιδούν WH NA28 ] ἀποδοιδούς Treg RP ‡ 22:5 ἔτι WH Treg NA28 ] ἐκεῖ RP § 22:5 οὐκ ἔχουσιν χρεῖαν WH Treg NA28 ] χρεῖαν οὐκ ἔχουσιν RP \* 22:5 φωτὸς WH Treg NA28 ] - RP † 22:5 φῶς WH ] φωτὸς Treg NA28 RP ‡ 22:5 ἐπ' WH Treg NA28 ] - RP § 22:6 εἱπέν WH Treg NA28 ] λέγει RP \* 22:6 ὁ WH Treg NA28 ] - RP † 22:11 ῥυπαρευθήτω RP ] ῥυπανθήτω WH Treg NA28 ‡ 22:12 ἐστὶν WH Treg NA28 ] ἔσται RP § 22:13 ἡ WH NA28 RP ] - Treg \* 22:13 τὸ WH NA28 RP ] - Treg † 22:14 πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν WH Treg NA28 ] ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ RP ‡ 22:18 ἐπιθήσει WH Treg NA28 ] ἐπιθήσει RP § 22:19 ἀφελεῖ WH Treg NA28 ] ἀφέλοι RP



<sup>20</sup> Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· Ναί· ἔρχομαι ταχύ. Ἀμήν· ἔρχου\* κύριε Ἰησοῦ.  
<sup>21</sup> Ἡ χάρις τοῦ κυρίου Ἰησοῦ† μετὰ πάντων‡

---

\* **22:20** ἔρχου WH Treg NA28 ] Ναί ἔρχου RP † **22:21** Ἰησοῦ Treg NA28 ] + Χριστοῦ WH RP ‡ **22:21** πάντων NA28 ] τῶν ἁγίων WH Treg; τῶν ἁγίων. ἀμήν NIV; πάντων τῶν ἁγίων. Ἀμήν RP

## Preface

The Society of Biblical Literature, in keeping with its mission to foster biblical scholarship, is pleased to sponsor, in association with Logos Bible Software, a new, critically edited edition of the Greek New Testament. *The Greek New Testament: SBL Edition* (SBLGNT), which is freely available in electronic form (<http://sblgnt.com>), will be useful to students, teachers, translators, and scholars in a wide variety of settings and contexts.

Why a new edition? The many benefits and features of the widely used “standard text” of the Greek New Testament (i.e., the Nestle-Aland and United Bible Societies editions) are well known and widely appreciated, but it does not meet the needs of all users. For example, many scholars and students, especially those living in underresourced regions, do not have easy access to an up-to-date, critically edited Greek New Testament in electronic form. Thus, teachers who wish to include portions of the Greek New Testament in class assignments or use the Greek New Testament in their own scholarly research and publications often must input the Greek text letter by letter, which is both tedious and subject to error. Students writing exegetical papers face similar obstacles and challenges.

To address this need, the SBLGNT is available in electronic form so that any scholar or student may freely download all or portions of the text for personal study and research as well as for limited use in scholarly publications (see the End-User License Agreement). In addition, the text has been encoded in a Unicode-compliant font, SBL Greek, so that users can exchange their work easily without having to purchase a proprietary Greek font. In short, a contemporary, critically edited text of the Greek New Testament is now widely and freely available.

The new text may have other benefits as well. The standard text is viewed by some of those who use it as a “final” text to be passively accepted rather than a “working” text subject to verification and improvement. For example, the exegetical habits of some scholars and students seem to reflect a belief that all the important text-critical work has already been completed, that one can more or less equate the standard Greek New Testament with the “original” text. With a mindset such as this, it is not surprising that entire commentaries have been written that simply take the standard text as printed and scarcely discuss textual matters.

In circumstances such as these, the existence of an alternative critically edited text—the SBLGNT differs from the standard text in more than 540 variation units—will help to remind readers of the Greek New Testament that the text-critical task is not finished. Moreover, by reminding readers of the continuing need to pay attention to the variant readings preserved in the textual tradition, it may also serve to draw attention to a fuller understanding of the goal of New Testament textual criticism: both identifying the earliest text and also studying all the variant readings for the light they shed on how particular individuals and faith communities adopted, used, and sometimes altered the texts that they read, studied, and transmitted.

We trust that users of the SBLGNT will find that it meets its stated aims as well as their expectations of it. Obviously, numerous individuals deserve our thanks for their efforts to bring this idea to fruition, but the SBL and Logos would like to express special gratitude to two individuals for their careful, painstaking, and thoughtful work: Michael W. Holmes, who edited the SBLGNT and wrote the introduction to it; and Rick Brannan of Logos Bible Software, who developed the technical infrastructure for the project. Without the scholarship and expertise of Mike and Rick, we would not have been able to advance this significant dimension of critical New Testament research and teaching. foster biblical scholarship, is pleased to sponsor, in association with Logos

Bible Software, a new, critically edited edition of the Greek New Testament. *The Greek New Testament: SBL Edition* (SBLGNT), which is freely available in electronic form (<http://sblgnt.com>), will be useful to students, teachers, translators, and scholars in a wide variety of settings and contexts.

Why a new edition? The many benefits and features of the widely used “standard text” of the Greek New Testament (i.e., the Nestle-Aland and United Bible Societies editions) are well known and widely appreciated, but it does not meet the needs of all users. For example, many scholars and students, especially those living in underresourced regions, do not have easy access to an up-to-date, critically edited Greek New Testament in electronic form. Thus, teachers who wish to include portions of the Greek New Testament in class assignments or use the Greek New Testament in their own scholarly research and publications often must input the Greek text letter by letter, which is both tedious and subject to error. Students writing exegetical papers face similar obstacles and challenges.

To address this need, the SBLGNT is available in electronic form so that any scholar or student may freely download all or portions of the text for personal study and research as well as for limited use in scholarly publications (see the End-User License Agreement). In addition, the text has been encoded in a Unicode-compliant font, SBL Greek, so that users can exchange their work easily without having to purchase a proprietary Greek font. In short, a contemporary, critically edited text of the Greek New Testament is now widely and freely available.

The new text may have other benefits as well. The standard text is viewed by some of those who use it as a “final” text to be passively accepted rather than a “working” text subject to verification and improvement. For example, the exegetical habits of some scholars and students seem to reflect a belief that all the important text-critical work has already been completed, that one can more or less equate the standard Greek New Testament with the “original” text. With a mindset such as this, it is not surprising that entire commentaries have been written that simply take the standard text as printed and scarcely discuss textual matters.

In circumstances such as these, the existence of an alternative critically edited text—the SBLGNT differs from the standard text in more than 540 variation units—will help to remind readers of the Greek New Testament that the text-critical task is not finished. Moreover, by reminding readers of the continuing need to pay attention to the variant readings preserved in the textual tradition, it may also serve to draw attention to a fuller understanding of the goal of New Testament textual criticism: both identifying the earliest text and also studying all the variant readings for the light they shed on how particular individuals and faith communities adopted, used, and sometimes altered the texts that they read, studied, and transmitted.

We trust that users of the SBLGNT will find that it meets its stated aims as well as their expectations of it. Obviously, numerous individuals deserve our thanks for their efforts to bring this idea to fruition, but the SBL and Logos would like to express special gratitude to two individuals for their careful, painstaking, and thoughtful work: Michael W. Holmes, who edited the SBLGNT and wrote the introduction to it; and Rick Brannan of Logos Bible Software, who developed the technical infrastructure for the project. Without the scholarship and expertise of Mike and Rick, we would not have been able to advance this significant dimension of critical New Testament research and teaching.

## Errata

The following errata have been corrected in this electronic edition:

- Mt 3:16c SBL incorrectly cites RP as reading ἠνεώχθησαν αὐτῶ; it actually reads ἀνεώχθησαν αὐτῶ.
- Mt 13:28 SBL cites the RP and NIV readings without accentuation.
- Mt 25:1 SBL cites RP as reading αὐτῶν, when the accentuation should be αὐτῶν.
- Mt 25:7 SBL cites RP as reading αὐτῶν, when the accentuation should be αὐτῶν.
- Mk 1:1 SBL incorrectly cites RP as reading υἱοῦ τοῦ θεοῦ; it actually reads χριστοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ (the apparatus should have a preceding “+”).
- Mk 1:13 SBL incorrectly cites RP as reading τεσσαράκοντα; it actually reads τεσσαράκοντα.
- Mk 3:19 (3:20 SBL) SBL incorrectly cites RP as reading ἔρχεται; it actually reads ἔρχονται.
- Mk 4:37 SBL cites RP as reading γεμίζεσθα; it actually reads γεμίζεσθαι.
- Mk 6:33 SBL marks a textual variant on the final αὐτοῖς in the text, but there is no corresponding entry in the apparatus. The entry should indicate that RP adds καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν, while WH, Treg, NIV omit.
- Mk 10:4 SBL cites RP as reading Μωϋσῆς; it actually reads Μωσῆς.
- Mk 10:47 SBL cites RP as reading υἱός, when the accentuation should be υἱός.
- Mk 11:24 SBL cites RP as reading ἂν προσευχόμενοι αἰτῆσθε, when the spacing should be ἂν προσευχόμενοι αἰτῆσθε.
- Lk 6:2 SBL cites RP as reading εἶπαν αὐτοῖς; it actually reads εἶπον αὐτοῖς.
- Lk 6:5 SBL cites Treg RP as reading ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σαββάτου; Treg RP actually read ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.
- Lk 9:9 SBL cites RP as reading ὁ Ἡρώδης; it actually reads Ἡρώδης.
- Lk 9:56 SBL cites RP as reading υἱός, when the accentuation should be υἱός.
- Lk 18:13 SBL cites RP as reading ἔτυπτε; it actually reads ἔτυπτεν.
- Lk 19:16 SBL cites RP as reading προσηργάσατο; it actually reads προσειργάσατο.
- Lk 19:35 SBL cites RP as omitting αὐτῶν; it actually substitutes ἑαυτῶν.
- Lk 22:19-20 SBL cites RP as reading ἐκχυννόμενον; it actually reads ἐκχυνόμενον.
- Lk 22:49 SBL cites RP as reading εἶπαν αὐτῶ; it actually reads εἶπον αὐτῶ.
- Jn 1:39 SBL cites RP as reading ἦλθαν; it actually reads ἦλθον.
- Jn 4:21 SBL cites RP as reading πιστευέ; it actually reads πιστευσόν.
- Jn 5:10 SBL cites RP as reading κράβατον; it actually reads κράββατον.
- Jn 6:44 SBL cites RP as reading ἐμέ and Treg as reading με; RP actually reads με, and Treg actually reads ἐμέ.
- Jn 8:29 SBL cites RP as reading ὁ πατήρ; RP actually reads μόνον ὁ πατήρ (the apparatus should have a preceding “+”).
- Jn 8:41 SBL cites RP as reading Εἶπαν; it actually reads Εἶπον.
- Jn 10:13 SBL cites RP as reading Ὁδὲ; it actually read Ὁ δὲ.
- Jn 10:32 SBL cites RP as reading λιθάζετε ἐμέ; it actually reads λιθάζετε με.
- Jn 14:16 SBL cites RP as reading ἧ μένη; it actually reads μένη (so the “+” should be removed from the RP reading).
- Jn 16:32 SBL cites RP as reading νῦν; it actually reads καὶ νῦν (the apparatus should have a preceding “+”).
- Ac 4:9 SBL marks a textual variant at the final σέσωσται in the text, but does not record any corresponding variation in the apparatus. All of the cited editions appear to agree here.
- Ac 5:19 SBL cites Treg RP as reading ἦνοιξε; Treg RP actually read ἦνοιξεν.
- Ac 7:22 SBL cites RP as reading Μωϋσῆς; it actually reads Μωσῆς.

Ac 15:7 SBL cites RP as reading ὑμῖν; it actually reads ἡμῖν.

Ac 15:33 SBL cites RP as reading ἀποστείλαντας αὐτούς ἀποστόλους; it actually reads ἀποστόλους (the “+” should be removed from the RP reading).

Ac 18:3 SBL cites RP as reading ἠργάζετο; it actually reads εἰργάζετο.

Ac 20:3 SBL cites RP as reading ἐπιβουλῆς αὐτῷ αὐτῷ ἐπιβουλῆς; it actually reads αὐτῷ ἐπιβουλῆς (the “+” should be removed from the RP reading).

Ac 21:13 SBL cites RP as reading Ἀπεκρίθη τότε; it actually reads Ἀπεκρίθη τε.

Ac 22:24 SBL cites RP as reading εἰσάγεσθαι; it actually reads ἄγεσθαι.

Ac 23:27 SBL cites RP as reading ἐξιλάμην; it actually reads ἐξειλόμην.

Ro 2:8 SBL cites Treg NIV RP as reading ἀπειθοῦσι; Treg NIV RP actually read ἀπειθοῦσιν.

Ro 7:18 SBL cites RP as reading οὐ οὐχ εὐρίσκω; it actually reads οὐχ εὐρίσκω (the “+” should be removed from the RP reading).

Ro 9:15 SBL cites RP as reading Μωϋσεῖ; it actually reads Μωϋσῆ.

1Co 9:2 SBL cites RP as reading τῆς μου; it actually reads τῆς ἐμῆς.

1Co 14:26 SBL cites RP as reading γλῶσσαν ἀποκάλυψιν ἔχει; it actually reads γλῶσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν

1Co 16:10 SBL cites RP as reading κάγω; it actually reads καὶ ἐγώ.

2Co 3:16 SBL cites RP as reading δὲ ἄν; it actually reads δ' ἄν.

Php 3:16 SBL cites RP as reading αὐτὸ, when the accentuation should be αὐτό.

Php 4:23 SBL cites RP as reading Ἀμην, when the accentuation should be Ἀμήν.

2Th 2:12 SBL cites RP as reading ἅπαντες and Treg as reading πάντες; RP actually reads πάντες, and Treg reads ἅπαντες.

2Th 3:12 SBL cites RP as reading Χριστου, when the accentuation should be χριστοῦ.

Tit 2:4 SBL cites NIV RP as reading σωφρονίζωσι; NIV RP actually read σωφρονίζωσιν.

Heb 4:2 SBL cites RP as reading συγκεκρασμένους; it actually reads συγκεκραμένους. WH also has the orthographic subvariant συνκεκερασμένους.

Heb 12:3 SBL cites RP as reading αὐτὸν, when the accentuation should be αὐτόν.

1Pe 3:4 SBL cites RP as reading πραέως; it actually reads πραέος.

1Pe 4:9 SBL incorrectly cites RP as reading γογγυσμοῦ γογγυσμῶν; it actually reads γογγυσμῶν (the “+” should be removed from the RP reading).

Re 8:12 SBL cites RP as reading τὸ τρίτον αὐτῆς ἢ ἡμέρα μὴ φάνη; it actually reads τὸ τρίτον αὐτῆς μὴ φάνη ἢ ἡμέρα.

Re 11:2 SBL cites RP as reading τεσσαράκοντα; it actually reads τεσσαράκοντα.

Re 12:3 SBL cites RP as reading πυρρός; it actually reads πυρὸς.

Re 13:5 SBL cites RP as reading τεσσαράκοντα; it actually reads τεσσαράκοντα.

Re 13:14 SBL cites RP as reading μαχαίρης; it actually reads μαχαίρας.

Re 18:3 SBL cites RP as reading πέπτωκαν; it actually reads πεπτώκασιν.

SBL does not capitalize the first word of the paragraph in the following references: Mt 13:54; 27:24; Mk 11:25; 12:24; 13:9; Lk 2:33; Ro 11:7; 1Ti 5:23.

## Appendix: The SBLGNT in Comparison to ECM

In the Catholic letters, the SBLGNT differs from the ECM at thirty-nine places. These places and the differences are listed below.<sup>1</sup>

Ref.	SBLGNT	ECM
------	--------	-----

### James

2:4	οὐ διεκρίθητε	καὶ οὐ διεκρίθητε
2:14	τί ὄφελος	τί τὸ ὄφελος
2:16	τί ὄφελος	τί τὸ ὄφελος
4:12	νομοθέτης	•ὁ• νομοθέτης
5:4	ἀφυστερημένος	ἀπεστερημένος

### 1 Peter

1:6	δέον	δέον ἐστὶν
1:6	λυπηθέντες	•λυπηθέντας•
1:12	πνεύματι	•έν• πνεύματι
1:16	γέγραπται ὅτι	γέγραπται
1:22	ἐκ καρδίας	ἐκ •καθαρᾶς καρδίας•
2:5	θεῶ	•τῶ• θεῶ
2:25	ἀλλὰ	ἀλλ'
3:1	γυναῖκες	•αἱ• γυναῖκες
3:22	θεοῦ	•τοῦ• θεοῦ
4:16	ὄνόματι	μέρει
5:9	ἐν τῷ κόσμῳ	•έν κόσμῳ•
5:11	αἰῶνας τῶν αἰώνων	αἰῶνας •

### 2 Peter

1:9	ἀμαρτημάτων	•ἀμαρτιῶν•
2:6	ἀσεβέσιν	•ἀσεβεῖν•
2:11	αὐτῶν	αὐτῶν παρὰ κυρίῳ
2:19	τούτῳ καὶ	τούτῳ •
2:20	κυρίου	κυρίου •ἡμῶν•
3:6	δι' ὧν	δι' ὧν
3:10	εὑρεθήσεται	οὐχ εὑρεθήσεται
3:16	στρεβλοῦσιν	•στρεβλώσουσιν•
3:18	αἰῶνος. ἀμήν	αἰῶνος. •

### 1 John

<sup>1</sup> **o:** Occasionally the ECM places bold dots around certain readings in its text. Sometimes the bold dots signal “alternative readings which were considered of equal value” by the ECM editorial committee, and sometimes they mark instances where “the reasons for the reading in the primary line were regarded as superior, but not sufficiently to rule out with complete confidence the claims of the indicated alternative reading” (ECM, *The Letters of Peter*, 24\*). Whenever the ECM readings given below are marked by bold dots in the text, these dots have been duplicated (or adapted as necessary) in the list.

1:7	ἐὰν δὲ ἐν ] ἐὰν • ἐν
2:6	περιπατεῖν ] οὕτως περιπατεῖν
2:16	ἀλλὰ ] ἀλλ'
2:29	ὅτι πᾶς ] •ὅτι καὶ• πᾶς
3:13	μὴ θαυμάζετε ] •καὶ• μὴ θαυμάζετε
3:19	ἐν τούτῳ ] Καὶ ἐν τούτῳ
3:21	μὴ καταγινώσκη ἡμῶν ] ἡμῶν μὴ καταγινώσκη
5:10	αὐτῷ ] αὐτῷ
5:11	ὁ θεὸς ἡμῖν ] •ἡμῖν ὁ θεός•
5:18	αὐτόν ] ἑαυτόν

## 2 John

12	χαρὰ ὑμῶν ] χαρὰ ἡμῶν
----	-----------------------

## Jude

15	πάντας τοὺς ἀσεβεῖς ] πᾶσαν ψυχὴν
16	ἐπιθυμίας αὐτῶν ] •ἐπιθυμίας ἑαυτῶν•